

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

RESMÎ DÎVÂNI: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZELİHA TEMÜR

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÖZDEMİR

BİLECİK, 2023

10365204

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

RESMÎ DÎVÂNI: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZELİHA TEMÜR

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÖZDEMİR

BİLECİK, 2023

10365204

BEYAN

“Resmî Dîvânı: Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR		DESTEK ALINMAMIŞTIR	X
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Desteğin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:		/.....	

Zeliha TEMÜR

.....

Tarih

.....

İmza

.....

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatı bünyesinde sosyal, kültürel ve tarihî unsurları barındıran zengin bir hazineden meydana gelmektedir. Klasik Türk edebiyatı araştırmacılarının amacı bu hazineyi gün yüzüne çıkarmaktır. Bu çalışmada klasik Türk edebiyatına katkıda bulunabilmek amacıyla XV. yüzyıl eserlerinden Bursalı Resmî Dîvânı Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü oluşturulmuştur. TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanan bu çalışmayla Bursalı Resmî Dîvânı'nın söz varlığı ve anlam dünyası sistemli bir şekilde ortaya konulmuştur.

Bu tez çalışmasının inceleme bölümünde *Times New Roman*, metin bölümünde *Gentium Plus* yazı tipi kullanılmıştır. Üç ana bölümden oluşan tezin birinci bölümü Resmî'nin hayatı, edebî kişiliği, eserleri ile ilgili bilgiler içermektedir. İkinci bölüm şekil, dil ve üslup özellikleri ile ilgili bilgilerden meydana gelmektedir. Üçüncü bölümde ise manzumelerde rastlanan şahsiyetler ve kahramanlar ile mekan isimleri yer almaktadır. Tespitler örneklerle ile desteklenmiş ve çalışmaya son şekli verilmiştir.

Hazırlanan bu çalışmanın hazırlık ve tamamlanma süreçlerinin her aşamasında yardım ve desteklerini esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Mehmet Özdemir'e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen değerli aileme teşekkür ederim.

Zeliha TEMÜR

ÖZET

RESMÎ DÎVÂNİ: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

Klasik Türk edebiyatı metnlerinin anlaşılabilmesi için yapılan çalışmalardan biri de bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır. Kelimelerin, hangi kelimelerle hangi anlamda bir arada kullanıldığı bağlamdan yola çıkılarak ortaya konulmaktadır. Böylece edebî metinlerde kullanılan dilden hareketle zaman içinde dilde meydana gelen şekilsel değişimin tespiti sağlanabilmektedir.

Bu tez çalışmasında klasik Türk şiirinin söz varlığının ortaya çıkarılabilmesine katkı sağlayabilmek için XV. yüzyıl eserlerinden “Bursalı Resmî Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” hazırlanmıştır. Kelimeler, şairin edebî şahsiyetine bağlı olarak ele alınmış ve şiir içerisindeki bağlamdan hareketle anlamlandırılmıştır. Bu sayede şairin anlam dünyasıyla ilgili daha doğru veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda Resmî’nin söz varlığı çeşitli başlıklar altında toplanarak incelenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Bunun yanı sıra XV. yüzyıl şairi Resmî’nin hayatı, edebî kişiliği, eserleri, dil ve üslûp özellikleri, manzumelerde yer alan şahsiyetler ve kahramanlar ile mekan isimleri tespit edilmiştir.

“Bursalı Resmî Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” ile şairin üslûbu, dili, düşünce dünyası gibi hususlarda elde edilen veriler sayesinde klasik Türk şiirine katkı sağlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Resmî, Resmî Dîvânı, Bağlam, Bağlamlı Dizin, İşlevsel Sözlük

ABSTRACT

GLOSSORY OF RESMÎ'S DÎVÂN CONCORDANCE AND FUNCTIONAL GLOSSORY

One of the studies carried out to understand the texts of classical Turkish literature is contextual index and functional dictionary studies. It is revealed that the words are used together with which words and in what sense, starting from the context. Thus, based on the language used in literary texts, it is possible to determine the formal changes that occur in the language over time.

In our thesis study, in order to contribute to revealing the vocabulary of classical Turkish poetry, a functional dictionary of the 15th century works “Bursalı Resmî’s Dîvân Contextual Index and Functional Dictionary” has been prepared. The words were handled depending on the literary personality of the poet and were interpreted based on the context in the poem. In this way, more accurate data about the poet's world of meaning were obtained. As a result of the data obtained, Resmî’s vocabulary has been collected under various headings and analyzed and evaluated. In addition, the life, literary personality, works, language and stylistic features of the 15th century poet Resmî, the characters and heroes in the poems and the names of places were determined.

With the “Bursalı Resmî’s Dîvân Contextual Index and Functional Dictionary”, a contribution is made to classical Turkish poetry, thanks to the data obtained on the poet's style, language, world of thought.

Keywords: Resmî, Resmî’s Dîvân, Context, Contextual Index, Functional Dictionary

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BURSALI RESMÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. Hayatı.....	3
1.2. Edebî Kişiliği.....	3
1.3. Eserleri.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

BURSALI RESMÎ DÎVÂNÎ'NİN İNCELEMESİ

2.1. Şekil Özellikleri.....	5
2.2. Dil ve Üslûp.....	6
2.2.1. Sözcük Türleri.....	6
2.2.1.1. İsimler.....	6
2.2.1.2. Sıfatlar	7
2.2.1.3. Zamirler	8
2.2.1.4. Zarflar.....	10
2.2.1.5. Bağlaçlar.....	13
2.2.1.6. Edatlar	17
2.2.1.7. Ünlemler.....	20
2.2.1.8. Fiiller	23
2.3. Söz Grupları.....	24
2.3.1. Tamlamalar	24
2.3.1.1. Arapça ve Farsça Tamlamalar.....	24
2.3.1.2. Türkçe Gramer Kurallarıyla Oluşturulan Tamlamalar.....	28

2.3.1.3. Atıf Tamlaması.....	29
2.3.1.4. İkilemeler	30
2.3.1.5. Arapça İbareler ve Âyetler	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURSALI RESMÎ DÎVÂNÎ'NINDA MEKAN İSİMLERİ VE ŞAHİS KADROSU

3.1. Mekan İsimleri.....	36
3.1.1. Mısır	36
3.1.2. Çin ü Hatâ (Hoten, Hutun, Hıtâ)	36
3.1.3. Rûm/Diyâr-ı Rûm	37
3.1.4. Kenân	37
3.1.5. Nîl ü Eres	37
3.1.6. Kerbelâ	38
3.1.7. ‘Aden.....	38
3.1.8. Bedahşân	38
3.1.9. Yemen	38
3.1.10. Karaman	38
3.1.11. Beytü’l-Harâm/Ka‘be.....	39
3.1.12. Harem.....	39
3.2. Şahıs Kadrosu	40
3.2.1. Dinî Şahsiyetler.....	40
3.2.1.1. Hz. Muhammed/Mustafa.....	40
3.2.1.2. Hz. Zekerîyyâ	40
3.2.1.3. Hz. Eyyûb.....	41
3.2.1.4. Hz. Îsâ.....	41
3.2.1.5. Hz. Nûh	42
3.2.1.6. Hz. Hızır	42
3.2.1.7. Cercîs/Circîs	43
3.2.1.8. Hz. Yahyâ.....	43
3.2.1.9. Hz. Yakûb.....	44
3.2.1.10. Hz. Yûsuf	44
3.2.1.11. Hz. Âdem	45
3.2.1.12. Havvâ	45
3.2.1.13. Hz. Süleymân	45

3.2.1.14. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin	46
3.2.1.15. Hz. Ali	46
3.2.2. Edebî Şahsiyetler	47
3.2.2.1. Nizâmî-i Gencevî	47
3.2.2.2. Selmân-ı Sâvecî.....	47
3.2.2.3. Sa‘dî-i Şîrâzî.....	47
3.2.2.4. Feridüddin Attâr	48
3.2.3. Aşk Hikâyesi Kahramanları	48
3.2.3.1. Ferhâd ile Şîrîn	48
3.2.3.2. Hurşîd ü Ferahşâd.....	49
3.2.3.3. Leylâ ile Mecnûn.....	49
3.2.4. Mitolojik ve Efsânevî Şahıslar	49
3.2.4.1. Cem/Cemşid	49
3.2.4.2. Rüstem.....	50
3.2.4.3. Sâm.....	50
3.2.4.4. Sikender/İskender.....	50
3.2.4.5. Dârâ	51
3.2.4.6. Ehrimen	51
3.2.4.7. Mânî	51
SONUÇ	53
KAYNAKLAR.....	54
EKLER.....	57

KISALTMALAR LİSTESİ

c.	Cilt
FG.	Farsça Gazel
G.	Gazel
Haz.	Hazırlayan
K.	Kaside
Mf.	Müfred
Mr.	Murabba ^c
Ms.	Müstezâd
s.	Sayfa
S.	Sayı
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
Th.	Tahmis
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TEİS	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
vs.	ve sâire
yy.	yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ţ
پ	p	ظ	ž
ت	t	ع	‘
ث	ṭ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ķ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ž, đ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	‘

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Bursalı Resmî Dîvânı'nda Yer Alan Vezinler ve Kullanıldığı Şiirler	5
Tablo 2.2. Zarflar Listesi	10
Tablo 2.3. Arapça Kelimelerle Oluşturulmuş Farsça Tamlamalar	25
Tablo 2.4. Farsça Tamlamalar	26
Tablo 2.5. Arapça-Farsça Sözcüklerin Bir Arada Olduğu Tamlamalar	27
Tablo 2.6 Türkçe Gramer Kurallarıyla Oluşturulan Tamlamalar	28
Tablo 2.7. Atıf Tamlamaları	29
Tablo 2.8. Türkçe Gramer Kurallarına Göre Oluşturulan İkilemeler	31
Tablo 2.9. Farsça Gramer Kurallarına Göre Oluşturulan İkilemeler	31

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı geniş bir coğrafyada, farklı kültürlerin etkisinde gelişen ve asırlarca varlığını devam ettiren bir edebiyattır. Klasik Türk edebiyatı geleneğinde, eserler Arap ve Fars edebiyatlarının etkisiyle terkiplerin, mazmunların ve Arapça-Farsça kelimelerin yoğun olarak kullanıldığı bir dille meydana getirilmiştir. Dolayısıyla klasik Türk şiirinin anlaşılabilmesi için dönemin yaşam tarzı, inançları, sanat anlayışı, sosyal ve kültürel özellikleri ile ilgili bilgilere hâkim olmak gerekmektedir. Bu amaçla yapılan çalışmalardan biri bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır. Bu çalışmalar sayesinde şiiri ve şiiri oluşturan mefhumları anlayarak, şairin duygularından, kendine özgü düşünce ve hayal dünyasından hareketle Klasik Türk şiirini anlamak mümkün olacaktır.

TEBDİZ sistemi sayesinde metinler incelenerek kelimelerin, hangi kelimelerle hangi anlamda bir arada kullanıldığı bağlamdan yola çıkılarak ortaya konulmakta ve klasik Türk şiirinin söz varlığının ortaya çıkarılmasına katkı sağlanmaktadır. Şiirlerdeki kelimelerin her biri, şairin edebî şahsiyetine bağlı olarak ele alınıp şiir içerisindeki bağlamdan hareketle anlamlandırılmaktadır. Bir metindeki kelimeler, kelime grupları, kalıp ifadeler, atasözleri, deyimler ve dua ifadeleri gibi pek çok detay o eserin söz varlığını oluşturmaktadır. Eserlerin söz varlığı, anlam dünyası ve şairin üslûbu incelenerek onun hayatıyla ilgili bilgiler edinilmekte ve içinde bulunduğu döneme ışık tutulmaktadır.

Söz varlığının ortaya çıkarılmasında sözlük çalışmalarının katkısı büyüktür. Her devrin kendine has bir sanat anlayışı ve her şairin kendine özgü bir üslûbu olduğundan kelimelerin bağlamdan hareketle anlamlandırılması gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi için bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışmalarla kelimelerin anlam dünyasına girerek metin içinde kazandıkları manaların ortaya konulmasına olanak sağlanmaktadır.

TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanan bu çalışmada Doç. Dr. Hamza Koç, Dr. Öğr. Üyesi Şermin Baka Telli ve Arş. Gör. Kübra Kacar Altın tarafından 2020 yılında hazırlanan “*Klasik Türk Şiirinin Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri*” isimli eser esas alınmıştır. Bu çalışmanın amacı Resmî’nin şiirlerinin söz varlığı, edebî şahsiyeti, sanat anlayışı ve üslûbuyla ilgili verileri ortaya koymaktır.

Çalışma Bursalı Resmî’nin 144 gazel, 3 tahmis, 2 murabba‘, 2 müfred, 1 kaside ve 1 müstezad nazım şekliyle kaleme alınmış 153 şiirinden meydana gelmektedir. Çalışmada Resmî’nin 3 adet Farsça gazeline yer verilmemiştir. Şiirlerdeki kelimelere anlam verilirken

sözlükler, ansiklopediler, tezler, makaleler ve şerh çalışmalarından yararlanılarak metnin bağlamından hareketle yapılan şahsi değerlendirmeler doğrultusunda en uygun anlam verilmeye gayret edilmiştir. Bunun sonucunda Resmî'nin şiirlerinin bağlamı elde edilmiştir. Daha sonra Resmî ile ilgili bilgilerin yer aldığı kaynaklar taranarak şairin hayatını, edebî kişiliğini, mana dünyasını, şiirlerindeki söz varlığını ortaya koymak maksadıyla bir incele yapılmıştır. İnceleme üç bölümden meydana gelmektedir.

Birinci bölümde Resmî'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde şairin kullandığı vezinlerin geçtiği manzumeler ile kullanım sayısı belirtilmiş, dil ve üslûp özellikleri üzerinde durulmuş; sözcük türleri, söz grupları, Arapça ibareler ve âyetler örnek şiirlerle açıklanarak kullanım sıklığı belirtilmiştir. Üçüncü bölümde manzumelerde yer alan şahsiyetler ve kahramanlar ile mekan isimleri tespit edilerek Resmî'nin bunlara hangi yönleriyle şiirlerinde yer verdiği örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Yapılan bu çalışma sonucunda Resmî'nin manzumelerinde yer alan söyleyişler, mazmunlar, terkipler vb. elde edilen verilerin klasik Türk edebiyatına katkı sağlaması ümit edilmektedir.

BİRİCİ BÖLÜM

BURSALI RESMÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. Hayatı

XV. yüzyıl divan şairlerinden olan Resmî'nin asıl adı ve doğum tarihi bilinmemektedir. Kaynaklarda hayatına dair bilgiler oldukça azdır. Bursalı olduğu bilinmektedir. Ahmed Paşa ile aynı çağda yaşamışlardır ve arkadaşlardır. Sehî Bey, Ahmed Paşa'nın gazellerini tahmis ettiğini kaydetmiştir (Köksal, 2020).

“Kendü zamânında şi'r ile imtiyâz bulmuş kimesnedür. Merhûm Aḥmed Paşanuñ niçe gazelliyâtını tahmîs itmiş kâbil kişi ve kendüsi dil-ḥoşî eş'ârı ḥoş-âyende ve gazelliyâtı pesendide” (İpekten vd., 2017: 131).

Kaynaklarda Resmî'nin ailesi ve eğitim hayatı ile ilgili bir bilgiye rastlanmamaktadır. Fakat Türkçe şiirlerindeki başarısının yanı sıra Farsça şiirler de yazması, iyi bir eğitim aldığıın göstergesidir. Resmî, bezzâz yani manifaturacıdır. Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'da kaydettiği bilgilere göre Resmî'nin geçim sıkıntısı yaşadığı, bu nedenle devrin ileri gelenlerinden birine durumunu bildirmek için bir şiir yazarak câize istediği fakat kuru bir övgüyle geçirildiği anlaşılmaktadır. Resmî, Bursa'da hayatını kaybetmiş ve burada defnedilmiştir (Koç vd., 2020: 7-8).

Dahı bu 'aşr eḳâbirlerinüñ ehl-i dile
Kuru taḥsînler-ile itdügü iḥsânına yuf (G 63/5)

1.2. Edebî Kişiliği

Resmî, şairliğiyle tanınan ve şiirleri beğenilen, yetenekli, resim ve nakış sanatında usta bir şairdir (Koç vd., 2020: 8). Latîfî tezkiresinde Resmî'den şöyle bahsetmiştir:

“Fenn-i füsûn [u] siḥr-i suḥande siḥr-sâz idi. Merhûm Aḥmed Paşanuñ mu'âşırı ve muşâḥibi ve fenn-i şi'rüñ mücidd ü tâlîbi ve şan'at-ı nakş u resmin mâhiri idi. Tarîḳ-ı tarz-ı tahmîs-i gâzelde bî-bedel beyne'l-enâm eş'ârı müdevven ü mütedâvildür. Eş'ârı keyfiyyetin müş'irdür” (Canım, 2018: 238).

Resmî'nin şiirlerine bakıldığında dili çağına nazaran epey yalın ve anlaşılırdır. Üslûbu ise açık ve akıcıdır. Şiirlerinde atasözleri ve deyimlere oldukça sık yer verdiği, günlük olaylara ve az da olsa halk inanışlarına yer verdiği görülmektedir. Resmî, daha çok âşıkâne ve rindâne gazeller kaleme almıştır. Resmî'nin, Klasik Türk şiiri geleneğinin mazmun anlayışına uygun olarak yazdığı şiirlerinde nadir de olsa tasavvufî söyleyişlere de rastlanmaktadır. Resmî'nin, kendisi hakkında düşüncelerini ifade ettiği beyitlerinde şairliğiyle övüldüğü görülmektedir. Resmî'ye göre şiir dünyası kendi şiirleriyle düzene girecektir, hiç kimse onun kadar müessir ve güzel söz söyleme kabiliyetine sahip değildir. Bu nedenle belagat makamına

yalnız kendisini layık görmektedir. Bu düşüncesini de aşağıdaki beyitte şöyle dile getirmektedir:

Çün mülk-i suhan nazmuñ-ıla tutdı nizâmı

Bes saña gerek şadr-ı belâgat ola mesned (G. 14/7)

Divan şairlerinin kendilerini anlatırken sık sık başvurduğu yollardan biri de aynı dönemde veya kendilerinden önceki dönemlerde yaşamış usta şairlerden bahsetmeleridir. Bunu yapmalarının amacı, şairin adı geçen usta şair kadar veya o şairden daha iyi şiir yazdığını göstermektir. Resmî de kendisini ünlü Fars şairi Sa‘dî’ye benzetmekte fakat Feridüddin Attâr’ın yardımından uzak olduğundan bir yararı olmadığını şu şekilde ifade etmektedir:

Tut ki Sa‘dîsin kemâl-i nazm-ıla Resmî bugün

Aşşı ne çünkim berîsin himmet-i ‘Atfârdan (G. 104/6)

Resmî, hem çağdaşı hem de kendinden önceki dönemlerde yaşamış pek çok sanatçıya nazire yazmıştır. Bunun yanı sıra Resmî’nin şiirlerine de farklı sanatçılar nazire yazmıştır (Koç vd., 2020: 8-13). Resmî’nin nazire mecmualarında bulunan şiirlerinden bazılarına Necâtî, Zâtî, Mesîhî ve Hayretî gibi çağın önemli sanatçılarından, Avnî ve Muhibbî gibi hükümdar şairlerinin ve İbni Kemâl gibi ünlü âlimlerinin nazire yazdığı göz önünde bulundurulursa şiirlerinin tezkirelerde belirtilenlerden daha ileri derecede bir kabul gördüğü anlaşılmaktadır (Köksal, 2020).

1.3. Eserleri

Bazı kaynaklarda Resmî’nin divan sahibi olduğu bilgileri yer alsa da eserin bir nüshasına ulaşılamamıştır. Birçok mecmuanın taranmasıyla Resmî’nin şiirleri bir araya getirilerek mürettep divanı oluşturulmuştur. Bunun sonucunda Resmî’nin 147 gazeli (3’ü Farsça), 3 tahmisi, 2 murabba‘ı, 1 kasidesi, 1 müstezâdı ve 2 müfredi olduğu belirlenmiştir (Koç vd., 2020: 15).

İKİNCİ BÖLÜM

BURSALI RESMÎ DÎVÂNÎ'NİN İNCELEMESİ

2.1. Şekil Özellikleri

Doç. Dr. Hamza Koç, Dr. Öğr. Üyesi Şermin Baka Telli ve Arş. Gör. Kübra Kacar Altın tarafından 2020 yılında yapılan *Klasik Türk Şiirinin Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri* isimli çalışmanın inceleme bölümünde eser; nazım şekilleri, vezin, kafiye ve redif gibi konu başlıkları altında ele alındığı için incelemede bu konulara değinilmeyip divanda yer alan vezinlerin kullanıldığı şiirlere değinilmiştir.

Tablo 2.1. Bursalı Resmî Dîvânî'nda Yer Alan Vezinler ve Kullanıldığı Şiirler

Vezin	Kullanım Sayısı	Kullanıldığı Şiirler
Fā'ılātün fā'ılātün fā'ılātün fā'ılün	52	G2, G3, G5, G6, G9, G10, G12, G15, G17, G19, G20, G21, G27, G31, G37, G38, G39, G50, G56, G60, G61, G67, G68, G69, G74, G75, G81, G82, G83, G85, G86, G88, G89, G90, G94, G99, G100, G103, G104, G105, G107, G108, G113, G114, G125, G132, G133, G140, G141, G142, Th1, Th2
Fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün	30	G4, G18, G22, G25, G36, G40, G51, G57, G58, G63, G70, G80, G87, G93, G96, G97, G110, G112, G116, G117, G128, G130, G134, G136, G138, G139, G143, K1, Mr1, Mr2
Mef'ülü fā'ılātü mefā'ilü fā'ılün	26	G8, G11, G13, G16, G23, G24, G28, G29, G30, G33, G42, G43, G49, G59, G66, G71, G72, G73, G77, G95, G106, G109, G121, G127, G137, Th3
Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün	15	G1, G7, G14, G34, G35, G44, G53, G54, G102, G111, G120, G135, Ms1, Mf1, Mf2
Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	9	G47, G76, G78, G79, G84, G124, G126, G129, G131
Mefā'ilün fe'ılātün mefā'ilün fe'ılün	7	G26, G41, G46, G64, G65, G123, FG2
Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün	4	G48, G55, G118, G119

Tablo 2.1. (Devamı)

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün	4	G62, G101, G115, G122
Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	4	G52, G98, G144, FG1
Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	4	G32, G91, G92, FG3
Mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün	1	G45

2.2. Dil ve Üslûp

Klasik Türk edebiyatının ilk dönemlerinde şairler sade bir dil kullanırken XV. yüzyıldan itibaren yabancı kelime kullanımında bir artış görülmüştür. Şairlerin büyük bir kısmı şiirlerinde Arapça ve Farsça kelimelere yer verirken Resmî, çok iyi Farsça bilmesine rağmen şiirlerinde sade bir dil kullanmayı ve akıcı bir üslûbu tercih etmiştir. Aşağıda yer alan beyit Resmî'nin şiirlerindeki sadeliğe bir örnektir:

Başum ele alup varuram yolına bir gün

Hey n'olsa gerek ya gele ya vara dimişler (G 34/6) (Koç vd., 2020: 29-30).

Doç. Dr. Hamza Koç, Dr. Öğr. Üyesi Şermin Baka Telli ve Arş. Gör. Kübra Kacar Altın tarafından 2020 yılında yapılan *Klasik Türk Şiirinin Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri* isimli çalışmanın inceleme bölümünde edebî sanatlar, atasözleri ve deyimler ele alındığı için incelemenin bu bölümünde bu konulara değinilmemiştir.

2.2.1. Sözcük Türleri

2.2.1.1. İsimler

“İsimler: canlı, cansız bütün varlıkları ve kavramları tek tek veya cins cins karşılayan; varlıkların ve kavramların adları olan kelimelerdir” (Ergin, 1998: 278).

Klasik Türk edebiyatının genel özelliklerinden biri olarak şairler şiirlerinde aşk, sevgili gibi konulara oldukça sık yer vermektedir. Resmî'nin de şiirlerinde bu geleneğe uygun olacak şekilde kelimeler kullandığı görülmektedir. Resmî'nin kullandığı mazmunlardan bazıları şunlardır:

“‘‘âşık, ağyâr, bād, bāde, bende, bezm, bûlbûl, bût, cām, cān, cānān, cefā, cevır, çarh, çeşm, dehān, dem, derd, dermān, devā, dīde, dil, dīv, dīvāne, dürr, ebrû, em, eşig, eşk, felek,

figān, firāk, firdevs, firķat, ğam, ğamze, gedā, gevher, ğonce, gōñül, ğussa, gül, gülşen, gülistān, gülzār, ħāk, ħāl, ħār, ħarābāt, ħat, hecr, hicrān, ħūn, ħūrī, ħurşīd, ħūsn, ‘ışk, ‘ıyd, jāle, ķad, ķadeĥ, ķamer, ķāmet, ķavs, kemān, kevşer, kişver, kūh, kūy, la‘l, lāle, leb, liķa’, lū‘lū’, māh, meclis, mey, mihr, müje, mül, müşk, nār, ney, nigār, nihāl, nuķl, nūr, od, pervāne, peymān, peymāne, raķīb, reh, ruĥ, ruĥsār, rüy, sāġar, şabā, sākī, şanem, sāye, seĥer, sem, semen, seng, serīr, serv, sitāre, şubĥ, sūnbül, şāh, şarāb, şeb, şem‘, şems, tab‘, tālī‘, tīg, tūr, türāb, ‘uşşāk, vaşl, vişāl, yāren, yāsemen, zaĥm, zindān, zīnet, zulm, zūlf”

2.2.1.2. Sıfatlar

“Sıfatlar, adların niteliklerini, ne durumda olduklarını, çoġu kez sayılarını, ölçülerini gösteren, soran ya da belirten sözcüklerdir” (Özel, 1976: 67).

Klasik Türk edebiyatı şairleri kendilerinden, sevgiliden veya rakipten bahsederken sıfatlardan sık sık faydalanmaktadır. Resmî de kendisini âşık, biçare, düşkün, gönlü yaralı, âciz, zavallı, mecnun, gönül vermiş, gönlünü yitirmiş, dertli, perişan, kuvvetsiz, zayıf, değersiz, kul, köle gibi sıfatlarla nitelendirmektedir. Resmî, bu sıfatları ifade ederken tercihini Arapça ve Farsça kelimelerden yana yapmaktadır.

“Üftāde, dīvāne, şeydā, miskīn, dil-ĥaste, dil-dāde, derd-mend, āşūfte, nā-tüvān, ĥaķīr, çāker, bī-dil”

Resmî, sevgiliyi gül yanaklı, gül yüzlü, güzel ve nurlu yüzlü, huri yüzlü, ay yüzlü, melek yüzlü, peri gibi güzel, büyüleyici, gül bedenli, gümüş bedenli, gümüş göğüslü, narin, işveli, cilveli, nazlı, servi boylu, salına salına yürüyen, yasemin kokulu, yasemin yüzlü, gonca dudaklı, gonca ağızlı, güzel gözlü, hilal kaşlı, can veren, gönlü dinlendiren, gönül aydınlatan, gönül kapan, tatlı dilli, misk kokulu, amber kokulu vb. şekilde olumlu sıfatlarla nitelendirmektedir.

“gül-ruĥ, gül‘izār, gül-gün, gül-cemāl, gün yüzlü, hūr-liķā’, meh-liķā’, māh-rū, māh-peyker, melek-rū, melek-sīmā, meh-ruĥ, perī-peyker, perī-rū, perī-zād, füsün-ger, gül-endām, sīm-beden, sīmin-beden, sīm-ber, nāzenīn, şūĥ, serv-ķad, ĥırāmān, semen-bū, semen-sīmā, ġonce-leb, ġonce-dehen, şehlā, hilāl-ebrū, rūĥ-baĥş, can-fezā, dil-ārām, dil-efrüz, dil-rübā, şīrīn-zebān, ‘anberīn”

Resmî, sevgiliyi bazen de olumsuz sıfatlarla nitelendirmektedir. Şair, vefasız, adaletsiz, insafsız, cefa eden, eziyet veren, zalim, taş gibi katı yürekli, acımasız, vicdansız, gaddar, kan dökücü vb. sıfatları kullanırken yine Arapça ve Farsça kelimelerden yararlanmaktadır.

“bī-vefā, bī-dād, bī-emān, cefā-kār, cefā-hū, dil-āzār, hūn-rīz, seng-dil, sengīn-dil”

Klasik Türk şairleri, manzumelerinde rakipten bahsederken de olumsuz sıfatlar kullanmaktadır. Bunun sebebi rakibin sevgiliyi âşıktan uzaklaştırmaya çalışması ve kavuşmalarına engel olup âşığa acı çektirmesidir. Resmî de rakibi düşman, kıskanç, şeytan, köpek, kuzgun, karga, sinek, diken, alçak, aşağılık, kâfir, dinsiz, zalim gibi sıfatlarla nitelendirirken şu kelimeleri kullanmaktadır:

“adū, düşmen, hasūd, dīv, ehrimen, iblīs, it, seg, kilāb, zāğ, meges, hār, denī, kâfir, bī-dīn, nā-müselmān”

Resmî'nin manzumelerinde kullandığı diğer sıfatlar şunlardır:

“ayān, bed, bīgāne, cāndan, ciger-hūn, çālāk, dermānde, dūr, dürüst, dūtā, eşed, ğarīb, giriftār, giryān, güzel, güzīn, hasen, hoş, hūb, karīb, kemterīn, la‘līn, laṭīf, lezīz, nāzūk, nihān, pāk, pinhān, pūr, rengīn, revān, rūšen, sūzān, şād, şādān, şādmān, şermende, şikeste, şīrīn, şūr, şūrīde, tār, tārīk, tatlu, telh, teng, tenhā, ter, tīre, turfe, tīz, vīrān, yeksān, zār, zerrīn”

2.2.1.3. Zamirler

“Zamirler temsil ve işaret suretiyle nesneleri karşılayan kelimelerdir” (Ergin, 1998: 304).

Resmî'nin şiirlerinde yer alan zamirlerin anlamları, kullanım sayısı ve örnek beyitler şunlardır.

“Ben”, birinci teklik şahıs zamiri olarak kullanılmaktadır. Resmî'nin en çok kullandığı zamirlerden biridir. “Ben” zamiri, şiirlerde şair ve âşığı ifade etmektedir. Resmî, “ben” zamirini şiirlerinde “beni, bende, benden, benem, benüm, binüm, baña” gibi eklerle beraber 288 kez kullanmıştır.

Ben tururken kūyuña n'eyler gelüp zāğ-ı raḳīb

Gülsitān içre muḳīm olmağa çün bülbul yiter (G 31/3)

“Sen”, ikinci teklik şahıs zamiri olarak kullanılmaktadır. Şairin “sen” zamirini çoğu zaman sevgili yerine kullandığı görülmektedir. Resmî, bu zamiri “seni, sende, senden, saña, senüñ, sin” gibi farklı şekillerde 128 kez kullanmıştır.

Sen meh-liḳāya mihr-i münīr ola mı nazīr

Kim bu felek getürmedi mişlūñ cihāna hīç (G 11/3)

Sinüñle mest görse rakībūñ beni şehā
Maḥmūr gibi gönli olurdu alaḫ bulak (G 66/4)

“O”, hem üçüncü teklik şahıs zamirini karşılamak için hem de işaret zamiri olarak kullanılmaktadır. “O” zamirinin, “ol, şol, anı, aña, anda, andan, anuñ” gibi çeşitli şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Resmî, bu zamiri şiirlerinde 1 kez “o”, 6 kez “ol”, 13 kez “anı”, 10 kez “aña”, 9 kez “añuñ” 1 kez “anda”, 5 kez “andan” olmak üzere toplam 45 kez kullanmıştır.

Gözlerümden gizleme izüñ tozın ki **ol** yig durur
Dide-i ma'lûle kuḫl-i rüşenâdan düstüm (G 94/3)

Öldürürem varuram Resmîyi dimişsin şehā
Tiz var öldür **anı** öldürmeden zār intizār (G 19/7)

“Biz”, birinci çokluk şahıs zamiri olarak kullanılmaktadır. “Biz” zamiri, şiirlerde âşıkları ifade etmek için kullanılmaktadır. Resmî, “biz” zamirini “bizi, bize, bizden, bizüm” şeklinde çeşitli eklerle birlikte 24 kez kullanmıştır.

Şol deñlü cevı eyledü cānānumuuz **bize**
Kim tatlu iken acıdı bu cānumuz **bize** (G 121/1)

Biz saña cānā 'arż-ı cān itdük itmezsin qabûl
Cānumı vir büseñ al olsun Qaraman bahşışı (G 140/3)

“Bu”, işaret zamiri olarak 31 kez kullanılmıştır. Resmî, manzumelerinde “bu” zamirini çoğulu “bunlar” ve “bunu” şeklinde ad durumu ekiyle de kullanmıştır.

Resmiyā **bunları** medḫ eyleyenüñ 'ālemde
Ḥüsñ-i üslûb-ıla Ḥassān-ise dīvānına yuf (G 63/9)

“Şu”, işaret zamiri olarak 8 kez kullanılmıştır. Resmî, manzumelerinde “şu” zamirinin çoğulu “şular” ve “şol” şekline de yer vermiştir.

Gelüp hindü beñüñ görsün yüzüñde
Şular kim ābda dir fülful olmaz (G 55/2)

“Kendi” dönüşlülük zamiri, toplam 12 kez kullanılmıştır. Resmî, “kendüye, kendüyi, kendüsi, kend'özi, ḥod” gibi farklı şekillerini de kullanmıştır.

Kimdür cemende Resmî itümden dimiş ḫabīb
Ol bu ḫaḫîre **ḥod** sebeb-i ihtirāmdur (G 23/7)

Resmî kûlını lûtf idüp añmış işidenler

Kendüye gerekse vara yalvara dimişler (G 34/7)

Bilmez çü zaḥmetümi benüm kılmasun ‘ilâc

Ayduñ tabîb **kend’özine** zaḥmet itmesün (G 106/3)

Resmî’nin manzumelerinde “siz” ikinci çokluk şahıs zamirine rastlanmamıştır. Şair bunların dışında “kamu, kamusu, kes, kimü, kimse, kimesne, her kim, her kişi, biri, birisi, hiç şahş” belgisiz zamirlerini kullanmıştır. Ayrıca “kim, ne, kanı, kanķı, ķanda” gibi soru zamirlerini de kullanmıştır.

2.2.1.4. Zarflar

“Zarflar fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum, azlık-çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlerdir” (Korkmaz, 2009: 451).

Resmî, şiirlerinde yer, zaman, miktar, durum, soru zarfı vb. zarflar kullanarak anlatımını kuvvetlendirmektedir. Şairin en fazla kullandığı zarf zaman zarfıdır. Manzumelerde “bugün, yarın, şimdi, imdi, her dem” gibi zaman zarfları, “nedür, niçün, nice” gibi soru zarfları, “az, çok, biraz, zerrece” gibi miktar zarfları, “yalıñuz, elbette, yine” gibi niteleme ve durum zarfları ile “içre, içinde” gibi yer yön zarfları sıkça kullanılmaktadır. Manzumelerde yer alan zarfların kullanım sayısı ve örnek beyitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2.2. Zarflar Listesi

Zaman Zarfları	Kullanım Sayısı	Örnek Beyitler
dāyimā	2	Gülşen-i ḥüsnin İlähî bu ikisinüñ daḥı Gül gibi ḥandān u ḥurrem tüt cihānda dāyimā (G 3/11)
şubḥ-dem	3	Pāy-māl olup ayağa dökilür biñ dil ü cān Şubḥ-dem dest-i şabādan ki şaçuñ şānelenür (G 18/2)
her dem	15	Cevr eylemek bu cānuma her dem neden gelür Ya’nî cefā-yı düst muḥibbe vefā mıdur (G 28/2)
imdi	2	Sākî şun imdi bāde ki ‘ıyd-ı şıyāmdur Vaķt-i şafā vü ‘ıyş u dem-i nūş-ı cāmdur (G 23/1)
bugün yarın	2	İñende ‘āşıķa nāz eyleme bugün yarın Güzelligüñ geçicek ḥüsnüñ i’tibārı gider (G 26/7)
her zamān	3	Bir servdür boyuñ ki nihālinde her zamān Şeftālū-yı lezîz irişür sîb-i ter biter (G 29/4)
şimdi	18	Hem-nefes sensüz baña ğam şimdi mi olduğı var Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi olduğı var (G 38/1)

Tablo 2.2. (Devamı)

yarın	2	Mihrüñe bugün müşterî olana vefâ kıl Yarın çü bilürsin ki bu bâzâr bulunmaz (G 53/5)
hergiz	7	Benüm bu âhı-ı şeb-gürümsüz ey gül Seher murğında hergiz gulgul olmaz (G 55/3)
hemîşe	4	Nâ-ehli muhterem tütuben ‘izz ü câh-ıla Ehl-i dili hemîşe perîşân ider felek (G 73/11)
bugün	5	Bugün seyrânda bir serv-i sehî-kad dil-rübâ gördük Hevâ-dârı bizüm bigi hezârân mübtelâ gördük (G 78/1)
her gice	6	‘İşk yolu reh-revi olduğum-içündür müdâm Her gice mihnet-serây-ı gâmda mihmân olduğum (G 89/5)
hemîn	4	‘Uşşâka Resmyâ gam-ı dildür nevâ hemîn Minnet Hâka ki çün degülüz bî-nevâ-yı gam (G 95/5)
şimden girü	13	Saña yâr olmaz dilâ ol dil-sitân şimden girü Var yine derdüñle vir hecrinde cân şimden girü (G 107/1)
şimdiye dek	2	Çekdüğün bâr-ı cefa-y-ıdı hemîn şimdiye dek Olma tek hicrâna şabr eyle hemân şimden girü (G 107/2)
hemân	2	Çekdüğün bâr-ı cefa-y-ıdı hemîn şimdiye dek Olma tek hicrâna şabr eyle hemân şimden girü (G 107/2)
dün	2	Senüñle beni dün gördi rakîbüñ ya ‘nî rahm itdi Seg-i perverdeveş kuyruk şalup bir iki yalındı (G 131/4)
rüz u şeb	3	Rüz u şeb zülf ü ruhuñ hasreti-y-ile şanemâ Dîdeden naķş-ı cihân oldı nihân sen gideli (G 139/5)
gice	4	Bir şeb didüm ey şüh ne var sîneñi açsañ Didi yaramazdur gice âyineye bakmak (Mf 1/1)
Soru Zarfları	Kullanım Sayısı	Örnek Beyitler
niçün	1	Yaşum görüp yüzüme niçün bakmaya habîb ‘Âlemde kâdr-ile hûd olur sîm ü zer lezîz (G 16/6)
ne yüzden	1	Kâfir olmaz çünki bu âb-ı der-huld-ı berîn Pes ne yüzden ol rakîbüñ meskeni bu derdedür (G 17/5)
ne deñlü	1	Belâ vü mihnet-i ‘işkuñsuz olmazam râhat Ne deñlü hoşluğ ola başda devlet olmayıcak (G 64/5)
ne kadar	1	Gözine hem-ser olmazsın eyâ cedû-yı dehr Ne kadar sihr bilürseñ oķı nîreng getür (G 22/5)
neden	40	Cân virürken yoluñda bu Resmî Kaçmağ andan neden behey kâfir (G 32/5)
nice	13	Müntehâ kaddüñe Tübâ dir-iken ‘âlî-nazar Nice teşbîh idem ey hûr anı ben nârvane (G 110/4)
nedür	7	Yolumda terk-i cân itmez dimişsin Resmîyi cânâ Nedür cânân-içün cân kim dirîğ eyleyeler anı (G 129/7)
Miktar Zarfları	Kullanım Sayısı	Örnek Beyitler
az az	1	Kıldı ihâta ‘âlemi az az gözüm yaşı Zîrâ ki baħr olur şanemâ ekşer âb-ı telh (G 13/6)

Tablo 2.2. (Devamı)

az	3	Ehl-i niyāza nāzuñ az itme luṭf kıl Kim nāz-ı nāzenīn olur ey şiveger lezīz (G 16/4)
az u çok	1	Nāzūklūğın görüñ benüm ol nāzenīnümün Kim gayra nāzı az u çok ehl-i niyāzdur (G 30/2)
biraz	1	Hāk itdi hevā oda yakup cisini luṭf it Şu sep ki biraz diñleme ol nāra dimişler (G 34/4)
zerrece	6	Biñ kez artuḡ va‘de-i mihr aldı aḡzuñdan gönül Vāy n’olaydı zerrece olaydı ikrāruñ senün (G 75/4)
şol deñlü	1	Şol deñlü cevı eyledi cānānumuz bize Kim tatlu iken acıdı bu cānumuz bize (G 121/1)
bir iki	1	Senünle beni dün gördi raḡībün ya‘nī raḡm itdi Seg-i perverdeveş kuyruk şalup bir iki yalındı (G 131/4)
Niteleme ve Durum Zarfları	Kullanım Sayısı	Örnek Beyitler
hiç	14	Niçe ki şordum-ısa devā derdüme lebün Şāfi cevāp virmedi ben nā-tüvāna hiç (G 11/4)
elbette	4	Göñlüme gelse hayāl-i ḡamzesi ḡançer çeker Şoḡbeti bed-mest olan elbette ḡavḡalandurur (G 21/4)
yalñuz	1	Yalñuz şanma seni bende çeker zülḡ dilā Gelegör cānuma ol ḡamze-i fettānı n’ider (G 25/4)
şöyle	1	Şöyle içelüm şād olruben cāmı ki dilden Ḡam ḡānesine şu‘le gele gide ḡaleller (G 35/6)
biñ kez	1	Biñ kez artuḡ va‘de-i mihr aldı aḡzuñdan gönül Vāy n’olaydı zerrece olaydı ikrāruñ senün (G 75/4)
bir daḡı	1	Ger görem ol şanemi bir daḡı Resmī yüz urup Hey begüm seni seven niçeye dek yana diyem (G 97/3)
yine	30	Yolında varumı virürem varuram yine Ya yār elüme gire gele çıḡa vara ya (G 109/2)
Yer Yön Zarfları	Kullanım Sayısı	Örnek Beyitler
üst	2	Derd-i dil cān oynamaḡa zülḡ ü ḡamzeñ üstine Cān-bāzuñ lu‘b[ı] ekşer çenber ü ḡançerdedür (G 17/4)
uçdan uca	1	Şīrīn lebün hayāline her kanda aḡlasam Sebze yirine uçdan uca ney-şeker biter (G 29/5)
içre	8	Ben tıruken küyuña n’eyler gelüp zāḡ-ı raḡīb Ḡülsitān içre muḡīm olmaḡa çün bülbul yiter (G 31/3)
berü	1	Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna raḡīb Tā göreler ki nice dīv-ile insān çekişür (G 51/6)
içinde	6	Ḳo sa‘y u şabru dilā bu cihān içinde ki olur Ne ibtidā-yı vişāl ü ne intihā-yı firāk (G 65/2)
öñinde	2	Şermendedür ey hūr-liḡā ḡaddün öñinde Tübāya daḡı serv-i sehī hem-ser olursa (G 111/3)

2.2.1.5. Bağlaçlar

“Bağlaçlar; kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yükledikleri işlevler ile, bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğeleridir” (Korkmaz, 2009: 1091).

Klasik Türk şiirinde Türkçe bağlaçların yanı sıra Arapça ve Farsça bağlaçlar da kullanılmaktadır. Resmî'nin de şiirlerinde çeşitli bağlaçlar kullandığı görülmektedir. Bu bağlaçlar örnek beyitlerle birlikte aşağıda yer almaktadır.

“u, ü, vü” bağlacı Arapça’dır. Bugünkü “ve” bağlacının eskiden kullanılan şekilleridir. Görevleri aynı olan öğeleri birbirine bağlar. Divan şiirinde en çok kullanılan bağlaçlardan biridir.

Rahm eylemedüñ Resmî-i dil hasteye âhir
Öldürdi ceva **vü** sitem **ü** gam n’ideyin düst (G 7/5)

Sâkiyâ vaqt-i şafâdur mey-i gül-reng getir
Mutribâ tır ney **ü** kânûn **u** def **ü** çeng getir (G 22/1)

Qaddüñle ruh **u** zülf **ü** hañuñ bigi çemende
Serv **ü** semen **ü** süñbül **ü** reyñân ele girmez (G 54/4)

“ile” bağlacı “ve” bağlacıyla benzer bir görevi olan Türkçe bir bağlaçtır. Manzumelerde “ıla” şeklinde de kullanılmaktadır.

Vaşl-ı cānāne-y-içün cān-**ıla** serden geçerem
Şanmağıl beni hemān sīm-**ile** zerden geçerem (G87/1)

“de/da” bağlacı Türkçe’dir. Birbirine bağladığı öğelerin anlamlarını kuvvetlendirir. Resmî, “de/da” bağlacını 10 kez kullanmıştır.

‘İyd irdi yine gül gibi zeyn oldı güzeller
Bülbül bigi biz **de** diyelüm taze gazeller (G 35/1)

Göñlümi âl-ile alduñ cānuma cebr eyleme
Virürem al anı **da** hüsñ-i rızādan düstüm (G 94/2)

“dahı” bağlacı da Türkçe bağlaçlardan biridir ve anlamı kuvvetlendirmek için kullanılmaktadır. Resmî, bu bağlacı şiirlerinde 41 kez kullanmıştır.

Resmiyâ kânûn idindi çün cefâ resmini düst
Ney bigi kıl sen **dahı** âh u fiğân şimden girü (G 107/9)

Cānuma cismümde şordum hāl-i dilden bir haber
Bilmezem bu hānda ben **daḥı** mihmānem didi (G 125/4)

“bile” sözcüğü “daḥı” ve “de/da” bağlaçları ile benzer bir görev üstlenen Türkçe bağlaçlardan diğeridir. Resmî’nin şiirlerinde 1 kez kullanılmıştır.

Vācib durur ki hükümün sünnet **bile** ḥakāyık
Ḥuddāma ḥıdmet-i şeh zīrā olup durur farz (G 62/2)

“ne... ne” Türkçe bağlaçlardan bir diğeridir. Aynı görevdeki kelimeleri ve cümleleri bağlar ve olumsuzluk anlamı katar. Resmî, “ne... ne” bağlacını 4 kez kullanmıştır.

Ḳo sa’y u şabrı dilā bu cihān içinde ki olur
Ne ibtidā-yı vişal ü **ne** intihā-yı firāk (G 65/2)

Cānāna cān ki vāşıl ola vaḥdet-ise pes
Resmî **ne** sen gerek ol arada **ne** ben gerek (G 71/8)

Ne saña ḥüsn ü cemāl-ile bulınır hem-tā
Ne baña ḥüzn ü melāl-ile olur kimse bedel (G 80/2)

“ya/ya... ya” Farsça bir bağlaçtır. Ögeleri birbirine bağlayarak ögelerden birini tercih etme anlamı katar. Şair, bu bağlacı 9 kez kullanmıştır.

Ya rūḥsın muşavver ü **ya** cism-i rūḥ-baḥş
Kim āb u gilden olmaya bu resme pāk zāt (G 8/5)
Başum ele alup varuram yolına bir gün
Hey n’olsa gerek **ya** gele **ya** vara dimişler (G 34/6)
Dil dehānuñ var mıdur **ya** yok mıdur bilmez yakīn
Söyle ey ‘İsā-nefes olsun gümānı āşikār (G 50/4)

“geh... geh” bağlacı Farsça’dır. “Bazen, bazı zaman” anlamına gelen bu bağlaç, birden fazla unsuru karşılaştırma amacıyla kullanılmaktadır. Resmî, “geh... geh” bağlacını 5 kez kullanmıştır.

Geh düst guşşasın çekerem **geh** ‘adū gamuñ
Ḥaḳdan ne gelse ḳul başına ḥayr u şer çeker (G 33/4)

“gerek... gerek” Türkçe bir bağlaçtır. Görevleri aynı olan kelimeleri, kelime gruplarını ve ögeleri birbirine bağlayarak tercih etme veya eşitlik anlamı verir. Resmî, manzumelerinde bu bağlaca 1 kez yer vermiştir.

Cānuma kār itdi cānā fūrkatūñ raḥm it didüm

Dir **gerek** şabr it **gerek** cān vir budur kārūm benüm (G 90/3)

“hem... hem” bağlacı Farsça’dır. Aynı görevi yapan kelimeleri, cümleleri birliktelik, eşitlik veya karşıtlık anlamıyla birbirine bağlar. Resmî, ”hem... hem” bağlacını 6 kez kullanılmıştır.

Bir dem baña yār olmadı hem-dem n’ideyin düst

Pürdür bu gözüm **hem** nem ü **hem** dem n’ideyin düst (G 7/1)

“ki” bağlacı Farsça bağlaçlardan bir diğeridir. Genellikle neden-sonuç ilişkisi kurarak tümceleri birbirine bağlar. Resmî, manzumelerinde “ki” bağlacına 169 kez yer vermiştir.

Bu derd-i dil **ki** bende durur ḥālūmi benüm

Mihnetler-ile derde giriftār olan bilür (G 49/2)

Şād olma **ki** bir yār-ı vefā-dār ele girmez

Ġam çekme **ki** bir hem-dem ü ġam-ḥ^vār bulunmaz (G 53/3)

“kim” bağlacı eskiden “ki” gibi kullanılan Türkçe bir bağlaçtır. Şair “kim” bağlacını 145 kez kullanmıştır.

Meyli bu göñlümün yine bir serv-i nāzadur

Kim bāġ-ı ḥüsn içinde ruḥı verd-i tāzedür (G 30/1)

Ka‘be kapuñda beni irür ‘ıyd-ı vaşla **kim**

Merve ḥaḳı şafā-y-ıla ḳurbānuñam senün (G 77/2)

“çünkü” açıklama bildiren Farsça bir bağlaçtır. Neden belirterek cümleleri birbirine bağlar. “çü, çün, çünkim” şekilleriyle toplamda 65 kez kullanılmıştır.

Ben tūruken kūyuña n’eyler gelüp zāġ-ı raḳīb

Gülsitān içre muḳīm olmaġa **çün** bülbul yiter (G 31/3)

Dest-gır olmadı **çünkim** bize bu dāmen-i dehr

Ḥil‘at-i devlete daḥı girībānına yuf (G 63/3)

Ol gül-endāmuñ leb ü ḥaddinden olduñ **çünki** dūr

Lāleveş kana boyan odlara yan şimden girü (G 107/3)

Ḥurşid-i ṭal‘atūñle oldum yine feraḥ-şād

Baḥtum hümāyūn oldı irdüm **çü** sen hümāya (G 122/4)

“zīrā” bağlacı Farsça’dır. “Çünkü” anlamındadır ve sebep belirterek cümleleri birbirine bağlar. Şiirlerde 5 kez kullanılmıştır.

Di mest-i ğamzeñe dil-i pür-sūzı yakmasun
Zīrā ki oda yanıcak olur kebāb telh (G 13/3)

Şevk-ı lebūñle ben ölicecek silme kanımı
Zīrā şehīd olanlara hūnīn kefen gerek (G 71/4)

“līk” ve “velī” bağlaçları manzumelerde yer alan Farsça bağlaçlardan diğerleridir. “Ama, fakat, lâkin” ile aynı anlamı taşımaktadırlar, karşıtlık bildirirler. Resmî, “līk” bağlacını 9 kez, “velī” bağlacını ise 4 kez kullanmıştır.

‘Ālemi zūlfūñ kılur pür-şūr u la ‘lūñ pür-şeker
Fitneyi çeşmūñ uyarur **līk** çeşmūñ mest-i h‘āb (G 5/2)

Egerçi dil dehenūñ yok bilür yakīnında
Velī sözūñ işidicek yine gümāna düşer (G 46/5)

“ammā” bağlacı Arapçadır. Karşıtlık ilgisi kurarak cümleleri birbirine bağlar. Resmî bu bağlacı 1 kez kullanmıştır.

Gerçi gülgül-ruhlar hezār **ammā** baña sensin murād
Ādem olana meşeldür ey perī bir gül yiter (G 31/2)

“meger” Farsça bir bağlaçtır. Açıklama görevi üstlenerek cümleleri birbirine bağlar. Bu bağlaç “meger ki, meger kim” şeklinde de kullanılmaktadır.

Cān meşāmmını yine kıldı mu ‘aṭṭar nefesi
‘Anberīn zūlfūñe uğradı **meger** bād-ı şabā (G 4/5)

Nağme-i dil-sūzum irişdi **meger** eflāke kim
Vecde geldi çarḥ urur çarḥ ol şadādan dūstum (G 94/5)

Zūlfine uğradı **meger** irdi nesīm-i şubḥ
Ki āfāka ṭoldı rāyiḥa-i misk ü ‘anberi (G 137/2)

“eger” Farsça bağlaçlardan diğeridir. Cümlelerin başına getirildiğinde şart anlamı katarak cümleleri birbirine bağlar. Manzumelerde “ger” olarak da kullanılmaktadır. 8 kez “eger” 13 kez “ger” bağlacı kullanılmıştır.

Sāyeñ gibi yüz yıl yüzüm üzre sürinem serverā
Ben ḥāke rahm idüp **eger** bu kez yüzüme bakasın (G 98/3)

Ol şüh-ı cihân bir dem **eger** der-ber olursa

Biñ cān-ıla şükṛāna sezādur ser olursa (G 111/1)

Büse virüp gönlüm alduğına cānān Resmīyā

Cānuma kaşd itmez-idi **ger** peşīmān olmasa (G 113/6)

“gerçi” bağlacı Farsça’dır ve “egerçi” olarak da kullanılmaktadır. “Her ne kadar” anlamı katarak şart cümleleri oluşturur. Şair “gerçi” bağlacını 16 kez, “egerçi” bağlacını 1 kez kullanmıştır.

Āh kim sen şems-i ‘ālem-tābuñ irmez sem‘ine

Gerçi efgānum güzēr kıılır semādan düstum (G 94/4)

Egerçi dil dehenüñ yok bilür yakīnında

Velī sözün işidicek yine gümāna düşer (G 46/5)

“nitekim” Türkçe bir bağlaçtır. Bir şeyin doğruluğunu göstermek maksadıyla tanık göstererek, kıyaslayarak veya benzeterek cümleleri birbirine bağlar ve açıklama belirtir. Resmî’nin şiirlerinde 4 kez kullanılmıştır.

Nitekim saña ‘ādetdür niyāz ehline nāz itmek

Baña hem hū durur bir nāza biñ dürlü niyāz itmek (G 79/1)

Ḥacil kıldı ruḥuñ luṭfı gül-i şad-bergi bāğ içre

Nitekim müntehā kıaddüñ hırāmı serv-i būstānı (G 129/2)

2.2.1.6. Edatlar

“Yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir” (Korkmaz, 2009: 1052).

Resmî, manzumelerinde kelimeler ve cümleler arasında ilişki kurarken çeşitli edatlar kullanmaktadır. Bu edatlar örnek beyitlerle birlikte aşağıda yer almaktadır.

“gibi” edatı Türkçe’dir. Divan şiirinde benzetme yapmak için sıkça kullanılır. Resmî, “gibi” edatını “bigi” şeklinde de kullanmıştır. 65 yerde “gibi edatına, 85 yerde “bigi” edatına yer vermiştir.

‘İyd irdi yine gül **gibi** zeyn oldı güzeller

Bülbül **bigi** biz de diyelüm tāze ğazeller (G 35/1)

N’ola şākird olsa cevṛ itmekde dil-berler aña

Ki_ol melek-rūnuñ raķīb senüñ **bigi** üstādı var (G 37/3)

Çü nûrî tal‘atüñüñ şem‘ **bigi** cāna düşer
Görüp göñül anı pervāne **bigi** yana düşer (G 46/1)

“mānend” Farsça benzetme edatıdır. Resmî’nin şiirlerinde 2 kez kullanılmıştır.

Ruḥuñ **mānend** gülşende gül olmaz
Benüm bigi belālu bülbul olmaz (G 55/1)

“veş” kelimelerin sonuna gelen Farsça bir ektir. “Gibi” anlamı katmaktadır. Resmî, 333 kez kullanmıştır.

Kemānveş ḳaddümi dest-i cefā-y-ıla dü-tā idüp
Beni cevır oḳına her dem nişān itmek revā mıdur (G 47/2)

Sīnemi şevḳ-ı lebūñle gül gibi çāk isterem
Rūyumu mihr-i ruḥuñla **lāleveş** ḥāk isterem (G 88/1)

“mişāl” edatı Arapça’dır. “Gibi” anlamına gelmektedir. Şair 4 yerde kullanmıştır.

Cihān **cennet-mişāl** oldı şular ‘ayn-ı zülāl oldı
Çiçekler pāy-māl oldı şafasın sür bu hengāmuñ (G 76/2)
Şayḳal-ı bāde-y-ile guşsa gubārını silüp
Açalum göñlümüz **āyīne-mişāl** eyleyelüm (G 96/3)

“içün” edatı Türkçe’dir. Genellikle amaç-sonuç veya sebep-sonuç ilişkisi kurar. Resmî, şiirlerinde 8 kez kullanmıştır.

Sen ḥabīb **içün** n’ola olsam raḳībūñe ḳarīb
Ḥaşır olur gülşende ḥār-ile gül **içün** ‘andelīb (G 6/1)

Gitdi_ol ki muḥāl-idi yine ‘ıyd da irdi
‘İyş itmek-**içün** ehl-i dile ḥūb maḥaller (G 35/4)

Vaşl-ı cānāne-y-**içün** cān-ıla serden geçerem
Şanmağıl beni hemān sīm-ile zerden geçerem (G 87/1)

“diyü” sebep-sonuç bildiren Türkçe edatlardan diğeridir. Resmî’nin şiirlerinde 7 kez kullanılmıştır.

Her dil-bere dil virme dil-ārām ola **diyü**
Kim pür-dil ise alıcı dil-dār bulunmaz (G 53/2)

Bulaşup it bigi nā-geh ʔalaya **diyü** rakīb

Kaçaram havf-ile her geh ki o derden geçerem (G 87/5)

“kadar” edatı Arapça edatlardan bir diğeridir. Bu edat kıyaslama yaparak derece ve miktar belirtir. Resmî, bu edatı 6 kez kullanmıştır.

Şol **ķadar** tîr urdı ġamzeñ sîne-i mecrûhuma

Ķalmadı bir yir kim anda zaħm-ı peykân olmaya (G 2/6)

Cennetde gerçi nâzûk ü ter mîveler biter

Bâġ-ı ruħuñda daħı hezâr ol **ķadar** biter (G 29/1)

Mihr ü meh ĥod zerre-i sûz-ı derûnuñdan yanar

Bu **ķadar** germ-iken ey dil âh-ı serd itmek neden (G 100/6)

“deñlü” diğer bir Türkçe edattır. “Kadar” anlamında kullanılmaktadır. Şair “deñlü” edatını 5 yerde kullanmıştır.

Şu **deñlü** sîne hedefdür ki ġamzeñ atsa_oħtla

Biñinde birisi yazmaz kamu nişâna düşer (G 46/3)

Ķılca cānumda ĵomadı zerre **deñlü** şabr tâ

Bu miyân u ol dehâni göz görüp sevdi göñül (G 81/4)

“dek” Türkçe edatlardan bir diğeridir. Bir işin son bulduğu zamanı ve yeri bildirir.

Çekdüġüñ bār-ı cefa-y-ıdı hemîn şimdiye **dek**

Olma tek hicrâna şabr eyle hemân şimden girü (G 107/2)

“den berü” edatı Türkçe’dir, bir işin başladığı yeri ve zamanı bildirir.

Ol ĥasen ĥüsnüñ **idelden berü** vaşfin Resmî

Ĥüsn-i üslûb-ıla eş‘ârı irişdi ĥasene (G 110/7)

“çün” edatı Farsça’dır. “Gibi” anlamı katmaktadır. Resmî, “çün” edatını “çü” şeklinde de kullanmıştır. Manzumelerde 6 kez “çün” edatı 8 kez “çü” edatı kullanılmıştır.

Cercîs-şifat şabr idelüm erre-i hecre

Dilirse deler cān u dili **çün** Zekerıyyâ (G 1/2)

‘Aceb mi nâle kıla kūh-ı ġamda **çün** Ferhād

Kişi ki ĥusrev-i şîrîn-dehenden ayrıldı (G 123/3)

“ile” genellikle birliktelik, beraberlik anlamı katan Türkçe bir edattır. “ıla, -la, -le” gibi kullanımları mevcuttur.

Ya ‘kūb bedel olmaya hūzn-**ile** baña kim
Yūsuf olıma hūsn-**ile** sen dil-bere hem-tā (G 1/6)

Cevr-i cānāna taḥammül ger baña mümkün ola
Her kişi cānān-**ıla** vaşl ola hicrān olmaya (G 2/2)

Resmiyā yārūñ dehānı zūlf ü resmin deftere
Yaz ciger **kanıyla** bilsünler ki anuñ nāmıdur (G 20/5)

2.2.1.7. Ünlemler

“Ünlem, söz içinde konuşanın acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskançlık, özlem gibi çok çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür” (Korkmaz, 2009: 1140).

Klasik Türk şiirinde sık sık ünlemlere yer verilmektedir. Şairler, bazen duygularını ifade etmek için bazen de karşındakine seslenmek için ünlemleri kullanmaktadır. Resmî de duygularını dile getirmek için çeşitli ünlemler kullanmıştır. Şair, kimi zaman sevgiliye kimi zaman kendisine kimi zaman da rakibe seslenirken ünlemlerden yararlanmıştır. Bu ünlemler örnek beyitlerle birlikte aşağıda yer almaktadır.

“ey” karşındakine seslenmek için kullanılan bir hitap sözüdür. Resmî, bu ünlemi manzumelerinde “v’ey” şeklinde de kullanmıştır. 199 yerde “ey” edatı, 3 yerde “v’ey” edatı kullanılmıştır.

Ey saçları sünbül ḥatı reyḥān u semen-ḥad
V’ey gül-ruh u gönce-dehen ü serv-i sehī-ḳad (G 14/1)
Çün muḥakḳak neş olıardur ğubār-ı ḥatṭ-ı yār
Göñlümün āyīnesin **ey** Resmî ger itmek neden (G 100/7)

Ḳarīb olma raḳībe **ey** perī-rū
Enīs olmaz melek hergiz kilāba (G 118/4)

“ā” Klasik Tür edebiyatında “ey” ünlemiyle aynı görevde kullanılan nidâ harfidir. Şair, isimlerin sonunda kullanarak nidâ anlamı katmaktadır.

Sāḳiyā vakt-i şafādur mey-i gül-reng getür
Muṭribā ṭur ney ü ḳānūn u def ü çeng getür (G 22/1)
Çäre şabırdur dirler irmege vişālüne **şehā**
Bī-çäreler şabr idemez ol çäreye nā-çār olur (G 52/4)

Resmyā k̄ānūn idindi çün cefā resmini düst

Ney bigi kıl sen daḥı āh u fiḡān şimden girü (G 107/9)

Resmî'nin manzumelerde “ey” ünlemi yerine Arapça “yā” ünlemini kullandığı da görülmektedir. Bu ünlem 3 yerde geçmektedir.

Dem-be-dem kim añaram derdümi kanlar yudaram

Virme **yā** Rab bu demi dünyede aḡyāra daḥı (G 136/3)

“eyā” “ey, hey” anlamında kullanılan Farsça bir ünlemdir. Şair 2 kez kullanmıştır.

Gözine hem-ser olımazsın **eyā** cādū-yı dehr

Ne kadar sihr bilürseñ oḡı nīreng getür (G 22/5)

“hey” ünlemi hem seslenmek için hem de üzülme, acıma, öfkelenme, beğenme gibi birçok duyguyu dile getirmek için kullanılmaktadır. Resmî, “hey” ünlemini 7 kez kullanmıştır.

Hey ne kanlar dökdi nā-ḥaḡ yire ḥūnī ḡamzesi

Kim ola ḡurtara anuñ cān elinden el-ḡıyāş (G 10/5)

Zülfinde görüp göñlümi dil-ber didi kim **hey**

Beñzer ki bu miskīn yine dīvāne olupdur (G 44/6)

Ger görem ol şanemi bir daḥı Resmī yüz urup

Hey begüm seni seven niçeye dek yana diyem (G 97/3)

“be” genellikle şaşkınlık ve kızgınlık gibi duyguları anlatmak için kullanılan bir ünlemdir. Resmî, şiirlerinde “be” ünlemine 1 kez yer vermiştir.

Her denīnūñ dilegince döner itmez bize mihr

Be yūri bu felegūñ gerdiş-i gerdānına yuf (G 63/2)

“behey” ünlemi “be, hey, ey” ünlemleri gibi hitap, öfke ve azarlama belirtmektedir. Şair, bu ünlemi 36 kez kullanmıştır.

Bī-vefāsın çü sen **behey** kāfir

Ne kılām çāre ben **behey** kāfir (G 32/1)

Bī-vefāsın çü sen **behey** cānum

Ne kılām çāre ben **behey** cānum (G 91/1)

Cāna kıyma iñen **behey** cānum

Ḳana girmek neden **behey** cānum (G 92/1)

“ah” üzüntü, pişmanlık, öfke, özlem gibi çeşitli duyguları ifade etmek için kullanılan bir ünlemdir. Resmî’nin şiirlerinde 47 kez kullanılmıştır.

Qaddüñle zülfüñ ü dehenüñ leblerüñ şehā
Yād itdügümce **āh** oluram āşinā-yı ğam (G 95/4)

İçdi kanımı kana kana gözüñ kanmadı **āh**
‘Aceb ol kan içici kana kaçan kana diyem (G 97/2)

Dil ü dīn almağ-ıla olmadı **āh** ala gözüñ
Başladı āla yine cānı dahı ala bigi (G 128/3)

“vah” ünlemi “yazık” anlamında kullanılan Arapça bir ünlemdir. Üzüntü ve acıma ifade eder. Manzumelerde “veh” ve “vā” şeklinde kullanımları da mevcuttur.

Āb-ı vaşla irmedin oldum hevā yolında hāk
Veh ki yandum āteş-i hicrān elinden el-ğıyaş (G 10/4)

Dirīg **vāh** ki ol yār benden ayrıldı
Fiğān ki rūḥ-ı revānum bedenden ayrıldı (G 123/1)

Qaşd-ı katl itdükçe öldürmezsin illā hā beni
Vā beni sen ğamzesi ḥūn-rīz elinden **vā** beni (G 141/1)

“dirīg” ve “dirīgā” ünlemleri “eyvah, yazık, eyvahlar olsun” anlamında kullanılan Farsça ünlemlerdir. Şair, “dirīg” ünlemini 6 kez “dirīgā” ünlemini 2 kez kullanmıştır.

Raḥm idüp kimse dimez Resmī-i miskīne **dirīg**
Cān virüp derdüñ-ile terk-i cihān eyler-isem (G 93/7)

Dirīg vāh ki ol yār benden ayrıldı
Fiğān ki rūḥ-ı revānum bedenden ayrıldı (G 123/1)

Zulmet-i ḥasret **dirīgā** günlerüm dūn eyledi
Ol yüzi mihr ü meh-i nā-mihr-bānumsuz benüm (G 82/3)

“vay” ünlemi anlamı güçlendirmek ve kızma, yakınma, şaşırma, sevinme gibi duyguları belirtmek için kullanılır. Şiirlerde 2 kez kullanılmıştır.

Biñ kez artuḳ va‘de-i mihr aldı ağızuñdan gönül
Vāy n’olaydı zerrece olaydı ikrāruñ senüñ (G 75/4)

Şimdi ki bahār oldu vü nev-rüz u dil-efrüz
‘Iyş it ki geçer fırsat olur soñra işüñ **vay** (G 135/2)

2.2.1.8. Fiiller

“Fiiller, karşıladıkları hareketler ile zaman ve mekan kapsamı içinde, somut ve soyut nesne ve kavramlarla ilgili her türlü oluş, kılış, kılınış ve durumları bildirirler” (Korkmaz, 2009: 527).

Bursalı Resmî, Türk dilinin sunduğu zenginliklerden yararlanarak çoğunlukla Türkçe fiilleri kullanmıştır. Manzumelerinde “açılmak, açmak, ağlatmak, ağlamak, almak, aılmak, asılmak, ayırmak, bakmak, başlamak, beñzedmek, bilmek, bulaşmak, bulmak, bulunmak, bükmek, çalınmak, çalmak, çekişmek, çekmek, çevürmek, çıkarmak, çıkmak, delinmek, delmek, dilemek, dimek, diñlenmek, dolaşmak, dökilmek, dökmek, dönmek, düşmek, emmek, eylemek, geçmek, geçürmek, gelmek, getürmek, geymek, gidermek, girmek, gitmek, gizlemek, görünmek, görmek, göstermek, göyünmek, gözlemek, gülmek, içmek, incinmek, iñledmek, irişmek, irmek, irürmek, istemek, iştirmek, itmek, kaçmak, kalmak, kanmak, kılmak, koparmak, kurtarmak, okumak, olmak, oturmak, ölmek, öldürmek, öykünmek, saçmak, sakınmak, salmak, sanmak, sepmek, sevmek, sezmek, sığmak, sınmak, sınamak, silmek, solmak, sormak, sögmek, söylemek, söylenmek, sunmak, sürmek, süzmek, talamak, taşmak, tayanmak, toğmak, tolaşmak, toylamak, turmak, tutmak, ummak, unıdılmak, unutmak, urmak, uyanmak, uyarmak, uymak, uzatmak, üşenmek, varmak, virmek, yağmak, yakışmak, yakmak, yanmak, yapışmak, yaralamak, yaraşmak, yatmak, yazmak, yıkılmak, yıkmak, yimek, yilmek, yitmek, yürimek” fiillerini kullanmıştır.

Resmî’nin şiirlerinde kendisine en çok yer bulan fiiller “itmek, eylemek, kılmak, olmak” fiilleridir. Şair 304 kez kullanımla en fazla “olmak” fiiline yer vermiştir. İkinci sırada 201 kez kullanılan “itmek” fiili yer almıştır. “eylemek” fiili 81 defa kullanılarak üçüncü sırada yer almıştır. 68 defa kullanılan “kılmak” fiili en çok kullanılan fiiller arasında dördüncü sırada yer bulmuştur. Bu fiillerin isimlerle birlikte kullanılarak birleşik fiiller ve deyimler meydana getirdiği görülmektedir. Fiillerin yer aldığı örnek beyitler aşağıda sunulmaktadır.

Nice feryād ideyin yār beni **yād idicek**

Ki dilüm oda yanar derd-i ilüm **yād idicek** (G 70/1)

Bī-güneh derden beni derd-ile **redd itmek** neden

Rā kaşuñ bigi ğam-ıla **dāl-ğadd itmek** neden (G 99/1)

Bülbül bigi ‘aceb mi **āh itsem** ey gül-endām

Hūn itdi ğonce bigi bağrumı nār-ı hicrān (G 101/6)

Ka‘be-i ehl-i recādur eşıgüñ Merve hâkı
Sa‘yum oldur ki **tavâf eyleyem** ey kân-ı kerem (K 1/21)

İñende ‘aşıkā **nâz eyleme** bugün yarın
Güzelligüñ geçicek hüsñüñ i‘tibârı gider (G 26/7)

Dilâ ser-bâz-iseñ meydâna gel cānâna cānuñ vir
Hüner ‘**arz eyle** ‘uşşâka ki tabl-ı ‘ışk çalındı (G 131/2)

Ṭālî‘üm **yâr olmadı** kim yâra **olam hem-nefes**
Geçdi ‘ömrüm hâsret-ile kaldı bâkî bir nefes (G 56/1)

Ol şüh-ı cihân bir dem eger **der-ber olursa**
Biñ cān-ıla şükrâna sezâdur **ser olursa** (G 111/1)

Göñlümüz kâmet-i servüñe **hevâdar olalı**
Gözüme **oldı** şehâ yollaruñuñ âb-zeni (G 143/4)

Eyyüb gibi hecri ne ğam öldürür-ise
Vaşlı dem-i ‘İsâ gibi **kılur** yine ihyâ (G 1/3)

Mihrüm içün ey meh beni hecr odına yakma
Kim cürm-içün elbetde **şefâ‘at kılur** Aḥmed (G 14/5)

Nevâ-yı nâle-i ‘ışkı nice nühüft idem
Ki **kıldı** râst-muḥayyer beni nevâ-yı firāk (G 65/3)

2.3. Söz Grupları

2.3.1. Tamlamalar

2.3.1.1. Arapça ve Farsça Tamlamalar

Klasik Türk şiiri geleneğinde şairler anlatımı kuvvetlendirmek için sık sık tamlamalardan faydalanmışlardır. Resmî de söyleyişe güzellik katmak ve anlatımı kuvvetlendirmek için şiirlerinde tamlamaları sıkça kullanmıştır. Resmî’nin anlatımı yalın ve akıcı olsa da kimi zaman Arapça, Farsça sözcüklerden meydana gelen kimi zaman da Arapça-Farsça sözcüklerin birlikte kullanımıyla oluşturulmuş tamlamalara yer verdiği görülmektedir. Şiirlerde ikili ve üçlü tamlamaların yanı sıra dörtlü tamlamalar da yer almaktadır. Dörtlü tamlamalar çoğunlukla Arapça-Farsça sözcüklerin birleşimiyle meydana gelmektedir. Şairin şiirlerinde tespit edilen tamlamalar aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 2.3. Arapça Kelimelerle Oluşturulmuş Farsça Tamlamalar

nūr-ı Muḥammed	mülk-i cemāl	sa'y-ı belīg	şehīd-i miḥnet
ḥasret-i la'l	şems-i semā	ġam-ı hecr	def'-i melāl
serīr-i ḥüsn	bedr-i dücā	zulmet-i ḥayret	fikr-i muḥāl
marīz-i 'ışk	fikr-i daķīķ	imtizāc-ı rāḥ-ı rūḥ	tālib-i 'ilm
na'im-i vaşl	caḥīm-i fūrķat	müzāb-ı 'ıyş	kesb-i kemāl
ervāḥ-ı muḳaddes	şadr-ı belāġat	dārü'l mülk-i imān	dürc-i la'l
ġam-ı 'ışk	sultān-ı ḥüsn	luţf-ı ḥadd	cāme-i şabr
ḥayāl-i ġamze	muḥyī-i devrān	şevķ-ı la'l	luţf-ı ṭab'
vakt-i şafa	'ıyd-ı şıyām	sebeb-i ihtirām	ḥadd-i zātında
meclis-i rakīb	esīr-i ḥabs	ġamze-i fettān	iksīr-i ġam
ravza-i Rıdvān	belā-yı hecr	meclis-i uşşāk	nār-ı hicrān
ḥarīm-i Ka'be	ķavs-i ķazā	ġamze-i maḥmūr	belā-yı hasret
dārü'sşifa-yı 'ışk	ṭarīķ-i ġam	eyyām-ı şerīf	ġam-ı maḥabbet
tūl-i emel	ḥatt-ı ġubār	nesīm-i şabā	hevā-yı fūrķat
ehl-i şafā	ḥadīs-i şem'	şem'-i cemāl	mevc-i biḥār-ı hicrān
mūnis-i aġyār	ķānūn-ı 'ışk	dār-ı ḥüzün	nūr-ı nār
sākī-i meclis	şem'-i ḥüsn	mışr-ı ḥüsn	kemāl-i nazm
lem'a-i cemāl	ḥil'at-i devlet	ḥüsn-i üslüb	vaşl-ı ḥabīb
miḥnet-i 'ışk	mübtelā-yı firāk	ṭabl-ı 'ışk	erbāb-ı ma'anī
intihā-yı firāk	nefir-i ġam	livā-yı firāk	furşat-ı 'ahd-i şebāb
ḥātem-i la'l	mācerā-yı firāk	nār-ı 'ışk	şerḥ-i şevķ
āsār-ı 'ışk	baḥr-ı fikr	ķalb-i ḥazīn	mevsim-i 'ıyş
vech-i ḥasen	serīr-i devlet	'ayn-ı zülāl	ķible-i Ḥaķ
vakt-i 'işret	'ıyd-ı vaşl	ḥuzūr-ı ķalb	devr-i ķamer
vāhib-i rūḥ	tūl-i emel	zulmet-i ḥasret	maţla'-ı ḥüsn
'ıyd-ı muḥterem	def'-i ġam	muṭrib-i zühre-cebīn	maḥşer-i fitne
zecr-i hecr	sevdā-yı 'ışk	vakt-i seḥer	defter-i Tübā
cemāl-i 'ālem	kisvet-i 'ışk	ehl-i nazar	şafā-yı rūḥ
nār-ı hecr	ḥarem-i ḥürmet	ḥüsn-i rıza	diyār-ı Rūm
ġunc-i la'l	belā-yı ġam	mübtelā-yı ġam	ġurūr-ı ḥüsn
ḥüsn-i ḥasen	dār-ı miḥen	baḥr-i 'ummān	şadr-ı serīr

Tablo 2.4. Farsça Tamlamalar

ruh-ı zîbâ	mül-i gül-fâm	merdüm-i mest	serv-i lâle-ruh
zaḥm-ı peykân	nûş-ı cām	ḥusrev-i şîrîn-dehen	sarây-ı dil
ḥāk-i pây	murğ-ı cān	şimşād-ı bāğ	mihr-i cihān-ārā
dīvāne-i zencîr-i zülf	bülbül-i şūrîdeveş	gölşen-i kūy	çeşm-i ḥün-ḥ'ār
ḥāl-i siyāh	dil-i āşüfte	şāh-bāz-ı siyeh-per	zülf-i siyeh-kār
serv-i sehî	leb-i cān-baḥş	rāz-ı nihān	cām-ı cān-baḥş
gölşen-i cān	çeşm-i ser-mest	māh-ı şeb-efrüz	gītî-i ḥurrem
mest-i ḥ'āb	mey-i gül-reng	ḥurşîd-i cihān-tāb	bende-i fermān
dîde-i gevher-feşān	düşmen-i ferheng	nûş-ı mül	nergis-i mestān
merdüm-i çeşm	cāme-i şad-reng	pîr-i çarḥ-ı çār	gedā-yı ser-i kūy
çihre-i zerd	dem-i nûş-ı cām	leb-i cānāne	şūḥ-ı cihān
yād-ı nergîs-i mest	pîrüz-ı rüz	ārām-ı cān	süz-ı figān
ḥāk-i rāh	mihr-i māh-rū	mey-i nihān	ḥusrev-i şîrîn-zebān
āb-ı zindegî	hem-dem-i şeker	merdüm-i nā-dān	cūy-ı eşk
dil-i bîmār	nizār-ı zār	bülbül-i ḥoş-ḥ'ān	ten-i bî-cān
şehr-ārā-yı düst	hem-nîşin-i ḥār	dehān-ı rāz	tûtî-i şîrîn-zebān
gerd-i kūy	serv-i ḥırāmān	çāh-ı zenaḥdān	rişte-i cān
bālā-yı düst	ser-i kūy	zülf-i dil-ber	bülbül-i zār
rāz-ı dehān	bāğ-ı bihişt	şām-ı zülf	reşk-i reftār
dil-i pür-süz	māh-ı tībān	bihişt-i heşt	seng-i nişān
āb-ı telḥ	müjgān-ı düst	gerdiş-i gerdān	tîğ-i mihr
ḥün-ı dil	ebrū-yı yār	nāz-ı fîrāvān	şaykal-ı bāde
şeftālū-yı leb	bāğ-ı ruh	reşk-i bihişt	zencîr-i zülf
nāz-ı nāzenîn	sîb-i ter	şeh-i şūḥ-ı cihān	cūy-bār-ı çeşm
dîdar-ı yār	ebr-i bahār	meh-i nā-mihr-bān	dîv-i pür-rîv
cām-ı cān-perver	serv-i nāz	serv-i revān	mihr-i dırāḥşān
derd-i dil	bāğ-ı cān	şeh-i bî-dād	süz-ı dil
bāde-i billūr	āteş-i ruḥsār	āb-ı revān	bend-i zülf
murğ-ı zîrek	derd-i ser	serv-i çemen	dîde-i ḥün-bār
şeb-i tār	ḥün-ı ciger	gül-i ter	dest-i ḥār
bülbül-i cān	murğ-ı dil	bāğ-ı cihān	bülbül-i nāzûk-suḥan

Tablo 2.4. (Devamı)

nüş-ı bāde	husrev-i hūbān	serv-i lāle-ruḥ	ser-i zūlf
ārām-ı dil	mühr-i leb	güş-ı ney	hāk-i rāh
ārzū-yı hāk-i pāy	şeb-i zūlf	mihr-i ruḥ	nüş-ı mey
seg-i kūy	dīdār-ı dil-ber	nüş-ı cān	nīş-i derd

Tablo 2.5. Arapça-Farsça Sözcüklerin Bir Arada Olduğu Tamlamalar

maḥzen-i genc-i ḥakāyık	zerre-i hāk-i der	āb-ı vaşl	bāde-i şāfī
şevk-ı leb-i mey-gün	cem'ıyyet-i şādī	āteş-i hicrān	şanem-i şeng
vaşf-ı şafā-baḥş-ı 'atā	meh-i müşgīn-nikāb	gerdün-ı dün	āb-ı ḥayāt
inşā-yı ḥaṭ-ı nāme-i cūd	hoş-evşāf-ı şürūḥ	tīr-i murād	hāk-i remīm
mevsim-i nev-rūz-ı pīrūz	pāy-ı pīr-i tarab	mihr-i münīr	şoḥbet-i yārān
mübtelā-yı cevri-i cānān	rāhat-ı āsāyiş-i rūḥ	güşsa-i zūlf	ḥaṭ-ı cānān
bī-zahmet-i ḥār-ı gül	sā'at-i ferḥunde-kām	rūz-ı kıyām	künc-i ğam
mihr-i şubḥ-ı sa'ādet	dest-i ğam-ı raḳīb	ḳad-i bālā	seyl-i sirişk
pervāne-i şem'-i ruḥ	seng-i cefā-yı yār	sīne-i mecrūḥ	'āşık-ı bī-dil
dārū's-selām-ı bağ-ı ḥuld	'azāb-ı rüz-ı hisāb	gölşen-i ḥüsn	ḥaṭt-ı müşg-bār
'ulüvv-i maḥrem-i rāz	şafā-yı la'l-i nāb	bād-ı şabā	rāh-ı 'ışk
nazm-ı lü'lü'-i hoş-āb	bend-i zencīr-i belā	zulmet-i şeb	şem'-i şebistān
ḥüsn-i şehir-ārā-yı düst	ġamze-i ḥün-rīz	rüz-ı maḥşer	zulmet-i zūlf
zūlf-i pūr-sevdā-yı düst	cān-ı ğam-zede	cām-ı şarāb	dīv-i mekr
cevr ü cefā-yı yār	ġubār-ı hāk-i reh	mātem-i rindān	cefā-yı düst
zülāl-i la'l-i cān-baḥş	dil-i pūr-belā	ḥāl-i miskīn	tīr-i belā
āb-ı der-i ḥukd-ı berīn	āb-ı şehd-i şifā	la'l-i dil-ber	bāğ-ı ḥüsn
reh-i kūy-ı vişāl-i yār	ārzū-yı vaşl-ı cānān	bīmār-ı 'ışk	verd-i tāze
merdüm-i mest-i belā	şevk-ı gül-i ruḥ	çeşme-i ḥayāt	ehl-i nāz
ārzū-yı ḥalḳa-i zencīr-i zūlf	bülbül-i nağme-serā	cism-i rūḥ-baḥş	zāğ-ı raḳīb
kemend-i bend-i belā	dürr-i girān-māye	şāh-ı ḥüsn	bezm-i ḥüsn
şafā-yı cām-ı gül-fām	çeşm-i dūr-feşān	ġamze-i cānān	seyyāḥ-ı dil
çerāğ-ı çeşm-i 'ālem-bīn	illet-i bīmār-ı 'ışk	'āşık-ı mey-ḥ'ār	hevā-yı zūlf
reşk-i gül-i bağ-ı cinān	büt-i sīmīn-beden	nukl-i leb	ehl-i dil
def'-i zehr-i ḳahr-ı mār-ı zūlf	def'-i ḥumār-ı mest	şarāb-ı telḥ	ḳūh-ı 'ışk
zemzeme-i murğ-ı hoş-elḥān	esīr-i zūlf-i perīşān	mest-i ġamze	ḥār-ı belā
ser-çeşme-i ḥayvān-ı kerem	serv-i sehī-ḳad	serv-i sehī	dil-i miskīn

Tablo 2.5. (Devamı)

nevā-yı nāle-i ‘ışk	‘āyīne-i nūr-ı Hudā	ehl-i niyāz	rind-i ‘ālem
la‘l-i rūḥ-efzā-yı düst	mihr-i ‘ālem-ārā	yāḳūt-ı revān	kişver-i ḥüsn
kuhl-ı başar-ı çeşm-i ümīd	ḥoḳḳa-i la‘l-i leb	dest-i şabā	rūḥ-ı revān
gāret-ger-i vilāyet-i cān u cihān	gül-i gülzār-ı ḥüsn	cādū-yı fettān	cevr-i cānān
tıfl-ı sebak-ḥ‘ān-ı kerem	mevsim-i cām-ı şarāb	Ka‘be-i kūy	şems-i dıraḥşān
leb-i yāḳūt-ı dūr-puş	ḳāmet-i Tübā-ḥırām	la‘l-i cān-baḥş	ḥurşīd-i ṭal‘at
nağme-i murğ-ı hoş-elḥān	gül-i gülşen-i luṭf	bāde-i şāf	sūḥte-i nār

2.3.1.2. Türkçe Gramer Kurallarıyla Oluşturulan Tamlamalar

Resmî’nin manzumelerinde Türkçe tamlama sayısı az olmakla birlikte Arapça-Türkçe, Farsça-Türkçe ve Arapça-Farsça-Türkçe sözcüklerin bir arada olduğu tamlamalara da rastlanmaktadır. “Türk-i ğamze, tūfān-ı yaş, ṭarf-ı yüz” Arapça-Türkçe, “Türk-i ḥadeng-endāz, dām-ı saç” Farsça-Türkçe, “seyl-āb-ı yaş” Arapça-Farsça-Türkçe kelimelerin bir arada kullanılmasıyla oluşturulmuş tamlamalardır. Aşağıdaki tabloda Türkçe gramer kurallarıyla oluşturulan tamlamalar listelenmektedir.

Tablo 2.6. Türkçe Gramer Kurallarıyla Oluşturulan Tamlamalar

lebūñūñ şevḳı	cān meşammı	gün yüzüñ	diller piyādesi
kanlu yaş	Rūm ili	gül yüzüñ	ğam zulmeti
göñlümūñ ma‘mūresi	gözlerūñ ālı	gözümūñ yaşları	hevā yolu
dil serīri	zūlfūñ bendi	gözlerüm nūrı	ḥūnī ğamzesi
cān sipihri	cān bülbüli	ten kafesi	devrān eli
efğān eli	hoş-ayağı	hecr odı	ruhlarıñ devri
ğam eyyāmı	lebūñ vaşfi	ḳamu eş‘arı	raḳībūñ meskeni
bahār eyyāmı	saçūñ bendi	ruḥūñ şem‘i	cihān gülzārı
ḳavs ebrūsı	dil āhūsı	yārūñ dehānı	nev-bahār eyyāmı
ciger kanı	āhum āteşi	göñlümūñ āyīnesi	dil şīşesi
yüzüñ vaşfi	gül eyyāmı	raḳībūñ şerri	ḥaṭṭuñ ğubārı
ğam meclisi	saçūñ dāmı	ğam ḥānesi	güzeller şāhı
‘āşıḳuñ derdi	dil mülki	dil hevāsı	zūlfūñ ğamı
cevr okı	sözūñ toğrusı	‘ışk meydānı	saçūñ küfri
dīn ehli	dil kişveri	seḥer murğı	‘ışkuñ libāsı

Tablo 2.6. (Devamı)

Ka‘be örtüsü	kaşuñ kemānı	selāmet ehli	niyāz ehli
‘ıyş esbābı	‘ışkuñ eli	ruḥlaruñ āyinesi	‘ışk odı
belā bendi	‘ışk āteşi	āhum odı	ḥüsnüñ pertevi
‘ışkuñ pelāşı	ḥüsn seriri	āsitānuñ tozı	ayaḡuñ toprağı
göl cemālün	ḥüsn ili	‘aşıkuñ āhı	kara kaşuñ
elā gözlüm	ḥarāmī çeşm	cān mülki	ḥüsn kandili
zülfi hevāsı	belā kūhı	‘ışkuñ esiri	melāḥat çarḫı
gönlümüñ vīrānesi	cān bāğı	hecrüñ ğamı	hevā odı
Hak yolu	mey-ḥāne kūşesi	āhum duḥānı	ḡuşşa demi

2.3.1.3. Atıf Tamlaması

Atıf vavı aynı veya zıt anlamlı iki kelimeyi birbirine bağlayarak atıf tamlaması oluşturur. Bu tamlamalar divan şiirinde anlamı güçlendirmek ve genişletmek için kullanılır (Aksoyak, 2012: 247). Klasik Türk edebiyatı şairleri tarafından sıkça kullanılan bu terkip çeşidini Resmî de sık sık kullanmıştır. Şairin manzumelerinde tespit edilen atıf tamlamaları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 2.7. Atıf Tamlamaları

baḥr u kân	dün ü gün	cān u dil	mihr ü meh-liḳā
dil ü dest	nāle vü āh	ġunc u delāl	ḥandān u ḥurrem
sitem ü cevır	āh u fiġān	mekr ü āl	cefā vü sitem ü ğam
ḥayf u dirîġ	dil ü cān	zūlm ü fitne	ney ü kânūn u def ü çeng
şems ü kamer	nūr u ziyā	ins ü cān	sünbül ü semen ü şubḥ u şām
cevır ü cefā	mihr ü vefā	mest ü ḥarāb	ḳad ü ḥad ü ḥaṭ u zūlf
āb u gil	rūz u şeb	ḥurd u ḥ‘āb	‘andelīb ü gül ü ḥār
cān u ser	zūlf ü ğamze	cān u gönül	ruḥ u zūlf ü ḥaṭ
‘ıyş u şafā	‘ıyş u nūş	zūlf ü ḥāl	serv ü semen ü sünbül ü reyḥān
derd ü ğam	zūlf ü ruḥ	zerḳ u riyā	ḳavl ü iḳrār u ḳarār
sīm ü zer	şāf u pāk	zār u perīşān	rind ü mey-perest
cān u cihān	zevk u şevḳ	nāzük ü ter	ser ü cān u ten
az u çok	çeşm ü dehān	ḥayr u şer	ḥadd ü zūlf ü ḳad

Tablo 2.7. (Devamı)

‘ayb u hüner	evrāk u hāme	nuql ü şarāb	yār u harīf ü ğam
derd ü miḥen	zevk u şād	faẓl u kemāl	midād u hāme vü kırtās
‘izz ü cāh	luṭf u ḳahr	vālih ü ḥayrān	çeşm ü zūlf ü dehen
ḥüsn ü cemāl	ḥüzn ü melāl	zīr ü bem	şūr u ğavġā
tāc u kemer	zūlf ü zenaḥdān	nesl ü cedd	ḥüccet ü bürhān
mihr ü meh	ḳarār u nāz	kevn ü mekān	maḥkūm u müsahḥar
defter ü dīvān	leb ü ḥad	zār u zār	bend ü zindān
ad u şan	ḥadd ü ḥaṭṭ	yoġ u var	şūrīde vü şeydā
mekr ü fiten	bāl ü per	‘ahd ü peymān	fırdevs ü cinān
şehd ü şifā	sürūr u şādi	luṭf u vefā	efġān u feryād
zūlf ü ḥaṭ	vird ü du‘ā	ḥurşīd ü māh	nāle vü feryād
ḥadd ü leb	dil ü dīn	la‘l ü mercān	serv ü nārven
mihr ü meh	misk ü ‘anber	medḥ ü senā	lām u dāl
nūr u fer	cān u dehen	‘ıyş u tarāb	maḥmūr u ḥarāb
neşv ü nemā	bāde vü peymāne	bend ü ğul	mey ü sākī vü yār
şūr u şer	dīde vü dil	cefā vü cevır	cān u dil ü ser

2.3.1.4. İkilemeler

“İkileme, Türkçe’de, anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanmasını, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılmasını ifade eden bir terimdir” (Macit, 1996: 42).

Resmî, anlatımını kuvvetlendirmek ve ahengi sağlamak için şiirlerinde Türkçe ve Farsça ikilemelere yer vermiştir.

Dest-i zamāne ḳāmetümi eyledi kemān
Ḳıldı bu çarḥ tır-i belāya beni nişān
Ki **dün dün** elinden idersem n’ola fiġān
Yā Rab bu zulm ü fitne zamānından el-amān
Āmīn iden bu virde belādan emīn ola (Th 3/3)

Şairin, 66. gazelin bütün beyitlerinde ikilemelerden yararlandığı görülmektedir.

Gül defterini açdı şabā çün **varaḳ varaḳ**
Bülbül hezār şevḳ-ıla oḳur **sebaḳ sebaḳ**

Oldı bahār-ıla yine reşk-i bihişt bāğ
Gel seyr-i sebzezār kılalum **ayağ ayağ**
Nergis gözüñ hayâlî içer mey **kađeḥ kađeḥ**
Mest oluban şaçar çemene zer **varağ varağ**
Sinüñle mest görse raḳībūñ beni şehā
Maḥmūr gibi göñli olurdu **alağ bulak**
Cān gūşına çü Resmī sözün gūşvārdur
Tutmazsa nazmuña n'ola degme **kulağ kulağ**
Ne murğdur raḳīb ki medḥūñden ura dem
Bülbüllenür gelüp güle kızgun **be bağ be bağ**

Aşağıdaki tablolarda Resmî'nin diğer manzumelerinde kullanılan ikilemeler ve örnek beyitler listenmektedir.

Tablo 2.8. Türkçe Gramer Kurallarına Göre Oluşturulan İkilemeler

İkilemeler	Örnek Beyitler
bir bir	Her su'ālî k'eylerem deryā-yı bāb-ı mevcden Dīde-i gevher-feşānum 'arz ider bir bir cevāb (G 5/3)
az az	Qıldı ihāta 'ālemi az az gözüm yaşı Zirā ki baḥr olur şanemā ekşer āb-ı telḥ (G 13/6)
gele gide	Şöyle içelüm şād oluben cāmı ki dilden Gam ḥānesine şu'le gele gide ḥaleller (G 35/6)
Allāh Allāh	Dil ü cān dāne döküp dāma çekebilse idüm Allāh Allāh ne hümā-sāye kebütercik olur (G 40/2)
yok yok	Zıkr-i lebūñle cān u dehenden cülāb aḳar Yok yok nedür cülāb ki ter ḳand-i nāb aḳar (G 42/1)
kana kana	İçdi ḳanumı kana kana gözün ḳanmadı āḥ 'Aceb ol ḳan içici ḳana ḳaçan ḳana diyem (G 97/2)
tāze tāze	Dil alup dil-rübālar tāze tāze Bulurlar mübtelālar tāze tāze (G 119/1)

Tablo 2.9. Farsça Gramer Kurallarına Göre Oluşturulan İkilemeler

İkilemeler	Örnek Beyitler
ḥayāt-ender-ḥayāt	Bāde nūş itmek bu demde_olur ḥayāt-ender-ḥayāt 'İyş bu mevsimde olur hem fütūḥ-ender-fütūḥ (G 12/2)
fütūḥ-ender-fütūḥ	Bāde nūş itmek bu demde_olur ḥayāt-ender-ḥayāt 'İyş bu mevsimde olur hem fütūḥ-ender-fütūḥ (G 12/2)

Tablo 2.9. (Devamı)

dem-be-dem	Dem-be-dem yaşum-içün dide vü dil cenge düşer Şan iki haşm durur birbirile kan çekişür (G 51/3)
dem-â-dem	Ciger-hünam firâkuñdan döker dîdem dem-â-dem dem Gel ey cân kim dil ü cāndan gide ğam ola dirhem hem (G 84/1)
ser-be-ser	Ser-be-ser serv biter kâmetüñüñ hasretile Yaşumuñ cüyünü her kıanda revān eyler-isem (G 93/5)
ser-â-ser	Ruħuñ sırrınuñ ey meh-rū ki tā oldı ‘ayān nūrı Bulup fer mihr ü meh tıldı ser-â-ser bu cihān nūrı (G 126/1)

2.3.1.5. Arapça İbareler ve Âyetler

Klasik Türk edebiyatı şairlerinin sık sık faydalandıkları kaynaklardan biri âyetlerdir. Âyetler, edebî şahsiyetlerin ifadeyi güzelleştirerek anlatımı kuvvetlendirmek ve düşüncüyü pekiştirmek için faydalandığı ilham kaynaklarından biridir. Klasik Türk edebiyatında âyet iktibaslarına bazen tam ibare olarak, bazen âyetten birkaç kelime, bazen de mana olarak yer verilir (Pala, 2002: 54). Resmî'nin manzumelerinde yer verdiği Arapça ibareler ve âyetler şunlardır:

“‘afa’llāh” ifadesi “Allah affetsin” manasına gelmektedir.

Hem ‘afa’llāh merdüm-i çeşmüm ki bunca za‘f-ıla
Çihre-i zerdüme şaçar dem-be-dem hünin gül-āb (G 5/4)

“şey’ lil’lāh” ibaresi, "Allah için bir şey" anlamında kullanılan istek sözüdür.

Nice kim şey’ li’llāh itdüm şehr-i ğamda ben ğarīb
İrmedi vaşluñ nişābından baña hergiz naşīb
Hıçe şatdum ‘ālemi gördüm ki her dem yā ḥabīb
Ağzuñı yād itdigümce baña cevır eyler rakīb
Yok yire ‘ahdüñde şāhā kimse bī-dād olmasun (Th 2/5)

“bü’l-aḳdāh” ve “devā’ü li’l-cürüh” ibareleri sırasıyla “kadehlerle dolu” ve “yaralar için çare, şifa” anlamlarına gelmektedir.

Cān-ı Resmī cāme-i hūr-ı cināndan oldı dūr
İşde bü’l-aḳdāh in sīnem devā’ü li’l-cürüh (G 12/5)

“şalli ‘alā nūr-ı Muḥammed” Arapça ibarelerden bir diğeridir ve “Hz. Muhammed'in nuruna salavat getirin.” anlamındadır.

Bu hüsni ü cemāl-ile gören dir seni ahsent

Zî-şun ‘-ı Hüdā **şalli ‘alā nūr-ı Muhammed** (G 14/2)

“yuhyi’l-‘izām” Yâsîn Sûresi’nde yer almaktadır (Kur’ân-ı Kerîm, 36/78).

(Çürüyüp dağılmış) Kemiklere hayat/can veren ” manasındadır. (Altuntaş ve Şahin, 2011: 490).

Şol bâdeden ki âb-ı hayât Hızır bigi

Hâk-i remîme cür‘ası **yuhyi’l-‘izām**dur (G 23/2)

“billāh” ve “bil’lāhi” ibareleri “Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözüdür.

Resmî diler vişālūñi Hâkdan didüm didi

Billāh bu icābet olacağ du‘ā mıdur (G 28/7)

Ger günāh-ise kaşuñ yayına kurbān olduğum

Bilmedüm ma‘zūr tūt **bi’llāhi** kurban olduğum (G 89/1)

“izā cā’el-każā ‘amye’l-başar” ibaresi “kaza geldiğinde göz kör olur” manasındadır.

Gözlerüm hecrūñde cānā nice bulsun nūr u fer

Kim bu rüşendür **izā cā’el-każā ‘amye’l-başar** (G 39/1)

“‘ilme’l-yakîn” Tekâsür Sûresi’nde geçmektedir. (Kur’ân-ı Kerîm, 102/5). “Doğruluğu tartışılmaz, kesin bilgi” anlamına gelmektedir. (Altuntaş ve Şahin, 2011: 699).

Bilürken şıdkını **‘ilme’l-yakîn** yoluñda Resmînūñ

Yalan söz-ile haqqında gümān itmek revā mıdur (G 47/7)

“‘ālimü’l-esrār” “sırları bilen, gizli şeylere vâkıf olan” anlamına gelen bir ibaredir.

‘Ālimü’l-esrār olurdum kılca yāhūd zerrece

Olsa ger rāz-ı miyānı vü dehānı āşikār (G 50/3)

“ahsen-i takvīm” Tîn Sûresi’nde geçmektedir. (Kur’ân-ı Kerîm, 95/4).

“Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.” anlamındadır. (Altuntaş ve Şahin, 2011: 691).

Ahsen-i takvîme inkār itse tañ mı müdde’î

Hakka kârı bātıluñ her vech-ile inkār-imiş (G 60/5)

“beyne’s-semā’i ve’l-‘arż” Bakara Sûresi’nde yer almaktadır. (Kur’ân-ı Kerîm, 2/164).

“Yerle gök arasında” manasındadır. (Altuntaş ve Şahin, 2011: 30).

Bir zerre meh ruhuñdan çün kıldı gün ziyā karz
Nûrıyla rûşen oldu **beyne’s-semā’i ve’l-‘arz** (G 62/1)

“rûhî fidāk” ibaresi “ruhum sana feda olsun” anlamına gelmektedir.

Her kaçan cān kaçdına ğamzeñ çeker tîğ-ı helāk
Çağrışur her kûşeden dil-ğasteler **rûhî fidāk** (G 74/1)

“‘azze ve cel” ibaresi “aziz, yüce ve ulu olan Allah” manasındadır.

Vāhib-i rûh u şuver ya’ni Hudā ‘**azze ve cel**
Ebed ‘ışkuñı kâsem itmiş-imiş baña ezel (G 80/1)

“zîkrü’l-‘ıyş nışfu’l-‘ıyş” “zevk ve safâdan bahsetmek, eğlenenin yarısını yaşamak gibidir” anlamında Arapça bir ibaredir.

Vaşf-ı ‘ıyş u nûş-ı cām itsem ‘aceb mi Resmyā
Çünkü **zîkrü’l-‘ıyş nışfu’l-‘ıyş**dur pes ne kalem (G 83/7)

“bi-ğamdillāh” “Allah’a şükürler olsun” anlamına gelen bir dua ifadesidir.

Nedür sensüz ten-i bî-cān-ısam cānā **bi-ğamdillāh**
Ki olmuşdur enīs endüh u ğam-hvār u hem-dem dem (G 84/6)

“kevs̄er” kelimesi Kevser Sûresi “İnnā a’ṭaynā ke’lkevs̄er” âyetinde geçmektedir. (Kur’ân-ı Kerîm, 108/1).

Âyet, “Şüphesiz biz sana Kevser’i verdik.” manasındadır. (Altuntaş ve Şahin, 2011: 702).

Şoran lebüñi **Kevseri** ‘aynına almasun
Dîdāruñı gören taleb-i cennet itmesün (G 106/4)

“Merve hâkkı” “... üzerine ant olsun ki” anlamında kullanılan yemin sözüdür. Resmî, bu sözü “Ka’be, Beytül-Harām, sa’y, tavāf eylemek” ifadeleriyle birlikte kullanmıştır.

Ka’be-i kûyuñda ‘ıyd-ı vaşla qurbān olduğı
Merve hâkkı ey hilāl-ebrū şafādur ‘aşıka (G 114/2)

Ka’be-i ehl-i recādur eşigüñ **Merve hâkı**
Sa’yum oldur ki **tavāf eyleyem** ey kân-ı kerem (K 1/21)

Çün Һarām-i kūyuñı **Beytü'l-Һarām** itdün baña
Merve Һaqqı-çün şafā rüknin maqām itdün baña
Līk şoñra hecr-ile Һoş-intikām itdün baña
Ki_āyet-i Һüsnüñle sen vaşluñ Һarām itdün baña
Ben Һarāmī çeşmüñe kanum Һelāl itmek neden (Th 1/2)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURSALI RESMÎ DÎVÂNÎ'NINDA MEKAN İSİMLERİ VE ŞAHİS KADROSU

3.1. Mekan İsimleri

3.1.1. Mısır

Mısır, Klasik Türk şiirinde adı sık sık geçen ülkelerden biridir. Genellikle “ülke, memleket” anlamındaki sözlük karşılığı ile tevriyeli olarak ya da Hz. Yusuf’un güzelliği, Mısır’da zindana atılması, Mısır’a sultan olması gibi konularla birlikte ele alınır (Yeniterzi, 2010: 322).

Gönlümün ma‘müresi ger **Mısr**-ise olsun harâb

Ey ‘azîz aña çü Yūsuf gibi sulţan olmaya (G 2/3)

Mısr-ı hüsinden nigāruñ şām-ı zülfidür sebeb

Kılmağa cān Yūsufın çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş (G 61/4)

Olalı **Mısr**-ı dilde ḥüsn-ile sen Yūsuf-ı şānī

Benem dār-ı miḥende ḥüzn-ile Ya‘küb-ı Ken‘ānī (G 129/1)

3.1.2. Çin ü Hatâ (Hoten, Hutten, Hıtâ)

Hatâ, Çin’in kuzeyiyle Türkistan topraklarına verilen isimdir. Bu bölgede misk âhûlarının çokluğundan dolayı Hatâ kelimesi çoğunlukla misk ve âhû kelimeleriyle birlikte kullanılır bazen de Rum, Çin gibi ülke isimleriyle birlikte kullanılır. Edebiyatta Çin, resim sanatının merkezi olarak anılır. Çin ismiyle sık sık büt, nigâr, nakş, suret gibi resimle ilgili sözcükler bir arada kullanılır (Pala, 2002: 113-209).

Ḥāl-i miskīnūñ ruḥuñda ey büt-i **Çin ü Ḥatâ**

Şanki Hindū-beççedür Rum iline düşmiş ğarīb (G 6/2)

Bir nazar şüretüñe beñzimez ey büt-i **Çin**

Nakş-ı Mānī-y-ile şad-nüşa-i Erjeng getür (G 22/6)

Ḥatṭuñ ğubārı nāfe-i misk-i **Ḥatâ** mıdur

Ya müşge nisbet eylemek anı ḥatâ mıdur (G 28/1)

Hevā-yı zülfüñ-ile nāfe-i **Ḥatâ** miskin

Diyār-ı Rūm irişdi **Ḥotenden** ayrıldı (G 123/4)

3.1.3. Rûm/Diyâr-ı Rûm

Eskiden Doğu Roma imparatorluğu Anadolu’yu da içine aldığı için Anadolu’ya Rûm, Anadolu’da yaşayan halka da Rûmî denilirdi. Burada yaşayan halk beyaz ırktan ve güzel olduklarından şiirlerde Habeş, Hindû, Zenci ve Zengibâ ile karşılaştırma yapılır. Divan şiirinde sevgilinin yüzü ve saçları için kullanılır. Sevgilinin güzel yüzü siyah saçlarla çevrilidir (Pala, 2002: 393).

Hâl-i miskînün ruhuñda ey büt-i Çin ü Haṭā

Şanki Hindû-beççedür **Rum** iline düşmiş ğarīb (G 6/2)

Hevâ-yı zülfün-ile nâfe-i Haṭā miskin

Diyâr-ı Rûm irişdi Hotenden ayrıldı (G 123/4)

3.1.4. Kenân

Yakûb peygamberin memleketidir. Edebiyatta “Mâh-ı Ken’ân” ile Hz. Yûsuf, “Pîr-i Ken’ân” ile Hz. Yakûb kastedilir.

Ya’kûb bigi derd-ile dâr-ı hüzün içre

Qaldum n’idem ol Yûsuf-ı **Ken’ân** ele girmez (G 54/2)

Olalı Mısr-ı dilde hüsn-ile sen Yûsuf-ı şânî

Benem dâr-ı mihende hüzn-ile Ya’kûb-ı **Ken’ânî** (G 129/1)

3.1.5. Nil ü Eres

Nil, Mısır’ın hayat kaynağı olarak bilinen nehirdir. Divan şiirinde mavi rengiyle anılmaktadır (Pala, 2002: 372). Eres yani Aras nehri, çeşitli ülkeler arasında sınır teşkil eden bir akarsudur. Eski kaynaklarda Aras nehrinden efsânevî bir şekilde bahsedilmiş ve sularının birçok hastalığa deva olduğuna inanılmıştır. Bir rivayete göre Aras cennetten çıkan dört nehirden biridir. (Tuncel, 1991: 332-335).

Resmî, mübâlağa sanatından yararlanarak “Nil ü Eres”i âşığın gözyaşlarının çokluğunu ifade etmek için kullanmıştır.

‘Âlemi kılsa ihâṭa n’ola eşküm kim revân

Re’s-i ‘ayneynüm ayağıdır akan **Nîl ü Eres** (G 56/2)

3.1.6. Kerbelâ

Kerbelâ, Irak'ta yer almaktadır. Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin'in şehid edildiği yerdir. (Pala, 2002: 279). Klasik şiirde sıkça işlenen konulardan biridir. Resmî de bu olaya telmih yaparak Kerbelâ'yı mâtem yeri bağlamında ele almıştır.

Sen hüsni-ile hasen olalıdan Hüseynveş
Beni şehîd-i miñnet ider **Kerbelâ**-yı ğam (G 95/3)

3.1.7. 'Aden

Güney Arabistan'da Kızıldeniz'e bitişik bir sahil şehridir. Bu bölgede inci üretimi yapıldığı için divan şiirinde inciyle beraber ele alınmaktadır. (Pala, 2002: 5). Resmî, teşbih unsuru olarak kullanmış ve sevgilinin dişlerini 'Aden incisine benzetmiştir.

Çan yudar reşk-ile ey dişleri lü'lü-i 'Aden
Dürç-i la'lüni eger kân-ı Bedahşâna diyem (G 97/1)

3.1.8. Bedahşân

Bugün bir kısmı Afganistan bir kısmı Rusya sınırları içinde yer alan yukarı Sind ve Horasan bölgesinde Kâbil ile Yarkent arasında dağlık bir memlekettir. Burada eskiden beri bedahş adı verilen yakut madeni çıkarıldığı için şehrin adını buradan aldığı tahmin edilmektedir. Klasik Türk edebiyatında Bedahşân ve la'l taşı beraber kullanılmaktadır. La'l kırmızı renkli kıymetli bir yakut cinsidir ve sevgilinin dudağını temsil etmektedir (Pala, 2002: 71). Resmî de bu teşbih unsurunu ustaca kullanmıştır.

Çan yudar reşk-ile ey dişleri lü'lü-i 'Aden
Dürç-i la'lüni eger kân-ı **Bedahşâna** diyem (G 97/1)

3.1.9. Yemen

Arap yarımadasının güneybatısında bir yerleşim yeridir. 'Akîk taşının en makbulünün Yemen'de çıkarılışı, Klasik Türk şiirinde ikisinin birlikte kullanılmasına yol açmıştır (Pala, 2002: 495).

Lebüñ şafâsı-y-ıla la'l kânı terk itdi
Boyandı çana 'aķıķ ü **Yemenden** ayrıldı (G 123/5)

3.1.10. Karaman

Karaman, şair Nizâmî dolayısıyla anılır. Bir akşam Karaman Bey'inin eğlence meclisinde kendinden geçerek ihsanda bulunup kendine gelince vazgeçmesi üzerine

“Karaman bahşışı” deyimini ortaya çıkmıştır. Bey, Karamanlı Nizâmî’ye bir köyü bağışlar. Ertesi sabah Nizâmî, Bey’in ihsan ettiği köyü almak üzere gidince Karamanoğlu ayrılmıştır, söz verdiği ihsanlardan vazgeçer. Bu durum divan şiirine sözünde durmamak anlamında geçer (Açıkgöz, 2009: 22).

Biz saña cānā ‘arz-ı cān itdük itmezsin kabûl
Cānumı vir büseñ al olsun **Karaman** bahşışı (G 140/3)

3.1.11. Beytü’l-Harâm/Ka‘be

Mekke’de Harem-i Şerîf’in içinde bulunan kutsal bina. Beytullah, Beytü’l-Harem, Ka‘betullâh isimleriyle de bilinmektedir. Divan şiirinde aşk, sevgi, gönül, kavuşma ve güzellik gibi konularla beraber işlenir. Kâbe genellikle sevgilinin mahallesini temsil etmektedir âşık da sevgilinin mahallesinin etrafında dolaşarak Kâbe’yi tavaf etmiş sayılmaktadır (Pala, 2002: 258).

Çün harâm-i kūyuñı **Beytü’l-Harâm** itdüñ baña
Merve hâkkı-çün şafâ rüknin maķām itdüñ baña
Lîk şoñra hecr-ile hoş-intikām itdüñ baña
Ki _âyet-i hüsnüñle sen vaşluñ harâm itdüñ baña
Ben harāmî çeşmüñe kanum helâl itmek neden (Th 1/2)

Ka‘be-i ehl-i recâdur eşigüñ Merve hâkı
Sa‘yum oldur ki tavâf eyleyem ey kân-ı kerem (K 1/21)

Ka‘be bünyâdı şevâbını bulursın şanemâ
Bir selâm-ıla yıkık göñlümi âbâd idicek (G 70/6)

3.1.12. Harem

Harem, yabancıların girmesine izin verilmeyen özel ve kutsal mekan; hacda ihrama girilen yerden Kâbe’ye uzanan alandır. Müslümanlar için çok değerli olan ve azamî saygı gösterilen bu alanlarda canlıların öldürülmesi yasaktır/haramdır. (Yeniterzi, 2010: 312-313). Resmî de sevgilinin eşliğini Harem olarak nitelendirmekte ve orada âşığın canını almanın yasak/haram olduğunu dile getirmektedir.

Eşigüñde beni öldürme bilürsin ki şehâ
Hâķ haram eyledi kaşd itmegi şayd-ı **Harem** (G 116/6)

3.2. Şahıs Kadrosu

3.2.1. Dinî Şahsiyetler

3.2.1.1. Hz. Muhammed/Mustafa

İslam peygamberi Hz. Muhammed Mustafa, miladi 571 yılında dünyaya gelmiştir. Son peygamberlik nuru O'na verilmiştir. Allah'ın kendisine verdiği peygamberlik vazifesini hakkıyla yerine getirdikten sonra rebülevvel ayının on ikisinde (m. 632) vefat etmiştir. Hz. Muhammed, divan şiirinde farklı isimlerle anılmıştır. Ahmed, Mahmud, Rasul, Rasulullah, Habibullah bunlardan birkaçıdır. Pek çok şair O'nunla ilgili na'atlar yazmış; birçok edebî eserde hayatı, savaşları ve mücadelelerine yer verilmiştir (Pala, 2002: 344).

Hz. Peygamber, tebliğ vazifesi ile âlemi aydınlatmış ve dünyaya nur getirmiştir. Bu nur, Allah tarafından verilmiştir ve Hz. Muhammed'in yüzüne yansımıştır. O, karanlıkta kalan âşıklar için yol gösteren bir mum gibidir. Hz. Âdem'den itibaren peygamberleri dolaşan ve son olarak Hz. Muhammed'de görülen nûr-ı Muhammedî tasavvufta her şeyin aslı kabul edilir. Hz. Muhammed'in yüzü ışıık saçmaktadır. Yüzünün aydınlığı nûr-ı Muhammedî'ye delildir. Nûr-ı Muhammedî'nin Hz. Peygamber'in yüzünde görülmesi, O'nun peygamberliğinin de delilidir. (Yıldız, 2022: 186-187)

Resmî ise manzumelerinde Hz. Muhammed'in nurundan bahsetmiş ve sevgilinin güzelliğinin Hz. Muhammed'in nurunun bir yansıması olduğunu dile getirmiştir.

Ey nûr-ı **Muhammedden** eşer bu ruḥ-ı zîbâ

V'ey rûz-ı kıyâm ümmetine ol ḳad-i bâlâ (G 1/1)

Şoran nûr-ı **Muhammedden** nişân görsün cemâlünü

Ki niçe berḳ urur rûşen cebînünde 'ayân nûrî (G 126/2)

Biri ḥulḳıyla Ḥüseyn ü biri ḥüsniyle Ḥasan

Lîk ikisinin dahi nâm-ı şerîfî **Muṣṭafâ** (G 3/2)

Mihrüm için ey meh beni hecr odına yakma

Kim cürm-içün elbetde şefâ'at kılar **Aḥmed** (G 14/5)

3.2.1.2. Hz. Zekerîyyâ

Hz. Zekerîyyâ İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamberdir. Kur'ân-ı Kerîm'de altı yerde adı geçen Zekerîyyâ, Yahyâ, İsâ, İlyâs ile birlikte dürüst ve erdemli kişiler arasında zikredilir. Kur'ân'da duası kabul edilen, hayırlı işlere koşan, Meryem'i himaye eden bir kişi ve Allah'ın kulu olarak anlatılmaktadır. İslâmî kaynaklarda oğlu Yahyâ gibi şehid edildiği

belirtilmektedir. Rivayete göre Zekerıyyâ, bir ağacın kovuğuna saklanmış fakat elbisesinin bir kısmı dışarıda kalmış. Bunu gören düşmanları ağacı keserek Zekerıyyâ'yı şehid etmişlerdir. (Aydın, 2013a: 210-211). Resmî'nin şiirlerinde de bu olaya telmih yapılmıştır.

Cercîs-şîfat şabr idelüm erre-i hecre
Dilerse deler cân u dili çün **Zekerıyyâ** (G 1/2)

3.2.1.3. Hz. Eyyûb

Hz. Eyyûb, Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerden biridir. Sabır ve tahammül timsali olup manzum eserlerde daha çok bu özelliğiyle ele alınmıştır. Âşıklığın en önemli şartı olarak Hz. Eyyûb'un tahammül gücü ve sabrı gösterilmektedir. Bedenindeki dayanılmaz dert ve acılara tahammül edip sınavı başarıyla geçtikten sonra Allah'ın emretmesi üzerine Hz. Eyyûb, ayağını yere vurdu ve çıkan sudan içip yıkandı. Bunun sonucunda bütün dertlerinden kurtuldu. Bu hadise edebiyatta yer alan önemli motiflerden biridir (Albayrak, 1995: 17).

Eyyûb gibi hecri ne gam öldürür-ise
Vaşlı dem-i İsâ gibi kıılır yine ihyâ (G 1/3)

3.2.1.4. Hz. İsâ

Kur'ân'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap (İncil) verilen peygamberlerden biridir. Hz. İsâ, Türk edebiyatında dünyaya gelişinden başlayarak sahip olduğu kendine has beşerî vasıfları ve peygamberliğinin değişik yönleriyle ele alınmış büyük peygamberlerden biridir. Edebî metinlerde İsî, Mesîh, Mesîh-i Meryem, İbn Meryem, İsâ-yı Meryem, yetîm-i duhter-i İmrân, rûhullah, kelimetullah gibi adlarla anılmaktadır. Divan edebiyatında Cebrâil'in üflemesiyle Hz. Meryem'den babasız olarak dünyaya gelişi, bebekken konuşmaya başlaması, göğe yükseltilişi, nefesi ile hastaları iyileştirip ölüleri diriltmesi gibi mucizelerine sıkça değinilmektedir. Klasik Türk edebiyatında kaleme alınan şiirlerin çoğunda Hz. İsâ'nın çeşitli vasıfları sevgiliyi, dudağını, nefesini ve sözlerini, şairin övdüğü kişileri daha iyi anlatmak için kullanılmıştır (Uzun, 2000: 473-474). Resmî'nin şiirlerinde Hz. İsâ'nın çeşitli mucizelerine telmih yapılmıştır.

Eyyûb gibi hecri ne gam öldürür-ise
Vaşlı dem-i **İsâ** gibi kıılır yine ihyâ (G 1/3)

İsâ gibi lebûñ çü virür mürdeye hayât
Gam yimezem gamuñdan irerse baña memât (G 8/1)

Rûh-bağış olursa ‘İsāveş n’ola Resmî sözüñ

Çünkü zikrûñdür dem-a-dem la ‘l-i rûh-efzâ-yı düst (G 9/5)

Olur **Mesîh** bigi pîr-i çarh-ı çarümde

Ne rûh kim bedeninden ol âsîtâna düşer (G 46/4)

3.2.1.5. Hz. Nûh

Hz. Nûh, Kur’ân-ı Kerîm’de ve hadislerde geniş bir şekilde tanıtılan ve “ülû’l-azm” olarak adlandırılan beş büyük peygamberden biridir. Hz. Nûh, kavmini putperestlikten uzaklaştırıp tevhid inancına döndürmek için gönderilmiştir. Kur’ân-ı Kerîm’de Nûh’un Allah tarafından seçildiği ve kavmini Allah’a kulluğa davet ettiği belirtilmektedir. Uzun uğraşlar sonunda kavminin Allah’a iman etmediğini görünce onları cezalandırması için Allah’a dua etmiş, Allah Nûh’un duasını kabul etmiş ve inkârcı kavminin tûfanla helâk edileceğini, kendisinin ve inananların kurtulacağını bildirerek bir gemi yapmasını istemiştir. Geminin inşası bitince her hayvan türünden birer çift, ayrıca boğulmasına hükmedilenler dışındaki aile fertleri ve iman eden diğer kimseler gemiye bindirilir. Nûh ve ona inananlar kurtulurken eşi ve oğlu inanmayanlarla birlikte boğulur. Tûfan bittikten sonra insanoğlunun nesli Hz. Nûh’un oğullarından türemiştir. Bu nedenle Hz. Nûh insanoğlunun ikinci atası olarak anılmaktadır.

Edebiyatta, kendisine inanmayan kavmi tûfanla cezalandırıldığından tûfan hadisesi de ona nisbetle Nûh tûfanı diye anılmaktadır (Harman, 2007: 226). Resmî de bu hadiseye telmih yaparak gözyaşlarının çokluğunu ifade etmek için mübâlağa sanatından yararlanmıştır.

Tûfân-ı yaşum **Nuhlayın** halk-ı cihânı

Ey Hızır-dem iriş ki ider garğa-i deryâ (G 1/4)

3.2.1.6. Hz. Hızır

Hızır efsânevî kişiliğiyle folklor, tasavvuf, halk inanışında geniş yer tutar. Divan şiirinde, kavuşamadığı sevgiliyle Hızır’ın yüce kişiliği arasında ilgi kuran şairlerin onu genellikle zulmet ve âb-ı hayât münasebetiyle anarak istiare, telmih ve tevriyelere konu ettikleri görülür. Hızır’ın İlyas ve İskender ile beraber âb-ı hayâtı arayıp bulması ve bu sudan içerek ölümsüz olması şiirlerde sıkça rastlanan konulardır. Hızır’ın insanlara yardım etmesi, denizde darda kalanların imdadına yetişmesi, yeşil elbisesini ve makamını kimsenin görmemesi, boğulanları karaya çıkarıp cenaze namazlarını kılması, İsâ peygamber gibi ebedî hayata kavuşmuş olması gibi inanç ve telakkiler şairin hasretini çektiği, fakat bir türlü iltifatını göremediği sevgiliyi hatırlatan özellikleridir.

Divan edebiyatında övülen kişi ve sevgili çok defa Hızır'a benzetilmiştir. Sevgilinin kendisi, dudakları veya yanakları âb-ı hayât, âşık ise onu arayan Hızır'dır. (Kurnaz, 1998: 411-412).

Ṭūfān-ı yaşıum Nuḥlayın ḥalk-ı cihānı
Ey **Hızır**-dem iriş ki ider ğarḳa-i deryā (G 1/4)
Ġam zūlmetinde **Hızır** u Sikender gibi şehā
Ḳaldum iriş lebūñden içür çeşme-i ḥayāt (G 8/3)
Şol bâdeden ki âb-ı ḥayāt **Hızır** bigi
Ḥāk-i remīme cūr'ası yuḥyi'l-izāmdu (G 23/2)
Ġark-ı yem-i ğam olmış-ıdum sākī **Hızırveş**
Feryād-res olup baña ırgürmese zevraḳ (Mf 2/1)

3.2.1.7. Cercîs/Circîs

Kur'ân-ı Kerîm'de ve sahih hadislerde hakkında bilgi bulunmayan Circîs ile ilgili bilgiler pek azdır. İslâmî kaynaklarda Hz. İsa'ya inanması, onun yolunda her türlü işkenceye katlanması, üç defa öldürüldüğü halde yeniden diriltilmesi yanında ölümleri mezarlarından çıkartıp dirilttiği, kökünden kesilmiş ağaçları tekrar bitirip yeşerttiği, kesilip parçalara ayrılmış bir hayvana yeniden can verdiği, ikinci ölümünde göğün karardığı, dirildiğinde güneşin tekrar ortaya çıktığı şeklindeki rivayetler, onun vahye mazhar bir nebî olduğu kanaatini uyandırmıştır (Tümer, 1993: 26). Resmî, sevgilinin eziyetlerine ve ayrılığa sabredişini bu olaya telmih yaparak dile getirmiştir.

Cercîs-şifat şabr idelüm erre-i hecre
Dilerse deler cān u dili çün Zekerıyyā (G 1/2)

3.2.1.8. Hz. Yahyâ

Kur'ân'da adı geçen, İsrâiloğulları'na gönderilen peygamberlerden biridir. Zekerıyyâ peygamberin oğludur. Genç yaşta şehid edilmiştir. İslâm kaynaklarına göre yahyâ kelimesi “yaşamak” anlamındaki hayât kökünden türemiştir. Bu isim Yahyâ'nın faziletli yaşayışı, annesinin kısırlığını giderip doğurganlığını canlandırması, kalbinin iman ve ihlâsla canlılık kazanması, Allah'ın onu itaatle diri tutması, şehidler hep diri kalması ve onun şehid olması sebebiyle “o yaşayacak” anlamında kendisine Allah tarafından verilmiştir (Aydın, 2013b: 232).

La'îl lebüñüñ şevkı-y-la dem-be-dem ey düst
Kıanlu yaşuma ġarķ oluram niteki **Yahyā** (G 1/5)

3.2.1.9. Hz. Yakûb

İbrahim Peygamberin torunu ve İshak Peygamberin oğludur. 12 oğlu vardır. Kardeşlerinin Yûsuf'u kuyuya atmasından sonra oğlunun hasretiyle Beytü'l-ahzen (hüzünler evi) adı verilen kulübede senelerce ağladığı için gözleri kör olmuştur. Edebiyatta daima Yûsuf ile birlikte anılmaktadır. Gözlerinin görmez oluşu, yıllarca ağlaması, külbe-i ahzânı, gözlerinin açılışı, Hz. Yûsuf'a olan sevgisi ile beyitlerde telmih unsuru olarak kullanılmıştır (Pala, 2002: 491). Resmî, çektiği çileler dolasıyla kendisini Hz. Yakûb'a benzetmiştir.

Ya'kûb bedel olmaya hüzün-ile baña kim
Yûsuf olıma hüsni-ile sen-bere hem-tâ (G 1/6)

Ya'kûb bigi derd-ile dâr-ı hüzün içre
Kaldum n'idem ol Yûsuf-ı Ken'ân ele girmez (G 54/2)

Ya'kûb bigi bulsa n'ola gözlerüm başa
Yûsufdan irdi çünkü beşîrûñ beşâreti (G 127/4)

3.2.1.10. Hz. Yûsuf

Hz. Yakûb'un oğludur. Divan şiirinde adı en çok anılan peygamberlerden biridir. Harikulâde güzelliği ile çoğu zaman sevgili ona benzetilir. Hatta sevgili, Yûsuf-ı sâni (ikinci Yusuf) olarak nitelendirilir. Ay ile güneşin ona secde etmeleri, kuyuya atılması, terazi ile tartılıp altın karşılığı satılması, Züleyha ile olan maceraları, zindana atılması, güzel rüya tabir etmesi, Yakûb'dan ayrı oluşu, köle iken Mısır'a sultan oluşu vb. kıssalar nedeniyle birçok şiire konu olmuştur. Yûsuf kıssası Kur'ân-ı Kerîm'in en güzel kıssası olup "Ahseñü'l-Kassas" olarak nitelendirilir (Pala, 2002: 497). Resmî de sevgilinin güzelliğini Yûsuf'a, kendisini de çektiği acılar dolayısıyla Yakûb'a benzetmektedir.

Ya'kûb bedel olmaya hüzün-ile baña kim
Yûsuf olıma hüsni-ile sen-bere hem-tâ (G 1/6)

Hüsñüñ ahseñ olalıdan tapuñı **Yûsufdan** âh
Hüzni-ile Ya'kûbdan uş yâdigâr itdüñ beni (G 132/2)

Olalı Mısır-ı dilde hüsni-ile sen **Yûsuf-ı** sâni
Benem dâr-ı miñende hüzni-ile Ya'kûb-ı Ken'ânî (G 129/1)

3.2.1.11. Hz. Âdem

Hz. Âdem, yaratılan ilk insan ve ilk peygamberdir. Âdem insanlığın atası olduğu için “insan” anlamında da kullanılmaktadır. Klasik Türk edebiyatında Hz. Âdem’in kıssalarından sık sık yararlanılmaktadır. Şairler, Âdem’in çamurdan yaratılmasını, ruhu üflenmeden önce âb u gil içinde bekletilmesini, meleklerin kendisine secde etmesini, Ezâzil’in secde etmeyip şeytan olmasını, yasak meyveye el uzatmasını, cennetten kovulması ve oradaki hayatın özlemiyle uzun yıllar ağlamasını başta telmih olmak üzere birçok sanat dolayısıyla anmıştır (Pala, 2002:5).

‘İşkuñ dil-i Resmîye enîs-idi şu dem kim

Âdem dahı olmamış-ıdı mûnis-i Havvâ (G 1/7)

Beni âdem yiyici şanma iñen kaçma şehâ

Sen benî Âdem-iseñ ben de beşerden geçerem (G/87/4)

3.2.1.12. Havvâ

Hz. Âdem’in zevcesidir. İnsanlığın annesi olarak anılır. Allah, Âdem’e bir yardımcı ve arkadaş olarak Âdem’in kaburga kemiğinden Havvâ’yı yaratır. Âdem ve Havvâ yasak meyveyi yedikleri için cennetten kovulurlar. (Harman, 1997: 543). Resmî, Âdem ve Havvâ’yı birlikte kullanarak telmih sanatından yararlanmaktadır.

‘İşkuñ dil-i Resmîye enîs-idi şu dem kim

Âdem dahı olmamış-ıdı mûnis-i Havvâ (G 1/7)

3.2.1.13. Hz. Süleymân

Hz. Dâvûd’un oğludur. Hem hükümdar hem de peygamberdir. Edebiyatta telmih, teşbih, tenasüp gibi sanatlar dolayısıyla sıkça yer almıştır. Belkıs, Âsaf, Dâvûd gibi kişiler; hüdhüd, çekirge ve karınca gibi hayvanlar; cin, dev, ifrit gibi yaratıklar; saltanat, zenginlik, haşmet gibi sıfatlar; kuş dilini bilme, rüzgara ve cinlere hükmetme gibi meziyetler; mühür, hatem ve asâ gibi eşyalarla birlikte anılmıştır (Akkaya, 2010: 60-61). Resmî, Hz. Süleymân’ın tahtıyla mührüne telmih yapmıştır. Karınca ile Hz. Süleymân’ı bir arada kullanmış böylece âcizliğin ve gücün sembolünü tezat yaparak yansıtmıştır. Güç, kudret ve saltanatın sembolü olarak kabul edildiğinden şair, Hz. Süleymân’ı mülk-i Süleyman diye anmıştır. Ayrıca sevgilinin dudağını da mühüre benzetmiştir.

Ârzü-yı vaşl-ı cānāndan geç ey Resmî ki hîç

Pây-māl-i mürçe-i taht-ı Süleyman olmaya (G 2/7)

İsterem la 'lũñ ki def` idem raķĩbũñ şerrini
Dĩv-i mekr-içũn belĩ mũhr-i **Sũleymān** istenũr (G 27/5)

Sen perĩ vaşlına bulmazdı raķĩbũñ dest-res
Ehrimenler māliki mũlk-i **Sũleymān** olmasa (G 113/5)

Olduñ çũ bugün ħũsn serĩrine **Sũleymān**
Ey ħusrev-i ħũbān
Mũhr-i lebũñe yaraşur ola yidi kişver
Maĥkũm u mũsaĥĥar (Ms 1/3)

3.2.1.14. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin

Hz. Hasan, Hz. Ali'nin büyük oğlu, Peygamberimize en çok benzeyen torunudur. Çocuklarına ve soyuna Şerĩf denilir. 46 yaşında zehirlenerek öldürölmüştür. Edebiyatta çoğunlukla kardeşi Hz. Hüseyin ile birlikte anılır. Hz. Hüseyin Kerbelā'da zalimce şehit eilmiştir (Pala, 2002: 206-230). Resmĩ, şiirlerinde Hz. Hüseyin'in Kerbelā'da şehit edilışine telmih yaparak kendisini sevgilinin eziyet ve kederinden şehid olmuş bir aşık olarak yansıtmıştır. Bunun yanı sıra sevgiliyi güzellik yönünden ele almış ve sevgilinin güzelliğini Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'e teşbih yapmıştır.

Biri ħulķıyla **Ĥüseyñ** ü biri ħũsniyle **Ĥasan**
Lĩk ikisinũñ daĥı nām-ı şerĩfĩ Muştafā (G 3/2)
Sen ħũsn-ile ħasen olalıdan **Ĥüseyñveş**
Beni şehĩd-i miĥnet ider Kerbelā-yı ģam (G 95/3)

3.2.1.15. Hz. Ali

Hz. Muhammed'in damadıdır. İslam'ı ilk kabul edenlerdendir. Yiğitliğıyle edebiyata konu olmuş ve "Haydar" diye adlandırılmıştır. Kelime anlamı "arşlan" olan bu ifade şiirlerde "Haydar-ı Kerrār (döne döne hamle yapan arşlan)" şeklinde de görölmektedir. Divan şiirinde çoğı zaman Hz. Ali, "Zũlfikar" denilen ucu çatallı olan kılıcı ve "Dũldũl" isimli atıyla beraber anılmaktadır (Pala, 2002: 136-508). Resmĩ, beyitte Ali ismini doğrudan söylemeyip "Haydar, Zũlfikar, Dũldũl" kelimelerini kullanarak sevgilinin kaşını Hz. Ali'nin kılıcına benzetmiştir.

Zũ'l-feķār ebrũñ-ıla kāfir raķĩbi ķıl helāk
Ĥũsn atına bin ki ol sen Ĥaydara Dũldũl yiter (G 31/6)

3.2.2. Edebî Şahsiyetler

3.2.2.1. Nizâmî-i Gencevî

Nizâmî, hamse türünün kurucusudur. Fars edebiyatının dâhi şairi olarak tanınmaktadır. Bunda konuları işleyişindeki ustalığının, yeni mefhumlar bulmasının, hayal gücünün, güçlü tasvirlerinin ve üslûbunun güzelliğinin etkisi büyüktür. Nizâmî, Firdevsî'nin destansı şiir türünü zirveye taşımıştır. Bu sayede manzum aşk hikâyelerinin en büyük ustası unvanını kazanmıştır (Kantar, 2007: 183). Resmî de şiirlerinde sevgiliye duyduğu aşkı dile getirirken ve sevgilinin âşığa verdiği sıkıntılardan bahsederken ustası anmıştır.

Çünkü cānān Resmîyā senden cihānda cān diler
Tut boyun fermānına çün bendesin sultān diler
Hoş dimiş bu sözi ol kim dehr anı Selmān diler
Ey **Nizāmî** çünkü yārūñ gencdür vīrān diler
Ko vücūduñ mülki vīrān olsun ābād olmasun (Th 2/7)

3.2.2.2. Selmân-ı Sâvecî

Selmân-ı Sâvecî kasideleriyle ünlü İran şairidir. Şairler kendilerini Selmân-ı Sâvecî'ye benzetmeyi âdet edinmişlerdir (Pala, 2002: 411). Resmî de bu geleneğe uyarak şiirinde Selmân-ı Sâvecî'den bahsetmiştir.

Çünkü cānān Resmîyā senden cihānda cān diler
Tut boyun fermānına çün bendesin sultān diler
Hoş dimiş bu sözi ol kim dehr anı **Selmān** diler
Ey Nizāmî çünkü yārūñ gencdür vīrān diler
Ko vücūduñ mülki vīrān olsun ābād olmasun (Th 2/7)

3.2.2.3. Sa'dî-i Şîrâzî

Fars edebiyatının en büyük şairlerinden biridir. Şîraz'da doğmuştur. Sa'dî genellikle kelimeleri bilinen anlamlarıyla kullanmayı tercih etmiştir. Farsça atasözlerinden yararlanmış, bunun yanı sıra eskiden beri kullanılan özlü sözleri atasözü haline gelerek toplumun düşünce ve isteklerine tercüman olmuştur. Onun manzumelerinde Arapça kelimelere pek rastlanmasa da Farsça'da kullanılan Türkçe kelimelere yer verdiği görülmektedir. Sa'dî'nin şiir ve nesrinin en belirgin özelliği akıcı ve sehl-i mümteni' olmasıdır. Sa'dî yalnızca Fars edebiyatını etkilemekle kalmamış, Türk edebiyatında da önemli izler bırakmıştır (Çiçekler, 2008: 406). Resmî de ünlü Fars şairi Sa'dî'nin tesirinde kalmış ve kendisini Sa'dî'ye benzetmiştir.

Ȧut ki Sa‘dîsin kemâl-i nazm-ıla Resmî bugün
Aşşı ne çünkim berîsin himmet-i ‘Attârdan (G. 104/6)

3.2.2.4. Feridüddin Attâr

Meşhur İranlı şair ve mutasavvıftır. Şiirlerinin çoğunluğunu oluşturan mesnevîlerin hepsi tasavvufî ilgilidir. Mesnevîlerinde şiire ve edebî sanatlara hâkim usta bir hikâyeci olarak görülür. Attâr açık, anlaşılır ve sade bir dil kullanmıştır. Şiirlerinde yaygın olarak kullanılan kelimeleri tercih etmiştir. Anlaşılması güç kelimeler azdır. Şiirlerinde aşk ve iştîyakı dile getirir. Kasidelerinde özellikle dünyanın geçiciliğinden bahsederek insanları uyarır. İnsanları hayatları boyunca iyi işler yapmaya ve hak yolunda hizmet etmeye davet eder. Ona göre âşık pervane gibi canını feda etmelidir. Aşk ve ateşi olmayan kişinin ölmesi daha iyidir (Şahinoğlu, 1991: 96). Resmî aşağıdaki beyitte Feridüddin Attâr’ın yardımından uzak olduğu için şiir yazmadaki yeteneğinin bir yararı olmadığını dile getirmektedir.

Ȧut ki Sa‘dîsin kemâl-i nazm-ıla Resmî bugün
Aşşı ne çünkim berîsin himmet-i ‘Attârdan (G. 104/6)

3.2.3. Aşk Hikâyesi Kahramanları

3.2.3.1. Ferhâd ile Şîrîn

İran edebiyatında mesnevî konuları arasında önemli yer tutan bir hikâyedir. Hüsrev ü Şîrîn olarak da bilinmektedir. Divan edebiyatında Ferhâd’ın Şîrîn’e âşık olması, dağı delmesi, ızdırıp içinde ölmesi gibi konular farklı şekillerde pek çok defa işlenmiştir. Diğer bir önemli nokta da hikâyedeki isimlerin tevriyeli oluşudur. Hüsrev “padişah, hükümdar” anlamlarıyla sevgiliyi ve kudreti, Şîrîn kelimesi tatlı anlamıyla sevgilinin ağzı, dudağı ve sözü için de kullanılmıştır (Pala, 2002: 163). Resmî, kendisini çektiği sıkıntılar dolayısıyla Ferhâd’a, sevgiliyi de Şîrîn’e benzetmiştir. Şîrîn ve husrev kelimelerini tevriyeli kullanarak sevgiliden tatlı dilli, hükümdar diye bahsetmiştir.

Şekker lebûñ қо ağızuma sögsün ki husrevâ
Ferhâda hoş durur k’ide **Şîrîn** ‘itâb-ı telh (G 13/2)

Nola añmazsa beni ol **husrev-i şîrîn-dehen**
Küh-ı ‘ışkında benüm bigi niçe **Ferhâdı** var (G 37/2)

Küh-ı gamda geçdi ‘ömrüm derd-ile **Ferhâdveş**
Ol şekker-leb **husrev-i şîrîn-zebânumsuz** benüm (G 82/6)

3.2.3.2. Hurşîd ü Ferahşâd

Şeyhoğlu Mustafa tarafından dinî-tasavvufî içerikli kaleme alınmış aşk mesnevîsidir. Hurşîd ü Ferahşâd şark edebiyatında benzeri bulunmayan orijinal bir mesnevîdir. Türklerin hem millî ve dinî yaşamları hem de folkloru ile ilgili bilgilere ulaşılmaktadır. Mesnevîde sevgiliye resim ve musıkî yoluyla âşık olanların ona kavuşamadığı, ancak kelam (söz) ile âşık olanların kavuştuğu dile getirilmiştir. Ayrıca ilahî aşk çeşitli sembollerle başarılı bir şekilde ele alınmıştır (Pala, 2002: 225-226). Resmî Hurşîd ü Ferahşâd mesnevîsine hem telmih yapmış hem de kelimeleri tevriyeli şekilde kaleme almıştır.

Sen lebi şîrîn-içün dil nice Ferhâd olmasun
Ya belâ kûhında kârı nice feryâd olmasun
Sevmeyen **Hurşîd**-ise seni **Ferahşâd** olmasun
Ğuşşânı ‘âlemde şâdî bilmeyen şâd olmasun
Olmayan ‘işkuñ esîri ğamdan âzâd olmasun (Th 2/1)

Hurşîd-i tal‘atüñle oldum yine **ferah-şâd**
Bahtum hümâyûn oldı irdüm çü sen hümâyâ (G 122/4)

3.2.3.3. Leylâ ile Mecnûn

Leylâ ve Mecnûn’un hikâyesi, kullanılan mecaz ve mazmunlar dolayısıyla Türk edebiyatında en çok ilgi gören mesnevîlerden biri olmuştur. Aşkın ve âşıklığın sembolü olarak şairler tarafından sık sık telmih yapılmıştır. Türk edebiyatının en güzel Leylâ ve Mecnûn mesnevîsi Fuzûlî’ye aittir (Pala, 2003: 161). Resmî, aşkının çokluğunu ifade etmek için kendisini Mecnûn’a benzetmektedir. Şair hikâyenin kahramanlarının isimlerini sözlük anlamlarıyla da kullanmış; Leylî “karanlık gece” ve Mecnûn “deli, divâne” kelimeleriyle sevgilinin gece gibi siyah saçını ve kendisinin Mecnûn gibi çöllere düştüğünü, şeyda olduğunu kastetmiştir.

Düşmişem şahrâlara **Mecnûn** gibi şeydâ olup
Leylî-i zülfûñ girih-gîr olalıdan gul gibi (G 142/4)

3.2.4. Mitolojik ve Efsânevî Şahıslar

3.2.4.1. Cem/Cemşid

Divan şiirinde adı en çok zikredilen Şehnâme kahramanlarından biri Cemşid’dir. Genellikle saltanatı dönemindeki kudret ve ihtişamı, şarabın mucidi oluşu, kadehi, tahtı ve parlak tacıyla anılır. Cemşid kelimesi özellikle şarapla birlikte kullanılır. Edebiyatta şarap,

zevk ve eğlencenin sembolü haline gelmiştir. Câm-ı Cem şiirlerde en çok kullanılan tamlamalardandır (Tökel, 1998: 137).

Nüş-ı cām it aîma encāmı gel ey sulţān-ı hūsn
Kim kalan encām-ı **Cemden** 'ıyş u nüş cāmıdur (G 20/2)

Sāḳiyā mevsim-i 'ıyş irdi el ur cām-ı **Ceme**
Muṭribā eyle nağam çāre budur def'-i ğama (G 116/1)

Sāḳiyā geldi gül eyyāmı el ur cām-ı **Ceme**
Muṭribā eyle nağam çāre budur def'-i ğama (G 117/1)

3.2.4.2. Rüstem

Şehnâme'deki efsânevî kahramanlardan Sām'ın torunu, Zâl'in oğludur. Rüstem kahramanlığı, yiğitliği ve olağanüstü özellikleriyle meşhurdur. Şairler methettikleri kişilerin yiğitliğini, cesaretini ve kahramanlıklarını Rüstemle kıyaslamışlardır (Tökel, 1998: 261). Resmî ise sevgiliyi Rüstemle kıyaslamıştır.

Nice Türk-i ḥadeng-endāzdur çeşmüñ zamānında
Ki nām-ı Sām unudıldı olup destān-ı **Rüstem** tem (G 84/3)

3.2.4.3. Sām

Şehnâme'deki efsânevî kahramanlardan bir diğeri olan Sām, Neriman'ın oğlu, Zâl'in babası, Rüstem'in dedesidir. Sām da Rüstem gibi kahramanlığın sembolüdür ve divan şairlerinin kıyaslamada kullandığı şahıslardandır (Tökel, 1998: 261). Resmî de sevgilinin, Sām'ın nâmını unutturduğunu dile getirmiştir.

Nice Türk-i ḥadeng-endāzdur çeşmüñ zamānında
Ki nām-ı **Sām** unudıldı olup destān-ı Rüstem tem (G 84/3)

3.2.4.4. Sikender/İskender

Divan şiirinde sıkça yer verilen şahıslardan biridir. Tarihte iki İskender'den bahsedilmektedir. Bunların biri Hızır ile birlikte âb-ı hayâtı arayandır diğeri de Makedon tarihinde adı geçen İskender'dir. Divan şairleri İskender'i hükümdarlığı, kahramanlığı, Hızır ile birlikte Zulûmât ülkesinde âb-ı hayâtı aramasıyla anmaktadır (Tökel, 1998: 191-208).

Ġam zulmetinde Hızır u **Sikender** gibi şehā
Kaldum iriş lebüñden içür çeşme-i hayāt (G 8/3)

Ben bendeye bir lahza eşigüñ eger ey şāh
Olursa penāgāh
Gelmez gözüme haşmet-i Dārā-y-ıla Kayşer
Hem cāh-ı **Sikender** (Ms 1/2)

3.2.4.5. Dârâ

Şehnâme'nin meşhur kahramanlarından. Dârâ yücelik ve ihtişamın simgesidir. Divan şiirinde saltanatı, İskenderle yaptığı savaşları, tacı ve tahtıyla anılmaktadır. Bunun yanında hükümdar anlamında da kullanılmaktadır. Şairler çoğu zaman övdüğü kişinin üstünlüğünü ifade etmek için Dârâ'yı anmışlardır. Ayrıca dünya hayatının geçiciliğini anlatırken de kullanmışlardır (Tökel, 1998: 158).

Didüm dâr-ı ser-i zülfüñe ber-dâr ol[ma]sun mı dil
Didi bu dâra **Dārâlar** irişmez ço müdārâyı (G 124/2)
Ben bendeye bir lahza eşigüñ eger ey şāh
Olursa penāgāh
Gelmez gözüme haşmet-i **Dārā-y-ıla** Kayşer
Hem cāh-ı Sikender (Ms 1/2)

3.2.4.6. Ehrimen

Mecusilerin iki tanrısından kötülüğü ve şerri temsil edeni. Ehrimen divan şiirinde şeytan, dev, cin anlamlarında da kullanılmaktadır. Ayrıca şairler Ehrimen ile rakibi ve Hz. Süleymân'ın yüzüğünü çalan devi kastetmektedir (Tökel, 1998: 167).

Ne hoş-müşāhib oldu rakīb-ile ol perī
İnsāna üns ola mı-y-ıdı **Ehrimen** gerek (G 71/7)
Hâtem-i la 'lūñ rakīb-i **Ehrimenden** key şakın
Dīve mühr olmak hātādur çün Süleymān bahşışı (G 140/4)

3.2.4.7. Mânî

Divan şairleri manzumelerinde Mânî'yi ressamlığıyla anmaktadırlar. Şiirlerde büt-i Çîn, nakş gibi kelimelerle birlikte sevgilinin eşsiz güzelliğini dile getirmek için kullanılmaktadır. Mânî'nin yaptığı resimlerin bulunduğu eserin adı olan Erjeng de sıkça kullanılmaktadır. Şair, sevgili ile Mânî'yi kıyaslayarak sevgilinin güzelliği karşısında Mânî'nin resim ve tasvirlerinin hiçbir değerinin olmadığını ifade etmektedir. Bu kıyaslamadan âşık için sevgilinin ulaşılmaz olduğu anlaşılmaktadır (Tökel, 1998: 240-241).

Bir nazar ŗuretũne beñzimez ey bũt-i Ćĩn

Naķŗ-ı **Mānĩ**-y-ile ŗad-nũŗa-i Erjeng getũr (G 22/6)

SONUÇ

Çalışmamız XV. yüzyıl eserlerinden olan Resmî Dîvânı'nın "Resmî Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük" başlığı altında incelenmesinden meydana gelmektedir. Şiirlerdeki her kelime çekim ekleri atılarak kök ve gövde şekline getirildikten sonra bağlamdan hareketle anlamlandırılmıştır. Çalışmada eş zamanlı bir yöntem uygulanarak sözvarlığının bağlama göre değişen anlamları ve yan anlamları belirtilmiştir. Böylece anlamların bağlama göre nasıl değişkenlik gösterdiği ve işlevsellik kazandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar, deyimler, atasözleri, kalıp ifadeler birleştirilerek anlamlandırılmıştır. Anlamlandırma işlemi tamamlandıktan sonra şiirlerde yer alan zamirler, edatlar, bağlaçlar ve ünlemler gibi sözcük türlerinin çeşitliliği ve kullanım sıklıkları ortaya konmuştur. Tespit edilen mazmunlar, tamlamalar, orijinal benzetmeler ve imgeler şairin söz varlığının, üslûbunun, dönemin sosyal ve kültürel yaşamıyla sanat anlayışının belirlenmesinde önemli bir role sahiptir.

Elde edilen veriler sonucunda Resmî'nin klasik şiir geleneğini başarılı bir şekilde yansıttığı görülmektedir. XV. yüzyılda yabancı kelime kullanımında bir artış görülürken şairlerin büyük bir kısmı şiirlerinde Arapça ve Farsça kelimelere yer vermiş Resmî ise şiirlerinde yalın bir dil kullanmayı ve akıcı bir üslûbu, Arapça ve Farsça kelimeleri daha az kullanmayı tercih etmiştir. Şairin şiirlerinde kullandığı kelimeler doğrultusunda oluşturulan bu sözlük çalışmasıyla hedeflenen amaç şairin anlam dünyasına ışık tutmak ve şairin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilmektir. Çalışmanın klasik Türk edebiyatı alanında yapılacak birçok çalışmaya ve araştırmacılara katkı sağlaması ümit edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, N.** (2009). *Necâtî Bey Dîvânı'ndaki "Karaman Bahşışı" Deyimi ve Kaynağı*. I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu, 15–17 Nisan, Ölümünün 500. Yılında Şâir Necâtî Anısına, Kocaeli.
- Akkaya, H.** (2010). "Süleyman", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 38, s. 60-62.
- Aksoy, Ö. A.** (2015). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II*. Cilt, İnkılap Yayınları
- Aksoyak, İ. H.** (2012). *Osmanlı Türkçesi Okuma Kitabı*. Grafiker Yayınları.
- Aksoyak, İ. H.** (2016), *Söylenmemiş Sözler*. Grafiker Yayınları.
- Albayrak, N.** (1995). "Eyyûb", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 12, s. 17.
- Atabay, N. vd.** (1976), *Sözcük Türleri I-II*. Cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları
- Aydın, M.** (2013a). "Zekerîyyâ", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 44, s. 210-211.
- Aydın, M.** (2013b). "Yahyâ", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 43, s. 232-234.
- Canım, R.** (2018). *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. [Erişim: 08.11.2022, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0>]
- Çiçekler, M.** (2008). "Sa'dî-i Şîrâzî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 35, s. 405-407.
- Develioğlu, F.** (2000). *Osmanlıca Türkçe Lugat*. Aydın Kitabevi.
- Dilçin, C.** (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, M.** (1998). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Göre, Z.** (2009). *Kerem Kasidelerine Dair*. A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi S:39, s. 919-957.
- Harman, Ö. F.** (1997). "Havvâ", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 16, s. 542-545.
- Harman, Ö. F.** (2007). "Nûh", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 33, s. 224-227.
- İrkilata, M.** (2007). *Nazire Geleneği İçerisinde Kerem Kasideleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- İpekten, H. vd.** (2017). *Sehî Beg, Heşt-Bihîşt*. [Erişim: 08.10.2022, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest->

bihistpdf.pdf?0&_tag1=03EE5380B678F1063BF0A9ED54D2FA0DD771F0E5&crefer=51216CD93496562773D56127C680BF4566529B93E3C791D8C410EDECCED2A7BA

Kanar, M. (2003). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Derin Yayınları.

Kanar, M. (2007). “Nizâmî-i Gencevî”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 33, s. 183-185.

Kanar, M. (2008). *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük*. Say Yayınları.

Koç, H. vd. (2020). *Klasik Türk Şiirinin Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri*. Gece Kitaplığı Yayınları.

Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Köksal, M. F. (2020). *Resmî*. [Erişim: 08.10.2022, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/resmi>]

Köprülü, M. F. (2014). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Alfa Yayınları.

Kur’ân-ı Kerîm. Bakara 2/164.

Kur’ân-ı Kerîm. Kevser 108/1.

Kur’ân-ı Kerîm. Tekâsür 102/5.

Kur’ân-ı Kerîm. Tîn 95/4.

Kur’ân-ı Kerîm. Yâsîn 36/78.

Kur’ân-ı Kerîm Me’âli (2011). (Haz.) Halil Altuntaş & Muzaffer Şahin, 12. Basım, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Kurnaz, C. (1998). “Hızır”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 17, s. 411-412.

Levend, A. S. (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu.

Levend, A. S. (1984). *Divan Edebiyatında Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*. Enderun Kitabevi.

Macit, M. (1996). *Divân Şiirinde Âhenk Unsurları*. Akçağ Yayınları.

Öztürk, F. (2007). *Bakî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, F. (2008). *İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam*, Turkish Studies, c. 3, S:1, s. 326-334.

- Pala, İ.** (2002). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*. L&M Yayınları.
- Pala, İ.** (2003). “Leylâ ve Mecnûn”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, s. 161.
- Şahinoğlu, M. N.** (1991). “Feridüddin ‘Attâr”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 4, s. 95-98.
- Şemseddin S.** (2012). *Kâmûs-ı Türkî*, Altınpost Yayınları.
- Şentürk, A. A.** (2016). *Osmanlı Şiiri Kılavuzu*, OSEDAM Yayınları.
- Tökel, D. A.** (1998). *Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar*. (Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Tuncel, M.** (1991). “Aras”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 3, s. 332-335.
- Tümer, G.** (1993). “Circîs”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 8, s. 26.
- Uzun, M. İ.** (2000). “İsâ”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 22, s. 473-475.
- Yeniterzi, E.** (2010). *Klasik Türk Şiirinde Ülke ve Şehirlerin Meşhur Özellikleri*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, c. 3, S:15, s. 301-334.
- Yıldız, A.** (2017). *Sevgilinin Boyunun Benzetilenleri Bağlamında Nârvenî Yeniden Düşünmek*. Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, c: 3, S:1, s. 330-336.
- Yıldız, A.** (2018). *Klasik Türk Şiirinde “Zehri Yedi Tasta Geçmek” Deyiminin Kökeni Üzerine*. Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, c. 2, S:4, s. 43-50.
- Yıldız, İ.** (2022). *Prizrenli Şem’î’nin Gazellerinde Dinî Şahsiyetler*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi, c. 3, S:1, s. 183-206.

EKLER

RESMÎ DÎVÂNİ: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

āb: 1. Su.

Lebüñe beñzeden āb-ı hayâtı / Şarābı nisbet ider şanki **āba** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 4). [āba, -a]

Ya rūhsın muşavver ü ya cism-i rūḥ-baḥş / Kim **āb** u gilden olmaya bu resme pāk zāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 10). [āb]

Vaşf-ı lebūñle şî'rüm olur ser-be-ser lezîz / Kim **ābı** kand-i nāb-ı mükerrer ider lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 2). [ābı, -ı]

Didüm ḥaṭuñ ne **āb-ıla** neşv ü nemā bulur / Didi bu sebzezārda dāyim gül-āb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 3). [āb-ıla, -ıla]

2. Şarap.

‘İzāruñ **ābın** umar dil hevāsı zülfüñde / Kimüñ ki derd-i seri olsa ol gül-āb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 7). [ābın, -ın]

3. Gözyaşı.

Gelüp hindū beñüñ görsün yüzüñde / Şular kim **ābda** dir fülful olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 4). [ābda, -da]

āb ol-: I. Su olmak. II. Eriyip bitmek, yok olmak, tükenmek.

Gül yile vardı vü **āb oldu** ruḥuñ reşki-y-ile / Lāle ḥāk oldu ḥasedden oda yandı cigeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 5). [āb oldu, -dı]

ābād it-: I. Bayındır duruma getirmek, îmar etmek. II. Yüzünü güldürmek, mesut etmek.

Ka‘be bünyādı sevābını bulursın şanemā / Bir selām-ıla yıkık göñlümi **ābād idicek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 12). [ābād idicek, -icek]

ābād ol-: I. Şenlenmek, bayındır, mâmur duruma gelmek. II. Mesut olmak, neşelenmek.

Ḳo vücūduñ mülki vîrān olsun **ābād olmasun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 35). [ābād olmasun, -masun]

āb-ı der-i huld-ı berîn: En yüce cennet kapısının ebediyet suyu.

Kâfir olmaz çünkü bu **āb-ı der-i huld-ı berîn** / Pes ne yüzden ol rakībün meskeni bu derdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 9). [āb-ı der-i huld-ı berîn]

āb-ı ğam: Gam, keder suyu.

Āb-ı ğama ğarīkam ‘ışık odına ħarīkam / Şaldı hevāya tā kim ben ħāk-sār-ı hicrân (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 7). [āb-ı ğama, -a]

āb-ı hayât: 1. Efsâneye göre yalnız Hızır’ın içtiği, içeni ölümsüz kılan su, ebedî hayat suyu.

Şol bâdeden ki **āb-ı hayât** Hızır bigi / Ĥāk-i remîme cür‘ası yuhyi’l-‘izāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 3). [āb-ı hayât]

2. I. Efsâneye göre yalnız Hızır’ın içtiği, içeni ölümsüz kılan su, ebedî hayat suyu. II. Cana can katan, ferahlık veren şey. (Sevgilinin dudağı bağlamında).

Lebüne beñzeden **āb-ı hayâtı** / Şarābı nisbet ider şanki āba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 3). [āb-ı hayâtı, -ı]

āb-ı luţf: İyilik, cömertlik suyu.

Düstüm yakdı hevāñ-ıla beni bu nār-ı ‘ışık / Ĥāk ider saçmazsa **āb-ı luţfuñ** āhir-kār-ı ‘ışık (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 2). [āb-ı luţfuñ, -uñ]

āb-ı revân: 1. Akarsu. (Temiz, parlak ve güzel olmak bağlamında).

Ķalb-i ħazîni açmağa nuķl ü şarāb-ıla / **Āb-ı revân** u sebze vü vech-i ħasen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 4). [āb-ı revân]

2. I. Akarsu. II. Gözyaşı.

Ağlasam gelse ħaţuñ tañ mıdur ey serv-i revân / Ki viren neşv ü nemā **āb-ı revāndur** çemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 10). [āb-ı revāndur, -dur]

āb-ı rūy: Yüz suyu; şeref, haysiyet, izzetinefis.

Nālemi işitdi dil-ber remz-ile didi ki hey / **Āb-ı rūyuñ** yok mı ħalka şerm-sār itdün beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 12). [āb-ı rūyuñ, -uñ]

āb-ı şehd-i şifā: Şifalı bal gibi tatlı su, şifalı bal şerbeti.

Bilmez tabīb derdüni var ey marîz-i ‘aşk / Anuñ devāsın ol **āb-ı şehd-i şifāya** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 8). [āb-ı şehd-i şifāya, -ya]

āb-ı sürūr: Sevinç suyu.

Āb-ı sürūra teşne geçüp hîç kınmaya / ‘Ārif hevā odına gerekdür ki yanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 3, Mısra 17). [āb-ı sürūra, -a]

āb-ı telh: I. Acı su. II. Gözyaşı.

Kıldı ihāta ‘ālemi az az gözüm yaşı / Zîrā ki bahır olur şanemā ekser **āb-ı telh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 12). [āb-ı telh]

āb-ı vaşl: Kavuşma suyu.

Āb-ı vaşla irmedin oldum hevā yolında hāk / Veh ki yandum āteş-i hicrān elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 7). [āb-ı vaşla, -a]

āb-ı zindegî: Dirilik suyu, ölümsüzlük veren su, āb-ı hayât.

Her ne kim zulmetde **āb-ı zindegiden** feyz olur / Baña ol nef’i virür her gicede cām-ı şarāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 11). [āb-ı zindegiden, -den]

‘abîr: Turunç, iğde, gül, amber, misk gibi çeşitli ot, kök ve maddelerin karıştırılması ile elde edilen güzel koku.

Şaçuñı nisbet iden müşg-nāba / ‘**Abîri** beñzedür gūyā türāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 2). [‘abîri, -i]

āb-rūy-ı fużalā: Fazîletli kimselerin iftihar vesilesi.

İftihār-ı ‘ulemā ya’nî hudāvend-i cihān / **Āb-rūy-ı fużalā** hāzret-i sultān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 10). [āb-rūy-ı fużalā]

āb-zen: Su birikintisi.

Gönlümüz kâmet-i servüñe hevā-dār olalı / Gözüme oldı şehā yollaruñuñ **āb-zeni** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 8). [āb-zeni, -i]

aç-: 1. (Çiçek için) Büyüyüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak.

Gül defterini **açdı** şabā çün varak varak / Bülbül hezār şevk-ıla okur sebak sebak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 1). [açdı, -dı]

2. Sıkıntısını gidermek, (içine, gönlüne) ferahlık vermek.

Qalb-i hāzîni **açmağa** nuql ü şarāb-ıla / Āb-ı revān u sebze vü vech-i hasen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 3). [açmağa, -mağa]

Ḳalb-i ḥazîni **açmağa** cānānlar gerek / Şaḥn-ı çemende cām-ıla cānāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 1). [açmağa, -mağa]

3. Açmak, örtmemek.

Bir şeb didüm ey şūḥ ne var sîneñi **açsañ** / Didi yaramazdur gice āyîneye bakmak (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 1). [açsañ, -sañ]

‘**aceb**: Acaba.

Āvāredür benüm bigi bād-ı şabā daḥı / Bālāñ-içün belāya ‘**aceb** mübtelā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 10). [‘aceb]

İçdi kanımı kana kana gözüñ kanmadı āḥ / ‘**Aceb** ol kan içici kana kaçan kana diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 4). [‘aceb]

Ṭübā-mişāl ‘arşa şalar sāyesin müdām / Ḳaddūñ ‘**aceb** ne serv-i kıyāmet kıyāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 10). [‘aceb]

‘**aceb mi**: Tuhaf mı, şaşılır mı.

‘**Aceb mi** bu dil-i pür-sūza meyl iderse gözüñ / Müdām mest olanuñ ḥātırı kebāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 9). [‘aceb mi]

‘**Aceb mi** derdine dil şorar-ısa la‘lūñden / Ki cānı irdi lebe ḥastedür cevāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 3). [‘aceb mi]

Güş eyleseñ fiğānumı ey gül ‘**aceb mi** kim / Bülbül bigi hemişe senā-ḥ‘ānuñam senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 15). [‘aceb mi]

Maḥmūr gözüñ mest-i ğurūr olsa ‘**aceb mi** / Kim bezm-i cemālūñde çeker sāğar-ı fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 3). [‘aceb mi]

Ḥūnī gözüñ ‘**aceb mi** içerse ciger kanın / Maḥmūr-ı ḥ‘āb fitne vü mest-i müdāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 7). [‘aceb mi]

‘**Aceb mi** ‘arız-ı ḥayl-i emîr-i ‘ışk olsam / Elümdedür çü nefîr-i ğam u livā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 7). [‘aceb mi]

Bülbül bigi ‘**aceb mi** āḥ itsem ey gül-endām / Ḥūn itdi gonce bigi bağrumı nār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 11). [‘aceb mi]

‘**Aceb mi** rüşen olursa çerāğ-ı çeşm-i ‘ālem-bîn / Ki anuñ tal‘atin āyîne-i nūr-ı Ḥudā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 3). [‘aceb mi]

Vaşf-ı ‘ıyş u nüş-ı cām itsem ‘**aceb mi** Resmîyā / Çünki zikrū’l-‘ıyş nışfu’l-‘ıyşdur pes ne қalem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 13). [‘aceb mi]

‘**Aceb mi** nāle kıla kūh-ı ğamda çün Ferhād / Kişi ki ħusrev-i şîrîn-dehenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 5). [‘aceb mi]

acı-: 1. Başkasının durumundan üzüntü duymak, haline kederlenmek.

Ağlasam hālūmi bahre **acıyup** cūşa gelür / Söylesem derd-i dilüm taş a iç i taş a gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 5). [acıyup, -yup]

2. Acılaşmak, ızdırap verici olmak.

Şol deñlü cev r eyledi cānānumuz bize / Kim tatlu iken **acıdı** bu cānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 2). [acıdı, -dı]

açıl-: (Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak.

Gülşende ne ruħuñ bigi rengin gül **açılur** / Būstānda ne lebūñ bigi şîrîn şemer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 3). [açılur, -ur]

ad: İsim, nam.

Adımız ‘ışık-ıla yād olmağ-ıçün ‘ālemde / Bu elif kıaddümüzi derd-ile dāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 11). [adımız, -ımız]

ad u şan ol-: Ad ve ün olmak.

Kime yār olsañ bugün yarın urursın terkin i / Saña hercāyîlūk **olsun ad u şan** şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 16). [ad u şan olsun, -sun]

‘**add it-:** Saymak, kabul etmek.

‘Āşıkı bir görme zinhār ey perî ağıyār-ıla / Dîv-i pür-rîvi beşer nev‘inde ‘**add itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 6). [‘add itmek, -mek]

ādem: 1. İnsan, beşer.

Mihrüm-içün ey melek-sīmā beni redd eyleme / Kim güneş-kār olmağ **ādem** şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 6). [ādem]

2. İlk yaratılan insan ve ilk peygamber.

‘İşkuñ dil-i Resmîye enîs-idi şu dem kim / **Ādem** dahı olmamış-ıdı mūnis-i Ĥavvā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [ādem]

3. I. İnsan, beşer. **II.** İlk yaratılan insan ve ilk peygamber.

Dilemez dil ser-i kūyuñda rakîbi şanemā / Cennet içre **ādem** olan ide mi şeytāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 8). [ādem]

‘**adem**: I. Hiçlik, yokluk. II. Ölüm.

Ârzū-yı dehenüñ varumı yoğ itse n’ola / Hâşılı hiç durur tâlib olanuñ ‘**ademe** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 6). [‘ademe, -e]

‘**adem mülki**: I. Yokluk ülkesi. II. Ölüm diyarı.

Kim anuñ serv-i sehî bigi hezâr âzādı var / N’ola ‘azm itse ‘**adem mülkine** cān-ı gam-zede (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 10). [‘adem mülkine, -ne]

âdem ol-: İyi, şahsiyet sahibi, ideal bir insan olmak.

Şeytānlık idüp ayıra ağyār yārumı / **Âdem olan** nicesi aña la‘net itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 4). [âdem olan, -an]

Gerçi gül-ruhlar hezâr ammā baña sensin murād / **Âdem olana** meşeldür ey perî bir gül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 4). [âdem olana, -a]

âdem yiyici: I. İnsan yiyici. II. İnsan öldürücü, insanları helak edici.

Beni **âdem yiyici** şanma iñen kaçma şehā / Sen benî Âdem-iseñ ben de beşerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 7). [âdem yiyici]

‘**âdet**: 1. Alışkanlık, huy, tabiat.

Nitekim saña ‘**âdetdür** niyāz ehline nāz itmek / Baña hem hū durur bir nāza biñ dürlü niyāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 1). [‘âdetdür, -dür]

‘**Âdet-idi** la‘lūñuñ bīmāra dermān bahşışı / Tañ degül ‘İsā deminden mürdeye cān bahşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 1). [‘âdet-idi, -idi]

2. Herkes tarafından uyulan hal, olagelmiş, alışılmış şey, usul, görenek.

Eyyām-ı şerif irdi mübārek elüñi şun / ‘Âdet durur illerde bu kim öpülür eller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 4). [‘âdet]

‘**âdet idin-:** Huy ve alışkanlık durumuna getirmek.

Cevri ‘**âdet idinme** ‘uşşāka / Çünkü bulur iden behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 5). [‘âdet idinme, -me]

Cevri ‘**âdet idinme** ‘uşşāka / Çünkü bulur iden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 5). [‘âdet idinme, -me]

‘**âdet it-:** Âdet etmek, huy ve alışkanlık durumuna getirmek.

Resmî kılına resmi cefā-y-ısa bes durur / Âyîn-i cevre ayduñ iñen ‘**âdet itmesün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 12). [‘âdet itmesün, -mesün]

‘adet ol-: Alışkanlık durumuna gelmek.

‘Ādet oldu sitem ü cevır saña hayf u dirîğ / Kılmađuñ terk-i cefâ meyl-i vefâ hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 1). [‘adet oldu, -dı]

‘adl: Adalet, hakkâniyet, doğruluk, tarafsızlık.

Dil kişveri zulm-ile hārâb oldu ser-â-ser / Bir **‘adl-ile** ma‘mûr idici hân ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 6). [‘adl-ile, -ile]

‘adû: Düşman.

Yoluñda Resmî terk-i ser itmez dimiş **‘adû** / Āşık olan kalur mı begüm başa cāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 9). [‘adû]

Resmî ne bî-uşûl şecerdür **‘adû** kim / Kaṭ‘ eyledükçe fer‘ini dahı beter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 13). [‘adû]

Geh düst guşşasın çekerem geh **‘adû** gâmin / Hâḡdan ne gelse kul başına hayr u şer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 7). [‘adû]

aduñ añ-: Adını anmak, bahsetmek, söz etmek.

Aduñ añılur-iken bir eyü ad eylemedüñ / Geldi haṭṭuñ n’ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 7). [aduñ añılur-iken, -ılur-iken]

âfāk: Her taraf, etraf, çevre.

Çün cemâlüñ dehr bâğın hürrem eyler gül gibi / N’ola **âfākı** kılursa nâlişüm bülbül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 2). [âfākı, -ı]

‘afa’llâh: Allah affetsin.

Hem **‘afa’llâh** merdüm-i çeşmüm ki bunca za‘f-ıla / Çihre-i zerdüme şaçar dem-be-dem hûnîn gül-âb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 7). [‘afa’llâh]

âferîn: Beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak için kullanılır; yaşı, var ol, bravo.

Resmîyi zâr görüp gülşen-i kûyında nigâr / Dir hezâr **âferîn** ol bülbül-i hoş-h’ânumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 14). [âferîn]

Nefrîn ise sezâ sözine **âferîn** ola / Şi’rinde luṭf ola mı gönül kim hazîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 3). [âferîn]

âfitâb: 1. Güneş.

Bürka‘ı ref it ruḡuñdan ey meh-i müşğîn-nikâb / Zulmet-i şebden ṭulû‘ itsün seher çün **âfitâb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 2). [âfitâb]

2. I. Güneş. II. Güzel yüz; güzel yüzlü sevgili, dilber.

Hevesdür saña cānum n'ola ey meh / Hevā-dār olsa zerre **āfitāba** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 6). [āfitāba, -a]

āfitāb-ı hüsn: I. Güzellik güneşi. II. (Sevgilinin) Güzel, parlak yüzü.

İtme nihān cemālūñi ey **āfitāb-ı hüsn** / Çün zerre bigi bî-ser ü sāmānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 9). [āfitāb-ı hüsn]

āfiyet bul-: İyileşen, rahat eden, huzur bulan.

İhlāşa başlayanlar olur mağfîret bulan / Tutdı cihānı zerķ u riyā **āfiyet bulan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 24). [āfiyet bulan, -an]

ağ: Ağ, tuzak.

Birinüñ hāl-i siyāhı dāne-i ğam dillere / Birisinüñ zülfî **ağı** cānlara dām-ı belā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 12). [ağı, -ı]

ağır: Tehlikeli, vahim.

Gördüm raķīb cān virür ol dil-bere didüm / Hāķ getüre meger bunı **ağır** cenāzedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 6). [ağır]

ağız: 1. İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Şekker lebüñ ķo **ağzuma** sögsün ki husrevā / Ferhāda hoş durur k'ide Şîrîn 'itāb-ı telķ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 3). [ağzuma, -uma]

2. Sevgilinin ağzı.

Hîçe şatdum 'ālemi gördüm ki her dem yā ḥabīb / **Ağzuñı** yād itdigümce baña cevır eyler raķīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 24). [ağzuñı, -uñı]

Ġonceler **ağzuña** öykündüġi-çün bād-ı şabā / Eyle urdı ki kıızıl ķana boyandı deheni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 3). [ağzuña, -uña]

Ġuşsa-i zülfeynüñ ey Resmî muṭavvel kışşasın / Āḥir it **ağzın** anup kim söz gerekdür muḥtaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 10). [ağzın, -ın]

Ağzuñ añduġuma ḥışm eylemesün ġamzelerüñ / Hey di yok yire begüm şuşamasun ķanumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 5). [ağzuñ, -uñ]

ağla-: 1. Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Ġurbet-i mestānda kimse **ağlamaz** illā ķadeḥ / Mātem-i rindānda kimse iñlemez illā rebāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 13). [ağlamaz, -maz]

Şîrîn lebûñ hayâline her kanda **ağlasam** / Sebze yirine uçdan uca ney-şeker biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 9). [ağlasam, -sam]

Ağlasam gelse haţuñ tañ mıdur ey serv-i revân / Ki viren neşv ü nemâ âb-ı revândur çemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 9). [ağlasam, -sam]

Kaşuñ-ıla dehenüñ şevkı içündür şanemâ / Çeşm-i nem-gînümüñ **ağladuğı** bes dağı neme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 8). [ağladuğı, -duğı]

2. Kederini dile getirmek, halinden şikayet etmek.

Ağlasam hâlümü bahre acıyup cûşa gelür / Söylesem derd-i dilüm taş a içi taş a gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 5). [ağlasam, -sam]

İncinme düstüm saña ger hâlüm **ağlasam** / Kim künc-i gamda hecr-ile giryānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 13). [ağlasam, -sam]

3. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Zülfî ol meh şalmadın ruhsāra ben **ağladuğum** / Gün şehāba girmedin güyā yire bārān yağar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 5). [ağladuğum, -duğum]

4. I. Kederini dile getirmek, halinden şikayet etmek. II. Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Acıyup cûş kıla hâlüme bahr **ağlarsam** / Yüregi taş a taş a derd-i dilüm söylersem (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 9). [ağlarsam, -rsam]

ağlat-: Birisinin ağlamasına sebep olmak. Üzmek, kederlendirmek.

Didüm **ağlatmağıl** beni melāmet eyleme halka / Didi ‘aşık aña dirler ola bed-nām u rüsvāyî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 9). [ağlatmağıl, -mağıl]

ağu: Zehir.

Dem-be-dem devrān elinden derd-ile nûş itdüğüm / Bir **ağudur** kim geçüpdür bu yidi kat taşdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 4). [ağudur, -dur]

ağvā-yı hulk: Huyunu, tabiatını değıştirme, baştan çıkarma, yolunu şaşırtma, ayartma.

Bir yaña nefsum hevāsı bir yaña **ağvā-yı hulk** / ‘Ayn-ı ‘işyān olmışam nisyān-ıla vesvāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 9). [ağvā-yı hulk]

ağyār: (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiğı kimseler, rakipler.

Yār olalı **ağyār-ıla** sen baña gamuñdan / Mūnis n’idem āh oldı vü mahrem n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [ağyār-ıla, -ıla]

Qalur benüm bigi bî-yār u ħor u zār u ħazîn / Anuñ ki yār olup **ağyār-ıla** yarı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 8). [ağyār-ıla, -ıla]

Beni bülbül bigi hr-ı belda inledüp d'im / Sen **gyr-ıla** seyr-i glsitn itmek rev mıdur
(Bursalı Resm Dvnı, Gazel 47, Mısra 8). [gyr-ıla, -ıla]

Agyra yr olup yüregüm yr yaralar / Kim gördi düstlar ki_ide düşmen işini yr (Bursalı
Resm Dvnı, Gazel 24, Mısra 5). [gyra, -a]

Şdden ayağı yire başmaz yine beñzer / Yrñ bize cevritdigin **gyra** dimişler (Bursalı
Resm Dvnı, Gazel 34, Mısra 10). [gyra, -a]

Geyp 'ıřkuñ libsın n'eyler **gyr** / Ki Ka'be rtsı ite çul olmaz (Bursalı Resm Dvnı,
Gazel 55, Mısra 7). [gyr]

Eceli 'şıkuñ **gyr** yüzin görmek-imiş / Gördüm gyr yüzin irdi baña h ol ecel (Bursalı
Resm Dvnı, Gazel 80, Mısra 7). [gyr]

Eceli 'şıkuñ gyr yüzin görmek-imiş / Gördüm **gyr** yüzin irdi baña h ol ecel (Bursalı
Resm Dvnı, Gazel 80, Mısra 8). [gyr]

Şeytnlık idüp ayrı **gyr** yrumı / dem olan nicesi ña la'net itmesün (Bursalı Resm
Dvnı, Gazel 106, Mısra 3). [gyr]

Ėayret it ey dil cihnda yrı bul **gyrı** ko / Yrdan Ėayrı ne kim 'lemde var gyr-imiş
(Bursalı Resm Dvnı, Gazel 60, Mısra 7). [gyrı, -ı]

Hrem-i hrmetne **gyrı** / Maħrem itmek neden behey cnum (Bursalı Resm Dvnı, Gazel
92, Mısra 7). [gyrı, -ı]

Ėayret it ey dil cihnda yrı bul gyrı ko / Yrdan Ėayrı ne kim 'lemde var **gyr-imiş**
(Bursalı Resm Dvnı, Gazel 60, Mısra 8). [gyr-imiş, -imiş]

'şıkı bir görme zinhr ey per **gyr-ıla** / Dv-i pr-rvi beşer nev'inde 'add itmek neden
(Bursalı Resm Dvnı, Gazel 99, Mısra 5). [gyr-ıla, -ıla]

Çn karruñ yoğmış ahdñ bigi ey peymn-şiken / Var yine **gyra** yr ol bir zamn şimden
gr (Bursalı Resm Dvnı, Gazel 107, Mısra 14). [gyra, -a]

Dem-be-dem kim ñaram derdümi kanlar yudaram / Virme y Rab bu demi dünyede **gyra**
daħı (Bursalı Resm Dvnı, Gazel 136, Mısra 6). [gyra, -a]

gyr ol-: Düşman ve yabancı olmak.

Ben sezmezem kim sen beni yd itmeyesin düstüm / Mni' arada var-ısa ol bu liķ **gyr olur**
(Bursalı Resm Dvnı, Gazel 52, Mısra 4). [gyr olur, -ur]

Ğzından b aķ- AĞzının suyu akmak; çok imrenmek, çok özenmek.

Budur suħanver olduğum ey cn lebñ görüp / Ki_imrendĞmi görenüñ **Ğzından b aķar**
(Bursalı Resm Dvnı, Gazel 42, Mısra 10). [Ğzından b aķar, -ar]

ağzuma alma-: Sözünü etmemek, hiç bahsetmemek, anmamak.

Her söz ki mükerrer lebüñüñ zıkrı degüldür / **Almazam** anı **ağzuma** ger şekker olursa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 12). [ağzuma almazam, -zam]

ağzuñdan al-: Bir kimseden söz almak.

Biñ kez artuğ va‘de-i mihr **aldı ağzuñdan** gönül / Vây n’olaydı zerrece olaydı ikrāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 7). [ağzuñdan aldı, -dı]

ağzuñdan çık-: Söz söylemek, konuşmak.

Sûzlar ihâm ider her söz ki **ağzuñdan çıkar** / Şûrlar iş‘âr ider Resmî bu eş‘āruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 9). [ağzuñdan çıkar, -ar]

âh: 1. Kullanıldığı yere ve sesin tonuna göre maddi veya mânevî bir acıyı, ağrı, ızdırıp, pişmanlık, esef, acıma, özlem, yanıp yakılma, yeis, ümitsizlik, beğenme, hayranlık vb. duyguları ifade eder.

Nice kim sa‘y-ı belîğ eyledüm ey düst dirîğ / Vaşluñ olmadı müyesser n’ideyin **âh** baña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 4). [âh]

Yâr olalı ağyâr-ıla sen baña gamuñdan / Mûnis n’idem **âh** oldu vü mahrem n’ideyin düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [âh]

Hecr-ile cādū gözün şayd itdi gönülüm bilmedüm / Aña meftûn oldum **âh** ol fitne hod ‘ayyār-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 6). [âh]

Âh kim sen bî-vefâ dil-dâra te’sîr itmedi / Gerçi **âhumdan** mü’esserdür kamu âşâr-ı ‘ışk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 4). [âhumdan, -umdan]

Heves-i âbla sirişt itmiş-imiş hâkümi **âh** / Seng-i sevdâ-y-ıla bennâ beni bünyâd idicek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 5). [âh]

Delinür bağırı neyüñ nâlesi eflâke irer / Dağı âheng idemez **âhuma** feryâd idicek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 4). [âhuma, -uma]

Eceli ‘âşıkun ağyâr yüzün görmek-imiş / Gördüm ağyâr yüzün irdi baña **âh** ol ecel (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 8). [âh]

Qaddüñle zülfün ü dehenün leblerün şehâ / Yâd itdügümce **âh** oluram âşinâ-yı gam (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 8). [âh]

İçdi kanımı kana kana gözün kanmadı **âh** / ‘Aceb ol kan içici kana kaçan kana diyem (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 3). [âh]

Şeytānlıg idüpdür yine beñzer ki hasûd **âh** / Bakmaz yüzüme nâz ider ol gözleri fitne (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 11). [âh]

Dil ü dîn almağ-ıla olmadı **āh** ala gözüñ / Başladı āla yine cānı dağı ala bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 5). [āh]

Hüsnüñ ahsen olalıdan tapuñı Yūsufdan **āh** / Hüzni-ile Ya'kūbdan uş yādigār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 3). [āh]

Öldürürse beni bu derd-ile vā-ḥayf u dirīg / Saña ey düst ne ğam **āh** baña ḥayf u dirīg (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 4). [āh]

Yoğ olur-ısa yoluñda bu kamu varluğum / Saña ey düst ne ğam **āh** baña ḥayf u dirīg (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 8). [āh]

‘Ālem odlara yana nāle vü āh eylersem / Saña ey düst ne ğam **āh** baña ḥayf u dirīg (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 12). [āh]

Ben gerek cān vireyin terk-i cihān eyleyeyin / Saña ey düst ne ğam **āh** baña ḥayf u dirīg (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 16). [āh]

Dir-idüm baña cefā eyleme her gāh saña / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm **āh** baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 4). [āh]

Aduñ añılur-iken bir eyü ad eylemedūñ / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm **āh** baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 8). [āh]

Eslemezduñ şanasın dağı beter kıl dir-idüm / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm **āh** baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 12). [āh]

Beni odlara yağan şimdiye dek bu dem-idi / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm **āh** baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 16). [āh]

Kime kaldı bu güzellik ki saña kala-y-ıdı / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm **āh** baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 20). [āh]

Demidür saña baña şimdi yiridür diyeyin / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm **āh** baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 24). [āh]

2. Feryat, inilti.

Ey Hızr-dem meded ir kim yiler **āhum-ıla** / Ğarķ itmesün cihānı mevc-i biḥār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 9). [āhum-ıla, -umıla]

Sevdüğüm mey virür ey düst güneḥ-kārluğum / Ki arturursın dün ü gün **āhum-ıla** zārluğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 6). [āhum-ıla, -umıla]

Nālesi kılsa **āhına** āheng / Cüş ider güş iden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 13). [āhına, -ına]

Neydüğüm bezm-i belā içre benüm neyden işit / Ki iniler **āh-ıla** āheng ider efgānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 10). [āh-ıla, -ıla]

İñiler çarh-ı felek nâle vü feryâdumdan / Ol semâ-ğadre irişmedügi **âhum** niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 6). [âhum, -um]

Âhum âvâzına âheng ideli nâlemden / Şimdi bî-cân olup ey cân u cihân sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 11). [âhum, -um]

âh çek-: Yürek yanıklığı ile iç çekip uzun uzun ah demek.

Ser-i zülfün dile ser-rişte-i maqşûd olalı / **Çekerem âh** ki sevdâlar-ıla tûl-i emel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 6). [âh çekerem, -erem]

âh it-: Ah etmek, feryat etmek, inlemek, şikayet etmek.

Bülbül bigi ‘aceb mi **âh itsem** ey gül-endâm / Hûn itdi gonce bigi bağrumı nâr-ı hicrân (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 11). [âh itsem, -sem]

âh ki: Eyvah ki, ne yazık ki.

Dest-i ğam-ı raķīb-ile seng-i cefâ-yı yâr / Dil şîşesine **âh ki** viridi yine_inkisâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 2). [âh ki]

âh kim: Âh ki, eyvah ki, ne yazık ki.

Cevr-ile öldürür seni dirlerdi **âh kim** / Şordum lebinden ol haber âhîr yalan-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 15). [âh kim]

Âh kim sen bî-vefâ dil-dâra te’sîr itmedi / Gerçi âhumdan mü’esserdür kamu âşâr-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 3). [âh kim]

Âheni nerm itdi âhum odı germ itmez seni / **Âh kim** sengîn-dil-imişsin hacervâr ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 12). [âh kim]

Âh kim ‘âlemde bulunmaz devâsı derdümün / Öldürür beñzer beni âhîr belâsı derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 1). [âh kim]

Âh kim sen şems-i ‘âlem-tâbuñ irmez sem‘ine / Gerçi efgânım güzër kılr semâdan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 7). [âh kim]

Âh kim kurtulmadum ‘âlemde hiç iflâsdan / Göñlümün âyînesi pâk olmadı ol pasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 1). [âh kim]

Ol cefâ-hûy u cefâ-kârûñ elinden **âh kim** / Kim belâsıdur baña cevır ü cefâsı derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 7). [âh kim]

âh odı: Ah ateşi.

Nice yanayın hecr-ile bir **âh odına** kim / Bu kevn ü mekân süz-ıla yeksân oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 11). [âh odına, -na]

āh u fiğān eyle-: Ağlayıp inlemek, feryat etmek, sızlanmak.

Nice bir mihrüñi sīnemde nihān eyleyeyin / Ya niçe derdüñ-ile **āh u fiğān eyleyeyin** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 14). [āh u fiğān eyleyeyin, -yeyin]

āh u fiğān kıl-: Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak.

Resmiyā kânūn idindi çün cefā resmini düst / Ney bigi kıl sen daḥı āh u fiğān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 18). [āh u fiğān kıl]

āh u fiğān: Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.

Bülbülüñ zārın hezār idüp güli lāl eyleyen / Şevḳ-ı rüy-ı yār-ıla **āh u fiğānumdur** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 12). [āh u fiğānumdur, -umdur]

āh u nāle: Feryat ve inleme.

Bu **āh u nāle** dilā zerrece eşer itmez / O mäh-rüda eşer-i mihr ü şefḳat olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 7). [āh u nāle]

aḥbār-ı şehā: Cömertlik hikâyeleri, menkıbeleri.

Nice kim söylene elfāz-ıla **aḥbār-ı şehā** / Nice kim yazıla aḳlām ile destān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 49). [aḥbār-ı şehā]

‘ahd: 1. Söz verme, söz, yemin.

Çün ḳarāruñ yoğmış **‘ahdüñ** bigi ey peymān-şiken / Var yine aḡyāra yār ol bir zamān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 13). [ahdüñ, -üñ]

İnanup dil virenüñ **‘ahdine** hercā’ilerüñ / Ḳavl ü ikrār u ḳarārı-y-ıla peymānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 15). [‘ahdine, -ine]

Sen **‘ahdüñi** unutduñ-ısa n’ola düstüm / Ben tā ölince nāzır-ı peymānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 19). [‘ahdüñi, -üñi]

2. I. Zaman, devir. II. Saltanat devri.

Yok yire **‘ahdüñde** şāhā kimse bī-dād olmasun / Eyledi nevmīd-i ‘ışḳuñ derdi dermāndan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 25). [‘ahdüñde, -üñde]

‘ahd it-: Yemin etmek.

‘Ahd itdüñ-ise ‘aşıḳuñ öldürmege şehā / Öldür beni ki ola yemīnüñ kefareti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 3). [‘ahd itdüñ-ise, -dünise]

‘ahd ü peymān: Kuvvetle verilen söz, yemin.

Höş-dem-idi vaşl-ı cānān şöñi hicrān olmasa / Hüb-idi maḥbūbları **‘ahd ü peymān** olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 2). [‘ahd ü peymān]

‘ahd-i şād-kāmī: Mutluluk zamanı.

İşbu mevsimde ki **‘ahd-i şād-kāmīdür** dürüst / Tevbesini şırdı görse bu hoş-ayağı naşūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 5). [‘ahd-i şād-kāmīdür, -dür]

āhen: Demir.

Āheni nerm eyler āhum āteşi bu ṭurfedür / Saḥt ider göñlüñi sīneñ sengi ḥārālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 11). [āheni, -i]

Āheni nerm itdi āhum odı germ itmez seni / Āh kim sengin-dil-imişsin ḥacervār ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 11). [āheni, -i]

āheng: Çalıp söyleyerek eğlenme, mûsikî toplantısı, cümbüş.

Rāstī kılduñ muḥayyer nālemi ‘uşşākdan / Bu nevā **āhengine** çün perde-dār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 8). [āhengine, -ine]

āheng it-: Uyum sağlamak, uymak.

Āhum āvāzına **āheng ideli** nālemden / Şimdi bī-cān olup ey cān u cihān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 11). [āheng ideli, -eli]

Delinür bağırı neyüñ nālesi eflāke irer / Daḥı **āheng idemez** āhuma feryād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 4). [āheng idemez, -emez]

Neydügüm bezm-i belā içre benüm neyden işit / Ki_iniler āh-ıla **āheng ider** efgānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 10). [āheng ider, -er]

āheng kıl-: Āheng kılmak, uyum sağlamak.

Nālesi **kılsa** āhına **āheng** / Cüş ider güş iden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 13). [āheng kılsa, -sa]

āh-ı şeb-gîr: Gece vakti edilen ah, geceyi kaplayan ah.

Benüm bu **āh-ı şeb-gîrümsüz** ey gül / Seḥer murğında hergiz gūlgūl olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 5). [āh-ı şeb-gîrümsüz, -ümsüz]

āh-ı seher: (Âşığın) Seher vakti ettiği ah.

Deldi ğamzeñ seherī sīne-i mecrūhumı līk / Benüm **āh-ı seherümden** dağı eyle hāzeri
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 10). [āh-ı seherümden, -ümden]

āh-ı serd it-: Soğuk, şiddetli ah etmek, feryat etmek.

Mihr ü meh hōd zerre-i sūz-ı derūnuñdan yanar / Bu kadar germ-iken ey dil **āh-ı serd itmek**
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 12). [āh-ı serd itmek, -mek]

āhını al-: Ahını almak; birinin bedduasını almak.

Niçe kim hālūme raḥm eyle nāzar kıl dir-idüm / ‘Āşıkuñ **almağıl āhını** hāzer kıl dir-idüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 10). [āhını almağıl, -mağıl]

āḥir: Sonunda, âkıbet, nihayet.

Raḥm eylemedüñ Resmî-i dil-ḥasteye **āḥir** / Öldürdi cefā vü sitem ü ğam n’ideyin düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 9). [āḥir]

Āh kim ‘ālemde bulunmaz devāsı derdümüñ / Öldürür beñzer beni **āḥir** belāsı derdümüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 2). [āḥir]

Evvel kimüñe gül gibi ḥandān ider felek / **Āḥir** benefşe gibi perīşān ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 2). [āḥir]

āḥir: Son.

Didi dil n’olur var ey bī-çāre nedür añla hāl / Didüm **āḥir** cān-ısa maḳşūd-ı nāzuñdan me’āl
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 24). [āḥir]

āḥir it-: Sonlandırmak, sonunu getirmek.

Ġuşsa-i zūlfeynüñ ey Resmî muṭavvel kışşasın / **Āḥir it** ağızın anup kim söz gerekdür
muḥtaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 10). [āḥir it]

āḥir-kār-ı ‘ışk: Aşkı sonsuz etmek.

Düstüm yağıdı hevāñ-ıla beni bu nār-ı ‘ışk / Ḥāk ider saçmazsa āb-ı luṭfuñ **āḥir-kār-ı ‘ışk**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 2). [āḥir-kār-ı ‘ışk]

aḥmed: Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse. (Hazret-i Muhammed’in isimlerindendir).

Mihrüm içün ey meh beni hecr odına yağıma / Kim cürm-içün elbetde şefā‘at kılur **Aḥmed**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 10). [aḥmed]

aḥsen ol-: Çok daha güzel, en güzel olmak.

Hüsnüñ **aḥsen olalıdan** tapuñı Yūsufdan āh / Hüzni-ile Ya'kūbdan uş yādigār itdūñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 3). [aḥsen olalıdan, -alıdan]

aḥsen-i takvīm: "Yaratılışın en güzeli" En güzel yaratılış, en güzel biçim.

Aḥsen-i takvīme inkār itse tañ mı müdde'î / Hakkā kārı bāṭluñ her vech-ile inkār-imış
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 9). [aḥsen-i takvīme, -e]

aḥsent: Bravo, ne güzel.

Bu ḥüsn ü cemāl-ile gören dir seni **aḥsent** / Zî-şun'-ı Hudā şalli 'alā nūr-ı Muḥammed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 3). [aḥsent]

āhū: I. Ceylan. II. Güzel, dilber. III. (Göz için) İri ve güzel.

Ḳavs ebrūsı dil **āhūsı** ḥadeng inkārıdır / Zülf ü ḥālî murğ-ı cānuñ dāne-y-ile dāmidur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 7). [āhūsı, -sı]

āh āteşi: Âşığın ateş gibi yakıcı feryat ve inleyişleri.

Āheni nerm eyler **āhum āteşi** bu ṭurfedür / Saḥt ider göñlüñi sineñ sengi ḥārālandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 11). [āhum āteşi]

āh duḥānı: (Âşığın) Ah dumanı.

Kim bezm-i ḡamda nālemi kıldı sürūdveş / **Āhum duḥānı** göklere irişdi dūdveş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 28). [āhum duḥānı]

āh odi: Āh ateşi. (Âşığın feryat ve iniltisinin ateşi).

Āheni nerm itdi **āhum odi** germ itmez seni / Āh kim sengin-dil-imışsin ḥacervār ey şanem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 11). [āhum odi]

Āhum odından münir olduḡı ḥüsnüñ pertevi / Bu ki cem'î rüşen eyler şem'î nūr-ı nārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 7). [āhum odından, -ndan]

aḥvāl: Hal, durum.

Aḥvālūmi yārenlerüm ol yāra dimişler / Hecrūñde neler çekdi o bî-çāre dimişler
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 1). [aḥvālūmi, -ümi]

aḳ-: 1. Akmak, dökülmek.

Zîkr-i lebūñle cān u dehenden cülāb **aḳar** / Yok yok nedür cülāb ki ter ḳand-i nāb aḳar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 1). [aḳar, -ar]

Zıkr-i lebûñle cân u dehenden cülâb aķar / Yoķ yoķ nedür cülâb ki ter ķand-i nâb **aķar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 2). [aķar, -ar]

Didüm ĥaţuñ ne âb-ıla neşv ü nemâ bulur / Didi bu sebzezârda dâyim gül-âb **aķar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 4). [aķar, -ar]

Dilden gelürse çeşmüme ķanlu yaşum n'ola / Zîrâ müdâm câma sebûdan şarâb **aķar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 8). [aķar, -ar]

Ėamzeñ urduķķa yüregüme nihânî yaralar / Dîdeden olup revân **aķar[dı]** ķanı âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 12). [aķar[dı], -ar[dı]]

‘Âlemi kılsa ihâta n'ola eşķüm kim revân / Re's-i ‘ayneynüm ayağıdır **aķan** Nîl ü Eres (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 4). [aķan, -an]

Şevķ-ı ruhsâruñla **aķan** ķanlu yaşum ‘âlemi / Lâle-zâr itdi ser-â-ser ķaldı lâle zârda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 13). [aķan, -an]

Bezm-i belâda ĥûn-ı ciğer içdügüm görüp / Özi göyünd[i] baña ki eşķ-i kebâb **aķar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 12). [aķar, -ar]

İrdi kemâle nazmla Resmî ki şu bigi / Her kâmilüñ sözine dilinden cevâb **aķar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 14). [aķar, -ar]

2. Meyletmek.

Sen nev-cevâna ben nice cân virmeyem şehâ / Kim göriceķ yüzüñi dil-i şeyĥ u şâb **aķar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 6). [aķar, -ar]

‘aķıbet: Sonunda, nihayet, neticede.

Cûy-ı eşķüm ‘âlemi ġarķ-âba virür **‘aķıbet** / Resmîyâ ol ķâmet-i serv-i revânumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 13). [‘aķıbet]

aķıd-: (Gözyaşı) Dökmek.

Ṭurfedür bu kim beni yaķduķķa bu nâr-ı hevâ / Gözlerüm seyl-âb **aķıdur** lîk ben ĥâkisterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 4). [aķıdur, -ur]

‘aķîķ: En makbulü kırmızı olan ve Yemen’de çıkan çok sert, oldukķa şeffaf, içinde çeşitli renk halkaları bulunan kıymetli süs taşı.

Lebûñ şafâsı-y-ıla la‘l kânı terk itdi / Boyandı ķana **‘aķîķ** ü Yemenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 10). [‘aķîķ]

‘ākīl: Akıllı kimse.

Dīvāna yazdı Resmî lebûñ vaşfını ne hoş / ‘**Ākīl** hayālın itmeye dīvāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 14). [‘ākīl]

aqlām: Kalemler.

Nice kim söylene elfāz-ıla aḥbār-ı seḥā / Nice kim yazıla **aqlām** ile destān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 50). [aqlām]

‘aql-ı ḥurde-dān: İncelikten anlayan, en ufak şeyleri bile anlayan akıl.

Leblerüñ sırrını **‘aql-ı ḥurde-dān** her nice kim / Fikr ider fark eyleyimez ḳaldı yoğ u varda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 7). [‘aql-ı ḥurde-dān]

‘aqlum ṭağīd-: Aklını dağıtmak, kafasını karıştırmak.

Düstum zülfüñ mişālî bî-ḳarār itdüñ beni / **Ṭağīdup** **‘aqlum** perīşān-rūzgār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 2). [‘aqlum ṭağīdup, -up]

‘aks: Ses ve ışık dalgalarının bir cisme çarpıp geri dönmesi ve bunun sonucunda duyulan ses, görülen ışık, yankı, yansı.

Ne mihr-i şubḥ-ı sa‘ādet durur yüzüñ ey meh / Ki **‘aksi** her gün anuñ ṭāḳ-ı āsumāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 4). [‘aksi, -i]

‘aksine: Tersine, tam tersi.

Her deninüñ muḳteżāsınca döner gerdün-ı dūn / ‘**Aksine** devr idici devrān elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 12). [‘aksine]

‘aksine devrān it-: Tersine dönmek; beklendiği şekilde gitmemek.

Şanma hemīşe döne murāduñca ḳarḥ-ı dūn / Demler gelür ki **‘aksine devrān ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 30). [‘aksine devrān ider, -er]

āl: Hîle, kurnazlık, düzen, dalavere, desîse.

Didüm ala gözlerüñ **ālıyla** aldandı göñül / Didi kim bilmez misin cādū olan eyler firīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [ālıyla, -ıyla]

Göñlümi **āl-ile** alduñ cānuma cebr eyleme / Virürem al anı da ḥüsn-i rızādan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 3). [āl-ile, -ile]

Biñ dil ü cān alınur bir dem eyā cādū-firīb / Başlasa ala gözüñ **āl-ile** mekr ü fitene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 12). [āl-ile, -ile]

Āl-ile ala gözüñ aldı dil ü cānumuzı / Gör bu bī-dīn daḥı ıaşd ider imānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 7). [āl-ile, -ile]

Dil ü dīn almağ-ıla olmadı āh ala gözüñ / Başladı **āla** yine cānı daḥı ala bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 6). [āla, -a]

Göñül evvel nazarda ḥod gözüñ **āline** ilindi / Murāduñ cān-ısa cānā anı da saña al indi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 1). [āline, -ine]

āl: Aile

Bu cehl-ile raḳībā cānāndan ırağ ol / **Āl** olmaz bilürsin Bū Cehl Muştafāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 6). [āl]

al-: 1. Almak.

Göñlümi āl-ile alduñ cānuma cebr eyleme / Virürem **al** anı da ḥüsn-i rızādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 4). [al]

Sevdüm cihānda cān-ıla bir māh-peykeri / Kim nūr u fer yüzinden **alur** şems-i ḥāverī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 2). [alur, -ur]

Biz saña cānā ‘arz-ı cān itdük itmezsin ḳabül / Cānumı vir büseñ **al** olsun Ḳaraman bahşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 6). [al]

2. Almak. (Gönül almak bağlamında).

Her dil-bere dil virme dil-ārām ola diyü / Kim pür-dil ise **alıcı** dil-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 4). [alıcı, -ıcı]

3. Koymak, örtmek.

Ol mehūñ mihr pelāsını libās itmiş olan / **Almaz** egnine gerek cāme-i şad-reng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 8). [almaz, -maz]

4. Karmak, öğrenmek.

Gün aydan **alur-ıdı** Resmî cihānda nūrı / Bir zerre gün yüzinden ger ḳılsa meh ziyā ḳarz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 9). [alur-ıdı, -urıdı]

āl eyle-: Hile yaparak aldatmak, oyun etmek.

Gördüm ol meh gösterür zülfıyle şekl-i lām u dāl / Didüm ey cān dil mi dilersin meh al **eyleme āl** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 22). [āl eyleme, -me]

al eyle-: Kırmızı bir renk vermek, kırmızılaştırmak.

Ya niçe lāle-şıfat ḥün-ı ciger nüş idelüm / Mey-i gül-reng içelüm beñzümüz **al eyleyelüm** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 4). [al eyleyelüm, -yelüm]

āl it-: Āl etmek; hile yaparak aldatmak, oyun etmek.

Mey-ḥāne kūşesindeki ḥalvet-nişîn ola / Ne **āl ider** görüñ baña çarḥ-ı kebūdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 26). [āl ider, -er]

al ol-: Kızarmak.

Zülfüñe misk-i Ḥaṭā kılmış teşebbüh sehv-ile / Lā-cerem **oldı** siyeh-rū **al** ḥaṭādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 16). [al oldı, -dı]

ala: Açık kestâne renginde. (Göz için kullanılır, elâ söylenişi daha yaygındır).

Didüm **ala** gözlerüñ ālıyla aldandı gönül / Didi kim bilmez misin cādū olan eyler firīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [ala]

Āl-ile **ala** gözüñ aldı dil ü cānumuzı / Gör bu bî-dîn daḥı kaşd ider imānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 7). [ala]

Dil ü dîn almağ-ıla olmadı āh **ala** gözüñ / Başladı āla yine cānı daḥı **ala** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 5). [ala]

Biñ dil ü cān alınur bir dem eyā cādū-firīb / Başlasa **ala** gözüñ āl-ile mekr ü fıtene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 12). [ala]

alaḳ bulak ol-: Karmakarışık olmak, alt üst olmak.

Sinüñle mest görse raḳībüñ beni şehā / Maḥmūr gibi gönli **olurdu alaḳ bulak** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 8). [alaḳ bulak olurdu, -ur, -dı]

aldan-: Kanmak, inanmak.

Didüm ala gözlerüñ ālıyla **aldandı** gönül / Didi kim bilmez misin cādū olan eyler firīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [aldandı, -dı]

‘ālem: 1. Yeryüzü, dünya.

Āh kim **‘ālemde** bulunmaz devāsı derdümüñ / Öldürür beñzer beni āḥir belāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 1). [‘ālemde, -de]

Kime feryād ide dād isteye **‘ālemde** daḥı / Zulmi Resmî ḳuluña sen şeh-i bî-dād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 13). [‘ālemde, -de]

Bir kimsenüñ ki sen olasın ‘ömr-i ḥāşılı / **‘Ālemde** aña daḥı ne derd ü miḥen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 12). [‘ālemde, -de]

Cūy-ı eşküm **‘ālemi** ḡarḳ-āba virür ‘āḳıbet / Resmîyā ol ḳāmet-i serv-i revānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 13). [‘ālemi, -i]

Şevk-ı ruhsāruñla aķan ķanlu yaşum ‘**ālemi** / Lāle-zār itdi ser-ā-ser ķaldı lāle zārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 13). [‘ālemi, -i]

Bir dem yüzüñi görmesem ‘**ālem** gözüme tar olur / Rüşendür ey meh bu ki gün toğmazsa ‘ālem tār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 1). [‘ālem]

Bir dem yüzüñi görmesem ‘ālem gözüme tar olur / Rüşendür ey meh bu ki gün toğmazsa ‘**ālem** tār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 2). [‘ālem]

Yaşum görüp yüzüme niçün bakmaya ĥabîb / ‘**Ālemde** ķadr-ile ĥod olur sîm ü zer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 12). [‘ālemde, -de]

Ėayret it ey dil cihānda yārı bul aĖyārı ķo / Yārdan Ėayrı ne kim ‘**ālemde** var aĖyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 8). [‘ālemde, -de]

Var hūner defterlerini oda yak kim Resmiyā / Şimdi ‘**ālemde** hūner bir cūbbe bir destār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 12). [‘ālemde, -de]

Zūlf-i dil-ber Ėibi ‘**ālemde** bulur ‘ōmr-i dirāz / Her ki cānını ķıla ol çeşm-i fettāndan ĥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 3). [‘ālemde, -de]

Resmiyā bunları medĥ eyleyenüñ ‘**ālemde** / Ėüsn-i üslūb-ıla Ėassān-ise dîvānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 17). [‘ālemde, -de]

Adımız ‘ışķ-ıla yād olmağ-içün ‘**ālemde** / Bu elif ķaddümüzi derd-ile dāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 11). [‘ālemde, -de]

Āh kim ķurtulmadum ‘**ālemde** ĥiç iflāsdan / Göñlümün āyînesi pāk olmadı ol pasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 1). [‘ālemde, -de]

Baņa sultān olduğumdan ser-be-ser bu ‘**āleme** / Ėoş durur bendeñ olup ķapuñda derbān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [‘āleme, -e]

‘**Ālemi** ķılsa ihāta n’ola eşķüm kim revān / Re’s-i ‘ayneynüm ayağıdur aķan Nîl ü Eres (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 3). [‘ālemi, -i]

Ṭañ mı seyl-āb-ı yaşum Ėarķ-āba virse ‘**ālemi** / Ki_ol boyı serv-i revānı göz görüp sevdi göñül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 3). [‘ālemi, -i]

Serv-ķaddün ‘āşıķa naĥl-i cihān-ārā yiter / Ėiç ‘ar’ar bitmesün ‘**ālemde** şimşād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 20). [‘ālemde, -de]

Sen ki meydān-ı mürüvvet tutasın ‘**ālemde** / Mihr ola kūy-ı seĥā māh ola çevgān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 35). [‘ālemde, -de]

2. Kâinat, evren, dünya.

Ėoş didi şol bende kim ķıldı eşigün vaţan / Devlet-ile ‘**ālemün** taĥtında sultānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 12). [‘ālemün, -ün]

‘**Älemde** olsa devħa-i Tübāya virmeyem / Ger sāye şala serv-i ħırāmānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 3). [‘ālemde, -de]

‘**Älemi** zülfüñ kılur pür-şür u la‘lün pür-şeker / Fitneyi çeşmüñ uyarur lîk çeşmüñ mest-i ħ‘āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 3). [‘ālemi, -i]

Ƙıldı iħāta ‘**ālemi** az az gözüm yaşı / Zîrā ki baħr olur şanemā ekser āb-ı telħ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 11). [‘ālemi, -i]

Resmîyi füsün-ıla gözün ideli şeydā / ‘Älemde anuñ sözleri efsāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 14). [‘ālemde, -de]

Var isteme ‘**ālemde** dilā yār bulunmaz / Ger yār bulunur-ısa vefā-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 1). [‘ālemde, -de]

Bir ism durur Resmî müsemması görünmez / ‘Älemde vefā kim dinilür dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 14). [‘ālemde, -de]

‘**Älemde** zāhir olalı derd ü belā-yı ğam / Bulmadı bir benüm bedelüm mübtelā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 1). [‘ālemde, -de]

‘**Älemi** Ƙıldı münevver iki mihr ü meh-liķā / Kim bulardan kesb ider şems ü kamer nūr u ziyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 1). [‘ālemi, -i]

Mülk-i dil Ƙaşdına leşker çeküben zülf ü ħaţuñ / ‘Anberîn bayrak aşar peykeri ejder ‘**aleme** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 10). [‘aleme, -e]

Sevmeyen Ħurşîd-ise seni Feraşād olmasun / Ğuşşañı ‘**ālemde** şādî bilmeyen şād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 4). [‘ālemde, -de]

Bilmezem māh-ı felek mi ya melek mi maħremi / Kim ser-ā-ser seyr iden görmedi mişlin ‘**ālemi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 8). [‘ālemi, -i]

‘**Älem** odlara yana nāle vü āh eylersem / Saña ey düst ne ğam āh baña ħayf u dirîĝ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 11). [‘ālem]

3. I. Kâinat, dünya. II. Dünyadaki herkes ve her şey.

Şevķ-ı la‘lün dilde cānum gibi şaķlardum dirîĝ / ‘**Äleme** bu Ƙanlı yaşum eyledi rüsvā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 10). [‘āleme, -e]

4. Herkes, insanlar.

‘**Älemün** gönlin yapar ol seng-dil illā benüm / Sırça gönlüm şınuĝınca pāy-māl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 29). [‘ālemün, -ün]

‘**ālemi hiçe şat-**: Dünyayı yok saymak, maddi alemi önemsememek.

Hıce şatdum ‘ālemi gördüm ki her dem yā ḥabīb / Ağzuñı yād itdigümce baña cevır eyler
raķīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 23). [‘ālemi hıce şatdum, -dum]

‘ālemi zindān it-: Dünyayı zindan etmek; bir yeri yaşanmaz duruma getirmek, birini
çok sıkıntılı bir duruma sokmak.

Luţf itdügi kişiyē cihānı cinān ider / Qahr itdüğine **‘ālemi zindān ider** felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 18). [‘ālemi zindān ider, -er-i]

‘ālimü’l-esrār ol-: Sırları bilen, gizli şeylere vâkıf olan.

‘Ālimü’l-esrār olurđum kılcā yāḥūd zerrece / Olsa ger rāz-ı miyānı vü dehānı āşikār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 5). [‘ālimü’l-esrār olurđum, -urđum]

‘ālī-naẓar: Yüce bakışlı.

Müntehā kıddüñe Ṭübā dir-iken **‘ālī-naẓar** / Nice teşbīh idem ey ḥūr anı ben nārvene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 7). [‘ālī-naẓar]

allāh: Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ.

Virmiş-iken bu cemālī begüm **Allāh** saña / Bende-y-iken dil ü cān-ıla ben ey şāh saña (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 1). [allāh]

allāh allāh: Çeşitli durumlar karşısında şaşırma, hayret, beğenme gibi duyguları ifade
etmek için kullanılan bir ünlem.

Dil ü cān dāne döküp dāma çekebilse idüm / Allāh Allāh ne hümā-sāye kebütercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 4). [allāh allāh]

‘ām: Seçkin olmayan, sıradan, avam tabakası.

Çemende bezm-i ḥāş eyle dilüñ ğamdan ḥalāş eyle / Semā‘-ı kavı-i ḥāş eyle sözün işitme her
‘āmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 10). [‘āmuñ, -uñ]

‘amel: İş, hareket, fiil.

Sāķī bize şun cām idelüm ‘ıyş u şarablar / Muṭrib demidür nağam-ıla başla **‘ameller** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 10). [‘ameller, -ler]

Yüri şūfī kı riyālu **‘ameli** rindlere / Bāde-i şāfī-y-ile bir şanem-i şeng getür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 22, Mısra 5). [‘ameli, -i]

Çünkü beyhüde **‘ameldür** ārzü-yı vaşl-ı yār / Cāna cebr idüp dilā cidd-ile kedd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 9). [‘ameldür, -dür]

āmīn: Dualardan ve hayır temennîlerinden sonra, “Allah kabul etsin, öyle olsun!” anlamında kullanılan söz.

Düşnâmin istediğüm Resmî budur nigāruñ / Ki olur emîn belâdan **āmīn** diyen du‘āya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 10). [āmīn]

āmīn it-: Duadan sonra âmin demek.

Āmīn iden bu virde belâdan emîn ola / H̱āb-ı gurûrdan şu ki hergiz uyanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 15). [āmīn iden, -en]

ān: Zamanın bölünemeyecek kadar kısa parçası, lahza, dem.

Rûz-ı ‘ıyd u nûş-ı cām u vaşl-ı yār-ı dil-nüvâz / Çend **ān** pîrûz-ı rûze ey hoşâ ferhunde-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 6). [ān]

añ-: 1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek.

Ey şād olan vişâl-ile fûrkat ğamını **añ** / Kim rûzgār-ıla anı hicrân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 27). [añ]

Resmîyi ki geh **añar-ıdı** cefâdan ol nigār / Hayli müddetdür ferāmûş eyledi yâd itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 13). [añar-ıdı, -arıdı]

Dem-be-dem kim **añaram** derdümi kanlar yudaram / Virme yâ Rab bu demi dünyede ağıyâra dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 5). [añaram, -aram]

La‘lûñ **añsam** katlûme kaşd itme girme kanuma / Kim kamu ihsāndan ihsāndur şehâ kan bahşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 3). [añsam, -sam]

Zülfîn **añdum** sünbül-i terden semend oldu didi / Ruğlarına lāle didüm hışm idüp gül di didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 17). [añdum, -dum]

Ey niçe üftâdeye her kûşede bî-dādı var / N’ola **añmazsa** beni ol husrev-i şîrîn-dehen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 2). [añmazsa, -maz, -sa]

2. Dile getirmek, zikretmek, hatırlamak.

Ġuşsa-i zülfeynûñ ey Resmî muṭavvel kışşasın / Āhîr it ağzın **añup** kim söz gerekdür muḥtaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 10). [añup, -up]

Nûş-ı cām it **añma** encāmı gel ey sultân-ı hüsñ / Kim kalan encām-ı Cemden ‘ıyş u nûş cāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 3). [añma, -ma]

Añsam ol muḥyî-i devrānuñ leb-i cān-bahşını / Nefḥ-i ‘İsîveş sözüm emvâtı ihyālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 9). [añsam, -sam]

Añma encâmı ko zehr-i dehri ey sultân-ı hüsn / Husrev-i vâkı ol dem-i 'ıyş irdi nûş it cām-ı Cem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 7). [añma, -ma]

Ağzuñ **añduğuma** hışm eylesün ğamzelerüñ / Hey di yok yire begüm şuşamasun kanumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 5). [añduğuma, -duğuma]

Şeb-i vaşluñ **añup** bu Resmî her şubh / Oğur vird ü du'âlar tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 13). [añup, -up]

3. Adını söylemek, zikretmek.

Lâleye şordum lebün şevkıyla sūzānem didi / Sünbüle **añdum** saçun ben de perişānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 2). [añdum, -dum]

Resmî kılını lutf idüp **añmış** işidenler / Kendüye gerekse vara yalvara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 13). [añmış, -mış]

Çatı bî-aşl durur Tūbā görüp şerminden / Baş eger **añmaya** sen serv-i hırāmānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 12). [añmaya, -maya]

Geh geh **añardı** selām-ile bu Resmî kılını / O degül bigi geçer şimdi bu şāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 9). [añardı, -ardı]

anadan toğalı: Doğduğumdan beri.

Bilmezem ben ne sezā bahtum k' **anadan toğalı** / Hiç fark olmaz günüm dünden düğünüm yasdān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 7). [anadan toğalı]

'anberîn: Amber kokulu.

Cān meşāmmını yine kıldı mu'aṭṭar nefesi / **'Anberîn** zūlfüne uğradı meger bād-ı şabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 10). ['anberîn]

Mülk-i dil kaşdına leşker çeküben zūlf ü ḥaṭuñ / **'Anberîn** bayrak aşar peykeri ejder 'aleme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 10). ['anberîn,]

'anber: Ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde bir madde; güzel koku.

Zūlfine nisbet eyleme ey **'anber** ol mehün / Var bu ḥaṭāyı nāfe-i misk-i Ḥaṭāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 11). ['anber]

'anberîn-kākül: Amber kokulu perçem.

Resmî-i dîvāneye dārū'ş-şifā-yı 'ışkda / Bend-i zencîr-i belā ol **'anberîn-kākül** yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 14). ['anberîn-kākül]

‘**andelīb**: Bülbul.

Sen ḥabīb için n’ola olsam rakībūne qarīb / Haşr olur gülşende ḥār-ile gül için ‘**andelīb**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [‘andelīb]

Bî-çāre ‘**andelīb** ü gül ü ḥār kışşasın / Ārām-ı cānı mūnis-i aġyār olan bilür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 49, Mısra 9). [‘andelīb]

‘**andelīb-i şubḥ-ḥîz**: Sabah erken kalkan bülbul.

Tā şabā şahn-ı çemende gül yüzüñ yād itmedi / ‘**Andelīb-i şubḥ-ḥîz** efgān u feryād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 2). [‘andelīb-i şubḥ-ḥîz]

añıl:- Hatırlanmak, yād edilmek.

Cān **añılmaz** rāh-ı ‘ışk içinde cānān istenür / Cān virürler anda derde şanma dermān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 1). [añılmaz, -maz]

añla:- Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyla kavramak, akıl erdirmek.

Çeşm ü dehānı kaşı rumūzını Resmiyā / Bildük iden ki **añla** bu söz ehl-i nāzadur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 12). [añla]

Didi dil n’olur var ey bî-çāre nedür **añla** ḥāl / Didüm āḥir cān-ısa maḳşūd-ı nāzuñdan me’āl
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 23). [añla]

Olduñ-ısa mürîd ne dir pîrūñ **añlaġıl** / Şeyḥî ko ḥān-kāhı ḥarābāta kaşd kıl (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 33). [añlaġıl, -ġıl]

Resmiyā ġam yime şimden girü var eyle du‘ā / Mālîki **añladı** vü bildi suḥan-dān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 46). [añladı, -dı]

‘**ār**: Utanma, utanç, hayâ, hicap.

Yolumda ‘**ār-ıla** nāmūsı terk itdüñ diyü ḥalka / Beni bed-nām u rüsvā-yı cihān itmek revā
mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 11). [‘ār-ıla, -ıla]

‘**ār gel**:- Utanmak.

Sözde göstermek olurdı şîve-i sihr-i ḥelāl / Gelmeseydi ehl-i faẓla ‘ār eger eş‘ardan (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 14). [‘ārgelmeseydi, -meseydi]

arada: İki şeyin veya iki kişinin arasında.

Ben sezmezem kim sen beni yād itmeyesin düstüm / Māni‘ **arada** var-ısa ol bu likā aġyār olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 4). [arada]

‘araḳ-rīz oldu: Terlemek, ter dökmek.

Tā haber virdi seher gülşende ḥaddūnden şabā / Gül **‘araḳ-rīz oldu** kızardı ḥayādan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 12). [‘araḳ-rīz oldu, -dı]

ārām: Rahat, huzur, sükûn.

Cānum **ārām** eylemez **ārām** cānumsuz benüm / Hem ḳarār itmez bu dil ol dil-sitānumsuz
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 1). [ārām]

ārām eyle-: Dinlenmek, rahat ve huzur içinde olmak.

Cānum **ārām** eylemez **ārām** cānumsuz benüm / Hem ḳarār itmez bu dil ol dil-sitānumsuz
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 1). [ārām eylemez, -mez]

ārāmgāh: Dinlenme yeri.

Yaraşurdı her dil-ārāma dil-ārām olduḡuñ / Bunlaruñ **ārāmgāhı** her dil ü cān olmasa (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 8). [ārāmgāhı, -ı]

ārām-ı cān: Gönül huzuru.

Bī-çāre ‘andelīb ü gül ü ḥār kışşasın / **Ārām-ı cānı** mūnis-i aḡyār olan bilür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 49, Mısra 10). [ārām-ı cānı, -ı]

ārām-ı dil: Gönül rahatlığı.

Gitdi **ārām-ı dil** ey mūnis-i cān sen gideli / Ḳodı tenhā teni rūḥ oldu revān sen gideli (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 1). [ārām-ı dil]

‘ar‘ar: 1. I. Dikenli ardıç ağacı, daḡ servisi. II. Sevgilinin zarif endamı, ince ve uzun
boyu.

Ḳadd-i yāra Resmiyā kim serv kim **‘ar‘ar** didi / Līk naḥl-i ‘ālem-ārādur diyen ḥoş-ter didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 31). [‘ar‘ar]

2. Dikenli ardıç ağacı, daḡ servisi.

Serv-ḳaddūñ ‘aşıḳa naḥl-i cihān-ārā yiter / Hiç **‘ar‘ar** bitmesün ‘ālemde şimşād olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 20). [‘ar‘ar]

araya gir-: Araya girmek, engellemek.

Peykân-ı tîr-i ḡamzesi sīnemden ey ḡoñül / Geçsün ḳo cāna **girme** şaḳın sen ol **araya** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 12). [araya girme, -me]

‘arīf: Çok anlayışlı, hakkıyla bilen, gördüğünü uzun düşünmeye gerek kalmadan
hemen kavrayacak yetenekte olan (kimse), irfan sahibi, ehлідil.

Resmiyā ‘**ārif** olan şulhla ider kesb ü kemāl / Ögünüp kāmīl-ile merdüm-i nā-dān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 13). [‘ārif]

Āb-ı sürūra teşne geçüp hiç kanmaya / ‘**Ārif** hevā odına gerekdür ki yanmaya (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 18). [‘ārif]

‘**āriż**: Yanak.

‘**Ārižuñ** ‘arz olalı ey gül-‘izār u gonce-leb / Destesin bir pula almazlar gülün bāzārda (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 5). [‘ārižuñ, -uñ]

‘**arş**: İslām inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Ṭübā-mişāl ‘**arşa** şalar sāyesin müdām / Qaddūñ ‘aceb ne serv-i kıyāmet kıyāmdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 9). [‘arşa, -a]

art-: Artmak, çoğalmak, fazlalaşmak.

Her niçe ki sa’y eyledüm-ise dahı beter / Sevdālarum **artar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad
1, Mısra 14). [artar, -ar]

artuķ: Artık, bundan sonra.

Biñ kez **artuķ** va‘de-i mihr aldı ağzuñdan gönül / Vāy n’olaydı zerrece olaydı iķrāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 7). [artuķ]

Büseñe cān virürem derdüme kıl çāre didüm / Didi cān virmeden **artuķ** yoğ aña çāre dahı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 12). [artuķ]

artuķ: -den başka, gayri.

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden **artuķ** hayrını / Gerçi çoklar menfa‘at görür cihānda nāsdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 5). [artuķ]

artur-: Arttırmak, fazlalaştırmak.

Ben niyāz **arturduğum** nāz eyledükçe sen bu kim / Ḥamd-h‘ān iden gedāyı şehirüñ
in‘āmidur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 5). [arturduğum, -duğum]

Resmiyā dil vireli ol gül-‘izāra cān-ıla / Arturup efğān-ıla zārum hezār itdūñ beni (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 14). [arturup, -up]

‘**arż**: En, genişlik.

Bir lem‘a-i cemālūñ ey nūr-ı āferīniş / İki cihāna sığmaz ger tūl ola vü ger ‘**arż** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 8). [‘arż]

‘arż eyle: Göstermek.

‘Arż eyle cebīnūñi hilāl it meh-i bedri / Göster ruḥuñi mihr-i dirahşān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 5). [‘arż eyle]

‘arż it-: 1. Arz etmek, göstermek.

Nūr-ı ‘adlūñ komadı zerre kadar zūlmet-i zūlm / Gün bigi ‘arż ideliden ruḥ-ı rahşān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 32). [‘arż ideliden, -eliden]

Şem‘-i ruḥsāruñi ‘arż it bize kim bī-pervā / Yağavuz nūruña pervāne gibi bāl ü peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 3). [‘arż it]

2. Saygı ile anlatmak, bildirmek, ifade etmek.

Her su‘ālī k‘eylerem deryā-yı bāb-ı mevcden / Dīde-i gevher-feşānum ‘arż ider bir bir cevāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 6). [‘arż ider, -er]

3. Sunmak, takdim etmek.

Zūlmet-i zūlfūñde güm-rāh olana ‘arż it ruḥuñ / Kim karañu gicelerde māh-ı tābān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 7). [‘arż it]

Dūzaḥ gelür gözüme dīdār-ı dil-berümsüz / Hūr u bihişt-i heşti ger itseler baña ‘arż (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 6). [‘arż itseler, -seler]

‘arż ol-: Sunmak, göstermek, takdim etmek.

‘Arızuñ ‘arż olalı ey gül-‘izār u gonce-leb / Destesin bir pula almazlar gülūñ bāzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 5). [‘arż olalı, -alı]

‘Arż olursa gülşeni cennet yüzine bakmazam / Ol ruḥı reşk-i gül-i bāğ-ı cinānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 9). [‘arż olursa, -ursa]

‘arż-ı cān it-: Ruhu sunmak, gönlün halini bildirmek.

Biz saña cānā ‘arż-ı cān itdük itmezsın qabūl / Cānumı vir buseñ al olsun Qaraman baḥşışi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 5). [‘arż-ı cān itdük, -dük]

‘arż-ı cemāl eyle-: Güzel yüzünü göstermek.

Gün bigi ‘arż-ı cemāl eyler-idi gāh gehī / Niçe gündür ki tūlū‘ itmedi māhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 7). [‘arż-ı cemāl eyler-idi, -ridi]

ārzū: Arzu, istek, dilek.

‘Ömrüm ol zūlf ü zenaḥdān ārzūsındān oldı şarf / Bu müselsel bend-ile zindān elinden el-ğiyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 3). [ārzūsındān, -sındān]

Gönlüme zülf ü zenaḥdān **ārzūsın** ḳo didüm / Dir baña hoşdur esīr-i bend ü zindān olduğum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [ārzūsın, -sın]

ārzū eyle-: İstemek, dilemek.

Ārzū eyler-ise kūyuñı Resmî n'ola kim / Her nefes bülbül ider şahın-ı gülistāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 13). [ārzū eyler-ise, -rise]

ārzū-yı dehen: (Sevgilinin) Ağzının hevesi.

Ārzū-yı dehenüñ varumı yoğ itse n'ola / Hāşılı hîç durur ṭālib olanuñ 'ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 5). [ārzū-yı dehenüñ, -üñ]

ārzū-yı ḥāk-i pāy: (Sevgilinin) Ayağının bastığı toprağın arzusu.

Ārzū-yı ḥāk-i pāyüñdür şabā gibi şehā / Yıldüren yollarda dāyim bī-ser ü bī-pā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 3). [ārzū-yı ḥāk-i pāyüñdür, -üñdür]

ārzū-yı ḥālḳa-i zencīr-i zülf: (Sevgilinin) Saçındaki zincire benzeyen kıvrımlarının arzusu, isteği.

Ārzū-yı ḥālḳa-i zencīr-i zülfüñ dāyimā / Bu dil-i āşüfte vü şeydāyı sevdālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 3). [ārzū-yı ḥālḳa-i zencīr-i zülfüñ, -üñ]

ārzū-yı sünbül ü nesrīn ü verd it-: Sümbül, nesrin ve gülü arzu etmek.

Zülf ü ruḥsāruñ var-iken ey semen-sīmā perī / **Ārzū-yı sünbül ü nesrīn ü verd itmek** neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 6). [ārzū-yı sünbül ü nesrīn ü verd itmek]

ārzū-yı vaşl-ı cānān: Sevgiliye kavuşma isteği, arzusu.

Ārzū-yı vaşl-ı cānāndan geç ey Resmî ki hîç / Pāy-māl-i mūrçe-i taḥt-ı Süleymān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 13). [ārzū-yı vaşl-ı cānāndan, -dan]

ārzū-yı vaşl-ı yār: Sevgiliye kavuşma isteği.

Çünkü beyhüde 'ameldür **ārzū-yı vaşl-ı yār** / Cāna cebr idüp dilā cidd-ile kedd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 9). [ārzū-yı vaşl-ı yār]

aşa gel-: Aşmak, dolup taşmak. (Âşığın gözyaşlarının dolup taşması bağlamında).

Şevḳ-ı la'lüñle dem olur ki gözüm yaşa gelür / Bād-ı āhumla yaşum mevci taşup **aşa gelür**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 2). [aşa gelür, -ür]

āṣār-ı 'ıṣk: Aşkın izleri.

Olalı ol şun'-ı Hālîk mazharı **āṣār-ı 'ıṣk** / Zāhir oldı hālk içinde gün bigi esrār-ı 'ıṣk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 11). [āṣār-ı 'ıṣk]

Āh kim sen bî-vefā dil-dāra te'sîr itmedi / Gerçi āhumdan mü'esserdür kamu **āṣār-ı 'ıṣk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 4). [āṣār-ı 'ıṣk]

'ases: Gece bekçisi, âşıklar.

Dil şeb-i zülfünde şem'-i hüsnuñi kılur delîl / Kim çerāğ-ıla olan rüşen durur tutmaz **'ases** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 6). ['ases]

'āşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

'**Āşık** gözi yaşıyla gelür hattı dil-beruñ / Ebr-i bahār-ıla nitekim sebzeler biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 11). ['āşık]

Ey şāh-ı hüsn iñen daḥı nāz itme **'āşıkā** / Mağrūr olma hüsnuñe yokdur aña şebāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 13). ['āşıkā, -a]

Emsem umsam leblerüñden sem şunar hecrüñ baña / 'Āşıkun derdine em sem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 4). ['āşıkun, -uñ]

Eceli **'āşıkun** ağıyar yüzün görmek-imiş / Gördüm ağıyar yüzün irdi baña āh ol ecel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 7). ['āşıkun, -uñ]

Ey perî teşhîr kılmağa dilin **'āşıklarun** / Āteş-i ruhsāruñ üzre beñlerüñ fülful yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 7). ['āşıklarun, -lar, -uñ]

Çün cefā vü cevri cānānuñ vefādur **'āşıkā** / Kankı bî-cāndur kim ister cevri cānāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 5). ['āşıkā, -a]

Cevri cānānuñ cihānda cān-fezādur **'āşıkā** / Her cefā ma'sūqdan mihr ü vefādur **'āşıkā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 1). ['āşıkā, -a]

Cevri cānānuñ cihānda cān-fezādur **'āşıkā** / Her cefā ma'sūqdan mihr ü vefādur **'āşıkā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 2). ['āşıkā, -a]

Ka'be-i kūyuñda 'ıyd-ı vaşla kurbān olduğı / Merve ḥakkı ey hilāl-ebrū şafādur **'āşıkā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 4). ['āşıkā, -a]

Leblerüñ Kevşer yüzüñ cennetdür ey hūrî-liḳā / Kāmet-i Tübā-ḥırāmuñ muntehādur **'āşıkā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 6). ['āşıkā, -a]

Ey tabīb-i cān u dil ben ḥaste cān virsem n'ola / La'l-i cān-baḥşuña kim şehd ü şifādur **'āşıkā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 8). ['āşıkā, -a]

Ġam degül bîgâne olursa sürür u şâdiye Ġuşsa-i cānâne çünkim âşinādur ‘**âşık**a (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 10). [‘âşık, -a]

Nice şayd olmasun ey şayyād-ı murğ-ı cān u dil / Dānedür hālūñ şaçuñ dām-ı belādur ‘**âşık**a (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 12). [‘âşık, -a]

Nāle olsa ney bigi kânūnuñ ey Resmî n’ola / Her nefes çün nağme-i nāle nevādur ‘**âşık**a (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 14). [‘âşık, -a]

Niçe kim hālūme raḥm eyle nazar kıl dir-idüm / ‘**Āşık**uñ almağıl āhını ḥazer kıl dir-idüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 10). [‘âşık, -uñ]

Ḳanı ol dem ki lebūñ ğonce ruḥuñ lāle-y-idi / ‘**Āşık**uñ bülbulveş her dem işi nāle-y-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 18). [‘âşık, -uñ]

Didi evvel ‘**âşık**a fikr-i me’āl itmek neden / Göñlümi zülfi hevāsı eyledi şeydā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 25). [‘âşık, -a]

Serv-ḳaddūñ ‘**âşık**a naḥl-i cihān-ārā yiter / Hîç ‘ar’ar bitmesün ‘ālemde şimşād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 19). [‘âşık, -a]

İñende ‘**âşık**a nāz eyleme bugün yarın / Güzelligüñ geçicek ḥüsnüñ i’tibārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 13). [‘âşık, -a]

Zāhidūñ her dem ki meyli cennet ü Kevşerdedür / ‘**Āşık**uñ dīdār-ı yār u cām-ı cān-perverdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 2). [‘âşık, -uñ]

Ḳankı ‘**âşık** ki_ola derdūñle giriftār olam / Senden özge di ṭabīb aña ki dermānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 11). [‘âşık]

Vişāl ḳadri bilinür mi olmasa hicrān / Yanar mı ‘**âşık** oda yāra ḥasret olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 6). [‘âşık]

Didüm aġlatmağıl beni melāmet eyleme ḥalka / Didi ‘**âşık** aña dirler ola bed-nām u rüsvāyī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 10). [‘âşık]

Her ‘**âşık**a ki bir büt-i sīmīn-beden gerek / Evvel yolında terk-i ser ü cān u ten gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 1). [‘âşık, -a]

‘**Āşık**ı bir görme zinhār ey perī aġyār-ıla / Dīv-i pür-rīvi beşer nev’inde ‘add itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 5). [‘âşıkı, -ı]

Dürd-i dārū-yı ğamuñdur nūş-ı cānı ‘**âşık**uñ / Anda olan derd-mende nīş-i derd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 3). [‘âşık, -uñ]

Ġurūr-ı ḥüsn-ile nāz itme_iñende ‘**âşık**a kim / Niçe senüñ bigi ḥüsn-i ḥasenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 13). [‘âşık, -a]

‘Ahd itdüñ-ise ‘**âşıkıñ** öldürmege şehā / Öldür beni ki ola yemīnūñ kefareti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 3). [‘âşıkıñ, -uñ]

‘**âşık olan**: Gönlnü kaptıran, sevgiliye gönül bağı ile bağlanan kimse.

Yoluñda Resmî terk-i ser itmez dimiş ‘adū / ‘**Āşık olan** kalur mı begüm başa cāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 10). [‘âşık olan]

âşikār: Açıkça, açık bir şekilde.

Nutka geldükçe lebūñ kılur nihānı **âşikār** / Mey-i nihān n’ola ki_eyler sırr-ı cānı **âşikār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 2). [âşikār]

Gözlerūñ ne sihr ider kim cānumı kılup nişān / Tiri[ni] pinhān urur tutar kemānı **âşikār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 10). [âşikār]

Ġamzeñ urdukça yüregüme nihānı yaralar / Dîdeden olup revān akar[dı] kanı **âşikār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 12). [âşikār]

Mihrūñ odı dilde ey meh gerçi kim yanar nihān / Dem-be-dem āh itdügümce_olur duhānı **âşikār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 14). [âşikār]

Resmiyā cānān yüzini cān göziyle gözle kim / Ten göziyle göremez kimse revānı **âşikār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 16). [âşikār]

âşikār kıl-: Meydana çıkarmak, belli etmek, ortaya koymak.

Nutka geldükçe lebūñ **kılur** nihānı **âşikār** / Mey-i nihān n’ola ki_eyler sırr-ı cānı **âşikār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 1). [âşikār kılur, -ur]

âşikār ol-: Meydana çıkmak, belli olmak, görünmek.

Tîguña tutmaz dir-imiş beni gerden ol rakīb / İmtihān eyle begüm **olsun** yalanı **âşikār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 4). [âşikār olsun, -sun]

Dil dehānuñ var mıdur ya yok mıdur bilmez yakīn / Söyle ey ‘İsā-nefes **olsun** gümānı **âşikār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 8). [âşikār olsun, -sun]

‘**âşık-ı bî-dil**: Gönlnü kaptırmış âşık.

Sensüzün ben n’iderem cān u cihānı cānā / ‘**Āşık-ı bî-dile** cānāne gerek cānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 6). [‘âşık-ı bî-dile, -e]

‘**âşık-ı bīmār**: Hasta âşık.

Şanma ki cefā-y-ıla öle ‘**âşık-ı bīmār** / Bir derd mi var ki aña tīmār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 11). [‘âşık-ı bīmār]

‘**âşık-ı dîdâr:** (Sevgilinin) Güzel yüzünün âşığı, meftunu.

‘Uşşâk ümîd-ile göricek dil-beri yüzün / Ğışş olduğunu ‘**âşık-ı dîdâr** olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 12). [‘âşık-ı dîdâr]

‘**âşık-ı mey-ẖâr:** İçki içen, sarhoş âşık.

‘Âşık-ı mey-ẖâr-ıla hâlin beyân itmek için / Bülbül okur defter-i gülden hoş-evşâf-ı şürûh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 7). [‘âşık-ı mey-ẖâr-ıla, -ıla]

aşıl-: Öldürülmek, idam edilmek.

Geçmeyem zülf ü zenaḥdân hevâsından eger / Habs içinde geçse ‘ömrüm **aşılâm** dâra dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 10). [aşılâm, -am]

âşinâ: Bildik, tanıdık, yakın, dost.

Bîgâneler ḥarîmüñe maḥrem olup şehâ / Redd olmağ **âşinâlar** o derden revâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 8). [âşinâlar, -lar]

Şorma lebi nişânını bîgânedan dilâ / Râz-ı nihândur anı yine **âşināya** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 10). [âşināya, -ya]

Ġam degül bîgâne olursa sürür u şâdiye / Ğuşşa-i cānâne çünkim **âşinādur** ‘âşığa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 10). [âşinādur, -dur]

Bizi yād idüp ey yār-ı kadîmî / Bulursın **âşinâlar** tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 10). [âşinâlar, -lar]

âşinâ ol-: I. Tanıdık olmak. II. Dost olmak.

Âşinâ olalı Resmî ġam-ı ‘ışkuñla şehâ / Kanda şādî görür-ise aña bîgânelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 9). [âşinâ olalı, -alı]

âşinā-yı ġam ol-: I. Gamla, kederle dost olmak. II. Gama, kedere aşına olan (âşık).

Ḳaddüñle zülfüñ ü dehenüñ leblerüñ şehâ / Yād itdügümce āḥ **oluram âşinā-yı ġam** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 8). [âşinā-yı ġam oluram, -uram]

âsitân: I. Eşik. II. Dergâh, tekke.

Olur Mesîḥ bigi pîr-i çarḥ-ı çārümde / Ne rūḥ kim bedeninden ol **âsitāna** düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 8). [âsitāna, -a]

âsitānuñ tozı: Eşiğinin tozu. (Padişahın eşiğinin tozu bağlamında).

Âsitānuñ tozı kuḥl-ı başar-ı çeşm-i ümîd / Ayaguñ toprağı ser-çeşme-i ḥayvân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 15). [âsitānuñ tozı]

‘aşr: Zaman, devir, çağ.

Dağı bu ‘aşr ekābirlerinin ehl-i dile / Kuru tahsīnler-ile itdügi ihsānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 9). [‘aşr]

aşşı ne: Ne fayda, ne faydası var, neye yarar.

Tut ki Sa‘dīsin kemāl-i nazm-ıla Resmî bugün / **Aşşı ne** çünkim berīsin himmet-i ‘Attārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 12). [aşşı ne]

āşüb-ı cemāl: (Sevgilinin) Karışıklık, kargaşalık çıkaran güzelliği, güzel yüzü.

Ey şīve-i çeşmünle güşāde der-i fitne / **Āşüb-ı cemālün-ile** pür kişver-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 2). [āşüb-ı cemālün-ile, -ünile]

āşüfte: Çılgın gibi seven, aşktan perişan olan, sevdalı kimse, meftun.

Oldısa ser-geşte vü şeydā hıred **āşüfte** cān / Şanma tenhā Resmî anı göz görüp sevdi göñül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 9). [āşüfte]

Dil-i miskīn düşeli bendine müşgīn saçūñuñ / Yürür **āşüfte** o sevdā-y-ıla āvāre dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 4). [āşüfte]

Bī-dil ü **āşüfteyüz** kim dil-sitānı bulmaduk / Bülbül-i şūrīdeyüz kim gülsitānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 3). [āşüfteyüz, -yüz]

āşüfte kııl-: Perişan etmek.

Göñlüm **āşüfte kıılan** gör nice dil-bercik olur / Ne yüzi gül lebi mül gamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 1). [āşüfte kıılan, -an]

āşüfte-ḥāl it-: Halini perişan etmek.

Ṭağıdup zülfün beni **āşüfte-ḥāl itmek** neden / Ben perīşān-rūzgārı pāy-māl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 1). [āşüfte-ḥāl itmek, -mek]

āteş: 1. Ateş, insanın çeşitli sebeplerle vücudunda hissettiği sıcaklık, harâret.

Zülfün ne şāh-bāz-ı siyeh-per durur kim ol / Ruḥsāruñ **āteşinün** olupdur semenderi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 8). [āteşinün, -inün]

2. Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

Şem‘-i ḥüsnün pertevi şevkı durur pervāneveş / Yanduran ‘ışk **āteşine** böyle bī-pervā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 8). [āteşine, -ine]

āteş-i hicrân: Ayrılık ateşi.

Āb-ı vaşla irmedin oldum hevâ yolında hâk / Veh ki yandım **āteş-i hicrân** elinden el-ğiyâs
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 8). [āteş-i hicrân]

āteş-i ruhsâr: (Sevgilinin) Yanağının ateşi.

Ey perî teşhîr kılmâğa dilin ‘aşıklarun / Āteş-i ruhsârun üzre beñlerun fülful yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 8). [āteş-i ruhsârun, -un]

āvâre: Başiboş, serseri, perişan.

Görinelden gözlerüme hüs-n-i şehr-ārâ-yı düst / Yürürem **āvâre** vü rüsvâ vü şehr-ārâ-yı düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 2). [āvâre]

Murğ-ı dili gerçi ki şaçuñ dāmına düşmiş / Kendüsi havâda uçar **āvâre** dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 6). [āvâre]

Dil-i miskîn düşeli bendine müşgîn şaçuñun / Yürür âşüfte o sevdâ-y-ıla **āvâre** dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 4). [āvâre]

Āvâredür benüm bigi bād-ı şabâ dahı / Bālâñ-içün belâya ‘aceb mübtelâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 9). [āvâredür, -dür]

āvâz: Ses, seda.

Āhum **āvâzına** âheng ideli nâlemden / Şimdi bî-cân olup ey cân u cihân sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 11). [āvâzına, -ına]

ay: Ay, kamer, mah.

Gün **aydan** alur-ıdı Resmî cihânda nûr / Bir zerre gün yüzinden ger kılsa meh ziyâ karz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 9). [aydan, -dan]

Yüze yüz olma ey meh ol mâha haddüñi bil / Rüşen durur ki olmaz âyîne tutmağ **aya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 4). [aya, -a]

ayağı yire başmaz: Sevinçten uçuyormuş gibi olmak, çok sevinmek.

Şādiden **ayağı yire başmaz** yine beñzer / Yârün bize cevritdiğin ağıyâra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 9). [ayağı yire başmaz]

ayağun toprağı: Ayağının toprağı. (Padişahın ayağının bastığı toprak bağlamında).

Āsitānūñ tozı kuhl-ı başar-ı çeşm-i ümîd / **Ayağun toprağı** ser-çeşme-i hayvân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 16). [ayağun toprağı]

‘ayān: Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Şoran nūr-ı Muhammedden nişān görsün cemālūñı / Ki niçe berķ urur rüşen cebīnūñde **‘ayān** nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 4). [‘ayān]

‘ayān eyle-: Açıklamak, ortaya koymak, âşikâr etmek.

Tīg-ı mihrūñ-ile ey meh dilūmi eyle dü-nīm / Zerrece rāz-ı dehānuñı **‘ayān eyler-isem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 12). [‘ayān eyler-isem, -risem]

‘ayān ol-: Görünür hale gelmek, belli olmak, açıkça meydana çıkmak.

Ruḥuñ sırrınuñ ey meh-rū ki tā oldı **‘ayān nūrı** / Bulup fer mihr ü meh ṭoldı ser-ā-ser bu cihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 1). [‘ayān oldı, -dı]

‘ayb it-: Ayıplamak.

Ġonce-i ġunc la‘lūñe öykündüğün **‘ayb itme** kim / Çāk olupdur perde-i nāmūs dest-i ḥārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 5). [‘ayb itme, -me]

‘ayb u hüner: Kusur ve marifet.

Çünkü yeksān görünür gözlerine **‘ayb u hüner** / Bunlaruñ ben de dir-isem n’ola ‘irfānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 11). [‘ayb u hüner]

‘aybsuz yār isteyen yārsuz ḳalur: Hatasız dost arayan dostsuz kalır. Hiç kimse mükemmel değildir, kusursuz dost, sevgili olmaz. Herkesin birtakım kusurları vardır.

Yāra irmez dünyede yār-ı vefā-dār isteyen / **Yārsuz ḳalur meşeldür ‘aybsuz yār isteyen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 2). [‘aybsuz yār isteyen yārsuz ḳalur]

ayd-: Söylemek, demek.

Bilmez çü zaḫmetümi benüm ḳılmasun ‘ilāc / **Ayduñ** ṭabīb kend’özine zaḫmet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 6). [ayduñ, -uñ]

Resmî ḳulına resmi cefā-y-ısa bes durur / Āyīn-i cevre **ayduñ** iñen ‘ādet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 12). [ayduñ, -uñ]

āyīne: Ayna.

Gerd ü melāl-ile ḥaṭ-ı cānān gibi dirīg / Ṭutdı bu göñlüm **āyinesini** yine ġubār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 4). [āyinesini, -sini]

Yüzüñden ey şanem ol ḥaṭṭ-ı müşğ-bārı gider / Göñüller **āyinesinde** ḳoma ġubārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 2). [āyinesinde, -sinde]

Cevher-i cām-ıla ḳalbūñ ḥāliş eyle zer gibi / Jeng-i ġamdan tā dilūñ **āyīne** gibi ola pāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 12). [āyīne]

āyīne-i nūr-ı Hudā: Allah'ın nurunun tecelli ettiği ayna.

‘Aceb mi rüşen olursa çerāğ-ı çeşm-i ‘ālem-bîn / Ki anuñ tal‘atin **āyīne-i nūr-ı Hudā** gördük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 4). [āyīne-i nūr-ı hudā]

āyīne-miṣāl eyle-: Aynaya benzetmek, ayna gibi pırıl pırıl yapmak.

Şaykal-ı bâde-y-ile ğuşşa ğubārını silüp / Açalum gönümüz **āyīne-miṣāl eyleyelüm** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 6). [āyīne-miṣāl eyleyelüm, -yelüm]

āyīneye bak-: Aynaya bakmak.

Bir şeb didüm ey şūh ne var sīneñi açsañ / Didi yaramazdur gice **āyīneye bakmak** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 2). [āyīneye bakmak, -mak]

ayır-: Birbirinden uzaklaştırmak, ayrı düşürmek.

Şeytānlık idüp **ayıra** aġyār yārumı / Ādem olan nicesi aña la‘net itmesün (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 106, Mısra 3). [ayıra, -a]

‘ayn-ı ‘iṣyān ol-: İsyan kaynağı olmak.

Bir yaña nefsum hevāsı bir yaña aġvā-yı hulk / ‘**Ayn-ı ‘iṣyān** olmışam nisyān-ıla vesvāsdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 10). [‘ayn-ı ‘iṣyān olmışam, -mış, -am]

‘ayn-ı zülāl: Tatlı, saf su kaynağı.

Cihān cennet-miṣāl oldu şular **‘ayn-ı zülāl** oldu / Çiçekler pāy-māl oldu şafāsın sür bu
hengāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 3). [‘ayn-ı zülāl]

‘aynına al-: İtibar etmek, dikkate almak, önem vermek.

Şoran lebūñi Kevseri **‘aynına almasun** / Didāruñi gören taleb-i cennet itmesün (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 7). [‘aynına almasun, -masun]

N’eylerem cān u cihānı baña cānānum gerek / ‘**Aynına almaz** bihişt-i heşti didār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 4). [‘aynına almaz, -maz]

‘aynuma zerrece gelme-: Gözüne zerrece kadar gelmemek, nazarında çok küçük bir
değeri bile olmamak.

Ḥurşid ü māh **zerrece gelmeye** **‘aynuma** / Fer virür-ise şems-i dıraḥşānumuz bize (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 5). [‘aynuma zerrece gelmeye, -ye]

ayrıl-: (Bir yer, şey veya kimseden) Uzaklaşmak, ayrı düşmek.

Dirîğ vâh ki ol yâr benden **ayrıldı** / Fiğân ki rûh-ı revânum bedenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 1). [ayrıldı, -dı]

Dirîğ vâh ki ol yâr benden ayrıldı / Fiğân ki rûh-ı revânum bedenden **ayrıldı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 2). [ayrıldı, -dı]

Benefşe bigi perîşân olursa tañ mı gönül / Ki zülf-i sünbül [ü] hadd-i semenden **ayrıldı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 4). [ayrıldı, -dı]

‘Aceb mi nâle kıla kûh-ı gâmda çün Ferhâd / Kişi ki husrev-i şîrîn-dehenden **ayrıldı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 6). [ayrıldı, -dı]

Lebüñ şafâsı-y-ıla la’l kânı terk itdi / Boyandı kana ‘aķık ü Yemenden **ayrıldı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 10). [ayrıldı, -dı]

Hevâ-yı zülfüñ-ile nâfe-i Haṭâ miskin / Diyâr-ı Rûma irişdi Hotenden **ayrıldı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 8). [ayrıldı, -dı]

Bu Resmî zâr-ı hezâr itmesün mi bülbülveş / Senüñ bigi gül-i nâzûk-bedenden **ayrıldı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 12). [ayrıldı, -dı]

Ġurûr-ı hüsni-ile nâz itme_iñende ‘âşıka kim / Niçe senüñ bigi hüsni-î ḥasenden **ayrıldı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 14). [ayrıldı, -dı]

ayru: Ayrı, uzak.

Senden **ayru** degül-iken yoğ-ıdı bende karar / Gel kıyâs it niceyem bunca zamân sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 3). [ayru]

‘ayyâr: Hilekâr, düzenbaz.

Hecr-ile cādū gözün şayd itdi göñlüm bilmedüm / Aña meftûn oldum âh ol fitne ḥod **‘ayyâr-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 6). [‘ayyâr-imiş, -imiş]

az: Az, çokun karşıtı.

Ehl-i niyâza nâzuñ **az** itme lutf kıl / Kim nâz-ı nâzenîn olur ey şiveger lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 7). [az]

Lebüñden **az** ki emsem sem olur derdine Resmîñ / Olur derdine Resmîñ lebüñden az ki emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 13). [az]

Lebüñden az ki emsem sem olur derdine Resmîñ / Olur derdine Resmîñ lebüñden **az** ki emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 14). [az]

az u çok: Az ve çok.

Nâzûklüğün görüñ benüm ol nâzenînumüñ / Kim ğayra nâzı **az u çok** ehl-i niyâzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 4). [az u çok]

‘azāb-ı rûz-ı hisāb: Hesap gününün eziyeti, cezası.

Belâ-yı hecr kıyâmet degül midür zâhid / **‘Azāb-ı rûz-ı hisābı** ko ol şümārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 10). [‘azāb-ı rûz-ı hisābı, -ı]

‘azāb-ı telh: Acı verici ızdırıp.

İrgür na‘îm-i vaşluña beni ki bî-hisāb / Çekdüm caḥîm-i fûrkatüñ içre **‘azāb-ı telh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 8). [‘azāb-ı telh]

āzād: Kurtulmuş.

Serv-ḳaddüñ sâyesinde ğuşşadan **āzād** idüm / Başuma oldu belâ zülf-i siyeh-kāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 3). [āzād]

āzād it-: (Esir, köle veya cariyeye) Hürriyetini geri vermek, i‘tak etmek.

Beni redd eyleme şāhum daḥı ḥaṭṭuñ yoğ-iken / Ki ‘ıtık-nāme gerek bendeyi **āzād idicek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 8). [āzād idicek, -icek]

Düşeli zülf-i hevāsına perîşān gönlümi / Kırtarup bir dem belâ bendinden **āzād itmedi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 12). [āzād itmedi, -me, -di]

āzād ol-: Serbest kalmak, kurtulmak, hür ve kayıtsız olmak.

Olmayan ‘ışkuñ esîri ğamdan **āzād olmasun** / Ol melāḥat çarḥınuñ tâbende mihr-i a‘zāmı (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 5). [āzād olmasun, -ma, -sun]

āzāde: Özgür, tutsak olmayan.

Tâ kim esîr-i zülf-i perîşānuñam senüñ / Āzādeyem ki bende-i fermānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 2). [āzādeyem, -yem]

‘azîz: Saygın ve hürmetli kişi, sevgili.

Gönlümüñ ma‘mûresi ger Mısr-ise olsun ḥarāb / Ey **‘azîz** aña çü Yûsuf gibi sultān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 6). [‘azîz]

‘azm: Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme.

‘Uşşāk maḥmiline olur mîr-i ḳāfile / Her bî-nevâ ki **‘azmi** tavāf-ı ḥicāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 10). [‘azmi, -i]

‘azze ve cel: Aziz, yüce ve ulu olan Allah.

Vāhib-i rūḥ u şuver ya‘nī Ḥudā **‘azze ve cel** / Ebed ‘ışkuñı kıasem itmiş-imiş baña ezel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 1). [‘azze ve cel]

bāb: Bir kitabın bölümlerinden her biri.

Nice taḥrîr idem dil derdin ey cān / Ki bir **bābı** şığışmaz biñ kitāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 10). [bābı, -ı]

bād añla-: Boş olduğunu anlamak, geçici olduğunu anlamak.

Dünyā denî durur aña dānā tayanmaya / **Bād añlayan** bu ḥāki zihî pāk-dîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 3, Mısra 20). [bād añlayan, -yan]

bādām: I. Badem. II. Bâdem biçiminde çok makbul, iri ve çekik (göz), sevgilinin gözü.

Şîrîn degül mi şūḥ gözüñ la‘lūñ-ile kim / **Bādāmı** kıanda-y-ısa ider kıand-i ter lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 6). [bādāmı, -ı]

bāde: 1. Şarap, içki, mey.

Bāde nüş itmek bu demde_olur ḥayāt-ender-ḥayāt / ‘İyş bu mevsimde olur hem fütūḥ-ender-fütūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 3). [bāde]

Sāḳiyā gitdi şıyām u geldi ‘ıyd-ı muḥterem / İrdi hengām-ı tarab şun **bāde** ki_idem def‘-i ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 2). [bāde]

Sāḳiyā **bāde** getür def‘-i melāl eyleyelüm / Yoḥsa bir ğuşşa ile fikr-i muḥāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 1). [bāde]

2. I. Şarap, içki, mey. II. Maddî ve mânevî sarhoşluk veren, kendinden geçiren, mest eden şey.

Sāḳî şun imdi **bāde** ki ‘ıyd-ı şıyāmdur / Vākt-i şafā vü ‘ıyş u dem-i nüş-ı cāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 1). [bāde]

Şol **bādeden** ki āb-ı ḥayāt Ḥızr bigi / Ḥāk-i remîme cür‘ası yuḥyi’l-‘izāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 3). [bādeden, -den]

bāde vü peymāne: Şarap ve kadeh.

Şevḳ-ı leb-i mey-gūnuñ-ıla_ey ğamzesi maḥmūr / Yaşumla gözüm **bāde vü peymāne** olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 6). [bāde vü peymāne]

Mest itdi gözlerüñ beni şun leblerüñi kim / Mest-i müdāma **bāde vü peymāneler** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 4). [bāde vü peymāneler, -ler]

bāde-ber-dest: El üstünde şarap, kadeh.

Şevk-ı la'lüñ çeşm-i ser-mestüñ bigi bu Resmîyi / Mey-perest ü **bāde-ber-dest** itdi
rüsvalandırur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 14). [bāde-ber-dest]

bāde-i billūr: Çok parlak, kristal kadeh.

Sākiyā dök **bāde-i billūra** yāqūt-ı revān / Kim bahār eyyāmıdur cān u gönül sāğardadır
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 11). [bāde-i billūra, -a]

bāde-i 'ıyş u ʔarab-efzāy: Ferahlığı ve neşeyi arttıran, iç açıcı, zevk u safâ içkisi.

Çün oldı şükûfe yine ʔarf-ı çemen-ārāy / Sākî berü şun **bāde-i 'ıyş u ʔarab-efzāy** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 2). [bāde-i 'ıyş u ʔarab-efzāy]

bāde-i şāfî: Saf, berrak şarap.

Yürî şüfî ʔo riyālu 'ameli rindlere / Bāde-i şāfî-y-ile bir şanem-i şeng getir (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 22, Mısra 6). [bāde-i şāfî-y-ile, -yile]

bāde-i şāf: Saf, halis şarap.

Şüfiye şorma **bāde-i şāfuñ** şafāsını / Bu meşrebüñ ḥaḳīḳatüñ ehl-i şafāya şor (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 43, Mısra 5). [bāde-i şāfuñ, -uñ]

bād-ı āh: Ah rüzgârı. (Âşığın üzüntü ve kederinden kaynaklanan ahı bağlamında).

Şevk-ı la'lüñle dem olur ki gözüm yaşı gelür / Bād-ı āhumla yaşum mevci ʔaşup aşā gelür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 2). [bād-ı āhumla, -umla]

bād-ı ḥulḳuñla_açıl-: (Güzel) Yaratılışının rüzgarıyla açılmak.

Cüy-ı cuduñla olur tāze gül-i gülşen-i lutf / **Bād-ı ḥulḳuñla_açılur** gonce-i ḥandān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 20). [bād-ı ḥulḳuñla_açılur, -ur]

bād-ı ḥüzn: Üzüntü, keder rüzgârı.

Ey niçe serv-i lāle-ruḥuñ **bād-ı ḥüzn-ile** / Ḥüsni bahārı bergini rîzān ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 5). [bād-ı ḥüzn-ile, -ile]

Nice nāzük-furşat-idi 'işret ü faşl-ı bahār / Bād-ı ḥüzn-ile ḥazān olup zemistān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 4). [bād-ı ḥüzn-ile, -ile]

bād-ı şabā: Serin ve tatlı esen sabah rüzgârı.

Ḥāk-i pāyüñe yüzün sürmek-içün **bād-ı şabā** / Bî-ser ü pā sürinür her dem düşüp yollarda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 15). [bād-ı şabā]

Cān meşāmmını yine kıldı mu‘aṭṭar nefesi / ‘Anberīn zūlfüñe uğradı meger **bād-ı şabā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 10). [bād-ı şabā]

Āvāredür benüm bigi **bād-ı şabā** daḥı / Bālāñ-içün belāya ‘aceb mübtelā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 9). [bād-ı şabā]

Ġonceler ağzuña öykündügi-çün **bād-ı şabā** / Eyle urdı ki kıızıl kana boyandı deheni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 3). [bād-ı şabā]

bāğ: Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

Oldı bahār-ıla yine reşk-i bihişt **bāğ** / Gel seyr-i sebzezār kılalum ayak ayak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 3). [bāğ]

Ḥacil kıldı ruḥuñ luṭfı gül-i şad-bergi **bāğ** içre / Nitekim müntehā kıddüñ ḥıramı serv-i büstānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 3). [bāğ]

Bu dil-i şeydā o **bāğa** bülbül-i gūyā yiter / Gülşen-i ḥüsñünde çeşmüñ nergis-i şehlä yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 17). [bāğa, -a]

Cihānuñ **bāğ-ıla** dārı olısar bāğ-ıla dārı / Anuñ kim ola bu zülf ü zenaḥdān bend ü zindānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 9). [bāğ-ıla, -ıla]

Cihānuñ bāğ-ıla dārı olısar **bāğ-ıla** dārı / Anuñ kim ola bu zülf ü zenaḥdān bend ü zindānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 9). [bāğ-ıla, -ıla]

bāğ-ı bihişt: Cennet bahçesi.

İñende zūlfüñe yüz virme gelmesün yüzüñe / Kıpucı eyleme **bāğ-ı bihişte** mārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 4). [bāğ-ı bihişte, -e]

bāğ-ı cān: Gönül bahçesi.

Bāğ-ı cānda ben belālu bülbüle sen gül yiter / Sebz-ḥaṭṭuñ serv-ḳaddüñ saçlaruñ sünbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 1). [bāğ-ı cānda, -da]

bāğ-ı cemāl: Güzellik bahçesi. (Sevgilinin güzel yüzü).

Ġırre_olma bahārına bugün **bāğ-ı cemālüñ** / Yarın çü ḥazān irer aña hay begüm hay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 11). [bāğ-ı cemālüñ, -üñ]

bāğ-ı cihān: Dünya bahçesi.

Bāğ-ı cihānda ey niçe bī-çāre bülbülüñ / Ḥār-ı cefā-y-ıla cigerin kan ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 3). [bāğ-ı cihānda, -da]

bāğ-ı ḥüsñ: Güzellik bahçesi.

Meyli bu göñlümüñ yine bir serv-i nāzadur / Kim **bāğ-ı ḥüsñ** içinde ruḥı verd-i tāzedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 2). [bāğ-ı ḥüsñ]

bāğ-ı irem: Cennet bahçesi, cennet.

Selsebîl-i meyi nûş eyle gel ey hûr-likâ / Ki bahâr-ıla cihân beñzedi **bāğ-ı İreme** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 4). [bāğ-ı ireme, -e]

bāğ-ı ruḥ: (Sevgilinin) Yanağının bahçesi.

Cennetde gerçi nâzûk ü ter mîveler biter / **Bāğ-ı ruḥuñda** dahı hezâr ol kadar biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 2). [bāğ-ı ruḥuñda, -uñ, -da]

bağır: Göğüs, sine, gönül, yürek.

Gül yüzüñsüz lâleveş ey gonce-leb her dem benüm / Dāğ urur sînemde **bağrumı** yaḳar nâr intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 6). [bağrumı, -umı]

Bülbül bigi ‘aceb mi âh itsem ey gül-endām / Hûn itdi gonce bigi **bağrumı** nâr-ı hicrân (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 12). [bağrumı, -umı]

Lâleveş sîne-i mecrûḥuma dāğ urdı firāk / Kıldı ğam gonce bigi **bağrumı** ḳan sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 8). [bağrumı, -umı]

Dem mi var kim ḥasret-i la‘lûñle ey gonce-dehen / Lâleveş **bağrum** yanuban yüregüm ḳan olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 10). [bağrum, -um]

bağrı delin-: İçine işlemek, ızdırap çekmek, çok müteessir olmak. (Âşığın bağrının, gönlünün bazen sevgilinin eziyetinden bazen kirpiklerinin veya gamzesinin oku sebebiyle yaralanıp ney gibi delik delik olması bağlamında).

Delinür bağrı neyüñ nâlesi eflâke irer / Dahı âheng idemez âhuma feryâd idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 3). [bağrı delinür, -ür]

bağrumı ḳan eyle-: Bağrı kan etmek, çok ızdırap çekmek, yüreği parçalanmak.

Ben neyem nâle-y-ile n’ola fiğân eyler-isem / Yiridür ḥasret-ile **bağrumı ḳan eyler-isem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 2). [bağrumı ḳan eyler-isem, -risem]

bağruñı del-: Bağrı delmek; içine işlemek, ızdırap vermek, çok müteessir etmek.

Ey gönül ol mehûñ eger mihrine bağladuñsa bil / Ney gibi **bağruñı delüp** çarḥa irür fiğānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 2). [bağruñı delüp, -üp]

bahâr: 1. Bahar mevsimi.

Ey niçe serv-i lâle-ruḥuñ bād-ı ḥüzn-ile / Hüsni **bahârı** bergini rîzân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 6). [bahârı, -ı]

Sâḳiyâ dök bâde-i billûra yâḳût-ı revân / Kim **bahâr** eyyāmıdur cān u gönül sāğardadır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 12). [bahâr]

Bahār eyyāmı irişdi yine hengāmıdur cāmuñ / Yime ğam cām-ı cān-baḥş iç unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 1). [bahār]

Bahār eyyāmı hoş-demdür cihān gītî-i ḥurremdür / Bilür ḳadrin şu ki_ādemdür bu mevsimde bu eyyāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 11). [bahār]

Oldı **bahār-ıla** yine reşk-i bihişt bāğ / Gel seyr-i sebzezār ḳılalum ayak ayak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 3). [bahār-ıla, -ıla]

Selsebîl-i meyi nūş eyle gel ey ḥūr-likā / Ki **bahār-ıla** cihān beñzedi bāğ-ı İreme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 4). [bahār-ıla, -ıla]

Buldı **bahār-ıla** cihān zînet ü gülşen-i cinān / İç mey-i selsebîli hoş-‘ıyş-ıla sür zamānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 5). [bahār-ıla, -ıla]

2. Bir şeyin gençlik, tazelik, canlılık dönemi.

Ġirre_olma **bahārına** bugün bāğ-ı cemālūñ / Yarın çü ḥazān irer aña hay begüm hay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 11). [bahārına, ina]

bahār ol-: Baharın gelmesi.

Şimdi ki **bahār oldı** vü nev-rüz u dil-efrüz / ‘İyş it ki geçer fırsat olur şöñra işüñ vay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 3). [bahār oldı, -dı]

bahār-ı ‘ömr: Ömrün baharı; gençlik.

Sāḳî **bahār-ı ‘ömrümüze** irmedin ḥazān / Devr-i ḥazāndur al ele devr eyle sāğarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 9). [bahār-ı ‘ömrümüze, -ümüze]

baḥr: Deniz.

Ḳıldı ihāta ‘ālemi az az gözüm yaşı / Zîrā ki **baḥr** olur şanemā ekser āb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 12). [baḥr]

Ağlasam ḥālūmi **baḥre** acıyup cūşa gelür / Söylesem derd-i dilüm taşa içi taşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 5). [baḥre, -e]

Acıyup cūş ḳıla ḥālūme **baḥr** ağlarsam / Yüregi taşa taşa derd-i dilüm söylersem (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 9). [baḥr]

baḥr u kân ol-: Deniz ve maden yatağı olmak. (İnci ve cevherin kaynağı olmak, cömert olmak bağlamında).

Baḥr u kân olduğına zāt-ı kerīmūñ şıfatı / Dil ü destüñ durur uş ḥüccet ü bürhān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 23). [baḥr u kân olduğına, -duğına]

baḥr-ı cūd: Cömertlik denizi.

Pür olur güher-i lutfuñla şadef bigi cihān / **Baħr-ı cūduñ** ki temevvüc ide ey kân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 26). [baħr-ı cūduñ, -uñ]

baħr-ı fikr: Düşünce denizi.

Bu miyānuñ **baħr-ı fikrinde** kenāra irmedük / Diķķat itdük zerre deñlü ol dehānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 7). [baħr-ı fikrinde, -inde]

baħr-i ‘ummān: Engin deniz, okyanus.

Leb-i yāķūt-ı dūr-pūşuñ hayāliyle gözüm yaşı / Tolu lü’lü’ ü la’l itdi ser-ā-ser **baħr-i ‘ummānı**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 12). [baħr-i ‘ummānı, -ı]

baħşış: Armağan, hediye, ihsan.

‘Ādet-idi la’lūñuñ bīmāra dermān **baħşışı** / Tañ degül ‘İsā deminden mürdeye cān baħşışı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 2). [baħşışı, -i]

‘Ādet-idi la’lūñuñ bīmāra dermān **baħşışı** / Tañ degül ‘İsā deminden mürdeye cān **baħşışı**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 1). [baħşışı, -i]

La’lūñ ańsam katlūme kaşd itme girme ķanuma / Kim ķamu iħsāndan iħsāndur şehā ķan
baħşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 4). [baħşışı, -i]

Hātem-i la’lūñ raķīb-i Ehrimenden key şaķın / Dīve mühr olmak hāţādur ķün Süleymān
baħşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 8). [baħşışı, -i]

Gözlerüñ la’lūñ deminden cān bağışlar cānuma / Bu meşeldür kim şarāb-ıla olur cān **baħşışı**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 10). [baħşışı, -i]

Didüm almaz cān leb ü la’lūñ nişābından naşīb / Didi kim geçmez zekāta la’l ü mercān
baħşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 12). [baħşışı, -i]

Vaşf-ı yāķūt-ı dehānı Resmiyā dilden dile / Lā-būd olur dürc-i dürr deryā-yı ‘ummān **baħşışı**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 14). [baħşışı, -i]

baħt: Kısım, talih, ikbal, şans.

Bilmezem ben ne sezā **baħtum** k’anadan toġalı / Hiķ fark olmaz günüm dünden düğünüm
yasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 7). [baħtum, -um]

Gözüñ devrinde ey fettān-ı ‘ālem / Uyandı fitne **baħtum** vardı hūāba (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 118, Mısra 12). [baħtum, -um]

Hurşid-i tal’atüñle oldum yine feraħ-şād / **Baħtum** hümāyün oldı irdüm ķü sen hümāya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 8). [baħtum, -um]

bākī kal-: Geriye kalmak, artakalmak.

Ṭālī'üm yār olmadı kim yāra olam hem-nefes / Geçdi 'ömrüm ḥasret-ile **kıaldı bākī** bir nefes
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 2). [bākī kıaldı, -dı]

bal tıtan kışı barmağın yalar: "Eğer bir duruma katkı veriliyorsa, kışı o durumdan kendi çıkartı için de yarar sağlayabilir." anlamına gelen atasözüdür.

Dil çeker sen dil-berüñ derd ü belāsın ğam yimez / Gerçi dirler **bal tıtan kışı barmağın yalar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 4). [bal tıtan kışı barmağın yalar]

bāl ü peri: Kol ve kanat.

Yağa pervāne gibi **bāl ü peri** sūhte-dil / Fer vire nūr-ı ruḥuñ şem'-i şebistānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 3). [bāl ü peri, -i]

Şem'-i ruḥsāruñı 'arz it bize kim bī-pervā / Yağavuz nūruña pervāne gibi **bāl ü peri** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 4). [bāl ü peri, -i]

bālā: Uzun, yüksek. (Sevgilinin uzun boyu bağlamında).

Ne **bālā** serv-i dil-cūdur boyuñ kim / Virür bār-ı belālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 11). [bālā]

bālā-yı düst: Sevgilinin boyu.

Gerd-i kūyında belā-y-ıla budur ḥāk olduğum / Tā ki bir gün sāye şala üstüme **bālā-yı düst** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 6). [bālā-yı düst]

bārān: I. Yağmur. II. Aşışın gözyaşı.

Zülfın ol meh şalmadın ruḥsāra ben ağladuğum / Gün sehāba girmedin gūyā yire **bārān** yağar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 6). [bārān]

bār-ı belā: Bela yükü.

Ne bālā serv-i dil-cūdur boyuñ kim / Virür **bār-ı belālar** tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 12). [bār-ı belālar, -lar]

bār-ı cefā: Cefa yükü.

Çekdüğün **bār-ı cefā-y-ıdı** hemİN şimdiye dek / Olma tek hicrāna şabr eyle hemān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 3). [bār-ı cefā-y-ıdı, -ıydı]

bār-ı ğam: Dert yükü.

Mihnetler-ile **bār-ı ğamuñ** Resmî bendeñüñ / Kıddini kıldı püşt-i felek gibi iki kıat (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 11). [bār-ı ğamuñ, -uñ]

bār-ı günāh: Günahın ağırlığı.

Göricek yüz çevirür ben kulu şāhum niye ki / N'eyledüm bilse-y-idüm **bār-ı günāhum** niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 2). [bār-ı günāhum, -um]

bār-ı hicrān: Ayrılık yükü, ayrılığın eziyeti, üzüntüsü.

Ŧaḡup belā kemendin boynuma dest-i ḡasret / Ḳaddüm büküp ḡam eyler her-bār **bār-ı hicrān** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 4). [bār-ı hicrān]

baş-: Ayak altına almak, çiğnemek.

Şeh ruhlarıñ öñindeki ferzānedür gözün / Diller piyādesini **başup** sürdi yine at (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 4). [başup, -up]

baş: 1. Kafa, ser.

Yoluñda Resmî terk-i ser itmez dimiş 'adū / 'Āşık olan ḡalur mı begüm **baş** cāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 10). [baş, -a]

Resmî-i dil-dāde gibi bu cihānda dil-berā / Kes **başum** ger var-ısa bir bî-dil ü dil-dāde kes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 12). [başum, -um]

2. Kişinin kendi şahsı, zâtı.

Geh düst ḡuşşasın çekerem geh 'adū ḡamın / Ḥaḡdan ne gelse ḡul **başına** ḡayr u şer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 8). [başına, -ına]

baş eg-: I. Saygı göstermek için baş eğerek selamlamak. II. Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itâat etmek.

Ḳatı bî-aşl durur Ṭübā görüp şerminden / **Baş eger** añmaya sen serv-i ḡırāmānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 12). [baş eger, -er]

baş ur-: Başvurmak.

Dilerem kıble-i Ḥaḡdan döne anuñ yüzi kim / Ka'be yüzüñde **baş urmaya** ol ebrū-yı ḡama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 12). [baş urmaya, -maya]

başar: Göz.

Ḳaddüñe nisbet iden servi degül rāst-naḡar / Gözüñe beñzedenüñ nergisi yoḡdur **başarı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 8). [başarı, -ı]

başar bul-: Görmez olan gözlerinin görmeye başlaması.

Ya'ḡūb bigi **bulsa** n'ola gözlerüm **başar** / Yūsufdan irdi çünki beşîrūñ beşāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 7). [başar bulsa, -sa]

başda devlet olma-: Bahtsız, talihsiz olmak.

Belā vü miḥnet-i 'işkuñsuz olmazam rāḥat / Ne deñlü hoşluğ ola **başda devlet olmayıcağ**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 10). [başda devlet olmayıcağ, -yıcağ]

başı üzre: Baş üstüne; bir isteğin, buyruğun hemen yerine getirileceğini bildiren söz.

Fazl u kemāl ehli n'ola olsa pāy-māl / Ki **başı üzre** hıdmeti nādān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 20). [başı üzre]

başın çevür-: Başını döndürmek.

Zülfüñ uyup bile gitmişdi dönüp geldi yine / Sihr-ile **başın çevürdi** çeşm-i şehhāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 6). [başın çevürdi, -di]

başla-: Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, şürû etmek.

Sākî bize şun cām idelüm 'ıyş u tarablar / Muṭrib demidür nağam-ıla **başla** 'ameller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 10). [başla]

Dutışur odlara evrāk u ḥāme ḵan ağlar / Çü Resmî **başlaya** yazmağa mā-cerā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 14). [başlaya, -ya]

Biñ dil ü cān alınur bir dem eyā cādū-firīb / **Başlasa** ala gözüñ āl-ile mekr ü fitene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 12). [başlasa, -sa]

Ruḥ-ı zerdümde görüp sīm-i sirişküm şeklin / Resmî ol sīm-beden **başladı** resm-i siteme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 14). [başladı, -dı]

Dil ü dīn almağ-ıla olmadı āh ala gözüñ / **Başladı** āla yine cānı daḥı ala bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 6). [başladı, -dı]

İhlāşa **başlayanlar** olur mağfired bulan / Tutdı cihānı zerḵ u riyā āfiyet bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 23). [başlayanlar, -yanlar]

bağrına baş-: Bağrına basmak; sevgiyle kucaklamak, sarılmak.

Başuban bağrına dil tıflı ḥayālin müjeñüñ / Cān virüp derd-ile dir kim nice ḥançercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 7). [başuban bağrına]

başı ele al-: Ölümü göze alarak bir işe girişmek.

Başum ele alup varuram yolına bir gün / Hey n'olsa gerek ya gele ya vara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 11). [başum ele alup]

başla belā ol-: Rahatsız etmek, sıkıntı vermek, musallat olmak, bela olmak.

Serv-ḵaddüñ sāyesinde guşşadan āzād idüm / **Başuma oldu belā** zülf-i siyeh-kāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 4). [başuma belā oldu, -dı]

bâtil: Doğru ve sahih olmayan, gerçekte ilgisi bulunmayan, geçersiz (şey).

Ahşen-i takvîme inkâr itse tañ mı müdde'î / Hakkâ kârı **bâtiluñ** her vech-ile inkâr-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 10). [bâtiluñ, -uñ]

bayrak aş-: Saygı, kutlama, özel bir durumu belirtmek amacıyla bayrağı göndere asmak.

Mülk-i dil kaçdına leşker çeküben zülf ü haţuñ / 'Anberîn **bayrak aşar** peykeri ejder 'aleme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 10). [bayrak aşar, -ar]

bâzâr: Pazar, çarşı, alışveriş yeri.

Mihrüñe bugün müşterî olana vefâ kıl / Yarın çü bilürsin ki bu **bâzâr** bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 10). [bâzâr]

'Ârızuñ 'arz olalı ey gül-'izâr u gönçe-leb / Destesin bir pula almazlar gülüñ **bâzârda** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 6). [bâzârda, -da]

bâzâr-ı maḥabbet: Aşk, sevgi pazarı.

Cân virüp derdüñi almak baña sūd itse yiter / N'ola **bâzâr-ı maḥabbetde** ziyân eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 8). [bâzâr-ı maḥabbetde, -de]

be bak be bak: Be (bre, ey, behey, yâhu gibi bir ünlem) bak be bak; hele şuna da bir bak; alay ve küçümseme için kullanılmıştır.

Ne murğdur raķīb ki medḥüñden ura dem / Bülbüllenür gelüp güle kuzğun **be bak be bak**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 12). [be bak be bak]

bed: Kötü, fena, çirkin.

Ṭarf-ı yüzinden gözi mey-hâne yolın gösterür / Ya'nî pend ider bu **bed** kişi görüñ
minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 4). [bed]

bedel ol-: Yerini tutmak, karşılık olmak, değerinde olmak.

Ne saña ḥüsn ü cemâl-ile bulınur hem-tâ / Ne baña ḥüzn ü melâl-ile **olur** kimse **bedel** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 4). [bedel olur, -ur]

Ya'ķüb **bedel olmaya** ḥüzn-ile baña kim / Yūsuf olımaz ḥüsn-ile sen dil-bere hem-tâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [bedel olmaya, -maya]

bedel bul-: Yerini tutmak, karşılık bulmak.

'Âlemde zâhir olalı derd ü belâ-yı ğam / **Bulmadı** bir benüm **bedelüm** mübtelâ-yı ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 2). [bedel bulmadı, -madı]

beden: Gövde, cisim, ten.

Olur Mesîh bigi pîr-i çarh-ı çârümde / Ne rûh kim **bedeninden** ol âsitâna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 8). [bedeninden, -inden]

Sensüz[in] ben ne zindegânî kalam / Cânsuz olmaz **beden** behey cânım (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 14). [beden]

Dirîğ vâh ki ol yâr benden ayrıldı / Fiğân ki rûh-ı revânum **bedenden** ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 2). [bedenden, -den]

bed-kîş: "Kötü dinli" Dinsiz.

Nice **bed-kîş** durur ğamzelerüñ her lahza / Mest mihrâba geçer zâhid-i şad-sâle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 7). [bed-kîş]

bed-mest: Kendini bilmeyecek derecede sarhoş olan kimse.

Göñlüme gelse hayâl-i ğamzesi hançer çeker / Şoĥbeti **bed-mest** olan elbette ğavĝālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 8). [bed-mest]

bed-nām: Adı kötüye çıkmış olan, şöhreti kötü olan (kimse).

Yolumda ‘âr-ıla nāmūsı terk itdüñ diyü halka / Beni **bed-nām** u rüsvâ-yı cihân itmek revâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 12). [bed-nām]

bed-nām u rüsvâyî ol-: Kötü namlı ve rezil olmak. Adı kötüye çıkmak, dile düşmek.

Didüm aĝlatmaĝıl beni melâmet eyleme halka / Didi ‘âşık aña dirler **ola bed-nām u rüsvâyî** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 10). [bed-nām u rüsvâyî ola, -a]

bedr-i dücâ: Karanlığı aydınlatan dolunay.

Dil serîrinde biri sultân u biri şehir-yâr / Cân sipihrinde biri mihr ü biri **bedr-i dücâ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 18). [bedr-i dücâ]

begüm: Beyim, efendim, canım. (Sevgili kastedilmiştir).

Yoluñda Resmî terk-i ser itmez dimiş ‘adû / ‘Âşık olan kalur mı **begüm** başa cânâ hiç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 10). [begüm,]

Tîĝuña tutmaz dir-imiş beni gerden ol raķîb / İmtihân eyle **begüm** olsun yalanı âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 4). [begüm]

Ger görem ol şanemi bir daĥı Resmî yüz urup / Hey **begüm** seni seven niçeye dek yana diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 6). [begüm]

Zülfünden urdı dem n'ola fâş olsa halka benüñ / Töhmets degül mi bu **begüm** ol yüzi qaraya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 10). [begüm]

Ağzuñ añduğuma hışm eylesün gamzelerüñ / Hey di yok yire **begüm** şuşamasun
kanumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 6). [begüm]

Ğirre_olma bahârına bugün bâğ-ı cemâlün / Yarın çü huzân irer aña hay **begüm** hay
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 12). [begüm]

Virmiş-iken bu cemâli **begüm** Allâh saña / Bende-y-iken dil ü cân-ıla ben ey şâh saña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 1). [begüm]

belâ: 1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder.

Āvâredür benüm bigi bād-ı şabâ dahı / Bālāñ-içün **belāya** ‘aceb mübtelā mıdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 10). [belāya, -ya]

Gerd-i kūyında **belā-y-ıla** budur hāk olduğum / Tā ki bir gün sāye şala üstüme bālā-yı düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 5). [belā-y-ıla, -yıla]

Belā vü miñnet-i ‘ışkuñsuz olmazam rāhat / Ne deñlü hoşluğ ola başda devlet olmayıcağ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 9). [belā]

Cihānda çekmedüğüm gerçi bir **belā** yoğdur / İşidesin kamusından belī belā-yı firāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 9). [belā]

Tā ki dūram derd-ile sen dil-rübādan düstüm / Bir **belā** eksük degül ben mübtelādan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 2). [belā]

Āh kim ‘ālemde bulunmaz devāsı derdümün / Öldürür beñzer beni āhir **belāsı** derdümün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 2). [belāsı, -sı]

2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, afet, musîbet, felaket.

İbtidāsıdur ki cāndan beni bîzār eyledi / Kim bilür nice **belādur** intihāsı derdümün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 4). [belādur, -dur]

Düşnāmın istedüğüm Resmī budur nigāruñ / Ki_olur emīn **belādan** āmīn diyen du‘āya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 10). [belādan, -dan]

Āmīn iden bu virde **belādan** emīn ola H‘āb-ı gurūrdan şu ki hergiz uyanmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 15). [belādan, -dan]

3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Ol cefā-hūy u cefā-kāruñ elinden āh kim / Kim **belāsıdur** baña cevır ü cefāsı derdümün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 8). [belāsıdur, -sı, -dur]

belā bendi: I. Bela bağı. II. Tuzak, tutsaklık.

Her **belā bendinden** olsun iki 'ālemde ḥalāş / Bend-i zūlfūnde özin bir dem giriftār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 5). [belā bendinden, -inden]

Düşeli zūlfî hevāsına perîşān göñlümi / Kırtarup bir dem **belā bendinden** āzād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 12). [belā bendinden, -nden]

belā kemendin boynuma taķ-: Bela ipini boynuna takmak. (Sevgilinin saç kıvrımı ile aşığı tutsak etmesi bağlamında).

Taķup belā kemendin boynuma dest-i ḥasret / Kıddüm büküp ḥam eyler her-bār bār-ı
hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 3). [belā kemendin boynuma taķup, -up]

belā kūhı: Bela dağı.

Sen lebi şîrîn-içün dil nice Ferhād olmasun / Ya **belā kūhında** kārı nice feryād olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 2). [belā kūhında, -nda]

belālu: Eziyet verici, çok sıkıcı; bela açan.

Bāğ-ı cānda ben **belālu** bülbüle sen gül yiter / Sebz-ḥattūñ serv-ḳaddūñ saçlarıñ sünbül yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 1). [belālu]

Ruḥuñ mānend gülşende gül olmaz / Benüm bigi **belālu** bülbül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 2). [belālu]

belā-yı firāk: Ayrılık belası, sıkıntısı.

Cihānda çekmedüğüm gerçi bir belā yoḥdur / İşidesin ḳamusından belı **belā-yı firāk** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 10). [belā-yı firāk]

belā-yı ğam: Dert, keder belası.

'Ālemde zāhir olalı derd ü **belā-yı ğam** / Bulmadı bir benüm bedelüm mübtelā-yı ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 1). [belā-yı ğam]

belā-yı ḥasret: Hasret, özlem belası.

Cānda **belā-yı ḥasret** dilde ğam-ı maḥabbet / Serde hevā-yı fūrḳat sīnemde nār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 5). [belā-yı ḥasret]

belā-yı hecr: Ayrılık belası, ayrılık derdinin verdiği sıkıntı.

Belā-yı hecr kıyāmet degül midür zāhid / 'Azāb-ı rüz-ı ḥisābı ḳo ol şümārı gider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 9). [belā-yı hecr]

Belā-yı hecr-ile olalı mübtelā-yı firāk / Yaḳar heves odına beni bu hevā-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 1). [belā-yı hecr-ile, -ile]

bend: I. Bağ. II. Sevgilinin saçının bağı.

Düşme zülfün **bendine** diyü naşihat eyleme / Nâşihâ dîvâneye sūd eylemez pend-i edîb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [bendine, -ine]

Dil saçun **bendine** düşmeklige dîvânelenür / Cân ruhuñ şem'ine yanmaqlığa pervânelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 1). [bendine, -ine]

‘Ömrüm ol zülf ü zenaḥdān ârzūsından oldı şarf / Bu müselsel **bend-ile** zindān elinden el-
ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 4). [bend-ile, -ile]

Dil ider her nefes ol zülf ü zenaḥdāna heves / Gör bu dîvâne ider **bend-ile** zindāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 2). [bend-ile, -ile]

Dil-i miskîn düşeli **bendine** müşgîn saçunuñ / Yürür âşüfte o sevdā-y-ıla āvāre daḥı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 3). [bendine, -ine]

Zülfüññ **bendindedür** ger bende vü ger pâdişāh / Şanma bu sevdāda ser-gerdān olan tenhā
beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 5). [bendindedür, -indedür]

bend ü ğul: Boğum ve zincir, pranga.

Zülfüñ-ile bende çek beni kim / Dîvâneye **bend ü ğul** ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
45, Mısra 4). [bend ü ğul]

bend ü zindān: Zincir ve zindan. (Sevgilinin saçı ve çenesi bağlamında).

Cihānuñ bağ-ıla dārı olısar bağ-ıla dārı / Anuñ kim ola bu zülf ü zenaḥdān **bend ü zindānı**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 10). [bend ü zindānı, -ı]

bende: Kul, köle.

Mihnetler-ile bār-ı ğamuñ Resmî **bendeñüñ** / Kaddini kıldı püşt-i felek gibi iki kat (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 11). [bendeñüñ, -nüñ]

Ne çāre Resmîye senden ḥimāyet olmazsa / Ne kıla **bende** şehinden ‘ināyet olmayıcak
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 14). [bende]

Beni redd eyleme şāhum daḥı ḥaṭṭuñ yoğ-iken / Ki ‘ıtık-nāme gerek **bendeyi** āzād idicek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 8). [bendeyi, -yi]

Geldüm eşigüñe yüz ‘özü-ile urdum yire yüz / Nazar itseñ n’ola ben **bendeye** sultān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 44). [bendeye, -ye]

Ben **bendeye** bir lahza eşigüñ eger ey şāh / Olursa penāgāh (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad
1, Mısra 3). [bendeye, -ye]

Çünkü cānān Resmīyā senden cihānda cān diler / Tut boyun fermānına çün **bendesin** sultān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 32). [bendesin, -sin]

Bunca müddetdür ki sen şeh **bendesidür** Resmīye / Dimedüñ raḥm eyleyüp bir gün fülānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 13). [bendesidür, -sidür]

Güneş **bendeñ** gibi her gün kapuñda / Geyer zerrīn-ḳabālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 7). [bendeñ, -ñ]

Hoş didi şol **bende** kim kıldı eşigüñ vaṭan / Devlet-ile ‘ālemüñ tahtında sultānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 11). [bende]

Zülfüñüñ bendindedür ger **bende** vü ger pādīşāh / Şanma bu sevdāda ser-gerdān olan tenhā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 5). [bende]

Virmiş-iken bu cemālī begüm Allāh saña / Bende-y-iken dil ü cān-ıla ben ey şāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 2). [bende-y-iken, -yiken]

bende çek-: Bağlamak, zincire vurmak.

Zülfüñ-ile **bende çek** beni kim / Dîvāneye bend ü gül ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 3). [bende çek]

Yalıñuz şanma seni **bende çeker** zülf dilā / Gelegör cānuma ol ğamze-i fettānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 7). [bende çeker, -er]

bende-i fermān: Emir kulu.

Sebzede bu ḳadd-ile seyr itdüğüñ ey hoş-ḥırām / Serv-i āzād göricek **bende-i fermānem** didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 4). [bende-i fermānem, -em]

Tā kim esīr-i zülf-i perīşānuñam senüñ / Āzādeyem ki **bende-i fermānuñam** senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 2). [bende-i fermānuñam, -uñam]

bend-i belā: Bela bağı.

Boynuma düşelden saçuñuñ **bend-i belāsı** / Bulmağa ḥalāşı (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 11). [bend-i belāsı, -sı]

bend-i zencīr-i belā: I. Bela zincirinin bağı. II. Sevgilinin saçı.

Resmī-i dîvāneye dārü’ş-şifā-yı ‘ışḳda / Bend-i zencīr-i belā ol ‘anberīn-kākül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 14). [bend-i zencīr-i belā]

bend-i zülf: (Sevgilinin) Saçının bağı.

Her belā bendinden olsun iki ‘ālemde ḥalāş / Bend-i zülfünde özin bir dem giriftār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 6). [bend-i zülfünde, -ünde]

benefşe: Menekşe.

Benefşe bigi perîşân olursa tañ mı göñül / Ki zülf-i sünbül [ü] hadd-i semenden ayrıldı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 3). [benefşe]

Zâr u hayrândur **benefşe** gibi bu miskîn göñül / Düşeli reyhân haţuñ sevdâsına sünbül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 3). [benefşe]

Evvel kimüñe gül gibi handân ider felek / Âhir **benefşe** gibi perîşân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 2). [benefşe]

benî âdem: Âdemoğlu, insan.

Benî âdem yiyici şanma iñen kaçma şehâ / Sen **benî Âdem-iseñ** ben de beşerden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 8). [benî âdem-iseñ, -iseñ]

beñiz: Yüz, yüzün rengi.

Ya niçe lâle-şifat hûn-ı ciger nûş idelüm / Mey-i gül-reng içelüm **beñzümüz** al eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 4). [beñzümüz, -ümüz]

bennâ: Bina yapan kimse, mimar, kalfa.

Heves-i âbla sirişt itmiş-imiş hâkümi âh / Seng-i sevdâ-y-ıla **bennâ** beni bünyâd idicek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 6). [bennâ]

beñze-: İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Görmeyelden yüzün ol cân u cihānuñ Resmîyâ / **Beñzerüz** şol cisme kim rûh-ı revânı
görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 14). [beñzerüz, -rüz]

Selsebîl-i meyi nûş eyle gel ey hûr-likâ / Ki bahâr-ıla cihân **beñzedi** bağ-ı İreme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 4). [beñzedi, -di]

2. ... gibi görünmek, öyle olduğu zannını uyandırmak.

Diğķat-ile fark idemedüm dehānuñ zerrece / Yoğā **beñzer** varduğında [kim] nazar var ey
şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 8). [beñzer, -r]

beñzed-: (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Şaçunuñ nisbet iden müşg-nāba / ‘Abîri **beñzedür** güyâ türāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 2). [beñzedür, -ür]

Lebüñe **beñzeden** āb-ı hayâtı / Şarābı nisbet ider şanki āba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 3). [beñzeden, -en]

Ḳaddüñe nisbet iden servi degül rāst-naẓar / Gözüñe **beñzedenüñ** nergisi yokdur başarı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 8). [beñzedenüñ, -en, -üñ]

beñzer: Öyle görünüyor ki, sanki.

Va‘desine vaşluñuñ irişmeden vā-ḥasretā / Öldürür **beñzer** beni hecr-ile nā-çār intizār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 4). [beñzer, -r]

Āh kim ‘ālemde bulunmaz devāsı derdümüñ / Öldürür **beñzer** beni āḥir belāsı derdümüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 2). [beñzer, -r]

Şādiden ayağı yire başmaz yine **beñzer** / Yārüñ bize cevır itdigin ağıyāra dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 9). [beñzer]

Beñzer gözüñüñ kaçdı yine cāna olupdur / Kim ḳanımı dökmeklige merdāne olupdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 1). [beñzer]

Zülfinde görüp göñlümi dil-ber didi kim hey / **Beñzer** ki bu miskīn yine dīvāne olupdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 12). [beñzer]

Şeytānlıḡ idüpdür yine **beñzer** ki ḥasūd āḥ / Baḳmaz yüzüme nāz ider ol gözleri fitne (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 11). [beñzer ki]

beñzi-: Benzemek, iki kişi veya nesne arasında birbirini andırarak kadar ortak
nitelikler bulunmak, andırmak.

Bir naẓar şüretüñe **beñzimez** ey büt-i Çin / Nakş-ı Mānī-y-ile şad-nüşa-i Erjeng getir
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 11). [beñzimez, -mez]

beñzü zerd it-: Benzini sarartmak, yüzünün rengini soldurmak.

Ḥaliş iken ḳalbüm iksīr-i ḡamuñla ey sīm-ber / Şevḳ-ı rūyuñ beñzümi zer bigi zerd itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 8). [beñzümi zerd itmek, -mek]

ber-dār ol-: Asılmak.

Didüm dār-ı ser-i zülfüñe **ber-dār ol[ma]sun** mı dil / Didi bu dāra Dārālar irişmez ḳo
müdārāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 3). [ber-dār ol[ma]sun, -[ma], -sun]

berg: Yaprak.

Ey niçe serv-i lāle-ruḥuñ bād-ı ḥüzn-ile / Ḥüsni bahārı **bergini** rīzān ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 6). [bergini, -ini]

berg-i gül-i bāḡ-ı cinān: Cennet bahçesinin gül yaprağı.

Zīnet-i ḥuld-ı berīn viren cemāl-i ‘āleme / Ol yüzi **berg-i gül-i bāḡ-ı cinānumdur** benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 8). [berg-i gül-i bāḡ-ı cinānumdur, -umdur]

berg-i gül-i amrā: Kırmızı gül yaprağı.

Va‘de-i vaşluñ gibi bī-aşl u bünyād olmasun / Ruħlaruñ cān bāğına **berg-i gül-i amrā** yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 16). [berg-i gül-i amrā]

berī: Uzak.

Țut ki Sa‘disin kemāl-i nazm-ıla Resmî bugün / Aşşı ne çünkim **berīsin** himmet-i ‘Atťārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 12). [berīsin, -sin]

berķ ur-: Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak.

Şoran nūr-ı Muħammedden nişān görsün cemālũñı / Ki niçe **berķ urur** rüşen cebīnũñde ‘ayān
nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 4). [berķ urur, -ur]

berü: Beri, bu tarafa, bu yana.

Çün oldı şükūfe yine taraf-ı çemen-ārāy / Sākī **berü** şun bāde-i ‘ıyş u tarab-efzāy (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 2). [berü]

bes: 1. Artık, bundan sonra.

Çün mülk-i suħan nazmuñ-ıla tıtdı nizāmı / **Bes** saña gerek şadr-ı belāğat ola mesned (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 14). [bes]

2. Yeter, yetişir, kâfi.

Resmî kulına resmi cefā-y-ısa **bes** durur / Āyīn-i cevre ayduñ iñen ‘ādet itmesün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 11). [bes]

Kaşuñ-ıla dehenũñ şevķı içündür şanemā / Çeşm-i nem-gīnũmũñ ağıladuğı **bes** daħı neme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 8). [bes]

Bes durur şāhā bu Resmî-i aķire ‘izz ü cāh / Eşigũñde ıdmete lāyık olursa kul gibi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 13). [bes]

beşāret: Müjde, iyi haber.

Ya‘kūb bigi bulsa n’ola gözlerüm başar / Yūsufdan irdi çünkü beşirũñ **beşāreti** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 127, Mısra 8). [beşāreti, -i]

beşer: İnsan, insanoğlu, insan türü.

Beni ādem yiyici şanma iñen kaçma şēhā / Sen benī Ādem-iseñ ben de **beşerden** geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 8). [beşerden, -den]

beşer nev‘i: İnsan türü.

‘Āşıkı bir görme zinhār ey perī ağıār-ıla / Dîv-i pür-rîvi **beşer nev‘inde** ‘add itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 6). [beşer nev‘inde, -nde]

beşîr: Müjde getiren kimse, müjdecî.

Ya ‘kûb bigi bulsa n’ola gözlerüm başar / Yûsufdan irdi çünkü **beşîrûñ** beşâreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 8). [beşîrûñ, -ûñ]

beyân: Açıklama, anlatma, söyleme.

Zülfî gibi dehânı **beyânın** uzatma kim / Resmî haber bilürsin olur muhtaşar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 13). [beyânın, -ın]

beyân it-: Bildirmek, anlatmak, söylemek.

Yüzüñ mışbâh şuyına ne hâcet hüccet ü bürhân / Degül lâzım ki **ideler** delîl-ile **beyân** nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 12). [beyân ideler, -eler]

‘Āşık-ı mey-h‘âr-ıla hâlin **beyân itmek** içün / Bülbül okur defter-i gülden hoş-evşâf-ı şürûh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 7). [beyân itmek, -mek]

beyâza gel-: Müsvedde halinde olan bir yazıyı temize çekmek.

Bihâr hıbr olup eşcâr-ı ‘âlem olsa kalem / **Beyâza gelmeye** tahrîr-i mâ-mezâ-yı firâk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 12). [beyâza gelmeye, -meye]

beyhûde: Boş, gereksiz, faydasız.

Çünkü **beyhûde** ‘ameldür ârzû-yı vaşl-ı yâr / Cāna cebr idüp dilâ cidd-ile kedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 9). [beyhûde]

beyne’s-semâ’i ve’l-‘arz: Yer ile gök arasında.

Bir zerre meh ruhuñdan çün kıldı gün ziyâ karz / Nûrıyla rûşen oldı **beyne’s-semâ’i ve’l-‘arz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 2). [beyne’s-semâ’i ve’l-‘arz,]

beytü’l-ḥarām: Kâbe. (Mukaddes, korunulan ve sakınılan ev. Kâfirlerin yaklaşmaları yasaklandığı için bu isimle anılır).

Hey elâ gözlüm bizümle mekr ü âl itmek neden / Çün ḥarîm-i kūyuñı **Beytü’l-Ḥarām** itdüñ baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 6). [beytü’l-ḥarām]

bezm: İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi.

Bezme revnağ virmez illâ sâkî-i sîmîn-beden / Meclisi germ itmez illâ muṭrib-i şîrîn-nağam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 9). [bezme, -e]

Furşat-ı ‘ahd-i şebâb u mevsim-i cām-ı şarâb / Hoş-müretteb **bezm-idi** sâķī-i devrân olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 6). [bezm-idi, -idi]

bezm-i belâ: Bela, keder meclisi.

Neydügüm **bezm-i belâ** içre benüm neyden işit / Ki inîler âh-ıla âheng ider efgânumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 9). [bezm-i belâ]

Bezm-i belâda hûn-ı ciger içdügüm görüp / Özi göyünd[i] baña ki eşk-i kebâb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 11). [bezm-i belâda, -da]

Bezm-i belâda neydüğüni Resmîyâ senüñ / Kânûn-ı ‘ışķa pâ-zede deyyâr olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 13). [bezm-i belâda, --a]

Çeng-i ğam-ıla ey niçenüñ kaddini büküp / **Bezm-i belâda** ney gibi nâlân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 8). [bezm-i belâda, -da]

bezm-i cemâl: Güzellik meclisi.

Maħmûr gözüñ mest-i ğurûr olsa ‘aceb mi / Kim **bezm-i cemâlünde** çeker sâĝar-ı fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 4). [bezm-i cemâlünde, -ünde]

bezm-i ğamda: Gam, keder meclisi.

Burdı ĝuşum çeng-i ğam tanbûrveş andan durur / **Bezm-i ğamda** Resmîyâ ney gibi nâlân olduĝum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [bezm-i ğamda, -da]

Resmîyi **bezm-i ğamda** kânûnveş / ‘İşķdur inîleden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 11). [bezm-i ğamda, -da]

Kim **bezm-i ğamda** nâlemi kıldı sürûdveş / Āhum duĝanı göklere irişdi dūdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 27). [bezm-i ğamda, -da]

bezm-i hâş eyle-: Özel meclisine almak, kabul etmek; husûsî meclislerde görüşmek, beraber olmak, yakınlaşmak.

Çemende **bezm-i hâş eyle** dilüñ ĝamdan ħalâş eyle / Semâ‘-ı kavî-i hâş eyle sözün işitme her ‘āmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 9). [bezm-i hâş eyle]

bezm-i hüsñ: Güzellik, hüsñ meclisi.

Ĝamze-i maħmûruñ-ıla hem-kadeĝ olmaĝa cān / Bezm-i hüsñünde şafâ-yı la‘l-i nābuñ mül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 10). [bezm-i hüsñünde, -ünde]

bî-aşl u bünyād: Asılsız, aslı ve esası olmayan, bir gerçeĝe dayanmayan.

Va‘de-i vaşluñ gibi **bî-aşl u bünyād** olmasun / Ruĝlaruñ cān bâĝına berg-i ĝül-i ħamrâ yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 15). [bî-aşl u bünyād]

bī-bāde: Şarapsız.

Bu semen-bū sünbülün kıldı perīşān hālūmi / Eyledi **bī-bāde** mest ol gözleri şehlā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 12). [bī-bāde]

bī-cān: Cansız, ruhsuz, kendini kaybetmiş.

Nice cān virmeyem ey rūḥ-ı revānum saña kim / Kañkı **bī-cān** ola kim olmaya cānāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 4). [bī-cān]

Çün cefā vü cevri cānānuñ vefādur ‘āşıkā / Kañkı **bī-cāndur** kim ister cevri-i cānāndan ḥalāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 6). [bī-cāndur, -dur]

İntizār-ile yiter raḥm eyle ben **bī-cāna** kim / Mevtden olur eşed bilürsin ey yār intizār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 9). [bī-cāna, -a]

bī-cān ol-: I. Ölmek. II. Perişan halde olmak.

Āhum āvāzına āheng ideli nālemden / Şimdi **bī-cān olup** ey cān u cihān sen gideli (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 12). [bī-cān olup, -up]

bī-çāre: Çaresiz, âciz, zavallı.

Aḥvālūmi yārenlerüm ol yāra dimişler / Hecrūñde neler çekdi o **bī-çāre** dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 2). [bī-çāre]

Bī-çāre ‘andelīb ü gül ü ḥār kışşasın / Ārām-ı cānı mūnis-i agyār olan bilür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 49, Mısra 9). [bī-çāre]

Bāğ-ı cihānda ey niçe **bī-çāre** bülbulün / Ḥār-ı cefā-y-ıla cigerin ḳan ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 3). [bī-çāre]

Resmī-i dil-ḥasteye raḥm idüp ey ‘İsā-nefes / Ölme ey **bī-çāre** ben muḥyī-i devrānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 14). [bī-çāre]

Didi dil n’ olur var ey **bī-çāre** nedür añla ḥāl / Didüm āḥir cān-ısa maḳşūd-ı nāzuñdan me’āl
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 23). [bī-çāre]

Çāre şabırdur dirler irmege vişālūne şehā / **Bī-çāreler** şabr idemez ol çāreye nā-çār olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 8). [bī-çāreler, -ler]

Görmemek cānān yüzün gāyetde müşkil kār-imiş / Aña biz **bī-çāreler** şabr eylemek nā-çār-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 2). [bī-çāreler, -ler]

bī-dād: Adaletsizlik, zulüm, eziyet.

Ey niçe üftādeye her kūşede **bī-dādı** var / N'ola añmazsa beni ol husrev-i şîrîn-dehen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 1). [bī-dādı, -ı]

Dād senden saña behey zālîm / Kılma **bī-dād** iñen behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 4). [bī-dād,]

bī-dād kıl-: Zulmetmek, adaletsizlik yapmak.

Dād senden saña behey cānum / **Kılma bī-dād** iñen behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 4). [bī-dād kılma, -ma]

bī-dād ol-: Adaletsiz, zalim olmak.

Yok yire 'ahdüñde şāhā kimse **bī-dād olmasun** / Eyledi nevmîd-i 'ışkuñ derdi dermāndan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 25). [bī-dād olmasun, -masun]

bī-dil: Gönlü ve iradesi elden gitmiş.

Cān irdi lebe hecr-ile cānān ele girmez / **Bī-dil** yürürem derd-ile dermān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 2). [bī-dil]

Resmî-i dil-dāde gibi bu cihānda dil-berā / Kes başum ger var-ısa bir **bī-dil** ü dil-dāde kes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 12). [bī-dil]

Bī-dil ü āşüfteyüz kim dil-sitānı bulmaduk / Būlbül-i şūrîdeyüz kim gülsitānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 3). [bī-dil]

bī-dîn: Dinsiz, zalim.

Küfr-i zülfüñe nice meyl ide **bī-dîn** rakīb / Degme kâfir şanemā eylemez imāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 7). [bī-dîn]

Āl-ile ala gözüñ aldı dil ü cānumuzı / Gör bu **bī-dîn** dağı kaçd ider imānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 8). [bī-dîn]

bī-emān: Amansız, aman vermeyen, insafsız, merhametsiz.

Ġamze-i hūn-rîzi bigi **bī-emān** cellādı var / N'ola kul olsa şanavber kıddine şimşād-ı bāğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 7). [bī-emān]

Cānā bu hūnī ğamze nice cān-sitān-imiş / İnsāna rahmı yok ne ‘aceb **bī-emān-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 2). [bī-emān-imiş, -imiş]

bīgāne: Yabancı âşinâ olmayan.

Bīgāneler hārīmüñe mahrem olup şehā / Redd olmağ âşinālar o derden revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 7). [bīgāneler, -ler]

Şorma lebi nişānını **bīgāneden** dilā / Rāz-ı nihāndur anı yine âşināya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 9). [bīgāneden, -den]

bīgāne ol-: Kayıtsız, ilgisiz, yabancı olmak.

Ġam degül **bīgāne olursa** sürür u şādiye / Ġuşşa-i cānāne çünkim âşinādur ‘aşıka (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 9). [bīgāne olursa, -ursa]

bīgānelen-: Yabancılaşmak.

Āşinā olalı Resmî ğam-ı ‘ışkuñla şehā / Kanda şādī görür-ise aña **bīgānelenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 10). [bīgānelenür, -ür]

bigi: Gibi, benzetme edatı.

Ya kanı kıddüñ mişālî bir nihāl-i müntehā / Ya zülāl-i la‘l-i cān-bahşuñ **bigi** Kevşer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 4). [bigi]

Ruĥlaruñdan tamlasun kıo dürr **bigi** dar la‘lūñe / Kim gül-āb-ile olur cüllāb-ı cān-perver lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 7). [bigi]

Şevk-ı la‘lūñ çeşm-i ser-mestüñ **bigi** bu Resmîyi / Mey-perest ü bāde-ber-dest itdi rüsvālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 13). [bigi]

Şol bādeden ki āb-ı hayāt Hızır **bigi** / Hāk-i remīme cür‘ası yuĥyi’l-‘izāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 3). [bigi]

Qalır benüm **bigi** bī-yār u ĥor u zār u ĥazîn / Anuñ ki yār olup aġyār-ıla yarı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 7). [bigi]

Āvāredür benüm **bigi** bād-ı şabā dahı / Bālāñ-içün belāya ‘aceb mübtelā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 9). [bigi]

Gülşende ne ruĥuñ **bigi** rengîn gül açılır / Būstānda ne lebüñ bigi şîrîn semer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 3). [bigi]

Gülşende ne ruhuñ bigi rengin gül açılır / Büstānda ne lebün **bigi** şirîn semer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 4). [bigi]

‘İyd irdi yine gül gibi zeyn oldu güzeller / Bülbül **bigi** biz de diyelüm taze gazeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 2). [bigi]

Şulha vardukça beni gözlerün öldürmek ider / Merdüm-i mest **bigi** kandası savaşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 8). [bigi]

Küh-ı ‘ışkında benüm **bigi** niçe Ferhādı var / N’ola şākird olsa cevır itmekde dil-berler aña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 3). [bigi]

Ki_ol melek-rūnuñ rakīb senün **bigi** üstādı var / N’ola ‘uşşākuñ dökerse kanını nā-ħak yire (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 5). [bigi]

Ġamze-i hūn-rīzi **bigi** bī-emān cellādı var / N’ola kul olsa şānavber kaddine şimşād-ı bāġ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 7). [bigi]

Kim anuñ serv-i sehī **bigi** hezār āzādı var / N’ola ‘azm itse ‘adem mülkine cān-ı ġam-zede (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 9). [bigi]

Derd ü ġam **bigi** münāsib hem-rehi vü zādı var / N’ola Resmî gülşen-i kūyında olursa muķīm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 11). [bigi]

Kim hezārān bülbül-i bī-dil **bigi** feryādı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 13). [bigi]

İrdi kemāle nazmla Resmî ki şu **bigi** / Her kāmīlūñ sözine dilinden cevāb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 13). [bigi]

Çü nūrī tal‘atūññ şem‘ **bigi** cāna düşer / Görüp gönül anı pervāne **bigi** yana düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 1). [bigi]

Çü nūrī tal‘atūññ şem‘ **bigi** cāna düşer / Görüp gönül anı pervāne **bigi** yana düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 2). [bigi]

Olur Mesīh **bigi** pīr-i çarh-ı çārümde / Ne rūh kim bedeninden ol āsitāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 7). [bigi]

Yaşumla la‘l **bigi** Resmî kana ġarķ oluram / Lebi hayāl ki bu çeşm-i dūr-feşāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 13). [bigi]

Nazardan dūr idüp cānā hırāmān kāmētūñ serden / Gözüüm yaşını cū **bigi** revān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 6). [bigi]

Beni bülbül **bigi** hār-ı belāda inledüp dā’im / Sen aġyār-ıla seyr-i ġülsitān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 7). [bigi]

Şem‘-i cemāl şevkına germiyyetüm benüm / Pervâne **bigi** sūhte-i nār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 8). [bigi]

Beni gördükçe düşer kūyuñ iti birbirine / Şol gedālar **bigi** kim Ka‘bede kırbān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 8). [bigi]

Ya‘kūb **bigi** derd-ile dār-ı hüzün içre / Qaldum n‘idem ol Yūsuf-ı Ken‘ān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 3). [bigi]

Qaddūñle ruḥ u zūlf ü ḥaṭuñ **bigi** çemende / Serv ü semen ü sünbül ü reyḥān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 7). [bigi]

Gūş eylegil ey düst ki medḥūñi çemende / Resmî **bigi** bir bülbul-i ḥoş-ḥ‘ān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 12). [bigi]

Ruḥuñ mānend gülşende gül olmaz / Benüm **bigi** belālu bülbul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 2). [bigi]

Bir vefā-yār u cefā-ḥū seng-dil sīneñ **bigi** / Ser-be-ser seyr eyledük işbu cihānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 9). [bigi]

İtme nihān cemālūñi ey āfītāb-ı ḥüsn / Çün zerre **bigi** bī-ser ü sāmānuñam senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 10). [bigi]

Şem‘-i ruḥuñ ziyāsı ḥayālīyle tā seḥer / Pervâne **bigi** her gice sūzānuñam senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 12). [bigi]

Gūş eyleseñ fiğānumı ey gül ‘aceb mi kim / Bülbul **bigi** hemīşe senā-ḥ‘ānuñam senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 16). [bigi]

Bugün seyrānda bir serv-i sehī-ḳad dīl-rübā gördük / Hevā-dārı bizüm **bigi** hezārān mübtelā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 2). [bigi]

Bulaşup it **bigi** nā-geh ṭalaya diyü raḳīb / Qaçaram ḥavf-ile her geh ki o derden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 9). [bigi]

Reh-i ‘ışḳa ḳadem-i şıdḳ urup Resmî **bigi** / El çeküp cān u cihāndan zer ü serden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 13). [bigi]

Ten pūtesinde ḳalbümü ḥālīş kılup benüm / Zerd ide zer **bigi** yüzümü kīmyā-yı ḡam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 4). [bigi]

Bī-güneh derden beni derd-ile redd itmek neden / Rā ḳaşıñ **bigi** ḡam-ıla dāl-ḳadd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 2). [bigi]

Ḥālīş iken ḳalbüm iksīr-i ḡamuñla ey sīm-ber / Şevḳ-ı rūyuñ beñzümi zer **bigi** zerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 8). [bigi]

Bülbül **bigi** ‘aceb mi āh itsem ey gül-endām / Hūn itdi ğonce **bigi** bağrumı nār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 11). [bigi]

Bülbül **bigi** ‘aceb mi āh itsem ey gül-endām / Hūn itdi ğonce **bigi** bağrumı nār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 12). [bigi]

Gel şem‘-i cemālūñ-ile kıl cem‘i münevver / Pervâne **bigi** şem‘-i şebistān oda yansun (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 4). [bigi]

Gel gül **bigi** gülşende gül ey ğonce-dehen kim / Gül yile virüp lāle-i nu‘mān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 7). [bigi]

Rāzumı gülzāra iletürse nesīm şubḥ-dem / Ey yüzi gül zār olur bülbül **bigi** gül zārdan (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 4). [bigi]

Çün qarāruñ yoğmış ahdūñ **bigi** ey peymān-şiken / Var yine ağıyāra yār ol bir zamān şimden
girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 13). [bigi]

Resmiyā kânūn idindi çün cefā resmini dūst / Ney **bigi** kıl sen daḥı āh u figān şimden girü
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 18). [bigi]

Nāle olsa ney **bigi** kânūnuñ ey Resmî n’ola / Her nefes çün nağme-i nāle nevādur ‘āşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 13). [bigi]

Benefşe **bigi** perīşān olursa tañ mı gōñül / Ki zūlf-i sūnbül [ü] ḥadd-i semenden ayrıldı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 3). [bigi]

Bu Resmî zār-ı hezār itmesün mi bülbülveş / Senūñ **bigi** gül-i nāzük-bedenden ayrıldı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 12). [bigi]

Ġurūr-ı ḥüsn-ile nāz itme_iñende ‘āşıkā kim / Niçe senūñ **bigi** ḥüsn-i ḥasenden ayrıldı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 14). [bigi]

Ya ‘kūb **bigi** bulsa n’ola gözlerüm başār / Yūsufdan irdi çünki beşirūñ beşāreti (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 127, Mısra 7). [bigi]

Gül ruḥuñ tābı yaḳar cānumı od lāle **bigi** / Dür dişūñ şevkı aḳıdur yaşumı jāle bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 1). [bigi]

Gül ruḥuñ tābı yaḳar cānumı od lāle bigi / Dür dişūñ şevkı aḳıdur yaşumı jāle **bigi** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 2). [bigi]

Gün yüzūñ üzre şaçuñ sāye şalup ebr-şıfat / Meh-ruḥuñ dāyiresin tıtdı ḥaṭuñ hāle **bigi**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 4). [bigi]

Dil ü dîn almağ-ıla olmadı āh ala gözūñ / Başladı āla yine cānı daḥı ala **bigi** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 128, Mısra 6). [bigi]

Nice bed-kîş durur ğamzelerüñ her laḫza / Mest miḫrāba geçer zāhid-i şad-sāle **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 8). [bigi]

Ḥasret-i ḫāl ü lebüñ Resmîyi ey ğonce-dehen / Kıldı ḫünîn-ciger ü sūhte-dil lāle **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 10). [bigi]

Setr ider leblerüñüñ sırrını dil cān **bigi** / Hıfz ider sîne ruḫuñ mihrini imān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 1). [bigi]

Setr ider leblerüñüñ sırrını dil cān bigi / Hıfz ider sîne ruḫuñ mihrini imān **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 2). [bigi]

Dilemez bu dil-i bīmār müdārā-yı ṭabīb / Cān virür yolna senüñ derdüñe dermān **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 4). [bigi]

Dil ü cān mülkini rām itdi ḫayālüñ geçeli / Sînemüñ şadr-ı serîrine Süleymān **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 6). [bigi]

Mār-ı merdüm-keş-i zülfeynüñ siḫr-ile gözüñ / Kōdı gencîne-i ḫüsnüñe nigeḫ-bān **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 8). [bigi]

Yād idüp gül yüzüñi gülşen-i kūyuñda seḫer / Zārlıklar kıluram murğ-ı ḫoş-elḫān **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 10). [bigi]

Sen gül-endāmuñ irişmez çün elüm dāmenine / Yaḫamı çāk ideyin ğonce girībān **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 12). [bigi]

Dişlerüñ vaşfını nazm ideli Resmî şanemā / Ter düşer sözleri bu çeşm-i dür-efşān **bigi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 14). [bigi]

Gün **bigi** ‘arz-ı cemāl eyler-idi gāḫ gehī / Niçe gündür ki ṭulū’ itmedi māhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 7). [bigi]

Geh geh añardı selām-ile bu Resmî ḫulını / O degül **bigi** geçer şimdi bu şāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 10). [bigi]

Lāle **bigi** nūş eyle mül it çihreñi gül-gün / Nergis gibi maḫmūr u ḫarāb olma özüñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 5). [bigi]

Gel serv **bigi** seyr kıl ey ḫūr-liḳā kim / Firdevs ü cinān oldu revān cūy-ıla her cāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 9). [bigi]

Taḫt-ı ‘ışḳuñda Süleymān **bigi** dildür yā Rab / Virme bu saltanatı dünyede deyyāra daḫı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 7). [bigi]

Ser-i kūyında_ışidüp nāleñi Resmî didi düst / Gelmedi bülbül anuñ **bigi** bu gülzāra daḫı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 14). [bigi]

Lāleveş sîne-i mecrûhuma dâğ urdı firāk / ıldı ğam ğonce **bigi** baĝrumı an sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 8). [bigi]

Virme benüm **bigi** göñül her şanemüñ hevāsına / Hāke şalup yüzüñ şuyın odlara atma cānuñı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 7). [bigi]

Pür olur güher-i luţfuñla şadef **bigi** cihān / Baĝr-ı cūduñ ki temevvüc ide ey kân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 25). [bigi]

Cān bûlbûli gül yüzüñ-içün ten afesinde / umrı **bigidür** derd-ile her dem n'ideyin düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [bigidür, -dür]

bî-güneh: Günahsız.

Bî-güneh görse beni gözlerüñ öldürmek ider / Merdüm-i mest-i belā andasa merdānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 7). [bî-güneh]

Bî-güneh derden beni derd-ile redd itmek neden / Rā aşuñ bigi ğam-ıla dāl-add itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 1). [bî-güneh]

bî-aıat: I. Yalancı, vefasız. II. Sevgili.

Her bü'l-heves ne bile hevā-dārlıĝımı / Kim **bî-aıatüñ** yine meyli mecāzadur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 8). [bî-aıatüñ, -üñ]

bi-amdillāh: Allah'a şükürler olsun.

Nedür sensüz ten-i bî-cān-ısam cānā **bi-amdillāh** / Ki olmışdur enīs endüh u ğam ğam-h'ār
u hem-dem dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 11). [bi-amdillāh]

biĝār: Denizler.

Biĝār ĝıbr olup eşcār-ı 'ālem olsa alem / Beyāza gelmeye taĝrîr-i mā-mezā-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 11). [biĝār]

bî-isāb: Hesapsız.

İrgür na'im-i vaşluña beni ki **bî-isāb** / Çekdüm caĝım-i fūratüñ içre 'azāb-ı telĝ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 7). [bî-isāb]

biĝıst-i heşt: Sekiz cennet.

Dūzaĝ gelür gözüme dîdār-ı dil-berümsüz / Hür u **biĝıst-i heşt** ger itseler baña 'arz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 6). [biĝıst-i heşt, -i]

N'eylerem cān u cihānı baña cānānum gerek / 'Aynına almaz **bihişt-i heştî** dīdār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 4). [bihişt-i heştî, -i]

bî-ķarār: Kararsız, huzursuz, rahatsız.

Cānā revā mıdur ki beni bî-ķarār idüp / Her **bî-ķarāra** yār olasın idesin ķarār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 8). [bî-ķarāra, -a]

bî-ķarār it-: Tereddüte düşürmek, huzursuz etmek.

Cānā revā mıdur ki beni **bî-ķarār idüp** / Her bî-ķarāra yār olasın idesin ķarār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 7). [bî-ķarār idüp, -üp]

Düstüm zülfüñ mişāli **bî-ķarār itdüñ** beni / Tağıdup 'aqlum perīşān-rūzgār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 1). [bî-ķarār itdüñ, -düñ]

bil-: 1. Bir şey hakkında bilgisi, mālûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

İntizār-ile yiter raħm eyle ben bî-cāna kim / Mevtten olur eşed **bilürsin** ey yār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 10). [bilürsin, -ürsin]

Mihrüñe bugün müşterî olana vefā kı l / Yarın çü **bilürsin** ki bu bāzār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 10). [bilürsin, -ür, -sin]

Ey dil dehān-ı rāzını fāş itmegil ki ben / Şordum nihānı **bildüm** anı sırr-ı cān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 12). [bildüm, -düm]

Her kim hevā-yı zülfüñ-ile derd-i ser çeker / Ancak Ĥudā **bilür** ki o miskīn neler çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 2). [bilür, -ür]

Gözine hem-ser olımazsın eyā cādū-yı dehr / Ne kadar sihr **bilürseñ** okı nireng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 10). [bilürseñ, -ürseñ]

Didüm ala gözlerüñ āhyla aldandı gönül / Didi kim **bilmez** misin cādū olan eyler firīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [bilmez, -mez]

Bilmez tabīb derdüñi var ey marīz-i 'aşk / Anuñ devāsın ol āb-ı şehd-i şifāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 7). [bilmez, -mez]

Bilürken şıdkını 'ilme'-l-yaķın yoluñda Resmīnūñ / Yalan söz-ile haķķında gümān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 13). [bilürken, -ürken]

Cevr ü cefā-yı yārı dil-āzār olan **bilür** / Bu hāl-i zārı yārı dil-āzār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 1). [bilür, -ür]

Cevr ü cefâ-yı yârı dil-âzâr olan bilür / Bu hâl-i zârı yârı dil-âzâr olan **bilür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 2). [bilür, -ür]

Bu derd-i dil ki bende durur hâlümü benüm / Miñnetler-ile derde giriftâr olan **bilür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 4). [bilür, -ür]

Her dem hayâl-i zülf-ile efkârını dilün / Künc-i belâda yine dil-efgâr olan **bilür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 6). [bilür, -ür]

Şem'-i cemâl şevkına germiyyetüm benüm / Pervâne bigi sūhte-i nâr olan **bilür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 8). [bilür, -ür]

Bî-çäre 'andelîb ü gül ü hâr kışşasın / Ârâm-ı cānı mūnis-i ağıyâr olan **bilür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 10). [bilür, -ür]

'Uşşâk ümîd-ile göricek dil-beri yüzün / Ğışş olduğunu 'âşık-ı dîdâr olan **bilür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 12). [bilür, -ür]

Bezm-i belâda neydüğünü Resmiyâ senün / Kānūn-ı 'ışka pā-zede deyyâr olan **bilür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 14). [bilür, -ür]

Dil dehānuñ var mıdur ya yok mıdur **bilmez** yakîn / Söyle ey 'İsā-nefes olsun gümānı âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 7). [bilmez, -mez]

Bilmez çü zahmetümi benüm kılmason 'ilâc / Ayduñ tabîb kend'özine zahmet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 5). [bilmez, -mez]

Cānuma cismümde şordum hâl-i dilden bir haber / **Bilmezem** bu hānda ben dağı mihmānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 8). [bilmezem, -mezem]

Göricek yüz çevirür ben kulu şāhum niye ki / N'eyledüm **bilse-y-idüm** bār-ı günāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 2). [bilse-y-idüm, -seyidüm]

Olma hercāyî iñen gel ey gül-i gülzār-ı hüsn / Kim düşen elden ele şolar **bilürsin** gül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 12). [bilürsin, -ürsin]

Bilmezem mäh-ı felek mi ya melek mi maħremi / Kim ser-ā-ser seyr iden görmedi mişlin 'ālemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 7). [bilmezem, -mezem]

Bilmezem mäh-ı felek mi ya melek mi maħremi / Kim ser-ā-ser seyr iden görmedi mişlin 'ālemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 7). [bilmezem, -mezem]

Bilmezem ben ne sezā baħtum k'anadan toğalı / Hiç fark olmaz günüm dünden düğünüm yasdān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 7). [bilmezem, -mezem]

Eşigüñde beni öldürme **bilürsin** ki şehā / Hâk harām eyledi kaçd itmegi şayd-ı Hāreme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 11). [bilürsin, -ürsin]

Bu cehl-ile rakībā cānāndan ırağ ol / Āl olıma**z bilürsin** Bū Cehl Muştafāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 6). [bilürsin, -ürsin]

Çü Resmî rind-i ‘ālemdür **bilürsin** / Aña maḥbūbları peymāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 13). [bilürsin, -ürsin]

2. Anlamak, gerçeğine erişmek, idrak etmek.

Resmiyā ğam yime şimden girü var eyle du‘ā / Mālîki añladı vü **bildi** suḥan-dān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 46). [bildi, -di]

Dil kişverini yıkalı **bildüm** ki_o ḥaṭṭ u ḥāl / Ġāret-ger-i vilāyet-i cān u cihān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 13). [bildüm, -dü, -m]

Resmiyā yārūñ dehānı zülf ü resmin deftere / Yaz ciger kanıyla **bilsünler** ki anuñ nāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 10). [bilsünler, -sünler]

Hecr-ile cādū gözūñ şayd itdi göñlüm **bilmedüm** / Aña meftūn oldum āh ol fitne ḥod ‘ayyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 5). [bilmedüm, -medüm]

Çeşm ü dehānı kaşı rumūzını Resmiyā / **Bildük** iden ki añla bu söz ehl-i nāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 12). [bildük, -dük]

3. Öyle olduğuna inanmak, sanmak, zannetmek.

Sevmeyen Ḥurşîd-ise seni Ferahşād olmasun / Ġuşşañı ‘ālemde şādî **bilmeyen** şād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 4). [bilmeyen, -meyen]

bil: Bel, sevgilinin ince beli.

Ḥil‘at-i şāhı vü tāt-ı devlet itmezdüm ṭaleb / Ger der-āğuş eylesem **bilūñ** kemervār ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 10). [bilūñ, -üñ]

bil bağla-: Bel bağlamak; ümitle bağlanmak, güvenmek, inanmak.

Ey göñül ol mehūñ eger mihrine **bağladuñsa bil** / Ney gibi bağruñı delüp çarḥa irür fiğānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 1). [bil bağladuñsa, -duñsa]

Kisvet-i ‘ışkı geyüp ḥıdmete **bil bağlamışam** / Ḥil‘ati terk iderem tāt u kemerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 3). [bil bağlamışam, -mışam]

bile git-: Birlikte gitmek.

Zülfüñ uyup **bile gitmişdi** dönüp geldi yine / Sihr-ile başın çevürdi çeşm-i seḥḥāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 5). [bile gitmişdi, -mişdi]

billāh: "Allah için, Allah hakkı için" anlamında yemin ifadesi.

Merve kapuňa sa'y-ıla yüz sürdüğüm bu kim / Tavāf harīm-i Ka'bede **billāh** şafā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 6). [billāh]

Resmî diler vişālũni Hākdan didüm didi / **Billāh** bu icābet olacak du'ā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 14). [billāh]

bi'llāhi: "Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü.

Ger günāh-ise kaşuñ yayına kurbān olduğum / Bilmedüm ma'zūr tut **bi'llāhi** kurbān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 89, Mısra 2). [bi'llāhi]

bīmār: I. Hasta. II. Âşık.

Ey tabībüm kıl devā **bīmāruñam** öldüm didüm / Didi ölmekdür devā-yı derd bīmārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [bīmāruñam, -uñam]

Ey tabībüm kıl devā bīmāruñam öldüm didüm / Didi ölmekdür devā-yı derd **bīmārum** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [bīmārum, -um]

'Ādet-idi la'lũñũñ **bīmāra** dermān bahşışı / Tañ degül 'İsā deminden mürdeye cān bahşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 1). [bīmāra, -a]

bīmār-ı 'ışk: Aşk hastası.

Derdũne em la'l-i dil-berden dile Resmî hemīn / Yoħsa tīmār eylemez **bīmār-ı 'ışka** her tabīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [bīmār-ı 'ışka, -a]

bīm-i hecr: Ayrılık korkusu.

Niçe bir künc-i ğam içre cānı mehcūr eyleyem / **Bīm-i hecri** vaşl-ı ümmidle gerek dūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 12). [bīm-i hecri, -i]

bī-mihr: Sevgisiz.

Didüm olmağıl ey meh-rũ iñen **bī-mihr** ü hercāyī / Didi gün rüşen iderse revādur n'ola her cāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 1). [bī-mihr]

bin-: Bir şeyin veya bir hayvanın üzerine çıkıp ayakları sarkıtarak oturmak.

Zũ'l-feķār ebrũñ-ıla kāfir raķībi kıl helāk / Hüsñ atına **bin** ki ol sen Haydara Düldül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 12). [bin]

biñ cān: Bin can; büyük bir istekle, cân u gönülden.

Ol şūh-ı cihān bir dem eger der-ber olursa / **Biñ cān-ıla** şükrāna sezādur ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 2). [biñ cān-ıla]

biñ dürlü: Pek çok, çeşit çeşit.

Nitekim saña ‘ādetdür niyāz ehline nāz itmek / Baña hem hū durur bir nāza **biñ dürlü** niyāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 2). [biñ dürlü]

biñ kez: Çok fazla, defalarca.

Biñ kez artuḵ va‘de-i mihr aldı ağzuñdan göñül / Vāy n’olaydı zerrece olaydı ikrāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 7). [biñ kez]

bī-naḡar: Bakıp da görmeyen, bakar kör.

Mihr ü meh zerrece gelmez gözüme saña naḡar / **Bī-naḡar** şanma beni ehl-i naḡardan geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 12). [bī-naḡar]

biñde bir: Çok az.

Naḡl iderse nāḡil-i erbāb-ı dāniş ḡaşre dek / **Biñde birinüñ** dinilmez mā-cerāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 6). [biñde birinüñ, -inüñ]

Şu deñlü sīne hedefdür ki ḡamzeñ atsa_oḡtla / **Biñinde birisi** yazmaz ḡamu nişāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 6). [biñinde birisi, -isi]

bī-nevā: Nasipsiz, zavallı, çaresiz, mahrum.

‘Uşşāḡ maḡmiline olur mīr-i ḡāfile / Her **bī-nevā** ki ‘azmi ṭavāf-ı ḡicāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 10). [bī-nevā]

bī-pervā: Pervāsız, korkusuz, çekinmeden.

Şem‘-i ruḡsāruñı ‘arż it bize kim **bī-pervā** / Yaḡavuz nūruña pervāne gibi bāl ü peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 3). [bī-pervā]

Şem‘-i ḡüsnüñ pertevi şevḡı durur pervāneveş / Yanduran ‘ışḡ āteşine böyle **bī-pervā** beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 8). [bī-pervā]

bir arada: Birlikte.

Bu ikisin **bir arada** gördüḡünce Resmiyā / Birine dilden du‘ā ḡıl birine cāndan şenā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 19). [bir arada]

bir avuç: I. Bir avucu dolduracak kadar. II. Az miktarda, pek az.

Cūy-bār-ı çeşmüme şalma beni ey serv-kaḍ / **Bir avuç** ḥāki iki seyl-āba sedd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 4). [bir avuç]

bir ben: Sadece, bir tek ben.

‘Ālemde zāhir olalı derd ü belā-yı ğam / Bulmadı **bir benüm** bedelüm mübtelā-yı ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 2). [bir benüm, -üm]

bir bir: Birer birer, teker teker.

Her su’ālî k’eylerem deryā-yı bāb-ı mevcden / Dîde-i gevher-feşānum ‘arz ider **bir bir** cevāb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 6). [bir bir]

Dî ğuşsa kışşasın ko bu eş’arı Resmîyā / **Bir bir** ḥikāyet eyle ne ḥoş-dāstān-imiş (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 18). [bir bir]

bir daḥı: Bir kere daha, ikinci kez, tekrar.

Ger görem ol şanemi **bir daḥı** Resmî yüz urup / Hey begüm seni seven niçeye dek yana
diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 5). [bir daḥı]

bir dem: 1. Bir an, hiçbir zaman.

Bir dem baña yār olmadı hem-dem n’ideyin düst / Pürdür bu gözüm hem nem ü hem dem
n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [bir dem]

Düşeli zülfi hevāsına perîşān gönlümü / Kırtarup **bir dem** belā bendinden āzād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 12). [bir dem]

2. Bir nefeslik zaman, bir an.

Ol şūḥ-ı cihān **bir dem** eger der-ber olursa / Biñ cān-ıla şükrāna sezādur ser olursa (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 1). [bir dem]

Mîn zerre irgürürdüm gün gibi ser-semāya / **Bir dem** kapuñda olsam hem-sāye ḥāk-i pāya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 2). [bir dem]

Her belā bendinden olsun iki ‘ālemde ḥalāş / Bend-i zülfüñde özin **bir dem** giriftār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 6). [bir dem]

Bir dem yüzüñi görmesem ‘ālem gözüme tar olur / Rüşendür ey meh bu ki gün toğmazsa
‘ālem tār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 1). [bir dem]

Biñ dîl ü cān alınur **bir dem** eyā cādū-firîb / Başlasa ala gözünñ āl-ile mekr ü fitene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 11). [bir dem]

Ĥıřm-ıla eřmũn eylese cānā iřāreti / Bir demde nie biñ dil ü cān ola ġāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 2). [bir demde, -de]

bir gice: Bir gece.

N'ola teşrîf idüben külbe-i aĥzānumuza / Gelesin **bir gice** biñ minnet ola cānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 2). [bir gice]

bir gör-: Aynı derecede görmek, eşit saymak, bir tutmak.

‘Āřıkı **bir görme** zinhār ey perî aġyār-ıla / Dîv-i pür-rîvi beşer nev‘inde ‘add itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 5). [bir görme, -me]

bir gün: 1. Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

Gerd-i kūyında belā-y-ıla budur ĥāk olduġum / Tā ki **bir gün** sāye řala üstüme bālā-yı dūst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 6). [bir gün]

Başum ele alup varuram yolına **bir gün** / Hey n'olsa gerek ya gele ya vara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 11). [bir gün]

Keřti-i cismüm ire **bir gün** kenār-ı vuşlata / Ger bulursañ Resmîyā girdāb-ı hicrāndan ĥalāř (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 9). [bir gün]

2. Bir gün bile, hiçbir zaman.

Mübtelāñam nie demdür raĥm idüp **bir gün** baña / Dimedüñ ĥālüñ nedür ey mübtelāsı derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 11). [bir gün]

Bunca müddetdür ki sen şeh bendesidür Resmîye / Dimedüñ raĥm eyleyüp **bir gün** fülānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 14). [bir gün]

bir iki: Birkaç, az miktarda, az sayıda.

Senünle beni dün gördi raķībün ya'nî raĥm itdi / Seg-i perverdeveş kıyruk şalup **bir iki** yalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 8). [bir iki]

bir kimse: Herhangi biri.

Bir kimsenün ki sen olasın ‘ömr-i ĥāřılı / ‘Ālemde aña daĥı ne derd ü miĥen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 11). [bir kimsenün, -nün]

bir laĥza: Çok kısa bir an.

Didüm gönlüm degül **bir laĥza** ĥālî eřm-i ĥıřmuñdan / Didi ser-beste iden řañ mı ekse şür u ġavġāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 5). [bir laĥza]

Ben bendeye **bir laĥza** eşigün eger ey řāĥ / Olursa penāġāĥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 3). [bir laĥza]

Virmeyüp emānı / **Bir laḥẓada** yek-ser (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 2). [bir laḥẓada, -da]

bir nefes: Bir an, bir anlık zaman kadar.

Ṭālî'üm yār olmadı kim yāra olam hem-nefes / Geçdi 'ömrüm ḥasret-ile qaldı bākî **bir nefes** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 2). [bir nefes]

Bu ne ṭālî'dür dirîgā **bir nefes** cāndan beni / Miḥnet-ābād cihān içinde dil-şād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 7). [bir nefes]

Dem-i 'İsā gibi cān-baḥş ola Resmî nefesüñ / Hem-nefes olur-iseñ **bir nefes** ol muḥyî-deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 14). [bir nefes]

bir pāre: Bir parça; azıcık, biraz.

Hālin görenüñ pārelenür yüregi ğamdan / Raḥm eyleseñ aña n'ola **bir pāre** dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 4). [bir pāre]

bir pula al-: En ucuz fiyata dahi almamak, değersiz bulmak.

'Ārizüñ 'arz olalı ey gül-'izār u ğonce-leb / Destesin **bir pula almazlar** gülüñ bāzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 6). [bir pula almazlar, -zlar]

bir şeb: Bir gece, bir defalık.

Bir şeb didüm ey şūḥ ne var sîneñi açsañ / Didi yaramazdur gice āyîneye bakmak (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 1). [bir şeb]

bir yaña: Bir tarafa.

Bir yaña nefsum hevāsı bir yaña aġvā-yı ḥulḳ / 'Ayn-ı 'iṣyān olmuşam nisyān-ıla vesvāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 9). [bir yaña]

Bir yaña nefsum hevāsı **bir yaña** aġvā-yı ḥulḳ / 'Ayn-ı 'iṣyān olmuşam nisyān-ıla vesvāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 9). [bir yaña]

bir yirde: Bir yerde, bir arada.

Ruḥuñ mihri ḥayāl-i zülfüñ-ile dilde n'eyler kim / Şeb-i tār-ile **bir yirde** ḥod olmaz rüz-ı nūrānî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 8). [bir yirde]

bir zamān: Eskiden, geçmişte.

Ol dem kanı ki cevruñ-ile pür-şafā-y-ıduḳ / Qadrini bildük ol daḥı hem **bir zamān-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 10). [bir zamān-imiş, -imiş]

bir zerre: Zerre kadar; çok küçük, çok az.

Bir zerre meh ruhuından çün kıldı gün ziyā karz / Nûrıyla rûşen oldu beyne's-semâ'i ve'l-'arz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 1). [bir zerre,]

Gün aydan alur-ıdî Resmî cihānda nûr / **Bir zerre** gün yüzinden ger kılsa meh ziyā karz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 10). [bir zerre]

biraz: Bir parça, azıcık.

Hâk itdi hevâ oda yakup cismîni lutf it / Şu sep ki **biraz** diñlene ol nâra dimişler
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 8). [biraz]

birbirile: Birbiriyle.

Dem-be-dem yaşum-içün dîde vü dil cenge düşer / Şan iki haşm durur **birbirile** kan çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 6). [birbirile]

birbirine düş-: Aralarında anlaşmazlık çıkmak, şiddetli çekişme başlamak.

Beni gördükçe **düşer** kûyuñ iti **birbirine** / Şol gedâlar bigi kim Ka'bede kurbân çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 7). [birbirine düşer, -er]

bî-şahbâ: Şarapsız, şarap içmeden.

Cânımı mest itdi la'li şevkı **bî-şahbâ** benüm / Hâlûme kılmaz nazar ol gözleri şehlâ benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 27). [bî-şahbâ]

bî-ser ü bî-pâ: I. Başsız ve ayaksız. II. Perişan, zavallı (kimse).

Ârzü-yı hâk-i pâyüñdür şabâ gibi şehâ / Yildüren yollarda dâyim **bî-ser ü bî-pâ** beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 4). [bî-ser ü bî-pâ]

bî-ser ü pâ: Perişan ve zavallı.

Hâk-i pâyüñe yüzün sürmek-içün bād-ı şabâ / **Bî-ser ü pâ** sürinür her dem düşüp yollarda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 16). [bî-ser ü pâ]

bî-ser ü pâ ol-: Perişan olmak.

Bî-ser ü pâ olmuşam sevdâlar-ıla pây-mâl / Tâ ser-i zülfüñ hevâsı göñlûme oldu heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 7). [bî-ser ü pâ olmuşam, -mişam]

bī-ser ü sāmān: Akılsız ve varlıksız, düzensiz, sefil ve perişan.

İtme nihān cemālūñi ey āfītāb-ı hüsñ / Çün zerre bigi **bī-ser ü sāmānuñam** senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 10). [bī-ser ü sāmānuñam, -uñam]

bī-sitāre: Talihsiz, bahtsız.

Nice muḳārın olasın ol māha Resmîyā / Ey **bī-sitāre** gökde senüñ yılduzuñ mı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 14). [bī-sitāre]

Ṭālî‘ meded kılaydı bu ben **bī-sitāreye** / Ol māhı gün gibi getürürdüm nezāreye (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 1). [bī-sitāreye, -ye]

bit-: 1. (Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.

Cennetde gerçi nāzūk ü ter mīveler **biter** / Bāğ-ı ruḥuñda daḥı hezār ol kadar biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 1). [biter, -er]

Cennetde gerçi nāzūk ü ter mīveler biter / Bāğ-ı ruḥuñda daḥı hezār ol kadar **biter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 2). [biter, -er]

Gülşende ne ruḥuñ bigi rengīñ gül açılır / Būstānda ne lebüñ bigi şîrīn semer **biter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 4). [biter, -er]

Bir servdür boyuñ ki nihālinde her zamān / Şeftālū-yı lezīz irişür sīb-i ter **biter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 8). [biter, -er]

Şîrīn lebüñ ḥayāline her ḳanda ağlasam / Sebze yirine uçdan uca ney-şeker **biter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 10). [biter, -er]

‘Āşık gözi yaşıyla gelür ḥattı dil-berüñ / Ebr-i bahār-ıla nitekim sebzeler **biter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 12). [biter, -er]

Ser-be-ser serv **biter** ḳāmetüñüñ ḥasretile / Yaşumuñ cūyını her ḳanda revān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 9). [biter, -er]

Serv-ḳaddüñ ‘āşıḳa naḥl-i cihān-ārā yiter / Hiç ‘ar‘ar **bitmesün** ‘ālemde şimşād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 20). [bitmesün, -mesün]

2. Çıkmak, uzamak, büyümek.

Resmî ne bī-uşul şecerdür ‘adū kim / Ḳaṭ‘ eyledükçe fer‘ini daḥı beter **biter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 14). [biter, -er]

3. Bitmek, tükenmek, kalmamak (âşığın gözyaşları bağlamında).

Çan itme yaşımlı lebûñ-içün yüzüme bak / Ger çan işi ola olıcağ sım ü zer **biter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 6). [biter, -er]

bî-uşûl: Tarz, yöntem bilmeyen.

Resmî ne **bî-uşûl** şecerdür ‘adû kim / Çat’ eyledükçe fer‘ini dağı beter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 13). [bî-uşûl]

bî-vefâ: Vefasız, sözünde durmayan, dönek, sadakatsiz. (Sevgili bağlamında).

Bî-vefâsın çü sen behey kâfir / Ne kılam çäre ben behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 1). [bî-vefâsın, -sın]

Âh kim sen **bî-vefâ** dil-dâra te’sîr itmedi / Gerçi âhumdan mü’esserdür çamu âşâr-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 3). [bî-vefâ]

Bî-vefâsın çü sen behey cānum / Ne kılam çäre ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 1). [bî-vefâsın, -sın]

bî-yâr: Sevgilisiz, dostsuz.

Çalır benüm bigi **bî-yâr** u çor u zâr u çazîn / Anuñ ki yâr olup ağıyâr-ıla yarı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 7). [bî-yâr]

bî-zağmet-i çâr-ı gül: Sıkıntı ve eziyet vermeyen gül dikenli.

Cân-ıla nûş-ı mül ne hoşdur / **Bî-zağmet-i çâr-ı gül** ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 2). [bî-zağmet-i çâr-ı gül]

bî-zâr: Bıkmış, usanmış, bezmiş.

Gel ki cānâ eyledi cân u dile kâr intizâr / Kıldı bu cân u cihāndan beni **bî-zâr** intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 2). [bî-zâr]

boy: Boy, endam, kâmet.

Çañ mı seyl-âb-ı yaşımlı çark-âba virse ‘âlemi / Ki_ol **boyı** serv-i revânı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 4). [boyı, -ı]

Ol **boyı** serv ü nârven seyr idicek revân olup / Eşkûñ-ile ayağına eyle revân revānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 3). [boyı, -ı]

Bir servdür **boyuñ** ki nihālinde her zamān / Şeftālū-yı lezīz irişür sīb-i ter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 7). [boyuñ, -uñ]

Ne bālā serv-i dil-cūdur **boyuñ** kim / Virür bār-ı belālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 11). [boyuñ, -uñ]

böyle: Böyle, bu şekilde, bu tarzda.

Şem‘-i hüsnuñ pertevi şevkı durur pervāneves / Yanduran ‘ışk āteşine **böyle** bī-pervā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 8). [böyle]

boynına tak-: Boynuna (zincir) takmak.

Şūrīde olmışdur göñül şevkuñ-ıla teskīn-içün / Zencīr-i zülfüñ **boynına** demdür ki anuñ **tağasın** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 8). [boynına tağasın, -asın]

boynuma düş-: (Saç) Boynuna düşmek, dökülmek. Aşağı doğru sarmak.

Boynuma düşelden saçunuñ bend-i belāsı / Bulmağa hālāşı (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 11). [boynuma düşelden, -elden]

boynuma şalın-: Boynuna salınmak, dolanmak.

Benem şūrīde vü şeydā perīşān-hāl ü pür-sevdā / Müselsel zülf-i zencīri ki tā **boynuma şalındı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 6). [boynuma şalındı, -dı]

boyun tut-: Boyun eğmek, emrine uymayı kabul etmek, itâat etmek.

Çünkü cānān Resmīyā senden cihānda cān diler / **Tut boyun** fermānına çün bendesin sulţān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 32). [boyun tut]

bū cehl: Ebû Cehil.

Bu cehl-ile rakībā cānāndan ırağ ol / Āl olıma bilürsin **Bū Cehl** Muşafāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 6). [bū cehl]

bu kadar: Bu kadar, çok fazla.

Mihr ü meh hod zerre-i sūz-ı derūnuñdan yanar / **Bu kadar** germ-iken ey dil āh-ı serd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 12). [bu kadar]

bu kez: Bu kez, bu defa.

Sāyeñ gibi yüz yıl yüzüm üzre sürinem serverā / Ben hāke rahm idüp eger **bu kez** yüzüme bağasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 6). [bu kez]

bugün: İçinde bulunulan gün, içinde bulunulan zaman.

Mihrüñe **bugün** müşteri olana vefâ kııl / Yarın çü bilürsin ki bu bāzār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 9). [bugün]

Bugün seyrānda bir serv-i sehî-ḳad dil-rübā gördük / Hevā-dārı bizüm bigi hezārān mübtelā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 1). [bugün]

Ġirre_olma bahārına **bugün** bağ-ı cemālūñ / Yarın çü ḥazān irer aña hay begüm hay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 11). [bugün]

Ṭut ki Sa'disin kemāl-i nazm-ıla Resmî **bugün** / Aşşı ne çünkim berisin himmet-i 'Atṭārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 11). [bugün]

Olduñ çü **bugün** ḥüsn serîrine Süleymān / Ey ḥusrev-i ḥübān (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 7). [bugün]

bugün yarın: Çok yakında, kısa bir süre sonra.

İñende 'āşıḳa nāz eyleme **bugün yarın** / Güzelligüñ geçicek ḥüsnüñ i'tibārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 13). [bugün yarın]

Kime yār olsañ **bugün yarın** urursın terkin / Saña hercāyîlük olsun ad u şan şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 15). [bugün yarın]

bul-: 1. Arayarak bir şeye, bir kimseye ulaşmak, kavuşmak.

Ġayret it ey dil cihānda yārı **bul** aḡyārı ḳo / Yārdan ḡayrı ne kim 'ālemde var aḡyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 7). [bul]

Şabr idüp hicrāna vaşluñ istedüḡüm rüz u şeb / Bu ki tekrîsin **bulur** dirler meşel var isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 8). [bulur, -ur]

2. Rast gelmek, karşılaşmak, elde etmek.

Bî-dil ü āşüfteyüz kim dil-sitānı **bulmaduḳ** / Bülbül-i şūrîdeyüz kim gülsitānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 3). [bulmaduḳ, -maduḳ]

3. -e ermek, elde etmek, kazanmak.

Buldı bahār-ıla cihān zînet ü gülşen-i cinān / İç mey-i selsebîli ḥoş-'ıyş-ıla sür zamānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 5). [buldı, -dı]

bü'l-aḳdāḥ: Kadehlerle dolu.

Cān-ı Resmî cāme-i ḥür-ı cināndan oldu dūr / İşde **bü'l-aḳdāḥ** in sînem devā'ü li'l-cürūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 10). [bü'l-aḳdāḥ]

bulaş-: Sataşmak, çatmak, musallat olmak.

Bulaşup it bigi nā-geh tálaya diyü rakīb / Kaçaram havf-ile her geh ki o derden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 9). [bulaşup, -up]

bülbül: Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş (Âşık).

Beni **bülbül** bigi hār-ı belāda inledüp dā'im / Sen ağıyār-ıla seyr-i gülsitān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 7). [bülbül]

‘Âşık-ı mey-h̄ār-ıla hālın beyān itmek için / **Bülbül** okur defter-i gülden hoş-evşāf-ı şürūh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 8). [bülbül]

Ṭıṭi esir-i habs u meges hem-dem-i şeker / **Bülbül** nizār-ı zār-ile gül hem-nişin-i hār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 12). [bülbül]

‘İyd irdi yine gül gibi zeyn oldu güzeller / **Bülbül** bigi biz de diyelüm taze gazeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 2). [bülbül]

Ruḥuñ mānend gülşende gül olmaz / Benüm bigi belālu **bülbül** olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 2). [bülbül]

Ārzü eyler-ise kūyuñı Resmî n'ola kim / Her nefes **bülbül** ider şahın-ı gülistāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 14). [bülbül]

Gül defterini açdı şabā çün varak varak / **Bülbül** hezār şevk-ıla okur sebak sebak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 2). [bülbül]

Güş eyleseñ fiğānumı ey gül ‘aceb mi kim / **Bülbül** bigi hemişe şenā-h̄ānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 16). [bülbül]

Bülbül bigi ‘aceb mi āh itsem ey gül-endām / Hūn itdi gonce bigi bağrumı nār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 11). [bülbül]

Rāzumı gülzāra iletürse nesīm şubḥ-dem / Ey yüzi gül zār olur **bülbül** bigi gül zārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 4). [bülbül]

Bāğ-ı cānda ben belālu **bülbüle** sen gül yiter / Sebz-ḥaṭṭuñ serv-kaddüñ saçlarıñ sünbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 1). [bülbüle, -e]

Ben тұrurken kūyuña n'eyler gelüp zāğ-ı rakīb / Gülsitān içre muķīm olmağa çün **bülbül** yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 6). [bülbül]

Bāğ-ı cihānda ey niçe bī-çāre **bülbülün** / Hār-ı cefā-y-ıla cigerin kan ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 3). [bülbülün, -ün]

Bülbülün zārın hezār idüp güli lāl eyleyen / Şevk-ı rüy-ı yār-ıla āh u fiğānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 11). [bülbülün, -ün]

Ruḥlarıñ yād idüp ey ğonce-dehen gülşende / Güli şermende kılup **bülbüli** lāl eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 8). [bülbüli, -i]

Ḥûn olur ḥār-ı cefā-y-ıla dili lāle-şıfat / Her ki **bülbül** ola sen yüzi gül ü ğonce-fem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 6). [bülbül]

Resmîden işit ruḥlarıñuñ vaşfını ey düst / Gül defterini **bülbül** okur çünkü ser-ā-pāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 14). [bülbül]

Ser-i kūyında_işidüp nāleñi Resmî didi düst / Gelmedi **bülbül** anuñ bigi bu gülzāra daḥı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 14). [bülbül]

Çün cemālūñ dehr bāğın ḥurrem eyler gül gibi / N'ola āfākı kılursa nālişüm **bülbül** gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 2). [bülbül]

bülbül-i cān: Gönül bülbülü; âşık, seven.

Gül yüzüñ yād eyledükçe gösterür ey ğonce-leb / **Bülbül-i cāna** cihān gülzārını ḥār intizār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 12). [bülbül-i cāna, -a]

bülbül-i gūyā: Söyleyen, öten bülbül.

Bu dil-i şeydā o bāğa **bülbül-i gūyā** yiter / Gülşen-i ḥüsnünde çeşmüñ nergis-i şehlā yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 17). [bülbül-i gūyā]

bülbül-i ḥoş-ḥ'ān: Güzel bir sesle öten (okuyan) bülbül (âşık, şair)

Güş eylegil ey düst ki medḥüñi cemende / Resmî bigi bir **bülbül-i ḥoş-ḥ'ān** ele girmez
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 12). [bülbül-i ḥoş-ḥ'ān]

Resmîyi zār görüp gülşen-i kūyında nigār / Dir hezār āferīn ol **bülbül-i ḥoş-ḥ'ānumuza**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 14). [bülbül-i ḥoş-ḥ'ānumuza, -umuza]

bülbül-i nağme-serā: Türkü, şarkı söyleyen bülbül.

Şevḳ-ı gül-i ruḥuñla fiğānını Resmîñüñ / Güş itmedüñse **bülbül-i nağme-serāya** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 14). [bülbül-i nağme-serāya, -ya]

bülbül-i nāzük-suḥan: Nazik ve güzel sözlü bülbül, âşık.

Gül yüzüñ midḥatını okumağa Resmî gibi / Görmedüm luṭf-ıla bir **bülbül-i nāzük-suḥanı**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 10). [bülbül-i nāzük-suḥanı, -ı]

bülbül-i şūrīdeveş: Zavallı, perişan bülbül (âşık) gibi.

Gülşen-i ḥüsnin ki ol gül-ruḥ temāşālandurur / **Bülbül-i şūrīdeveş** 'uşşākı gūyālandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 2). [bülbül-i şūrīdeveş,]

Bülbül-i şūrīdeveş zārum hezār olsa n'ola / Bir cemālī gülsitānı göz görüp sevdi gönül
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 5). [bülbül-i şūrīdeveş]

bülbül-i şūrīde: Âşık, şeyda bülbül.

Bî-dil ü âşüfteyüz kim dil-sitānı bulmaduk / **Bülbül-i şūrīdeyüz** kim gülsitānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 4). [bülbül-i şūrīdeyüz, -yüz]

bülbül-i zār: I. Ağlayan, inleyen bülbül. II. Âşık.

Bülbül-i zāram yüzüñdür çünkü gülzārum benüm / Her seher gel gül gibi güş eyle gül zārum
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [bülbül-i zāram, -am]

bülbüllen-: Bülbül gibi davranmak.

Ne murğdur raķīb ki medhüñden ura dem / Bülbüllenür gelüp güle kuzgun be bak be bak
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 12). [bülbüllenür, -ür]

bülbülveş: Bülbül gibi.

Bu Resmî zār-ı hezār itmesün mi **bülbülveş** / Senüñ bigi gül-i nāzük-bedenden ayrıldı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 11). [bülbülveş]

Çanı ol dem ki lebüñ gonce ruħuñ lāle-y-idi / 'Âşıkuñ **bülbülveş** her dem işi nāle-y-idi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 18). [bülbülveş]

bü'l-heves: Arzu ve heveslerine tâbi, maymun iştahlı, kararsız, aklına her geleni
yapmak isteyen.

Her **bü'l-heves** ne bile hevā-dārlıgımı / Kim bî-haķīkatüñ yine meyli mecāzadur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 7). [bü'l-heves]

bulın-: Var olmak, mevcut olmak.

Var isteme 'ālemde dilā yār bulınmaz / Ger yār **bulınur-ısa** vefā-dār bulınmaz (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 53, Mısra 2). [bulınur-ısa, -urısa]

Var isteme 'ālemde dilā yār **bulınmaz** / Ger yār bulınur-ısa vefā-dār **bulınmaz** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 1). [bulınmaz, -maz]

Var isteme 'ālemde dilā yār **bulınmaz** / Ger yār bulınur-ısa vefā-dār **bulınmaz** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 2). [bulınmaz, -maz]

Her dil-bere dil virme dil-ārām ola diyü / Kim pür-dil ise alıcı dil-dār **bulınmaz** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 4). [bulınmaz, -maz]

Şād olma ki bir yār-ı vefā-dār ele girmez / Ğam çekme ki bir hem-dem ü ğam-h'ār **bulınmaz**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 6). [bulınmaz, -maz]

Şimdiki şehisin şanemā kişver-i hüşnüñ / Dād it ki bu devlet dahı her bār **bulınmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 8). [bulınmaz, -maz]

Mihrüñe bugün müştērî olana vefâ kıl / Yarın çü bilürsin ki bu bâzār **bulınmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 10). [bulınmaz, -maz]

Şanma ki cefâ-y-ıla öle ‘aşık-ı bīmār / Bir derd mi var ki aña tīmār **bulınmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 12). [bulınmaz, -maz]

Bir ism durur Resmî müsemması görünmez / ‘Älemde vefâ kim dinilür dār **bulınmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 14). [bulınmaz, -maz]

Äh kim ‘älemde **bulınmaz** devāsı derdümüñ / Öldürür beñzer beni āhır belāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 1). [bulınmaz, -maz]

Ne saña hüşn ü cemâl-ile **bulınur** hem-tā / Ne baña hüzñ ü melâl-ile olur kimse bedel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 3). [bulınur, -ur]

bunca: Bu kadar, çok.

Hem ‘afa’llāh merdüm-i çeşmüm ki **bunca** za‘f-ıla / Çihre-i zerdüme şaçar dem-be-dem hünin gül-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 7). [bunca]

Bunca fazl-ıla olur mekteb-i ihsānuñda / Pîr-i dānā-yı seḥā tıfl-ı sebaḳ-h‘ān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 33). [bunca]

bunca müddet: Bu kadar zaman, çok zaman.

Bunca müddetdür ki sen şeh bendesidür Resmîye / Dimedüñ rahm eyleyüp bir gün fülānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 13). [bunca müddetdür, -dür]

bunca zamān: Bunca zaman, çok zaman.

Senden ayru degül-iken yoğ-ıdı bende qarār / Gel kıyās it niceyem **bunca zamān** sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 4). [bunca zamān]

bünyād it-: Bina etmek, inşa etmek, kurmak.

Heves-i ābla sirişt itmiş-imiş ḥākümi āh / Seng-i sevdā-y-ıla bennā beni **bünyād idicek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 6). [bünyād idicek, -icek]

bürka‘: Kadınların yüzlerini gizlemek için kullandıkları örtü, peçe, nikap.

Bürka‘ı ref it ruḥuñdan ey meh-i müşgîn-nikāb / Zulmet-i şebden tülü‘ itsün şehir çün āfītāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 1). [bürka‘, -ı]

būse: Öpme, öpüş, öpücük.

Būseñe cān virürem derdüme kıl çāre didüm / Didi cān virmeden artux yoğ aña çāre dahı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 11). [būseñe, -ñe]

Biz saña cānā ‘arz-ı cān itdük itmezsin kabūl / Cānumı vir **būseñ** al olsun Karaman bahşışı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 6). [būseñ, -ñ]

būse vir-: Kendini öptürmek.

Būse virüp gönülüm alduğına cānān Resmîyā / Cānuma kaçd itmez-idi ger peşimān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 11). [būse virüp, -üp]

büstān: Çiçek bahçesi, güzel kokulu çiçeklerle dolu yer, bostan.

Gülşende ne ruhuñ bigi rengin gül açılır / **Büstānda** ne lebün bigi şirīn şemer biter (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 4). [büstānda, -da]

büt-i çin: Çin putu gibi güzel sevgili.

Bir nazar şüretüne beñzimez ey **büt-i Çin** / Nakş-ı Mānī-y-ile şad-nüşa-i Erjeng getir
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 11). [büt-i çin]

büt-i çin ü haṭā: Çin ve Hatā ülkesinin put kadar güzeli.

Hāl-i miskīnün ruhuñda ey **büt-i Çin ü Haṭā** / Şanki Hindū-beççedür Rūm iline düşmiş ğarīb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 3). [büt-i çin ü haṭā]

büt-i sīmīn-beden: I. Gümüş bedenli güzel. II. Bedeni gümüş gibi beyaz ve parlak olan sevgili.

Her ‘aşıkā ki bir **büt-i sīmīn-beden** gerek / Evvel yolında terk-i ser ü cān u ten gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 1). [büt-i sīmīn-beden]

buyur: Buyur bakalım.

Şerbet-i la‘lün durur dārū-yı derdüm em **buyur** / Kim ṭabīb itmez ‘ilāc ‘illet-i bīmār-ı ‘ışk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 5). [buyur]

cādū: I. Cadı, büyücü. II. Sevgilinin gözleri.

Didüm ala gözlerün ālıyla aldandı gönül / Didi kim bilmez misin **cādū** olan eyler firīb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [cādū]

cādū göz: I. Çok güzel ve iri göz. II. Sevgilinin etkileyici, büyüleyici bakışı.

Hecr-ile **cādū gözün** şayd itdi gönlüm bilmedüm / Aña meftün oldum āh ol fitne ḥod ‘ayyār-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 5). [cādū gözün, -ün]

cādū-firīb: Sevgilinin âşığı aldatan, büyüleyen çok güzel ve iri gözleri.

Biñ dil ü cān alınur bir dem eyā **cādū-firīb** / Başlasa ala gözün āl-ile mekr ü fitene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 11). [cādū-firīb]

cādū-yı dehr: Dünya cadısı.

Gözine hem-ser olımazsın eyā **cādū-yı dehr** / Ne kadar sihr bilürseñ okı nîreng getür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 9). [cādū-yı dehr]

cādū-yı fettān: I. Gönül alıcı, büyüleyici göz. II. Sevgilinin gözü.

Yandı cānum ğamze-i cānān elinden el-ġıyās / El-ġıyās ol **cādū-yı fettān** elinden el-ġıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 2). [cādū-yı fettān]

cāh-ı sikender: İskender makamı.

Gelmez gözüme ḥaşmet-i Dārā-y-ıla Kayşer / Hem **cāh-ı Sikender** (Bursalı Resmî Dîvânı,
Müstezad 1, Mısra 6). [cāh-ı sikender]

caḥīm-i fūrkat: I.(Sevgilinin) ayrılığının cehennemi. II. Sevgilinin cehennem gibi
azap veren ayrılığı.

İrgür na‘īm-i vaşluña beni ki bî-ḥisāb / Çekdüm **caḥīm-i fūrkatün** içre ‘azāb-ı telḥ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 8). [caḥīm-i fūrkatün, -ün]

cām: 1. Kadeh.

Dilden gelürse çeşmüme kanlu yaşum n’ola / Zîrā müdām **cāma** sebūdan şarāb aḫar (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 8). [cāma, -a]

2. I. Kadeh. II. Şarap.

Nūş-ı cām it añma encāmı gel ey sultān-ı ḥüsn / Kim kalan encām-ı Cemden ‘ıyş u nūş
cāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 4). [cāmıdur, -ıdur]

Şöyle içelüm şād oluben **cāmı** ki dilden / Ğam ḥānesine şu‘le gele gide ḥaleller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 11). [cāmı, -ı]

Gül devridür ey sākī-i meclis ele al **cām** / Devr eyle ki her bār bu devrān ele girmez (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 9). [cām]

Ḳalb-i ḥazīni açmağa cānānlar gerek / Şaḥn-ı çemende **cām-ıla** cānāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 2). [cām-ıla, -ıla]

Bahār eyyāmı irişdi yine hengāmıdur **cāmuñ** / Yime ğam cām-ı cān-baḥş iç unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 1). [cāmuñ, -uñ]

Sākī pūr eyle **cām** şun imdi müdām kim / Peymāne ṭolmadın ire peymānemüz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 7). [cām]

cām it-: İçki içmek.

Sākī bize şun **cām idelüm** ‘ıyş u ṭarablar / Muṭrib demidür nağam-ıla başla ‘ameller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 9). [cām idelüm, -elüm]

cāme-i ḥūr-ı cinān: Cennet hūrilerinin elbisesi.

Cān-ı Resmî **cāme-i ḥūr-ı cināndan** oldu dūr / İşde bü'l-aḳdāḥ in sīnem devā’ü li’l-cürūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 9). [cāme-i ḥūr-ı cināndan, -dan]

cāme-i şabr: Sabır elbisesi.

Derd ü belāsınuñ pelāsını libās iden anuñ / Çāk eyle Resmî **cāme-i şabr** u ḳarāruñ yaḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 10). [cāme-i şabr]

cāme-i şad-reng: Yüz renkli elbise.

Ol mehūñ mihr pelāsını libās itmiş olan / Almaz egnine gerek **cāme-i şad-reng** getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 8). [cāme-i şad-reng]

cām-ı cān-baḥş: Can veren, hayat bağışlayan şarap.

Bahār eyyāmı irişdi yine hengāmıdur cāmuñ / Yime ğam **cām-ı cān-baḥş** iç unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 2). [cām-ı cān-baḥş]

cām-ı cān-perver: Gönlü ferahlatan, ruhu besleyen şarap.

Zāhidūñ her dem ki meyli cennet ü Kevşerdedür / ‘Āşıḳuñ dīdār-ı yār u **cām-ı cān-perverdedür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 2). [cām-ı cān-perverdedür, -dedür]

cām-ı cem: (İran mitolojisiinde şarabın mûcidi olarak gösterilen Cem’in (Cemşid) kadehinden teşmil yoluyla) Şarap.

Añma encāmı ḳo zehr-i dehri ey sultān-ı ḥüsn / Ḥusrev-i vaḳt ol dem-i ‘ıyş irdi nūş it **cām-ı Cem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 8). [cām-ı cem]

Sāḳiyā mevsim-i ‘ıyş irdi el ur **cām-ı Ceme** / Muṭribā eyle nağam çäre budur def’-i ğama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 1). [cām-ı ceme, -e]

Sākiyā geldi gül eyyāmı el ur **cām-ı Ceme** / Muṭribā eyle nağam çäre budur def'-i gāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 1). [cām-ı ceme, -e]

cām-ı mey: Şarap kadehi.

Jengār-ı ğamdan it dil ü cān gözgüsini pāk / **Cām-ı mey**-ile ki_āyine-i ğayb-bîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 10). [cām-ı mey-ile, -ile]

Her ne kim zūlmetde āb-ı zindeġiden feyz olur / Baña ol nef'i virür her gicede **cām-ı şarāb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 12). [cām-ı şarāb]

cān: 1. Sevgili.

Hey ne kanlar dökdi nā-hāk yire hūnī ġamzesi / Kim ola kırtara anuñ **cān** elinden el-ġıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 10). [cān]

Budur suhanver olduġum ey **cān** lebūñ görüp / Ki_imrendüğümü görenūñ ağızından āb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 9). [cān]

Cān virüp dil n'ola itse leb-i cānāna heves / Cism-i bī-cān olıcaķ lā-būd olur **cāna** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 2). [cāna, -a]

Ciger-hūnam firāķuñdan döker dīdem dem-ā-dem dem / Gel ey **cān** kim dil ü cāndan gide ġam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 2). [cān]

Cān-ıla nūş-ı mül ne hoşdur / Bī-zaħmet-i hār-ı gül ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 1). [cān-ıla, -ıla]

Bī-vefāsın çü sen behey **cānum** / Ne kılam çäre ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 1). [cānum, -um]

Bī-vefāsın çü sen behey cānum /Ne kılam çäre ben behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 2). [cānum, -um]

Cāna kıyma iñen behey **cānum** / Kıana girmek neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 1). [cānum, -um]

Cāna kıyma iñen behey cānum / Kıana girmek neden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 1). [cānum, -um]

Çeşm-i ġaret-gerūñ göñül mülkin / Ne bulur yıķmadan behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 4). [cānum, -um]

Küfr-i zülfüñ durur çün imānum / Baña kimdür diyen behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 6). [cānum, -um]

Dād senden saña behey **cānum** / Kıılma bī-dād iñen behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 3). [cānum, -um]

Dād senden saña behey cānum / Kılma bī-dād iñen behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 4). [cānum, -um]

Cāna kıyma iñen behey **cānum** / Kana girmek neden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 2). [cānum, -um]

Cevri ‘ādet idinme ‘uşşāka / Çünkü bulur iden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 6). [cānum, -um]

Nā-müselmān rakībe uyalı sen / Ölmüşem reşkden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 8). [cānum, -um]

Harem-i hürmetüne ağıyarı / Mahrem itmek neden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 8). [cānum, -um]

Beni zülfün kılalı şūrīde / Delü şanur gören behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 10). [cānum, -um]

Resmīyi bezm-i ğamda kânünveş / ‘İşkdur inleden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 12). [cānum, -um]

Ṭavf-ı kūyuñ şafā durur cāna / Merve haqqı inan behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 10). [cānum, -um]

Nālesi kılsa āhına āheng / Cüş ider güş iden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 14). [cānum, -um]

Vaşla yok çäre hecre döymezem / Öleyin mi ya ben behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 12). [cānum, -um]

Sensüz[in] ben ne zindegānī kılam / Cānsuz olmaz beden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 14). [cānum, -um]

Cān virürken yoluñda bu Resmī / Kaçmağ andan neden behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 16). [cānum, -um]

Çün esirün durur esirge anı / Hod söyler seven behey **cānum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 18). [cānum, -um]

Nice taḥrīr idem dil derdin ey **cān** / Ki bir bābı şıgışmaz biñ kitāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 9). [cān]

Gördüm ol meh gösterür zülfiyle şekl-i lām u dāl / Didüm ey **cān** dil mi dilersin meh al eyleme āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 22). [cān]

Sen mehün mihriledür tā şubḥ **cānā** her gice / Kūyuñuñ girdinde gerdün gibi gerdān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [cānā, -ā]

Cānuma kār itdi **cānā** fūrkatūñ raḥm it didüm / Dir gerek şabr it gerek cān vir budur kārüm benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [cānā, -ā]

Gel ki **cānā** eyledi cān u dile kār intizār / Kıldı bu cān u cihāndan beni bî-zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 1). [cānā, -ā]

Cānā revā mıdur ki beni bî-ķarār idüp / Her bî-ķarāra yār olasın idesin ķarār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 7). [cānā, -ā]

Sensüzün ben n'iderem cān u cihānı **cānā** / 'Āşık-ı bî-dile cānāne gerek cānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 5). [cānā, -ā]

Gözlerüm hecrūñde **cānā** nice bulsun nūr u fer / Kim bu rüşendür izā cā'el-ķazā 'amye'l-başar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 1). [cānā, ā]

Naẓardan dūr idüp **cānā** ḥırāmān ķāmetūñ serden / Gözüm yaşını cū bigi revān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 5). [cānā, -ā]

Raķıbe söyleme tā sırr[1] **cānā** olmaya vāķıf / 'Ulüvv-i maḥrem-i rāz[1] nihān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 9). [cānā, -ā]

Cānā bu ḥūnī ğamze nice cān-sitān-imiş / İnsāna raḥmı yok ne 'aceb bî-emān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 1). [cānā, -ā]

Muzā'af eyleme cāna za'ifüm cevruñi **cānā** / Ki_olupdur zecr-i hecrūñden dil-i mu'telde müdġam ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 7). [cānā, -ā]

Nedür sensüz ten-i bî-cān-ısam **cānā** bi-ḥamdillāḥ / Ki olmışdur enīs endūh u ğam ğam-ḥ'ār u hem-dem dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 11). [cānā, -ā]

Ġayret-ile ḥāk-i rāhuñ olduġum **cānā** bu kim / Dāmenūñi gerd-i ḥāk-i ġayrdan pāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 5). [cānā, -ā]

Gerçi kuşūr-ı Resmî çokdur yoluñda **cānā** / Taķşır-i bendesin şeh tutsa n'ola tamāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 13). [cānā, -ā]

Ḥışm-ıla çeşmūñ eylese **cānā** işāreti / Bir demde niçe biñ dil ü cān ola ġāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 1). [cānā, -ā]

Yolumda terk-i cān itmez dimişsin Resmîyi **cānā** / Nedür cānān-içün cān kim dirīġ eyleyeler anı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 13). [cānā, -ā]

Göñül evvel naẓarda ḥod gözüñ āline ilindi / Murāduñ cān-ısa **cānā** anı da saña al indi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 2). [cānā, -ā]

Biz saña **cānā** 'arż-ı cān itdük itmezsın ķabūl / Cānumı vir buseñ al olsun Ķaraman baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 5). [cānā, -ā]

2. Âşık.

Cânāna **cân** ki vâsıl ola vaḥdet-ise pes / Resmî ne sen gerek ol arada ne ben gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 15). [cân]

Ġamze-i maḥmûruñ-ıla hem-ḳadeḥ olmağa **cân** / Bezm-i ḥüsnüñde şafâ-yı la‘l-i nâbuñ mül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 9). [cân]

3. Can, ruh.

Gözlerüñ la‘lün deminden cân bağışlar **cānuma** / Bu meşeldür kim şarâb-ıla olur cân bahşişi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 9). [cānuma, -uma]

Varını virsün dimiş cân-ıla vaşlum isteyen / Vireyin yok dimezem **cānum** durur varum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [cānum, -um]

Sensüzün ben n’iderem cân u cihānı cânā / ‘Âşık-ı bî-dile cânāne gerek **cānı** n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 6). [cānı, -ı]

Beñzer gözüñüñ ḳaşdı yine **cāna** olupdur / Kim ḳanumı dökmeclige merdāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 1). [cāna, -a]

Yoluñda Resmî terk-i ser itmez dimiş ‘adū / ‘Âşık olan ḳalır mı begüm başa **cāna** hiç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 10). [cāna, -a]

Ger reh-i kūy-ı vişāl-i yāra başduñsa ḳadem / Resmîyā geḥ **cân-ıla** serden ki bunlar perdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 14). [cân-ıla, -ıla]

Cân añılmaz rāh-ı ‘ışḳ içinde cânān istenür / Cân virürler anda derde şanma dermān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 1). [cân]

Ḳurbān ḳaşuñ kemānına **cân** eyledüm revān / Gördüm ki tîr-i ğamzeñe sînem nişān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 5). [cân]

Zülf-i dil-ber gibi ‘ālemde bulur ‘ömr-i dırāz / Her ki **cānını** ḳıla ol çeşm-i fettāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 4). [cānını, -ını]

Varını virsün dimiş **cân-ıla** vaşlum isteyen / Vireyin yok dimezem cānum durur varum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [cân-ıla, -ıla]

Çün serv-i sehî **cân-ıla** dil hecre sezādur / Ḳo yiri durur eyledi ‘iştān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 9). [cân-ıla, -ıla]

Yolumda terk-i cân itmez dimişsin Resmîyi cânā / Nedür cânān-içün **cân** kim dirîğ eyleyeler anı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 14). [cân]

Göñül evvel nazarda ḥod gözüñ āline ilindi / Murāduñ **cân-ısa** cânā anı da saña al indi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 2). [cân-ısa, -ısa]

‘Ādet-idi la‘lūñūñ bīmāra dermān baḥṣiṣi / Tañ degül ‘İsā deminden mürdeye **cān** baḥṣiṣi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 2). [cān]

Gözlerüñ la‘lūñ deminden cān bağışlar cānuma / Bu meşeldür kim şarāb-ıla olur **cān** baḥṣiṣi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 10). [cān]

Virme benüm bigi gönül her şanemüñ hevāsına / Hāke şalup yüzüñ şuyın odlara atma **cānuñ**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 8). [cānuñ, -uñ]

Didi dil n’olur var ey bî-çāre nedür añla hāl / Didüm āhir **cān-ısa** maḳşūd-ı nāzuñdan me’āl
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 24). [cān-ısa, -ısa]

Şol deñlü cevri eyledi cānānumuz bize / Kim tatlu iken acıdı bu **cānumuz** bize (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 121, Mısra 2). [cānumuz, -umuz]

Dil siper kılduğuma peyveste tîr-i ğamzeñe / Reşk idüp **cānum** kaşuñ yāsına qurbānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 10). [cānum, -um]

Resmiyā dil vireli ol gül-‘izāra **cān-ıla** / Arturup efgān-ıla zārum hezār itdūñ beni (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 13). [cān-ıla, -ıla]

Bu ne ṭālî‘dür dirîğā bir nefes **cāndan** beni / Miḥnet-ābād cihān içinde dil-şād itmedi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 7). [cāndan, -dan]

4. (Âşığın) canı, gönlü.

Yandı **cānum** ğamze-i cānān elinden el-ġıyās / El-ġıyās ol cādū-yı fettān elinden el-ġıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 1). [cānum, -um]

Qalmadı dilde qarār oldum perīşān-rūzgār / Tā ki sevdā şaldı **cāna** zūlf-i pür-sevdā-yı dūst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 4). [cāna, -a]

Cāna kaşd eylese ebrūñ-ıla ğamzeñ ne ‘aceb / Hoş kemānı var iderse n’ola qurbāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 11). [cāna, -a]

Def’-i zehr-i kahr-ı mār-ı zūfūñ-içün ey şanem / Hoḳḳa-i la’l-i lebūñden **cāna** tiryāk isterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 8). [cāna, -a]

Ṭavf-ı kūyuñ şafā durur **cāna** / Merve ḥaḳḳı inan behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
91, Mısra 9). [cāna, -a]

Cānda belā-yı ḥasret dilde ğam-ı maḥabbet / Serde hevā-yı fūrḳat sīnemde nār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 5). [cānda, -da]

Her ne **cān** kim mübtelā-yı cevri cānān olmaya / Şüret ü ma’nide ol cāndan ola **cān** olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 1). [cān]

Dil saçuñ bendine düşmeklige dīvānelenür / **Cān** ruḥuñ şem'ine yanmaqlığa pervānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 2). [cān]

Yalıñuz şanma seni bende çeker zülf dilā / Gelegör **cānuma** ol ğamze-i fettānı n'ider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 8). [cānuma, -uma]

Cevr eylemek bu **cānuma** her dem neden gelür / Ya'nî cefā-yı düst muḥibbe vefā mîdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 3). [cānuma, -uma]

Rāz-ı dehānuñı dile şorar bu **cānı** gör / Dīvāneden ne lu'b-ıla pinhān ḥaber çeker (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 3). [cānı, -ı]

'Aceb mî derdine dil şorar-ısa la'lüñden / Ki **cānı** irdi lebe ḥastedür cevāb ister (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 4). [cānı, -ı]

Zıkr-i lebüñle **cān** u dehenden cülāb aḥar / Yok yok nedür cülāb ki ter ḳand-i nāb aḥar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 1). [cān]

Çü nūrı tal'atüñüñ şem' bigi **cāna** düşer / Görüp göñül anı pervāne bigi yana düşer (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 1). [cāna, -a]

Gözlerüñ ne sihr ider kim **cānumı** kılpup nişān / Tîri[ni] pinhān urur tutar kemānı āşıkār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 9). [cānumı, -umı]

Cān irdi lebe hecr-ile cānān ele girmez / Bî-dil yürürem derd-ile dermān ele girmez (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 1). [cān]

Cān ḥayālın dile gelmek dilese Resmî n'ola / Ḥāne-perverdür ider ḥıdmet-i mihmāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 13). [cān]

Dilde ğam **cānda** elem dîdede nem serde hevā / Beni ḥāk itdi göreyin kim oda yana heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 11). [cānda, -da]

Mısr-ı ḥüsninden nigāruñ şām-ı zülfidür sebab / Kılpupa **cān** Yūsufın çāh-ı zenaḥdāndan
ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 8). [cān]

Ḳılca **cānumda** ḳomadı zerre deñlü şabr tā / Bu miyān u ol dehānı göz görüp sevdi göñül
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 7). [cānumda, -umda]

Oldısa ser-geşte vü şeydā ḥired āşüfte **cān** / Şanma tenhā Resmî anı göz görüp sevdi göñül
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 9). [cān]

Cānum ārām eylemez ārām cānumsuz benüm / Hem ḳarār itmez bu dil ol dil-sitānumsuz
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 1). [cānum, -um]

Ḥayālüñ cismüme cāndur tapuñ **cānuma** cānāndur / Lebüñ derdüme dermāndur sözüñ
zaḥmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 3). [cānuma, -uma]

Mużā‘af eyleme **cāna** za‘īfüm cevvrüñi cānā / Ki_olupdur zecr-i hecrüñden dil-i mu‘telde müdgām gam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 7). [cāna, -a]

Cānānsuz olıcak n’iderem **cān** oda yansun / Şihhat baña derd old[1] çü dermān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 1). [cān]

N’ola teşrîf idüben külbe-i aḥzānumuza / Gelesin bir gice biñ minnet ola **cānumuza** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 2). [cānumuza, -umuza]

Hevesdür saña **cānum** n’ola ey meh / Hevā-dār olsa zerre āfītāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 5). [cānum, -um]

Didüm almaz **cān** leb ü la‘lūñ nişābından naşīb / Didi kim geçmez zekāta la‘l ü mercān baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 11). [cān]

Cānumı mest itdi la‘li şevkı bî-şahbā benüm / Hālūme kılmaz nazar ol gözleri şehlā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 27). [cānumı, -umı]

Niçe bir künc-i gam içre **cānı** mehcür eyleyem / Bîm-i hecri vaşl-ı ümmidle gerek dūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 11). [cānı, -ı]

Bu söz-ile **cānumı** hoşdur ki mesrūr eyleyem / Göñlümün vîrānesin dirsın ki ma‘mūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 13). [cānumı, -umı]

Peykân-ı tîr-i gamzesi sînemden ey göñül / Geçsün қо **cāna** girme şaḥın sen ol araya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 12). [cāna, -a]

Cānuma cismümde şordum ḥāl-i dilden bir ḥaber / Bilmezem bu ḥānda ben daḥı mihmānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 7). [cānuma, -uma]

Biz saña cānā ‘arz-ı cān itdük itmezsin ḫabül / **Cānumı** vir buseñ al olsun Ḳaraman baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 6). [cānumı, -um, -ı]

cān: Cin tâifesi.

Birinüñ dîvāne-i zencîr-i zülfi ins ü **cān** / Birinüñ pervāne-i şem‘-i ruḥı şems-i semā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 9). [cān]

Birinüñ kûçek dehānında muḥayyer ins ü **cān** / Birinüñ ‘uşşāḳa irer bûseliginden nevā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 15). [cān]

cān al-: Öldürmek.

Her ne deñlü cüst ise **cān almağa** cāzū gözün / Ben de cān virmekte biñ ol deñlü çālāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 9). [cān almağa, -mağa]

Dil ü dîn almağ-ıla olmadı āh ala gözün / Başladı āla yine **cānı** daḥı **ala** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 6). [cānı ala, -a]

Ḳanumı içmek diler ol çeşm-i hūn-h'āruñ senüñ / **Cānumı almak** diler la'l-i şeker-bāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 2). [cānumı almak, -mak]

cān bāğı: Can, gönül bahçesi.

Va'de-i vaşluñ gibi bî-aşl u bünyād olmasun / Ruḥlaruñ **cān bāğına** berg-i gül-i ḥamrā yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 16). [cān bāğına]

cān bağışla-: Can vermek. Hayat vermek, canlandırmak, diriltmek.

Gözlerüñ la'lüñ deminden **cān bağışlar** cānuma / Bu meşeldür kim şarāb-ıla olur cān bağışşı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 9). [cān bağışlar, -r]

cān bülbüli: Gönül bülbüli; âşık, seven.

Cān bülbüli gül yüzüñ-içün ten kafesinde / Ḳumrı bigidür derd-ile her dem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 3). [cān bülbüli]

cān çekiş-: Ölmek üzere olmak.

Dil gözüñ zaḥmı-y-ıla ḥaste yatup **cān çekişür** / Reşk ider görüp anı bu dil-ile cān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 1). [cān çekişür, -ür]

Dil gözüñ zaḥmı-y-ıla ḥaste yatup cān çekişür / Reşk ider görüp anı bu dil-ile **cān çekişür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 2). [cān çekişür, -ür]

cān dile-: (Âşığın) Canını vermesini istemek.

Çünkü cānān Resmiyā senden cihānda **cān diler** / Tūt boyun fermānına çün bendesin sulṭān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 31). [cān diler, -r]

cān gözi: İnsanda gözle görünmeyi gören, sezen, hissedenden mânevî güç, uyanıklılık, basîret.

Resmiyā cānān yüzini **cān göziyle** gözle kim / Ten göziyle göremez kimse revānı âşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 15). [cān göziyle, -yle]

cān gūşına gūşvār: Kulağına küpe olmak, can kulağıyla dinlemek; dikkatle dinlemek, söylenen sözün hiç unutulmaması gerekmek.

Cān gūşına çü Resmî sözüñ **gūşvārdur** / Tutmazsa nazmuña n'ola degme kulaḳ kulaḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 9). [cān gūşına gūşvārdur, -dur]

cān kaşdı: Öldürme isteği, öldürmeye niyetlenme.

Her kaçan **cān kaşdına** ḡamzeñ çeker tiḡ-ı helāk / Çaḡrışur her kūşeden dil-ḥasteler rūḥi fidāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 1). [cān kaşdına, -na]

cān mülki: Canevi, yürek, gönül ülkesi.

Çılmağa envār-ı dil **cān mülkini** envār-ı 'ışık / Hüsn kândilîn uyarmış nūr-ı Hakdan nār-ı 'ışık (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 13). [cān mülkini, -ni]

cān oyna-: Canını feda etmeye hazır olmak, canıyla oynamak.

Derd-i dil **cān oynamağa** zülf ü ğamzeñ üstine / Cān-bāzuñ lu'b[1] ekser çenber ü hançerdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 7). [cān oynamağa, -mağa]

cān u cihān: 1. Can ve dünya, bütün her şey.

Gel ki cānā eyledi cān u dile kār intizār / Kıldı bu **cān u cihāndan** beni bī-zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 2). [cān u cihāndan, -dan]

Reh-i 'ışka kadem-i şıdk urup Resmî bigi / El çeküp **cān u cihāndan** zer ü serden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 14). [cān u cihāndan, -dan]

Sensüzün ben n'iderem **cān u cihānı** cānā / 'Āşık-ı bī-dile cānāne gerek cānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 5). [cān u cihānı, -ı]

N'eylerem **cān u cihānı** baña cānānum gerek / 'Aynına almaz bihişt-i heşti dīdār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 3). [cān u cihānı, -ı]

Görmeyelden yüzün ol **cān u cihānuñ** Resmîyā / Beñzerüz şol cisme kim rūh-ı revānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 13). [cān u cihānuñ, -uñ]

2. I. Can ve dünya, bütün her şey. **II.** Can ve dünya kadar değerli olan sevgili.

Āhum āvāzına āheng ideli nālemden / Şimdi bī-cān olup ey **cān u cihān** sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 12). [cān u cihān]

cān u dil ü ser: Can, gönül ve baş.

Yoluñda kılur līk fedā **cān u dil ü ser** / Bu Resmî-i çāker (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 21). [cān u dil ü ser]

cān u dil: Can ve gönül.

Yağup qarār u nāzı dilden bu nār-ı hicrān / Kamusı **cān u dilde** şabr u qarār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 2). [cān u dilde, -de]

Gel ki cānā eyledi **cān u dile** kār intizār / Kıldı bu cān u cihāndan beni bī-zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 1). [cān u dile, -e]

Dem olur tīr-i ğamuñ **cān u dile** hem-dem idi / Fürkatüñden bu gözüm hem dem idi hem nem-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 13). [cān u dile, -e]

Cercīs-şıfat şabr idelüm erre-i hecre / Dilerse deler **cān u dili** çün Zekerıyyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [cān u dili, -i]

cān u gönül: Can ve gönül.

Sāḳıyā dök bāde-i billūra yāḳūt-ı revān / Kim bahār eyyāmıdur **cān u gönül** sāḡardadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 12). [cān u gönül]

cān u ser: Can ve baş.

Dil alup almadı mı dîn çeşm hışm idüp yine / Kaşd dārü'l-mülk-i imān-ıla **cān u serdedür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 6). [cān u serdedür, -dedür]

cān vir-: 1. Ölmek, ruhunu teslim etmek.

Cānuma kār itdi cānā fūrkatūñ raḥm it didüm Dir gerek şabr it gerek **cān vir** budur kārüm benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [cān vir]

Her ne deñlü cüst ise cān almağa cāzū gözūñ / Ben de **cān virmekde** biñ ol deñlü çālāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 10). [cān virmekde, -mekde]

Başuban baḡrına dil tıflı ḡayālın müjeññ / **Cān virüp** derd-ile dir kim nice ḡançercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 8). [cān virüp, -üp]

Raḥm idüp kimse dimez Resmî-i miskîne dirîḡ / **Cān virüp** derdūñ-ile terk-i cihān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 14). [cān virüp, -üp]

2. Ölmek, canını feda etmek.

Saḡa yār olmaz dilā ol dil-sitān şimden girü / Var yine derdūñle vir hecrinde cān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 2). [cān vir]

Gördükçe yüz çevürmek bizden revā mıdur kim / Biñ **cān viren** yoluña degmez mi bir selāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 10). [cān viren, -en]

Ben gerek **cān vireyin** terk-i cihān eyleyeyin / Saḡa ey düst ne ḡam āḡ baḡa ḡayf u dirîḡ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 15). [cān vireyin, -eyin]

Büseñe cān virürem derdüme kıl çāre didüm / Didi **cān virmeden** artuḡ yoḡ aña çāre daḡı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 12). [cān virmeden, -meden]

Nice **cān virmeyem** ey rüḡ-ı revānum saḡa kim / Kañkı bī-cān ola kim olmaya cānāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 3). [cān virmeyem, -meyem]

Şîrîn lebüñe ben nice **cān virmeyem** ki_olur / Cān-ı 'azîzi kişiye ey sîm-ber lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 9). [cān virmeyem, -meyem]

Sen nev-cevāna ben nice **cān virmeyem** şehā / Kim göricek yüzüñi dil-i şeyḡ u şāb aḡar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 5). [cān virmeyem, -meyem]

Nice **cân virmeyem** ğamzeñ okına ey kemān-ebrū / Ki biñ mecrūḥa rūḥ olur anuñ bir zaḥm-ı peykānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 5). [cân virmeyem, -meyem]

Ey ṭabīb-i cān u dil ben ḥaste **cân virsem** n'ola / La'l-i cān-baḥşuña kim şehd ü şifādur 'āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 7). [cân virsem, -sem]

Cān virüp dil n'ola itse leb-i cānāna heves / Cism-i bī-cān olıcaḥ lā-būd olur cāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 1). [cân virüp, -üp]

Cān virüp derdüñi almaḥ baña sūd itse yiter / N'ola bāzār-ı maḥabbetde ziyān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 7). [cân virüp, -üp]

Gördüm raḳīb **cân virür** ol dil-bere didüm / Ḥaḳ getüre meger bunı ağır cenāzedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 5). [cân virür, -ür]

Dilemez bu dil-i bīmār müdārā-yı ṭabīb / **Cân virür** yolna senüñ derdüñe dermān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 4). [cân virür, -ür]

Büseñe **cân virürem** derdüme kıl çäre didüm / Didi cān virmeden artuḥ yoḡ aña çäre daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 11). [cân virürem, -ürem]

Cân virürken yoluñda bu Resmî / Kaçmaḡ andan neden behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 9). [cân virürken, -ürken]

Cân virürken yoluñda bu Resmî / Kaçmaḡ andan neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 15). [cân virürken, -ürken]

Cān añılmaz rāḥ-ı 'ışḳ içinde cānān istenür / **Cân virürler** anda derde şanma dermān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 2). [cân virürler, -ürler]

Dilā ser-bāz-iseñ meydāna gel cānāna **cānuñ vir** / Hüner 'arz eyle 'uṣṣāḳa ki ṭabl-ı 'ışḳ çalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 3). [cānuñ vir]

cāna cebr it-: Sıkıntılı bir duruma katlanmak için kendini zorlamak.

Çünkü beyhūde 'ameldür ārzū-yı vaşl-ı yār / **Cāna cebr idüp** dilā cidd-ile kedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 10). [cāna cebr idüp, -üp]

cāna kıy-: Bir kimseyi, canlıyı öldürmek, acımadan katletmek.

Cāna kıyma iñen behey cānum / Kāna girmek neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 1). [cāna kıyma, -ma]

cāna yit-: Tahammül gücünü aşmak, canına yetmek.

Cevr-ise **cāna yitdi** kalmadı şabra çäre / Luṭf u vefā demidür ey şāḥ ben ğulāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 5). [cāna yitdi, -di]

cānān: Sevgili.

Çün cefā vü cevri **cānānuñ** vefādur ‘āşıka / Kānķı bī-cāndur kim ister cevri-cānāndan hālāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 5). [cānānuñ, -uñ]

Kalb-i hāzīni açmağa **cānānlar** gerek / Şahn-ı çemende cām-ıla cānāneler gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 1). [cānānlar, -lar]

Cevri **cānānuñ** cihānda cān-fezādur ‘āşıka / Her cefā ma‘şūkdan mihr ü vefādur ‘āşıka
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 1). [cānānuñ, -uñ]

Cān añılmaz rāh-ı ‘ışķ içinde **cānān** istenür / Cān virürler anda derde şanma dermān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 1). [cānān]

Çü **cānān** derd-mendidür dil ü cān / Devāsını leb-i cānāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 48, Mısra 7). [cānān]

Resmiyā **cānān** yüzini cān göziyle gözle kim / Ten göziyle göremez kimse revānı āşikār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 15). [cānān]

Cān irdi lebe hecr-ile **cānān** ele girmez / Bī-dil yürürem derd-ile dermān ele girmez (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 1). [cānān]

Görmemek **cānān** yüzün gāyetde müşkil kār-imiş / Aña biz bī-çāreler şabr eylemek nā-çār-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 1). [cānān]

Cevri-cānāna taħammül ger baña mümkün ola / Her kişi **cānān-ıla** vaşl ola hicrān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 4). [cānān-ıla, -ıla]

Nice cān virmeyem ey rūh-ı revānum saña kim / Kānķı bī-cān ola kim olmaya **cānāna** heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 4). [cānāna, -a]

Cānāna cān ki vāşıl ola vahdet-ise pes / Resmî ne sen gerek ol arada ne ben gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 15). [cānāna, -a]

Hayālūñ cismüme cāndur tapuñ cānuma **cānāndur** / Lebūñ derdüme dermāndur sözüñ
zaħmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 3). [cānāndur, -dur]

Cānānsuz olıcaķ n’iderem cān oda yansun / Şihhat baña derd old[ı] çü dermān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 1). [cānānsuz, -suz]

N’eylerem cān u cihānı baña **cānānum** gerek / ‘Aynına almaz bihişt-i heştı dīdār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 3). [cānānum, -um]

Büse virüp göñlüm alduğına **cānān** Resmiyā / Cānuma kaşd itmez-idi ger peşimān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 11). [cānān]

Şol deñlü cevri eyledi **cānānumuz** bize / Kim tatlu iken acıdı bu cānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 1). [cānānumuz, -umuz]

Bu cehl-ile raķībā **cānāndan** ırağ ol / Āl olımaz bilürsin Bū Cehl Muştafāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 5). [cānāndan, -dan]

Dilā ser-bāz-iseñ meydāna gel **cānāna** cānuñ vir / Hüner ‘arz eyle ‘uşşāka ki tabl-ı ‘ışk çalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 3). [cānāna, -a]

Çünkü **cānān** Resmîyā senden cihānda cān diler / Tüt boyun fermānına çün bendesin sulţān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 31). [cānān]

cānāne: Sevgili, sevilen kadın.

Sensüzün ben n’iderem cān u cihānı cānā / ‘Āşık-ı bî-dile **cānāne** gerek cānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 6). [cānāne]

Meclis-i ‘uşşākuñ olmaz revnaķı **cānānesüz** / Lā-cerem cem‘ olıcaķ şem‘-i şebistān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 3). [cānānesüz, -süz]

Şabr idüp hicrāna dirler vaşl olur **cānāneye** / Bir haberdür söylenür illā biz anı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 11). [cānāneye, -ye]

Ķalb-i hāzini açmağā cānānlar gerek / Şaħn-ı çemende cām-ıla **cānāneler** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 2). [cānāneler, -ler]

cān-baħş ol-: Can veren, hayat bağışlayan olmak.

Dem-i ‘Īsā gibi **cān-baħş ola** Resmî nefesüñ / Hem-nefes olur-iseñ bir nefes ol muħyî-deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 13). [cān-baħş ola, -a]

Nutķa geldükçe dem-i ‘Īsā gibi **cān-baħş olan** / Ol şeker-leb tūtî-i şîrîn-zebānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 3). [cān-baħş olan, -an]

cān-bāz: I. Īp, at vb. üzerinde tehlikeli gösteriler yapan kimse, akrobat. II. Canıyla oynayan aşık. (Sevgilinin saçı bağlamında).

Derd-i dil cān oynamāğā zūlf ü ġamzeñ üstine / **Cān-bāzuñ** lu‘b[ı] ekser çenber ü hançerdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 8). [cān-bāzuñ, -uñ]

cāndan: İçten, samîmî, gönülden.

Bu ikisin bir arada gördüğünce Resmîyā / Birine dilden du‘ā kıl birine **cāndan** şenā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 20). [cāndan]

cāndan bîzār eyle-: Yaşama isteği yok olacak kadar sıkıntı vermek, usanmasına sebep olmak, bıktırmak, bezdirmek.

İbtidāsıdır ki **cāndan** beni **bîzār eyledi** / Kim bilür nice belādur intihāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 3). [cāndan bîzār eyledi, -di]

cāndan bîzār kııl-: Canından bezdirmek, sıkıntıya sokmak, yaşama isteğini yok etmek.

Ƙıldı hem hecrüñ ğamı **bîzār** bu **cāndan** beni / Çıkarup öldürmege hecr-ile zindāndan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 27). [cāndan bîzār kııldı, -dı]

cāndan it-: Ölümüne sebep olmak, öldürmek, öldürtmek.

‘İşk meydānına girme ki gönül **cāndan ider** / Kim ciger-dār-ısa elbetde o meydān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 9). [cāndan ider, -er]

cāndan sev-: Candan sevmek, yürekten, tüm kalbiyle sevmek.

Sevdüğüm cāndan seni dilden dimedüm kimseye / Lîk işidürem sever dirler haber var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 5). [cāndan sevdüğüm, -düğüm]

cān-fezā: Cana hayat veren, iç açan.

Cevri cānānuñ cihānda **cān-fezādur** ‘āşıkā / Her cefā ma‘şūkdan mihr ü vefādur ‘āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 1). [cān-fezādur, -dur]

cān-ı ‘azîzi: I. Kıymetli can. II. Sevgilinin canı.

Şîrîn lebüñe ben nice cān virmeyem ki_olur / Cān-ı ‘azîzi kişiyey sîm-ber lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 10). [cān-ı ‘azîzi]

cān-ı ğam-zede: Gamlı, kederli gönül.

Kim anuñ serv-i sehî bigi hezār āzādı var / N’ola ‘azm itse ‘adem mülkine **cān-ı ğam-zede** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 10). [cān-ı ğam-zede]

cān-ı resmî: Resmî’nin bedeni.

Cān-ı Resmî cāme-i hūr-ı cināndan oldı dūr / İşde bü’l-aḳdāḥ in sînem devā’ü li’l-cürūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 9). [cān-ı resmî]

cān-ıla serden geç-: Candan ve baştan vazgeçmek; bir uğurda ölümü göze almak, ölmeye razı ve hazır olmak, canının gözünde hiçbir değeri kalmamak.

Vaşl-ı cānāne-y-içün **cān-ıla serden geçerem** / Şanmağıl beni hemān sîm-ile zerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 1). [cān-ıla serden geçerem, -erem]

cānını kurbān it-: Bir uğurda canını feda etmek, canını vermek.

Cānını kaşuñ kemānına revān **kurbān ider** / Her ki Türk-i ğamzeñüñ tîrinden ola zaḥm-nāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 3). [cānını kurbān ider, -er]

Cānumı kurbān idüp sînem siper kılan müdām / Ğamzesi tîriyle ebrûsı kemānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 5). [cānumı kurbān idüp, -üp]

cān-sitān: Can alan, can alıcı.

Cānā bu ḥūnī ğamze nice **cān-sitān-imiş** / İnsāna raḥmı yok ne ‘aceb bî-emān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 1). [cān-sitān-imiş, -imiş]

cānsuz: Cansız, ruhsuz. (Sevgili olmadan yaşayamamak bağlamında).

Sensüz[in] ben ne zindegānī ḳalam / **Cānsuz** olmaz beden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 14). [cānsuz]

cānu çek-: İstek duymak, arzulamak, canı istemek.

Cānum neler **çek**er bu dil-i pür-belāya şor / Dermāndeler ḥikāyetini mübtelāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 1). [cānum çek, -er]

cānu gibi şaḳla-: Canı gibi korumak, çok fazla değer vermek.

Şevḳ-ı la‘lūñ dilde **cānum gibi şaḳlardum** dirīğ / ‘Āleme bu ḳanlu yaşum eyledi rüsvā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 9). [cānum gibi şaḳlardum, -rdum]

cāna cebr eyle-: I. Canına kastetmek, canına kıymak. II. Canını zor durumda bırakmak.

Göñlümi āl-ile alduñ **cānuma cebr eyleme** / Virürem al anı da ḥüsn-i rızādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 3). [cānuma cebr eyleme, -me]

cāna kār it-: Çok etkilenmek, yüreğine işlemek.

Cānuma kār itdi cānā fūrḳatūñ raḥm it didüm / Dir gerek şabr it gerek cān vir budur kārüm benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [cānuma kār itdi, -di]

Resmî-i dil-ḥasteyem **kār itdi** derdüñ **cānuma** / Ya devā ḳıl vaşl-ıla hecr-ile öldür ya beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 13). [cānuma kār itdi, -di]

cāna ḳaşd it-: Öldürmeye niyet etmek, öldürmek istemek.

Büse virüp göñlüm alduğına cānān Resmîyā / **Cānuma ḳaşd itmez-idi** ger peşimān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 12). [cānuma ḳaşd itmez-idi, -mez, -di]

cān yaq-: I. Can acısı veya üzüntü vermek. II. Zulmetmek, ızdırap vermek, zarara uğratmak.

Gül ruḥuñ tābı **yaqar cānumı** od lāle bigi / Dür dişüñ şevkı ağıdur yaşımı jāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 1). [cānumı yaqar, -ar]

cāzū: I. Cadı. II. Çok güzel ve iri göz. (Sevgilinin, âşığı büyüleyen ve onda sihir etkisi yaratan gözü bağlamında).

Her ne deñlü cüst ise cān almağa **cāzū** gözüñ / Ben de cān virmekte biñ ol deñlü çālāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 9). [cāzū]

cebîn: Alın.(Temiz, açık alınlı, alnı açık sevgili bağlamında).

Şoran nūr-ı Muḥammedden nişān görsün cemālūñi / Ki niçe berķ urur rüşen **cebînüñde** ‘ayān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 4). [cebînüñde, -üñde]

‘Arz eyle **cebînüñi** hilāl it meh-i bedri / Göster ruḥuñı mihr-i dıraḥşān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 5). [cebînüñi, -üñi]

cefā: Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

Raḥm eylemedüñ Resmî-i dil-ḥasteye āḥir / Öldürdi **cefā** vü sitem ü ğam n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [cefā]

Resmiyā kânūn idindi çün **cefā** resmini düst / Ney bigi kıl sen daḥı āḥ u fiğān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 17). [cefā]

Cevri cānānuñ cihānda cān-fezādur ‘āşıķa / Her **cefā** ma‘şūķdan mihr ü vefādur ‘āşıķa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 2). [cefā]

Şanma ki **cefā-y-ıla** öle ‘āşıķ-ı bīmār / Bir derd mi var ki aña tīmār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 11). [cefā-y-ıla, -yıla]

Cefāña şabr firāķuñda pīşem olmışdur / Ğarīblikda güç olur çü şan‘at olmayıcaķ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 11). [cefāña, -ña]

Resmî kılına resmi **cefā-y-ısa** bes durur / Āyīn-i cevre ayduñ iñen ‘ādet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 11). [cefā-y-ısa, -yısa]

Vefā-y-ıçun **cefāya** kalma Resmî / Ki bu miftāḥdur ol fetḥ-i bāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 13). [cefāya, -ya]

Bu **cefāyı** baña ki_ol ḥūr u melek-rū eyledi / Dünyede insāna herģiz bir perī-zād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 9). [cefāyı, -yı]

Resmîyi ki geh añar-ıdı **cefādan** ol nigār / Hayli müddetdür ferāmūş eyledi yād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 13). [cefādan, -dan]

cefā eyle-: Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.

Dir-idüm baña **cefā eyleme** her gāh saña / Geldi haṭṭuñ n'ideyüm āh baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 3). [cefā eyleme, -me]

cefā vü cevri: Eziyet, zulüm, incitici söz veya davranışlar.

Çün **cefā vü cevri** cānānuñ vefādur 'āşıkā / Kankı bī-cāndur kim ister cevri-i cānāndan ḥalāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 5). [cefā vü cevri, -i]

cefā-ḥū: Eziyet etmeyi huy edinmiş, zalim, gaddar, merhametsiz (sevgili).

Bir vefā-yār u **cefā-ḥū** seng-dil sīneñ bigi / Ser-be-ser seyr eyledük işbu cihānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 9). [cefā-ḥū]

cefā-ḥūy: Eziyet etmeyi huy edinmiş, gaddar, zalim, merhametsiz (sevgili).

Ol **cefā-ḥūy** u cefā-kāruñ elinden āh kim / Kim belāsıdur baña cevri ü cefāsı derdümüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 7). [cefā-ḥūy]

cefā-kār: Cefa eden, eziyet veren (sevgili).

Ol cefā-ḥūy u **cefā-kāruñ** elinden āh kim / Kim belāsıdur baña cevri ü cefāsı derdümüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 7). [cefā-kāruñ, -uñ]

cefā-yı düst: Sevgilinin eziyeti, zulmü.

Cevri eylemek bu cānuma her dem neden gelür / Ya'nī **cefā-yı düst** muḥibbe vefā mıdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 4). [cefā-yı düst]

cehl: Bilgisizlik, bilmezlik, cahillik, cehalet.

Bu **cehl-ile** raḳībā cānāndan ırağ ol / Āl olıma bilürsin Bū Cehl Muştāfāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 5). [cehl-ile, -ile]

cellād: Can kıyan, can alan kimse.

Zülf-ile ğamzeñ çeker çāh-ı zenaḥdāndan beni / Habs içinden çıkararı kimseyi **cellād** olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 30). [cellād]

Ğamze-i ḥūn-rīzi bigi bī-emān **cellādı** var / N'ola kıl olsa şānavber ḳaddine şimşād-ı bağ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 7). [cellādı, -ı]

cem´ : Topluluk, cemiyet, meclis.

Gel şem´-i cemālũñ-ile kıl **cem´i** münevver / Pervâne bigi şem´-i şebistān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 3). [cem´i, -i]

Âhum odından münîr olduğı hüsnuñ pertevi / Bu ki **cem´i** rüşen eyler şem´i nûr-ı nârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 8). [cem´i, -i]

cem´ ol-: Bir araya gelmek, toplanmak.

Meclis-i ´uşşākuñ olmaz revnakı cānānesüz / Lā-cerem **cem´ olıcaķ** şem´-i şebistān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 4). [cem´ olıcaķ, -ıcak]

cemāl: Güzellik, yüz güzelliğı, güzel yüz.

Bülbül-i şūrîdeveş zārum hezār olsa n´ola / Bir **cemālî** gülsitānı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 6). [cemālî, -i]

Olmazsa baña fer virüp ey māh **cemālũñ** / Gelmez gözüme zerre hûr-ı hāver olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 3). [cemālũñ, -ũñ]

Çün **cemālũñ** dehr bāğın hurrem eyler gül gibi / N´ola āfākı kılursa nālišüm bülbül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 1). [cemālũñ, -ũñ]

Bu hüsñ ü **cemāl-ile** gören dir seni ahsent / Zî-şun´-ı Hudā şalli ´alā nûr-ı Muḥammed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 3). [cemāl-ile, -ile]

İtme nihān **cemālũñi** ey āfitāb-ı hüsñ / Çün zerre bigi bî-ser ü sāmānuñam senũñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 9). [cemālũñi, -ũñi]

Şoran nûr-ı Muḥammedden nişān görsün **cemālũñi** / Ki niçe berķ urur rüşen cebînũñde ´ayān nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 3). [cemālũñi, -ũñi]

Virmiş-iken bu **cemālî** begüm Allāh saña / Bende-y-iken dil ü cān-ıla ben ey şāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 1). [cemālî, -i]

cemāl-i ´ālem: Dünyanın güzelliğı.

Zînet-i huld-ı berîn viren **cemāl-i ´āleme** / Ol yüzi berg-i gül-i bāğ-ı cinānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 7). [cemāl-i ´āleme, -e]

Yüzũñ nûrıyla olmışken **cemāl-i ´ālemũñ** rüşen / Ne zālimdür şaçar zulmet şaçuñ kılur nihān nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 7). [cemāl-i ´ālemũñ, -ũñ]

cem'iyet: I. Toplu ve düzenli olma, perişan ve dağınık olmama, derli topluluk. II. Gönüldeki dirlik düzenlik.

Ey niçe zevk u şād-ıla 'ıyş idenlerüñ / **Cem'iyetin** ğam-ıla perîşân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 12). [cem'iyetin, -in]

cem'iyet-i şādî: Sevinç topluluğu.

Ey perîşân görmesün **cem'iyet-i şādî** yüzün / Ğuşşa-i zülfüñle her dil kim perîşân olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 7). [cem'iyet-i şādî]

cenāze: Gömülmek üzere hazırlanmış ceset, ölü, mevtâ.

Gördüm rakîb cân virür ol dil-bere didüm / Hâk getüre meger bunu ağır **cenāzedür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 6). [cenāzedür, -dür]

ceng it-: I. Savaşmak. II. Mücadele etmek, çekişmek.

Er-iseñ **ceng idelüm** gel berü meydāna rakîb / Tā göreler ki nice dîv-ile insān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 11). [ceng idelüm, -elüm]

cege düş-: I. Savaşmak. II. Çekişmek, mücadele etmek.

Dem-be-dem yaşum-içün dîde vü dil **cege düşer** / Şan iki haşm durur birbirile kan çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 5). [cege düşer, -er]

cennet: İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nîmetlerle dolu yer.

Cennetde gerçi nāzûk ü ter mîveler biter / Bâğ-ı ruhuñda dahı hezâr ol kadar biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 1). [cennetde, -de]

Dilemez dil ser-i kûyuñda rakîbi şanemā / **Cennet** içre âdem olan ide mi şeytāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 8). [cennet]

Zāhidüñ her dem ki meyli **cennet** ü Kevşerdedür / 'Āşıkuñ dîdār-ı yār u cām-ı cān-perverdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 1). [cennet]

'Arz olursa gülşeni **cennet** yüzine bakmazam / Ol ruhı reşk-i gül-i bâğ-ı cinānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 9). [cennet]

Leblerüñ Kevşer yüzüñ **cennetdür** ey hūrî-liķā / Kāmet-i Tübā-hırāmuñ müntehādur 'āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 5). [cennetdür, -dür]

cennet-miṣāl: Cennet gibi.

Cihān **cennet-miṣāl** oldu şular ‘ayn-ı zülāl oldu / Çiçekler pāy-māl oldu şafāsın sür bu hengāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 3). [cennet-miṣāl]

cercīs-şıfat: (A.S.) : (Circis) Taberi tarihine göre: İsâ Aleyhisselâmdan sonra gelmiş ve Filistinde yaşamış ve onun şeriatı ile amel etmiş olan bir peygamberdir. Yedi sene içerisinde tebliğde bulunarak çok işkencelere maruz kalmış, müteaddid defalar öldürülmüş ve mu'cize ile dirilerek tekrar tebliğ vazifesine devam etmiştir. Kendisine düşmanlık eden kavim ateşle helâk edilmiştir. En sonunda yine Cercis Aleyhisselâm şehid edilmiştir. Cercis-sıfat; Cercis gibi.

Cercīs-şıfat şabr idelüm erre-i hecre / Dilerse deler cān u dili çün Zekerıyyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [cercīs-şıfat]

cevāb: Yanıt, karşılık.

Her su’ālî k’eylerem deryā-yı bāb-ı mevcden / Dīde-i gevher-feşānum ‘arz ider bir bir **cevāb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 6). [cevāb]

‘Aceb mi derdine dil şorar-ısa la’lūñden / Ki cānı irdi lebe ḥastedür **cevāb** ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 4). [cevāb]

İrdi kemāle nazmla Resmî ki şu bigi / Her kāmīlūñ sözine dilinden **cevāb** aḡar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 14). [cevāb]

cevāb di-: Cevap vermek, karşılık vermek.

Em şorduğumca leblerine dimesün cevāb / Oldur benüm bu derdüme em ‘illet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 9). [cevāb dimesün, -mesün]

cevāb vir-: Karşılık vermek, icabet etmek.

Niçe ki şordum-ısa devā derdüme lebūñ / Şāfî **cevāb virmedi** ben nā-tüväna hīç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 8). [cevāb virmedi, -medi]

cevāhir: I. Cevherler. II. Değerli, kıymetli.

Nesr ider nazm **cevāhirlerini** yollaruñ / N’ola şāhum yoğ-ısa Resmî ḡuluñ sīm ü zeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 11). [cevāhirlerini, -lerini]

cevher-i cām: I. Değerli, mücevher kadeh. II. Şarabın özü, mayası.

Cevher-i cām-ıla ḡalbūñ ḡālīş eyle zer gibi / Jeng-i ḡamdan tā dilūñ āyīne gibi ola pāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 11). [cevher-i cām-ıla, -ıla]

cevher-i eşk: Gözyaşı cevheri.

Leb-i yâķūtuñ-içün **cevher-i eşküm** dökerem / La'l-i cān-perver-içün lü'lü'-i serden geçерem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 5). [cevher-i eşküm, -üm]

cevr: Haksızlık edip incitme, eziyet, cefa, gadr, zulüm.

Cevr-ise cāna yitdi qalmadı şabra çāre / Luţf u vefā demidür ey şāh ben ğulāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 5). [cevr-ise, -ise]

Cevri 'ādet idinme 'uşşāķa / Çünkü bulur iden behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 5). [cevri, -i]

Ol dem kanı ki **cevrüñ-ile** pür-şafā-y-ıduķ / Qadrini bildük ol dahı hem bir zamān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 9). [cevrüñ-ile, -üñile]

Cevr-ile öldürür seni dirlerdi āh kim / Şordum lebinden ol haber āķır yalan-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 15). [cevr-ile, -ile]

Muzā'af eyleme cāna za'ifüm **cevrüñi** cānā / Ki_olupdur zecr-i hecrüñden dil-i mu'telde müdgām ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 7). [cevrüñi, -üñi]

Cevri 'ādet idinme 'uşşāķa / Çünkü bulur iden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 5). [cevri, -i]

Gönderme raķibüñ-ile **cevrüñ** haberin kim / İnanmazam ol kāfire peygāmbەر olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 9). [cevrüñ, -üñ]

Cevri cānānuñ cihānda cān-fezādur 'āşıķa / Her cefā ma'şūkdan mihr ü vefādur 'āşıķa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 1). [cevri, -i]

Hecr odına yandurursın yile virüp hāķümi / **Cevr-ile** qan ağladursın zār u zār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 6). [cevr-ile, -ile]

Qıl teraħħum nażarın Resmî-i üftādeye kim / Sen degül **cevri** cihān dahı qılur aña şehā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 12). [cevri]

cevr eyle-: Eziyet etmek, haksızlık ederek incitmek, zulmetmek.

Şol deñlü **cevr eyledi** cānānumuz bize / Kim tatlu iken acıdı bu cānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 1). [cevr eyledi, -di]

Cevr eylemek bu cānuma her dem neden gelür / Ya'nî cefā-yı düst muħıbbe vefā midur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 3). [cevr eylemek, -mek]

Hıçe şatdum 'ālemi gördüm ki her dem yā hābīb / Ağzuñı yād itdigümce baña **cevr eyler** raķīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 24). [cevr eyler, -r]

Şādiden ayağı yire başmaz yine beñzer / Yārūñ bize **cevr itdigin** ağıyāra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 10). [cevr itdigin, -digin]

Kūh-ı ‘ışkında benüm bigi niçe Ferhādı var / N’ola şākird olsa **cevr itmekde** dil-berler aña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 4). [cevr itmekde, -mekde]

cevr okı: Eziyet oku.

Kemānveş kıddümi dest-i cefā-y-ıla dü-tā idüp / Beni **cevr okına** her dem nişān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 4). [cevr okına, -na]

cevr ü cefā: İncitici söz veya davranışlar, eziyet ve zulüm.

Düstüm her ne kadar kılur-iseñ **cevr ü cefā** / Yıgdür andan baña kim eyleyesin mihr ü vefā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 1). [cevr ü cefā]

Ol cefā-hūy u cefā-kāruñ elinden āh kim / Kim belāsıdur baña **cevr ü cefāsı** derdümñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 8). [cevr ü cefāsı, -sı]

cevr ü cefā-yı yār: Sevgilinin eziyet ve zulmü.

Cevr ü cefā-yı yārı dil-āzār olan bilür / Bu hāl-i zārı yārı dil-āzār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 1). [cevr ü cefā-yı yārı, -ı]

cevr-i cānān: Sevgilinin zulmü, eziyeti.

Cevr-i cānāna tahammül ger baña mümkün ola / Her kişi cānān-ıla vaşl ola hicrān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 3). [cevr-i cānān, -a]

Çün cefā vü cevri cānānuñ vefādur ‘āşıkā / Kānķı bī-cāndur kim ister **cevr-i cānāndan** hālāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 6). [cevr-i cānāndan, -dan]

cezā: Ceza, karşılık.

Benden **cezā** rakıbe olma karīb iñende / Yapışmasun uyuzı yakışma ol cüzāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 7). [cezā]

cidd: Bir işi çalışıp çabalayarak yapma, gayret, ceht.

Çünki beyhūde ‘ameldür ārzū-yı vaşl-ı yār / Cāna cebr idüp dilā **cidd-ile** kedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 10). [cidd-ile, -ile]

ciger: Bağır, yürek.

Bāğ-ı cihānda ey niçe bī-çāre bülbulñ / Hār-ı cefā-y-ıla **cigerin** kan ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 4). [cigerin, -in]

Hāsret-i hāl ü lebñnden lāleveş bende nişān / Kāna boyanmış oda yanmış **ciger** var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 4). [ciger]

Her dem **ciger** ki yaralanur tîğ-ı derd-ile / Diler bu yara-y-ıla ki ol yāra yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 5). [ciger]

Gül yile vardı vü âb oldu ruḥuñ reşki-y-ile / Lâle ḥâk oldu ḥasedden oda yandı **cigeri** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 6). [cigeri, -i]

ciger kanı: Ciğer kanı. (Âşığın ciğeri yani gönlü yaralıdır, gönlünden kan akar. Aşkın verdiği ızdırar ve kederle ciğer kanıyla yazı yazar).

Resmiyâ yārūñ dehānı zülf ü resmin deftere / Yaz **ciger kanıyla** bilsünler ki anuñ nāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 10). [ciger kanıyla, -yla]

ciger kanını iç-: Eziyet etmek, üzmek, canını yakmak.

Ġamzeñ ḥayālî dilde **ciger kanını iç**er / Def-i ḥumār-ı meste belî ṭolıdan gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 9). [ciger kanını iç, -er]

Ḥünî gözūñ ‘aceb mi **içerse ciger kanın** / Maḥmūr-ı ḥ’âb fitne vü mest-i müdāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 7). [ciger kanın içerse, -erse]

ciger-dār: Yürekli, cesur.

‘Işk meydānına girme ki gönül cāndan ider / Kim **ciger-dār-ısa** elbetde o meydān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 10). [ciger-dār-ısa, -ısa]

ciger-ḥūn: I. Ciğeri kan içinde. II. Çok muzdarip.

Ciger-ḥūnam firākuñdan döker dīdem dem-ā-dem dem / Gel ey cān kim dil ü cāndan gide ğam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 1). [ciger-ḥūnam, -am]

cihān: 1. Âlem, dünya, yeryüzü.

Sen meh-liḳāya mihr-i münîr ola mı naẓîr / Kim bu felek getürmedi mişlūñ **cihāna** hiç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 6). [cihāna, -a]

Gül yüzūñ yād eyledükçe gösterür ey ğonce-leb / Bülbül-i cāna **cihān** gülzārını ḥār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 12). [cihān]

Gözūñle ḳaşuñ u zülfūñ ki ideler el bir / Zamāna fitne ṭolar şūr u şer **cihāna** düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 12). [cihāna, -a]

Resmî-i dil-dāde gibi bu **cihānda** dil-berā / Kes başum ger var-ısa bir bî-dil ü dil-dāde kes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 11). [cihānda, -da]

Ġayret it ey dil **cihānda** yārı bul aġyārı ḳo / Yārdan ġayrı ne kim ‘âlemde var aġyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 7). [cihānda, -da]

Gün aydan alur-ıdı Resmî **cihānda** nūrı / Bir zerre gün yüzinden ger kılsa meh zıyā karz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 9). [cihānda, -da]

Selāmet ehli olur mı **cihānda** 'ışk ehli / Seri nişāne-i seng-i melāmet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 3). [cihānda, -da]

Ço sa'y u şabrı dilā bu **cihān** içinde ki olur / Ne ibtidā-yı vişāl ü ne intihā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 3). [cihān]

Cihānda çekmedüğüm gerçi bir belā yoğdur / İşidesin kâmusından belī belā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 9). [cihānda, -da]

Bir vefā-yār u cefā-ğū seng-dil sīneñ bigi / Ser-be-ser seyr eyledük işbu **cihānı** görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 10). [cihānı, -ı]

Luṭf itdügi kişiye **cihānı** cinān ider / Kahr itdügine 'ālemi zindān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 17). [cihānı, -ı]

Cihān cennet-mişāl oldı şular 'ayn-ı zülāl oldı / Çiçekler pāy-māl oldı şafāsın sür bu
hengāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 3). [cihān]

Bahār eyyāmı hoş-demdür **cihān** gīt-i hurremdür / Bilür kâdrin şu ki ādemdür bu mevsimde
bu eyyāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 11). [cihān]

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden artuk hayrını / Gerçi çoklar menfa'at görür **cihānda** nâsdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 6). [cihānda, -da]

La'lüñ durur ey dürr-i girān-māye **cihānda** / Yākūt-ı güher-püş u revān-perver olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 7). [cihānda, -da]

Cevri cānānuñ **cihānda** cān-fezādur 'āşık / Her cefā ma'sūkdan mihr ü vefādur 'āşık
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 1). [cihānda, -da]

Selsebīl-i meyi nüş eyle gel ey hür-likā / Ki bahār-ıla **cihān** beñzedi bağ-ı İreme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 4). [cihān]

Ruḥuñ sırrınuñ ey meh-rū ki tā oldı 'ayān nūrı / Bulup fer mihr ü meh tıldı ser-ā-ser bu **cihān**
nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 2). [cihān]

Sevdüm **cihānda** cān-ıla bir māl-ı peykeri / Kim nūr u fer yüzinden alur şems-i hāverī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 1). [cihānda, -da]

Buldı bahār-ıla **cihān** zīnet ü gülşen-i cinān / İç mey-i selsebīli hoş-ıyş-ıla sür zamānuñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 5). [cihān]

Pür olur güher-i luṭfuñla şadef bigi **cihān** / Bahr-ı cūduñ ki temevvüc ide ey kân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 25). [cihān]

Çünkü cānān Resmīyā senden **cihānda** cān diler / Tūt boyun fermānına çün bendesin sultān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 31). [cihānda, -da]

Her kim ki Hāk yolında ola menzilet bulan / Oldur **cihānda** devlet-ile saltanat bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 22). [cihānda, -da]

Gülşen-i hüsniñ İlāhī bu ikisinüñ daḥı / Gül gibi ḥandān u ḥurrem tūt **cihānda** dāyīmā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 22). [cihānda, -da]

Kıl teraḥḥum nazarın Resmī-i üftādeye kim / Sen degül cevri **cihān** daḥı kılur aña şehā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 12). [cihān]

Bu dem kim vaḳt-i işretdür şaḳın fevt itme fırsatdur / Bu daḥı bir ḡanīmetdür **cihāndan** alagör kāmūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 6). [cihāndan, -dan]

Cihānuñ bağ-ıla dārı olısar bağ-ıla dārı / Anuñ kim ola bu zülf ü zenaḥdān bend ü zindānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 9). [cihānuñ, -uñ]

Bu ne ṭālī'dür dirīgā bir nefes cāndan beni / Miḥnet-ābād **cihān** içinde dil-şād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 8). [cihān]

2. I. Dünya, âlem, cihan. II. Bütün insanlar, dünyada yaşayan herkes.

Ey Hızr-dem meded ir kim yiler āhum-ıla / Ğarḳ itmesün **cihānı** mevc-i biḥār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 10). [cihānı, -ı]

cihān gülşeni: Dünyanın gül bahçesi.

Ḥārsuz bir güli yok çünkü **cihān gülşeninüñ** / Şad-hezār olur-ısa murğ-ı hoş-elḥānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 7). [cihān gülşeninüñ, -nüñ]

cihānı tūt-: Dünyayı kaplamak, her tarafa yayılmak, her yerde etkisini hissettirmek.

İhlāşa başlayanlar olur maḡfıret bulan / **Tutdı cihānı** zerḳ u riyā āfiyet bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 24). [cihānı tutdı, -dı]

cinān: Cennetler.

Luṭf itdügi kişiye cihānı **cinān** ider / Kahr itdüğine 'ālemi zindān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 17). [cinān]

Çün eşigüñden beni redd itdüñ ey ḥūrī-likā / Dūzaḥ olsun baña firdevs ü **cinān** şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 8). [cinān]

Gel serv bigi seyr kıl ey ḥūr-likā kim / Firdevs ü **cinān** oldı revān cūy-ıla her cāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 10). [cinān]

cism: Beden, vücut.

Hayālün **cismüme** cāndur tapuñ cānuma cānāndur / Lebün derdüme dermāndur sözüñ zaḥmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 3). [cismüme, -üme]

Seyf-i sitemle dehr seni itmedin helāk / Hāk olmadın bu **cism** ü yile varmadın bu hāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 8). [cism]

Hāk itdi hevā oda yakup **cismini** luṭf it / Şu sep ki biraz diñlene ol nāra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 7). [cismini, -ini]

Cānuma **cismümde** şordum hāl-i dilden bir haber / Bilmezem bu hānda ben daḥı mihmānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 7). [cismümde, -ümde]

cism-i bî-cān ol-: Cansız beden; kendini kaybetmiş olmak.

Cān virüp dil n'olaitse leb-i cānāna heves / **Cism-i bî-cān olıcaḳ** lā-büd olur cāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 2). [cism-i bî-cān olıcaḳ, -lıcaḳ]

cism-i rūḥ-baḥş: Can veren varlık.

Ya rūḥsın muşavver ü ya **cism-i rūḥ-baḥş** / Kim āb u gilden olmaya bu resme pāk zāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 9). [cism-i rūḥ-baḥş]

cübbe: Elbise üstüne giyilen, bedeni uzun ve bol, yenleri geniş, düğmesiz giyecek.

Var hüner defterlerini oda yak kim Resmiyā / Şimdi 'ālemde hüner bir **cübbe** bir destār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 12). [cübbe]

cüdā düş-: Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek.

Didüm vîrāne dil zülfün kemendinden **cüdā düşdi** / Didi teskîn ider lā-büd selāsil şūr-ı şeydāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 7). [cüdā düşdi, -di]

cülāb: Gül suyu.

Zıkr-i lebünle cān u dehenden **cülāb** aḳar / Yok yok nedür cülāb ki ter ḳand-i nāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 1). [cülāb]

Zıkr-i lebünle cān u dehenden cülāb aḳar / Yok yok nedür **cülāb** ki ter ḳand-i nāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 2). [cülāb]

cüllāb-ı cān-perver: Gönüle ferahlık veren, ruhu besleyen gül suyu.

Ruḥlarıñdan ṭamlasun ḳo dürr bigi dar la'lüne / Kim gül-āb-ile olur **cüllāb-ı cān-perver** lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 8). [cüllāb-ı cān-perver]

cümle: Bütün, hep, tüm.

Hoş durur güş-ı ney ü nüş-ı mey itmek her nefes / **Cümle** 'ıyş esbābı kim ola müheyyā dem-be-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 12). [cümle]

cür'a: Yudum, bir yudum.

Şun ey sākī bize la'lūñ şarābın / Kim anuñ **cür'ası** gibi mül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 10). [cür'ası, -sı]

Şol bâdeden ki āb-ı hayāt Hızır bigi / Hāk-i remīme **cür'ası** yuhyi'l-'izāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 4). [cür'ası, -sı]

cüş it-: Coşmak.

Nālesi kılsa āhına āheng / **Cüş ider** güş iden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 14). [cüş ider, -er]

cüş kıl-: Coşmak, taşmak.

Acıyup **cüş kıla** hālūme baħr ağlarsam / Yüregi taşta taşta derd-i dilüm söylersem (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 9). [cüş kıla, -a]

cüşa gel-: Coşmak, taşmak, kendinden geçecek duruma gelmek.

Ağlasam hālūmi bahre acıyup **cüşa gelür** / Söylesem derd-i dilüm taşta içi taşta gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 5). [cüşa gelür, -ür]

cüst: Çabuk hareket eden, çevik.

Her ne deñlü **cüst** ise cān almağa cāzū gözün / Ben de cān virmekde biñ ol deñlü çālāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 9). [cüst]

cüy: Akarsu, ırmak.

Ser-be-ser serv biter kâmetüññün ħasretile / Yaşumuñ **cüyını** her kında revān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 10). [cüyını, -ını]

Gel serv bigi seyr kıl ey hūr-liķā kim / Firdevs ü cinān oldu revān **cüy-ıla** her cāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 10). [cüy-ıla, -ıla]

cüy it-: I. Akmak, ırmağa çevirmek. II. Çok ağlamak.

Cüy idüp her cāyı bu seyl-i sirişk dīdeveş / Niçe kim seyr itdük ol serv-i revānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 5). [cüy idüp, -üp]

cüy-bār-ı çeşm: Göz ırmağı (gözyaşı).

Cüy-bār-ı çeşmüme şalma beni ey serv-kaḍ / Bir avuç ḥāki iki seyl-āba sedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 3). [cüy-bār-ı çeşmüme, -üme]

cüy-ı cud: Cömertlik ırmağı.

Cüy-ı cuduñla olur taze gül-i gülşen-i luṭf / Bād-ı ḥulkuñla açılur gonce-i ḥandān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 19). [cüy-ı cuduñla, -uñla]

cüy-ı eşk: Gözyaşı ırmağı.

Cüy-ı eşküm ‘ālemi ğark-āba virür ‘ākıbet / Resmîyā ol kâmet-i serv-i revānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 13). [cüy-ı eşküm, -üm]

cüzām: İnsan vücudunda yer yer lekeler veya çibanlar ve yaralar şeklinde beliren, çok bulaşıcı, iyileşmesi güç bir deri hastalığı, miskin hastalığı.

Benden cezā raķıbe olma karīb inende / Yapışmasun uyuzı yakışma ol **cüzāma** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 8). [cüzāma, -a]

çağrış-: Hep bir ağızdan bağırarak, haykırmak, yaygara koparmak.

Her kaçan cān kaşdına ğamzeñ çeker tığ-ı helāk / **Çağrışur** her küşeden dil-ḥasteler rūḥi fidāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 2). [çağrışur, -ur]

çāh-ı zekān: Çene çukuru.

Her ki dil bağlasa ol turre-i müşğın-resene / Yiridür kim düşe ḥālūñ gibi **çāh-ı zekāna** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 2). [çāh-ı zekāna, -a]

çāh-ı zenaḥdān: Çene çukuru.

İstemez dîvāne dil **çāh-ı zenaḥdāndan** ḥalāş / Gerçi her kişi diler kim ola zindāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 1). [çāh-ı zenaḥdāndan, -dan]

Mısr-ı ḥüsninden nigāruñ şām-ı zülfidür sebab / Kılmağa cān Yūsufın **çāh-ı zenaḥdāndan** ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 8). [çāh-ı zenaḥdāndan, -dan]

Zülf-ile ğamzeñ çeker **çāh-ı zenaḥdāndan** beni / Ḥabs içinden çıkaran kimseyi cellād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 29). [çāh-ı zenaḥdāndan, -dan]

çāk: I. Yırtık, yarık. II. Yüreği yaralı.

Zülfüñüñ zencirine yüz biñ dil ü cānlar esir / Ğamzeñüñ ḥançerlerinden şad hezārān sîne **çāk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 6). [çāk]

Sinemi şevk-ı lebünle gül gibi **çāk** isterem / Rüyumu mihr-i ruḥuñla lāleveş ḥāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 1). [çāk]

çāk eyle-: Yırtmak.

Derd ü belâsınıñ pelâsını libâs iden anuñ / **Çāk eyle** Resmî câme-i şabr u qarârıñ yaqasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 10). [çāk eyle]

çāk it-: Yırtmak, parçalamak.

Yağdı dil lâle-ruhuñ şevk-ıla ey gülşen-i cān / Lā-cerem ğonce-lebūñ yādına **çāk itdi** kabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 8). [çāk itdi, -di]

çāk ol-: Yırtılmak, parçalanmak.

Ğonce-i ğunc la'lüñe öykündüĝin 'ayb itme kim / **Çāk olupdur** perde-i nāmūs dest-i hārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 6). [çāk olupdur, -up, -dur]

çal-: Çalmak. (Bir müzik aleti çalmak bağlamında).

Göklere ireli feryādum kapuñdan düstüm / Zühre **çalmaz** sâzını sūz-ı figānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 4). [çalmaz, -maz]

çālāk: Çabuk hareket eden, hareketli, çevik.

Her ne deñlü cüst ise cān almağa cāzū gözüñ / Ben de cān virmekde biñ ol deñlü **çālāk** isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 10). [çālāk]

çalın-: (Mûsikî aletleri için) Vurulmak, üflenmek veya gereken yapılmak suretiyle ses vermeleri sağlanmak, sesleri gerektiği şekilde çıkarılmak, seslendirilmek.

Dilā ser-bāz-iseñ meydāna gel cānāna cānuñ vir / Hüner 'arz eyle 'uşşāka ki tabl-ı 'ışk **çalındı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 4). [çalındı, -dı]

çäre: 1. I. İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol. II. İlaç, deva, tedbir.

Bî-vefâsın çü sen behey kâfir / Ne kılam **çäre** ben behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 2). [çäre]

Büseñe cān virürem derdüme kıl **çäre** didüm / Didi cān virmeden artuğ yoğ aña **çäre** dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 12). [çäre]

2. İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol.

Vaşla yok **çäre** hecre döymezem / Öleyin mi ya ben behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 7). [çäre]

Sāķiyā geldi gül eyyāmı el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam **çäre** budur def'-i ğama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 2). [çäre]

Çäre şabırdur dirler irmege vişālũñe şehā / Bī-çäreler şabr idemez ol çäreye nā-çār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 7). [çäre]

Çäre şabırdur dirler irmege vişālũñe şehā / Bī-çäreler şabr idemez ol **çäre**ye nā-çār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 8). [çäre, -ye]

Vaşla yok **çäre** hecre döymezem / Öleyin mi ya ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 11). [çäre]

Sāḳiyā mevsim-i 'ıyş irdi el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam **çäre** budur def'-i ğama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 2). [çäre]

çäre kılma-: Çaresi olmamak, çıkar yol bulamamak, çaresiz kalmak.

Cevr-ise cāna yitdi **kılmadı** şabra **çäre** / Luṭf u vefā demidür ey şāh ben ğulāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 5). [çäre kılma, -dı]

çäre kıl-: Çare bulmak, çare olmak. Derdini gidermek.

Büseñe cān virürem derdüme **kıl çäre** didüm / Didi cān virmeden artuḳ yoğ aña çäre daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 11). [çäre kıl]

çäre ne: Ne çare? Çare yok. Yapılacak bir şeyin olmaması, elden hiçbir şeyin gelmemesi.

Dil-berüñ ḥaṭṭ-ı ğubārı yüzini tutdı-y-ısa / Çäre ne Resmî meşeldür yazılan başa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 10). [çäre ne]

çarḥ: Talih, baht, zaman, devran.

Bir niçe gün kimüñ ki yüzine güle bu **çarḥ** / Döner zamān-ıla yine giryān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 13). [çarḥ]

Ey niçe şād olanları ğam-ğın ider bu **çarḥ** / V'ey niçe ğam çekenleri şādān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 25). [çarḥ]

Dest-i zamāne kāmētümi eyledi kemān / Kıldı bu **çarḥ** tır-i belāya beni nişān (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 12). [çarḥ]

çarḥ: Gökyüzü, kainat, felek, âlem, dünya.

Nağme-i dil-sūzum irişdi meger eflāke kim / Vecde geldi çarḥ urur **çarḥ** ol şadādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 10). [çarḥ]

Olmayan 'ışkuñ esiri ğamdan āzād olmasun / Ol melāḥat **çarḥınuñ** tábende mihr-i a'zamı (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 6). [çarḥınuñ, -ınuñ]

çarḥ ur-: Dönmek, devretmek.

Nağme-i dil-sūzum irişdi meger eflāke kim / Vecde geldi **çarḥ urur** çarḥ ol şadādan dūstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 10). [çarḥ urur, -ur]

çarḥa ir-: I. Gökyüzüne erişmek, ulaşmak. II. Âşığın göklere çıkacak derecede içten ve yüksek sesle ah etmesi.

Ey gönül ol mehûñ eger mihrine bağladuñsa bil / Ney gibi bağruñı delüp **çarḥa irür** fiğānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 2). [çarḥa irür, -ür]

çarḥ-ı dūn: Alçak dünya, aşağılık felek.

Şanma hemişe döne murāduñca **çarḥ-ı dūn** / Demler gelür ki ‘aksine devrān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 29). [çarḥ-ı dūn]

çarḥ-ı felek: Feleğin çarkı, baht, talih, çarkıfelek.

İñiler **çarḥ-ı felek** nāle vü feryādumdan / Ol semā-ķadre irişmedügi āhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 5). [çarḥ-ı felek]

çarḥ-ı kebūdveş: Mavi gökyüzü gibi.

Mey-ḥāne kūşesindeki ḥalvet-nişin ola / Ne āl ider görüñ baña **çarḥ-ı kebūdveş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 26). [çarḥ-ı kebūdveş]

çek-: 1. Bir halin kuvvetle baskı ve etkisi altında olmak, o hal içinde bulunmak, o hale uğramak, dūçar olmak.

İrgür na‘īm-i vaşluña beni ki bī-ḥisāb / **Çekdüm** caḥīm-i fūrķatüñ içre ‘azāb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 8). [çekdüm, -düm]

2. İçmek.

Ġam meclisinde Resmî idüp dil kebāb u nuķl / Mey-gün lebüñ ḥayāline ḥün-ı ciger **çeker** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 10). [çeker, -er]

3. Katlanmak, üzüntü ve sıkıntıya göğüs germek.

Dil **çeker** sen dil-berüñ derd ü belāsın ġam yimez / Gerçi dirler bal tutan kişi barmağın yalar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 3). [çeker, -er]

Cihānda **çekmedügüm** gerçi bir belā yoḥdur / İşidesin ķamusından belī belā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 9). [çekmedügüm, -medügüm]

Çekdüğüñ bār-ı cefā-y-ıdı hemīn şimdiye dek / Olma tek hicrāna şabr eyle hemān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 3). [çekdüğüñ, -düğüñ]

Geh düst ğuşşasın çekerem geh ‘adū ğamın / Hâkdan ne gelse kûl başına hayr u şer **çeker** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 8). [çeker]

4. (Bir şeyi veya bir kimseyi bulunduğu yerden) Çıkarmak.

Zülf-ile ğamzeñ **çeker** çāh-ı zenaḥdāndan beni / Habs içinden çıkararı kimseyi cellād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 29). [çeker, -er]

çekiş-: 1. Anlaşmazlık içinde bulunmak, tartışmak, münâkaşa etmek, didişmek.

Gelmesün göñlüme şādî ğam-ı ‘ışkuñ var-iken / Bir vilāyetde olıcağ iki sultān **çekişür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 4). [çekişür, -ür]

Resmiyā ‘arîf olan şulḥla ider kesb ü kemāl / Ögünüp kāmîl-ile merdüm-i nā-dān **çekişür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 14). [çekişür, -ür]

2. Birbirine üstün gelmek için karşılıklı mücadele etmek, didişmek, cedelleşmek.

‘İşk meydānına girme ki göñül cāndan ider / Kim ciger-dār-ısa elbetde o meydān **çekişür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 10). [çekişür, -ür]

Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna raķīb / Tā göreler ki nice dīv-ile insān **çekişür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 12). [çekişür, -ür]

Beni gördükçe düşer kūyuñ iti birbirine / Şol gedālar bigi kim Ka‘bede kurbān **çekişür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 8). [çekişür, -ür]

çemen: Çimen, yeşillik yer.

Ḥaṭuñ ḥaddüñde eşkümden n’ola neşv ü nemā bulsa / Ki olur şubḥ-dem tāze **çemen** itdükde şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 10). [çemen]

Ḳaddüñle ruḥ u zülf ü ḥaṭuñ bigi **çemende** / Serv ü semen ü sünbül ü reyḥān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 7). [çemende, -de]

Güş eylegil ey düst ki medḥüñi **çemende** / Resmî bigi bir bülbül-i hoş-ḥ’ān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 11). [çemende, -de]

Kimdür **çemende** Resmî itümden dimiş ḥabīb / Ol bu ḥaķīre ḥod sebeb-i ihtirāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 13). [çemende, -de]

Nergis gözüñ ḥayālle içer mey ḳadeḥ ḳadeḥ / Mest oluban şaçar **çemene** zer varak varak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 6). [çemene, -e]

Ağlasam gelse ḥaṭuñ tañ mıdur ey serv-i revān / Ki viren neşv ü nemā āb-ı revāndur **çemene** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 10). [çemene, -e]

çenber: I. Çember, halka. II. Sevgilinin saç kıvrımı.

Derd-i dil cān oynağa zülf ü ğamzeñ üstine / Cān-bāzuñ lu'b[1] ekser **çenber** ü
hançerdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 8). [çenber]

çend: Birkaç, biraz.

Rûz-ı 'ıyd u nûş-ı cām u vaşl-ı yār-ı dil-nüvāz / **Çend** ān pîrûz-ı rûze ey hoşā ferhunde-dem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 6). [çend]

çeng: Harba benzeyen bir çeşit telli çalgı.

Sākiyā vaqt-i şafādur mey-i gül-reng getir / Muṭribā ṭur ney ü kânûn u def ü **çeng** getir
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 2). [çeng]

çeng-i ğam: I. Keder pençesi, eli. II. Keder çalgısı, ezgisi.

Burdı gūşum **çeng-i ğam** ṭanbūrveş andan durur / Bezm-i ğamda Resmîyā ney gibi nālān
olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 13). [çeng-i ğam]

Çeng-i ğam-ıla ey niçenüñ kaddini büküp / Bezm-i belāda ney gibi nālān ider felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 7). [çeng-i ğam-ıla, -ıla]

çengüñe al-: Eline almak, tutmak.

Çengüñe kânūnuñ al ey muṭrib-i zühre-cebîn / Perde-i 'uşşāka dem-sāz it nevāñı zîr ü bem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 3). [çengüñe al]

çerāğ: I. Mum, kandil. II. Sevgili.

Dil şeb-i zülfünde şem'-i ḥüsnüñi kıılır delîl / Kim **çerāğ-ıla** olan rûşen durur ṭutmaz 'ases
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 6). [çerāğ-ıla, -ıla]

çerāğ-ı çeşm-i 'ālem-bîn: Dünyayı gören gözünün nuru.

'Aceb mi rûşen olursa **çerāğ-ı çeşm-i 'ālem-bîn** / Ki anuñ ṭal'atın āyîne-i nûr-ı Ḥudā gördük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 3). [çerāğ-ı çeşm-i 'ālem-bîn]

çeşm: 1. Göz.

Dilden gelürse **çeşmüme** kanlu yaşum n'ola / Zîrā müdām cāma sebūdan şarāb akar (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 7). [çeşmüme, -üme]

2. (Sevgilinin) gözü.

Çeşm ü zülf ü dehenüñ yādına ey serv-i revān / Dil ü cān oldu revān şu gibi rāh-ı 'ademe
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 7). [çeşm]

‘Älemi zülfün kılur pür-şür u la‘lün pür-şeker / Fitneyi **çeşmüñ** uyarur lîk çeşmüñ mest-i h‘âb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 4). [çeşmüñ, -ün]

‘Älemi zülfün kılur pür-şür u la‘lün pür-şeker / Fitneyi çeşmüñ uyarur lîk **çeşmüñ** mest-i h‘âb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 4). [çeşmüñ, -ün]

Nice Türk-i hadeng-endâzdur **çeşmüñ** zamânında / Ki nām-ı Sām unıdıldı olup destân-ı
Rüstem tem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 5). [çeşmüñ, -ün]

Hışm-ıla **çeşmüñ** eylese cānā işāreti / Bir demde niçe biñ dil ü cān ola ğāreti (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 127, Mısra 1). [çeşmüñ, -ün]

Bu dil-i şeydā o bāğa bülbül-i gūyā yiter / Gülşen-i hüsnuñde **çeşmüñ** nergis-i şehlā yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 18). [çeşmüñ, -ün]

çeşm ü dehân: Göz ve ağız.

Çeşm ü dehânı kaşı rumüzını Resmîyā / Bildük iden ki añla bu söz ehl-i nāzadur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 11). [çeşm ü dehânı, -ı]

çeşme-i hayât: Hayat çeşmesi.

Ġam zulmetinde Hızır u Sikender gibi şehā / Kaldum iriş lebünden içür **çeşme-i hayât**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 6). [çeşme-i hayât]

çeşm-i dür-feşân: İnci saçan, inci gibi gözyaşı akıtan göz.

Yaşumla la‘l bigi Resmî kana ğark oluram / Lebi hayāl ki bu **çeşm-i dür-feşāna** düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 14). [çeşm-i dür-feşāna, -a]

çeşm-i fettân: Karışıklık çıkaran, işveli cilveli göz.

Zülf-i dil-ber gibi ‘âlemde bulur ‘ömr-i dırāz / Her ki cānını kıla ol **çeşm-i fettāndan** halāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 4). [çeşm-i fettāndan, -dan]

çeşm-i füsün-ger: Büyüleyici göz.

Meftūn ideli gönlümü ol **çeşm-i füsün-ger** / Zülfün görünür gözlerüme ejder-i fitne (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 9). [çeşm-i füsün-ger]

çeşm-i ğaret-ger: Yağmacı, çapulcu göz.

Çeşm-i ğaret-gerüñ göñül mülkin / Ne bulur yıkmadan behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 92, Mısra 3). [çeşm-i ğaret-gerüñ, -ün]

çeşm-i hışm: I. Öfkeli göz, bakış. II. Öfkeli, kızgın tavır.

Didüm gönlüm degül bir lahza hālî **çeşm-i hışmuñdan** / Didi ser-beste iden tañ mı çekse şür
u ğavġâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 5). [çeşm-i hışmuñdan, -uñdan]

çeşm-i hûn-h'âr: (Sevgilinin) Kana susamış, cânî, zalim, gaddar, kan dökücü gözleri, bakışı.

Çanımı içmek diler ol **çeşm-i hûn-h'âruñ** senüñ / Cānumı almak diler la'l-i şeker-bāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 1). [çeşm-i hûn-h'âruñ, -uñ]

çeşm-i nem-gîn: Nemli, yaşlı göz.

Çaşuñ-ıla dehenüñ şevkı içündür şanemā / **Çeşm-i nem-gînümüñ** ağıladuğı bes dahı neme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 8). [çeşm-i nem-gînümüñ, -ümüñ]

çeşm-i seh'hâr: Büyüleyici, sihirli göz.

Zülfüñ uyup bile gitmişdi dönüp geldi yine / Sihr-ile başın çevürdi **çeşm-i seh'hāruñ** senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 6). [çeşm-i seh'hāruñ, -uñ]

çeşm-i ser-mest: I. Sarhoş göz. II. Sevgilinin baygın bakışları.

Şevk-ı la'lüñ **çeşm-i ser-mestüñ** bigi bu Resmîyi / Mey-perest ü bāde-ber-dest itdi rüsvālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 13). [çeşm-i ser-mestüñ, -üñ]

çeşm kabağı: Göz kapağı.

Her denîñüñ nuql-i bezmi olalı mey-gün lebüñ / Hûn-ı dil **çeşmüm kabağından** dökilür mül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 6). [çeşmüm kabağından, -ndan]

çevgān-ı kerem: Cömertlik asası.

Sen ki meydān-ı mürüvvet tutasın 'ālemde / Mihr ola kūy-ı seh'ā māh ola **çevgān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 36). [çevgān-ı kerem]

çiçek: Çiçek.

Cihān cennet-mişāl oldı şular 'ayn-ı zülāl oldı / **Çiçekler** pāy-māl oldı şafāsın sür bu hengāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 4). [çiçekler, -ler]

çihre: Çehre, yüz, surat, sîmâ.

Lāle bigi nüş eyle mül it **çihreñi** gül-gün / Nergis gibi maḥmūr u ḥarāb olma özüñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 5). [çihreñi, -ñi]

çihre-i zerd: Sararmış, solgun yüz.

Hem 'afa'llāh merdüm-i çeşmüm ki bunca za'f-ıla / Çihre-i zerdüme şaçar dem-be-dem hûnîn gül-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 8). [çihre-i zerdüme, -üme]

çık-: (Elden) Çıkmak, artık onun olmamak.

Yolında varumı virürem varuram yine / Ya yār elüme gire gele **çıka** vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 4). [çıka, -a]

çıkar-: (Belli bir süre kalmaya mecbur edildiği yerden) Koyuvermek, çıkarmak.

Kıldı hem hecrüñ ğamı bîzār bu cāndan beni / **Çıkarup** öldürmege hecr-ile zindāndan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 28). [çıkarup, -up]

Zülf-ile ğamzeñ çeker çāh-ı zenaḥdāndan beni / Habs içinden **çıkarān** kimseyi cellād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 30). [çıkarān, -an]

çok: Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyade.

Gerçi kuşūr-ı Resmî **çokdur** yoluñda cānā / Taḫşir-i bendesin şeh tutsa n'ola tamāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 13). [çokdur, -dur]

çoklar: Çoğu kişi, birçok kimse.

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden artuḫ ḫayrını / Gerçi **çoklar** menfa'at görür cihānda nāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 6). [çoklar]

çul: 1. Kıldan ve kenevirden yapılmış kaba örgülü dokuma.

Geyüp 'ışkuñ libāsın n'eyler aḡyār / Ki Ka'be örtüsü ite **çul** olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 8). [çul]

2. I. Kıldan ve kenevirden yapılmış kaba örgülü dokuma. **II.** Kaba giyecek.

Sen seg-i kūyum diyelden ihtirām idüp baña / Geymişemdür eḡnūme 'ışkuñ pelāsın **çul** gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 10). [çul]

dād elüñden: İmdat.

Anı kim sen baña itdüñ **dād elüñden** düstüm / Kimseye bu resme kimse zulm-i bî-dād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 5). [dād elüñden]

dād eyle-: Adaletli olmak, adaletli davranmak.

Şāh-iken ḫüsn iline ben kula **dād eylemedüñ** / Geçdi 'ömrüm günü feryād-ıla yād eylemedüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 5). [dād eylemedüñ, -medüñ]

dād iste-: Yardım istemek, adalet istemek.

Kime feryād ide **dād isteye** 'ālemdede daḫı / Zülmi Resmî kuluña sen şeh-i bî-dād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 13). [dād isteye, -ye]

dād it-: Adaletli olmak.

Şimdiki şehisin şanemā kişver-i hüsnuñ / **Dād it** ki bu devlet dağı her bār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 8). [dād it]

dād vir-: Himmət etmek, yardım etmek, ihsanda bulunmak.

Rüzgāruñ bize bu zulm-i firāvānına yuf / **Dādumuz virmez-ise** Dāver-i devrānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 2). [dādumuz virmez-ise, -mezise]

dāfi‘-i derd ü ğam: Keder ve hüznü defeden, uzaklaştıran.

Pāy-ı pîr-i tarab u rāhat-ı āsāyış-i rūh / Dāfi‘-i derd ü ğam u düşmen-i ferheng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 4). [dāfi‘-i derd ü ğam]

dāğ ur-: Dağlamak, yaralamak.

Lāleveş sîne-i mecrūhuma **dāğ urdı** firāk / Kıldı ğam ğonce bigi bağrumı kan sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 7). [dāğ urdı, -dı]

Gül yüzüñsüz lāleveş ey ğonce-leb her dem benüm / **Dāğ urur** sînemde bağrumı yaçar nār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 6). [dāğ urur, -ur]

dağı: 1. Daha.

Bir kimsenüñ ki sen olasın ‘ömr-i hāşılı / ‘Ālemde aña **dağı** ne derd ü miñen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 12). [dağı]

Ser terk iden muhibbe muhibbüm dimiş habīb / Bu söze söz nedür **dağı** şükrāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 12). [dağı]

Dimeñ serv-i çemen kıddine ol hūr-ı bihiştüñ kim / Nihāl-i sidreden **dağı** biz anı müntehā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 6). [dağı]

Tā gördi serv-kıddüñ ey reşk-i hūr u Tübā / Vardı sücūda kaldı gelmez **dağı** kıyāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 12). [dağı]

Kaşuñ-ıla dehenüñ şevkı içündür şanemā / Çeşm-i nem-gīnümüñ ağladuğı bes **dağı** neme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 8). [dağı]

Ey şāh-ı hüsn iñeñ **dağı** nāz itme ‘āşıkā / Mağrūr olma hüsnuñe yokdur aña şebāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 13). [dağı]

Gitmeden sen **dağı** dil-ħaste-y-idi Resmī velī / N’eyleyin göklere irişdi fiğān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 13). [dağı]

2. Bile, dahi, de/da.

‘İşkuñ dil-i Resmîye enîs-idi şu dem kim / Âdem **dahı** olmamış-ıdı mûnis-i Havvâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [dahı]

Kıl terahhüm nazarın Resmî-i üftâdeye kim / Sen degül cevri cihân **dahı** kılur aña şehâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 12). [dahı]

Âvâredür benüm bigi bād-ı şabâ **dahı** / Bālāñ-içün belāya ‘aceb mübtelā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 9). [dahı]

Cennetde gerçi nâzûk ü ter mîveler biter / Bâğ-ı ruhuñda **dahı** hezâr ol kadar biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 2). [dahı]

Şimdiki şehisin şanemâ kişver-i hüsnuñ / Dād it ki bu devlet **dahı** her bār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 8). [dahı]

Ol dem kanı ki cevruñ-ile pür-şafâ-y-ıduğ / Qadrini bildük ol **dahı** hem bir zamân-imış (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 10). [dahı]

Dest-gîr olmadı çünkim bize bu dâmen-i dehr / Hil‘at-i devlete **dahı** giribânına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 6). [dahı]

Delinür bağı neyüñ nâlesi eflâke irer / **Dahı** âheng idemez âhuma feryâd idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 4). [dahı]

Beni redd eyleme şâhum **dahı** haţtuñ yoğ-iken / Ki ‘ıtık-nâme gerek bendeyi âzâd idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 7). [dahı]

Bu dem kim vaqt-i ‘işretdür şakın fevt itme fırsatdur / Bu **dahı** bir ganîmetdür cihândan alagör kâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 6). [dahı]

Şermendedür ey hûr-liķâ kaddüñ öñinde / Tûbāya **dahı** serv-i sehî hem-ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 6). [dahı]

Âl-ile ala gözüñ aldı dil ü cānumuzı / Gör bu bî-dîn **dahı** kaşd ider imānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 8). [dahı]

Cānuma cismümde şordum hâl-i dilden bir haber / Bilmezem bu hānda ben **dahı** mihmānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 8). [dahı]

Dil ü dîn almağ-ıla olmadı āh ala gözüñ / Başladı āla yine cānı **dahı** ala bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 6). [dahı]

Dem-be-dem kim añaram derdümi kanlar yudaram / Virme yā Rab bu demi dünyede ağıyāra **dahı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 6). [dahı]

Büseñe cân virürem derdüme kıl çäre didüm / Didi cân virmeden artuğ yoğ aña çäre **dağı**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 12). [dağı]

dağı beter: Daha beter; daha fena, çok fena, çok kötü.

Resmî ne bî-uşûl şecerdür ‘adû kim / Kaṭ‘ eyledükçe fer‘ini **dağı beter** biter (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 29, Mısra 14). [dağı beter]

Her niçe ki sa‘y eyledüm-ise **dağı beter** / Sevdâlarum artar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad
1, Mısra 13). [dağı]

dağı beter kıl-: Daha beter etmek; daha kötü duruma sokmak.

Eslemezdüñ şanasın **dağı beter kıl** dir-idüm / Geldi ḥaṭṭuñ n’ideyüm âh baña vâh saña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 11). [dağı beter kıl]

dâ’im: Her zaman, sürekli olarak.

Beni bülbül bigi ḥâr-ı belâda inledüp **dâ’im** / Sen âgyâr-ıla seyr-i gülsitân itmek revâ mıdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 7). [dâ’im]

dâl-ḳadd it-: Boyu dal harfî gibi eğmek, iki büküm etmek.

Bî-güneḥ derden beni derd-ile redd itmek neden / Râ ḳaṣuñ bigi ğam-ıla **dâl-ḳadd itmek**
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 2). [dâl-ḳadd itmek, -mek]

dām: 1. Tuzak.

Maḥabbet **dāmdur** maḥbûb dāne / Düşüben dāma ḥālî dāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 48, Mısra 5). [dāmdur, -dur]

2. I. Tuzak. II. Sevgilinin saçı.

Dil ḥālûñ-içün zülfüñe dolaşdı meşeldür / Kim dāneye meyl itse olur **dāma** muḳayyed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 8). [dāma, -a]

Ḳavs ebrûsı dil âhûsı ḥadeng inkârıdur / Zülf ü ḥālî murğ-ı cânuñ dāne-y-ile **dāmıdur**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 8). [dāmıdur, -ıdur]

dāma çek-: Tuzağa çekmek.

Dil ü cân dāne döküp **dāma çekebilse** idüm / Allāḥ Allāḥ ne hümā-sāye kebütercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 3). [dāma çekebilse, -ebilse]

dāma düş-: Tuzağa düşmek.

Maḥabbet dāmdur maḥbûb dāne / **Düşüben dāma** ḥālî dāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 48, Mısra 6). [düşüben dāma]

dāmen: Etek.

Sen gül-endāmuñ irişmez çün elüm **dāmenine** / Yaşamı çāk ideyin gonce girībān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 11). [dāmenine, -ine]

Ġayret-ile hāk-i rāhuñ olduġum cānā bu kim / **Dāmenüñi** gerd-i hāk-i ġayrdan pāk isterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 6). [dāmenüñi, -üñi]

dāmen-i dehr: Dünyanın eteġi.

Dest-ġir olmadı çünkim bize bu **dāmen-i dehr** / Hıl'at-i devlete daġı girībānına yuf (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 5). [dāmen-i dehr]

dām-ı belā: Bela tuzaġı.

Birinüñ hāl-i siyāhı dāne-i ġam dillere / Birisinüñ zülfi aġı cānlara **dām-ı belā** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 3, Mısra 12). [dām-ı belā]

Nice şayd olmasun ey şayyād-ı murġ-ı cān u dil / Dānedür hālün şaçuñ **dām-ı belādur** 'āşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 12). [dām-ı belādur, -dur]

dām-ı şaç: (Sevgilinin) Saçının tuzaġı.

Kaşd ider hālüne dil **dām-ı şaçuñdan** şaķınur / Murġ-ı zîrek gibi kim dāyireden dānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 5). [dām-ı şaçuñdan, -uñdan]

dānā: Âlim, bilgin, bilgili, bilen kimse.

Dünyā denī durur aña **dānā** taşanmaya / Bād añlayan bu hāki zihī pāk-dīn ola (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 19). [dānā]

dāne: I. Tuzak için kullanılan yem. II. Sevgilinin beni.

Dil hālün-içün zülfüne dolaşdı meşeldür / Kim **dāneye** meyl itse olur dāma muķayyed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 8). [dāneye, -ye]

Kavs ebrūsı dil āhūsı hadeng inkārıdur / Zülf ü hālī murġ-ı cānuñ **dāne-y-ile** dāmıdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 8). [dāne-y-ile, -yile]

Maķabbet dāmdur maķbūb **dāne** / Düşüben dāma hālī dāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 48, Mısra 5). [dāne]

Maķabbet dāmdur maķbūb dāne / Düşüben dāma hālī **dāneden** şor (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 48, Mısra 6). [dāneden, -den]

Nice şayd olmasun ey şayyād-ı murġ-ı cān u dil / **Dānedür** hālün şaçuñ dām-ı belādur 'āşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 12). [dānedür, -dür]

dāne dök-: Yem atmak; bir kimseyi kandırarak tuzağa düşürmeye çalışmak.

Dil ü cān **dāne döküp** dāma çekebilse idüm / Allāh Allāh ne hümā-sāye kebūtercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 3). [dāne döküp, -üp]

dāne-i ğam: I. Gam tanesi. II. Üzüntü yemi.

Birinüñ hāl-i siyāhı **dāne-i ğam** dillere / Birisinüñ zülfî ağı cānlara dām-ı belā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 11). [dāne-i ğam]

dānelen-: Bir kuşun yem tanelerini yemesi.

Kaşd ider hālūñe dil dām-ı şaçuñdan şaķınur / Murğ-ı zîrek gibi kim dāyireden **dānelenür**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 6). [dānelenür, -ür]

dār: Darağacı.

La'lūñe ol kaşd ider zülfüñden itmez ihtirāz / Uğrı kim ser-bāz ola hāvf eyleye mi **dārdan**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 10). [dārdan, -dan]

Didüm dār-ı ser-i zülfüñe ber-dār ol[ma]sun mı dil / Didi bu **dāra** Dārālar irişmez қо
müdārāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 4). [dāra, -a]

Geçmeyem zülf ü zenaḥdān hevāsından eger / Habs içinde geçe 'ömrüm aşılām **dāra** daḥı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 10). [dāra, -a]

dar: Dar, küçük.

Ruḥlaruñdan ṭamlasun қо dürr bigi **dar** la'lūñe / Kim gül-āb-ile olur cüllāb-ı cān-perver lezīz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 7). [dar]

dārā: (Yönetimdeki gücüyle meşhur İran hükümdarı Dârâ'nın adından) Hükümdar, melik.

Didüm dār-ı ser-i zülfüñe ber-dār ol[ma]sun mı dil / Didi bu dāra **Dārālar** irişmez қо
müdārāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 4). [dārālar, -lar]

dār-ı ḥüzün: Hüzün, keder evi (Hz. Yâkub'un, oğlu Yusuf'u kaybettikten sonra kapandığı kulübe bağlamında).

Ya'ķūb bigi derd-ile **dār-ı ḥüzün** içre / Kaldum n'idem ol Yūsuf-ı Ken'ān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 3). [dār-ı ḥüzün]

dār-ı miḥen: Ezizlikler, sıkıntılar evi; dünya.

Olalı Mısr-ı dilde ḥüsn-ile sen Yūsuf-ı sâñi / Benem **dār-ı miḥende** ḥüzn-ile Ya'ķūb-ı
Ken'āñi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 2). [dār-ı miḥende, -de]

dār-ı ser-i zülf: (Sevgilinin) Darağacına benzeyen saçlarının ucu.

Didüm **dār-ı ser-i zülfüne** ber-dār ol[ma]sun mı dil / Didî bu dāra Dārālar irişmez kıo müdārāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 3). [dār-ı ser-i zülfüne, -üne]

dārü'l-mülk-i imān: İmanın başkenti.

Dil alup almadı mı dîn çeşm hışm idüp yine / Kaşd **dārü'l-mülk-i imān-ıla** cān u serdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 6). [dārü'l-mülk-i imān-ıla, -ıla]

dārü's-selām-ı bâğ-ı huld: Ebedî cennet bahçesi.

Birisinün tal'ati **dārü's-selām-ı bâğ-ı huld** / Birisinün kāmeti Tübā kıyāmı müntehā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 13). [dārü's-selām-ı bâğ-ı huld]

dārü's-şifā-yı ışk: Aşk hastanesi.

Resmî-i dîvāneye **dārü's-şifā-yı ışkda** / Bend-i zencîr-i belā ol 'anberîn-kākül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 13). [dārü's-şifā-yı ışkda, -da]

dārü-yı derd: Derdin devası, ilacı.

Şerbet-i la'lün durur **dārü-yı derdüm** em buyur / Kim tabîb itmez 'ilâc 'illet-i bîmār-ı ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 5). [dārü-yı derdüm, -üm]

dāver-i devrân: Devrin adaletli, insaflı hükümdarı.

Hamrā yasag eyleyeli **dāver-i devrân** / Her ehl-i dilün hānesi mey-hāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 7). [dāver-i devrân]

Rûzgāruñ bize bu zulm-i firāvânına yuf / Dādumuz virmez-ise **Dāver-i devrânına** yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 2). [dāver-i devrânına, -ına]

dāver-i devrân-ı kerem: Cömertlik devrinin adaletli ve insaflı hükümdarı.

Mecma'-ı bezl ü 'atā yāver-i a'yân-ı vücūd / Menba'-ı faẓl u seḥā **dāver-i devrân-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 6). [dāver-i devrân-ı kerem]

da'vî-i ihlâş kııl-: Samimiyet iddiasında bulunmak.

'Uşşākuñ olan gerçi kıılır da'vî-i ihlâş / Ger 'ām u eger ḥāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 19). [da'vî-i ihlâş kıılır, -ur]

dāyim: Daima, her zaman, sürekli olarak.

Didüm ḥātuñ ne āb-ıla neşv ü nemā bulur / Didî bu sebzēārda **dāyim** gül-āb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 4). [dāyim]

Ārzū-yı ḥāk-i pāyūñdür şabā gibi şehā / Yıldüren yollarda **dāyim** bī-ser ü bī-pā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 4). [dāyim]

dāyimā: Her vakit, her zaman, devamlı olarak, sürekli.

Gülşen-i ḥüsnin İlāhī bu ikisinüñ daḥı / Gül gibi ḥandān u ḥurrem tut cihānda **dāyimā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 22). [dāyimā]

Ārzū-yı ḥālka-i zencīr-i zülfüñ **dāyimā** / Bu dil-i āşüfte vü şeydāyı sevdālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 3). [dāyimā]

dāyiresin tut-: (Sevgilinin yüzünün) Etrafını daire biçiminde (ayva tüylerinin) çevrelemesi.

Gün yüzüñ üzre saçuñ sāye şalup ebr-şıfat / Meh-ruḥuñ **dāyiresin tutdı** ḥaṭuñ hāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 4). [dāyiresin tutdı, -dı]

def: Parmakla vurulmak suretiyle çalınan, mûsikî âleti.

Sāḳiyā vaqt-i şafādur mey-i gül-reng getir / Muṭribā ṭur ney ü kânūn u **def** ü çeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 2). [def]

Nüş it sem-ise şunduḡı sāḳī-i şeker-leb / Güş it ne-y-ise nağme-i kânūn u **def** ü nāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 8). [def]

def' it-: Savmak, uzaklaştırmak, kovmak, bertaraf etmek.

İsterem la'lüñ ki **def' idem** raḳībüñ şerrini / Dîv-i mekr-içün belī mühr-i Süleymān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 9). [def' idem, -em]

def'-i ğam: Gami, kederi uzaklaştırma, üzüntüyü giderme, sıkıntıyı ortadan kaldırma.

Sāḳiyā gitdi şıyām u geldi 'ıyd-ı muḥterem / İrdi hengām-ı ṭarab şun bāde ki idem **def'-i ğam** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 2). [def'-i ğam]

Sāḳiyā mevsim-i 'ıyş irdi el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çāre budur **def'-i ğama** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 2). [def'-i ğama, -a]

Sāḳiyā geldi gül eyyāmı el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çāre budur **def'-i ğama** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 2). [def'-i ğama, -a]

def'-i ḥumār-ı mest: İçkiden sonra gelen baş ağrısı ve sersemlikten kurtulan sarhoş.

Ġamzeñ ḥayālî dilde ciger kanını içer / **Def'-i ḥumār-ı meste** belī ṭolıdan gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 10). [def'-i ḥumār-ı meste, -e]

def'-i melāl eyle-: Hüznü defetmek, kederden kurtulmak.

Sākiyā bāde getir **def'-i melāl eyleyelüm** / Yoḥsa bir ḡuşsa ile fikr-i muḥāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 1). [def'-i melāl eyleyelüm, -yelüm]

def'-i zehr-i ḳahr-ı mār-ı zülf: (Sevgilinin) Saçının yılanının perişan eden zehrini yok etmek.

Def'-i zehr-i ḳahr-ı mār-ı zülfüñ-içün ey şanem / Hoḳḳa-i la'l-i lebüñden cāna tiryāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 7). [def'-i zehr-i ḳahr-ı mār-ı zülfüñ-içün]

defter: Yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi.

Mā-cerā-yı çeşmümi yazdukça Resmî **deftere** / Neşr olur ḥāmem dilinden nazm-ı lü'lü'-i hoş-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 15). [deftere, -e]

Resmiyā yārūñ dehānı zülf ü resmin **deftere** / Yaz ciger ḳanıyla bilsünler ki anuñ nāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 9). [deftere, -e]

Var hüner **defterlerini** oda yak kim Resmiyā / Şimdi 'ālemde hüner bir cübbe bir destār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 11). [defterlerini, -lerini]

Yaz **deftere** bu şi'ri ki ḥikmet hemīn ola / Devrān yaḳañı eylemedin ḫulm eliyle çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 5). [deftere, -e]

defter ü dîvān: Defter ve divan.

Şerḥ eyle ḡamuñ Resmî ki ḳan ağlaya ḥāme / Yaz sūz-ı dilüñ **defter ü dîvān** oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 14). [defter ü dîvān]

defter ü dîvān-ı kerem: Cömertlik divanı ve defteri.

Vaşfuñ-ıla ola inşā-yı ḥaṭ-ı nāme-i cūd / Medḥuñ-ıla oḳına **defter ü dîvān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 52). [defter ü dîvān-ı kerem]

defter-i fitne: Fitne defteri.

Zülfüñle ḥaṭuñ vaşfını inşā ide Resmî / Tūmār-ı pür-āşūb oḳınur **defter-i fitne** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 14). [defter-i fitne]

defter-i gül: Gül defteri.

'Āşık-ı mey-ḥār-ıla ḥālīn beyān itmek içün / Bülbül oḳur **defter-i gülden** hoş-evşāf-ı şürūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 8). [defter-i gülden, -den]

deg-: Karşılığında yapılan, katlanılan veya göze alınan şeye layık olmak, o değerde bulunmak.

Gördükçe yüz çevürmek bizden revā mıdır kim / Biñ cān viren yoluña **degmez** mi bir selāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 10). [degmez, -mez]

degül: İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Vākıf **degül** kimesne bu rāz-ı dehāna hîç / Fikr-i daķık irişmez o mūy-miyāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 1). [degül]

Vaşluña dil gümān ider irem diyü veli / Ol hōd yakīn **degül** hele bir hoş-gümān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 8). [degül]

Tā ki dūram derd-ile sen dil-rübādan dūstum / Bir belā eksük **degül** ben mübtelādan dūstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 2). [degül]

Her söz ki mükerrer lebūññ zikri **degüldür** / Almazam anı ağzuma ger şekker olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 11). [degüldür, -dür]

Ḳaddūñe nisbet iden servi **degül** rāst-naẓar / Gözüñe beñzedenūñ nergisi yokdur başarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 7). [degül]

‘Ādet-idi la‘lūññ bīmāra dermān baḥşıṣi / Ṭañ **degül** ‘İsā deminden mürdeye cān baḥşıṣi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 2). [degül]

Geh geh añardı selām-ile bu Resmî kulını / O **degül** bigi geçer şimdi bu şāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 10). [degül]

degül mi: Değil mi? Tasdik ettirme, onaylatma anlamında kullanılan bir söz.

Şîrīn **degül mi** şūh gözüñ la‘lūñ-ile kim / Bādāmı kıanda-y-ısa ider kıand-i ter lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 5). [degül mi]

Zülfüñden urdı dem n’ola fāş olsa ḥalka benūñ / Tōhmet **degül mi** bu begüm ol yüzi kıaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 10). [degül mi]

Belā-yı hecr kıyāmet **degül midür** zāhid / ‘Azāb-ı rüz-ı ḥisābı kıo ol şümārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 9). [degül midür, -dür]

dehān/dehen: Ağız.

Birinūñ kūçek **dehānında** muḥayyer ins ü cān / Birinūñ ‘uṣṣāķa irer būseliginden nevā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 15). [dehānında, -ında]

Zülfı gibi **dehānı** beyānın uzatma kim / Resmî ḥaber bilürsin olur muḥtaşar lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 13). [dehānı, -ı]

Resmiyā yārūñ **dehānı** zülf ü resmin deftere / Yaz ciger kanıyla bilsünler ki anuñ nāmıdır
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 9). [dehānı, -ı]

Dil **dehānuñ** var mıdır ya yok mıdır bilmez yakīn / Söyle ey ‘İsā-nefes olsun gümānı āşıkār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 7). [dehānuñ, -uñ]

Göñlümi zülfüñ **dehānuñdan** ne-y-içün men‘ ider / Kim meges-rān-ıla şekkerden ırağ olmaz
meges (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 9). [dehānuñdan, -uñdan]

Öldürürseñ ger **dehānumdan** nişān virdi diyü / Zerrece var ola didüm yokdur inkārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [dehānumdan, -umdan]

Bu miyānuñ baħr-ı fikrinde kenāra irmedük / Diğķat itdük zerre deñlü ol **dehānı** görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 8). [dehānı, -ı]

Çılca cānumda komadı zerre deñlü şabr tā / Bu miyān u ol **dehānı** göz görüp sevdi göñül
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 8). [dehānı, -ı]

Söyle ey ‘İsā-nefes keşf it **dehānuñ** dem-be-dem / Tā ki feth ola der-i dārü’ş-şifāsı derdümüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 9). [dehānuñ, -uñ]

Diğķat-ile fark idemedüm **dehānuñ** zerrece / Yoğā beñzer varduğında [kim] nazar var ey
şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 7). [dehānuñ, -uñ]

Egerçi dil **dehenüñ** yok bilür yakīnında / Velī sözüñ işidicek yine gümāna düşer (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 9). [dehenüñ, -üñ]

Çaddüñle zülfüñ ü **dehenüñ** leblerüñ şehā / Yād itdügümce āh oluram āşinā-yı ğam (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 7). [dehenüñ, -üñ]

Çaşuñ-ıla **dehenüñ** şevķi içündür şanemā / Çeşm-i nem-gīnümüñ ağladuğı bes daħı neme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 7). [dehenüñ, -üñ]

Zülf şerhini muṭavvel durur ey Resmî koğıl / Muḥtaşardur **deheni** kāfiyene teng getir (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 14). [deheni, -i]

Zikr-i lebüñle cān u **dehenden** cülāb akar / Yok yok nedür cülāb ki ter қand-i nāb akar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 1). [dehenden, -den]

Çeşm ü zülf ü **dehenüñ** yādına ey serv-i revān / Dil ü cān oldu revān şu gibi rāh-ı ‘ademe
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 7). [dehenüñ, -üñ]

Ġonceler ağzuña öykündüğü-çün bād-ı şabā / Eyle urdı ki kızıl қana boyandı **deheni** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 4). [deheni, -i]

dehān-ı rāz: Ağzın sırrı.

Ey dil **dehān-ı rāzını** fāş itmegil ki ben / Şordum nihānı bildüm anı sırr-ı cān-imiş (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 11). [dehān-ı rāzını, -ını]

dehr: Dünya, cihan, âlem.

Hoş dimiş bu sözi ol kim **dehr** anı Selmân diler / Ey Nizâmî çünki yârûn gencdür vîrân diler
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 33). [dehr]

Seyf-i sitemle **dehr** seni itmedin helâk / Hâk olmadın bu cism ü yile varmadın bu hâk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 7). [dehr]

dehr bâğı: Dünya bahçesi.

Çün cemâlûn **dehr bâğın** hurrem eyler gül gibi / N'ola âfâkı kılsa nâlişüm bülbül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 1). [dehr bâğın, -n]

del-: Delmek, üzerinde delik açmak.

Küh-ı gâmda ol husrev-i şîrîn-dehen hâlüm görüp / Bu mıdur ol tağ **delen** Ferhâd-ı dîvânem
didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 6). [delen, -en]

Deldi gâmzeñ seherî sîne-i mecrûhumı lîk / Benüm âh-ı seherümden dahı eyle hâzeri (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 9). [deldi, -di]

delîl: Bir şeyin varlığını, aslını, ne olduğunu ispatlamaya yarayan şey, burhan, kanıt,
beyyine.

Yüzûn mışbâh şuyına ne hâcet hüccet ü bürhân / Degül lâzım ki ideler **delîl-ile** beyân nûrî
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 12). [delîl-ile, -ile]

delin-: Üzerinde delik peydâ olmak, delik açılmak.

Delinür tişe-i endüh-ıla kūh olsa dili / Her ki Ferhâd ola sen husrev-i şîrîn-dehene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 3). [delinür, -ür]

delü: Deli, divane.

Beni zülfûn kılalı şûrîde / **Delü** şanur gören behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92,
Mısra 10). [delü]

dem: 1. Zaman, an.

‘İşkuñ dil-i Resmîye enîs-idi şu **dem** kim / Ādem dahı olmamış-ıdı mūnis-i Havvā (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 13). [dem]

Çalmış-ıdum zulmet-i hayretde **demdür** kim görem / Şems-i ‘âlem-tâb ya’nî tal‘at-i zîbâ-yı
düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 7). [demdür, -dür]

Bu **dem** kim vakt-i ‘işretdür şakın fevt itme fırsatdur / Bu dahı bir gānîmetdür cihāndan
alagör kāmûn (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 5). [dem]

Rāstī ‘uşşākī bu **demde** muhayyer eyleyen / Nağme-i dil-sūzum u şavt-ı terānemdūr benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 9). [demde, -de]

Düşmedi çengüme niçe yandumsa ‘ūdveş / Bir hem-nefes ki guşşa **deminde** hanîn ola
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 30). [deminde, -inde]

Dem mi var kim hasret-i la‘lünle ey gonce-dehen / Lāleveş bağrum yanuban yüregüm kan
olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 9). [dem]

Mevsim-i nev-rüz-ı pîrüz irdi sākī eş-şabūh / Kim münāsibdür bu **demde** imtizāc-ı rāh-ı rūh
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 2). [demde, -de]

Sākī bize şun cām idelüm ‘ıyş u tarablar / Muṭrib **demidür** nağam-ıla başla ‘ameller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 10). [demidür, -idür]

Cevr-ise cāna yitdi kalmadı şabra çāre / Luṭf u vefā **demidür** ey şāh ben gulāma (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 6). [demidür, -idür]

Mevsim-i gülde mey iç fırsatı fevt eyleme kim / Niçeler hasret-ile irmedi gitdi bu **deme**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 4). [deme, -e]

Beni odlara yağan şimdiye dek bu **dem-idi** / Geldi ḥaṭṭuñ n’ideyüm āh baña vāh saña (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 15). [dem-idi, -idi]

Kanı ol **dem** ki lebün gonce ruḥuñ lāle-y-idi / ‘Āşıkuñ bülbulveş her **dem** işi nāle-y-idi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 17). [dem]

2. Kan.

Bir dem baña yār olmadı hem-dem n’ideyin düst / Pürdür bu gözüm hem nem ü hem **dem**
n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [dem]

Dem-be-dem kim añaram derdümi kanlar yudaram / Virme yā Rab bu **demi** dünyede ağıyāra
daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 6). [demi, -i]

Dem olur tîr-i gamuñ cān u dile hem-dem idi / Fūrkatüñden bu gözüm hem **dem** idi hem nem-
idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 14). [dem]

3. Nefes, soluk.

‘Ādet-idi la‘lünün bīmāra dermān baḥşışı / Ṭaṇ degül ‘İsā **deminden** mürdeye cān baḥşışı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 2). [deminden, -inden]

dem dök-: Kanlı gözyaşı akıtmak.

Ciger-ḥūnam firākuñdan döker dīdem dem-ā-dem dem / Gel ey cān kim dil ü cāndan gide
gam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 1). [dem döker, -er]

dem ur-: (Genellikle seviye ve imkanının üstünde olan şeyden) Bahsetmek, söz etmek, konu açmak.

Ne murğdur rakīb ki medhūñden **ura dem** / Bülbüllenür gelüp güle kuzgun be bak be bak
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 11). [dem ura, -a]

Zülfüñden **urdi dem** n'ola fâş olsa halka benüñ / Töhmet degül mi bu begüm ol yüzi karaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 9). [dem urdı, -dı]

dem-â-dem: Her vakit, daima, her an.

Rûh-bağş olursa 'İsāveş n'ola Resmî sözüñ / Çünkü zikrūñdür **dem-â-dem** la'l-i rûh-efzā-yı
düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 10). [dem-â-dem]

Ciger-hūnam firākuñdan döker dīdem **dem-â-dem** dem / Gel ey cān kim dil ü cāndan gide
ğam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 1). [dem-â-dem]

dem-be-dem: Daima, demâdem.

La'līn lebūññūñ şevkı-y-ıla **dem-be-dem** ey düst / Kanlı yaşuma ğarķ oluram niteki Yahyā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [dem-be-dem]

Hem 'afa'llāh merdüm-i çeşmüm ki bunca za'f-ıla / Çihre-i zerdüme şaçar **dem-be-dem**
hūnīn gül-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 8). [dem-be-dem]

Mihrūñ odı dilde ey meh gerçi kim yanar nihān / **Dem-be-dem** āh itdügümce olur duhānı
āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 14). [dem-be-dem]

Dem-be-dem yaşum-içün dīde vü dil cenge düşer / Şan iki haşm durur birbirile kan çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 5). [dem-be-dem]

Söyle ey 'İsā-nefes keşf it dehānuñ **dem-be-dem** / Tā ki fetḥ ola der-i dārū's-şifāsı derdümūñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 9). [dem-be-dem]

Hoş durur gūş-ı ney ü nūş-ı mey itmek her nefes / Cümle 'ıyş esbābı kim ola müheyyā **dem-be-dem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 12). [dem-be-dem]

Resmiyā zāruñ hezār isterse n'ola ol nigār / Kim gül-i terdür hezārı **dem-be-dem** zār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 14). [dem-be-dem]

Dem-be-dem devrān elinden derd-ile nūş itdügüm / Bir ağudur kim geçüpdür bu yidi kat
taşdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 3). [dem-be-dem]

Dem-be-dem kim añaram derdümü kanlar yudaram / Virme yā Rab bu demi dünyede ağıyāra
dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 5). [dem-be-dem]

dem-beste kıl-: Nefesini kesmek, susturmak.

Ğonceyi **dem-beste kıldı** luṭf-ı güftāruñ didüm / Didi ḫayrān itdi servi reşk-i reftārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [dem-beste kıldı, -dı]

dem-i 'İsā: Hz. İsâ'nın ölüleri diriltten nefesi.

Eyyüb gibi hecri ne ğam öldürür-ise / Vaşlı **dem-i 'İsā** gibi kıılır yine iḫyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [dem-i 'İsā]

Nuṭka geldükçe **dem-i 'İsā** gibi cān-baḫş olan / Ol şeker-leb tūṭî-i şîrîn-zebānumdur benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 3). [dem-i 'İsā]

Dem-i 'İsā gibi cān-baḫş ola Resmî nefesüñ / Hem-nefes olur-iseñ bir nefes ol muḫyî-deme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 13). [dem-i 'İsā]

Resmî işidüp nazmuñı ervāḫ-ı muḫaddes / Dirler **dem-i 'İsādan** olupdur bu mü'eyyed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 12). [dem-i 'İsādan, -dan]

dem-i 'ıyş: Eğlence, zevk u safâ zamanı.

Añma encāmı ko zehr-i dehri ey sultān-ı ḫüsn / Ḥusrev-i vaḫt ol **dem-i 'ıyş** irdi nüş it cām-ı Cem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 8). [dem-i 'ıyş]

dem-i nüş-ı cām: Şarap içme zamanı.

Sākî şun imdi bāde ki 'ıyd-ı şıyāmdur / Vaḫt-i şafā vü 'ıyş u **dem-i nüş-ı cāmdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 2). [dem-i nüş-ı cāmdur, -dur]

dem-sāz it-: Arkadaşlık etmek.

Çengüñe kânūnuñ al ey muṭrib-i zühre-cebîn / Perde-i 'uşşāka **dem-sāz it** nevāñı zîr ü bem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 4). [dem-sāz it]

denî: Alçak, soysuz, bayağı, aşağılık.

Her **denîñüñ** muḫteżāsınca döner gerdün-ı dūn / 'Aksine devr idici devrān elinden el-ġıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 11). [denîñüñ, -nüñ]

Dünyā **denî** durur aña dānā ṭayanmaya / Bād añlayan bu ḫāki zihî pāk-dîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 3, Mısra 19). [denî]

Her **denîñüñ** dilegince döner itmez bize mihr / Be yûri bu felegüñ gerdiş-i gerdânına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 3). [denîñüñ, -nüñ]

Her **denînüñ** nuql-i bezmi olalı mey-gün lebüñ / Hün-ı dil çeşmüm kabağından dökilür mül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 5). [denînüñ, -nüñ]

der: I. Kapı. II. Sevgilinin kapısı, eşiği.

Bîgâneler harîmüñe mahrem olup şehâ / Redd olmağ âşinâlar o **derden** revâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 8). [derden, -den]

Bulaşup it bigi nâ-geh talaya diyü rakîb / Kaçaram havf-ile her geh ki o **derden** geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 10). [derden, -den]

Kâfir olmaz çünkü bu âb-ı der-i huld-ı berîn / Pes ne yüzden ol rakîbüñ meskeni bu **derdedür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 10). [derdedür, -dedür]

Bî-güneh **derden** beni derd-ile redd itmek neden / Râ kaşuñ bigi gam-ıla dâl-ğadd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 1). [derden, -den]

der-âgüş eyle-: Kucaklamak, sarmak.

Hil'at-i şâhı vü tâc-ı devlet itmezdüm taleb / Ger **der-âgüş eylesem** bilüñ kemervâr ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 10). [der-âgüş eylesem, -sem]

derbân ol-: Kapıcı olmak.

Baña sultân olduğumdan ser-be-ser bu 'âleme / Hoş durur bendeñ olup kapuñda **derbân olduğum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [derbân olduğum, -duğum]

derd: Keder, acı, zahmet.

Cân bülbülü gül yüzüñ-içün ten kafesinde / Kumrı bigidür **derd-ile** her dem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [derd-ile, -ile]

Derdüñe em la'l-i dil-berden dile Resmî hemîn / Yoğsa tîmâr eylemez bîmâr-ı 'ışka her tabîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 9). [derdüñe, -üñe]

Niçe ki şordum-ısa devâ **derdüme** lebüñ / Şâfî cevâb virmedi ben nâ-tüvâna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 7). [derdüme, -üme]

Cân añılmaz râh-ı 'ışk içinde cânân istenür / Cân virürler anda **derde** şanma dermân istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 2). [derde, -e]

Emsem umsam leblerüñden sem şunar hecrüñ baña / 'Âşıküñ **derdine** em sem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 4). [derdine, -ine]

Başuban bağına dil tıflı hayâlin müjeñüñ / Cân virüp **derd-ile** dir kim nice hañçercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 8). [derd-ile, -ile]

‘Aceb mi **derdine** dil şorâr-ısa la‘lünden / Ki cânı irdi lebe hastedür cevâb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 3). [derdine, -ine]

Bilmez tabîb **derdüñi** var ey marîz-i ‘aşk / Anuñ devâsın ol âb-ı şehd-i şifâya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 7). [derdüñi, -üñi]

Şanma ki cefâ-y-ıla öle ‘âşık-ı bîmâr / Bir **derd** mi var ki aña tîmâr bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 12). [derd]

Cân irdi lebe hecr-ile cânân ele girmez / Bî-dil yürürem **derd-ile** dermân ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 2). [derd-ile, -ile]

Ya ‘kûb bigi **derd-ile** dâr-ı hüzün içre / Qaldum n’idem ol Yûsuf-ı Ken‘ân ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 3). [derd-ile, -ile]

Âh kim ‘âlemde bulunmaz devâsı **derdümün** / Öldürür beñzer beni âhîr belâsı derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 1). [derdümün, -ümün]

Âh kim ‘âlemde bulunmaz devâsı derdümün / Öldürür beñzer beni âhîr belâsı **derdümün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 2). [derdümün, -ümün]

İbtidâsıdur ki cândan beni bîzâr eyledi / Kim bilür nice belâdur intihâsı **derdümün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 4). [derdümün, -ümün]

Naql iderse nâkil-i erbâb-ı dâniş haşre dek / Biñde birinün dinilmez mâ-cerâsı **derdümün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 6). [derdümün, -ümün]

Ol cefâ-hûy u cefâ-kâruñ elinden âh kim / Kim belâsıdur baña cevır ü cefâsı **derdümün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 8). [derdümün, -ümün]

Söyle ey ‘İsâ-nefes keşf it dehânuñ dem-be-dem / Tâ ki fetḥ ola der-i dârü’ş-şifâsı **derdümün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 10). [derdümün, -ümün]

Mübtelâñam niçe demdür raḥm idüp bir gün baña / Dimedün ḥâlün nedür ey mübtelâsı **derdümün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 12). [derdümün, -ümün]

Şerbet-i la‘lünden em şun Resmî-i dil-ḥasteye / Ki_ey tabîb-i cân u dil oldur devâsı **derdümün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 14). [derdümün, -ümün]

Ey ğam çeken firâk-ıla hecre taḥammül it / Kim niçe **derde** şabr-ıla dermân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 32). [derde, -e]

Lebüñden az ki emsem sem olur **derdine** Resmîñ / Olur derdine Resmîñ lebüñden az ki emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 13). [derdine, -ine]

Lebüñden az ki emsem sem olur derdine Resmîñ / Olur **derdine** Resmîñ lebüñden az ki emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 14). [derdine, -ine]

Ḥayālūñ cismüme cāndur tapuñ cānuma cānāndur / Lebūñ **derdüme** dermāndur sözüñ
zaḥmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 4). [derdüme, -üme]

‘Älemde zāhir olalı **derd** ü belā-yı ğam / Bulmadı bir benüm bedelüm mübtelā-yı ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 1). [derd]

Em şorduğumca leblerine dimesün cevāb / Oldur benüm bu **derdüme** em ‘illet itmesün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 10). [derdüme, -üme]

Nice taḥrîr idem dil **derdin** ey cān / Ki bir bābı şığışmaz biñ kitāba (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 118, Mısra 9). [derdin, -in]

Büseñe cān virürem **derdüme** kıl çāre didüm / Didi cān virmeden artuğ yoğ aña çāre daḥı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 11). [derdüme, -üme]

Ḳanḳı ‘aşık ki_ola **derdüñle** giriftār olam / Senden özge di ṭabīb aña ki dermānı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 11). [derdüñle, -üñle]

Resmî-i derd-mendüñe n’ola_ey ṭabīb-i cān / Dirseñ ki ölme **derd-ile** dermānuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 18). [derd-ile, -ile]

Küh-ı ğamda geçdi ‘ömrüm **derd-ile** Ferhādveş / Ol şeker-leb ḥusrev-i şîrîn-zebānumsuz
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 11). [derd-ile, -ile]

Raḥm idüp kimse dimez Resmî-i miskîne dirîğ / Cān virüp **derdüñ-ile** terk-i cihān eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 14). [derdüñ-ile, -üñile]

Tā ki dūram **derd-ile** sen dil-rübādan dūstum / Bir belā eksük degül ben mübtelādan dūstum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 1). [derd-ile, -ile]

Bî-güneh derden beni **derd-ile** redd itmek neden / Rā ḳaşuñ bigi ğam-ıla dāl-ḳadd itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 1). [derd-ile, -ile]

Tā ki dūram dūstum **derd-ile** sen dil-dārdan / Eşk-i ḥasret aḳıduram dīde-i ḥün-bārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 1). [derd-ile, -ile]

Dem-be-dem devrān elinden **derd-ile** nūş itdügüm / Bir aḡudur kim geçüpdür bu yidi ḳat
ṭasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 3). [derd-ile, -ile]

Saña yār olmaz dilā ol dil-sitān şimden girü / Var yine **derdüñle** vir hecrinde cān şimden girü
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 2). [derdüñle, -üñle]

Dilemez bu dil-i bīmār müdārā-yı ṭabīb / Cān virür yolna senüñ **derdüñe** dermān bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 4). [derdüñe, -üñe]

Şehā Resmî-i dil-ḥaste yatur **derd-ile** peyveste / Ya dermān eyle derdine ya nice ola ḥālin di
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 9). [derd-ile, -ile]

Ben ki yoluñda dil ü cân-ıla ser terk itmişem / Yārlıķ senden bu mıdur **derde** yār itdüñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 10). [derde, -e]

Dem-be-dem kim añaram **derdümi** kanlar yudaram / Virme yā Rab bu demi dünyede aǵyāra
dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 5). [derdümi, -ümi]

Resmî-i dil-ħasteyem kār itdi **derdüñ** cânuma / Ya devā kı l vaşl-ıla hecr-ile öldür ya beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 13). [derdüñ, -üñ]

Öldürürse beni bu **derd-ile** vā-ħayf u dirīg / Saña ey düst ne ğam āh baña ħayf u dirīg (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 3). [derd-ile, -ile]

Nice bir mihrüñi sînemde nihān eyleyeyin / Ya niçe **derdüñ-ile** āh u figān eyleyeyin (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 14). [derdüñ-ile, -üñile]

Yok yire ‘ahdüñde şāhā kimse bî-dād olmasun / Eyledi nevmîd-i ‘ışķuñ **derdi** dermāndan beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 26). [derdi, -i]

derd ol-: Üzüntü sebebi olmak, sıkıntı vermek.

Cānānsuz olıcaķ n’iderem cân oda yansun / Şıhħat baña **derd old[ı]** çü dermān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 2). [derd old[ı], -d[ı]]

derd ü belā: Sıkıntı ve keder.

Dil çeker sen dil-berüñ **derd ü belāsın** ğam yimez / Gerçi dirler bal tutan kişi barmağın yalar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 3). [derd ü belāsın, -sın]

Derd ü belāsınuñ pelāsını libās iden anuñ / Çāk eyle Resmî cāme-i şabr u qarāruñ yaķasın
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 9). [derd ü belāsınuñ, -sınuñ]

derd ü ğam: Dert ve keder.

Derd ü ğam bigi münāsib hem-rehi vü zādı var / N’ola Resmî gülşen-i kūyında olursa muķīm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 11). [derd ü ğam]

derd ü miħen: Keder ve sıkıntılar.

Bir kimsenüñ ki sen olasın ’ömr-i ħāşılı / ‘Ālemde aña dahı ne **derd ü miħen** gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 12). [derd ü miħen]

derde giriftār ol-: Derde tutulmak, yakalanmak.

Bu derd-i dil ki bende durur ħālūmi benüm / Miħnetler-ile **derde giriftār olan** bilür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 4). [derde giriftār olan, -an]

derd-i bî-dermân: Dermansız dert.

Çün marîz-i 'ışkuñam gel ey tabîbüm kıl 'ilâc / Bu devâsuz **derd-i bî-dermân** elinden el-ğıyâs (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 6). [derd-i bî-dermân]

derd-i dil: I. Gönül sıkıntısı. II. Kalp ağrısı.

Derd-i dil cân oynamaga zülf ü ğamzeñ üstine / Cân-bāzuñ lu'b[1] ekser çenber ü hançerdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 7). [derd-i dil]

Bu **derd-i dil** ki bende durur hālūmi benüm / Miñnetler-ile derde giriftâr olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 3). [derd-i dil]

Ağlasam hālūmi bahre acıyup cūşa gelür / Söylesem **derd-i dilüm** taşā içi taşā gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 6). [derd-i dilüm, -üm]

Nice feryād ideyin yâr beni yād idicek / Ki dilüm oda yanar **derd-i dilüm** yād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 2). [derd-i dilüm, -üm]

Acıyup cūş kıla hālūme baħr ağlarsam / Yüregi taşā taşā **derd-i dilüm** söylersem (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 10). [derd-i dilüm, -üm]

derd-i ser çek-: Baş ağrısı çekmek.

Her kim hevâ-yı zülfüñ-ile **derd-i ser çeker** / Ancağ Ĥudâ bilür ki o miskîn neler çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 1). [derd-i ser çeker, -er]

derd-i ser: Baş ağrısı.

'İzāruñ ābın umar dil hevâsı zülfünde / Kimüñ ki **derd-i seri** olsa ol gül-āb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 8). [derd-i seri, -i]

Serde kim ola hevâ-yı ser-i zülfüñ eşeri / Tâ ebed gitmez o serden eşerüñ **derd-i seri** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 2). [derd-i seri, -i]

derdine dermân eyle-: Derdine derman, çare bulmak. Sıkıntıyı gidermek.

Şehâ Resmî-i dil-ħaste yatur derd-ile peyveste / Ya **dermân eyle derdine** ya nice ola hālın di (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 10). [derdine dermân eyle]

derd-mend: Derdi olan, dertli, üzüntülü.

Çü cânân **derd-mendidür** dil ü cân / Devâsını leb-i cânāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 7). [derd-mendidür, -idür]

Dürd-i dārū-yı ğamuñdur nūş-ı cânı 'aşıkuñ / Anda olan **derd-mende** niş-i derd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 4). [derd-mende, -e]

derd al-: Dert almak, dert sahibi olmak. (Can ile derdi değiş tokuş etmek bağlamında).

Cân virüp **derdüñi almak** baña sūd itse yiter / N'ola bāzār-ı maḥabbetde ziyān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 7). [derdüñi almak, -mak]

der-i dārü'ş-şifā: I. Hastane kapısı. II. Âşığın derdine şifa bağışlayacak ihsan kapısı.

Söyle ey 'İsā-nefes keşf it dehānuñ dem-be-dem / Tā ki feth ola **der-i dārü'ş-şifāsı** derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 10). [der-i dārü'ş-şifāsı, -sı]

der-i fitne: Fitne kapısı.

Ey şive-i çeşmüñle güşāde **der-i fitne** / Âşüb-ı cemālūñ-ile pür kişver-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 1). [der-i fitne]

dermān: 1. İlaç, şifa, deva, çare.

Çankı 'āşık ki_ola derdüñle giriftār olam / Senden özge di ṭabīb aña ki **dermānı** n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 12). [dermānı, -ı]

Cân añılmaz rāh-ı 'ışık içinde cānān istenür / Cân virürler anda derde şanma **dermān** istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 2). [dermān]

Cānānsuz olıcağ n'iderem cān oda yansun / Şihḥat baña derd old[ı] çü **dermān** oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 2). [dermān]

Resmî-i derd-mendüñe n'ola_ey ṭabīb-i cān / Dirseñ ki ölme derd-ile **dermānuñam** senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 18). [dermānuñam, -uñam]

Cân irdi lebe hecr-ile cānān ele girmez / Bî-dil yürürem derd-ile **dermān** ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 2). [dermān]

Ḥayālūñ cismüme cāndur ṭapuñ cānuma cānāndur / Lebüñ derdüme **dermāndur** sözüñ zaḥmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 4). [dermāndur, -dur]

Dilemez bu dil-i bīmār müdārā-yı ṭabīb / Cān virür yolna senüñ derdüñe **dermān** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 4). [dermān]

'Ādet-idi la'lüñüñ bīmāra **dermān** baḥşışi / Ṭañ degül 'İsā deminden mürdeye cān baḥşışi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 1). [dermān]

2. I. İlaç, şifa, deva, çare II. Kuvvet, güç, mecal, tâkat.

Yok yire 'ahdüñde şāhā kimse bî-dād olmasun / Eyledi nevmid-i 'ışkuñ derdi **dermāndan** beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 26). [dermāndan, -dan]

dermān it-: Şifa, çare, derman olmak.

Ey ğam çeken firāk-ıla hecre taḥammül it / Kim niçe derde şabr-ıla **dermān ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 32). [dermān ider, -er]

dermānde: Âciz, çaresiz, güçsüz.

Cānum neler çeker bu dil-i pür-belāya şor / **Dermāndeler** hikāyetini mübtelāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 2). [dermāndeler, -ler]

derūn: Kalp, yürek, iç, bātın.

Kimde kim sevdā-yı 'ışkuñdan eşer var ey şanem / Kim bilür anuñ **derūnında** neler var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 2). [derūnında, -ında]

dervîş: Kanaatkâr, saf, alçak gönüllü, her şeyi hoş gören kimse.

N'ola ḥ'ān-ı keremüñ toylasa ben **dervîşüñi** / Ki_olmuşam zāviye-i luṭfuña mihmān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 39). [dervîşüñi, -üñi]

deryā-yı ḥired: Akıl deryası.

Ma'den-i kenz-i daḳāyıkdur u **deryā-yı ḥired** / Maḥzen-i genc-i ḥaḳāyık güher-i kân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 3). [deryā-yı ḥired]

deryā-yı 'ummān: Açık deniz. Umman Denizi, okyanus.

Vaşf-ı yāḳūt-ı dehānı Resmîyā dilden dile / Lā-büd olur dürc-i dürr **deryā-yı 'ummān** bahşîşi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 14). [deryā-yı 'ummān]

destān-ı kerem: Cömertlik destanı.

Nice kim söylene elfāz-ıla aḥbār-ı seḥā / Nice kim yazıla aḳlām ile **destān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 50). [destān-ı kerem]

destān-ı rüstem: (Divan şiirinde kahramanlık ve güç sembolü olarak anılan efsānevî karakter) Rüstem destanı.

Nice Türk-i ḥadeng-endāzdur çeşmüñ zamānında / Ki nām-ı Sām unıdıldı olup **destān-ı Rüstem** tem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 6). [destān-ı rüstem]

destār: Sarık.

Var hüner defterlerini oda yaḳ kim Resmîyā / Şimdi 'ālemde hüner bir cübbe bir **destār-imîş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 12). [destār-imîş, -imîş]

deste: Demet, tutam, bağ, bağlam.

‘Ārızuñ ‘arz olalı ey gül-‘izār u ğonce-leb / **Destesin** bir pula almazlar gülün bāzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 6). [destesin, -sin]

dest-gîr ol-: Elden tutmak, yardımcı olmak.

Dest-gîr olmadı çünkü bize bu dāmen-i dehr / Hıl‘at-i devlete dahı giribānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 5). [dest-gîr olmadı, -madı]

dest-i cefā: Eziyet eli.

Kemānveş kıddümi **dest-i cefā-y-ıla** dü-tā idüp / Beni cevır okına her dem nişān itmek revā mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 3). [dest-i cefā-y-ıla, -yıla]

dest-i ğam-ı rakīb: Rakibin keder eli.

Dest-i ğam-ı rakīb-ile seng-i cefā-yı yār / Dil şışesine āh ki virdi yine_inkisār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 1). [dest-i ğam-ı rakīb-ile, -ile]

dest-i hār: Dikenin eli.

Ğonce-i ğunc la‘lüne öykündüğün ‘ayb itme kim / Çāk olupdur perde-i nāmūs **dest-i hārdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 6). [dest-i hārdan, -dan]

dest-i hasret: Hasret, özlem eli.

Ŧaķup belā kemendin boynuma **dest-i hasret** / Kıddüm büküp ħam eyler her-bār bār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 3). [dest-i hasret]

dest-i kudret: Kudret eli, Allah'ın gücü.

Yazmaz-ısa **dest-i kudret** vaşf-ı ānı şānuña / Şüretünde şekl-i elf ü nūn medd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 7). [dest-i kudret]

dest-i şabā: Sabah rüzgarının eli.

Pāy-māl olup ayağa dökilür biñ dil ü cān / Şubḥ-dem **dest-i şabādan** ki şaçuñ şānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 4). [dest-i şabādan, -dan]

Ğonce ğunc-i la‘lüne beñzetdüğü-çün kendüyi / Gūşmāl irdi aña **dest-i şabādan** düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 14). [dest-i şabādan, -dan]

dest-i zamāne: Zamanın eli.

Dest-i zamāne kāmētümi eyledi kemān / Kıldı bu çarḥ tîr-i belāya beni nişān (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 3, Mısra 11). [dest-i zamāne]

dest-res bul:- Erişmek, elde etmek, nail olmak.

Sen perî vaşlına **bulmazdı** raķībūñ **dest-res** / Ehrimenler mālîki mülk-i Süleymān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 9). [dest-res bulmazdı, -mazdı]

devā: I. İlaç, derman, şifa. II. Çare, tedbir.

Niçe ki şordum-ısa **devā** derdüme lebūñ / Şāfî cevāb virmedi ben nā-tüvāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 7). [devā]

Çün marîz-i 'ışkuñam gel ey tabībüm kıl 'ilāc / Bu **devāsuz** derd-i bî-dermān elinden el-ğıyāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 6). [devāsuz, -suz]

Bilmez tabīb derdüñi var ey marîz-i 'aşk / Anuñ **devāsın** ol āb-ı şehd-i şifāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 8). [devāsın, -sın]

Çü cānān derd-mendidür dil ü cān / Devāsını leb-i cānāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 8). [devāsını, -sını]

Āh kim 'ālemde bulunmaz **devāsı** derdümūñ / Öldürür beñzer beni āhir belāsı derdümūñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 1). [devāsı, -sı]

Şerbet-i la'lüñden em şun Resmî-i dil-ḥasteye / Ki_ey tabīb-i cān u dil oldur **devāsı** derdümūñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 14). [devāsı, -sı]

devā kıl:- Çare olmak, sıkıntıyı gidermek, şifa vermek, iyileştirmek.

Ey tabībüm **kıl devā** bīmāruñam öldüm didüm / Didi ölmekdür devā-yı derd bīmārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [devā kıl]

Resmî-i dil-ḥasteyem kār itdi derdüñ cānuma / Ya **devā kıl** vaşl-ıla hecr-ile öldür ya beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 14). [devā kıl]

devām: Bir durum üzere sürüp gitme, sürme, kesilmeme.

Taķrîr ü şerḥ-i şevķum taḥrîr olunmaz ey düst / Münşî-i 'ālem olsa sābit-ķadem **devāma**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 4). [devāma, -a]

devā'ü li'l-cürūḥ: Yaralar için çaredir, şifadır.

Cān-ı Resmî cāme-i ḥür-ı cināndan oldı dūr / İşde bü'l-aķdāḥ in sīnem **devā'ü li'l-cürūḥ**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 10). [devā'ü li'l-cürūḥ]

devā-yı derd: Derdin dermanı, ilacı, çaresi.

Ey tabībüm kıl devā bīmāruñam öldüm didüm / Didi ölmekdür **devā-yı derd** bīmārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [devā-yı derd]

devḥa-i tūbā: Büyük Tuba ağacı.

‘Ālemde olsa **devḥa-i Tūbāya** virmeyem / Ger sāye şala serv-i ḥırāmānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 3). [devḥa-i tūbāya, -ya]

devlet-ile salṭanat bulan: Makam, mevki elde eden ve zenginliğe, bolluğa kavuşan. Mutluluk ve refah içinde yaşayan.

Her kim ki Ḥaḳ yolında ola menzilet bulan / Oldur cihānda **devlet-ile salṭanat bulan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 22). [devlet-ile salṭanat bulan, -an]

devr eyle-: Boşalan kadehi sürekli doldurmak.

Gül devridür ey sāḳī-i meclis ele al cām / **Devr eyle** ki her bār bu devrān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 10). [devr eyle]

Sāḳī bahār-ı ‘ömrümüze irmedin ḥazān / Devr-i ḥazāndur al ele **devr eyle** sāğarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 10). [devr eyle]

devr it-: Dönmek, dolaşmak.

Her denînüñ muḳtezāsınca döner gerdün-ı dūn / ‘Aksine **devr idici** devrān elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 12). [devr idici, -ici]

devrān: 1. Devir, zaman.

Gül devridür ey sāḳī-i meclis ele al cām / Devr eyle ki her bār bu **devrān** ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 10). [devrān]

2. Kader, talih, baht.

Yaz deftere bu şi‘ri ki ḥikmet hemîn ola / **Devrān** yaḳaṅı eylemedin zulm eliyle çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 6). [devrān]

devrān elinden: I. Feleğin elinden. II. Felek, baht, talih yüzünden.

Dem-be-dem **devrān elinden** derd-ile nūş itdügüm / Bir ağudur kim geçüpdür bu yidi ḳat taşdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 3). [devrān elinden, -nden]

devr-i ḥazān: Sonbahar zamanı; ömrün son demleri.

Sāḳī bahār-ı ‘ömrümüze irmedin ḥazān / **Devr-i ḥazāndur** al ele devr eyle sāğarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 10). [devr-i ḥazāndur, -dur]

devr-i ḳamer: I. Ay devri, ayın ortaya çıktığı vakit. II. Sevgilinin yüzünün âşikâr olduğu vakit.

Meger **devr-i ḳamerde** maṭla‘-ı ḥüsn / Ki ṭoğar meh-liḳālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 3). [devr-i ḳamerde, -de]

di-: 1. Demek, söylemek.

Bu hüsni ü cemāl-ile gören **dir** seni ahsent / Zî-şun‘-ı Hudā şalli ‘alā nūr-ı Muḥammed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 3). [dir, -r]

Di mest-i ğamzeñe dil-i pür-süzü yakmasun / Zîrā ki oda yanıcak olur kebāb telḥ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 5). [di]

Tîġuṇa tutmaz **dir-imiş** beni gerden ol raķīb / İmtihān eyle begüm olsun yalanı āşikār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 3). [dir-imiş, -rimiş]

Varını virsün dimiş cān-ıla vaşlum isteyen / Vireyin yok **dimezem** cānum durur varum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [dimezem, -mezem]

Lāleye şordum lebüñ şevkıyla sūzānem **didi** / Sünbüle aındum şaçun ben de perīşānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 1). [didi, -di]

Lāleye şordum lebüñ şevkıyla sūzānem didi / Sünbüle aındum şaçun ben de perīşānem **didi**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 2). [didi, -di]

Yoluñda Resmî terk-i ser itmez **dimiş** ‘adū / ‘Āşık olan ḳalur mı begüm başa cāna hîç (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 9). [dimiş, -miş]

Resmî işidüp nazmuñı ervāḥ-ı muḳaddes / **Dirler** dem-i ‘İsādan olupdur bu mü’eyyed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 12). [dirler, -rler]

Kimdür çemende Resmî itümden **dimiş** ḥabīb / Ol bu ḥaķīre ḥod sebeb-i ihtirāmdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 13). [dimiş, -miş]

Ol perīşān zülfüme tolaşmasun Resmî **dimiş** / Yoḥsa anı ḳıluram zār u perīşān istenür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 13). [dimiş, -miş]

Terk-i cān itmez **dimiş** beni yoluñda müdde‘ī / Hāşe sultānum işidüldük gibi_olmaz her ḥaber
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 7). [dimiş, -miş]

Ser terk iden muḥibbe muḥibbüm **dimiş** ḥabīb / Bu söze söz nedür daḥı şükrāneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 11). [dimiş, -miş]

Öldürürem varuram Resmîyi **dimişsin** şehā / Tîz var öldür anı öldürmeden zār intizār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 13). [dimişsin, --mişsin]

Didüm ala gözlerün ālıyla aldandı gönül / Didi kim bilmez misin cādū olan eyler firīb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [didüm, -düm]

Didüm ala gözlerün ālıyla aldandı gönül / **Didi** kim bilmez misin cādū olan eyler firīb (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [didi, -di]

Hasretüñden nâlişüm güş eyleyen **dir** düstüm / Resmîyâ bu itdügüñ efğân elinden el-ğıyâs
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 13). [dir, -r]

Didüm nedür bu zülf ü ruḥ ey mihr-i mäh-rû / Didi ki sünbül ü semen ü şubḥ u şâmdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 11). [didüm, -düm]

Didüm nedür bu zülf ü ruḥ ey mihr-i mäh-rû / **Didi** ki sünbül ü semen ü şubḥ u şâmdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 12). [didi, -di]

Kankı ‘aşık ki_ola derdüñle giriftâr olam / Senden özge **di** tabîb aña ki dermânı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 12). [di]

Resmî diler vişâlüñi Ḥaḳdan **didüm** didi / Billâh bu icâbet olacaḳ du‘â mıdur (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 28, Mısra 13). [didüm, -düm]

Resmî diler vişâlüñi Ḥaḳdan didüm **didi** / Billâh bu icâbet olacaḳ du‘â mıdur (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 28, Mısra 13). [didi, -di]

Gördüm raḳîb cân virür ol dil-bere **didüm** / Ḥaḳ getüre meger bunı ağır cenâzedür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 5). [didüm, -düm]

Ḥâlin görenüñ pârenenür yüregi ğamdan / Raḥm eyleseñ aña n’ola bir pâre **dimişler** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 4). [dimişler, -mişler]

Aḥvâlümi yârenlerüm ol yâra dimişler / Hecrüñde neler çekdi o bî-çâre **dimişler** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 2). [dimişler, -mişler]

Murğ-ı dili gerçi ki şaçuñ dāmına düşmiş / Kendüsi havâda uçar âvâre **dimişler** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 6). [dimişler, -mişler]

Ḥâk itdi hevâ oda yaḳup cismini luṭf it / Şu sep ki biraz diñlene ol nâra **dimişler** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 8). [dimişler, -mişler]

Başum ele alup varuram yolına bir gün / Hey n’olsa gerek ya gele ya vara **dimişler** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 12). [dimişler, -mişler]

Resmî kılını luṭf idüp añmış işidenler / Kendüye gerekse vara yalvara **dimişler** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 14). [dimişler, -mişler]

Ehl-i niyâza nâz ḳo ğırre_olma ḥüsne kim / Vaḳt ola **diyeler** bu da bir dil-sitân-imiş (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 4). [diyeler, -yeler]

Dil çeker sen dil-berüñ derd ü belâsın ğam yimez / Gerçi **dirler** bal tutan kişi barmağın yalar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 4). [dirler, -rler]

Didüm ḥaṭuñ ne âb-ıla neşv ü nemâ bulur / Didi bu sebzezârda dâyim gül-âb aḳar (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 3). [didüm, -düm]

Didüm ھاٲuñ ne āb-ıla neşv ü nemā bulur / **Didi** bu sebzezārda dāyım gül-āb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 4). [didi, -di]

Zülfinde görüp göñlümi dil-ber **didi** kim hey / Beñzer ki bu miskîn yine dîvâne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 11). [didi, -di]

Dir kâmetümi gören yaşumda / Seyl-āb-ı revâne yol ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 5). [dir, -r]

Çäre şabırdur **dirler** irmege vişālũñe şehā / Bî-çäreler şabr idemez ol çäreye nā-çār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 7). [dirler, -rler]

Cevr-ile öldürür seni **dirlerdi** āh kim / Şordum lebinden ol ھاber āħir yalan-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 15). [dirlerdi, -rlerdi]

Çünkü yeksān görünür gözlerine ‘ayb u hüner / Bunlaruñ ben de **dir-isem** n’ola ‘irfānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 12). [dir-isem, -risem]

Resmî-i derd-mendũñe n’ola_ey tabīb-i cān / Dirseñ ki ölme derd-ile dermānuñam senũñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 18). [dirseñ, -rseñ]

Sevdüğüm cāndan seni dilden **dimedüm** kimseye / Lîk işidürem sever dirler ھاber var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 5). [dimedüm, -medüm]

Sevdüğüm cāndan seni dilden dimedüm kimseye / Lîk işidürem sever **dirler** ھاber var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 6). [dirler, -rler]

Bunca müddetdür ki sen şeh bendesidür Resmîye / **Dimedũñ** rahm eyleyüp bir gün fülānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 14). [dimedũñ, -medũñ]

Göñlüme zülf ü zenaħdān ārzūsın ķo didüm / **Dir** baña hoşdur esir-i bend ü zindān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [dir, -r]

Göñlüme zülf ü zenaħdān ārzūsın ķo **didüm** / Dir baña hoşdur esir-i bend ü zindān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [didüm, -düm]

Öldürürseñ ger dehānumdan nişān virdi diyü / Zerrece var ola **didüm** yokdur inkārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [didüm, -düm]

Cānuma kār itdi cānā fūrķatũñ rahm it **didüm** / Dir gerek şabr it gerek cān vir budur kārüm benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [didüm, -düm]

Cānuma kār itdi cānā fūrķatũñ rahm it didüm / **Dir** gerek şabr it gerek cān vir budur kārüm benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [dir, -r]

Ey tabībüm kıl devā bīmāruñam öldüm **didüm** / Didi ölmekdür devā-yı derd bīmārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [didüm, -düm]

Ey ṭabībüm kıl devā bīmāruñam öldüm didüm / **Didi** ölmekdür devā-yı derd bīmārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [didi, -di]

Varını virsün **dimiş** cān-ıla vaşlum isteyen / Vireyin yok dimezem cānum durur varum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [dimiş, -miş]

Ğonceyi dem-beste kıldı luṭf-ı güftāruñ **didüm** / Didi ḫayrān itdi servi reşk-i reftārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [didüm, -düm]

Ğonceyi dem-beste kıldı luṭf-ı güftāruñ didüm / **Didi** ḫayrān itdi servi reşk-i reftārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [didi, -di]

Raḥm idüp kimse **dimez** Resmî-i miskîne dirîğ / Cān virüp derdüñ-ile terk-i cihān eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 13). [dimez, -mez]

Ger görem ol şanemi bir daḥı Resmî yüz urup / Hey begüm seni seven niçeye dek yana **diyem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 6). [diyem, -yem]

Ol gül-endāmı gülistānda ḫırāmān göricek / Oқыya bu ğazeli murğ-ı hoş-elḥāna **diyem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 8). [diyem, -yem]

İçdi kanımı kana kana gözüñ kanmadı āh / ‘Aceb ol kan içici kana kaçan kana **diyem** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 4). [diyem, -yem]

Ƙan yudar reşk-ile ey dişleri lü’lü’-i ‘Aden / Dürc-i la’lūñi eger kân-ı Bedaḥşāna **diyem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 2). [diyem, -yem]

Ḥadd ü ḥaṭṭından su’āl itdüm lebinden luṭf-ıla / **Dir** semendür sebze de bu ol semender nārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 4). [dir, -r]

Gözlerüñ kan içmeden perhîz kılsun **di** didüm / Didi şabr olur mı şuya merdüm-i bīmārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 11). [di]

Gözlerüñ kan içmeden perhîz kılsun di **didüm** / Didi şabr olur mı şuya merdüm-i bīmārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 11). [didüm, -düm]

Gözlerüñ kan içmeden perhîz kılsun di didüm / **Didi** şabr olur mı şuya merdüm-i bīmārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 12). [didi, -di]

Resmî işidüp nazmuñı erbāb-ı ma‘ānī / **Dirler** ki bu resme_olsa suḥanverler olursa (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 14). [dirler, -rler]

Resmîyi zār görüp gülşen-i kūyında nigār / **Dir** hezār āferīn ol bülbul-i hoş-ḥ`ānumuza
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 14). [dir, -r]

Didüm olmağıl ey meh-rū iñen bī-mihr ü hercāyī / Didi gün rüşen iderse revādur n’ola her
cāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 1). [didüm, -düm]

Didüm olmağıl ey meh-rû inen bî-mihr ü hercâyî / **Didi** gün rûşen iderse revâdur n'ola her câyî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 2). [didi, -di]

Didüm dâr-ı ser-i zülfüne ber-dâr ol[ma]sun mı dil / Didi bu dâra Dârâlar irişmez ço müdârâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 3). [didüm, -düm]

Didüm dâr-ı ser-i zülfüne ber-dâr ol[ma]sun mı dil / **Didi** bu dâra Dârâlar irişmez ço müdârâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 4). [didi, -di]

Didüm gönüm degül bir lahza hâlî çeşm-i hışmuñdan / Didi ser-beste iden tañ mı çekse şûr u gavğâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 5). [didüm, -düm]

Didüm gönüm degül bir lahza hâlî çeşm-i hışmuñdan / **Didi** ser-beste iden tañ mı çekse şûr u gavğâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 6). [didi, -di]

Didüm vîrâne dil zülfün kemendinden cüdâ düşdi / Didi teskîn ider lâ-büd selâsil şûr-ı şeydâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 7). [didüm, -düm]

Didüm vîrâne dil zülfün kemendinden cüdâ düşdi / **Didi** teskîn ider lâ-büd selâsil şûr-ı şeydâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 8). [didi, -di]

Didüm ağlatmağıl beni melâmet eyleme halka / Didi 'aşık aña dirler ola bed-nâm u rüsvâyî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 9). [didüm, -düm]

Didüm ağlatmağıl beni melâmet eyleme halka / **Didi** 'aşık aña dirler ola bed-nâm u rüsvâyî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 10). [didi, -di]

Didüm ağlatmağıl beni melâmet eyleme halka / Didi 'aşık aña **dirler** ola bed-nâm u rüsvâyî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 10). [dirler, -rler]

Sebzede bu kadd-ile seyr itdügün ey hoş-hırâm / Serv-i âzâd göricek bende-i fermânem **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 4). [didi, -di]

Küh-ı gamda ol husrev-i şîrîn-dehen hâlüm görüp / Bu mıdur ol tağ delen Ferhâd-ı dîvânem **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 6). [didi, -di]

Cânuma cismümde şordum hâl-i dilden bir haber / Bilmezem bu hânda ben dağı mihmânem **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 8). [didi, -di]

Dil siper kılduğuma peyveste tîr-i gamzeñe / Reşk idüp cânım kaşuñ yāsına kurbānem **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 10). [didi, -di]

Hoş **didi** şol bende kim kıldı eşigün vañan / Devlet-ile 'âlemün tahtında sultānem **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 12). [didi, -di]

Resmî-i dil-hasteye rahm idüp ey 'İsâ-nefes / Ölme ey bî-çâre ben muhyî-i devrānem **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 14). [didi, -di]

Yolumda terk-i cân itmez **dimişsin** Resmîyi cânâ / Nedür cânân-ıçün cân kim dirîğ eyleyeler anı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 13). [dimişsin, -miş, -sin]

Şehâ Resmî-i dil-ḥaste yatur derd-ile peyveste / Ya dermân eyle derdine ya nice ola ḥâlin **di** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 10). [di]

Nâlemi işitdi dil-ber remz-ile **didî** ki hey / Âb-ı rûyuñ yok mı ḥalkâ şerm-sâr itdûñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 11). [didi, -di]

Bûseñe cân virürem derdüme kıl çâre **didüm** / Didi cân virmeden artuḵ yoḡ aña çâre daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 11). [didüm, -düm]

Bûseñe cân virürem derdüme kıl çâre didüm / **Didi** cân virmeden artuḵ yoḡ aña çâre daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 12). [didi, -di]

Ser-i kûyında işidüp nâleñi Resmî **didî** düst / Gelmedi bülbül anuñ bigi bu gülzâra daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 13). [didi, -di]

Didüm almaz cân leb ü la'lüñ nişâbından naşîb / Didi kim geçmez zekâta la'l ü mercân baḥşîşi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 11). [didüm, -düm]

Didüm almaz cân leb ü la'lüñ nişâbından naşîb / **Didi** kim geçmez zekâta la'l ü mercân baḥşîşi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 12). [didi, -di]

Bir şeb **didüm** ey şûḥ ne var sîneñi açsañ / Didi yaramazdur gice âyîneye bakmaḵ (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 1). [didüm, -düm]

Bir şeb didüm ey şûḥ ne var sîneñi açsañ / **Didi** yaramazdur gice âyîneye bakmaḵ (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 2). [didi, -di]

Dir-idüm baña cefâ eyleme her gâḥ saña / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm âḥ baña vâḥ saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 3). [dir-idüm, -ridüm]

Niçe kim ḥâlüme raḥm eyle naẓar kıl **dir-idüm** / 'Âşîkuñ almaḡıl âhını ḥazer kıl dir-idüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 9). [dir-idüm, -ridüm]

Niçe kim ḥâlüme raḥm eyle naẓar kıl dir-idüm / 'Âşîkuñ almaḡıl âhını ḥazer kıl **dir-idüm** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 10). [dir-idüm, -ridüm]

Eslemezdüñ şanasın daḥı beter kıl **dir-idüm** / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm âḥ baña vâḥ saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 11). [dir-idüm, -ridüm]

Öldi Resmî ğam-ıla nice diridür **diyeyin** / Ki dimezdüñ sevenüñ bu da biridür diyeyin (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 21). [diyeyin, -y, -eyin]

Öldi Resmî ğam-ıla nice diridür diyeyin / Ki dimezdüñ sevenüñ bu da biridür **diyeyin** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 22). [diyeyin, -y, -eyin]

Demidür saña baña şimdi yiridür **diyeyin** / Geldi haṭṭuñ n'ideyüm āh baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 23). [diyeyin, -yeyin]

Zülfîn aındum sünbül-i terden semend oldı **didi** / Ruḥlarına lâle didüm hışm idüp gül di didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 18). [didi, -di]

Zülfîn aındum sünbül-i terden semend oldı didi / Ruḥlarına lâle didüm hışm idüp gül di **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 17). [didi, -di]

Zāhidā inkār-ı nūr-ı Zü'l-celāl itmek neden / Lebleriñ şordum şekerden dürc-i dür tıldı **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 16). [didi, -di]

Lebleri haṭṭın görüp kan ağladum güldi **didi** / Sāye-i ebrüm-içün yañlış hayāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 19). [didi, -di]

Gördüm ol meh gösterür zülfiyle şekl-i lâm u dāl / **Didüm** ey cān dil mi dilersin meh al eyleme āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 22). [didüm, -düm]

Didi dil n'olur var ey bî-çāre nedür añla hāl / Didüm āḥir cān-ısa maḳşūd-ı nāzuñdan me'āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 23). [didi, -di]

Didi dil n'olur var ey bî-çāre nedür añla hāl / **Didüm** āḥir cān-ısa maḳşūd-ı nāzuñdan me'āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 24). [didüm, -düm]

Didi evvel 'āşıka fıkır-i me'āl itmek neden / Göñlümi zülfi hevāsı eyledi şeydā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 25). [didi, -di]

Ḳadd-i yāra Resmîyā kim serv kim 'ar'ar **didi** / Lîk naḥl-i 'ālem-ārādur diyen hoş-ter didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 31). [didi, -di]

Ḳadd-i yāra Resmîyā kim serv kim 'ar'ar didi / Lîk naḥl-i 'ālem-ārādur diyen hoş-ter **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 32). [didi, -di]

Ben su'āl itdüm emîr-i nazma ol server **didi** / Ḳāmetin şordum raḳîbe işidüp dil-ber didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 33). [didi, -di]

Ben su'āl itdüm emîr-i nazma ol server didi / Ḳāmetin şordum raḳîbe işidüp dil-ber **didi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 34). [didi, -di]

Bu söz-ile cānumı hoşdur ki mesrūr eyleyem / Göñlümün vîrānesin **dirsın** ki ma'mūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 14). [dirsın, -rsın]

Hoş **dimiş** bu sözi ol kim dehr anı Selmān diler / Ey Nizāmî çünki yārūñ gencdür vîrān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 33). [dimiş, -miş]

Olduñ-ısa mürîd ne **dir** pîrūñ añağıl / Şeyḥi ḳo ḥān-ḳāhı ḥarābāta ḳaşd ḳıl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 33). [dir, -r]

Başuban bağına dil tıflı hayālin müjeñüñ / Cān virüp derd-ile **dir** kim nice hançercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 8). [dir, -r]

Gelüp hindü beñüñ görsün yüzünde / Şular kim ābda **dir** fülful olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 4). [dir, -r]

Şabr idüp hicrāna vaşluñ istedüğüm rüz u şeb / Bu ki tekrisin bulur **dirler** meşel var isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 8). [dirler, -rler]

Hoş **didi** şol bende kim kıldı eşigüñ vañan / Devlet-ile ‘ālemüñ tahtında sultānem **didi** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 11). [didi, -di]

‘İyd irdi yine gül gibi zeyn oldu güzeller / Bülbül bigi biz de **diyelüm** taze gazeller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 2). [diyelüm, -yelüm]

Mübtelāñam niçe demdür raħm idüp bir gün baña / **Dimedüñ** hālüñ nedür ey mübtelāsı
derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 12). [dimedüñ, -medüñ]

2. Rivayet etmek, nakletmek.

Ahvālümü yārenlerüm ol yāra **dimişler** / Hecründe neler çekdi o bî-çāre dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 1). [dimişler, -mişler]

Şādiden ayağı yire başmaz yine beñzer / Yārüñ bize cevır itdigin ağıyāra **dimişler** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 10). [dimişler, -mişler]

Di guşşa kışşasın ko bu eş’arı Resmîyā / Bir bir hikāyet eyle ne hoş-dāstān-imiş (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 17). [di]

Şabr idüp hicrāna **dirler** vaşl olur cānāneye / Bir haberdür söylenür illā biz anı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 11). [dirler, -rler]

Naql iderse nākil-i erbāb-ı dāniş haşre dek / Biñde birinüñ **dinilmez** mā-cerāsı derdümüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 6). [dinilmez, -nilmez]

3. ... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Sen seg-i kūyum **diyelden** ihtirām idüp baña / Geymişemdür egnüme ‘ışkuñ pelāsın çul gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 9). [diyelden, -yelden]

Zülfın añdum sünbül-i terden semend oldu didi / Ruħlarına lāle **didüm** hışm idüp gül di didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 18). [di]

Zülfın añdum sünbül-i terden semend oldu didi / Ruħlarına lāle didüm hışm idüp gül **di** didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 18). [didüm, -düm]

Dimeñ serv-i çemen kaddine ol hūr-ı bihiştüñ kim / Nihāl-i sidreden daħı biz anı müntehā
gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 5). [dimeñ, -meñ]

dīdār: Yüz, güzel yüz, çehre.

Mesken iden ser-i kūyuñda görüp **dīdāruñ** / N'eylesün hūrīyi vü ravza-i Rıdvānı n'ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 9). [dīdāruñ, -uñ]

N'eylerem gülşeni yüzüñ var-iken kim ola kim / Koya **dīdārı** ide ravza-i Rıdvāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 10). [dīdārı, -ı]

N'eylerem cān u cihānı baña cānānum gerek / 'Aynına almaz bihişt-i heşti **dīdār** isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 4). [dīdār]

Şoran lebūñi Kevşeri 'aynına almasun / **Dīdāruñı** gören taleb-i cennet itmesün (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 8). [dīdāruñı, -uñı]

dīdār-ı dil-ber: Sevgilinin güzel yüzü.

Dūzaḡ gelür gözüme **dīdār-ı dil-berümsüz** / Hūr u bihişt-i heşti ger itseler baña 'arz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 5). [dīdār-ı dil-berümsüz, -ümsüz]

dīdār-ı yār: Sevgilinin yüzü.

Zāhidüñ her dem ki meyli cennet ü Kevşerdedür / 'Āşıkuñ **dīdār-ı yār** u cām-ı cān-
perverdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 2). [dīdār-ı yār]

dīde: Göz.

Dilde ġam cānda elem **dīdede** nem serde hevā / Beni ḡāk itdi göreyin kim oda yana heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 11). [dīdede, -de]

Ġamzeñ urduḡça yüregüme nihānī yaralar / **Dīdeden** olup revān aḡar[dı] ḡanı āşıkār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 12). [dīdeden, -den]

Ciger-ḡūnam firāḡuñdan döker **dīdem** dem-ā-dem dem / Gel ey cān kim dil ü cāndan gide
ḡam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 1). [dīdem, -m]

Rūz u şeb zūlf ü ruḡuñ ḡasreti-y-ile şanemā / **Dīdeden** naḡş-ı cihān oldı nihān sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 10). [dīdeden, -den]

dīde vü dil: Göz ve gönül.

Dem-be-dem yaşum-içün **dīde vü dil** cenge düşer / Şan iki ḡaşm durur birbirile ḡan çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 5). [dīde vü dil]

dīde-i hūn-bār: I. Kan yağıdıran, kan saçan göz. II. Âşığın kan ağlayan, kanlı gözyaşı döken gözü.

Tā ki dūram dūstum derd-ile sen dil-dārdan / Eşk-i hasret ağıduram **dīde-i hūn-bārdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 2). [dīde-i hūn-bārdan, -dan]

dīde-i ma'lūl: Hasta, sakat, illetli göz.

Gözlerümden gizleme izūñ tozın ki_ol yig durur / **Dīde-i ma'lūle** kuhl-i rūşenādan dūstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 6). [dīde-i ma'lūle, -e]

dīdeveş: Göz gibi.

Cūy idüp her cāyı bu seyl-i sirişk **dīdeveş** / Niçe kim seyr itdük ol serv-i revānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 5). [dīdeveş]

dikensüz bir gül olmaz: Her güzel şeyin hoşla gitmeyen yönü de bulunur. Güzel şeyi elde etmek isteyen ya da elde eden kimse bunun gerektirdiği rahatsız edici şeyleri de hoş görmelidir.

Raķıbinden üşenme Resmî yārūñ / Hezār iste **dikensüz bir gül olmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 16). [dikensüz bir gül olmaz]

dikḳat: Düşünceyi bir nokta üzerinde toplama; ilgi gösterme.

Diḳḳat-ile fark idemedüm dehānuñ zerrece / Yoğa beñzer varduğında [kim] nazar var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 7). [dikḳat-ile, -ile]

dikḳat it-: Dikkatle bakmak.

Bu miyānuñ baħr-ı fikrinde kenāra irmedük / Diḳḳat itdük zerre deñlü ol dehānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 8). [dikḳat itdük, -dük]

dil: 1. Gönül, kalp, yürek.

Ey perişān görmesün cem'iyet-i şādī yüzün / Ğuşsa-i zülfüñle her **dil** kim perişān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 8). [dil]

Birinüñ hāl-i siyāhı dāne-i ğam **dillere** / Birisinüñ zülfı ağı cānlara dām-ı belā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 11). [dillere, -lere]

Yaḳdı **dil** lāle-ruħuñ şevḳ-ıla ey gülşen-i cān / Lā-cerem ğonce-lebūñ yādına çāk itdi ḳabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 7). [dil]

Şeh ruḳlarıñ öñindeki ferzānedür gözūñ / **Diller** piyādesini başup sürdi yine at (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 4). [diller, -ler]

Çalmadı **dilde** karar oldum perîşân-rûzgâr / Tâ ki sevdâ şaldı cāna zûlf-i pür-sevdâ-yı düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 3). [dilde, -de]

Dil hâlûn-îçün zûlfüne dolaşdı meşeldür / Kim dāneye meyl itse olur dāma muqayyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 7). [dil]

Dil şaçuñ bendine düşmeklige dîvānelenür / Cān ruḥuñ şem'ine yanmaqlığa pervānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 1). [dil]

Çaşd ider hâlûne **dil** dām-ı şaçuñdan şaḳınur / Murğ-ı zîrek gibi kim dāyireden dānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 5). [dil]

Çavs ebrûsı **dil** āhûsı ḥadeng inkārıdır / Zûlf ü hālî murğ-ı cānuñ dāne-y-ile dāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 7). [dil]

Ey perî teşhîr kılmāğa **dilin** 'āşıkıların / Āteş-i ruḥsāruñ üzre beñlerüñ fülful yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 7). [dilin, -in]

Ġam meclisinde Resmî idüp **dil** kebāb u nuḳl / Mey-gün lebüñ ḥayāline ḥün-ı ciger çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 9). [dil]

Dil çeker sen dil-berüñ derd ü belāsın ġam yimez / Gerçi dirler bal tutan kişi barmağın yalar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 3). [dil]

'Aceb mi derdine **dil** şorar-ısa la'lüñden / Ki cānı irdi lebe ḥastedür cevāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 3). [dil]

'İzāruñ ābın umar **dil** hevāsı zûlfünde / Kimüñ ki derd-i seri olsa ol gül-āb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 7). [dil]

Ḥayāl-i ġamzesi ḥün-ı ciger diler **dilden** / Hemîşe merdüm-i maḥmûr olan şarāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 5). [dilden, -den]

Dilden gelürse çeşmüme kanlu yaşum n'ola / Zîrā müdām cāma sebūdan şarāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 7). [dilden, -den]

Her dem ḥayāl-i zûlf-ile efkārını **dilün** / Künc-i belāda yine dil-efġār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 5). [dilün, -ün]

Mihrüñ odı **dilde** ey meh gerçi kim yanar nihān / Dem-be-dem āh itdügümce olur duḥānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 13). [dilde, -de]

Dil gözün zaḥmı-y-ıla ḥaste yatup cān çekişür / Reşk ider görüp anı bu dil-ile cān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 1). [dil]

Dil gözün zaḥmı-y-ıla ḥaste yatup cān çekişür / Reşk ider görüp anı bu **dil-ile** cān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 2). [dil-ile, -ile]

Dil şeb-i zülfünde şem‘-i hüsnüñi kılar delil / Kim çerâğ-ıla olan rüşen durur tutmaz ‘ases
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 5). [dil]

Dil ider her nefes ol zülf ü zenaḥdāna heves / Gör bu dîvāne ider bend-ile zindāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 1). [dil]

Cān virüp **dil** n’ola itse leb-i cānāna heves / Cism-i bî-cān olıcaḳ lā-büd olur cāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 1). [dil]

Dil şaçuñdan ruḥuña meyl ider elbetde şehā / Şem‘e yanmaḡa olur gicede pervāne heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 3). [dil]

Dilemez **dil** ser-i kūyuñda raḳîbi şanemā / Cennet içre ādem olan ide mi şeyṭāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 7). [dil]

Dilde ḡam cānda elem dîdede nem serde hevā / Beni ḡāk itdi göreyin kim oda yana heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 11). [dilde, -de]

Vaşluña **dil** ḡumān ider irem diyü velî / Ol ḡod yaḡîn degül hele bir ḡoş-ḡumān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 7). [dil]

Ey **dil** dehān-ı rāzını fāş itmegil ki ben / Şordum nihānı bildüm anı sırr-ı cān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 11). [dil]

Ġayret it ey **dil** cihānda yāri bul aḡyārı ḡo / Yārdan ḡayrı ne kim ‘ālemde var aḡyār-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 7). [dil]

İstemez dîvāne **dil** çāh-ı zenaḥdāndan ḡalāş / Gerçi her kişi diler kim ola zindāndan ḡalāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 1). [dil]

Ġamzeñ ḡayālî **dilde** ciger kanını içer / Def‘-i ḡumār-ı meste belî ṭolıdan gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 9). [dilde, -de]

Cevher-i cām-ıla ḡalbūñ ḡālîş eyle zer gibi / Jeng-i ḡamdan tā **dilūñ** āyîne gibi ola pāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 12). [dilūñ, -ūñ]

Ṭur ey sākî-i ferruḡ-fer lebūñ yādına şun sāḡar / **Dile** olsun ziyā-ḡüster şafā-yı cām-ı ḡül-fāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 8). [dile, -e]

Çemende bezm-i ḡāş eyle **dilūñ** ḡamdan ḡalāş eyle / Semā‘-ı ḡavl-i ḡāş eyle sözün işitme her ‘āmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 9). [dilūñ, -ūñ]

Ser-i zülfūñ **dile** ser-rişte-i maḡşūd olalı / Çekerem āh ki sevdālar-ıla ṭul-i emel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 5). [dile, -e]

Cānum ārām eylemez ārām cānumsuz benüm / Hem ḡarār itmez bu **dil** ol dil-sitānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 2). [dil]

Tîğ-ı mihrüñ-ile ey meh **dilümi** eyle dü-nîm / Zerrece rāz-ı dehānuñı ‘ayān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 11). [dilümi, -ümi]

Mihr ü meh ḥod zerre-i sūz-ı derūnuñdan yanar / Bu kadar germ-iken ey **dil** āh-ı serd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 12). [dil]

Cānda belā-yı ḥasret **dilde** ğam-ı maḥabbet / Serde hevā-yı fūrkat sīnemde nār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 5). [dilde, -de]

Çün serv-i sehī cān-ıla **dil** hecre sezādur / Kō yiri durur eyledi ‘iṣyān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 9). [dil]

Hecründe **dil** nice taleb-i vuṣlat itmesün / Haste ne cān-ıla heves-i ṣīḥḥat itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 1). [dil]

Taht-ı ‘iṣkuñda Süleymān bigi **dildür** yā Rab / Virme bu saltanatı dünyede deyyāra dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 7). [dildür, -dür]

Nice feryād ideyin yār beni yād idicek / Ki **dilüm** oda yanar derd-i dilüm yād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 2). [dilüm, -üm]

Nice feryād ideyin yār beni yād idicek / Ki dilüm oda yanar derd-i **dilüm** yād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 2). [dilüm, -üm]

Delinür tīşe-i endūh-ıla kūh olsa **dili** / Her ki Ferhād ola sen ḥusrev-i ṣīrīn-dehene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 3). [dili, -i]

Hūn olur ḥār-ı cefā-y-ıla **dili** lāle-ṣıfat / Her ki bülbül ola sen yüzi gül ü ğonce-fem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 5). [dili, -i]

Nice taḥrīr idem **dil** derdin ey cān / Ki bir bābı ṣıġıṣmaz biñ kitāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 9). [dil]

Didüm dār-ı ser-i zülfüñe ber-dār ol[ma]sun mı **dil** / Didi bu dāra Dārālar iriṣmez kō müdārāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 3). [dil]

Didüm vīrāne **dil** zülfüñ kemendinden cüdā düşdi / Didi teskīn ider lā-büd selāsıl şūr-ı şeydāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 7). [dil]

Dil siper kılduġuma peyveste tīr-i ğamzeñe / Reşk idüp cānum kaşuñ yāsına kurbānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 9). [dil]

Ruḥuñ mihri ḥayāl-i zülfüñ-ile **dilde** n’eyler kim / Şeb-i tār-ile bir yirde ḥod olmaz rüz-ı nūrānī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 7). [dilde, -de]

Şevk-ı la’lūñ **dilde** cānum gibi ṣaqlardum dirīġ / ‘Āleme bu kanlu yaşum eyledi rüsvā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 9). [dilde, -de]

Gördüm ol meh gösterür zülfiyle şekl-i lām u dāl / Didüm ey cān **dil** mi dilersin meh al eyleme āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 22). [dil]

Didi **dil** n'olur var ey bî-çāre nedür añla hāl / Didüm āhîr cān-ısa maḳşūd-ı nāzuñdan me'āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 23). [dil]

Sen lebi şîrîn-içün **dil** nice Ferhād olmasun / Ya belā kūhında kārı nice feryād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 1). [dil]

İrdi kemāle nazmla Resmî ki şu bigi / Her kāmîlūñ sözine **dilinden** cevāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 14). [dilinden, -inden]

Egerçi **dil** dehenūñ yok bilür yakînında / Velî sözüñ işidicek yine gümāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 9). [dil]

Dil dehānuñ var mıdur ya yok mıdur bilmez yakîn / Söyle ey 'İsā-nefes olsun gümānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 7). [dil]

Yakup ḳarār u nāzı **dilden** bu nār-ı hicrān / Ḳamusı cān u dilde şabr u ḳarār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 1). [dilden, -den]

Şorma lebi nişānını bîgāneden **dilā** / Rāz-ı nihāndur anı yine āşināya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 9). [dilā, ā]

Var isteme 'ālemde **dilā** yār bulunmaz / Ger yār bulunur-ısa vefā-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 1). [dilā, -ā]

Ḳo sa'y u şabrı **dilā** bu cihān içinde ki_olur / Ne ibtidā-yı vişāl ü ne intihā-yı firāḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 3). [dilā, -ā]

Saña yār olmaz **dilā** ol dil-sitān şimden girü / Var yine derdünle vir hecrinde cān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 1). [dilā, -ā]

Yalıñuz şanma seni bende çeker zülf **dilā** / Gelegör cānuma ol ğamze-i fettānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 7). [dilā, -ā]

Bu āh u nāle **dilā** zerrece eşer itmez / O māh-rūda eşer-i mihr ü şefḳat olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 7). [dilā, -ā]

Dilā ser-bāz-iseñ meydāna gel cānāna cānuñ vir / Hüner 'arz eyle 'uşşāḳa ki ṭabl-ı 'ışḳ çalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 3). [dilā, -ā]

Çünkü beyhūde 'ameldür ārzü-yı vaşl-ı yār / Cāna cebr idüp **dilā** cidd-ile kedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 10). [dilā, -ā]

2. Konuşmak için kullanılan organ.

Setr ider leblerüñüñ sırrını **dil** cân bigi / Hıfz ider sîne ruñuñ mihrini imân bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 1). [dil]

Râz-ı dehānuñı **dile** şorar bu cânı gör / Dîvāneden ne lu‘b-ıla pinhān haber çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 3). [dile, -e]

dil al-: Gönül almak, âşık etmek.

Dil alup dil-rübâlar tâze tâze / Bulurlar mübtelâlar tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 1). [dil alup, -up]

dil al-: Casusluk yapmak.

Dil alup almadı mı dîn çeşm hışm idüp yine / Kaşd dârü‘l-mülk-i imân-ıla cân u serdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 5). [dil alup, -up]

dil bağla-: Candan bağlanmak, sevmek, gönül vermek, âşık olmak.

Her ki **dil bağlasa** ol turre-i müşgîn-resene / Yiridür kim düşe hâlûñ gibi çāh-ı zeķana (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 1). [dil bağlasa, -sa]

dil kişveri: Gönül ülkesi.

Dil kişveri zulm-ile harāb oldı ser-ā-ser / Bir ‘adl-ile ma‘mūr idici hān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 5). [dil kişveri]

Mi‘mārlıg idüp n’ola ma‘mūr idesin / **Dil kişverin** ki kılmadı hergiz ‘imāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 6). [dil kişverin, -n]

Dil kişverini yıkalı bildüm ki_o haṭṭ u hāl / Gāret-ger-i vilāyet-i cân u cihān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 13). [dil kişverini, -ni]

dil koy-: Gönül koymak; alınmak, gücenmek.

Dil koyup zülfüñ-[il]e kaşuña varduğı bu kim / Mescid olur gice irdükde ğarībüñ vaṭanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 5). [dil koyup, -up]

dil mülki: Gönül mülkü.

Cân **dil mülkini** teslīm itdi Resmî ‘ışkuña / Pādişeh olan müselleme şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 9). [dil mülkini, -ni]

dil serîri: Gönül tahtı.

Dil serîrinde biri sultān u biri şehir-yār / Cān sipihrinde biri mihr ü biri bedr-i dücā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 17). [dil serîrinde, -nde]

dil şîşesi: I. Gönül şîşesi. II. Cam gibi ince, hassas ve kırılğan gönül.

Dest-i ğam-ı rakīb-ile seng-i cefā-yı yār / **Dil şîşesine** āh ki viridi yine_inkisār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 2). [dil şîşesine, -ne]

dil ü cān: Gönül ve can.

Pāy-māl olup ayağa dökilür biñ **dil ü cān** / Şubh-dem dest-i şabādan ki şaçun şānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 3). [dil ü cān]

Dil ü cān dāne döküp dāma çekebilse idüm / Allāh Allāh ne hümā-sāye kebūtercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 3). [dil ü cān]

El uzatmış **dil ü cān** kaşdına bu şimdiden ol / Ğamze-i şūhını gör nice sitemgercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 5). [dil ü cān]

Çü cānān derd-mendidür **dil ü cān** / Devāsını leb-i cānāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 7). [dil ü cān]

Yaraşurdı her dil-ārāma dil-ārām olduĝun / Bunlarun ārāmgāhı her **dil ü cān** olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 8). [dil ü cān]

Hışm-ıla çeşmün eylese cānā işāreti / Bir demde niçe biñ **dil ü cān** ola ĝāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 2). [dil ü cān]

Jengār-ı ĝamdan it **dil ü cān** gözgüsini pāk / Cām-ı mey-ile ki_āyine-i ĝayb-bīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 9). [dil ü cān]

Çeşm ü zülf ü dehenün yādına ey serv-i revān / **Dil ü cān** oldı revān şu gibi rāh-ı ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 8). [dil ü cān]

Ciger-hūnam firākuñdan döker dīdem dem-ā-dem dem / Gel ey cān kim **dil ü cāndan** gide ĝam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 2). [dil ü cāndan, -dan]

Virmiş-iken bu cemāli begüm Allāh saña / Bende-y-iken **dil ü cān-ıla** ben ey şāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 2). [dil ü cān-ıla, -ıla]

Zülfünün zencīrine yüz biñ **dil ü cānlar** esir / Ğamzeñün hañcerlerinden şad hezārān sīne çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 5). [dil ü cānlar, -lar]

dil ü cān alın-: (Gönül için) Kapılmak, (can için) öldürölmek.

Biñ **dil ü cān alınur** bir dem eyā cādū-firīb / Başlasa ala gözüñ āl-ile mekr ü fitene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 11). [dil ü cān alınur, -ur]

dil ü cān mülki: I. Gönül ve can ülkesi. II. Âşığın kalbi ve bedeni.

Dil ü cān mülkini rām itdi hayālūñ geçeli / Sīnemūñ şadr-ı serīrine Süleymān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 5). [dil ü cān mülkini, -ni]

dil ü cān-ıla ser terk it-: Gönlü, canı ve başı terk etmek; bir uğurda kendini feda etmek, ölümü göze almak.

Ben ki yoluñda **dil ü cān-ıla ser terk itmişem** / Yārlık senden bu mıdur derde yār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 9). [dil ü cān-ıla ser terk itmişem, -mişem]

dil ü cān al-: Gönül ve can almak.

Âl-ile ala gözūñ **aldı dil ü cānumuzı** / Gör bu bî-dīn dahı kaçd ider imānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 7). [dil ü cānumuzı aldı, -dı]

dil ü dest: Gönül ve el.

Baħr u kân olduğına zāt-ı kerīmūñ şıfatı / **Dil ü destūñ** durur uş hüccet ü bürhān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 24). [dil ü destūñ, -ūñ]

dil ü dīn al-: Gönlü ve îmanı almak.

Dil ü dīn almağ-ıla olmadı āh ala gözūñ / Başladı āla yine cānı dahı ala bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 5). [dil ü dīn almağ-ıla, -mağıla]

dil vir-: Gönül vermek, bütün varlığı ile bağlanmak, âşık olmak.

Resmiyā **dil vireli** ol gül-'izāra cān-ıla / Arturup efgān-ıla zārum hezār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 13). [dil vireli, -eli]

İnanup **dil virenūñ** 'ahdine hercā'ilerūñ / Qavl ü ikrār u qarārı-y-ıla peymānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 15). [dil virenūñ, -enūñ]

Her dil-bere **dil virme** dil-ārām ola diyü / Kim pür-dil ise alıcı dil-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 3). [dil virme, -me]

dil-ārām: Gönüle rahatlık veren, gönlü dinlendiren.

Her dil-bere dil virme **dil-ārām** ola diyü / Kim pür-dil ise alıcı dil-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 3). [dil-ārām]

Yaraşurdı her **dil-ārāma** dil-ārām olduğūñ / Bunlarūñ ārāmğāhı her dil ü cān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 7). [dil-ārāma, -a]

Yaraşurdı her dil-ārāma **dil-ārām** olduğūñ / Bunlarūñ ārāmğāhı her dil ü cān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 7). [dil-ārām olduğūñ, -duğun]

dil-āzār: Kalp kırıcı, gönül incitici.

Cevr ü cefā-yı yārı **dil-āzār** olan bilür / Bu hāl-i zārı yārı dil-āzār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 1). [dil-āzār]

Cevr ü cefā-yı yārı dil-āzār olan bilür / Bu hāl-i zārı yārı **dil-āzār** olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 2). [dil-āzār]

dil-ber: Gönü kendine çeken, güzel, sevgili.

Ya ‘kūb bedel olmaya hūzn-ile baña kim / Yūsuf olıma hūsn-ile sen **dil-bere** hem-tā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [dil-bere, -e]

Dil-berüñ hatt-ı gubārı yüzini tutdı-y-ısa / Çäre ne Resmî meşeldür yazılan başa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 9). [dil-berüñ, -üñ]

Zülfinde görüp gönlümü **dil-ber** didi kim hey / Beñzer ki bu miskîn yine dîvâne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 11). [dil-ber]

‘Uşşāk ümîd-ile göricek **dil-beri** yüzün / Ğışş olduğunu ‘aşık-ı dîdār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 11). [dil-beri, -i]

Her **dil-bere** dil virme dil-ārām ola diyü / Kim pür-dil ise alıcı dil-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 3). [dil-bere, -e]

Nālemi işitdi **dil-ber** remz-ile didi ki hey / Āb-ı rüyuñ yok mı halka şerm-sār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 11). [dil-ber]

Ben su’āl itdüm emîr-i naẓma ol server didi / Kāmetin şordum raķibe işidüp **dil-ber** didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 34). [dil-ber]

Gördüm raķib cān virür ol **dil-bere** didüm / Hāķ getüre meger bunı ağır cenāzedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 5). [dil-bere, -e]

Kūh-ı ‘ışkında benüm bigi niçe Ferhādı var / N’ola şākird olsa cevritmekde **dil-berler** aña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 4). [dil-berler, -ler]

Dil çeker sen **dil-berüñ** derd ü belāsın ğam yimez / Gerçi dirler bal tutan kişi barmağın yalar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 3). [dil-berüñ, -üñ]

Gönlüm āşüfte kılan gör nice **dil-bercik** olur / Ne yüzi gül lebi mül ğamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 1). [dil-bercik, -cik]

Resmî-i dil-dāde gibi bu cihānda **dil-berā** / Kes başum ger var-ısa bir bî-dil ü dil-dāde kes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 11). [dil-berā, ā]

dil-ber-i fettân: I. Gönlü kendine çeken, kendine hayran eden, cilveli, cazibeli güzel, sevgili. II. Fitne çıkaran güzel, sevgili.

Ḳaddūn ne kıyâmet durur ey **dil-ber-i fettân** / Kim gelse kıyâma koparur maḥşer-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 5). [dil-ber-i fettân]

dil-ber-i nâzûk-beden: İnce, zarif ve güzel vücutlu sevgili.

Göreliden gözüm ol **dil-ber-i nâzûk-bedeni** / Meyl kılmaz göre göz yâsemen ü nestereni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 1). [dil-ber-i nâzûk-bedeni, -i]

dil-dâde: Gönül vermiş, âşık.

Resmî-i **dil-dâde** gibi bu cihânda dil-berâ / Kes başum ger var-ısa bir bî-dil ü **dil-dâde** kes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 12). [dil-dâde]

dil-dâr: Gönlü kendine bağlamış olan kimse, sevgili.

Âh kim sen bî-vefâ **dil-dâra** te'sîr itmedi / Gerçi âhumdan mü'esserdür kamu âşâr-ı 'ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 3). [dil-dâra, -a]

Her dil-bere dil virme dil-ârâm ola diyü / Kim pür-dil ise alıcı **dil-dâr** bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 4). [dil-dâr]

Tâ ki dūram dūstum derd-ile sen **dil-dârdan** / Eşk-i ḥasret aḳıduram dîde-i ḥūn-bârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 1). [dil-dârdan, -dan]

dilden: Gönülden, samimi olarak, içten.

Bu ikisin bir arada gördüğünce Resmîyâ / Birine **dilden** du'â kııl birine cāndan şenâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 20). [dilden]

dilden dîle: Dilden dîle dolaşmak, herkesçe konuşulmak.

Vaşf-ı yâḳût-ı dehânı Resmîyâ **dilden dîle** / Lâ-büd olur dürc-i dürr deryâ-yı 'ummân baḥşîşi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 13). [dilden dîle]

dîle-: 1. İstemek, arzu etmek.

Dilemez bu dil-i bîmâr müdārâ-yı ṭabîb / Cān virür yolna senüñ derdüñe dermân bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 3). [dilemez, -mez]

Derdüñe em la'l-i dil-berden **dîle** Resmî hemîn / Yoḥsa tîmâr eylemez bîmâr-ı 'ışka her ṭabîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 9). [dîle]

Emsem **diledükçe** dil-i bîmâr lebûñden / Şunar ḡam-ı hecrüñ baña em sem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [diledükçe, -dükçe]

Resmî **diler** vişālũñi Hâkdan didüm didi / Billâh bu icâbet olacağ du‘â mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 13). [diler, -r]

Hayâl-i ğamzesi hûn-ı ciger **diler** dilden / Hemîşe merdüm-i maħmûr olan şarâb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 5). [diler, -r]

Cân hayâlin dile gelmek **dilese** Resmî n’ola / Hâne-perverdûr ider hıdmet-i miħmâna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 13). [dilese, -se]

Dile gelmek **dilese** tañ mı hayâl-i haţ-ı düst / Mürçe lâ-büd ider taht-ı Süleymâna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 9). [dilese, -se]

İstemez dîvâne dil çâh-ı zenaħdândan ħalâş / Gerçi her kişi **diler** kim ola zindândan ħalâş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 2). [diler, -r]

Çanumı içmek **diler** ol çeşm-i hûn-h’ârũñ senũñ / Cānumı almak diler la‘l-i şeker-bāruñ senũñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 1). [diler, -r]

Çanumı içmek diler ol çeşm-i hûn-h’ârũñ senũñ / Cānumı almak **diler** la‘l-i şeker-bāruñ senũñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 2). [diler, -r]

Resmî **diler** ki gedâ-yı ser-i kūyuñ ola lik / Bu muħâl ola ki şehlîğa gedâ ola maħal (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 9). [diler, -r]

Yüzũñ görmek **dilerseñ** kūyını mesken iden Resmî / Ki görür ravzda olan mücāvır her zamān nûri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 13). [dilerseñ, -r, -señ]

Bir şem‘dür yüzũñ senũñ ey müşterî-cebîn / Kim mihr ü meh **diler** yağa pervâneveş peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 6). [diler, -r]

Gördüm ol meh gösterür zülfiyle şekl-i lâm u dāl / Didüm ey cān dil mi **dilersin** meh al eyleme āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 22). [dilersin, -r, -sin]

Çünkü cānān Resmîyā senden cihānda cān **diler** / Tüt boyun fermānına çün bendesin sultān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 32). [diler, -r]

Hoş dimiş bu sözi ol kim dehr anı Selmān diler / Ey Nizāmî çünkü yārũñ gencdür vîrān **diler** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 34). [diler, -r]

Resmî **diler-iseñ** ki_olasın şāf u pāk dil / Mir’āt-ı cānı şayķal-ı cām-ı mey-ile sil (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 31). [diler-iseñ, -r, -iseñ]

2. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temenni etmek, niyaz etmek.

Her dem ciger ki yaralanur tiğ-ı derd-ile / **Diler** bu yara-y-ıla ki ol yāra yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 6). [diler, -r]

Dilerem kıble-i Hâkdan döne anuñ yüzi kim / Ka'be yüzünde baş urmaya ol ebrü-yı hama
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 11). [dilerem, -rem]

dile gel-: Gönle gelmek, hatırlamak, tasavvur etmek.

Cân hayâlin **dile gelmek** dilese Resmî n'ola / Hâne-perverdür ider hıdmet-i mihmâna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 13). [dile gelmek, -mek]

Dile gelmek dilese tañ mı hayâl-i hañ-ı düst / Mürçe lâ-büd ider taht-ı Süleymâna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 9). [dile gelmek, -mek]

dil-efgâr: Gönlü yaralı.

Her dem hayâl-i zülf-ile efkârını dilüñ / Künc-i belâda yine **dil-efgâr** olan bilür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 6). [dil-efgâr]

dil-efrüz: Gönül aydınlatan, gönle ferahlık veren, sevindiren.

Şimdi ki bahâr oldı vü nev-rüz u **dil-efrüz** / 'Iyş it ki geçer fırsat olur soñra işüñ vay (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 3). [dil-efrüz]

dileg: Olması istenen şey, istek, arzu, talep, rica, temenni.

Her deninüñ **dilegince** döner itmez bize mihr / Be yüri bu felegüñ gerdiş-i gerdânına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 3). [dilegince, -ince]

dil-figâr: Gönlü yaralı, dertli.

Sen meclis-i raķıbd e handân u şād-mân / Ben künc-i ğamda zâr u perişân u **dil-figâr** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 10). [dil-figâr]

dil-ħaste: Gönlü yaralı, hasta gönüllü, âşık.

Her kaçan cân kaçdına ğamzeñ çeker tiĝ-ı helāk / Çaĝrışur her küşeden **dil-ħasteler** rûhî fidāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 2). [dil-ħasteler, -ler]

Gitmeden sen daħı **dil-ħaste-y-idi** Resmî velî / N'eyleyin göklere irişdi fiĝân sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 13). [dil-ħaste-y-idi, -yidi]

dil-i âşüfte: Perişan gönüllü.

Ârzü-yı halka-i zencîr-i zülfüñ dāyimā / Bu **dil-i âşüfte** vü şeydāyı sevdālandurur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 4). [dil-i âşüfte]

dil-i bîmār: Hasta gönül.

Dilemez bu **dil-i bîmār** müdārā-yı tabîb / Cân virür yolna senüñ derdüñe dermân bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 3). [dil-i bîmār]

Emsem diledükçe **dil-i bīmār** lebūñden / Şunar ğam-ı hecrūñ baña em sem n'ideyin düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [dil-i bīmār]

dil-i ğam-gīn: Gamlı, kederli gönül.

Resmîyem kim leblerūñ yādına nūş idüp müdām / Bu **dil-i ğam-gīnūmi** her dem feraḥ-nāk
isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 14). [dil-i ğam-gīnūmi]

dil-i küffār: Kâfirlerin gönlü.

Resmiyā rahm ummağıl ol ğamze-i ḥūn-rîzden / Mü'mine olmaz teraḥḥum çün **dil-i küffārda**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 18). [dil-i küffārda, -da]

dil-i miskīn: Zavallı, âciz gönül.

Dil-i miskīn n'ola meyl eylese şîrīn lebūñe / Meges olur mı ki itmez şekeristāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 5). [dil-i miskīn]

Dil-i miskīn düşeli bendine müşğīn şaçuñuñ / Yürür âşüfte o sevdā-y-ıla âvāre daḥı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 3). [dil-i miskīn]

Perişānlığımı zülfüñle binüm / **Dil-i miskīnüm-ile** şāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
48, Mısra 4). [dil-i miskīnüm-ile, -ümile]

dil-i mu'tel: I. Hasta, illetli gönül. II. Asıl harfleri arasında illet harflerinden biri
bulunan (Arapça kelime).

Muzā'af eyleme cāna za'īfüm cevruñi cānā / Ki_olupdur zecr-i hecrūñden **dil-i mu'telde**
müdğam ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 8). [dil-i mu'telde, -de]

dil-i pür-belā: Çok belalı, bela dolu gönül.

Cānum neler çeker bu **dil-i pür-belāya** şor / Dermāndeler ḥikāyetini mübtelāya şor (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 1). [dil-i pür-belāya, -ya]

dil-i pür-süz: Çok yanmış gönül.

'Aceb mi bu **dil-i pür-sūza** meyl iderse gözüñ / Müdām mest olanuñ ḥāṭırı kebāb ister
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 9). [dil-i pür-sūza, -a]

Di mest-i ğamzeñe **dil-i pür-sūzı** yakmasun / Zîrā ki oda yanıcaḥ olur kebāb telḥ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 5). [dil-i pür-sūzı, -ı]

dil-i resmî: Resmî'nin gönlü.

‘İşkuñ **dil-i Resmîye** enîs-idi şu dem kim / Âdem dağı olmamış-ıdı mûnis-i Havvâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 13). [dil-i resmîye, -ye]

dil-i şeydâ: Deli gönül.

Bu **dil-i şeydâ** o bâğa bülbül-i gūyâ yiter / Gülşen-i hüsnuñde çeşmüñ nergis-i şehlâ yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 17). [dil-i şeydâ]

dil-i şeyh u şâb: I. Gencin ve ihtiyarın gönlü. II. Herkesin kalbinde olmak.

Sen nev-cevâna ben nice cân virmeyem şehâ / Kim göricek yüzüñi **dil-i şeyh u şâb** aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 6). [dil-i şeyh u şâb]

dil-rübâ: Gönül kapan, herkesi kendine bağlayan, âşık olunan (güzel).

Dil alup **dil-rübâlar** tâze tâze / Bulurlar mübtelâlar tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 1). [dil-rübâlar, -lar]

Bugün seyrânda bir serv-i sehî-kad **dil-rübâ** gördük / Hevâ-dârı bizüm bigi hezârân mübtelâ gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 1). [dil-rübâ]

Tâ ki dūram derd-ile sen **dil-rübâdan** düstum / Bir belâ eksük degül ben mübtelâdan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 1). [dil-rübâdan, -dan]

dil-şâd it-: Gönül hoş etmek, sevindirmek.

Bu ne t̄ali‘dür dirîgâ bir nefes cāndan beni / Miḥnet-âbâd cihân içinde **dil-şâd itmedi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 8). [dil-şâd itmedi, -me, -di]

dil-sitân: Gönül alan, gönlü kendine bağlayan.

Ehl-i niyâza nâz ķo ğirre_olma hüsne kim / Vaķt ola diyeler bu da bir **dil-sitân-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 4). [dil-sitân-imiş, -imiş]

Bî-dil ü âşüfteyüz kim **dil-sitânı** bulmaduķ / Bülbül-i şūrıdeyüz kim gülsitânı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 3). [dil-sitânı, -ı]

Cānum ārām eylemez ārām cānumsuz benüm / Hem ķarâr itmez bu dil ol **dil-sitānumsuz** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 2). [dil-sitānumsuz, -umsuz]

Saḥa yâr olmaz dilâ ol **dil-sitân** şimden ğirü / Var yine derdüñle vir hecrinde cān şimden ğirü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 1). [dil-sitân]

dil-süz-ı sâz: Yürek yakan, çok ızdırap veren saz.

Muṭrib nevâya başla ki virür şafâ-yı ruh / Dil-süz-ı sâzuñ-ıla hoş-elḥānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 10). [dil-süz-ı sâzuñ-ıla, -uñıla]

dîn ehli: İman edenler, bir dine inanan kimseler.

Ma'nîde imândur şaçuñ küfri senüñ **dîn ehline** / Şüretde gerçi ey şanem kâfirlere zünnâr olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 5). [dîn ehline, -ne]

dinil-: (... Sözü) Söylenmek, söylenilmek.

Bir ism durur Resmî müsemmâsı görünmez / 'Âlemde vefâ kim **dinilür** dâr bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 14). [dinilür, -ür]

diñlen-: I. Yorgunluk gidermek, gücünü yeniden toplamak için durmak, istirahat etmek. II. Sönmek.

Hâk itdi hevâ oda yakup cismini lutf it / Şu sep ki biraz **diñlene** ol nâra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 8). [diñlene, -e]

dirhem ol-: Çok az olmak.

Ciger-hûnam firâkuñdan döker dîdem dem-â-dem dem / Gel ey cân kim dil ü cândan gide
gam **ola dirhem** hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 2). [dirhem ola, -a]

diri: Canlı, yaşamakta olan (kimse), sağ, berhayat.

Öldi Resmî gam-ıla nice **diridür** diyeyin / Ki dimezdüñ sevenüñ bu da biridür diyeyin
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 21). [diridür, -dür]

dirîg: Eyvah, yazık!

Nice kim sa'y-ı belîg eyledüm ey düst **dirîg** / Vaşluñ olmadı müyesser n'ideyin âh baña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 3). [dirîg]

Gerd ü melâl-ile haţ-ı cânân gibi **dirîg** / Tutdı bu gönülüm âyinesini yine gubâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 3). [dirîg]

Raħm idüp kimse dimez Resmî-i miskîne **dirîg** / Cân virüp derdüñ-ile terk-i cihân eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 13). [dirîg]

Dirîg vâh ki ol yâr benden ayrıldı / Fiğân ki rûh-ı revānum bedenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 1). [dirîg]

Şevk-ı la'lüñ dilde cānum gibi şaklardum **dirîg** / 'Âleme bu kanlu yaşum eyledi rüsvâ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 9). [dirîg]

dirîğ eyle-: Esirgemek, kıyamamak, kıyıp verememek.

Yolumda terk-i cân itmez dimişsin Resmîyi cânâ / Nedür cânân-ıçün cân kim **dirîğ eyleyeler** anı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 14). [dirîğ eyleyeler, -ye, -ler]

dirîğā: Çok yazık, eyvahlar olsun.

Zulmet-i hasret **dirîğā** günlerüm dün eyledi / Ol yüzi mihr ü meh-i nâ-mihr-bânumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 5). [dirîğā]

Bu ne tâli'dür **dirîğā** bir nefes cāndan beni / Miḥnet-âbād cihân içinde dil-şād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 7). [dirîğā]

diş: Diş. (Sevgilinin inci gibi dişleri kastedilmiştir).

Ey dürr-i girân-māye **dişüñ** hasreti-y-ile / Yaşlar gözümün nisbeti 'ummāna olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 9). [dişüñ, -üñ]

Kan yudar reşk-ile ey **dişleri** lü'lü'-i 'Aden / Dürc-i la'lüñi eger kân-ı Bedaḥşāna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 1). [dişleri, -leri]

Dürr **dişüñ** vaşfinda_ışitsün nazm-ı güher-bārumı / Gūşvārı gūşına lü'lü'-i şeh-vār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 11). [dişüñ, -üñ]

Gül ruḥuñ tâbı yakar cānumı od lāle bigi / Dür **dişüñ** şevkı aḳıdur yaşumı jāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 2). [dişüñ, -üñ]

Dişlerüñ vaşfını nazm ideli Resmî şanemā / Ter düşer sözleri bu çeşm-i dür-efşān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 13). [dişlerüñ, -lerüñ]

dīv: I. Şeytan. II. Rakip.

Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna raḳīb / Tā göreler ki nice **dīv-ile** insān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 12). [dīv-ile, -ile]

Ḥātem-i la'lüñ raḳīb-i Ehrimenden key şaḳın / **Dīve** mühr olmak ḥaṭādur çün Süleymān baḥşışi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 8). [dīve, -e]

dīvān: Şairlerin şiirlerini belli bir sıraya baḡlı kalarak düzenledikleri şiir mecmuası.

Resmiyā bunları medḥ eyleyenün 'ālemde / Ḥüsn-i üslüb-ıla Ḥassān-ise **dīvānına** yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 18). [dīvānına, -ına]

Dīvāna yazdı Resmî lebün vaşfını ne hoş / 'Āḳıl ḥayālin itmeye dīvāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 13). [dīvāna, -a]

dīvāne: I. Mecnun, deli. II. Âşık.

Düşme zülfün bendine diyü naşihat eyleme / Nâşihâ **dīvāneye** sūd eylemez pend-i edib
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [dīvāneye, -ye]

Zülfün-ile bende çek beni kim / **Dīvāneye** bend ü gül ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 4). [dīvāneye, -ye]

Râz-ı dehānuñı dile şorar bu cānı gör / **Dīvāneden** ne lu‘b-ıla pinhān haber çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 4). [dīvāneden, -den]

Benem dīvānesi ol serv-ḳaddūñ / Sözüñ toğrusını **dīvāneden** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 10). [dīvāneden, -den]

Benem **dīvānesi** ol serv-ḳaddūñ / Sözüñ toğrusını dīvāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 9). [dīvānesi, -si]

Dil ider her nefes ol zülf ü zenaḥdāna heves / Gör bu **dīvāne** ider bend-ile zindāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 2). [dīvāne]

İstemez **dīvāne** dil çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş / Gerçi her kişi diler kim ola zindāndan ḥalāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 1). [dīvāne]

Dīvāna yazdı Resmî lebūñ vaşfını ne hoş / ‘Âkil ḥayālin itmeye **dīvāneler** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 14). [dīvāneler, -ler]

dīvāne ol-: Deliye dönmek.

Zülfinde görüp gönlümi dil-ber didi kim hey / Beñzer ki bu miskîn yine **dīvāne olupdur**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 12). [dīvāne olupdur, -updur]

dīvānelen-: Delirmek, mecnun olmak. (Âşk ile kendinden geçmek).

Dil şaçuñ bendine düşmeklige **dīvānelenür** / Cān ruḥuñ şem‘ine yanmaḳlıḡa pervānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 1). [dīvānelenür]

dīvānelik it-: Çılgınlık, delilik etmek.

Kūh-ı ḡamda ḥasretūñle ey ḥusrev-i şīrīn-dehen / Şol ḳadar **dīvānelik itdüm** ki Ferḥād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 4). [dīvānelik itdüm, -düm]

dīvān-ı ‘aṭā: İhsan, bağışlama divanı.

Süfremi mihr [ü] sehâ tebs-ile olur bu nücüm / Sen ki **dīvān-ı ‘aṭāda** dökesin ḥ’ān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 38). [dīvān-ı ‘aṭāda, -da]

dīv-i mekr: Şeytanın (rakibin) hilesi.

İsterem la‘lūñ ki def’ idem raḳībūñ şerrini / **Dīv-i mekr-içün** belî mühr-i Süleymān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 10). [dīv-i mekr-içün]

dīv-i pür-rīv: Hileci şeytan (rakip).

‘Āşıkı bir görme zinhār ey perî aḡyār-ıla / **Dīv-i pür-rīvi** beşer nev’inde ‘add itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 6). [dīv-i pür-rīvi, -i]

diyār-ı rûm: Eskiden Anadolu için kullanılan tâbir.

Hevā-yı zülfūñ-ile nāfe-i Ḥaṭā miskin / **Diyyār-ı Rûma** irişdi Ḥotenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 8). [diyār-ı rûma, -a]

diyü: 1. Diyerek, deyip.

Düşme zülfūñ bendine **diyü** naşihat eyleme / Nāşihā dīvāneye sūd eylemez pend-i edīb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [diyü]

Ġubār-ı ḥāk-i rehūñ hem-seri olam **diyü** / Bu Resmî pâyüñe her dem yüzün türāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 11). [diyü]

Her dil-bere dil virme dil-ārām ola **diyü** / Kim pür-dil ise alıcı dil-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 3). [diyü]

Yolumda ‘ār-ıla nāmūsı terk itdūñ **diyü** ḥalka / Beni bed-nām u rüsvā-yı cihān itmek revā mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 11). [diyü]

2. Diye, sanarak, zannederek.

Vaşluña dil gümān ider irem **diyü** velî / Ol ḥod yaḡın degül hele bir ḥoş-gümān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 7). [diyü]

3. Diye; sebep-sonuç bildiren iki cümleyi birbirine bağlar.

Öldürürseñ ger dehānumdan nişān virdi **diyü** / Zerrece var ola didüm yokdur inkārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [diyü]

Bulaşup it bigi nā-geh ṭalaya **diyü** raḳīb / Kaçaram ḥavf-ile her geh ki o derden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 9). [diyü]

dök-: 1. Boşaltmak, akıtmak, doldurmak.

Sāḳiyā **dök** bāde-i billūra yāḳūt-ı revān / Kim bahār eyyāmıdır cān u göñül sāḡardadır
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 11). [dök]

2. (Gözyaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

Ki_ol melek-rūnuñ raḳīb senüñ bigi üstādı var / N'ola 'uṣṣāḳuñ **dökerse** ḳanını nā-ḫaḳ yire
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 6). [dökerse, -erse]

Leb-i yāḳūtuñ-içün cevher-i eşküñ **dökerem** / La'l-i cān-perver-içün lü'lü'-i serden geçерem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 5). [dökerem, -erem]

dökil-: Dökülmek, akmak.

Her denīnūñ nuḳl-i bezmi olalı mey-gün lebüñ / Hūn-ı dil çeşmüm ḳabaḡından **dökilür** mül
gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 6). [dökilür, -ür]

dolaş-: (Saç, iplik vb. şeyler) Birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek.

Dil ḫālūñ-içün zülfüñe **dolaşdı** meşeldür / Kim dāneye meyl itse olur dāma muḳayyed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 7). [dolaşdı, -dı]

dön-: 1. Kendi mihveri veya başka bir şey etrafında hareket etmek.

Şanma hemişe **döne** murāduñca çarḫ-ı dūn / Demler gelür ki 'aksine devrān ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 29). [döne, -e]

Her denīnūñ muḳteżāsınca **döner** gerdūn-ı dūn / 'Aksine devr idici devrān elinden el-ḡıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 11). [döner, -er]

Her denīnūñ dilegince **döner** itmez bize mihr / Be yūri bu felegüñ gerdiş-i gerdānına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 3). [döner, -er]

2. (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

Zülfüñ uyup bile gitmişdi **dönüp** geldi yine / Sihr-ile başın çevürdi çeşm-i seḫḫāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 5). [dönüp, -üp]

3. Değişmek.

Bir niçe gün kimüñ ki yüzine güle bu çarḫ / **Döner** zamān-ıla yine giryān ider felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 14). [döner, -er]

döy-: Tahammül etmek, dayanmak.

Vaşla yok çāre hecre **döymezem** / Öleyin mi ya ben behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
32, Mısra 7). [döymezem, -mezem]

Vaşla yok çäre hecre **döymezem** / Öleyin mi ya ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 11). [döymezem, -mezem]

du‘ā: Allah'a yalvarma; niyaz.

Bu ikisin bir arada gördüğünce Resmîyā / Birine dilden **du‘ā** kıl birine cāndan senā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 20). [du‘ā]

Resmî diler vişālūni Hāḫdan didüm didi / Billāh bu icābet olacaḫ **du‘ā** mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 14). [du‘ā]

Düşnāmın istedüğüm Resmî budur nigāruñ / Ki_olur emîn belādan āmîn diyen **du‘āya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 10). [du‘āya, -ya]

du‘ā eyle-: Dua etmek.

Resmîyā ğam yime şimden girü var **eyle du‘ā** / Mālîki añladı vü bildi suḫan-dān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kasîde 1, Mısra 45). [du‘ā eyle]

dūd-ı āh: Ah dumanı. (Âşığın çektiği ateşli ahlardan çıkan duman, yürek yangını).

Benüm ey gözlerüm nûrî ḫazer kıl **dūd-ı āhumdan** / Bu rüşendür ki târ eyler hevā-y-ıla duḫān nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 9). [dūd-ı āhumdan, -umdan]

dūdveş: Duman gibi.

Kim bezm-i ğamda nālemi kıldı sürūdveş / Āhum duḫānı göklere irişdi **dūdveş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 28). [dūdveş]

düğün: Düğün, sūr.

Bilmezem ben ne sezā baḫtum k’anadan toğalı / Hîç fark olmaz günüm dünden **düğünüm** yasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 8). [düğünüm, -üm]

duḫān: Duman.

Mihrüñ odı dilde ey meh gerçi kim yanar nihān / Dem-be-dem āh itdügümce_olur **duḫānı** āşîkār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 14). [duḫānı, -ı]

Benüm ey gözlerüm nûrî ḫazer kıl dūd-ı āhumdan / Bu rüşendür ki târ eyler hevā-y-ıla **duḫān** nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 10). [duḫān]

düldül: Hz. Ali'nin atı.

Zü'l-feḫār ebrüñ-ıla kāfir raḫîbi kıl helāk / Ḥüsn atına bin ki ol sen Ḥaydara **Düldül** yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 12). [düldül]

dün: İçinde bulunulan günden bir önceki gün.

Bilmezem ben ne sezā bahtum k'anadan toğalı / Hic fark olmaz günüm **dünden** düğünüm
yasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 8). [dünden, -den]

Senüñle beni **dün** gördi raķībūñ ya'nî raħm itdi / Seg-i perverdeveş kıyruk şalup bir iki
yalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 7). [dün]

dün eyle-: Alçak ve rezil etmek, değersizleştirmek.

Zulmet-i hasret dirîgā günlerüm **dün eyledi** / Ol yüzi mihr ü meh-i nā-mihr-bānumsuz benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 5). [dün eyledi, -di]

dün ü gün: Dün ve bugün, her zaman, sürekli.

Sevdüğüm mey virür ey düst güneş-kārluğum / Ki arturursın **dün ü gün** āhum-ıla zārluğum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 6). [dün ü gün]

dü-nīm eyle-: İki parçaya ayırmak, parçalamak.

Tîg-ı mihrüñ-ile ey meh dilümi **eyle dü-nīm** / Zerrece rāz-ı dehānuñı 'ayān eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 11). [dü-nīm eyle]

dü-nīm ol-: İki parça olmak, ortadan bölünmek, ikiye ayrılmak.

Ɛanlar ağıladı **dü-nīm oldu** zebānı Ɛalemüñ / Mā-cerā-yı dilümi tā ki getürdüm Ɛaleme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 9). [dü-nīm oldu, -dı]

dünyā: Ālem, cihan.

Dünyā denī durur aña dānā Ɛayanmaya / Bād aňlayan bu ĥāki zihī pāk-dīn ola (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 19). [dünyā]

dünye: Dünya; içinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Yāra irmez **dünyede** yār-ı vefā-dār isteyen / Yārsuz Ɛalur meşeldür 'aybsuz yār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 1). [dünyede, -de]

Dem-be-dem kim aňaram derdümi Ɛanlar yudaram / Virme yā Rab bu demi **dünyede** ağıyāra
dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 6). [dünyede, -de]

Taht-ı 'ışķuñda Süleymān bigi dildür yā Rab / Virme bu saltanatı **dünyede** deyyāra dağı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 8). [dünyede, -de]

Bu cefāyı baña ki_ol ĥūr u melek-rū eyledi / Dünyede insāna hergiz bir perī-zād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 10). [dünyede, -de]

dür: Uzak.

Tā ki **dūram** derd-ile sen dil-rübādan düstüm / Bir belā eksük degül ben mübtelādan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 1). [dūram, -am]

Tā ki **dūram** düstüm derd-ile sen dil-dārdan / Eşk-i ḥasret akıduram dīde-i ḥün-bārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 1). [dūram, -am]

dür eyle-: Uzaklaştırmak.

Şikeste Resmîyi **dür eyleme** kapuñdan kim / Ne murğ-zār ola ol yir ki murğ-zārı gider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 11). [dür eyleme, -me]

Niçe bir künc-i ğam içre cānı mehcūr eyleyem / Bīm-i hecri vaşl-ı ümmidle gerek **dür eyleyem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 12). [dür eyleyem, -yem]

dür it-: Uzaklaştırmak, uzak tutmak.

Nazardan **dür idüp** cānā ḥırāmān kāmētüñ serden / Gözüm yaşını cū bigi revān itmek revā
mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 5). [dür idüp, -üp]

dür ol-: Uzaklaşmak, uzak olmak.

Cān-ı Resmî cāme-i ḥür-ı cināndan **oldı dür** / İşde bü'l-aḳdāḥ in sīnem devā'ü lî'l-cürūḥ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 9). [dür oldı, -dı]

Gün yüzüñden **dür olalı** düstüm zülfüñ gibi / Eyledi rüz-ı münîrüm çün şeb-i tār intizār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 7). [dür olalı, -alı]

Ol gül-endāmuñ leb ü ḥaddinden olduñ çünkü dür / Lāleveş kana boyan odlara yan şimden
girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 5). [dür olduñ, -duñ]

dürc-i dür: İnci kutusu. (Sevgilinin inci gibi dişleri ve hokka gibi ağzı bağlamında).

Zāhidā inkār-ı nūr-ı Zü'l-celāl itmek neden / Leblerüñ şordum şekerden **dürc-i dür** tıldı didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 16). [dürc-i dür]

Vaşf-ı yāḳūt-ı dehānı Resmîyā dilden dile / Lā-büd olur **dürc-i dürr** deryā-yı 'ummān bahşışı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 14). [dürc-i dürr]

dürc-i la'l: I. Lal taşından yapılmış mücevher kutusu. II. (Hokka gibi ağzı ve inci gibi dişlerinden dolayı) Sevgilinin ağzı ve lal gibi kırmızı dudağı.

Ḳan yudar reşk-ile ey dişleri lü'lü'-i 'Aden / **Dürc-i la'lüñi** eger kân-ı Bedaḥşāna diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 2). [dürc-i la'lüñi, -üñi]

dürd-i dārū-yı ğam: Gam, keder ilacının tortusu.

Dürd-i dārū-yı ğamuñdur nūş-ı cānı ‘āşıkūñ / Anda olan derd-mende nīş-i derd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 3). [dürd-i dārū-yı ğamuñdur, -uñdur]

dürr: İnci.

Ruḥlaruñdan tamlasun ko **dürr** bigi dar la‘lūñe / Kim gül-āb-ile olur cüllāb-ı cān-perver lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 7). [dürr]

Dürr dişüñ vaşfında işitsün nazm-ı güher-bārumı / Gūşvārı gūşına lū‘lū’-i şeh-vār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 11). [dürr]

Sözlerüm **dürrini** devrān gūşına rabṭ itmege / Yok mecālüm gerçi ṭab‘um tīzdür elmāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 11). [dürrini, -i, -ni]

Gül ruḥuñ tābı yaḫar cānumı od lāle bigi / **Dür** dişüñ şevkı akıdur yaşumı jāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 2). [dür]

dürr-i girān-māye: Kıymetli, değerli inci.

La‘lūñ durur ey **dürr-i girān-māye** cihānda / Yākūt-ı güher-pūş u revān-perver olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 7). [dürr-i girān-māye]

Ey **dürr-i girān-māye** dişüñ ḫasreti-y-ile / Yaşlar gözümüñ nisbeti ‘ummāna olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 9). [dürr-i girān-māye]

dürüst: Doğru.

İşbu mevsimde ki ‘ahd-i şād-kāmīdür **dürüst** / Tevbesini şırdı görse bu hoş-ayağı naşūḫ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 5). [dürüst]

dürüst ol-: Doğru, hatasız olmak.

Sücūd itdükçe mihrāba seni yād itdügüm budur / Hūzūr-ı kalb olmazsa **dürüst olmaz** namāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 4). [dürüst olmaz, -maz]

düş-: 1. Tuzağa düşmek, kendini kaptırmak.

Düşme zülfüñ bendine diyü naşīḫat eyleme / Nāşīḫā dīvāneye sūd eylemez pend-i edīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [düşme, -me]

Dil şaçuñ bendine **düşmeklige** dīvānelenür / Cān ruḥuñ şem‘ine yanmaḫlığa pervānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 1). [düşmeklige, -meklige]

Murğ-ı dili gerçi ki şaçuñ dāmına **düşmiş** / Kendüsi havāda uçar āvāre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 5). [düşmiş, -miş]

Dil-i miskîn **düşeli** bendine müşgîn saçuñuñ / Yürür âşüfte o sevdâ-y-ıla âvâre dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 3). [düşeli, -eli]

2. Yansımak, aksetmek, vurmak.

Ne mihr-i şubh-ı sa'âdet durur yüzüñ ey meh / Ki 'aksi her gün anuñ tāk-ı āsumāna **düşer** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 4). [düşer, -er]

3. (Zorlayıcı bir sebeple) Başını alıp gitmeye koyulmak, kendini -e atmak.

Hāk-i pâyüñe yüzün sürmek-içün bād-ı şabā / Bî-ser ü pā sürinür her dem **düşüp** yollarda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 16). [düşüp, -üp]

Düşmişem şahrälara Mecnûn gibi şeydâ olup / Leylî-i zülfüñ girih-gîr olalıdan gul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 7). [düşmişem, -mişem]

4. (Bir şey bir yerde) Var olmaya, varlığını göstermeye başlamak, belirmek, peydâ olmak.

Gözüñle kaşuñ u zülfüñ ki ideler el bir / Zamāna fitne tolar şûr u şer cihāna **düşer** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 12). [düşer, -er]

5. Kendini kaptırmak, kapılmak, uğramak, dûçar olmak.

Düşeli zülfî hevāsına perîşân göñlümi / Kurtarup bir dem belā bendinden āzād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 11). [düşeli, -eli]

6. (Kötü bir durum yüzünden) İstenmeyecek bir yerde ve durumda bulunmaya mecbur olmak.

Hāl-i miskînüñ ruhuñda ey büt-i Çîn ü Hata / Şanki Hindü-beççedür Rûm iline **düşmiş** garîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [düşmiş, -miş]

düşmen: Hasım, rakip, düşman.

Ağyāra yār olup yüregüm yār yaralar / Kim gördi düstlar ki_ide **düşmen** işini yār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 6). [düşmen]

düşmen-i ferheng: İlim düşmanı.

Pây-ı pîr-i tarab u rāhat-ı āsāyiş-i rūh / Dāfi'-i derd ü gam u **düşmen-i ferheng** getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 4). [düşmen-i ferheng]

düst: 1. Sevgili, yâr.

Düstum her ne kadar kıılır-iseñ cevır ü cefā / Yıgdür andan baña kim eyleyesin mihr ü vefā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 1). [düstum, -um]

Hasretüñden nālîşüm güş eyleyen dir **düstum** / Resmîyā bu itdüğüñ efğān elinden el-gıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 13). [düstum, -um]

Gün yüzüñden dūr olalı **dūstum** zūlfüñ gibi / Eyledi rūz-ı münīrüm çün şeb-i tār intizār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 7). [dūstum, -um]

Ben sezmezem kim sen beni yād itmeyesin **dūstum** / Māni‘ arada var-ısa ol bu likā ağıyar olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 3). [dūstum, -um]

La‘lîn lebüñüñ şevkı-y-ıla dem-be-dem ey **dūst** / Kānlu yaşuma ğarķ oluram niteki Yahyā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [dūst]

Nice kim sa‘y-ı belīg eyledüm ey **dūst** dirīg / Vaşluñ olmadı müyesser n’ideyin āh baña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 3). [dūst]

Bir dem baña yār olmadı hem-dem n’ideyin **dūst** / Pürdür bu gözüm hem nem ü hem dem
n’ideyin dūst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [dūst]

Bir dem baña yār olmadı hem-dem n’ideyin dūst / Pürdür bu gözüm hem nem ü hem dem
n’ideyin **dūst** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [dūst]

Cān bülbüli gül yüzüñ-içün ten kafesinde / Kūmrı bigidür derd-ile her dem n’ideyin **dūst**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [dūst]

Yār olalı ağıyar-ıla sen baña ğamuñdan / Mūnis n’idem āh oldı vü maħrem n’ideyin **dūst**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [dūst]

Emsem diledükçe dil-i bīmār lebüñden / Şunar ğam-ı hecrüñ baña em sem n’ideyin **dūst**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [dūst]

Raħm eylemedüñ Resmî-i dil-ħasteye āħir / Öldürdi cefā vü sitem ü ğam n’ideyin **dūst**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [dūst]

Geh **dūst** ğuşşasın çekerem geh ‘adū ğamın / Hāķdan ne gelse ķul başına ħayr u şer çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 7). [dūst]

Gūş eylegil ey **dūst** ki medħüñi çemende / Resmî bigi bir bülbul-i hoş-h‘ān ele girmez
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 11). [dūst]

Resmî-i nā-tüvāna raħm it ki sensüz ey **dūst** / Yār u ħarīf ü ğamdur hem ğam-gūsār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 13). [dūst]

Resmiyā kāmūn idindi çün cefā resmini **dūst** / Ney bigi ķıl sen daħı āh u figān şimden girü
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 17). [dūst]

Taķrīr ü şerħ-i şevķum taħrīr olunmaz ey **dūst** / Mūnşī-i ‘ālem olsa sābit-ķadem devāma
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 3). [dūst]

Resmīden işit ruħlarıñuñ vaşfını ey **dūst** / Gül defterini bülbul oķur çünki ser-ā-pāy (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 13). [dūst]

Ser-i kûyında_işidüp nâleñi Resmî didi **düst** / Gelmedi bülbül anuñ bigi bu gülzâra dahı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 13). [düst]

Öldürürse beni bu derd-ile vâ-hayf u dirîğ / Saña ey **düst** ne ğam âh baña hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 4). [düst]

Sevdüğüm mey virür ey **düst** güneş-kârluğum / Ki_arturursın dün ü gün âhum-ıla zârluğum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 5). [düst]

Yoğ olur-ısa yoluñda bu kamu varluğum / Saña ey **düst** ne ğam âh baña hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 8). [düst]

‘Âlem odlara yana nâle vü âh eylersem / Saña ey **düst** ne ğam âh baña hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 12). [düst,]

Ben gerek cân vireyin terk-i cihân eyleyeyin / Saña ey **düst** ne ğam âh baña hayf u dirîğ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 16). [düst]

Düstüm yakdı hevân-ıla beni bu nâr-ı ‘ışk / Hâk ider saçmazsa âb-ı luṭfuñ âḫir-kâr-ı ‘ışk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 1). [düstüm, -um]

İncinme **düstüm** saña ger hâlüm ağlasam / Kim künc-i ğamda hecr-ile giryānuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 13). [düstüm, -um]

Zülfüñe misk-i Ḥaṭâ kılmış teşebbüh sehv-ile / Lâ-cerem oldı siyeh-rû al ḥaṭâdan **düstüm**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 16). [düstüm, -um]

Ha görüp görmezlenürsin Resmî-i âşüfteñi / N’ola geh geh yâd iderseñ merḥabâdan **düstüm**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 18). [düstüm, -um]

Sen ‘ahdüñi unutduñ-ısa n’ola **düstüm** / Ben tā ölince nâzır-ı peymānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 19). [düstüm, -um]

Göklere ireli feryādum kapuñdan **düstüm** / Zühre çalmaz sâzını süz-ı fiğānumsuz benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 3). [düstüm, -um]

Âh kim sen şems-i ‘âlem-tābuñ irmez sem‘ine / Gerçi efğānum güzer kıllur semâdan **düstüm**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 8). [düstüm, -um]

Nağme-i dil-sūzum irişdi meger eflâke kim / Vecde geldi çarḫ urur çarḫ ol şadâdan **düstüm**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 10). [düstüm, -um]

Ğonce ğunc-i la‘lüne beñzetdügi-çün kendüyi / Güşmâl irdi aña dest-i şabâdan **düstüm**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 14). [düstüm, -um]

Tā ki dūram derd-ile sen dil-rübâdan **düstüm** / Bir belâ eksük degül ben mübtelâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 1). [düstüm, -um]

Tā ki dūram derd-ile sen dil-rübādan dūstum / Bir belā eksük degül ben mübtelādan **dūstum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 2). [dūstum, -um]

Tā haber virdi seher gülşende haddüñden şabā / Gül ‘araḳ-rîz oldu kızardı hayādan **dūstum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 12). [dūstum, -um]

Göñlümi āl-ile alduñ cānuma cebr eyleme / Virürem al anı da ḥüsn-i rızādan **dūstum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 4). [dūstum, -um]

Gözlerümden gizleme izüñ tozin ki_ol yig durur / Dīde-i ma‘lūle kuḥl-i rūşenādan **dūstum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 6). [dūstum, -um]

Tā ki dūram **dūstum** derd-ile sen dil-dārdan / Eşk-i ḥasret aḳıduram dīde-i ḥūn-bārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 1). [dūstum, -um]

Dūstum zūlfüñ mişālî bî-ḳarār itdüñ beni / Taḡıdup ‘aḳlum perīşān-rūzgār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 1). [dūstum, -um]

Anı kim sen baña itdüñ dād elüñden **dūstum** / Kimseye bu resme kimse zulm-i bî-dād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 5). [dūstum, -um]

2. Birini riyāsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis.

Ağyāra yār olup yüregüm yār yaralar / Kim gördi **düstlar** ki_ide düşmen işini yār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 6). [düstlar, -lar]

La‘l-i rūḥ-efzā-yı cānān yādına Resmî müdām / Düstāne **düst** kām iç ta‘n-ı düşmenden ne bāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 10). [düst]

düstāne: Dosta yakışır şekilde, dostça.

La‘l-i rūḥ-efzā-yı cānān yādına Resmî müdām / **Düstāne** düst kām iç ta‘n-ı düşmenden ne bāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 10). [düstāne]

dü-tā it-: (Boy için) İki kat; iki büküm etmek, bükmek, eğmek.

Kemānveş ḳaddümi dest-i cefā-y-ıla **dü-tā idüp** / Beni cevır oḳına her dem nişān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 3). [dü-tā idüp, -üp]

dü-tā ol-: İki kat olmak, bükülmek, gerilmek, eğilmek.

Gül yüzüñ reşk-ile kızardı hayādan nitekim / Gördi ḳaddüñ utanup serv-i sehī **oldı dü-tā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 6). [dü-tā oldu, -dı]

duşış-: Yanmaya başlamak, alev almak.

Dutışur odlara evrāk u ḥāme ḳan ağlar / Çü Resmî başlaya yazmağa mā-cerā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 13). [dutışur, -ur]

dūzaḥ: I. Cehennem. II. Cehennem gibi azap verici yer veya durum.

Dūzaḥ gelür gözüme dīdār-ı dil-berümsüz / Hūr u bihişt-i heştı ger itseler baña ‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 5). [dūzaḥ]

dūzaḥ ol-: Cehennem olmak; çekilmez bir durum almak, cehenneme dönmek.

Çün eşigünnden beni redd itdün ey hūrī-likā / **Dūzaḥ olsun** baña firdevs ü cinān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 8). [dūzaḥ olsun, -sun]

ebed: Sonu olmayan gelecek zaman.

Vāhib-i rūḥ u şuver ya’nî Hudā ‘azze ve cel / **Ebed** ‘ışkuñı kısem itmiş-imiş baña ezel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 2). [ebed]

ebr-i bahār: Bahar bulutu.

‘Āşık gözi yaşıyla gelür ḥaṭṭı dil-berün / **Ebr-i bahār-ıla** nitekim sebzeler biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 12). [ebr-i bahār-ıla, -ıla]

ebr-şifat: Bulut gibi.

Gün yüzün üzre saçun sāye şalıp **ebr-şifat** / Meh-ruḥun dāyiresin tutdı ḥaṭṭı hāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 3). [ebr-şifat]

ebrü: Kaş.

Qavs **ebrüsü** dil āhūsı ḥadeng inkārıdır / Zülf ü ḥālî murğ-ı cānuñ dāne-y-ile dāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 7). [ebrüsü, -sı]

Cānumı qurbān idüp sīnem siper kılan mūdām / Ğamzesi tiriyle **ebrüsü** kemānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 6). [ebrüsü, -sı]

Zü’l-feḳār **ebrün-ıla** kāfir raḳībi kıl helāk / Hüsn atına bin ki ol sen Ḥaydara Döldül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 11). [ebrün-ıla, -nıla]

Cāna kaşd eylese **ebrün-ıla** ğamzeñ ne ‘aceb / Hoş kemānı var iderse n’ola qurbāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 11). [ebrün-ıla, -nıla]

ebrü-yı ḥam: Yay biçiminde, kemerli kaş.

Dilerem kıble-i Ḥaḳdan döne anuñ yüzi kim / Ka’be yüzünde baş urmaya ol **ebrü-yı ḥama** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 12). [ebrü-yı ḥama, -a]

ebrü-yı yār: Sevgilinin kaşı.

Tir-i belā mıdır bu ya müjgān-ı düst mı / **Ebrü-yı yār** mı bu ya qavs-i qazā mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 12). [ebrü-yı yār]

ecel: Ölüm zamanı, ömrün son demi.

Eceli ‘aşıkun ağıyar yüzün görmek-imiş / Gördüm ağıyar yüzün irdi baña āh ol **ecel** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 7). [eceli, -i]

ecel ir-: Eceli gelmek; ölüm zamanı gelip çatmak.

Eceli ‘aşıkun ağıyar yüzün görmek-imiş / Gördüm ağıyar yüzün **irdi** baña āh ol **ecel** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 8). [ecel irdi, -di]

efgân: İztırapla bağırma, haykırma, feryat.

Hasretünden nâlişüm güş eyleyen dir düstum / Resmîyâ bu itdügün **efgân** elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 14). [efgân]

Āh kim sen şems-i ‘âlem-tābuñ irmez sem‘ine / Gerçi **efgānum** güzër kıılır semādan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 8). [efgānum, -um]

Neydügüm bezm-i belâ içre benüm neyden işit / Ki iniler āh-ıla āheng ider **efgānumuza** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 10). [efgānumuza, -umuza]

Resmîyâ dil vireli ol gül-‘izāra cān-ıla / Arturup **efgân-ıla** zārum hezār itdün beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 14). [efgân-ıla, -ıla]

efgân u feryād it-: Yüksek sesle bağırma, haykırmak ve feryat etmek.

Tā şabā şahn-ı çemende gül yüzün yād itmedi / ‘Andelīb-i şubh-hîz **efgân u feryād itmedi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 2). [efgân u feryād itmedi, -medi]

efkār: Fikirler, düşünceler.

Her dem hayāl-i zülf-ile **efkārını** dilün / Künc-i belāda yine dil-efgār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 5). [efkārını, -ını]

eflāke ir-: Göklere ulaşmak, yükselmek.

Delinür bağı neyün nālesi **eflāke irer** / Dağı āheng idemez āhuma feryād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 3). [eflāke irer, -er]

Nağme-i dil-sūzum **irişdi** meger **eflāke** kim / Vecde geldi çarḥ urur çarḥ ol şadādan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 9). [eflāke irişdi, -di]

efsâne: Asılsız, hayal mahsulü hikâye, söylence, masal, fesâne.

Resmîyi füsün-ıla gözün ideli şeydā / ‘Ālemde anuñ sözleri **efsâne** olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 14). [efsâne]

eger: Eğer, şayet.

Kimse tır-i nazar urmaz yüzüme yüz yıl **eger** / Yollar üzre serümi seng-i niřān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 3). [eger]

Ėan yudar reşk-ile ey dişleri lü'lü'-i 'Aden / Dürc-i la'lüni **eger** kân-ı Bedahřāna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 2). [eger]

Sözde göstermek olurdu şive-i sihr-i helāl / Gelmeseydi ehl-i faşla 'ār **eger** eş'ārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 14). [eger]

Ol şüh-ı cihān bir dem **eger** der-ber olursa / Biñ cān-ıla řükrāna sezādur ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 1). [eger]

Ey gönül ol mehün **eger** mihrine baęladuńsa bil / Ney gibi baęruńı delüp çarħa irür fięānuńı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 1). [eger]

Ben bendeye bir lahza eşigün **eger** ey řāh / Olursa penāęāh (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 3). [eger]

Sāyeñ gibi yüz yıl yüzüm üzre sürinem serverā / Ben ĥāke raħm idüp **eger** bu kez yüzüme bağasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 6). [eger]

Geçmeyem zülf ü zenaħdān hevāsından **eger** / Ėabs içinde geče 'ömrüm aşılam dāra daħı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 9). [eger]

egerçi: Her ne kadar, ... ise de, gerçi.

Egerçi dil dehenün yok bilür yakīnında / Velī sözüñ işidicek yine gümāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 9). [egerçi]

egin: Sırt, arka.

Ol mehün mihr pelāsını libās itmiş olan / Almaz **egnine** gerek cāme-i şad-reng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 8). [egnine, -ine]

Sen seg-i kūyum diyelden ihtirām idüp bańa / Geymişemdür **egnüme** 'iřķuñ pelāsın çul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 10). [egnüme, -üme]

ehl-i dil: I. Gönül adamı, gönlünde birlik ve huzur zevkini bulan, gerçeği idrak etmekten gelen gönül zenginliği ve müsāmahaya sahip (kimse), irfan sahibi, ārif. II. Ėşıklar.

Gitdi_ol ki muħāl-idi yine 'ıyd da irdi / 'Iyş itmek-içün **ehl-i dile** ĥüb maħaller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 8). [ehl-i dile, -e]

Daħı bu 'aşr ekābirlerinün **ehl-i dile** / Ėuru taħsīnler-ile itdüği iħsānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 9). [ehl-i dile, -e]

Nā-ehli muhterem tutuben ‘izz ü cāh-ıla / **Ehl-i dili** hemîşe perîşān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 22). [ehl-i dili, -i]

Ḥammāra yasağ eyleyeli dāver-i devrān / Her **ehl-i dilūn** ḥānesi mey-ḥāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 8). [ehl-i dilūn, -ün]

ehl-i dūzaḥ: Cehennem ehli.

Meskenüm olsun eşigünde tek ey ḥūr-liḳā / **Ehl-i dūzaḥ** olayum yād-ı cinān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 6). [ehl-i dūzaḥ]

ehl-i faẓl: Cömertlik, iyilik ehli.

Sözde göstermek olurdu şîve-i siḥr-i ḥelāl / Gelmeseydi **ehl-i faẓla** ‘ār eger eş‘ārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 14). [ehl-i faẓla, -a]

ehl-i nāz: Naz ehli, nazlananlar.

Çeşm ü dehānı ḳaşı rumūzını Resmiyā / Bildük iden ki aḥla bu söz **ehl-i nāzadur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 12). [ehl-i nāzadur, -adur]

ehl-i naẓar: Nazar ehli; gönül gözüyle bakmayı bilen kimseler.

Mihr ü meh zerrece gelmez gözüme saña naẓar / Bî-naẓar şanma beni **ehl-i naẓardan** geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 12). [ehl-i naẓardan, -dan]

ehl-i niyāz: Yalvaran, yakaran kimseler; istekte bulunan kişiler.

Ehl-i niyāza nāzuñı az itme luṭf ḳıl / Kim nāz-ı nāzenīn olur ey şîveger lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 7). [ehl-i niyāza, -a]

Ehl-i niyāza nāz ḳo ğırre_olma ḥüsne kim / Vaḳt ola diyeler bu da bir dil-sitān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 3). [ehl-i niyāza, -a]

Nāzūklūġın görüñ benüm ol nāzenīnümūñ / Kim ġayra nāzı az u çok **ehl-i niyāzadur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 4). [ehl-i niyāzadur, -adur]

ehl-i şafā: Eğlence, zevk ehli.

Şūfiye şorma bāde-i şāfuñ şafāsını / Bu meşrebūñ ḥaḳīḳatūñ **ehl-i şafāya** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 6). [ehl-i şafāya, -ya]

ehrimen: I. Zerdüşter’in iki tanrısından kötülüğü temsil edeni, şeytan, dev. II. Yoldan saptıran kimse, rakip.

Ne ḥoş-muşāḥib oldu raḳīb-ile ol perī / İnsāna üns ola mı-y-ıdı **Ehrimen** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 14). [ehrimen]

Sen perī vaşlına bulmazdı raķībūñ dest-res / **Ehrimenler** mālîki mülk-i Süleymān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 10). [ehrimenler, -ler]

ejder: I. Büyük yılan. II. Sevgilinin saçları.

Mülk-i dil kaçdına leşker çeküben zülf ü haţuñ / ‘Anberîn bayrak aşar peykeri **ejder** ‘aleme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 10). [ejder]

ejder-i fitne: Fitne ejderi.

Meftûn ideli göñlümi ol çeşm-i füsûn-ger / Zülfüñ görünür gözlerüme **ejder-i fitne** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 10). [ejder-i fitne]

ekābir: Büyük adamlar, ileri gelenler, yüksek mevkilerde bulunanlar.

Dağı bu ‘aşr **ekābirlerinüñ** ehl-i dile / Kuru taşınler-ile itdügi ihsânına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 9). [ekābirlerinüñ, -lerinüñ]

ekşer: 1. Çok fazla.

Kıldı ihāta ‘ālemi az az gözüm yaşı / Zîrā ki baħr olur şanemā **ekşer** āb-ı telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 12). [ekşer]

2. Genellikle, umûmiyetle, ekseriya.

Derd-i dil cān oynamağa zülf ü ğamzeñ üstine / Cān-bāzuñ lu‘b[ı] **ekşer** çenber ü hançerdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 8). [ekşer]

eksük: Eksik. (Bela eksik olmamak; her zaman var olmak, hep bulunmak bağlamında).

Tā ki dūram derd-ile sen dil-rübādan düstüm / Bir belā **eksük** degül ben mübtelādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 2). [eksük]

el: 1. El.

Eyyām-ı şerif irdi mübārek elüñi şun / ‘Ādet durur illerde bu kim öpülür **eller** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 4). [eller, -ler]

Sen gül-endāmuñ irişmez çün **elüm** dāmenine / Yaşamı çāk ideyin ğonce girībān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 11). [elüm, -üm]

‘Aceb mi ‘arız-ı hayl-i emîr-i ‘ışk olsam / **Elümdedür** çü nefir-i ğam u livā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 8). [elümdedür, -ümdedür]

2. (Birinini veya bir şeyin) elinden; yüzünden, -den dolayı.

Yandı cānum ğamze-i cānān **elinden** el-ġiyās / El-ġiyās ol cādū-yı fettān elinden el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 1). [elinden, -inden]

Āb-ı vaşla irmedin oldum hevā yolında hāk / Veh ki yandum āteş-i hicrān **elinden** el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 8). [elinden, -inden]

Ki dün dün **elinden** idersem n'ola fiġān / Yā Rab bu zulm ü fitne zamānından el-amān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 13). [elinden, -inden]

Yaz deftere bu şi'ri ki hikmet hemîn ola / Devrān yaķaķı eylemedin zulm **eliyle** çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 6). [eliyle, -iyle]

3. Bazı söyleyişlerde teşmil yoluyla işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar.

Hasretüñden nālişüm ğuş eyleyen dir düstüm / Resmîyā bu itdügüñ eġġān **elinden** el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 14). [elinden, -inden]

Her denîñüñ muķtezāsınca döner gerdün-ı dün / 'Aksine devr idici devrān **elinden** el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 12). [elinden, -inden]

Hey ne kanlar dökdi nā-hāk yire hūnî ğamzesi / Kim ola ķurtara anuñ cān **elinden** el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 10). [elinden, -inden]

Çün marîz-i 'ışķuñam gel ey tabîbüm kıl 'ilāc / Bu devāsuz derd-i bî-dermān **elinden** el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 6). [elinden, -inden]

Yandı cānum ğamze-i cānān elinden el-ġiyās / El-ġiyās ol cādū-yı fettān **elinden** el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 2). [elinden, -inden]

'Ömrüm ol zülf ü zenaħdān ārzūsından oldı şarf / Bu müselsel bend-ile zindān **elinden** el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 4). [elinden, -inden]

Ol cefā-hūy u cefā-kāruñ **elinden** āh kim / Kim belāsıdur baña cevır ü cefāsı derdümüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 7). [elinden, -inden]

Ķaşd-ı ķatl itdükçe öldürmezsin illā hā beni / Vā beni sen ğamzesi hūn-rîz **elinden** vā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 2). [elinden, -inden]

el bir it-: El birliġi etmek, birleşmek.

Gözünle ķaşuñ u zülfüñ ki **ideler el bir** / Zamāna fitne tolar şūr u şer cihāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 11). [ideler el bir]

el çek-: Vazgeçmek, ilgisini kesmek, terk etmek.

Reh-i 'ışka kadem-i şıdk urup Resmî bigi / El çeküp cân u cihândan zer ü serden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 14). [el çeküp, -üp]

el ur-: Dokunmak, el sürmek, el atmak.

Sâkiyâ mevsim-i 'ıyş irdi **el ur** cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çäre budur def'-i ğama
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 1). [el ur]

Sâkiyâ geldi gül eyyâmı **el ur** cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çäre budur def'-i ğama
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 1). [el ur]

el uzat-: Sahip olmaya kalkışmak, dokunmaya, almaya teşebbüs etmek.

El uzatmış dil ü cân kaşdına bu şimdiden ol / Ğamze-i şūhını gör nice sitemgercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 5). [el uzatmış, -mış]

elâ gözlü: Gözleri ela rengi olan (sevgili).

Hey **elâ gözlüm** bizümle mekr ü âl itmek neden / Çün ḥarīm-i kūyuñı Beytü'l-Ḥarām itdüñ
baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 5). [elâ gözlüm, -m]

el-amān: Aman, imdat, medet.

Ki dün dün elinden idersem n'ola fiğān / Yā Rab bu zulm ü fitne zamānından **el-amān**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 14). [el-amān]

elbetde: Elbette, şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Mihrüm için ey meh beni hecr odına yakma / Kim cürm-içün **elbetde** şefā'at kıılır Aḥmed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 10). [elbetde]

'İşk meydānına girme ki gönül cāndan ider / Kim ciger-dār-ısa **elbetde** o meydān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 10). [elbetde]

Dil şaçuñdan ruḥuña meyl ider **elbetde** şehā / Şem'e yanmağa olur gicede pervāne heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 3). [elbetde]

Göñlüme gelse ḥayāl-i ğamzesi ḥançer çeker / Şoḥbeti bed-mest olan **elbette** ğavġālandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 8). [elbette]

elden ele düş-: (Kadın için) Birçok kimseyle ilişki kurmuş olmak.

Olma hercāyī iñen gel ey gül-i gülzār-ı ḥüsn / Kim **düşen elden ele** şolar bilürsin gül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 12). [elden ele düşen, -en]

elden ihtiyārı git-: İradesi üzerindeki kontrolünü kaybetmek, kendine hâkim olamayacak duruma gelmek.

Muhibbe gerçi gerek şabrı ihtiyār itmek / Velī ne şabr ide çün **elden ihtiyārı gider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 6). [elden ihtiyārı gider, -er]

ele al-: Elinde tutmak, eline almak.

Gül devridür ey sâķī-i meclis **ele al** cām / Devr eyle ki her bār bu devrān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 9). [ele al]

Sâķī bahār-ı ‘ömrümüze irmedin hāzān / Devr-i hāzāndur **al ele** devr eyle sāğarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 10). [ele al]

ele gir-: Ele geçmek, elde edilmek.

Cān irdi lebe hecr-ile cānān **ele girmez** / Bī-dil yürürem derd-ile dermān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 1). [ele girmez, --mez]

Cān irdi lebe hecr-ile cānān ele girmez / Bī-dil yürürem derd-ile dermān **ele girmez** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 2). [ele girmez, -mez]

Ya ‘ķūb bigi derd-ile dār-ı hüzün içre / Qaldum n’idem ol Yūsuf-ı Ken ‘ān **ele girmez** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 4). [ele girmez, -mez]

Dil kişveri zulm-ile hārāb oldu ser-ā-ser / Bir ‘adl-ile ma ‘mūr idici hān **ele girmez** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 6). [ele girmez, -mez]

Qaddūñle ruḥ u zūlf ü ḥaṭuñ bigi çemende / Serv ü semen ü sünbül ü reyḥān **ele girmez** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 8). [ele girmez, -mez]

Gül devridür ey sâķī-i meclis ele al cām / Devr eyle ki her bār bu devrān **ele girmez** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 10). [ele girmez, -mez]

Gūş eylegil ey düst ki medḥüñi çemende / Resmī bigi bir bülbul-i ḥoş-ḥ‘ān **ele girmez** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 12). [ele girmez, -mez]

Şād olma ki bir yār-ı vefā-dār **ele girmez** / Ğam çekme ki bir hem-dem ü ğam-ḥ‘ār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 5). [ele girmez, -mez]

elem: Acı, üzüntü, dert, keder.

Dilde ğam cānda **elem** dīdede nem serde hevā / Beni ḥāk itdi göreyin kim oda yana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 11). [elem]

elfāz: Lafızlar, sözler.

Nice kim söylene **elfāz-ıla** aḥbār-ı seḥā / Nice kim yazıla aqlām ile destān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 49). [elfāz-ıla, -ıla]

el-ġıyās: Medet, aman!

Yandı cānum ġamze-i cānān elinden **el-ġıyās** / El-ġıyās ol cādū-yı fettān elinden el-ġıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 1). [el-ġıyās]

Yandı cānum ġamze-i cānān elinden el-ġıyās / El-ġıyās ol cādū-yı fettān elinden **el-ġıyās** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 2). [el-ġıyās]

Yandı cānum ġamze-i cānān elinden el-ġıyās / **El-ġıyās** ol cādū-yı fettān elinden el-ġıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 2). [el-ġıyās]

‘Ömrüm ol zülf ü zenaḥdān ārzūsından oldu şarf / Bu müselsel bend-ile zindān elinden **el-ġıyās** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 4). [el-ġıyās]

Çün marīz-i ‘ışkuñam gel ey ṭabībüm kıl ‘ilāc / Bu devāsuz derd-i bī-dermān elinden **el-ġıyās** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 6). [el-ġıyās]

Āb-ı vaşla irmedin oldum hevā yolında ḥāk / Veh ki yandum āteş-i hicrān elinden **el-ġıyās** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 8). [el-ġıyās]

Hey ne kanlar dökdi nā-ḥaḳ yire ḥūnī ġamzesi / Kim ola kırtara anuñ cān elinden **el-ġıyās** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 10). [el-ġıyās]

Her denīnūñ muḳteżāsınca döner gerdün-ı dūn / ‘Aksine devr idici devrān elinden **el-ġıyās** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 12). [el-ġıyās]

Ḥasretūñden nālīşüm ġuş eyleyen dir düstüm / Resmīyā bu itdüġūñ efgān elinden **el-ġıyās** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 14). [el-ġıyās]

elif ḳaddümüzi derd-ile dāl eyle-: Elif gibi uzun ve ince boyu sıkıntı ve zorluklarla dāl harfî gibi eğmek, iki büküm etmek.

Adımız ‘ışk-ıla yād olmağ-ıçün ‘ālemde / Bu **elif ḳaddümüzi derd-ile dāl eyleyelüm** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 12). [elif ḳaddümüzi derd-ile dāl eyleyelüm, -yelüm]

elmās: I. Çok kıymetli parlak taş. II. Cam kesmeye yarayan ucu elmaslı keski, elmastıraş.

Sözlerüm dürrini devrān ġuşına rabṭ itmege / Yok mecālüm gerçi ṭab‘um tīzdür **elmāsdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 12). [elmāsdan, -dan]

ele gir-: Ele girmek; ele geçmek, elde edilmek.

Yolında varumı virürem varuram yine / Ya yâr **elüme gire** gele çıka vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 4). [elüme gire, -e]

el şun-: Elini uzatmak, vermek.

Eyyâm-ı şerîf irdi mübârek **elüñi şun** / ‘Âdet durur illerde bu kim öpülür eller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 3). [elüñi şun]

em: İlaç, deva, çare, derman.

Derdüñe **em** la‘l-i dil-berden dile Resmî hemîn / Yoḥsa tîmâr eylemez bîmâr-ı ‘ışka her ṭabîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 9). [em]

Emsem diledükçe dil-i bîmâr lebûñden / Şunar ğam-ı hecrûñ baña **em** sem n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [em]

Şerbet-i la‘lûñden **em** şun Resmî-i dil-ḥasteye / Ki_ey ṭabîb-i cân u dil oldur devâsı derdümûñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 13). [em]

Em şorduğumca leblerine dimesün cevâb / Oldur benüm bu derdüme **em** ‘illet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 9). [em]

Em şorduğumca leblerine dimesün cevâb / Oldur benüm bu derdüme **em** ‘illet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 10). [em]

Emsem umsam leblerüñden sem şunar hecrûñ baña / ‘Âşıkûñ derdine **em** sem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 4). [em]

em-: Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek, öpmek.

Emsem diledükçe dil-i bîmâr lebûñden / Şunar ğam-ı hecrûñ baña em sem n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [emsem, -sem]

‘İyd irdi lebûñ şun **emelüm** şavmı şıyalum / Zülfüñ gibi niçe çekelüm ṭûl-i emeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 5). [emelüm, -elüm]

Emsem umsam leblerüñden sem şunar hecrûñ baña / ‘Âşıkûñ derdine em sem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 3). [emsem, -sem]

Şerbet-i la‘lûñ durur dârû-yı derdüm **em** buyur / Kim ṭabîb itmez ‘ilâc ‘illet-i bîmâr-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 5). [em]

Lebûñden az ki **emsem** sem olur derdine Resmîñüñ / Olur derdine Resmîñüñ lebûñden az ki emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 13). [emsem, -sem]

Lebüñden az ki emsem sem olur derdine Resmîñ / Olur derdine Resmîñ lebüñden az ki **emsem** sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 14). [emsem, -sem]

emân vir-: Canını bağışlamak, öldürmemek, merhamet etmek.

Nâz-ıla öldürmege beni niyâzumsa sebeb / Vâzgeldüm nâzenîñüm **vir emân** şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 10). [emân vir]

emân virme-: Aman vermemek; göz açtırmamak, nefes aldırmmamak, fırsat vermemek.

Virmeyüp emânı / Bir lahzada yek-ser (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 1). [emânı virmeyüp, -yüp]

emîn: Güvenlik içinde olan, tehlikeden uzak, emniyetli.

Düşnâmnın istedüğüm Resmî budur nigârûñ / Ki olur **emîn** belâdan âmîn diyen du'âya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 10). [emîn]

emîn ol-: Emniyet içinde olmak.

Âmîn iden bu virde belâdan **emîn ola** / H'âb-ı gurûrdan şu ki hergiz uyanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 15). [emîn ola, -a]

emîr-i nazm: Şiirin reisi.

Ben su'âl itdüm **emîr-i nazma** ol server didi / Kâmetin şordum raķibe işidüp dil-ber didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 33). [emîr-i nazma, -a]

emvât: Ölüler.

Añsam ol muhyî-i devrânûñ leb-i cân-bağşını / Nefh-i 'İsîveş sözüm **emvâtı** ihyâlandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 10). [emvâtı, -ı]

encâm: Son, nihayet.

Añma **encâmı** ko zehr-i dehri ey sultân-ı hüsñ / Husrev-i vaķt ol dem-i 'ıyş irdi nüş it cām-ı Cem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 7). [encâmı, -ı]

Nüş-ı cām it añma **encâmı** gel ey sultân-ı hüsñ / Kim kalan encâm-ı Cemden 'ıyş u nüş cāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 3). [encâmı, -ı]

encâm-ı cem: İran mitolojisinde şarabın mûcidi olarak gösterilen Cem'in (Cemşid) kadehinden teşmil yoluyla şarap. Kadehin, şarabın sonu.

Nüş-ı cām it añma encâmı gel ey sultân-ı hüsñ / Kim kalan **encâm-ı Cemden** 'ıyş u nüş cāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 4). [encâm-ı cemden, -den]

encüm-i eflāk-i cemāl: Güzellik göğünün yıldızları.

Merkez-i kuṭb-ı kemāl **encüm-i eflāk-i cemāl** / Maṭla‘-ı mihr-i kerāmet meh-i tābān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 7). [encüm-i eflāk-i cemāl]

endūh u ğam: Keder ve tasa.

Nedür sensüz ten-i bî-cân-ısam cānā bi-ḥamdillāh / Ki olmışdur enīs **endūh u ğam** ğam-ḥ‘ār u hem-dem dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 12). [endūh u ğam]

enīs ol-: Arkadaş, dost olmak, yâr olmak.

Ḳarīb olma raḳîbe ey perî-rû / **Enīs olmaz** melek hergiz kilāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 8). [enīs olmaz, -maz]

Nedür sensüz ten-i bî-cân-ısam cānā bi-ḥamdillāh / Ki **olmışdur enīs** endūh u ğam ğam-ḥ‘ār u hem-dem dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 12). [enīs olmışdur, -mışdur]

enīs: Dost, arkadaş, yâr, hemdem.

‘İşkuñ dil-i Resmîye **enīs-idi** şu dem kim / Ādem daḥı olmamış-ıdı mūnis-i Ḥavvā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 13). [enīs-idi]

envār-ı dil: Gönül nurları, ışıkları.

Ḳılmağa **envār-ı dil** cān mülkini envār-ı ‘ışk / Ḥüsñ ḳandīlin uyarmış nūr-ı Ḥakdan nār-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 13). [envār-ı dil]

envār-ı ‘ışk: Aşk nurları, ışıkları.

Ḳılmağa envār-ı dil cān mülkini **envār-ı ‘ışk** / Ḥüsñ ḳandīlin uyarmış nūr-ı Ḥakdan nār-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 13). [envār-ı ‘ışk]

er: Yiğit, kahraman kimse.

Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna raḳîb / Tā göreler ki nice dīv-ile insān ḳekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 11). [er-iseñ, -iseñ]

erbāb-ı ma‘ānī: Mana üstatları (şairler).

Resmî işidüp naḫmuñ **erbāb-ı ma‘ānī** / Dirler ki bu resme_olsa suḥanverler olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 13). [erbāb-ı ma‘ānī]

erre-i hecr: Ayrılığın bıçkısı.

Cercîs-şıfat şabr idelüm **erre-i hecre** / Dilerse deler cân u dili çün Zekerıyyâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [erre-i hecre, -e]

ervâh-ı muḳaddes: Kutsal ruhlar.

Resmî işidüp nazmuñı **ervâh-ı muḳaddes** / Dirler dem-i ‘İsâdan olupdur bu mü’eyyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 11). [ervâh-ı muḳaddes]

eş‘âr: Şiirler.

Ṭûṭı-i ṭab‘ına olalı lebûñ vaşfı ğıdâ / Oldı Resmînüñ ḳamu **eş‘ârı** çün şekker lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 10). [eş‘ârı, -ı]

Sûzlar ihâm ider her söz ki ağzuñdan çıkar / Şûrlar iş‘âr ider Resmî bu **eş‘ârı** senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 10). [eş‘ârı, -ı]

Di ğuşşa kışşasın ḳo bu **eş‘ârı** Resmîyâ / Bir bir hikâyet eyle ne hoş-dâstân-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 17). [eş‘ârı, -ı]

Sözde göstermek olurdı şîve-i sihr-i helâl / Gelmeseydi ehl-i fazla ‘âr eger **eş‘ârdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 14). [eş‘ârdan, -dan]

Ol ḥasen ḥüsnüñ idelden berü vaşfın Resmî / Ḥüsn-i üslûb-ıla **eş‘ârı** irişdi ḥasene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 14). [eş‘ârı, -ı]

esbâb: Sebepler.

Hoş durur ğuş-ı ney ü nûş-ı mey itmek her nefes / Cümle ‘ıyş **esbâbı** kim ola müheyyâ dem-be-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 12). [esbâbı, -ı]

eşcâr-ı ‘âlem: Yeryüzündeki ağaçlar.

Bihâr ḥıbr olup **eşcâr-ı ‘âlem** olsa ḳalem / Beyâza gelmeye tahrîr-i mâ-mezâ-yı firâḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 11). [eşcâr-ı ‘âlem]

eşed: Çok şiddetli, daha şiddetli.

İntizâr-ile yiter raḥm eyle ben bî-câna kim / Mevtden olur **eşed** bilürsin ey yâr intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 10). [eşed]

eşer: 1. İz, nişan, işaret.

Ey nûr-ı Muḥammedden **eşer** bu ruh-ı zîbâ / V‘ey rûz-ı kıyâm ümmetine ol ḳad-i bâlâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [eşer]

Kimde kim sevdā-yı ‘ışkuñdan **eşer** var ey şanem / Kim bilür anuñ derûnında neler var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 1). [eşer]

2. Eser, iz, nişan, etki.

Serde kim ola hevā-yı ser-i zülfüñ **eşeri** / Tā ebed gitmez o serden **eşerüñ** derd-i seri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 2). [eşerüñ, -üñ]

Serde kim ola hevā-yı ser-i zülfüñ **eşeri** / Tā ebed gitmez o serden eşerüñ derd-i seri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 1). [eşeri, -i]

eşer it-: İz bırakmak, tesir etmek.

Bu āh u nāle dilā zerrece **eşer itmez** / O māh-rûda eşer-i mihr ü şefkat olmayıcağ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 7). [eşer itmez, -mez]

eşer-i mihr ü şefkat ol-: Sevgi ve şefkat belirtisi olmak.

Bu āh u nāle dilā zerrece eşer itmez / O māh-rûda **eşer-i mihr ü şefkat olmayıcağ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 8). [eşer-i mihr ü şefkat olmayıcağ, -mayıcağ]

eşiğ: 1. Kapı. (Sevgilinin kapısı, huzuru).

Resmîye Bārî kıla devlet / Ola **eşiğünde** kul ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 10). [eşiğünde, -ünde]

Meskenüm olsun **eşiğünde** tek ey hūr-liķā / Ehl-i dūzağ olayum yād-ı cinān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 5). [eşiğünde, -ünde]

Çün **eşiğünden** beni redd itdün ey hūr-liķā / Dūzağ olsun baña firdevs ü cinān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 7). [eşiğünden, -ünden]

Eşiğünde beni öldürme bilürsin ki şehā / Hāğ harām eyledi kaçd itmegi şayd-ı Hareme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 11). [eşiğünde, -ünde]

Hoş didi şol bende kim kıldı **eşiğüñ** vaţan / Devlet-ile ‘ālemüñ tahtında sultānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 11). [eşiğüñ, -üñ]

Ben bendeye bir lağza **eşiğüñ** eger ey şāh / Olursa penāgāh (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 3). [eşiğüñ, -üñ]

Bes durur şāhā bu Resmî-i haķire ‘izz ü cāh / **Eşiğünde** hıdmete lāyık olursa kul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 14). [eşiğünde, -ünde]

2. Kapı. (Padişahın eşiği).

Ka'be-i ehl-i recâdur **eşigün** Merve haķı / Sa'yum oldur ki tavâf eyleyem ey kân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 41). [eşigün, -ün]

Geldüm **eşigüne** yüz 'özü-ile urdum yire yüz / Nazar itseñ n'ola ben bendeye sultân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 43). [eşigüne, -üme]

esîr: Birinin veya bir durumun hükmü ve buyruğu altına girmiş olan, etkisinden kurtulamayacak kadar müptelâ olan kimse, tutsak.

Zülfüññ zencîrine yüz biñ dil ü cânlar **esîr** / Ğamzeñññ hañçerlerinden şad hezârân sîne çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 5). [esîr]

Çün **esîrün** durur esirge anı / Ğod söyler seven behey cânım (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 17). [esîrün, -ün]

esîr it-: Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Kimin kemend-i bend-i belāya **esîr ider** / Kimin serîr-i devlete sultân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 15). [esîr ider, -er]

esirge-: I. Korumak, himaye ve muhafaza etmek, sıyanet etmek. II. Acımak, merhamet etmek.

Çün esîrün durur **esirge** anı / Ğod söyler seven behey cânım (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 17). [esirge]

esîr-i bend ü zindân ol-: Bağa ve zindana tutsak olmak.

Göñlüme zülf ü zenaħdân ârzûsın ķo didüm / Dir baña hoşdur **esîr-i bend ü zindân olduğım** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 89, Mısra 6). [esîr-i bend ü zindân olduğım, -duğım]

esîr-i ħabs: Hapis tutsağı.

Ṭṭı **esîr-i ħabs** u meges hem-dem-i şeker / Bülbül nizâr-ı zâr-ile gül hem-nişîn-i ħâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 11). [esîr-i ħabs]

esîr-i zülf-i perîşân: (Sevgilinin) Dağınık saçının tutsağı olmak.

Tâ kim **esîr-i zülf-i perîşānuñam** senüñ / Āzādeyem ki bende-i fermānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 1). [esîr-i zülf-i perîşānuñam, -uñam]

eşk: Gözyaşı.

‘Âlemi kılsa ihâta n’ola **eşküm** kim revân / Re’s-i ‘ayneynüm ayağıdur ağan Nîl ü Eres
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 3). [eşküm, -üm]

Haṭuñ ḥaddüñde **eşkünden** n’ola neşv ü nemâ bulsa / Ki olur şubḥ-dem tâze çemen itdükde
şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 9). [eşkünden, -ümden]

Ol boyı serv ü nârven seyr idicek revân olup / **Eşküh-ile** ayağına eyle revân revânuñı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 4). [eşküh-ile, -ühle]

eşk-i ḥasret akıt-: Hasret gözyaşı akıtmak, sevgilinin özlemiyle gözyaşı dökmek,
ağlamak.

Tâ ki dūram dūstum derd-ile sen dil-dârdan / **Eşk-i ḥasret akıduram** dîde-i ḥūn-bârdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 2). [eşk-i ḥasret akıduram, -uram]

eşk-i kebâb: Yanmış, yanık gözyaşı.

Bezm-i belâda ḥūn-ı cîger içdügüm görüp / Özi göyünd[i] baña ki **eşk-i kebâb** akar (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 12). [eşk-i kebâb]

esleme-: Dinlememek, sayıp itâat etmemek, itibar etmemek.

Eslemezdüh şanasın dahı beter kıl dir-idüm / Geldi ḥaṭṭuñ n’ideyüm âh baña vâh saña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 11). [eslemezdüh, -zdüh]

esrâr-ı ışk: Aşkın gizemi.

Olalı ol şun‘-ı Ḥâlîk mazḥarî âşâr-ı ışk / Zâhir oldı ḥalk içinde gün bigi **esrâr-ı ışk** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 12). [esrâr-ı ışk]

eş-şabūḥ: I. Sabahları içilen şarap. II. Mahmurluk gidermek için içilen şarap, içki.

Mevsim-i nev-rûz-ı pîrûz irdi sâķî **eş-şabūḥ** / Kim münâsibdür bu demde imtizâc-ı râḥ-ı rûḥ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 1). [eş-şabūḥ]

evrāk: Yapraklar, kitap sayfaları, kağıtlar.

Dutışur odlara **evrāk** u ḥâme ḳan ağlar / Çü Resmî başlaya yazmağa mâ-cerâ-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 13). [evrāk]

evvel: Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak.

Her ‘âşıķa ki bir büt-i sîmîn-beden gerek / **Evvel** yolında terk-i ser ü cān u ten gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 2). [evvel]

Evvel kimüñe gül gibi ḥandān ider felek / Āḥir benefşe gibi perīṣān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 1). [evvel]

Göñül **evvel** nazarda ḥod gözün āline ilindi / Murāduñ cān-ısa cānā anı da saña al indi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 1). [evvel]

Didi **evvel** ‘āşıkā fikr-i me’āl itmek neden / Göñlümi zülfi hevāsı eyledi şeydā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 25). [evvel]

eyle: Öyle, o kadar, o derece.

Gönceler ağzuña öykündüğü-çün bād-ı şabā / Eyle urdı ki kızıl kana boyandı deheni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 4). [eyle]

eyle-: 1. "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Düstüm her ne kadar kılur-iseñ cevır ü cefā / Yıgdür andan baña kim **eyleyesin** mihr ü vefā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 2). [eyleyesin, -yesin]

Gün yüzünden dūr olalı düstüm zülfün gibi / **Eyledi** rüz-ı münîrüm çün şeb-i tār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 8). [eyledi, -di]

Bu cefâyı baña ki_ol ḥūr u melek-rū **eyledi** / Dünyede insāna hergiz bir perî-zād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 9). [eyledi, -di]

2. (Birini) Bir şeyden mahrum bırakmak.

Yok yire ‘ahdüñde şāhā kimse bî-dād olmasun / **Eyledi** nevmîd-i ‘ışkuñ derdi dermāndan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 26). [eyledi, -di]

eyvân-ı kerem: İhsan köşkü.

Ey serîr-i keremün pāyesi pāyân-ı kerem / Himmetün şaḥn-ı serā-perdesi **eyvân-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 2). [eyvân-ı kerem]

eyyām: I. Günler. II. Zaman, devir.

Ruḥlaruñ devrinde n’ola la’lüne meyl eylesem / Kim ḡam **eyyāmında** olur şoḥbet-i sāḡar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 6). [eyyāmında, -ında]

Sāḡiyā dök bāde-i billūra yāḡūt-ı revān / Kim bahār **eyyāmıdır** cān u göñül sāḡardadır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 12). [eyyāmıdır, -ıdır]

Şun mül-i gül-fām sāḡī nev-bahār **eyyāmıdır** / Kıl terennüm muṭribā ‘ıyş u şafā hengāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 1). [eyyāmıdır, -ıdır]

Bahār **eyyāmı** irişdi yine hengāmıdır cāmuñ / Yime ḡam cām-ı cān-baḡş iç unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 1). [eyyāmı, -ı]

Bahār **eyyāmı** hoş-demdür cihān gītī-i hurremdür / Bilür kadrin şu ki_ādemdür bu mevsimde bu **eyyāmuñ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 11). [eyyāmı, -ı]

Bahār **eyyāmı** hoş-demdür cihān gītī-i hurremdür / Bilür kadrin şu ki_ādemdür bu mevsimde bu **eyyāmuñ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 12). [eyyāmuñ, -uñ]

eyyām-ı hazān: Sonbahar günleri.

Furşat bulup ey sākī bu **eyyām-ı hazānı** / Şun küt-ı revānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 15). [eyyām-ı hazānı, -ı]

eyyām-ı şerif: Mübarek günler; bayram günleri.

Eyyām-ı şerif irdi mübārek elüñi şun / ‘Ādet durur illerde bu kim öpülür eller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 3). [eyyām-ı şerif]

eyyüb: Hz. Eyyub Peygamber.

Eyyüb gibi hecri ne ğam öldürür-ise / Vaşlı dem-i ’İsā gibi kılur yine ihyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [eyyüb]

ezel: Başlangıcı olmayan geçmiş zaman.

Vāhib-i rūḥ u şuver ya’nī Ḥudā ‘azze ve cel / Ebed ‘ışkuñı kase itmiş-imiş baña **ezel** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 2). [ezel]

farḳ eyleyimez ḳal-: Anlamamak, sezmemek, farkına varamamak.

Leblerüñ sırrını ‘aql-ı ḥurde-dān her nice kim / Fıkr ider **farḳ eyleyimez ḳaldı** yoğ u varda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 8). [farḳ eyleyimez ḳaldı, -dı]

farḳ it-: Fark etmek, görmek, seçmek.

Dikḳat-ile **farḳ idemedüm** dehānuñ zerrece / Yoğ beñzer varduğında [kim] nazar var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 7). [farḳ idemedüm, -emedüm]

farḳ ol-: Farklı olmak, değişiklik, başkalık, farklılık.

Bilmezem ben ne sezā bahtum k’anadan toğalı / Hiç **farḳ olmaz** günüm dünden düğünüm yasdān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 8). [farḳ olmaz, -maz]

farz ol-: Kaçınılmaz olmak, yapılması zorunlu olmak.

Vācib durur ki ḥükmüñ sünnet bile ḥalāyık / Ḥuddāma ḥıdmet-i şeh zīrā olup durur farz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 4). [farz olup, -up]

fāş eyle-: Ortaya çıkarmak, açığa vurmak.

Fāş eyledi gözüm yaşı sırrum meşel durur / Merdümlük itmege yine merdāneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 9). [fāş eyledi, -di]

fāş it-: Meydana çıkarmak, açığa vurmak.

Ey dil dehān-ı rāzını **fāş itmegil** ki ben / Şordum nihānı bildüm anı sırr-ı cān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 11). [fāş itmegil, -megil]

fāş ol-: (Bir sır) Meydana çıkmak.

Zülfüñden urdı dem n'ola **fāş olsa** halka benüñ / Töhmet degül mi bu begüm ol yüzi qaraya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 9). [fāş olsa, -sa]

faşl-ı bahār: Bahar mevsimi.

Nice nāzūk-furşat-idi 'işret ü **faşl-ı bahār** / Bād-ı hüzn-ile hazān olup zemistān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 3). [faşl-ı bahār]

fażl: I. Cömertlik, iyilik, lütuf, kerem. II. Meziyet, değer.

Bunca **fażl-ıla** olur mekteb-i ihsānuñda / Pîr-i dānā-yı şehā tıfl-ı sebağ-h'ān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 33). [fażl-ıla, -ıla]

fażl u kemāl: Cömertlik ve olgunluk.

Ḥadd-i zātında gerekdür kişinüñ **fażl u kemāl** / İftihār-ı fażl-ı aşl u nesl ü cedd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 13). [fażl u kemāl]

fażl u kemāl ehli: Erdemli ve olgun kimse.

Fażl u kemāl ehli n'ola olsa pāy-māl / Ki başı üzre hıdmeti nādān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 19). [fażl u kemāl ehli]

fedā kııl-: Bir şeyi diğer bir şey uğruna vermek, feda etmek.

Yoluñda kıılur lîk fedā cān u dil ü ser / Bu Resmî-i çāker (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 21). [fedā kıılur, -ur]

feleg: 1. Dünya, âlem, devran, felek.

Her deninüñ dilegince döner itmez bize mihr / Be yüri bu **felegüñ** gerdiş-i gerdānına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 4). [felegüñ, -üñ]

2. Felek, gökyüzü, talih.

Yokdur şebāt bu **felegüñ** luţf u ẓahrına / Kim her kişiye bu işi yeksān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 23). [felegüñ, -üñ]

Sen meh-liķāya mihr-i münir ola mı nazir / Kim bu **felek** getürmedi mişlün cihāna hiç
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 6). [felek]

Evvel kimüne gül gibi handān ider **felek** / Āhir benefşe gibi perişān ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 1). [felek]

Evvel kimüne gül gibi handān ider felek / Āhir benefşe gibi perişān ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 2). [felek]

Bāğ-ı cihānda ey niçe bî-çāre bülbülün / Hār-ı cefā-y-ıla cigerin kan ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 4). [felek]

Ey niçe serv-i lāle-ruhuñ bād-ı hüzn-ile / Hüsni bahārı bergini rîzān ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 6). [felek]

Çeng-i ğam-ıla ey niçenün kaddini büküp / Bezm-i belāda ney gibi nālān ider **felek** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 8). [felek]

Ey niçe rûzı 'ıyd u şebi kadr olanlaruñ / Rüşen günini tîre şebistān ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 10). [felek]

Ey niçe zevk u şād-ıla 'ıyş idenleruñ / Cem'ıyyetin ğam-ıla perişān ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 12). [felek]

Bir niçe gün kimün ki yüzine güle bu çarh / Döner zamān-ıla yine giryān ider **felek** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 14). [felek]

Kimin kemend-i bend-i belāya esir ider / Kimin serir-i devlete sultān ider **felek** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 16). [felek]

Luţf itdügi kişie cihānı cinān ider / Kahr itdügine 'ālemi zindān ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 18). [felek]

Faız u kemāl ehli n'ola olsa pāy-māl / Ki başı üzre hıdmeti nādān ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 20). [felek]

Nā-ehli muhterem tutuben 'izz ü cāh-ıla / Ehl-i dili hemişe perişān ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 22). [felek]

Yokdur şebāt bu felegün luţf u kahrına / Kim her kişie bu işi yeksān ider **felek** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 24). [felek]

Ey niçe şād olanları ğam-gin ider bu çarh / V'ey niçe ğam çekenleri şādān ider **felek** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 26). [felek]

Ey şād olan vişāl-ile fūrkat ğamını añ / Kim rüzgār-ıla anı hicrān ider **felek** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 28). [felek]

Şanma hemîşe döne murâduñca çarh-ı dñn / Demler gelür ki ‘aksine devrân ider **felek**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 30). [felek]

Ey ğam çeken firāk-ıla hecre taħammül it / Kim niçe derde şabr-ıla dermân ider **felek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 32). [felek]

Çünkim sarây-ı dilde konuğdur sürür u ğam / Hoş gör rızâ-y-ıla ne ki mihmân ider **felek**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 34). [felek]

Resmî şikâyet itme **felekden** ki her zamân / Hağdan ne resme kim ine fermân ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 35). [felek]

Resmî şikâyet itme felekden ki her zamân / Hağdan ne resme kim ine fermân ider **felek**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 36). [felekden, -den]

fer’: Dal, budak.

Resmî ne bî-uşûl şecerdür ‘adû kim / Kaţ’ eyledükçe **fer’ini** dahı beter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 14). [fer’ini, -ini]

fer: Parlaklık, aydınlık, nur.

Sevdüm cihânda cân-ıla bir mäh-peykeri / Kim nûr u **fer** yüzinden alur şems-i hâverî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 2). [fer]

fer bul-: Aydınlanmak.

Ruħuñ sırrınuñ ey meh-rû ki tâ oldı ‘ayân nûrı / Bulup fer mihr ü meh tıldı ser-â-ser bu cihân nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 2). [fer bulup, -up]

fer vir-: Aydınlatmak, ışık vermek; mutluluk vermek, ferahlık vermek.

Yağa pervâne gibi bāl ü peri sūhte-dil / **Fer vire** nûr-ı ruħuñ şem’-i şebistānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 4). [fer vire, -e]

Olmazsa baña **fer virüp** ey mäh cemālũñ / Gelmez gözüme zerre hûr-ı hâver olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 3). [fer virüp, -üp]

Ĥurşid ü mäh zerrece gelmeye ‘aynuma / **Fer virür-ise** şems-i dırağşānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 6). [fer virür-ise, -ürise]

ferah bul-: Sevinmek, içi açılmak.

Oturma Resmî zâr-ıla **ferah bul** ğam-güsâr-ıla / Mey ü sākî vü yâr-ıla geçür gel şubh-ıla şāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 13). [ferah bul]

ferah-nāk: Ferah, sevinçli.

Resmîyem kim leblerüñ yâdına nûş idüp müdâm / Bu dil-i ğam-gînümi her dem **ferah-nāk** isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 14). [ferah-nāk]

ferahşād: Hurşîd ü Ferahşād mesnevîsinin erkek kahramanıdır.

Sevmeyen Hurşîd-ise seni **Ferahşād** olmasun / Guşsañı ‘âlemde şādî bilmeyen şād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 3). [ferahşād]

ferah-şād ol-: Hoşa giden bir halden dolayı sevinçli olmak, sevinmek.

Hurşîd-i tal’atüñle oldum yine ferah-şād / Bahtum hümâyün oldı irdüm çü sen hümāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 7). [ferah-şād oldum, -dum]

ferāmūş eyle-: Unutmak.

Resmîyi ki geh añar-ıdı cefâdan ol nigâr / Hayli müddetdür **ferāmūş eyledi** yād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 14). [ferāmūş eyledi, -di]

ferd it-: Ayırmak, tek başına, yalnız bırakmak.

Gül yüzi âyînesini gözle ey rûşen-zamîr / Qur remil üzre hesâb zevci **ferd itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 10). [ferd itmek, -mek]

ferdâ-yı ‘ıyd: Gelecek bayram.

Ferdâ-yı ‘ıyd u şöhet-i yârân müttefik / Pîrüz-ı rüz sâ‘at-i ferhunde-kâmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 5). [ferdâ-yı ‘ıyd]

ferhād: Ferhad ile Şîrin hikâyesinin erkek kahramanıdır.

Şekker lebün kı ağızuma söğsün ki husrevâ / **Ferhāda** hoş durur k’ide Şîrîn ‘itâb-ı telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 4). [ferhāda, -a]

Küh-ı ‘ışkında benüm bigi niçe **Ferhādı** var / N’ola şākird olsa cevri itmekde dil-berler aña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 3). [ferhādı, -ı]

Delinür tîşe-i endüh-ıla küh olsa dili / Her ki **Ferhād** ola sen husrev-i şîrîn-dehene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 4). [ferhād]

‘Aceb mi nâle kıla küh-ı ğamda çün **Ferhād** / Kişi ki husrev-i şîrîn-dehenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 5). [ferhād]

Küh-ı ğamda hasretüñle ey husrev-i şîrîn-dehen / Şol kadar dîvânelik itdüm ki **Ferhād** itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 4). [ferhād]

Sen lebi şîrîn-içün dil nice **Ferhād** olmasun / Ya belā kūhında kārı nice feryād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 1). [ferhād]

ferhād-ı dîvâne: Çılgın, meczup Ferhad.

Kūh-ı ğamda ol husrev-i şîrîn-dehen hālüm görüp / Bu mıdur ol tağ delen **Ferhād-ı dîvānem** didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 6). [ferhād-ı dîvānem, -m]

ferhādveş: Ferhad ve Şirin hikâyesinin erkek kahramanı Ferhad gibi.

Kūh-ı ğamda geçdi 'ömrüm derd-ile **Ferhādveş** / Ol şeker-leb husrev-i şîrîn-zebānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 11). [ferhādveş]

ferhunde-dem: Zamanı uğurlu ve mübarek olan.

Rûz-ı 'ıyd u nûş-ı cām u vaşl-ı yār-ı dil-nüvâz / Çend ân pîrûz-ı rûze ey hoşā **ferhunde-dem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 6). [ferhunde-dem]

fermân: Emir, buyruk.

Çünkü cānān Resmîyā senden cihānda cān diler / Tut boyun **fermânına** çün bendesin sulţān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 32). [fermânına, -ına]

fermân it-: Emretmek.

Resmî şikāyet itme felekden ki her zamān / Hāqdan ne resme kim ine **fermân ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 36). [fermân ider, -er]

feryād: Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırma, haykırış, çığlık, âvâze, figan.

N'ola Resmî gülşen-i kūyında olursa muķīm / Kim hezārān bülbul-i bî-dil bigi **feryādı** var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 13). [feryādı, -ı]

Göklere ireli **feryādum** kapuñdan düstüm / Zühre çalmaz sâzını sūz-ı figānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 3). [feryādum, -um]

Şāh-iken hüsn iline ben kula dād eylemedüñ / Geçdi 'ömrüm günü **feryād-ıla** yād eylemedüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 6). [feryād-ıla, -ıla]

Sen lebi şîrîn-içün dil nice Ferhād olmasun / Ya belā kūhında kārı nice **feryād** olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 2). [feryād]

feryād it-: I. Yüksek sesle bağırma, haykırmak. II. Şikayet etmek.

Kime **feryād ide** dād isteye 'ālemde dağı / Zulmi Resmî kuluña sen şeh-i bî-dād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 13). [feryād ide, -e]

Nice **feryād ideyin** yār beni yād idicek / Ki dilüm oda yanar derd-i dilüm yād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 1). [feryād ideyin, -eyin]

Delinür bağırı neyüñ nālesi eflāke irer / Dahı āheng idemez āhuma **feryād idicek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 4). [feryād idicek, -icek]

ferzāne: Satranç oyununda vezir, ferz.

Şeh ruhlaruñ öñindeki **ferzānedür** gözüñ / Diller piyādesini başup sürdi yine at (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 3). [ferzānedür, -dür]

feth ol-: Açılmak.

Söyle ey ‘İsā-nefes keşf it dehānuñ dem-be-dem / Tā ki **feth ola** der-i dārü’ş-şifāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 10). [feth ola, -a]

feth-i bāb: Kapıyı açma.

Vefā-y-ıçun cefāya kalma Resmî / Ki bu miftāhdur ol **feth-i bāba** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 14). [feth-i bāba, -a]

fettān-ı ‘ālem: Alemi karıştıran, alemi kendine hayran eden, cazibeli (sevgili).

Gözüñ devrinde ey **fettān-ı ‘ālem** / Uyandı fitne bahtum vardı ẖāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 11). [fettān-ı ‘ālem]

fevt it-: (Bir fırsatı) Kaçırmak, kaybetmek, yitirmek.

Bu dem kim vaqt-i ‘işretdür şaķın **fevt itme** fırsatdur / Bu dahı bir ğanīmetdür cihāndan alagör kāmūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 5). [fevt itme, -me]

feyz ol-: Feyizlenmek, nasiplenmek, bereketlenmek.

Her ne kim zūlmetde āb-ı zindeġiden **feyz olur** / Baña ol nef‘i virür her gicede cām-ı şarāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 11). [feyz olur, -ur]

figān: Izdırapla bağırma, haykırma, feryat.

Güş eyleseñ **figānumı** ey gül ‘aceb mi kim / Bülbül bigi hemīşe senā-ẖānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 15). [figānumı, -umı]

Gitmeden sen dahı dil-ḥaste-y-idi Resmî velī / N’eyleyin göklere irişdi **figān** sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 14). [figān]

Şevķ-ı gül-i ruḥuñla **figānını** Resmīnūñ / Güş itmedünse bülbül-i nağme-serāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 13). [figānını, -ını]

Dirîğ vâh ki ol yâr benden ayrıldı / Fiğân ki rûh-ı revânum bedenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 2). [fiğân]

Ey gönül ol mehûn eger mihrine bağladuñsa bil / Ney gibi bağruñı delüp çarha irür **fiğānuñı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 2). [fiğānuñı, -uñı]

fiğân eyle-: Feryat etmek, haykırmak.

Ben neyem nâle-y-ile n'ola **fiğân eyler-isem** / Yiridür hasret-ile bağrumı kan eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 1). [fiğân eyler-isem, -risem]

fiğân it-: Feryat figan etmek, haykırmak.

Ki dün dün elinden **idersem** n'ola **fiğân** / Yâ Rab bu zulm ü fitne zamânından el-amân (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 13). [fiğân idersem, -ersem]

fikr: Düşünce.

Bahâr eyyâmı irişdi yine hengâmıdur câmuñ / Yime gam cām-ı cān-bahş iç unut **fikrin** ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 2). [fikrin, -in]

fikr it-: Düşünmek.

Leblerüñ sırrını 'aql-ı hurde-dân her nice kim / **Fikr ider** fark eyleyimez kaldı yoğ u varda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 8). [fikr ider, -er]

fikr-i daķık: İnce düşünce.

Vāķıf degül kimesne bu rāz-ı dehāna hîç / Fikr-i daķık irişmez o müy-miyāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 2). [fikr-i daķık]

fikr-i me'āl it-: Manayı düşünmek.

Didi evvel 'āşıkā **fikr-i me'āl itmek** neden / Göñlümi zülfi hevâsı eyledi şeydā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 25). [fikr-i me'āl itmek, -mek]

fikr-i muḥāl eyle-: Gerçekleşmesi mümkün olmayan, imkansız şeyleri düşünmek, olmayacak düşüncelere kapılmak.

Sāķiyā bāde getür def'-i melāl eyleyelüm / Yoḥsa bir guşsa ile **fikr-i muḥāl eyleyelüm** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 2). [fikr-i muḥāl eyleyelüm, -yelüm]

firāk: 1. Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat.

Cefāña şabr **firāķuñda** pîşem olmışdur / Ğarîblıkda güç olur çü şan'at olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 11). [firāķuñda, -uñda]

Ciger-ḥūnam **firāķuñdan** döker dîdem dem-ā-dem dem / Gel ey cān kim dil ü cāndan gide gam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 1). [firāķuñdan, -uñdan]

Lāleveş sîne-i mecrûhuma dāğ urdı **firāk** / Kıldı ğam ğonce bigi baġrumı ған sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 7). [firāk]

Mihrûnle beni koma **firākuñda** mu‘azzeb / Īmānı olan nārda qalmaz çü muħalled (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 5). [firākuñda, -uñda]

2. I. Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat. II. Hüzün, teessür, mahzunluk.

Zülf ü ruħuñ **firākı-y-ıla** rûz u şeb şehā / Oldı müzāb-ı ‘ıyşum u bu hûrd u h’āb telh (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 9). [firākı-y-ıla, -ıyıla]

Ey ğam çeken **firāk-ıla** hecre taħammül it / Kim niçe derde şabr-ıla dermān ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 31). [firāk-ıla, -ıla]

firdevs: I. Cennet. II. Bahçe.

Çün eşigüñden beni redd itdüñ ey hûrî-liķā / Dūzağ olsun baña **firdevs** ü cinān şimden girü
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 8). [firdevs]

Gel serv bigi seyr kıl ey hûr-liķā kim / **Firdevs** ü cinān oldı revān cūy-ıla her cāy (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 10). [firdevs]

firīb eyle-: Aldatmak.

Didüm ala gözlerüñ ālıyla aldandı göñül / Didi kim bilmez misin cādū olan **eyler firīb**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [firīb eyler, -r]

fitne: 1. Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.

Hünî gözüñ ‘aceb mi içerse ciger ғанın / Maħmûr-ı h’āb **fitne** vü mest-i müdāmdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 8). [fitne]

2. I. Karışıklık, fesat, kargaşalık. II. Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.),
âfet.

‘Ālemi zülfüñ kılur pür-şûr u la‘lûñ pür-şeker / **Fitneyi** çeşmüñ uyarur lîk çeşmüñ mest-i h’āb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 4). [fitneyi, -yi]

3. Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Hecr-ile cādū gözüñ şayd itdi göñlüm bilmedüm / Aña meftûn oldum āh ol **fitne** hod ‘ayyār-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 6). [fitne]

fitne töl-: Karışıklık, fesat dolmak.

Gözüñle kaşuñ u zülfüñ ki ideler el bir / Zamāna **fitne tölär** şûr u şer cihāna düşer (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 12). [fitne tölär, -ar]

fitne uyan-: İnsanların birbirine düştüğü, geçimsizliğin arttığı, kişiler arası gerilimin çoğaldığı bir ortamın doğması, oluşması.

Gözün devrinde ey fettân-ı 'âlem / **Uyandı fitne** bahtum vardı ḥ'āba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 12). [fitne uyandı, -dı]

fülân: Falan, filan; söylenmesi gerekli görülmeyen kimse veya şeyleri belirsiz şekilde niteler.

Bunca müddetdür ki sen şeh bendesidür Resmîye / Dimedün rahm eyleyüp bir gün **fülânumdur** benim (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 14). [fülânumdur, -umdur]

fülfül: Karabiber. (Divan edebiyatında teşmil yoluyla sevgilinin beni için kullanılmıştır).

Ey perî teşhîr kılmaga dilin 'aşıkıların / Āteş-i ruhsâruñ üzre beñlerün **fülfül** yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 8). [fülfül]

Gelüp hindü beñün görsün yüzünde / Şular kim ābda dir **fülfül** olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 4). [fülfül]

fürkat: Firkat, ayrılık, ayrılış, firak, hicran.

Ey şād olan vişāl-ile **fürkat** gamını añ / Kim rüzgâr-ıla anı hicrân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 27). [fürkat]

Cānuma kâr itdi cānā **fürkatün** rahm it didüm / Dir gerek şabr it gerek cān vir budur kārüm benim (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [fürkatün, -ün]

Dem olur tîr-i gamun cān u dile hem-dem idi / **Fürkatünden** bu gözüm hem dem idi hem nem-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 14). [fürkatünden, -ünden]

furşat: Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman, vesîle, fırsat.

Bu dem kim vakt-i 'işretdür şakın fevt itme **furşatdur** / Bu dahı bir ganimetdür cihāndan alagör kāmūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 5). [furşatdur, -dur]

Şimdi ki bahār oldı vü nev-rüz u dil-efrüz / 'İyş it ki geçer **furşat** olur soñra işün vay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 4). [furşat]

furşat bul-: Herhangi bir şey için en uygun zamanı, imkanı bulmak.

Furşat bulup ey sākî bu eyyām-ı hāzānı / Şun kût-ı revānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 15). [furşat bulup, -up]

furşat-ı ‘ahd-i şebāb: Gençlik zamanı.

Furşat-ı ‘ahd-i şebāb u mevsim-i cām-ı şarāb / Hoş-müretteb bezm-idi sākī-i devrān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 5). [furşat-ı ‘ahd-i şebāb]

furşatı fevt eyle-: Fırsatı kaçırmak; yarar sağlayacağı uygun durum ve zamanı değerlendirememek.

Mevsim-i gülde mey iç **furşatı fevt eyleme** kim / Niçeler hasret-ile irmedi gitdi bu deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 3). [furşatı fevt eyleme, -me]

füsün: I. Büyü, sihir, tılsım. II. İnsanı hükmü altına alıp kendinden geçirecek kadar kuvvetli tesir, büyüleyici etki, câzibe.

Resmîyi **füsün-ıla** gözüñ ideli şeydā / ‘Älemde anuñ sözleri efsāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 13). [füsün-ıla, -ıla]

fütüh-ender-fütüh: İkrām içinde ikram.

Bāde nūş itmek bu demde_olur hayāt-ender-hayāt / ‘İyş bu mevsimde olur hem **fütüh-ender-fütüh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 4). [fütüh-ender-fütüh]

gāh gehī: Vakit vakit, bazen, ara sıra.

Gün bigi ‘arz-ı cemāl eyler-idi **gāh gehī** / Niçe gündür ki tülū‘ itmedi māhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 7). [gāh gehī]

ġam: Kaygı, tasa, keder, hüzn.

Eyyüb gibi hecri ne **ġam** öldürür-ise / Vaşlı dem-i ‘İsā gibi kıılır yine ihyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [ġam]

Raḥm eylemedüñ Resmî-i dil-ḥasteye āḥir / Öldürdi cefā vü sitem ü **ġam** n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [ġam]

Ġam zulmetinde Hızr u Sikender gibi şehā / Kaldum iriş lebüñden içür çeşme-i hayāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 5). [ġam]

Yıllar durur ki kıaddümi **ġam** eyledi kemān / Tîr-i murād irişmedi hergiz nişāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 3). [ġam]

Ruḥlaruñ devrinde n’ola la’lüne meyl eylesem / Kim **ġam** eyyāmında olur şoḥbet-i sāgar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 6). [ġam]

Hem-nefes sensüz baña **ġam** şimdi mi olduğı var / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 1). [ġam]

Dilde **ġam** cānda elem dīdede nem serde hevā / Beni hāk itdi göreyin kim oda yana heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 11). [ġam]

Ciger-hūnam firākuñdan döker dīdem dem-ā-dem dem / Gel ey cān kim dil ü cāndan gide
ġam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 2). [ġam]

Muzā‘af eyleme cāna za‘īfüm cevruñi cānā / Ki_olupdur zecr-i hecrüñden dil-i mu‘telde
müdgām **ġam** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 8). [ġam]

Qıldı hem hecrüñ **ġamı** bîzār bu cāndan beni / Çıkarup öldürmege hecr-ile zindāndan beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 27). [ġamı, -ı]

Yār olalı aġyār-ıla sen baña **ġamuñdan** / Münis n’idem āh oldı vü maħrem n’ideyin düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [ġamuñdan, -uñdan]

‘İsā gibi lebüñ çü virür mürdeye hayāt / Ğam yimezem **ġamuñdan** irerse baña memāt
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 2). [ġamuñdan, -uñdan]

Geh düst ġuşşasın çekerem geh ‘adū **ġamın** / Hāqdan ne gelse kul başına hayr u şer çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 7). [ġamın, -ın]

Hālin görenüñ pārelenür yüregi **ġamdan** / Raħm eyleseñ aña n’ola bir pāre dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 3). [ġamdan, -dan]

Şındı sengin-dilüne tuş olalı **ġamda** gönül / Şol sefine gibi kim yemde yolu taşā gelür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 3). [ġamda, -da]

Zülfüñ **ġamıyla** nālini sevdāyī gönülümün / Her gice şubh olunca nesim-i şabāya şor (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 3). [ġamıyla, -ıyla]

Ey niçe zevk u şād-ıla ‘ıyş idenlerün / Cem‘iyyetin **ġam-ıla** perişān ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 12). [ġam-ıla, -ıla]

Bī-güneh derden beni derd-ile redd itmek neden / Rā kaşuñ bigi **ġam-ıla** dāl-ğadd itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 2). [ġam-ıla, -ıla]

Öldi Resmî **ġam-ıla** nice diridür diyeyin / Ki dimezdün sevenün bu da biridür diyeyin
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 21). [ġam-ıla, -ıla]

Ey şād olan vişāl-ile fūrkat **ġamını** añ / Kim rüzgār-ıla anı hicrān ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 27). [ġamını, -ını]

Çemende bezm-i hāş eyle dilün **ġamdan** halāş eyle / Semā‘-ı kavı-i hāş eyle sözün işitme her
‘āmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 9). [ġamdan, -dan]

Şerh eyle **ġamuñ** Resmî ki kan ağlaya hāme / Yaz sūz-ı dilün defter ü dîvān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 13). [ġamuñ, -uñ]

Lāleveş sîne-i mecrûhuma dāğ urdı firāk / Kıldı **ğam** gonce bigi bağrumı ған sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 8). [ğam]

Olmayan ‘ışkuñ esîri **ğamdan** āzād olmasun / Ol melāhat çarhınuñ tâbende mihr-i a‘zamı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 5). [ğamdan, -dan]

Resmî-i nâ-tüvâna raḥm it ki sensüz ey düst / Yār u ḥarîf ü **ğamdur** hem ğam-güsâr-ı hicrân
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 14). [ğamdur, -dur]

ğam çeken: Üzülen, kaygılanan, tasalanan (kimse).

Ey **ğam çeken** firāk-ıla hecre taḥammül it / Kim niçe derde şabr-ıla dermân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 31). [ğam çeken]

Ey niçe şād olanları ğam-gîn ider bu çarḥ / V’ey niçe **ğam çekenleri** şādân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 26). [ğam çekenleri, -leri]

ğam çek-: Üzülmek, kaygılanmak, tasalanmak.

Şād olma ki bir yār-ı vefâ-dâr ele girmez / **Ğam çekme** ki bir hem-dem ü ğam-ḥ’âr bulunmaz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 6). [ğam çekme, -me]

ğam degül: Zararı yok, ne çıkar, aldırma.

Ğam degül bîgâne olursa sürür u şādiye / Ğuşsa-i cānâne çünkim āşinādur ‘āşıka (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 9). [ğam degül]

ğam ḥānesi: Keder evi; dünya.

Şöyle içelüm şād oluben cāmı ki dilden / **Ğam ḥānesine** şu’le gele gide ḥaleller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 12). [ğam ḥānesine, -ne]

ğam meclisi: Gam, keder meclisi.

Ğam meclisinde Resmî idüp dil kebāb u nuḳl / Mey-gün lebün ḥayāline ḥün-ı ciger çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 9). [ğam meclisinde, -nde]

ğam yime-: Dertlenmemek, kederlenmemek, tasalanmamak.

Bahār eyyāmı irişdi yine hengāmıdur cāmuñ / **Yime ğam** cām-ı cān-baḥş iç unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 2). [ğam yime]

Resmiyā **ğam yime** şimden girü var eyle du‘ā / Mālîki añladı vü bildi suḥan-dân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 45). [ğam yime]

Dil çeker sen dil-berün derd ü belāsın **ğam yimez** / Gerçi dirler bal tutan kişi barmağın yalar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 3). [ğam yimez, -z]

‘İsā gibi lebûñ çü virür mürdeye hayât / **Ġam yimezem** gamuñdan irerse baña memât (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 2). [ġam yimezem, -zem]

ġam-gîn it-: Gamlı, kederli etmek, üzmek.

Ey niçe şād olanları **ġam-gîn ider** bu çarḥ / V’ey niçe ġam çekenleri şādān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 25). [ġam-gîn ider, -er]

ġam-güsār: I. Gam keder gideren, teselli veren. II. Candan arkadaş, sırdaş, dert ortağı.

Oturma Resmî zār-ıla feraḥ bul **ġam-güsār-ıla** / Mey ü sākī vü yār-ıla geçür gel şubḥ-ıla şāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 13). [ġam-güsār-ıla, -ıla]

ġam-güsār-ı hicrān: Ayrılık acısını, gamı, kederi gideren, teselli veren candan arkadaş, sırdaş, dert ortağı.

Resmî-i nā-tüvāna raḥm it ki sensüz ey düst / Yār u ḥarīf ü ġamdur hem **ġam-güsār-ı hicrān** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 14). [ġam-güsār-ı hicrān]

ġam-ḥ’ār: Gam çeken, kederlenen, tasalanan, üzülen.

Şād olma ki bir yār-ı vefā-dār ele girmez / Ġam çekme ki bir hem-dem ü **ġam-ḥ’ār** bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 6). [ġam-ḥ’ār]

Nedür sensüz ten-i bī-cān-ısam cānā bi-ḥamdillāḥ / Ki olmışdur enīs endüh u ġam **ġam-ḥ’ār** u hem-dem dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 12). [ġam-ḥ’ār]

ġam-ı dil: Gönül üzüntüsü, derdi.

‘Uşşāka Resmîyā **ġam-ı dildür** nevā hemīn / Minnet Ḥaḳa ki çün degülüz bī-nevā-yı ġam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 9). [ġam-ı dildür, -dür]

ġam-ı hecr: Ayrılık üzüntüsü.

Emsem diledükçe dil-i bīmār lebūñden / Şunar **ġam-ı hecrüñ** baña em sem n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [ġam-ı hecrüñ, -üñ]

ġam-ı ‘ışk: Aşk derdi, gamı.

Gelmesün göñlüme şādī **ġam-ı ‘ışkuñ** var-iken / Bir vilāyetde olıcaḳ iki sultān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 3). [ġam-ı ‘ışkuñ, -uñ]

Āşinā olalı Resmî **ġam-ı ‘ışkuñla** şehā / Kanda şādī görür-ise aña bīgānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 9). [ġam-ı ‘ışkuñla, -uñla]

ġam-ı maġabbet: Aşk derdi, kederi.

Cānda belā-yı ħasret dilde **ġam-ı maġabbet** / Serde hevā-yı fūrķat sīnemde nār-ı ħicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 5). [ġam-ı maġabbet]

ġamze: Etkileyici, yaralayıcı, süzgün yan bakış.

Hey ne kıanlar dökdi nā-ħaķ yire ħūnî **ġamzesi** / Kim ola kıurtara anuñ cān elinden el-ġıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 9). [ġamzesi, -si]

Şevķ-ı leb-i mey-ġūnuñ-ıla_ey **ġamzesi** maĥmūr / Yaşumla gözüm bāde vü peymāne olupdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 5). [ġamzesi, -si]

Şol kıadar tūr urdı **ġamzeñ** sīne-i mecrūħuma / Kıalmadı bir yir kim anda zaĥm-ı peykān
olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 11). [ġamzeñ, -ñ]

Derd-i dil cān oynamaġa zūlf ü **ġamzeñ** üstine / Cān-bāzuñ lu‘b[ı] ekşer çenber ü ħançerdedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 7). [ġamzeñ, -ñ]

Şu deñlü sīne hedefdür ki **ġamzeñ** atsa_oĥtla / Biñinde birisi yazmaz kıamu nişāna düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 5). [ġamzeñ, -ñ]

ġamzeñ urduķça yüregüme nihānî yaralar / Dideden olup revān aķar[dı] kıanı āşıkār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 11). [ġamzeñ, -ñ]

Cāna kıaşd eylese ebrūñ-ıla **ġamzeñ** ne ‘aceb / Ĥoş kemānı var iderse n’ola kıurbāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 11). [ġamzeñ, -ñ]

Göñlüm āşüfte kıılan gör nice dil-bercik olur / Ne yüzi gül lebi mül **ġamzesi** kāfircik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 2). [ġamzesi, -si]

ġamzeñ ĥayāli dilde ciger kıanını içer Def‘-i ĥumār-ı meste belî tölidan gerek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 71, Mısra 9). [ġamzeñ, -ñ]

ġamzeñ ĥayāli gözlerümi eyledi vaţan / Mest olanuñ belî yiri mey-ĥāneler gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 5). [ġamzeñ, -ñ]

Her kıaçan cān kıaşdına **ġamzeñ** çeker tîġ-ı helāk / Çaġrışur her kıuşeden dil-ĥasteler rūĥî fidāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 1). [ġamzeñ, -ñ]

Zūlfüññ zencirine yüz biñ dil ü cānlar esir / **ġamzeññ** ĥançerlerinden şad ĥezārān sīne çāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 6). [ġamzeññ, -ññ]

Cānumı kıurbān idüp sīnem siper kıılan müdām / **ġamzesi** tiriyle ebrūsı kemānumdur benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 6). [ġamzesi, -si]

Ağzuñ añduğuma hışm eylesün **ğamzelerüñ** / Hey di yok yire begüm şuşamasun
kanumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 5). [ğamzelerüñ, -lerüñ]

Nice bed-kış durur **ğamzelerüñ** her lahza / Mest mihrāba geçer zāhid-i şad-sāle bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 7). [ğamzelerüñ, -lerüñ]

Deldi **ğamzeñ** seherî sîne-i mecrūhumı lık / Benüm āh-ı seherümden dağı eyle hāzeri (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 9). [ğamzeñ, -ñ]

Kaşd-ı katl itdükçe öldürmezsin illā hā beni / Vā beni sen **ğamzesi** hūn-rîz elinden vā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 2). [ğamzesi, -si]

Nāz-ıla **ğamzeñ** süzüp ğunc u delāl itmek neden / Şol kara kaşuñ çatup göñlüm melāl itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 3). [ğamzeñ, -ñ]

Zülf-ile **ğamzeñ** çeker çāh-ı zenaḥdāndan beni / Habs içinden çıkarar kimseyi cellād olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 29). [ğamzeñ, -ñ]

ğamze-i cānān: Sevgilinin süzgün yan bakışı.

Yandı cānum **ğamze-i cānān** elinden el-ğıyās / El-ğıyās ol cādū-yı fettān elinden el-ğıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 1). [ğamze-i cānān]

ğamze-i fettān: I. Fitneci yan bakış. II. Sevgilinin bakışları.

Yalıñuz şanma seni bende çeker zülf dilā / Gelegör cānuma ol **ğamze-i fettānı** n'ider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 8). [ğamze-i fettānı, -ı]

ğamze-i hūn-rîz: (Sevgilinin) Zalim ve kan dökücü yan bakışı.

Resmiyā rahm ummağıl ol **ğamze-i hūn-rîzden** / Mü'mine olmaz teraḥḥum çün dil-i küffārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 17). [ğamze-i hūn-rîzden, -den]

Ğamze-i hūn-rîzi bigi bî-emān cellādı var / N'ola kul olsa şanavber kaddine şimşād-ı bāğ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 7). [ğamze-i hūn-rîzi, -i]

ğamze-i maḥmūr: (Sevgilinin) Uyku basmış süzgün bakışı.

Ğamze-i maḥmūruñ-ıla hem-kaḥeḥ olmağa cān / Bezm-i ḥüsnünde şafā-yı la'l-i nābuñ mül
yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 9). [ğamze-i maḥmūruñ-ıla, -uñıla]

ğamze-i şūḥ: İşveli, cilveli yan bakış.

El uzatmış dil ü cān kaşdına bu şimdiden ol / **Ğamze-i şūḥını** gör nice sitemgercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 6). [ğamze-i şūḥını, -ını]

ġamzeñ okı: (Sevgilinin) Yan bakış oku.

Nice cān virmezem **ġamzeñ okına** ey kemān-ebrū / Ki biñ mecrūha rūḥ olur anuñ bir zaḥm-ı peykānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 5). [ġamzeñ okına, -na]

ġanîmet: Beklenmedik zamanda ve şekilde ele geçen şey veya fırsat, emeksiz ve bedavadan elde edilen menfaat.

Bu dem kim vaqt-i 'işretdür şaḳın fevt itme fırsatdur / Bu daḥı bir **ġanîmetdür** cihāndan alagör kāmūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 6). [ġanîmetdür, -dür]

ġāret-ger-i vilāyet-i cān u cihān: Gönül ülkesinin ve dünyadaki bütün her şeyin yağmacısı.

Dil kişverini yıkalı bildüm ki_o ḥaṭṭ u ḥāl / **Ġāret-ger-i vilāyet-i cān u cihān-imış** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 14). [ġāret-ger-i vilāyet-i cān u cihān-imış, -imiş]

ġāreti ol-: Yağmalanmak.

Ḥışm-ıla çeşmüñ eylese cānā işāreti / Bir demde niçe biñ dil ü cān **ola ġāreti** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 2). [ġāreti ola, -a]

ġarīb: 1. Gurbet ellerde kalmış, kendi ilinden ayrılmış, bulunduğu yerde yabancı olan (kimse), yabancı.

Ḥāl-i miskīnūñ ruḥuñda ey büt-i Çīn ü Ḥaṭā / Şanki Hindū-beççedür Rūm iline düşmiş **ġarīb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [ġarīb]

2. Kimsesiz, zavallı, biçare (kimse).

Dil koyup zülfüñ-[il]e kaşuña varduğı bu kim / Mescid olur gice irdükde **ġarībūñ** vaṭanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 6). [ġarībūñ, -üñ]

Nice kim şey' li'llāh itdüm şehir-i ġamda ben **ġarīb** / İrmedi vaşluñ nişābından baña hergiz naşīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 21). [ġarīb]

ġarīblik: Gurbet elde olma durumu, yabancılık.

Cefāña şabr fırākuñda pīšem olmışdur / **Ġarīblikda** güç olur çü şan'at olmayıcaḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 12). [ġarīblikda, -da]

ġarık: I. (Suya) Batmış, (suda) boğulmuş. II. Bir şeye içinde kaybolacak derecede dalmış olan.

Āb-ı ġama **ġarıkam** 'ışk odına ḥarıkam / Şaldı hevāya tā kim ben ḥāk-sār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 7). [ġarıkam, -am]

ġarķ it-: (Suya) Batırmak, sular altında bırakmak, boġmak.

Ey Hızır-dem meded ir kim yiler āhum-ıla / **Ġarķ itmesün** cihānı mevc-i bihār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 10). [ġarķ itmesün, -mesün]

ġarķ ol-: Batmak, boġulmak.

La'lin lebünün şevkı-y-ıla dem-be-dem ey düst / Kanlu yaşuma **ġarķ oluram** niteki Yaḥyā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [ġarķ oluram]

ġarķ-āba vir-: Suya batırmak, suya vermek, su altında bırakmak.

Ṭañ mı seyl-āb-ı yaşum **ġarķ-āba virse** 'ālemi / Ki_ol boyı serv-i revānı göz görüp sevdi
gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 3). [ġarķ-āba virse, -se]

Cüy-ı eşküm 'ālemi **ġarķ-āba virür** 'ākıbet / Resmîyā ol kâmet-i serv-i revānumsuz benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 13). [ġarķ-āba virür, -ür]

ġarķa-i deryā: Denizde boġulma.

Ṭüfān-ı yaşum Nühlayın ḥalk-ı cihānı / Ey Hızır-dem iriş ki ider **ġarķa-i deryā** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [ġarķa-i deryā]

ġarķ-ı yem-i ġam ol-: Gam, keder denizinde boġulmak.

Ġarķ-ı yem-i ġam olmuş-ıdum sākî Hızırveş / Feryād-res olup baña irgürmese zevraķ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Müfret 2, Mısra 1). [ġarķ-ı yem-i ġam olmuş-ıdum, -mişidum]

ġavġālan-: Biriyle kavga etmek.

Gönlüme gelse ḥayāl-i ġamzesi ḥançer çeker / Şoḥbeti bed-mest olan elbette **ġavġālandurur**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 8). [ġavġālandurur, -durur]

ġāyet: Çok, pek, pek çok, son derece.

Görmemek cānān yüzün **ġāyetde** müşkil kār-imiş / Aña biz bî-çāreler şabr eylemek nā-çār-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 1). [ġāyetde, -de]

ġayr: Başka bir kimse, başkası.

Nāzūklüğün görüñ benüm ol nāzeninümün / Kim **ġayra** nāzı az u çok ehl-i niyāzadur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 4). [ġayra, -a]

Çünkü mihmān-ḥāne-i sultān-ı 'ışkuñdur gönül / Lā-cerem ḥayl-i ḥayālî **ġayrdan** pāk isterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 12). [ġayrdan, -dan]

ğayret: Çalışıp çabalama, tahammül etme, dayanma gücü, sabır.

Ğayret-ile hāk-i rāhuñ olduğum cānā bu kim / Dāmenüñi gerd-i hāk-i ğayrdan pāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 5). [ğayret-ile, -ile]

ğayret it-: Çalışmak, emek sarf etmek.

Ğayret it ey dil cihānda yāri bul ağıyārı қо / Yārdan ğayrı ne kim ‘ālemde var ağıyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 7). [ğayret it]

ğayrı: Başka.

Ğayret it ey dil cihānda yāri bul ağıyārı қо / Yārdan **ğayrı** ne kim ‘ālemde var ağıyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 8). [ğayrı]

ğazāl: I. Ahu, ceylan. II. Sevgili ve sevgilinin güzel gözü.

Ol hūb **ğazāluñ** diyeli vaşfını Resmî / Senüñ ğazeliyātın oқur oldı güzeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 13). [ğazāluñ, -uñ]

ğazel: Gazel, şiir.

‘İyd irdi yine gül gibi zeyn oldı güzeller / Bülbül bigi biz de diyelüm tāze **ğazeller** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 2). [ğazeller, -ler]

Ol gül-endāmı gülistānda hırāmān göricek / Oқıya bu **ğazeli** murğ-ı hoş-elhāna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 8). [ğazeli, -i]

Hadd ü lebüñi zıkr idicek Resmî luţf-ıla / RengİN düşer **ğazelleri** şîrİN sözleri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 14). [ğazelleri, -leri]

ğazeliyāt: Gazeller.

Ol hūb ğazāluñ diyeli vaşfını Resmî / Senüñ **ğazeliyātın** oқur oldı güzeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 14). [ğazeliyātın, -ın]

ğazzāz: İpekçi.

Birisi **ğazzāzdur** zülfı kemendi perniyān / Biri zergerdür ki hāk-i pāyi durur kīmyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 5). [ğazzāzdur, dur]

geç-: 1. Vazgeçmek.

Ger reh-i kūy-ı vişāl-i yāra başduñsa kadem / Resmiyā **geç** cān-ıla serden ki bunlar perdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 14). [geç]

Vaşl-ı cānāne-y-içün cān-ıla serden geçerem / Şanmağıl beni hemān sīm-ile zerden **geçerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 2). [geçerem, -erem]

Kisvet-i 'ışkı geyüp hıdmete bil bağlamışam / Hil'ati terk iderem tãc u kemerden **geçerem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 4). [geçerem, -erem]

Mihr ü meh zerrece gelmez gözüme saña nazar / Bî-nazar şanma beni ehl-i nazardan **geçerem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 12). [geçerem, -erem]

Geçmeyem zülf ü zenaḥdān hevāsından eger / Ḥabs içinde geçe 'ömrüm aşılām dāra dahı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 9). [geçmeyem, -meyem]

Ārzū-yı vaşl-ı cānāndan **geç** ey Resmî ki hîç / Pây-māl-i mürçe-i taḥt-ı Süleymān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 13). [geç]

2. Son bulmak, kalıcı olmamak.

İñende 'āşıkā nāz eyleme bugün yarın / Güzelligüñ **geçicek** ḥüsnüñ i'tibārı gider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 14). [geçicek, -icek]

3. Yaşanıp tükenmek, tükenip bitmek, yaşanmak.

Tālî'üm yār olmadı kim yāra olam hem-nefes / **Geçdi** 'ömrüm ḥasret-ile ḳaldı bākî bir nefes
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 2). [geçdi, -di]

Kūh-ı ğamda **geçdi** 'ömrüm derd-ile Ferḥādveş / Ol şeker-leb ḥusrev-i şîrîn-zebānumsuz
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 11). [geçdi, -di]

Geçmeyem zülf ü zenaḥdān hevāsından eger / Ḥabs içinde **geçe** 'ömrüm aşılām dāra dahı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 9). [geçmeyem, -meyem]

Şāh-iken ḥüsn iline ben ḳula dād eylemedüñ / **Geçdi** 'ömrüm günü feryād-ıla yād eylemedüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 6). [geçdi, -di]

4. Üzerinde durmamak, ilgi göstermemek, önem vermemek.

Beni ādem yiyici şanma iñen ḳaçma şehā / Sen benî Ādem-iseñ ben de beşerden **geçerem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 8). [geçerem, -erem]

5. (Bir yerden) Geçmek.

Bulaşup it bigi nā-geh ṭalaya diyü raḳīb / Ḳaçaram ḥavf-ile her geh ki o derden **geçerem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 10). [geçerem, -erem]

6. Geçmek, kaçmak, elden gitmek.

Şimdi ki bahār oldu vü nev-rüz u dil-efrüz / 'Iyş it ki **geçer** fırsat olur şoñra işüñ vay (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 4). [geçer, -er]

7. Geçerli olmak.

Didüm almaz cân leb ü la‘lün nişābından naşīb / Didi kim **geçmez** zekāta la‘l ü mercān baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 12). [geçmez, -mez]

8. (Bir şey) Bir nesnenin bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak.

Peykân-ı tîr-i ğamzesi sînemden ey gönül / **Geçsün** kı cāna girme şaḳın sen ol araya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 12). [geçsün, -sün]

9. (Yanından) Geçmek, geçip gitmek.

Geh geh añardı selām-ile bu Resmî kûlını / O degül bigi **geçer** şimdi bu şāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 10). [geçer, -er]

geçür-: Vakit geçirmek.

Oturma Resmî zār-ıla feraḥ bul ğam-güsār-ıla / Mey ü sākî vü yār-ıla **geçür** gel şubḥ-ıla şāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 14). [geçür]

gedā: I. Dilenci, yoksul, fakir. II. Âşık.

Ben niyāz arturduğum nāz eyledükçe sen bu kim / Ḥamd-ḥ̣ān iden **gedāy** şehlerüñ in‘āmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 6). [gedāy, -yı]

Beni gördükçe düşer kūyuñ iti birbirine / Şol **gedālar** bigi kim Ka‘bede kurbān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 8). [gedālar, -lar]

Resmî diler ki gedā-yı ser-i kūyuñ ola lîk / Bu muḥāl ola ki şehliğa **gedā** ola maḥal (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 10). [gedā]

gedā-yı ser-i kūy: Sevgilinin yaşadığı semtin dilencisi.

Resmî diler ki **gedā-yı ser-i kūyuñ** ola lîk / Bu muḥāl ola ki şehliğa gedā ola maḥal (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 9). [gedā-yı ser-i kūyuñ, -uñ]

geh... geh: Bazen, bazı zaman, kâh. (Tekrar edilerek kullanılır).

Geh düst ğuşşasın çekerem **geh** ‘adū ğamın / Ḥaḳdan ne gelse kûl başına ḥayr u şer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 7). [geh]

geh: Bazen, bazı zaman.

Resmîyi ki **geh** añar-ıdı cefādan ol nigār / Ḥayli müddetdür ferāmūş eyledi yād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 13). [geh]

geh geh: Zaman zaman, bazı bazı, ara sıra.

Düş-e-i çeşm-ile **geh geh** kılur-ıdı nigehe / Şimdi bakmaz yüzüme uğrasa rāhum niye ki
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 3). [geh geh]

Ha görüp görmezlenürsin Resmî-i aşüfteñi / N'ola **geh geh** yād iderseñ merhabādan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 18). [geh geh]

Geh geh añardı selām-ile bu Resmî kılını / O degül bigi geçer şimdi bu şāhum niye ki
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 9). [geh geh]

gel-: 1. Gelmek, ortaya çıkmak.

‘Āşık gözi yaşıyla **gelür** hattı dil-berüñ / Ebr-i bahār-ıla nitekim sebzeler biter (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 29, Mısra 11). [gelür, -ür]

Sākiyā **geldi** gül eyyāmı el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çäre budur def'-i ğama
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 1). [geldi, -di]

Cevr eylemek bu cānuma her dem neden **gelür** / Ya'nî cefā-yı düst muḥibbe vefā mıdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 3). [gelür, -ür]

Geh düst ğuşşasın çekerem geh 'adū ğamın / Hāğdan ne **gelse** kıl başına ḥayr u şer çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 8). [gelse]

Şöyle içelüm şād oluben cāmı ki dilden / Ğam ḥānesine şu'le **gele** gide ḥaleller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 12). [gele, -e]

2. Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Gel ki cānā eyledi cān u dile kār intizār / Kıldı bu cān u cihāndan beni bî-zār intizār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 1). [gel]

Nüş-ı cām it añma encāmı **gel** ey sultān-ı hüsn / Kim kалан encām-ı Cemden 'ıyş u nüş
cāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 3). [gel]

Oldı bahār-ıla yine reşk-i bihişt bāğ / **Gel** seyr-i sebzear kılalum ayak ayak (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 66, Mısra 4). [gel]

Sākiyā gitdi sıyām u **geldi** 'ıyd-ı muḥterem / İrdi hengām-ı ṭarab şun bāde ki idem def'-i ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 1). [geldi, -di]

Ciger-ḥūnam firākuñdan döker dīdem dem-ā-dem dem / **Gel** ey cān kim dil ü cāndan gide
ğam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 2). [gel]

Bülbül-i zāram yüzüñdür çünkü gülzārum benüm / Her seḥer **gel** gül gibi ğuş eyle gül zārum
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [gel]

Gel şem‘-i cemālũñ-ile kıl cem‘i münevver / Pervâne bigi şem‘-i şebistân oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 3). [gel]

Gel gül bigi gülşende gül ey gonce-dehen kim / Gül yile virüp lâle-i nu‘mân oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 7). [gel]

Yolında varumı virürem varuram yine / Ya yâr elüme gire **gele** çıka vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 4). [gele, -e]

N’ola teşrîf idüben külbe-i aḥzānumuza / **Gelesin** bir gice biñ minnet ola cānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 2). [gelesin, -esin]

Gel serv bigi seyr kıl ey ḥür-liḳā kim / Firdevs ü cinân oldu revân cūy-ıla her cāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 9). [gel]

Çün marîz-i ‘ışkuñam **gel** ey ṭabîbüm kıl ‘ilāc / Bu devāsuz derd-i bî-dermān elinden el-ḡıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 5). [gel]

3. Gelmek, uğramak.

Gelmesün göñlüme şādî ḡam-ı ‘ışkuñ var-iken / Bir vilāyetde olıcaḳ iki sulṭān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 3). [gelmesün, -mesün]

Ne murḡdur raḳîb ki medḥũñden ura dem / Bülbüllenür **gelüp** güle ḳuzḡun be baḳ be baḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 12). [gelüp, -üp]

4. (Bir şey veya kimse) Konuşana göre uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru yol almak, bir mesafe katedip uzak bir yerden daha yakın bir yere varmak.

Ben ṭururken kūyuña n’eyler **gelüp** zāḡ-ı raḳîb / Gülsitān içre muḳîm olmaḡa çün bülbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 5). [gelüp, -üp]

Gelüp hindü beñũñ görsün yüzũñde / Şular kim ābda dir fülful olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 3). [gelüp, -üp]

Dilā ser-bāz-iseñ meydāna **gel** cānāna cānuñ vir / Hüner ‘arz eyle ‘uşşāḳa ki ṭabl-ı ‘ışḳ ḡalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 3). [gel]

Geldüm eşigũñe yüz ‘özü-ile urdum yire yüz / Naḡar itseñ n’ola ben bendeye sulṭān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 43). [geldüm, -düm]

5. Ayrıldığı yere tekrar dönmek. (Geri gelmek bağlamında).

Başum ele alup varuram yolına bir gün / Hey n’olsa gerek ya **gele** ya vara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 12). [gele, -e]

Zülfũñ uyup bile gitmişdi dönüp **geldi** yine / Siḥr-ile başın çevürdi çeşm-i seḥḥāruñ senũñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 5). [geldi, -di]

6. (İsimlerin yönelme haliyle) Etmek yardımcı fiili yerine kullanılır.

Şulha vardukça beni gözlerüñ öldürmek ider / Merdüm-i mest bigi kıandasa şavaşa **gelür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 8). [gelür, -ür]

7. (Sıvılar için) Çıkıp akmak.

Dilden **gelürse** çeşmüme kanlu yaşum n'ola / Zîrâ müdâm cāma sebūdan şarāb akar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 7). [gelürse, -ürse]

8. Tavsiye amaçlı söylenen bir söz.

Hadîs-i şem'î **gel** pervāneden şor / Nişān-ı genci var vîrāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 1). [gel]

Oturma Resmî zār-ıla feraḥ bul ḡam-güsār-ıla / Mey ü sākî vü yār-ıla geçür **gel** subḥ-ıla şāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 14). [gel]

Selsebîl-i meyi nūş eyle **gel** ey ḥūr-liḳā / Ki bahār-ıla cihān beñzedi bāḡ-ı İreme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 3). [gel]

Senden ayru degül-iken yoḡ-ıdı bende karar / **Gel** kıyās it niceyem bunca zamān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 4). [gel]

Olma hercāyî iñen **gel** ey gül-i gülzār-ı ḥüsn / Kim düşen elden ele şolar bilürsin gül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 11). [gel]

9. Belirmek, görünmek, buyurmak.

Gönlüme **gelse** ḡayāl-i ḡamzesi ḡançer çeker / Şoḡbeti bed-mest olan elbette ḡavḡālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 7). [gelse, -se]

10. Yüzü kaplamak. (Saçın yüzüne gelmesi bağlamında).

İñende zülfüñe yüz virme **gelmesün** yüzüñe / Kapucı eyleme bāḡ-ı bihişte mārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 3). [gelmesün, -mesün]

11. (Şöyle veya böyle) Etki bırakmak, ... etkisi bırakmak, ... görünmek, ... gibi gelmek.

Dūzaḡ **gelür** gözüme dîdār-ı dil-berümsüz / Ḥūr u bihişt-i heşti ger itseler baña 'arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 5). [gelür, -ür]

gel berü: Yakına gel, yaklaş.

Er-iseñ ceng idelüm **gel berü** meydāna rakīb / Tā göreler ki nice dîv-ile insān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 11). [gel berü]

gelegör: Gelmek işinin devam ettiğini gösteren süreklilik fiili.

Yalıñuz şanma seni bende çeker zülf dilā / **Gelegör** cānuma ol ğamze-i fettānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 8). [gelegör]

genc: I. Hazine. II. Değerli, kıymetli.

Hoş dimiş bu sözi ol kim dehr anı Selmān diler / Ey Nizāmî çünki yārūñ **gencdür** vîrān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 34). [gencdür, -dür]

gencîne-i ħüsn: Güzellik hazinesi.

Mār-ı merdüm-keş-i zülfeynüñi sihr-ile gözün / Kodı **gencîne-i ħüsnüñe** nigh-bān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 8). [gencîne-i ħüsnüñe, -üñe]

ger: Eğer, şayet.

Göñlümüñ ma'müresi **ger** Mısr-ise olsun ħarāb / Ey 'aziz aña çü Yūsuf gibi sultān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 5). [ger]

Ķan itme yaşumı lebün-içün yüzüme bak / **Ger** Ķan işi ola olıcak sım ü zer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 6). [ger]

Var isteme 'ālemde dilā yār bulunmaz / **Ger** yār bulunur-ısa vefā-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 2). [ger]

Keştî-i cismüm ire bir gün kenār-ı vuşlata / **Ger** bulursañ Resmiyā girdāb-ı hicrāndan ħalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 10). [ger]

Gün aydan alur-ıdı Resmî cihānda nūrı / Bir zerre gün yüzinden **ger** kılsa meh ziyā Ķarz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 10). [ger]

Tozumuñ her zerresi mihr-i cihān-ārā ola / Ben ğubār ol meh-liĶānuñ **ger** olam yolında ħāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 8). [ger]

Ger görem ol şanemi bir daĶı Resmî yüz urup / Hey begüm seni seven niçeye dek yana diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 5). [ger]

Öldürürseñ **ger** dehānumdan nişān virdi diyü / Zerrece var ola didüm yokdur inkārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [ger]

Ger reh-i kūy-ı vişāl-i yāra başduñsa Ķadem / Resmiyā geĶ cān-ıla serden ki bunlar perdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 13). [ger]

'Ālimü'l-esrār olurdum kılca yāĶūd zerrece / Olsa **ger** rāz-ı miyānı vü dehānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 6). [ger]

Resmî-i dil-dâde gibi bu cihânda dil-berâ / Kes başum **ger** var-ısa bir bî-dil ü dil-dâde kes
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 12). [ger]

Dûzağ gelür gözüme didâr-ı dil-berümsüz / Hür u bihişt-i heşti **ger** itseler baña ‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 6). [ger]

İncinme düstum saña **ger** hâlüm ağlasam / Kim künc-i gâmda hecr-ile giryānuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 13). [ger]

Hil‘at-i şâhı vü tâc-ı devlet itmezdüm taleb / **Ger** der-âgüş eylesem bilüñ kemervâr ey şanem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 10). [ger]

Her söz ki mükerrer lebüñüñ zikri degüldür / Almazam anı ağzuma **ger** şekker olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 12). [ger]

Büse virüp göñlüm alduğına cānān Resmîyā / Cānuma kaçd itmez-idi **ger** peşimān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 12). [ger]

Şemmesini hâlümün tahrîr iderdüm Resmîyā / Ger meded irse midād u hāme vü kırtāsdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 14). [ger]

‘Älemde olsa devha-i Tübāya virmeyem / **Ger** sāye şala serv-i hıramānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 4). [ger]

ger... eger: İster ... ister, gerek ... gerek.

‘Uşşākuñ olan gerçi kılur da‘vî-i ihlās / **Ger** ‘ām u **eger** hās (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 20). [ger eger]

ger... ger: İster ... ister, gerek ... gerek.

Zülfüñüñ bendindedür **ger** bende vü **ger** pâdişāh / Şanma bu sevdāda ser-gerdān olan tenhā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 5). [ger ger]

Bir lem‘a-i cemālün ey nūr-ı āferīnīş / İki cihāna şıgmaz **ger** tül ola vü **ger** ‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 8). [ger]

gerçi: 1. Her ne kadar, ... ise de, vâkıa.

Muhibbe **gerçi** gerek şabrı ihtiyār itmek / Velī ne şabr ide çün elden ihtiyārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 5). [gerçi]

Cennetde **gerçi** nāzük ü ter mîveler biter / Bâğ-ı ruhuñda dahı hezār ol kadar biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 1). [gerçi]

Gerçi gül-ruhlar hezār ammā baña sensin murād / Ādem olana meşeldür ey perī bir gül yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 3). [gerçi]

Ma'nide imândur saçuñ küfri senüñ dîn ehline / Şüretde **gerçi** ey şanem kâfirlere zünnâr olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 6). [gerçi]

Âh kim sen bî-vefâ dil-dâra te'sîr itmedi / **Gerçi** âhumdan mü'esserdür kamu âşâr-ı 'ışk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 4). [gerçi]

Âh kim sen şems-i 'âlem-tâbuñ irmez sem'ine / **Gerçi** efgânum güzer kıılır semâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 8). [gerçi]

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden artuğ hayrını / **Gerçi** çoklar menfa'at görür cihânda nâsdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 6). [gerçi]

Gerçi nâ-hağ yire dökdüñ şanemâ kanumuzu / Bir harâmî gözüñe anı helâl eyleyelüm (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 9). [gerçi]

Gerçi kuşûr-ı Resmî çokdur yoluñda cânâ / Taşîr-i bendesin şeh tutsa n'ola tamâma (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 13). [gerçi]

'Uşşâkuñ olan **gerçi** kıılır da'vî-i ihlâş / Ger 'âm u eger hâş (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad
1, Mısra 19). [gerçi]

2. Aslına bakılırsa, aslında, filvâki.

Seyyâh-ı dil irürmedi reh şehir-i şâdiye / **Gerçi** tarîk-ı gamda zamândur sefer çeker (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 6). [gerçi]

İstemez dîvâne dil çâh-ı zenahtândan halâş / **Gerçi** her kişi diler kim ola zindândan halâş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 2). [gerçi]

Cihânda çekmedüğüm **gerçi** bir belâ yoğdur / İşidesin kâmusından belî belâ-yı firâk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 9). [gerçi]

Dil çeker sen dil-berüñ derd ü belâsın gam yimez / **Gerçi** dirler bal tutan kişi barmağın yalar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 4). [gerçi]

Sözlerüm dürrini devrân güşına rabt itmege / Yok mecâlüm **gerçi** tab'um tîzdür elmâsdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 12). [gerçi]

gerçi ki: Gerçi; her ne kadar, ... ise de.

Murğ-ı dili **gerçi ki** saçuñ dâmina düşmiş / Kendüsi havâda uçar âvâre dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 5). [gerçi ki]

gerçi kim: Gerçi, her ne kadar.

Mihrüñ odı dilde ey meh **gerçi kim** yanar nihân / Dem-be-dem âh itdügümce olur duhânı
âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 13). [gerçi kim]

gerd: I. Toz, toprak. II. Gam, keder.

Gerd ü melâl-ile haṭṭ-ı cānān gibi dirîg / Tıtdı bu gön̄lüm āyinesini yine ğubār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 3). [gerd]

gerd it-: 1. I. Toz, toprak etmek. II. Gölgelemek.

Ruḥlarıñ āyīnesin haṭṭ-ıla **gerd itmek** neden / Ter-i gül-efşān-ı ‘ayyār lāciverd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 1). [gerd itmek, -mek]

2. I. Toz, toprak etmek. II. Kirletmek.

Çün muḥakkaḫ nesh olısardur ğubār-ı haṭṭ-ı yār / Gön̄lümün āyīnesin ey Resmî **gerd itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 14). [gerd itmek, -mek]

gerdān ol-: Dönmek, dolaşmak, devretmek.

Sen mehūñ mihriyledür tā şubḥ cānā her gice / Kūyuñuñ girdinde gerdūn gibi **gerdān olduğum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [gerdān olduğum, -duğum]

gerden: Gerdan, boyun.

Tīġuña tutmaz dir-imiş beni **gerden** ol raḳīb / İmtihān eyle begüm olsun yalanı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 3). [gerden]

gerd-i ḥāk-i ğayr: Başkasının toprağının tozu.

Ġayret-ile ḥāk-i rāhuñ olduğum cānā bu kim / Dāmenüñi **gerd-i ḥāk-i ğayrdan** pāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 6). [gerd-i ḥāk-i ğayrdan, -dan]

gerd-i kūy: Sevgilinin mahallesinin toprağı, tozu.

Gerd-i kūyında belā-y-ıla budur ḥāk olduğum / Tā ki bir gün sāye şala üstüme bālā-yı dūst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 5). [gerd-i kūyında, -ında]

gerdiş-i gerdān: I. Boynu dönen, hareket eden. II. Felek, dünya, zamane.

Her denīnün dilegince döner itmez bize mihr / Be yūri bu felegūñ **gerdiş-i gerdānına** yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 4). [gerdiş-i gerdānına, -ına]

gerdūn: I. Dönen, devreden. II. Dünya.

Sen mehūñ mihriyledür tā şubḥ cānā her gice / Kūyuñuñ girdinde **gerdūn** gibi gerdān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [gerdūn]

gerdūn-ı dūn: Alçak felek.

Her denīnün muḳteżāsınca döner **gerdūn-ı dūn** / ‘Aksine devr idici devrān elinden el-ġıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 11). [gerdūn-ı dūn]

gerek: 1. Lazım, elzem.

Çün mülk-i suhan nazmuñ-ıla tutdı nizâmı / Bes saña **gerek** şadr-ı belâgat ola mesned (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 14). [gerek]

Sensüzün ben n'iderem cân u cihânı cânâ / 'Âşık-ı bî-dile cânâne **gerek** cânı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 6). [gerek]

Muhibbe gerçi **gerek** şabrı ihtiyâr itmek / Velî ne şabr ide çün elden ihtiyârı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 5). [gerek]

Ğuşsa-i zülfeynün ey Resmî muṭavvel kışşasın / Āhir it ağzın anup kim söz **gerekdür** muhtaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 10). [gerekdür, -dür]

Beni redd eyleme şāhum daḥı ḥaṭṭuñ yoğ-iken / Ki 'ıtık-nāme **gerek** bendeyi āzād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 8). [gerek]

Her 'āşıkā ki bir büt-i sîmîn-beden **gerek** / Evvel yolında terk-i ser ü cân u ten gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 1). [gerek]

Her 'āşıkā ki bir büt-i sîmîn-beden gerek / Evvel yolında terk-i ser ü cân u ten **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 2). [gerek]

Qalb-i ḥazîni açmağa nuql ü şarāb-ıla / Āb-ı revān u sebze vü vech-i ḥasen **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 4). [gerek]

Bu ḥadd ü zülf ü ḳaddi temāşā kılanlara / Ne yāsemîn ü sünbül ü serv-i çemen **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 6). [gerek]

Şevḳ-ı lebüñle ben öliceḳ silme ḳanumı / Zîrā şehîd olanlara ḥünîn kefen **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 8). [gerek]

Ġamzeñ ḥayâli dilde ciġer ḳanını içer / Def'-i ḥumār-ı meste belî ṭolıdan **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 10). [gerek]

Bir kimsenün ki sen olasın 'ömr-i ḥāşılı / 'Ālemde aña daḥı ne derd ü miḥen **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 12). [gerek]

Ne ḥoş-muşāhib oldı raḳîb-ile ol perî / İnsāna üns ola mı-y-ıdı Ehrimen **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 14). [gerek]

Cānāna cân ki vāşıl ola vaḥdet-ise pes / Resmî ne sen **gerek** ol arada ne ben gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 16). [gerek]

Cānāna cân ki vāşıl ola vaḥdet-ise pes / Resmî ne sen gerek ol arada ne ben **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 16). [gerek]

Ḳalb-i ḥazîni açmağa cānānlar **gerek** / Şaḥn-ı çemende cām-ıla cānāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 1). [gerek]

Ḳalb-i ḥazîni açmağa cānānlar gerek / Şaḥn-ı çemende cām-ıla cānāneler **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 2). [gerek]

Mest itdi gözlerüñ beni şun leblerüñi kim / Mest-i müdāma bâde vü peymāneler **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 4). [gerek]

Ġamzeñ hayālî gözlerümi eyledi vaṭan / Mest olanuñ belî yiri mey-ḥāneler **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 6). [gerek]

Müşġîn saçuñ ki ‘uḳdesi müşkil durur anı / Ḥall idemez şabā gül-i ter şāneler **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 8). [gerek]

Fāş eyledi gözüm yaşı sırrum meşel durur / Merdümlük itmege yine merdāneler **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 10). [gerek]

Ser terk iden muḥibbe muḥibbüm dimiş ḥabīb / Bu söze söz nedür daḥı şükrāneler **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 12). [gerek]

Dîvāna yazdı Resmî lebüñ vaşfını ne hoş / ‘Āḳıl hayālin itmeye dîvāneler **gerek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 14). [gerek,]

Āb-ı sürūra teşne geçüp hiç ḳanmaya / ‘Ārif hevā odına **gerekdür** ki yanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 18). [gerekdür, -dür]

Ol mehüñ mihr pelāsını libās itmiş olan / Almaz egnine **gerek** cāme-i şad-reng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 8). [gerek]

Niçe bir künc-i ġam içre cānı mehcūr eyleyem / Bīm-i hecri vaşl-ı ümmidle **gerek** dūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 12). [gerek]

Ḥadd-i zātında **gerekdür** kişinüñ faẓl u kemāl / İftihār-ı faẓl-ı aşl u nesl ü cedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 13). [gerekdür, -dür]

Ben **gerek** cān vireyin terk-i cihān eyleyeyin / Saña ey düst ne ġam āḥ baña ḥayf u dirîġ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 15). [gerek]

2. Varlığına ihtiyaç duyulan, yapılması, edinilmesi îcap eden (şey).

Resmî ḳulını luṭf idüp añmış işidenler / Kendüye **gerekse** vara yalvara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 14). [gerekse, -se]

N’eylerem cān u cihānı baña cānānum **gerek** / ‘Aynına almaz bihişt-i heştî dîdār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 3). [gerek]

gerek... gerek: Cümlede aynı görevi yapan kelimelerin her birinin başına ayrı ayrı getirildiğinde "ister" anlamında kullanılır ve bunlardan birinin tercih edilebileceğini gösterir.

Cānuma kār itdi cānā fūrkatūñ raḥm it didüm / Dir **gerek** şabr it **gerek** cān vir budur kārüm benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [gerek gerek]

germ it-: 1. Hararetlendirmek, coşkunluk vermek, şevke getirmek.

Bezme revnaḥ virmez illā sāḳī-i sīmīn-beden / Meclisi **germ itmez** illā muṭrib-i şīrīn-naḡam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 10). [germ itmez, -mez]

2. Isıtmak, hararetlendirmek, şevke getirmek.

Āheni nerm itdi āhum odı **germ itmez** seni / Āh kim sengīn-dil-imişsin ḡacervār ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 11). [germ itmez, -mez]

germiyyet: Sıcaklık, hararet, germî.

Şem‘-i cemāl şevḳına **germiyyetüm** benüm / Pervāne bigi sūḥte-i nār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 7). [germiyyetüm, --üm]

getür-: 1. Eriştirmek, ulaştırmak.

Sen meh-liḳāya mihr-i münīr ola mı naḳīr / Kim bu felek **getürmedi** mişlūñ cihāna hīç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 6). [getürmedi, -medi]

2. (Bir yere) Bir kimse veya şeyle birlikte gelmek, gelirken o kimse veya şey yanında olmak.

Sāḳiyā vaḳt-i şafādur mey-i gül-reng getür / Muṭribā ṭur ney ü ḳānūn u def ü çeng **getür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 2). [getür]

Pāy-ı pīr-i ṭarab u rāḡat-ı āsāyiş-i rūḡ / Dāfi‘-i derd ü ḡam u düşmen-i ferheng **getür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 4). [getür]

Yüri şūfī ḳo riyālu ‘ameli rindlere / Bāde-i şāfi-y-ile bir şanem-i şeng **getür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 6). [getür]

Ol mehūñ mihr pelāsını libās itmiş olan / Almaz egnine gerek cāme-i şad-reng **getür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 8). [getür]

Gözine hem-ser olımazsın eyā cādū-yı dehr / Ne ḳadar siḡr bilürseñ oḳı nīreng **getür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 10). [getür]

Bir naḡar şūretūñe beñzimez ey büt-i Çīn / Naḳş-ı Mānī-y-ile şad-nüşa-i Erjeng **getür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 12). [getür]

3. Vermek, sunmak.

Sāḳiyā bāde **getür** def'-i melāl eyleyelüm / Yoḥsa bir ğuşsa ile fıkır-i muḥāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 1). [getür]

Sāḳiyā vakt-i şafādur mey-i gül-reng **getür** / Muṭribā ṭur ney ü kânün u def ü çeng getür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 1). [getür]

Zülf şerhini muṭavvel durur ey Resmî koğıl / Muḥtaşardur deheni kâfiyene teng **getür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 14). [getür]

gevher: Cevher, mücevher, elmas, inci.

Ḥusrevā şîrîn lebûn gibi xanı şekker lezîz / Ya xanı rengîn sözüñ mânendi bir **gevher** lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 2). [gevher]

gey-: Giymek.

Geyüp 'ışkuñ libāsın n'eyler ağıyār / Ki Ka'be örtüsü ite çul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 7). [geyüp, -üp]

Kisvet-i 'ışkı **geyüp** hıdmete bil bağlamışam / Hil'ati terk iderem tâc u kemerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 3). [geyüp, -üp]

Güneş bendeñ gibi her gün kapuñda / **Geyer** zerrîn-ḳabālar tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 8). [geyer, -er]

Sen seg-i kūyum diyelden ihtirām idüp baña / **Geymişemdür** egnüme 'ışkuñ pelāsın çul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 10). [geymişemdür, -mişemdür]

gice: 1. Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağıncaya kadar süren karanlık zaman; gece.

Zulmet-i zülfünde güm-rāh olana 'arz it ruḥuñ / Kim ḳarañu **gicelerde** mäh-ı tībān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 8). [gicelerde, -lerde]

Dil şaṣuñdan ruḥuña meyl ider elbetde şehā / Şem'e yanmağa olur **gicede** pervāne heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 4). [gicede, -de]

2. Geceleyin, gece vaktinde.

Bir şeb didüm ey şūḥ ne var sîneñi açsañ / Didi yaramazdur **gice** āyîneye bakmak (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 2). [gice]

gice irdükde: Gece olduğunda.

Dil koyup zülfüñ-[il]e ḳaṣuña varduğı bu kim / Mescid olur **gice irdükde** ğarībūñ vaṭanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 6). [gice irdükde]

ġidā: Hayat kaynağı, kuvvet ve güç veren şey, besleyici unsur.

Resmîyem vaşf-ı leb-i la'î-i şeker-bāruñ senüñ / Tūṭî-i cānlar **ġidāsı** oldu ġüftārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [ġidāsı, -sı]

Tūṭî-i ṭab'ına olalı lebüñ vaşfı **ġidā** / Oldı Resmînüñ kamu eş'arı çün şekker lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 9). [ġidā]

gider-: Ortadan kaldırmak, yok etmek, izale etmek.

Yüzüñden ey şanem ol ḥaṭṭ-ı müşg-bārı **gider** / Göñüller āyinesinde ḳoma ġubārı gider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 1). [gider]

Yüzüñden ey şanem ol ḥaṭṭ-ı müşg-bārı gider / Göñüller āyinesinde ḳoma ġubārı **gider**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 2). [gider]

İñende zülfüñe yüz virme gelmesün yüzüñe / Ḳapucı eyleme bāġ-ı bihişte mārı **gider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 4). [gider]

Belā-yı hecr kıyāmet degül midür zāhid / 'Azāb-ı rüz-ı ḥisābı ḳo ol şümārı **gider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 10). [gider]

gil: Balçık, çamur, kil.

Ya rūḥsın muşavver ü ya cism-i rūḥ-baḥş / Kim āb u **gilden** olmaya bu resme pāk zāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 10). [gilden, -den]

gir-: İçinde yer almak, dahil olmak.

'Işḳ meydānına **girme** ki göñül cāndan ider / Kim ciger-dār-ısa elbetde o meydān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 9). [girme, -me]

gird: Çevre.

Sen mehüñ mihiyledür tā şubḥ cānā her gice / Kūyuñuñ **girdinde** gerdün gibi gerdān
olduġum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [girdinde, -inde]

girdāb-ı hicrān: İçinden çıkılmaz bir durumun ortasında kalmak, baş edilmesi zor bir acı çekmek; ayrılık acısı çekmek.

Keştî-i cismüm ire bir gün kenār-ı vuşlata / Ger bulursañ Resmîyā **girdāb-ı hicrāndan** ḥalāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 10). [girdāb-ı hicrāndan, -dan]

girībān: Elbise yakası.

Dest-gİR olmadı çünkim bize bu dāmen-i dehr / Ḥil'at-i devlete daḥı **girībānına** yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 6). [girībānına, -ına]

Sen gül-endāmuñ irişmez çün elüm dāmenine / Yaşamı çāk ideyin gonce **girībān** bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 12). [girībān]

giriftār: Tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptela.

Her belā bendinden olsun iki `ālemde ḥalāş / Bend-i zülfüñde özin bir dem **giriftār** isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 6). [giriftār]

giriftār ol-: Yakalanmak, tutulmak, dūçar olma.

Kankı `āşık ki_ola derdüñle **giriftār olam** / Senden özge di ṭabīb aña ki dermānı n'ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 11). [giriftār olam, -am]

giriḥ-gîr ol-: Düğümlü olmak, dolaşık olmak.

Düşmişem şahrālara Mecnūn gibi şeydā olup / Leylî-i zülfüñ **giriḥ-gîr olalıdan** gül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 8). [giriḥ-gîr olalıdan, -alıdan]

ğirre_ol-: 1. I. Gururlanmak, kibirlenmek. II. Aldanmak.

Ğirre_olma bahārına bugün bāğ-ı cemālūñ / Yarıñ çü ḥazān irer aña hay begüm hay (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 11). [ğirre_olma, -ma]

2. Gururlu, kibirli, mağrur olmak.

Ehl-i niyāza nāz ko **ğirre_olma** ḥüsne kim / Vaḳt ola diyeler bu da bir dil-sitān-imiş (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 3). [ğirre_olma, -ma]

giryān: Ağlayan.

İncinme düstum saña ger ḥālüm ağlasam / Kim künc-i ğamda hecr-ile **giryānuñam** senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 14). [giryānuñam, -uñam]

giryān it-: Ağlatmak.

Bir niçe gün kimüñ ki yüzine güle bu çarḥ / Döner zamān-ıla yine **giryān ider** felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 14). [giryān ider, -er]

ğışş: Aldatma, hile, hilekârlık.

`Uşşāk ümîd-ile göricek dil-beri yüzün / **Ğışş** olduğını `āşık-ı dîdār olan bilür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 49, Mısra 12). [ğışş]

git-: 1. Gitmek, ayrılmak, terk etmek.

Gitdi ārām-ı dil ey mūnis-i cān sen **gideli** / Ḳodı tenhā teni rūḥ oldı revān sen gideli (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 1). [gideli, -eli]

Gitdi ārām-ı dil ey mūnis-i cān sen gideli / Kōdı tenhā teni rūḥ oldı revān sen **gideli** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 2). [gideli, -eli]

Senden ayru degül-iken yoğ-ıdı bende karar / Gel kıyās it niceyem bunca zamān sen **gideli** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 4). [gideli, -eli]

Sen-idüñ tāze bahārum benüm ey gülşen-i cān / ‘Ömrümñ bāğına irişdi ḥazān sen **gideli** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 6). [gideli, -eli]

Lāleveş sīne-i mecrūhuma dāğ urdı firāk / Kıldı ğam ğonce bigi bağrumı kan sen **gideli** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 8). [gideli, -eli]

Rūz u şeb zūlf ü ruḥuñ ḥasreti-y-ile şanemā / Dideden naqş-ı cihān oldı nihān sen **gideli** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 10). [gideli, -eli]

Āhum āvāzına āheng ideli nālemden / Şimdi bī-cān olup ey cān u cihān sen **gideli** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 12). [gideli, -eli]

Gitmeden sen daḥı dil-ḥaste-y-idi Resmî velī / N’eyleyin göklere irişdi fiğān sen **gideli** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 14). [gideli, -eli]

Şikeste Resmîyi dūr eyleme kapuñdan kim / Ne murğ-zār ola ol yir ki murğ-zārı **gider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 12). [gider, -er]

Qalur benüm bigi bī-yār u ḥor u zār u ḥazān / Anuñ ki yār olup ağıyār-ıla yārı **gider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 8). [gider, -er]

Gitmeden sen daḥı dil-ḥaste-y-idi Resmî velī / N’eyleyin göklere irişdi fiğān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 13). [gitmeden, -meden]

2. Sona ermek, kalıcı olmamak.

İñende ‘aşıkā nāz eyleme bugün yarın / Güzelligüñ geçicek ḥüsnüñ i’tibārı **gider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 14). [gider, -er]

3. Geçmek, sona ermek, yaşanıp tükenmek, bitmek.

Sāḫiyā **gitdi** şıyām u geldi ‘ıyd-ı muḥterem / İrdi hengām-ı tarab şun bāde ki idem def-i ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 1). [gitdi, -di]

4. (Şöyle veya böyle) Yürümek, devam etmek, cereyan etmek, seyretmek.

Serde kim ola hevā-yı ser-i zūlfüñ eşeri / Tā ebed **gitmez** o serden eğerüñ derd-i seri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 2). [gitmez, -mez]

5. Kalmamak, yok olmak.

Gitdi ārām-ı dil ey mūnis-i cān sen gideli / Ƙodı tenhā teni rūḥ oldı revān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 1). [gitdi, -di]

6. Yok olmak, eser kalmamak.

Şöyle içelüm şād oluben cāmı ki dilden / Ğam ḥānesine şu‘le gele **gide** ḥaleller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 12). [gide, -e]

7. Kaybolmak, sona ermek.

Ciger-ḥūnam firāḳuñdan döker dîdem dem-ā-dem dem / Gel ey cān kim dil ü cāndan **gide** ğam ola dirhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 2). [gide, -e]

gîtî-i ḥurrem: Sevinçli, şen, gönül açıcı dünya.

Bahār eyyāmı hoş-demdür cihān **gîtî-i ḥurremdür** / Bilür ḳadrin şu ki_ādemdür bu mevsimde bu eyyāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 11). [gîtî-i ḥurremdür, -dür]

gizle-: Gizlemek, saklamak.

Gözlerümden **gizleme** izüñ tozın ki_ol yig durur / Dîde-i ma‘lûle kuḥl-i rûşenādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 5). [gizleme, -me]

gök: Gökyüzü.

Nice muḳārın olasın ol māha Resmiyā / Ey bî-sitāre **gökde** senüñ yılduzuñ mı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 14). [gökde, -de]

göklere ir-: Göklere çıkmak; çok yükselmek, çok şiddetli olmak. (Âşığın feryat figan etmesi, ahının göğe ulaşip gökyüzünü kaplaması bağlamında).

Göklere ireli feryādum ḳapuñdan düstüm / Zühre çalmaz sâzını sūz-ı figānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 3). [göklere ireli, -eli]

Gitmeden sen daḥı dil-ḥaste-y-idi Resmî velî / N’eyleyin **göklere irişdi** figān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 14). [göklere irişdi, -di]

Kim bezm-i ğamda nālemi kıldı sürüdveş / Āhum duḥānı **göklere irişdi** dūdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 28). [göklere irişdi, -di]

ğonce: 1. Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.

Ğonceyi dem-beste kıldı luṭf-ı güftāruñ didüm / Didi ḥayrān itdi servi reşk-i reftārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [ğonceyi, -yi]

Ğonce ğunc-i la‘lūñe beñzetdügi-çün kendüyi / Güşmāl irdi aña dest-i şabādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 13). [ğonce]

Bülbül bigi ‘aceb mi āh itsem ey gül-endām / Hün itdi **ğonce** bigi bağrumı nār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 12). [ğonce]

Sen gül-endāmuñ irişmez çün elüm dāmenine / Yaşamı çāk ideyin **ğonce** girībān bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 12). [ğonce]

Lāleveş sîne-i mecrūhuma dāğ urdı firāk / Kıldı ğam **ğonce** bigi bağrumı kan sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 8). [ğonce]

Ğonceler ağzuña öykündüğü-çün bād-ı şabā / Eyle urdı ki kızıl kana boyandı deheni (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 3). [ğonceler, -ler]

Çanı ol dem ki lebün **ğonce** ruhuñ lāle-y-idi / ‘Āşıkuñ bülbülveş her dem işi nāle-y-idi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 17). [ğonce]

2. I. Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk. II. Sevgilinin ağzı.

Serv kaddūñ görelî gelmedi reftāra dahı / **Ğonce** la’lūñ şoralı virmedi güftāra dahı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 2). [ğonce]

ğonce-dehen: Gonca ağızlı, ağız küçük ve güzel olan (sevgili).

Dem mi var kim hasret-i la’lūñle ey **ğonce-dehen** / Lāleveş bağrum yanuban yüregüm kan
olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 9). [ğonce-dehen]

Ey saçları sünbül haatı reyhān u semen-had / V’ey gül-ruh u **ğonce-dehen** ü serv-i sehī-ğad
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 2). [ğonce-dehen]

Ruğlaruñ yād idüp ey **ğonce-dehen** gülşende / Güli şermende kılup bülbülü lāl eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 7). [ğonce-dehen]

Gel gül bigi gülşende gül ey **ğonce-dehen** kim / Gül yile virüp lāle-i nu‘mān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 7). [ğonce-dehen]

Şalsa zülfini benāğuşına ol **ğonce-dehen** / Şanuram sāye şalar sünbül-i ter yāsemene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 5). [ğonce-dehen]

Hasret-i hāl ü lebün Resmîyi ey **ğonce-dehen** / Kıldı hūnīn-ciger ü sūhte-dil lāle bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 9). [ğonce-dehen]

ğonce-fem: Ağız küçük ve güzel olan, gonca ağızlı (sevgili).

Hün olur hār-ı cefā-y-ıla dili lāle-şifat / Her ki bülbül ola sen yüzi gül ü **ğonce-fem** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 6). [ğonce-fem]

ğonce-i ğunc: Sevgilinin ağzının işvesi, cilvesi.

Ğonce-i ğunc la’lūñe öykündüğün ‘ayb itme kim / Çāk olupdur perde-i nāmūs dest-i hārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 5). [ğonce-i ğunc]

ğonce-i ħandān-ı kerem: Cömertliğin açılmış goncası.

Cūy-ı cuduñla olur tāze gül-i gülşen-i luṭf / Bād-ı ħulkuñla açılır **ğonce-i ħandān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 20). [ğonce-i ħandān-ı kerem]

ğonce-leb: Gonca dudaklı (sevgili).

Yağdı dil lāle-ruḥuñ şevḳ-ıla ey gülşen-i cān / Lā-cerem **ğonce-lebüñ** yādına çāk itdi ḳabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 8). [ğonce-lebüñ, -üñ]

Gül yüzüñsüz lāleveş ey **ğonce-leb** her dem benüm / Dāğ urur sīnemde bağrumı yaḳar nār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 5). [ğonce-leb]

Gül yüzüñ yād eyledükçe gösterür ey **ğonce-leb** / Bülbül-i cāna cihān gülzārını ḫār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 11). [ğonce-leb]

‘Ārızuñ ‘arz olalı ey gül-‘izār u **ğonce-leb** / Destesin bir pula almazlar gülüñ bāzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 5). [ğonce-leb]

gönder-: (Haber) Göndermek, ulaştırmak, yollamak.

Gönderme raḳībüñ-ile cevruñ ḫaberin kim / İnanmazam ol kāfire peygamber olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 9). [gönderme, -me]

göñül: İyi ve kötü bütün duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin mânevî yönü, yürek, dîl.

Didüm ala gözlerüñ ālıyla aldandı **göñül** / Didi kim bilmez misin cādū olan eyler firīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [göñül]

Göñlümüñ ma‘müresi ger Mısr-ise olsun ḫarāb / Ey ‘azīz aña çü Yūsuf gibi sultān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 5). [göñlümüñ, -ümüñ]

Göñlüme gelse ḫayāl-i ğamzesi ḫançer çeker / Şoḫbeti bed-mest olan elbette ğavġālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 7). [göñlüme, -üme]

Gelmesün **göñlüme** şādī ğam-ı ‘ışkuñ var-iken / Bir vilāyetde olıcaḳ iki sultān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 3). [göñlüme, -üme]

Bī-ser ü pā olmışam sevdālar-ıla pāy-māl / Tā ser-i zülfüñ hevāsı **göñlüme** oldı heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 8). [göñlüme, -üme]

Āheni nerm eyler āhum āteşi bu ṭurfedür / Saḫt ider **göñlüñi** sīneñ sengi ḫārālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 12). [göñlüñi, -üñi]

Göñlüm āşüfte kılan gör nice dil-bercik olur / Ne yüzi gül lebi mül ğamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 1). [göñlüm, -üm]

Meyli bu **gönlümüñ** yine bir serv-i nâzadur / Kim bâğ-ı hüsni içinde ruḥı verd-i tâzedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 1). [gönlümüñ, -ümüñ]

Zülfüñ ğamıyla nâlini sevdâyî **gönlümüñ** / Her gice şubḥ olunca nesîm-i şabâya şor (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 3). [gönlümüñ, -ümüñ]

Şındı sengîn-dilüñe tuş olalı ğamda **göñül** / Şol sefine gibi kim yemde yolu taşsa gelür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 3). [göñül]

Göñül yıkıldı gözüm hânesin pür-âb ister / Meşel durur yıkılan kâmusı ḥarâb ister (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 1). [göñül]

Çü nûrî tal‘atüñüñ şem‘ bigi câna düşer / Görüp **göñül** anı pervâne bigi yana düşer (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 2). [göñül]

‘İşk meydânına girme ki **göñül** cândan ider / Kim ciger-dâr-ısa elbetde o meydân çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 9). [göñül]

Biñ kez artuḡ va‘de-i mihr aldı ağzuñdan **göñül** / Vây n’olaydı zerrece olaydı ikrâruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 7). [göñül]

Çünkü mihmân-hâne-i sultân-ı ‘ışkuñdur **göñül** / Lâ-cerem ḥayl-i ḥayâli gayrdan pâk isterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 11). [göñül]

Şürîde olmışdur **göñül** şevkuñ-ıla teskîn-içün / Zencîr-i zülfüñ boynına demdür ki anuñ
taḡasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 7). [göñül]

Zülfinde görüp **göñlümi** dil-ber didi kim hey / Beñzer ki bu miskîn yine dîvâne olupdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 11). [göñlümi, -ümi]

Göñlümi zülfüñ dehânuñdan ne-y-içün men‘ ider / Kim meges-rân-ıla şekkerden ırağ olmaz
meges (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 9). [göñlümi, -ümi]

Hecr-ile cādū gözüñ şayd itdi **göñlüm** bilmedüm / Aña meftûn oldum âh ol fitne ḥod ‘ayyâr-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 5). [göñlüm, -üm]

Sinüñle mest görse raḡibüñ beni şehâ / Maḥmûr gibi **göñli** olurdu alaḡ bulak (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 66, Mısra 8). [göñli, -i]

Ka‘be bünyâdı şevâbını bulursın şanemâ / Bir selâm-ıla yıkık **göñlümi** âbâd idicek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 12). [göñlümi, -ümi]

Göñlüme zülf ü zenaḡdân ârzüsün ḡo didüm / Dir baña ḡoşdur esîr-i bend ü zindân olduḡum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [göñlüme, -üme]

Peykân-ı tîr-i ğamzesi sînemden ey **göñül** / Geçsün ḡo câna girme şaḡın sen ol araya (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 11). [göñül]

Meftûn ideli **gönlümi** ol çeşm-i füsûn-ger / Zülfüñ görünür gözlerüme ejder-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 9). [gönlümi, -ümi]

Benefşe bigi perîşân olursa tañ mı **göñül** / Ki zülf-i sünbül [ü] hadd-i semenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 3). [göñül]

Didüm **göñlüm** degül bir lahza hālî çeşm-i hışmuñdan / Didi ser-beste iden tañ mı çekse şûr u gavğâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 5). [göñlüm, -üm]

Göñül evvel nazarda hod gözüñ âline ilindi / Murāduñ cān-ısa cānā anı da saña al indi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 1). [göñül]

Düşeli zülfi hevāsına perîşân **göñlümi** / Kurtarup bir dem belā bendinden āzād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 11). [göñlümi, -ümi]

Zār u hayrāndur benefşe gibi bu miskīn **göñül** / Düşeli reyhān haţuñ sevdāsına sünbül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 3). [göñül]

Göñlümüz kâmet-i servüñe hevā-dār olalı / Gözüme oldu şehā yollaruñuñ āb-zeni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 7). [göñlümüz, -ümüz]

Ey **göñül** ol mehûn eger mihrine bağladuñsa bil / Ney gibi bağıruñı delüp çarha irür figānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 1). [göñül]

Nāz-ıla ğamzeñ süzüp ğunc u delāl itmek neden / Şol kara kaşuñ çatup **göñlüm** melāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 4). [göñlüm, -üm]

Didi evvel ‘āşıkā fikr-i me’āl itmek neden / **Göñlümi** zülfi hevāsı eyledi şeydā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 26). [göñlümi, -ümi]

Bu söz-ile cānumı hoşdur ki mesrūr eyleyem / **Göñlümüñ** vîrānesin dirsın ki ma’mūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 14). [göñlümüñ, -ümüñ]

Nefrīn ise sezā sözine āferīn ola / Şi’rinde lutf ola mı **göñül** kim hāzīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 4). [göñül]

göñlin yap-: Gönlünü yapmak; bir kimseyi hoşnut etmek, memnun etmek, sevindirmek.

‘Ālemüñ **göñlin yapar** ol seng-dil illā benüm / Sırça göñlüm şinduğınca pāy-māl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 29). [göñlin yapar, -ar]

göñül al-: 1. Âşık etmek, kendine bağlamak.

Göñlümi āl-ile **alduñ** cānuma cebr eyleme / Virürem al anı da hüsni-rızādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 3). [göñlümi alduñ, -duñ]

2. I. Âşık etmek, kendine bağlamak. II. (Kırılan bir kimseyle) Kırgınlığını giderecek tarzda ilgilenmek, gönlünü almak, sevindirmek.

Büse virüp **gönlüm alduğma** cānān Resmîyâ / Cānuma kaçd itmez-idi ger peşimān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 11). [gönlüm alduğma, -duğın]

göñül āyīnesi: Göñül aynası.

Âh kim kırtulmadum ‘ālemde hîç iflâsdan / **Göñlümün āyīnesi** pāk olmadı ol pasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 2). [göñlümün āyīnesi]

Çün muhakkak nesh olısdur ğubār-ı hatt-ı yār / **Göñlümün āyīnesin** ey Resmî gerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 14). [göñlümün āyīnesin, -n]

Gerd ü melāl-ile hatt-ı cānān gibi dirîğ / Tutdı bu **göñlüm āyīnesini** yine ğubār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 4). [göñlüm āyīnesini, -ni]

Yüzüñden ey şanem ol hatt-ı müşg-bārı gider / **Göñüller āyīnesinde** koma ğubārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 2). [göñüller āyīnesinde, -nde]

göñül şehri: I. Göñül şehri. II. Âşığın gönlü.

Zulm-ile yıkıldı vîrān oldı **şehri göñlümün** / Şehr-yār u şāh-ı ‘ādil mîr ü hānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 7). [göñlümün şehri]

göñül aç-: Gönlü ferahlamak, içindeki sıkıntı dağılıp neşelenmek, etrafında güzellikleri görerek içi açılmak.

Şaykal-ı bāde-y-ile ğuşşa ğubārını silüp / **Açalum göñlümüz** āyīne-mişāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 6). [göñlümüz açalum, -alum]

göñül mülki: I. Göñül ülkesi. II. Âşığın gönlü.

Çeşm-i ğaret-gerüñ **göñül mülkin** / Ne bulur yıkmadan behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 3). [göñül mülkin, -n]

göñül vir-: Bütün varlığı ile bağlanmak, göñül bağlamak.

Virme benüm bigi göñül her şanemün hevāsına / Hāke şalup yüzün şuyın odlara atma cānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 7). [göñül virme, -me]

gör-: 1. Görmek, bakmak.

Ey perîşān **görmesün** cem‘iyyet-i şādî yüzün / Ğuşşa-i zülfüñle her dil kim perîşān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 7). [görmesün, -mesün]

Gül yüzüñ reşk-ile kızardı hayādan nitekim / **Gördi** kıddüñ utanup serv-i sehī oldı dü-tā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 6). [gördi, -di]

Qalmış-ıdum zulmet-i hayretde demdür kim **görem** / Şems-i ‘ālem-tāb ya‘nī tal‘at-i zībā-yı
düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 7). [görem, -em]

Yaşum **görüp** yüzüme niçün baqmaya habīb / ‘Ālemde kıadr-ile ħod olur sīm ü zer lezīz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 11). [görüp, -üp]

Ṭarf-ı yüzinden gözi mey-ĥāne yolın gösterür / Ya‘nī pend ider bu bed kişi **görün**
minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 4). [görün, -ün]

Mesken iden ser-i kūyuñda **görüp** didāruñ / N’eylesün ĥurīyi vü ravza-i Rıdvānı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 9). [görüp, -üp]

Nāzūklüğün **görün** benüm ol nāzenīnümün / Kim ġayra nāzı az u çok ehl-i niyāzadır (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 3). [görün, -ün]

Budur suĥanver olduğum ey cān lebün **görüp** / Ki imrendüğümü görenün ağzından āb aķar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 9). [görüp, -üp]

Bezm-i belāda ĥün-ı ciğer içdüğüm **görüp** / Özi göyünd[i] baña ki eşk-i kebāb aķar (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 11). [görüp, -üp]

Zülfinde **görüp** gönlümü dil-ber didi kim hey / Beñzer ki bu miskīn yine dīvāne olupdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 11). [görüp, -üp]

Çü nūrı tal‘atünün şem‘ bigi cāna düşer / **Görüp** göñül anı pervāne bigi yana düşer (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 2). [görüp, -üp]

Dil gözün zahmı-y-ıla ĥaste yatup cān çekişür / Reşk ider **görüp** anı bu dil-ile cān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 2). [görüp, -üp]

Bir dem yüzünü **görmesem** ‘ālem gözüme tar olur / Rüşendür ey meh bu ki gün toğmazsa
‘ālem tār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 1). [görmesem, -mesem]

Gelüp hindü beñün **görsün** yüzünde / Şular kim ābda dir fülful olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 3). [görsün, -sün]

Görmemek cānān yüzün ġāyetde müşkil kār-imiş / Aña biz bī-çāreler şabr eylemek nā-çār-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 1). [görmemek, -memek]

Eceli ‘āşıkuñ aġyār yüzün **görmek-imiş** / Gördüm aġyār yüzün irdi baña āh ol ecel (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 7). [görmek-imiş, -mek-imiş]

Eceli ‘āşıkuñ aġyār yüzün görmek-imiş / **Gördüm** aġyār yüzün irdi baña āh ol ecel (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 8). [gördüm, -düm]

Tā **gördi** serv-ḳaddūn ey reşk-i hūr u Ṭübā / Vardı sücûda ḳaldı gelmez daḥı ḳıyāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 11). [gördi, -di]

Yoluñı gözleyüp her dem olursam muntaẓır tañ mı / Kim ola istemez **görmek** revân-ıla revân nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 6). [görmek, -mek]

Yüzüñ **görmek** dilerseñ kūyını mesken iden Resmî / Ki görür ravẓda olan mücâvir her zamân nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 13). [görmek, -mek]

Göreliden gözüm ol dil-ber-i nâzûk-bedeni / Meyl ḳılmaz **göre** göz yâsemen ü nestereni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 2). [göre, -e]

Lebleri ḥaṭṭın **görüp** ḳan ağladum güldi didi / Sāye-i ebrûm-içün yañlıṣ ḥayāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 19). [görüp, -üp]

Gördüm ol meh gösterür zülfiyle şekl-i lâm u dâl / Didüm ey cân dil mi dilersin meh al eyleme âl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 21). [gördüm, -düm]

Bu şıfatda gördüğü yok kimse nesl-i âdemi / Key **görün** ol mâh-ı hūrîveş perî-zâd olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 10). [görün, -ün]

Mey-ḥâne kūşesindeki ḥalvet-nişîn ola / Ne âl ider **görün** baña çarḥ-ı kebûdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 26). [görün, -ün]

Âl-ile ala gözün aldı dil ü cānumuzı / **Gör** bu bî-dîn daḥı ḳaşd ider îmānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 8). [gör]

Ḳatı bî-aşl durur Ṭübā **görüp** şerminden / Baş eger añmaya sen serv-i ḥırāmānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 11). [görüp, -üp]

Ruḥ-ı zerdümde **görüp** sîm-i sirişküm şeklin / Resmî ol sîm-beden başladı resm-i siteme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 13). [görüp, -üp]

Göñlüm âşüfte ḳılan **gör** nice dil-bercik olur / Ne yüzi gül lebi mül ğamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 1). [gör]

El uzatmış dil ü cân ḳaşdına bu şimdiden ol / Ğamze-i şūḥını **gör** nice sitemgercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 6). [gör]

Râz-ı dehānuñı dile şorar bu cānı **gör** / Dîvāneden ne lu‘b-ıla pinhân ḥaber çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 3). [gör]

Dil ider her nefes ol zülf ü zenaḥdāna heves / **Gör** bu dîvāne ider bend-ile zindāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 2). [gör]

Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna raḳīb / Tā **görel** ki nice dîv-ile insān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 12). [görel, -eler]

Küh-ı ğamda ol husrev-i şîrîn-dehen hâlüm **görüþ** / Bu mıdur ol tağ delen Ferhâd-ı dîvânem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 5). [görüþ]

2. Görmek, karşılaşmak, rast gelmek.

Niçe gündür ol şeh-i şüh-ı cihânı **görmedük** / Maṭla‘-ı mihr ü meh-i nâ-mihr-bânı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 1). [görmedük, -medük]

Niçe gündür ol şeh-i şüh-ı cihânı görmedük / Maṭla‘-ı mihr ü meh-i nâ-mihr-bânı **görmedük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 1). [görmedük, -medük]

Bu miyânun baḥr-ı fikrinde kenâra irmedük / Diḳḳat itdük zerre deñlü ol dehânı **görmedük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 8). [görmedük, -medük]

Şabr idüp hicrâna dirler vaşl olur cânâneye / Bir ḥaberdür söylenür illâ biz anı **görmedük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 12). [görmedük, -medük]

Görmeyelden yüzün ol cân u cihânun Resmîyâ / Beñzerüz şol cisme kim rûḥ-ı revânı **görmedük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 14). [görmedük, -medük]

Bî-dil ü âşüfteyüz kim dil-sitânı bulmaduk / Bülbül-i şürıdeyüz kim gülsitânı **görmedük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 4). [görmedük, -medük]

Cüy idüp her cāyı bu seyl-i sirişk dıdeveş / Niçe kim seyr itdük ol serv-i revânı **görmedük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 6). [görmedük, -medük]

Bir vefâ-yâr u cefâ-ḥü seng-dil sîneñ bigi / Ser-be-ser seyr eyledük işbu cihânı **görmedük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 10). [görmedük, -medük]

Bugün seyrânda bir serv-i sehî-ḳad dil-rübâ **gördük** / Hevâ-dârı bizüm bigi hezârân mübtelâ gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 1). [gördük, -dük]

Bugün seyrânda bir serv-i sehî-ḳad dil-rübâ gördük / Hevâ-dârı bizüm bigi hezârân mübtelâ **gördük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 2). [gördük, -dük]

‘Aceb mi rüşen olursa çerāğ-ı çeşm-i ‘âlem-bîn / Ki anuñ tal‘atin âyine-i nûr-ı Hudâ **gördük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 4). [gördük, -dük]

Dimeñ serv-i çemen ḳaddine ol ḥür-ı bihiştün kim / Nihâl-i sidreden daḥı biz anı müntehâ **gördük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 6). [gördük, -dük]

Ne mihr-i ‘âlem-ârâdur izinün zerre-i ḥâkı / Ki ḥurşid-i cihân-tâbı anuñla rüşenâ **gördük** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 8). [gördük, -dük]

Beni **gördükçe** düşer küyuñ iti birbirine / Şol gedâlar bigi kim Ka‘bede ḳurbân çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 7). [gördükçe, -dükçe]

Âşinā olalı Resmî ğam-ı ‘ışkuñla şehā / Kanda şādī **görür-ise** aña bîġānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 10). [görür-ise, -ürise]

Ger **görem** ol şanemi bir dahı Resmî yüz urup / Hey begüm seni seven niçeye dek yana diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 5). [görem, -em]

Resmîyi zār **görüþ** gülşen-i küyında nigār / Dir hezār āferīn ol bülbül-i hoş-ḥānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 13). [görüþ, -üp]

Gördükçe yüz çevürmek bizden revā mıdur kim / Biñ cān viren yoluña degmez mi bir selāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 9). [gördükçe, -dükçe]

Gül yüzüñ midḥatini okumaġa Resmî gibi / **Görmedüm** luṭf-ıla bir bülbül-i nāzük-suḥanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 10). [görmedüm, -medüm]

Bilmezem māh-ı felek mi ya melek mi maḥremi / Kim ser-ā-ser seyr iden **görmedi** mişlin ‘ālemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 8). [görmedi, -medi]

Bu şıfatda **gördügi** yok kimse nesl-i ādemi / Key görüñ ol māh-ı ḥūrīveş perī-zād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 9). [gördügi, -dügi]

Yüzüñ görmek dilerseñ küyını mesken iden Resmî / Ki **görür** ravzda olan mücāvır her zamān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 14). [görür, -ür]

Senüñle beni dün **gördi** raḳībüñ ya‘nī raḥm itdi / Seg-i perverdeveş kıyruḳ şalup bir iki yalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 7). [gördi, -di]

3. Görmek, idrak etmek.

Resmiyā cānān yüzini cān göziyle gözle kim / Ten göziyle **göremez** kimse revānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 16). [göremez, -emez]

Ey nuḳl-i leblerüñ-ile şīrīn şarāb-ı telḥ / Güş eyleyen sözüñi **görür** ḳand-i nāb telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 2). [görür, -ür]

Ḳurbān ḳaşıñ kemānına cān eyledüm revān / **Gördüm** ki tīr-i ġamzeñe sīnem nişān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 6). [gördüm, -düm]

Şoran nūr-ı Muḥammedden nişān **görsün** cemālüñi / Ki niçe berḳ urur rüşen cebīnünde ‘ayān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 3). [görsün, -sün]

Hıçe şatdum ‘ālemi **gördüm** ki her dem yā ḥabīb / Ağzuñı yād itdigümce baña cevır eyler raḳīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 23). [gördüm, -düm]

4. ... ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek, nail olmak, (kötü durumlar için) kendisine yapılmak, maruz kalmak, dūçar olmak.

Hîç şahşuñ **görmedüm** şerrinden artuķ hayrını / Gerçi çoklar menfa‘at görür cihānda nāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 5). [görmedüm, -medüm]

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden artuķ hayrını / Gerçi çoklar menfa‘at **görür** cihānda nāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 6). [görür, -ür]

5. Görmek, şahit olmak.

Sinüñle mest **görse** raķībüñ benî şehā / Maħmūr gibi göñli olurdı alaķ bulak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 7). [görse, -se]

Dilde ğam cānda elem dîdede nem serde hevā / Beni ħāk itdi **göreyin** kim oda yana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 12). [göreyin, -eyin]

Gördüm raķīb cān virür ol dil-bere didüm / Ħaķ getüre meger bunı ağır cenāzedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 5). [gördüm, -düm]

gördüğünce: Gördüğü zaman.

Bu ikisin bir arada **gördüğünce** Resmiyā / Birine dilden du‘ā kıl birine cāndan şenā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 19). [gördüğünce]

gördükçe: Gördüğü sürece.

Ħaṭṭ-ı ‘anber-bārı **gördükçe** ruḥ-ı dil-dārda / Mūr-ı miskīn mesken itmiş şanuram gülzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 1). [gördükçe]

görelî: Gördüğünden bu yana, gördüğü zamandan beri.

Görelî mestāne çeşmüñ zāhid-i ḥalvet-nişīn / Rehn-i mey qor hırķasını ḥāne-i ḥammārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 9). [görelî]

Göreliden gözüm ol dil-ber-i nāzūk-bedeni / Meyl kılmaz göre göz yāsemen ü nestereni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 1). [göreliden, -den]

Serv kıddüñ **görelî** gelmedi reftāra daḥı / Ğonce la‘lūñ şoralı virmedi güftāra daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 1). [görelî]

gören: Bakan, gören, şahit olan.

Bu ḥüsn ü cemāl-ile **gören** dir seni aḥsent / Zî-şun‘-ı Ḥudā şalli ‘alā nūr-ı Muḥammed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 3). [gören]

Ḥālin **görenüñ** pārelenür yūregi ğamdan / Raḥm eyleseñ aña n’ola bir pāre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 3). [görenüñ, -üñ]

Budur suhanver olduğum ey cān lebūñ görüp / Ki imrendüğümü **görenüñ** ağzından āb akar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 10). [görenüñ, -üñ]

Dir kâmetümi **gören** yaşımda / Seyl-âb-ı revâne yol ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 5). [gören]

Beni zülfüñ kılalı şūrîde / Delü şanur **gören** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 10). [gören]

Şoran lebūñi Kevşeri ‘aynına almasun / Dîdāruñı **gören** taleb-i cennet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 8). [gören]

göriccek: Görünce, gördüğünde.

Sen nev-cevāna ben nice cān vormeyem şehā / Kim **göriccek** yüzüñi dil-i şeyḫ u şāb akar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 6). [göriccek]

‘Uşşāk ümîd-ile **göriccek** dil-beri yüzün / Ğışş olduğımı ‘āşık-ı dîdār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 11). [göriccek]

Ol gül-endāmı gülistānda hırāmān **göriccek** / Oқыa bu ğazeli murğ-ı hoş-elḥāna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 7). [göriccek]

Sebzede bu kadd-ile seyr itdüğün ey hoş-hırām / Serv-i āzād **göriccek** bende-i fermānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 4). [göriccek]

Göriccek yüz çevirür ben kulu şāhum niye ki / N’eyledüm bilse-y-idüm bār-ı günāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 1). [göriccek]

görin-: 1. Görülür halde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Bir ism durur Resmî müsemması **görinmez** / ‘Ālemde vefā kim dinilür dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 13). [görinmez, -mez]

2. ... Olduğu hissini vermek, ... etkisi bırakmak.

Meftūn ideli göñlümi ol çeşm-i füsūn-ger / Zülfüñ **görinür** gözlerüme ejder-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 10). [görinür, -ür]

görinelden: Göründüğünden beri.

Görinelden gözlerüme hüsn-i şehḫ-ārā-yı düst / Yürürem āvāre vü rüsḫā vü şehḫ-ārā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 1). [görinelden]

görmeyelden: Görmediğinden beri.

Görmeyelden yüzün ol cān u cihānuñ Resmîyā / Beñzerüz şol cisme kim rüḫ-ı revānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 13). [görmeyelden]

görüp görmezlen-: Görmezden gelmek, gördüğü halde görmemiş gibi davranmak.

Ha **görüp görmezlenürsin** Resmî-i âşüfteñi / N'ola geh geh yâd iderseñ merhabâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 17). [görüp görmezlenürsin, -ürsin]

göster-: 1. Göstermek, işaret etmek.

Ṭarf-ı yüzinden gözi mey-hâne yolın **gösterür** / Ya'nî pend ider bu bed kişi görüñ
minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 3). [gösterür, -ür]

2. Görülmesini sağlamak, görmesine yol açmak.

Gördüm ol meh **gösterür** zülfiyle şekl-i lâm u dâl / Didüm ey cân dil mi dilersin meh al
eyleme âl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 21). [gösterür, -ür]

'Arz eyle cebînüñi hilâl it meh-i bedri / **Göster** ruhuñı mihr-i dıraḥşân oda yansun (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 6). [göster]

Gül yüzüñ yâd eyledükçe **gösterür** ey gonçe-leb / Bülbül-i cāna cihān gülzārını ḥār intizār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 11). [gösterür, -ür]

göyün-: Yanmak.

Bezm-i belâda ḥün-ı ciger içdügüm görüp / Özi **göyünd[i]** baña ki eşk-i kebâb aḳar (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 12). [göyünd[i], -di]

göz: 1. Görme uzvu, ayn, çeşm, dîde.

Bir dem baña yâr olmadı hem-dem n'ideyin düst / Pürdür bu **gözüm** hem nem ü hem dem
n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [gözüm, -üm]

Şeh ruḥlarıñ öñindeki ferzānedür **gözüñ** / Diller piyādesini başup sürdi yine at (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 8, Mısra 3). [gözüñ, -üñ]

Ṭarf-ı yüzinden **gözi** mey-hâne yolın gösterür / Ya'nî pend ider bu bed kişi görüñ
minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 3). [gözi, -i]

Şevḳ-ı la'lüñle dem olur ki **gözüm** yaşa gelür / Bād-ı āhumla yaşum mevci taşup aṣa gelür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 1). [gözüm, -üm]

Hem-nefes sensüz baña ḡam şimdi mi olduğı var / Her nefes pürdür **gözüm** nem şimdi mi
olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 2). [gözüm, -üm]

Şevḳ-ı leb-i mey-günüñ-ıla _ey ḡamzesi maḥmür / Yaşumla **gözüm** bâde vü peymāne olupdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 6). [gözüm, -üm]

Gözlerüñ ne siḥr ider kim cānumı kılup nişān / Tîri[ni] pinhān urur tutar kemānı âşikār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 9). [gözlerüñ, -lerüñ]

Bir dem yüzüñi görmesem ‘âlem **gözüme** tar olur / Rüşendür ey meh bu ki gün toğmazsa
‘âlem târ olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 1). [gözüme, -üme]

Dūzaḥ gelür **gözüme** dîdâr-ı dil-berümsüz / Hûr u bihişt-i heştı ger itseler baña ‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 5). [gözüme, -üme]

Çünkü yeksân görünür **gözlerine** ‘ayb u hüner / Bunlaruñ ben de dir-isem n’ola ‘irfânına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 11). [gözlerine, -lerine]

Nergis **gözüñ** hayâlî içer mey kadeḥ kadeḥ / Mest oluban şaçar çemene zer varak varak
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 5). [gözüñ, -üñ]

Ġamzeñ hayâlî **gözlerümi** eyledi vaṭan / Mest olanuñ belî yiri mey-ḥâneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 5). [gözlerümi, -lerümi]

Ṭurfedür bu kim beni yakdukça bu nâr-ı hevâ / **Gözlerüm** seyl-âb aqıdur lîk ben ḥâkisterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 4). [gözlerüm, -lerüm]

Gözlerümden gizleme izüñ tozın ki_ol yig durur / Dîde-i ma’lûle kuḥl-i rüşenâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 5). [gözlerümden, -lerümden]

Âl-ile ala **gözüñ** aldı dil ü cānumuzı / Gör bu bî-dîn daḥı kaşd ider imānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 7). [gözüñ, -üñ]

Şeyṭānlıḡ idüpdür yine beñzer ki ḥasûd âḥ / Baḡmaz yüzüme nâz ider ol **gözleri** fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 12). [gözleri, -leri]

Meftûn ideli göñlümi ol çeşm-i füsûn-ger / Zülfüñ görünür **gözlerüme** ejder-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 10). [gözlerüme, -lerüme]

Dil ü dîn almaḡ-ıla olmadı âḥ ala **gözüñ** / Başladı âla yine cānı daḥı ala bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 5). [gözüñ, -üñ]

Mâr-ı merdüm-keş-i zülfeynüñi siḥr-ile **gözüñ** / Ḳodı gencîne-i ḥüsnüñe nigeḥ-bān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 7). [gözüñ, -üñ]

Göñül evvel nazarda ḥod **gözüñ** âline ilindi / Murāduñ cān-ısa cānâ anı da saña al indi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 1). [gözüñ, -üñ]

Bu semen-bū sünbülüñ kıldı perîşān ḥālümü / Eyledi bî-bāde mest ol **gözleri** şehlä beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 12). [gözleri, -leri]

Dem olur tîr-i ḡamuñ cān u dile hem-dem idi / Fürḡatüñden bu **gözüm** hem dem idi hem nem-
idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 14). [gözüm, -üm]

Cānumı mest itdi la’li şevḡı bî-şahbâ benüm / Ḥālüme kılmaz nazar ol **gözleri** şehlä benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 28). [gözleri, -leri]

Didüm ala **gözlerüñ** âlıyla aldandı gönül / Didi kim bilmez misin cādū olan eyler firīb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [gözlerüñ, -lerüñ]

Görinelden **gözlerüme** hüsni-şehr-ārā-yı düst / Yürürem âvâre vü rüsvâ vü şehr-ārā-yı düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 1). [gözlerüme, -lerüme]

Gözlerüm hecründe cānā nice bulsun nūr u fer / Kim bu rüşendür izā cā'el-każā 'amye'l-
başar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 1). [gözlerüm, -lerüm]

Gözünle kaşuñ u zülfüñ ki ideler el bir / Zamāna fitne tolar şūr u şer cihāna düşer (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 11). [gözünle, -ünle]

Dil **gözün** zaḥmı-y-ıla ḥaste yatup cān çekişür / Reşk ider görüp anı bu dil-ile cān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 1). [gözün, -ün]

Mest itdi **gözlerüñ** beni şun leblerüñi kim / Mest-i müdāma bāde vü peymāneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 3). [gözlerüñ, -lerüñ]

Her ne deñlü cüst ise cān almağa cāzū **gözün** / Ben de cān virmekde biñ ol deñlü çālāk
isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 9). [gözün, -ün]

Biñ dil ü cān alınur bir dem eyā cādū-firīb / Başlasa ala **gözün** āl-ile mekr ü fitene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 12). [gözün, -ün]

Maḥmūr **gözün** mest-i ğurūr olsa 'aceb mi / Kim bezm-i cemālünde çeker sāğar-ı fitne
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 3). [gözün, -ün]

Ya 'kūb bigi bulsa n'ola **gözlerüm** başar / Yūsufdan irdi çünki beşirüñ beşāreti (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 127, Mısra 7). [gözlerüm, -lerüm]

Ḳaddüne nisbet iden servi degül rāst-nażar / **Gözüne** beñzedenüñ nergisi yokdur başarı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 8). [gözüne, -üne]

Gözlerüñ la'lüñ deminden cān bağışlar cānuma / Bu meşeldür kim şarāb-ıla olur cān bahşışi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 9). [gözlerüñ, -lerüñ]

Göreliden **gözüm** ol dil-ber-i nāzük-bedeni / Meyl kılmaz göre göz yāsemen ü nestereni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 1). [gözüm, -üm]

Göreliden gözüm ol dil-ber-i nāzük-bedeni / Meyl kılmaz göre **göz** yāsemen ü nestereni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 2). [göz]

Göñlümüz ḳāmet-i servüne hevā-dār olalı / **Gözüme** oldı şehā yollaruñuñ āb-zeni (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 8). [gözüme, -üme]

'Aceb mi bu dil-i pür-sūza meyl iderse **gözün** / Müdām mest olanuñ ḥātırı kebāb ister (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 9). [gözün, -ün]

Resmîyi füsûn-ıla **gözün** ideli şeydâ / ‘Âlemde anuñ sözleri efsâne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 13). [gözün, -ün]

Şîrîn degül mi şüh **gözün** la‘lün-ile kim / Bādāmı kanda-y-ısa ider kand-i ter lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 5). [gözün, -ün]

Gözünden şor gözümün mā-cerāsın / Murādın merdümün merdāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 11). [gözünden, -ünden]

Gözünden şor **gözümün** mā-cerāsın 7 Murādın merdümün merdāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 11). [gözümün, -ümün]

Gözün devrinde ey fettân-ı ‘âlem / Uyandı fitne bahtum vardı ẖāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 11). [gözün, -ün]

2. Bakış. (Sevgilinin acımasız, merhametsiz, öldürücü bakışı).

Bî-güneh görse beni **gözlerün** öldürmek ider / Merdüm-i mest-i belâ kandası merdānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 7). [gözlerün, -lerün]

Şulha vardukça beni **gözlerün** öldürmek ider / Merdüm-i mest bigi kandası şavaşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 7). [gözlerün, -lerün]

Gözlerün katlûme kaşd itse n’ola la‘lün-içün / Merdüm-i mest ider kanda-y-ısa kana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 5). [gözlerün, -lerün]

Gözlerün kan içmeden perhîz kılsun di didüm / Didî şabr olur mı şuya merdüm-i bîmârda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 11). [gözlerün, -lerün]

Beñzer **gözünüñ** kaşdı yine cāna olupdur / Kim kanımı dökmeklige merdāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 1). [gözünüñ, -ünüñ]

Gözün nā-haḳ yire her dem kan itmek revā mıdur / Kaşuñ peyveste kaşd-ı şayd-ı cān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 1). [gözün, -ün]

göz görüp sevdi gönül: (Sevgiliyi) Gözle görüp gönülle sevgisini tasdiklemek, âşık olmak.

Yine bir şüh-ı cihānı **göz görüp sevdi gönül** / Bir meh-i nā-mihr-bānı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 1). [göz görüp sevdi gönül]

Yine bir şüh-ı cihānı göz görüp sevdi gönül / Bir meh-i nā-mihr-bānı **göz görüp sevdi gönül** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 2). [göz görüp sevdi gönül]

Ṭañ mı seyl-āb-ı yaşum ğark-āba virse ‘âlemi / Ki_ol boyı serv-i revānı **göz görüp sevdi gönül** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 4). [göz görüp sevdi gönül]

Bülbül-i şūrîdeveş zārum hezār olsa n’ola / Bir cemālî gülsitānı **göz görüp sevdi gönül** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 6). [göz görüp sevdi gönül]

ılca cānumda  omadı zerre de lı şabr t  / Bu miy n u ol deh nı **göz görüp sevdi g   l**
(Bursalı Resm  D v n , Gazel 81, Mısra 8). [g z g r p sevdi g   l]

Oldısa ser-geşte v  şeyd  ĥired    fte c n / Şanma tenh  Resm  anı **g z g r p sevdi g   l**
(Bursalı Resm  D v n , Gazel 81, Mısra 10). [g z g r p sevdi g   l]

g zg : Ayna.

Jeng r-ı ġamdan it dil   c n **gözgüsini** p k / C m-ı mey-ile ki   yine-i ġayb-b n ola (Bursalı
Resm  D v n , Tahmis 3, Mısra 9). [gözgüsini, -sini]

göz yaşı: Gözyaşı.

   k **gözi yaşıyla** gelür ĥattı dil-ber   / Ebr-i bah r-ıla nitekim sebzeler biter (Bursalı Resm 
D v n , Gazel 29, Mısra 11). [gözi yaşıyla, -yla]

ıldı i  ta   lemi az az **gözüm yaşı** / Z r  ki ba r olur şanem  ekser  b-ı tel  (Bursalı Resm 
D v n , Gazel 13, Mısra 11). [gözüm yaşı, -ı]

F ş eyledi **gözüm yaşı** sırrum me el durur / Merdümlük itmege yine merd neler gerek
(Bursalı Resm  D v n , Gazel 72, Mısra 9). [gözüm yaşı, -ı]

Leb-i y   t-ı d r-p   n ĥay liyle **gözüm yaşı** /  olu l 'l '   la'l itdi ser- -ser ba r-i  umm n 
(Bursalı Resm  D v n , Gazel 129, Mısra 11). [gözüm yaşı, -ı]

N zardan d r idüp c n  ĥir m n k met   serden / **Gözüm yaşı** c  bi i rev n itmek rev 
mıdur (Bursalı Resm  D v n , Gazel 47, Mısra 6). [gözüm yaşı, -nı]

Ey dürr-i gir n-m ye di  n ĥasreti-y-ile / **Yaşlar g z m  ** nisbeti  umm na olupdur (Bursalı
Resm  D v n , Gazel 44, Mısra 10). [g z m   yaşlar, -lar]

gözle-: Gözlemek, dikkatle bakmak, incelemek.

G l yüzi  y nesini **gözle** ey r   n-z m r /  ur remil üzre ĥes b zevci ferd itmek neden
(Bursalı Resm  D v n , Gazel 100, Mısra 9). [gözle]

Resmiy  c n n yüzini c n göziyle **gözle** kim / Ten göziyle göremez kimse rev n     k r
(Bursalı Resm  D v n , Gazel 50, Mısra 15). [gözle]

göz n r : G z nuru. Çok sevilen kimse, sevgili.

Benüm ey **gözlerüm n r ** ĥazer k l d d-ı  humdan / Bu r   nd r ki t r eyler hev -y-ıla du  n
n r  (Bursalı Resm  D v n , Gazel 126, Mısra 9). [gözlerüm n r ]

göz ĥ nesi: G z n bulunduğu yuva, yer.

G   l yı ıldı **gözüm ĥ nesin** p r- b ister / Me el durur yı ılan  amusı ĥar b ister (Bursalı
Resm  D v n , Gazel 41, Mısra 1). [gözüm ĥ nesin, -n]

göze gelme-: Göze görünmemek. Yanında bir değeri olmamak.

Gelmez gözüme haşmet-i Dārā-y-ıla Kayşer / Hem cāh-ı Sikender (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 5). [gözüme gelmez, -z]

göze zerrece gelme-: Göze zerre kadar görünmemek, nazarında çok küçük bir değeri bile olmamak.

Mihr ü meh **zerrece gelmez gözüme** saña nazar / Bî-nazar şanma beni ehl-i nazardan geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 11). [gözüme zerrece gelmez, -z]

Olmazsa baña fer virüp ey māh cemālūñ / **Gelmez gözüme zerre** hūr-ı hāver olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 4). [gözüme zerre gelmez, -z]

gözü kanma-: Gözü doymamak; elde ettiğinden daha çoğunu istemek, kanaat etmemek.

İçdi kanımı kana kana **gözüñ kanmadı** āh / ‘Aceb ol kan içici kana kaçan kana diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 3). [gözüñ kanmadı, -dı]

ğubār: 1. Toz, toprak. II. Keder, üzüntü.

Gerd ü melāl-ile haṭṭ-ı cānān gibi dirīğ / Tıtdı bu gönülüm āyīnesini yine **ğubār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 4). [ğubār]

Yüzüñden ey şanem ol haṭṭ-ı müşg-bārı gider / Gönüller āyīnesinde koma **ğubārı** gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 2). [ğubārı, -ı]

Şaykal-ı bāde-y-ile guşşa **ğubārını** silüp / Açalum gönülümüz āyīne-miṣāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 5). [ğubārını, -ını]

2. I. Toz, toprak. II. Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Tozumuñ her zerresi mihr-i cihān-ārā ola / Ben **ğubār** ol meh-liḳānuñ ger olam yolında hāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 8). [ğubār]

ğubār-ı hāk-i reh: Yolunun toprağının tozu.

Ğubār-ı hāk-i rehūñ hem-seri olam diyü / Bu Resmî pāyüñe her dem yüzün türāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 11). [ğubār-ı hāk-i rehūñ, -ūñ]

ğubār-ı haṭṭ-ı yār: Sevgilinin ayva tüylerinin tozu.

Çün muḥaḳḳaḳ nesh olisardur **ğubār-ı haṭṭ-ı yār** / Gönülümüñ āyīnesin ey Resmî gerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 13). [ğubār-ı haṭṭ-ı yār]

güç ol-: Zor olmak.

Cefâña şabr fırâkuñda pîşem olmışdur / Ğarîblıkda **güç olur** çü şan'at olmayıcağ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 12). [güç olur, -ur]

güftâr: Söz, kelam.

Resmîyem vaşf-ı leb-i la'l-i şeker-bâruñ senüñ / Tûtî-i cânlar ğıdâsı oldı **güftârum** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [güftârum, -um]

güftâra vir-: Söze başlamak, konuşmak.

Serv kıddüñ görelî gelmedi reftâra dağı / Ğonce la'lüñ şoralı **virmedi güftâra** dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 2). [güftâra virmedi, -medi]

güher-i kân-ı kerem: Cömertlik kaynağının cevheri.

Ma'den-i kenz-i dağâyıkdur u deryâ-yı ħıred / Mağzen-i genc-i ħağâyık **güher-i kân-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 4). [güher-i kân-ı kerem]

güher-i luţf: Lütuf cevheri.

Pür olur **güher-i luţfuñla** şadef bigi cihân / Bağr-ı cüduñ ki temevvüc ide ey kân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 25). [güher-i luţfuñla, -uñla]

gül: 1. Gül, çiçek.

Bülbül-i zâram yüzüñdür çünki gülzârum benüm / Her seher gel **gül** gibi güş eyle gül zârum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [gül]

Gülşen-i ħüsnin İlähî bu ikisinüñ dağı / **Gül** gibi ħandân u ħurrem tut cihânda dâyimâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 22). [gül]

Sen ħabîb için n'ola olsam rakîbüñe karîb / Ħaşr olur gülşende ħâr-ile **gül** için 'andelîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [gül]

Gülşende ne ruĥuñ bigi rengîn **gül** açılır / Büstânda ne lebüñ bigi şîrîn semer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 3). [gül]

'İyd irdi yine **gül** gibi zeyn oldı güzeller / Bülbül bigi biz de diyelüm tâze ğazeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 1). [gül]

Bî-çâre 'andelîb ü **gül** ü ħâr kışşasın / Ârâm-ı cânı münis-i âğyâr olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 9). [gül]

Ruĥuñ mânend gülşende **gül** olmaz / Benüm bigi belâlu bülbül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 1). [gül]

Hârsuz bir **güli** yok çünkü cihân gülşeninüñ / Şad-hezâr olur-ısa murğ-ı hoş-elhânına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 7). [güli, -i]

Tâ haber viridi seher gülşende haddüñden şabâ / **Gül** 'arağ-rîz oldu kızardı hayâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 12). [gül]

Ruğların yâd idüp ey gonce-dehen gülşende / **Güli** şermende kılup bülbülü lâl eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 8). [güli, -i]

Gel **gül** bigi gülşende gül ey gonce-dehen kim / Gül yile virüp lâl-i nu'mân oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 7). [gül]

Gel gül bigi gülşende gül ey gonce-dehen kim / **Gül** yile virüp lâl-i nu'mân oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 8). [gül]

Râzımı gülzâra iletürse nesîm şubh-dem / Ey yüzi gül zâr olur bülbül bigi **gül** zârdan (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 4). [gül]

Gül-gün ruhuñ leâfeti komadı **gülde** reng / Şîrîn lebüñ halâveti kıldı nebâtı mât (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 7). [gülde, -de]

Lâl-i la'lîn-lebüñ şevkı yakarsañ odına / Luğ-ı haddüñ **güllerin** şerm-ile hamrâlandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 6). [güllerin, -lerin]

Evvel kimüne **gül** gibi handân ider felek / Âhîr benefşe gibi perîşân ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 1). [gül]

'Ârızuñ 'arz olalı ey gül-'izâr u gonce-leb / Destesin bir pula almazlar **gülüñ** bâzârda (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 6). [gülüñ, -üñ]

Gül yile vardı vü âb oldu ruhuñ reşki-y-ile / Lâl hâk oldu hasedden oda yandı cigeri (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 5). [gül]

Çün cemâlüñ dehr bâğın hurrem eyler **gül** gibi / N'ola âfâkı kılsa nâlişüm bülbül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 1). [gül]

Olma hercâyî inen gel ey gül-i gülzâr-ı hüsn / Kim düşen elden ele şolar bilürsin **gül** gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 12). [gül]

Zülfîn aındum sünbül-i terden semend oldu didi / Ruğlarına lâl didüm hışm idüp **gül** di didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 18). [gül]

2. Gül, çiçek. (Sevgili).

Tûfî esîr-i habs u meges hem-dem-i şeker / Bülbül nizâr-ı zâr-ile **gül** hem-nişîn-i hâr (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 12). [gül]

Bâğ-ı cānda ben belālu bûlbûle sen **gûl** yiter / Sebz-ḥaṭṭuñ serv-ḳaddûñ saçlarıñ sünbûl yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 1). [gûl]

Benüm bu āh-ı şeb-gîrûmsüz ey **gûl** / Seḫer murğında hergiz gûlgûl olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 5). [gûl]

Gûş eyleseñ figānumı ey **gûl** ‘aceb mi kim / Bûlbûl bigi hemîşe şenā-ḥānuñam senûñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 15). [gûl]

Ne murğdur raḳîb ki medḥûñden ura dem / Bûlbûllenür gelüp **gûle** ḳuzgun be baḳ be baḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 12). [gûle, -e]

Bûlbûlûñ zārın hezār idüp **gûli** lāl eyleyen / Şevḳ-ı rûy-ı yār-ıla āh u figānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 11). [gûli, -i]

gûl-: Ses çıkarmadan hafifçe gülümsemek, tebessüm etmek.

Bûlbûl-i zāram yüzûñdür çûnki gûlzārum benüm / Her seḫer gel gûl gibi gûş eyle **gûl** zārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [gûl]

Gel gûl bigi gûlşende **gûl** ey ḡonce-dehen kim / Gûl yile virüp lâle-i nu‘mān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 7). [gûl]

Gerçi gûl-ruḫlar hezār ammā baña sensin murād / Ādem olana meşeldür ey perî bir **gûl** yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 4). [gûl]

Lebleri ḥaṭṭın görüp ḳan ağladum **gûldi** didi / Sāye-i ebrûm-içûn yañlış ḥayāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 19). [gûldi, -di]

gûl cemāl: Gül gibi güzel yüz, gül yüzlü.

Serv-i luṭfuñla durur zînet-i bûstān-ı seḫā / **Gûl cemālûñle** durur zeyn-i gûlistān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 22). [gûl cemālûñle, -ûñle]

gûl defteri: Gül defteri. (Sevgilinin gül gibi güzel yanağı, yüzü bağlamında).

Gûl defterini açdı şabā çûn varāḳ varāḳ / Bûlbûl hezār şevḳ-ıla oḳur sebaḳ sebaḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 1). [gûl defterini, -ni]

Resmîden işit ruḫlarıñuñ vaşfını ey düst / **Gûl defterini** bûlbûl oḳur çûnki ser-ā-pāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 14). [gûl defterini, -ni]

gûl devri: I. Gül mevsimi. II. İlkbahar; içki içme, eğlenme zamanı.

Gûl devridür ey sâḳî-i meclis ele al cām / Devr eyle ki her bār bu devrān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 9). [gûl devridür, -dür]

göl eyyāmı: Gül zamanı; bahar.

Sākiyā geldi **göl eyyāmı** el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çäre budur def'-i ğama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 1). [göl eyyāmı]

Ruḥlarıñ devrinde la'lüñ şorduğum ma'zūr tut / Kim **göl eyyāmında** rāḥ u rāḥat-ı cān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 6). [göl eyyāmında, -nda]

göl gibi: Gül gibi; güle benzer şekilde. (Âşığın sinesinde gül biçiminde yaralarla dolu olması bağlamında).

Sînemi şevk-ı lebünle **göl gibi** çāk isterem / Rūyumı mihr-i ruḥuñla lāleveş ḥāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 1). [göl gibi]

göl ruḥ: Sevgilinin gül gibi kırmızı yanağı.

Göl ruḥuñ tābı yaqar cānumı od lāle bigi / Dür dişüñ şevkı aqıdur yaşımı jāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 1). [göl ruḥuñ, -uñ]

göl yüzi āyīnesi: (Sevgilinin) Gül gibi yüzünün aynası. (Yüzünün parlaklığı, ışıltısı bağlamında).

Göl yüzi āyīnesini gözle ey rüşen-zamir / Qur remil üzre ḥesāb zevci ferd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 9). [göl yüzi āyīnesini, -ni]

göl yüz: (Sevgilinin) Gül gibi güzel yüzü.

Tā şabā şahn-ı cemende **göl yüzüñ** yād itmedi / 'Andelîb-i şubḥ-ḥîz efgān u feryād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 1). [göl yüzüñ, -üñ]

Göl yüzüñ midḥatini oğumağa Resmî gibi / Görmedüm lutf-ıla bir bülbül-i nāzük-suḥanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 9). [göl yüzüñ, -üñ]

Yād idüp **göl yüzüñi** gülşen-i kūyuñda şehir / Zârlıklar kıluram murğ-ı hoş-elḥān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 9). [göl yüzüñi, -üñi]

Göl yüzüñ reşk-ile kızardı ḥayādan nitekim / Gördi qaddüñ utanup serv-i sehî oldu dü-tā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 5). [göl yüzüñ, -üñ]

Cān bülbülü **göl yüzüñ**-içün ten kafesinde / Qumrı bigidür derd-ile her dem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 3). [göl yüzüñ, -üñ]

Göl yüzüñsüz lāleveş ey gonçe-leb her dem benüm / Dāğ urur sînemde bağrumı yaqar nār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 5). [göl yüzüñ, -üñsüz]

Göl yüzüñ yād eyledükçe gösterür ey gonçe-leb / Bülbül-i cāna cihān gülzārını ḥār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 11). [göl yüzüñ, -üñ]

Gül yüzüñ vaşfını Resmîden işiden şanemā / Gūş idüp zezeme-i murğ-ı hoş-elhānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 13). [gül yüzüñ, -üñ]

gül-âb: 1. Gül suyu.

Hem 'afa'llāh merdüm-i çeşmüm ki bunca za'f-ıla / Çihre-i zerdüme şaçar dem-be-dem hūnīn **gül-âb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 8). [gül-âb]

Didüm haţuñ ne âb-ıla neşv ü nemā bulur / Didi bu sebzezârda dāyim **gül-âb** aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 4). [gül-âb]

Ruĥlaruñdan tamlasun ķo dürr bigi dar la'lüñe / Kim **gül-âb-ile** olur cüllâb-ı cān-perver lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 8). [gül-âb-ile]

2. I. Gül suyu. II. Şarap.

'İzāruñ ābın umar dil hevāsı zülfüñde / Kimüñ ki derd-i seri olsa ol **gül-âb** ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 8). [gül-âb]

ġul: Suçluların boyunlarına ve bileklerine geçirilen zincir, demir halka, pranga, lâle.

Düşmişem şahrālara Mecnūn gibi şeydā olup / Leylî-i zülfüñ girih-gîr olalıdan **ġul** gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 8). [ġul]

ġulām: Kul, köle, esir, bende.

Cevr-ise cāna yitdi kalmadı şabra çāre / Luţf u vefā demidür ey şāh ben **ġulāma** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 6). [ġulāma, -a]

gül-endām: Gül bedenli, gül fidanı gibi güzel ve ince endamlı.

Ol **gül-endāmuñ** leb ü ĥaddinden olduñ ķunki dūr / Lāleveş ķana boyan odlara yan şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 5). [gül-endāmuñ, -uñ]

Sen **gül-endāmuñ** irişmez ķün elüm dāmenine / Yaķamı çāk ideyin ġonce girîbān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 11). [gül-endāmuñ, -uñ]

Ol **gül-endāmı** ġülistānda ĥırāmān ġoriceķ / Okıya bu ġazeli murğ-ı hoş-elhāna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 7). [gül-endāmı, -ı]

Bülbül bigi 'aceb mi āh itsem ey **gül-endām** / Hūn itdi ġonce bigi baġrumı nār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 11). [gül-endām]

ġulġul ol-: ġürültü olmak.

Benüm bu āh-ı şeb-ġirümsüz ey ġül / Seĥer murġında herġiz **ġulġul olmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 6). [ġulġul olmaz, -maz]

göl-gün: Gül renkli, pembe.

Göl-gün ruhuñ letâfeti komadı gülde reng / Şîrîn lebûñ halâveti kıldı nebâtı mât (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 7). [göl-gün]

göl-gün it-: Gül renkli yapmak.

Lâle bigi nûş eyle mül **it** çihreñi **göl-gün** / Nergis gibi maḥmûr u ḥarâb olma özüñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 5). [göl-gün it]

göl-i gülşen-i luṭf: Lütfun gül bahçesinin gülü.

Cüy-ı cuduñla olur tâze **göl-i gülşen-i luṭf** / Bâd-ı ḥulkuñla açılır gonçe-i ḥandân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 19). [göl-i gülşen-i luṭf]

göl-i gülzâr-ı ḥüsn: I. Güzellik bahçesinin gülü. II. Sevgili.

Olma hercâyî inen gel ey **göl-i gülzâr-ı ḥüsn** / Kim düşen elden ele şolar bilürsin gül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 11). [göl-i gülzâr-ı ḥüsn]

göl-i nâzûk-beden: İnce, zarif ve güzel vücutlu sevgili.

Bu Resmî zâr-ı hezâr itmesün mi bûlbülveş / Senüñ bigi **göl-i nâzûk-bedenden** ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 12). [göl-i nâzûk-bedenden, -den]

göl-i şad-berg: Büyük ve katmerli bir gül çeşidi.

Ḥacil kıldı ruhuñ luṭfı **göl-i şad-bergi** bâğ içre / Nitekim müntehâ ḳaddüñ ḥırâmı serv-i bûstânı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 3). [göl-i şad-bergi, -i]

göl-i ter: I. Taze gül. II. Genç, güzel sevgili.

Müşgîn saçuñ ki 'uḳdesi müşkil durur anı / Ḥall idemez şabâ **göl-i ter** şâneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 8). [göl-i ter]

Resmiyâ zâruñ hezâr isterse n'ola ol niğâr / Kim **göl-i terdür** hezârı dem-be-dem zâr isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 14). [göl-i terdür, -dür]

gülistân: Gül bahçesi, gülü çok olan yer.

Ol gül-endâmı **gülistânda** ḥırâmân göricek / Oḳıya bu ğazeli murğ-ı ḥoş-elḥâna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 7). [gülistânda, -da]

göl-'izâr: Gül yanaklı, gül gibi pembe yanaklı.

Beni zâr isterse kūyında n'ola ol **göl-'izâr** / Gülsitânda nağme-i murğ-ı ḥoş-elḥân istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 11). [göl-'izâr]

‘Arızuñ ‘arz olalı ey **göl-‘izār** u gonce-leb / Destesin bir pula almazlar gölüñ bāzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 5). [göl-‘izār]

Resmiyā dil vireli ol **göl-‘izāra** cān-ıla / Arturup efgān-ıla zārum hezār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 13). [göl-‘izāra, -a]

göl-ruh: Göl yanaklı.

Gerçi **göl-ruhlar** hezār ammā baña sensin murād / Ādem olana meşeldür ey perī bir gül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 3). [göl-ruhlar, -lar]

Ey saçları sünbül haıı reyhān u semen-had / V’ey **göl-ruh** u gonce-dehen ü serv-i sehī-ğad (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 2). [göl-ruh]

Gölşen-i hüsnin ki ol **göl-ruh** temāşālandurur / Bülbül-i şūrīdeveş ‘uşşākı güyālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 1). [göl-ruh]

gölşen: 1. Göl bahçesi.

İşidüp zārını Resmînüñ hezārı **gölşenüñ** / Niçe zār olmuş işit vaıı-ti seher var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 13). [gölşenüñ, -üñ]

N’eylerem **gölşeni** yüzüñ var-iken kim ola kim / Qoya dīdārı ide ravza-i Rıdvāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 9). [gölşeni, -i]

Gölşende ne ruııñ bigi rengīn gül açılır / Būstānda ne lebüñ bigi şīrīn şemer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 3). [gölşende, -de]

Ruııñ mānend **gölşende** gül olmaz / Benüm bigi belālu bülbül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 1). [gölşende, -de]

Tā haber viridi seher **gölşende** haddüñden şabā / Gül ‘arağ-rīz oldı kızardı hayādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 11). [gölşende, -de]

Ruııların yād idüp ey gonce-dehen **gölşende** / Güli şermende kılop bülbülü lāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 7). [gölşende, -de]

Gel gül bigi **gölşende** gül ey gonce-dehen kim / Gül yile virüp lāle-i nu‘mān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 7). [gölşende, -de]

2. I. Göl bahçesi. II. Sevgilinin bulunduğı yer.

Sen habīb içün n’ola olsam raķībūñe qarīb / Haşır olur **gölşende** hār-ile gül içün ‘andelīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [gölşende, -de]

‘Arz olursa **gölşeni** cennet yüzine bakmazam / Ol ruıı reşk-i gül-i bağ-ı cinānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 9). [gölşeni, -i]

gölşen-i cân: Gölñlün gül bahçesi.

Yakdı dil lāle-ruhuñ şevk-ıla ey **gölşen-i cân** / Lā-cerem ğonce-lebũñ yādına çāk itdi kabā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 7). [gölşen-i cân]

Sen-idũñ tāze bahārum benüm ey **gölşen-i cân** / ‘Ömrümũñ bāğına irişdi ħazān sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 5). [gölşen-i cân]

gölşen-i cinān: Cennetlerin gül bahçesi.

Buldı bahār-ıla cihān zīnet ü **gölşen-i cinān** / İç mey-i selsebīli ħoş-‘ıyş-ıla sür zamānuñı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 5). [gölşen-i cinān]

gölşen-i ħüsn: Güzelliğin gül bahçesi.

Gölşen-i ħüsnin İlāhī bu ikisinũñ dahı / Gül ğibi ħandān u ħurrem tut cihānda dāyimā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 21). [gölşen-i ħüsnin, -in]

Gölşen-i ħüsnin ki ol gül-ruĥ temāşālandurur / Bũlbũl-i şũrīdeveş ‘uşşākı ğüyālandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 1). [gölşen-i ħüsnin, -in]

Bu dil-i şeydā o bāğa bũlbũl-i ğüyā yiter / **Gölşen-i ħüsnũnde** çeşmũñ nergis-i sehlā yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 18). [gölşen-i ħüsnũnde, -ũnde]

gölşen-i kūy: (Sevgilinin) Mahallesinin gül bahçesi.

Derd ü ğam bigi münāsib hem-rehi vũ zādı var / N’ola Resmî **gölşen-i kūyında** olursa muķīm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 12). [gölşen-i kūyında, -ında]

Resmīyi zār ğörüp **gölşen-i kūyında** nigār / Dir hezār āferīn ol bũlbũl-i ħoş-ĥānumuza
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 13). [gölşen-i kūyında, -ında]

Yād idüp gül yüzũñi **gölşen-i kūyuñda** seĥer / Zārlıķlar kıluram murĝ-ı ħoş-elĥān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 9). [gölşen-i kūyuñda, -uñda]

ğülsitān: 1. Gül bahçesi, ğülistan.

Ben tũrurken kūyuña n’eyler ğelüp zāĝ-ı raķīb / **Ēülsitān** içre muķīm olmaĝa çũn bũlbũl yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 6). [ğülsitān]

Beni zār isterse kūyında n’ola ol gül-‘izār / **Ēülsitānda** naĝme-i murĝ-ı ħoş-elĥān istenũr
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 12). [ğülsitānda, -da]

Bī-dil ü āşũfteyũz kim dil-sitānı bulmaduķ / Bũlbũl-i şũrīdeyũz kim **ğülsitānı** ğörmedũk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 4). [ğülsitānı, -ı]

2. Gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.

Bülbül-i şūrīdeveş zārum hezār olsa n'ola / Bir cemālī **gülsitānı** göz görüp sevdi gönül
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 6). [gülsitānı, -ı]

gülzār: 1. Gül bahçesi.

Rāzumı **gülzāra** iletürse nesīm şubḥ-dem / Ey yüzi gül zār olur bülbül bigi gül zārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 3). [gülzāra, -a]

Ḥaṭṭ-ı 'anber-bārı gördükçe ruḥ-ı dil-dārda / Mūr-ı miskīn mesken itmiş şanuram **gülzārda**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 2). [gülzārda, -da]

Ser-i kūyında işidüp nāleñi Resmî didi düst / Gelmedi bülbül anuñ bigi bu **gülzāra** dahı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 14). [gülzāra, -a]

Gül yüzüñ yād eyledükçe gösterür ey gonce-leb / Bülbül-i cāna cihān **gülzārını** hār intizār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 12). [gülzārını, -ını]

2. Gül bahçesi. (Sevgilinin yüzü bağlamında).

Bülbül-i zāram yüzüñdür çünki **gülzārum** benüm / Her seḥer gel gül gibi güş eyle gül zārum
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [gülzārum, -um]

gümān: Zan, şüphe.

Dil dehānuñ var mıdır ya yok mıdır bilmez yakīn / Söyle ey 'İsā-nefes olsun **gümānı** āşikār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 8). [gümānı, -ı]

gümān it-: Şüphe etmek.

Vaşluña dil **gümān ider** irem diyü velī / Ol ḥod yakīn degül hele bir hoş-gümān-imiş (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 7). [gümān ider, -er]

Bilürken şıdkını 'ilme'l-yakīn yoluñda Resmīnūñ / Yalan söz-ile ḥaqqında **gümān itmek** revā
mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 14). [gümān itmek, -mek]

gümāna düş-: Şüphe duymak, şüphelenmek, kuşkulananmak.

Egerçi dil dehenüñ yok bilür yakīnında / Velī sözüñ işidicek yine **gümāna düşer** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 10). [gümāna düşer, -er]

güm-rāh ol-: Yolunu şaşırmak, kaybolmak.

Zulmet-i zülfünde **güm-rāh olana** 'arz it ruḥuñ / Kim karañu gicelerde mäh-ı tībān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 7). [güm-rāh olana, -ana]

gün: 1. Gün, gündüz.

Ey niçe rûzı ‘ıyd u şebi qadr olanlaruñ / Rüşen **günini** tîre şebistân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 10). [günini, -ini]

Zulmet-i hasret dirîgâ **günlerüm** dūn eyledi / Ol yüzi mihr ü meh-i nâ-mihr-bânımsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 5). [günlerüm, -lerüm]

2. İçinde bulunan gün.

Bilmezem ben ne sezâ bahtum k’anadan toğalı / Hiç fark olmaz **günüm** dünden düğünüm yasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 8). [günüm, -üm]

3. Güneş.

Zülfin ol meh şalmadın ruhsâra ben ağladuğum / **Gün** şehâba girmedin güyâ yire bārān yağar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 6). [gün]

Bir zerre meh ruhuñdan çün kıldı **gün** ziyâ karz / Nûrıyla rüşen oldı beyne’s-semâ’i ve’l-‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 1). [gün]

Gün aydan alur-ıdı Resmî cihānda nûrı / Bir zerre gün yüzinden ger kılsa meh ziyâ karz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 9). [gün]

Didüm olmağıl ey meh-rū iñen bî-mihr ü hercâyî / Didi **gün** rüşen iderse revādur n’ola her cāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 2). [gün]

Min zerre ırgürüdü **gün** gibi ser-semāya / Bir dem kapuñda olsam hem-sāye hāk-i pāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 1). [gün]

gün bigi: Güneş gibi. (Sevgilinin güneş gibi parlak ve güzel yüzü bağlamında).

Nûr-ı ‘adlūñ komadı zerre kadar zulmet-i zulm / **Gün bigi** ‘arz ideliden ruḥ-ı rahşān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 32). [gün bigi]

Gün bigi ‘arz-ı cemāl eyler-idi gāh gehî / Niçe gündür ki tülū‘ itmedi māhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 7). [gün]

gün bigi rüşen ol-: Gün gibi açık, âşikâr olmak, çok açık, besbelli, ortada olmak.

Luṭf-ı ṭab‘uñ Resmiyâ ta‘rîf idüp lâf urma kim / **Gün bigi rüşen olana** resm ü hadd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 12). [gün bigi rüşen olana, -ana]

gün bigi zâhir ol-: Gün gibi açık olmak, çok açık görünmek, besbelli meydanda olmak.

Olalı ol şun‘-ı Hâlık mazharı âşār-ı ‘ışk / Zâhir oldı halk içinde gün bigi esrār-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 12). [gün bigi zâhir oldı, -dı]

gün gibi: Gün gibi açık, çok açık, besbelli.

Ṭālī‘ meded kılaydı bu ben bī-sitāreye / Ol māhı **gün gibi** getirürdüm nezāreye (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 2). [gün gibi]

gün toğ-: Güneşin doğması.

Bir dem yüzüñi görmesem ‘ālem gözüme ıtar olur / Rüşendür ey meh bu ki **gün toğmazsa** ‘ālem tār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 2). [gün toğmazsa, -mazsa]

gün yüzü: (Sevgilinin) Güneş gibi parlak, güzel ve nurlu yüzü.

Gün yüzüñ üzre saçuñ sāye şalup ebr-şifat / Meh-ruhuñ dāyiresin tutdı haıuñ hāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 3). [gün yüzüñ, -ñ]

Gün yüzüñden dūr olalı düstüm zülfüñ gibi / Eyledi rüz-ı münîrüm çün şeb-i tār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 7). [gün yüzüñden, -ñden]

Gün aydan alur-ıdı Resmî cihānda nūrı / Bir zerre **gün yüzinden** ger kılsa meh ziyā karz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 10). [gün yüzinden, -nden]

Zülfüñ ne hümādur ki şehā **gün yüzüñ** üzre / Her lahza şalar sāye açup şeh-per-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 7). [gün yüzüñ, -ñ]

günāh: Suç, kusur.

Ger **günāh-ise** kaşuñ yayına kurbān olduğum / Bilmedüm ma‘zūr tut bi’llāhi kurbān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [günāh-ise, -ise]

ğunc u delāl it-: Naz ve cilve yapmak.

Nāz-ıla ğamzeñ süzüp **ğunc u delāl itmek** neden / Şol kara kaşuñ çatup göñlüm melāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 3). [ğunc u delāl itmek, -mek]

ğunc-i la‘l: (Sevgilinin) Lal gibi kırmızı dudağının işvesi, cilvesi.

Ğonce **ğunc-i la‘lüne** beñzetdügi-çün kendüyi / Güşmāl irdi aña dest-i şabādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 13). [ğunc-i la‘lüne, -üne]

güneh-kār ol-: Günaha girmek, dinî bakımdan suç sayılan bir şey yapmak.

Mihrüm-içün ey melek-simā beni redd eyleme / Kim **güneh-kār olmağ** ādem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 6). [güneh-kār olmağ, -mağ]

Sevdüğüm ma‘zūr tut yakma beni hecr odına / Kim kıyāmetde olur Aḥmed günehkār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 10). [günehkār olur, -ur]

güneh-kârluğ: Günahkâr olma durumu.

Sevdüğüm mey virür ey düst **güneh-kârluğum** / Ki_arturursın dün ü gün āhum-ıla zârluğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 5). [güneh-kârluğum, -um]

günehsüz bir kûl olmaz: Yanılmayan, kusur işlemeyen insan yoktur.

Seni sevdüğümü ma'zûr tut kim / **Günehsüz** pâdişāhum **bir kûl olmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 14). [günehsüz bir kûl olmaz]

güneş: Güneş, şems.

Güneş bendeñ gibi her gün kapuñda / Geyer zerrîn-ķabālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 7). [güneş]

ğurûr-ı hûsn: Güzelliğın gururu.

Ğurûr-ı hûsn-ile nāz itme_iñende 'āşıkā kim / Niçe senüñ bigi hûsn-i ĥasenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 13). [ğurûr-ı hûsn-ile, -ile]

gûş: Kulak.

Dürr dişüñ vaşfında_işitsün nazm-ı güher-bārumı / Gûşvārı **gûşına** lû'lü'-i şeh-vār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 12). [gûşına, -ına]

Sözlerüm dürrini devrān **gûşına** rabt itmege / Yok mecālüm gerçi tab'um tîzdür elmāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 11). [gûşına, -ına]

gûş eyle-: İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Bülbül-i zāram yüzüñdür çünki gülzārum benüm / Her seher gel gül gibi **gûş eyle** gül zārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [gûş eyle]

Gûş eylegil ey düst ki medhüñi çemende / Resmî bigi bir bülbül-i hoş-h'ān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 11). [gûş eylegil, -gil]

Gûş eyleseñ figānumı ey gül 'aceb mi kim / Bülbül bigi hemîşe şenā-h'ānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 15). [gûş eyleseñ]

Ĥasretüñden nālişüm **gûş eyleyen** dir düstum / Resmîyā bu itdügüñ efğān elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 13). [gûş eyleyen, -yen]

Ey nuql-i leblerüñ-ile şîrîn şarāb-ı telh / **Gûş eyleyen** sözüñi görür ķand-i nāb telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 2). [gûş eyleyen, -yen]

gûş it-: Kulak vermek, işitmek, dinlemek.

Nālesi kılsa āhına āheng / Cûş ider **gûş iden** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 14). [gûş iden, -en]

Gül yüzün vaşfını Resmiden işiden şanemā / **Güş idüp** zezeme-i murğ-ı hoş-elhānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 14). [güş idüp, -üp]

Nüş it sem-ise şunduğı sākî-i şeker-leb / **Güş it** ne-y-ise nağme-i kânün u def ü nây (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 8). [güş it]

Şevk-ı gül-i ruhuñla fiğānını Resmîñ / **Güş itmedüñse** bülbül-i nağme-serāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 14). [güş itmedüñse, -medüñse]

güşāde: Açma, açılış, açılmış, açık.

Ey şîve-i çeşmüñle **güşāde** der-i fitne / Āşüb-ı cemālūñ-ile pür kişver-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 1). [güşāde]

güş-ı ney ü nüş-ı mey it-: Ney dinlemek ve şarap içmek.

Hoş durur **güş-ı ney ü nüş-ı mey itmek** her nefes / Cümle 'ıyş esbābı kim ola müheyyā dem-be-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 11). [güş-ı ney ü nüş-ı mey itmek, -mek]

güşmāl: Kulak bükme, îkaz ve tembih etme.

Ğonce ğunc-i la'lüñe beñzetdügi-çün kendüyi / **Güşmāl** irdi aña dest-i şabādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 14). [güşmāl,]

ğuşşa: Gam, keder, hüzn, tasa.

Di **ğuşşa** kışşasın ko bu eş'arı Resmîyā / Bir bir hikāyet eyle ne hoş-dāstān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 17). [ğuşşa]

Serv-kaddūñ sāyesinde **ğuşşadan** āzād idüm / Başuma oldı belā zülf-i siyeh-kāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 3). [ğuşşadan, -dan]

Sākîyā bāde getür def'-i melāl eyleyelüm / Yoḥsa bir **ğuşşa** ile fikr-i muḥāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 2). [ğuşşa]

Şaykal-ı bāde-y-ile **ğuşşa** ğubārını silüp / Açalum göñlümüz āyîne-miṣāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 5). [ğuşşa]

Düşmedi çengüme niçe yandumsa 'ūdveş / Bir hem-nefes ki **ğuşşa** deminde ḥanīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 30). [ğuşşa]

Sevmeyen Ḥurşîd-ise seni Ferahşād olmasun / **Ğuşşañı** 'ālemde şādī bilmeyen şād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 4). [ğuşşañı, -ñı]

ğuşşa-i cānāne: Sevgilinin kederi.

Ğam degül bîğāne olursa sürür u şādiye / **Ğuşşa-i cānāne** çünkim āşinādur 'āşîka (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 10). [ğuşşa-i cānāne]

ġuşşa-i zülfeyn: İki zülfün hüznü, kederi. (Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi bağlamında).

ġuşşa-i zülfeynüñ ey Resmî muṭavvel kışşasın / Āḥir it aġzın anup kim söz gerekdür muḥtaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 9). [ġuşşa-i zülfeynüñ, -ünü]

ġuşşa-i zülf: (Sevgilinin) Saçının kederi.

Ey perîşân görmesün cem'ıyyet-i şādî yüzün / **ġuşşa-i zülfüñle** her dil kim perîşân olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 8). [ġuşşa-i zülfüñle, -le]

ġuşşa çek-: Gam, keder çekmek.

Geh düst **ġuşşasın çekerem** geh 'adü ġamın / Ḥaḳdan ne gelse kul başına ḥayr u şer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 7). [ġuşşasın çekerem, -erem]

ġuş bur-: Kulaġını bükme, ikaz etme.

Burdı ġuşum çeng-i ġam ṭanbūrveş andan durur / Bezm-i ġamda Resmîyâ ney gibi nālân olduġum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 13). [ġuşum burdı, -dı]

ġuşvâr: Küpe.

Dürr dişüñ vaşfında iştisün nazm-ı ġüher-bârumı / ġuşvârı ġuşına lü'lü'-i şeh-vâr isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 12). [ġuşvârı, -ı]

ġüyâ: Sanki, âdeta.

Zülfün ol meh şalmadın ruḥsâra ben aġladuġum / ġün şehâba girmedin **ġüyâ** yire bârân yaġar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 6). [ġüyâ]

Şaçuñı nisbet iden müşğ-nâba / 'Abîri beñzedür **ġüyâ** türâba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 2). [ġüyâ]

ġüyâlan-: Konuşmak.

ġülşen-i ḥüsnin ki ol ġül-ruḥ temâşâlandurur / Bülbül-i şürîdeveş 'uşşâkı **ġüyâlandurur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 2). [ġüyâlandurur, -durur]

ġüzel: Sevgili, dilber, ġüzel kişi anlamında adlaşmış sıfat.

Ol ḥûb ġazâluñ diyeli vaşfını Resmî / Senüñ ġazelîyâtın okur oldu **ġüzeller** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 14). [ġüzeller, -ler]

'İyd irdi yine ġül gibi zeyn oldu **ġüzeller** / Bülbül bigi biz de diyelüm tâze ġazeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 1). [ġüzeller, -ler]

güzellik: Güzellik, hüsn, cemal.

İñende ‘aşıkā nāz eyleme bugün yarın / **Güzelligüñ** geçicek hüsñüñ i’tibārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 14). [güzelligüñ, -üñ]

Kime kaldı bu **güzellik** ki saña kıla-y-ıdı / Geldi hıttuñ n’ideyüm āh baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 19). [güzellik]

güzer kııl-: Geçmek.

Āh kim sen şems-i ‘ālem-tābuñ irmez sem‘ine / Gerçi efgānum **güzer kıılur** semādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 8). [güzer kıılur, -ur]

güzîn: Seçkin, seçilmiş.

Her şā‘irüñ ki hem-demi bir nāzenîn ola / Şi‘rāya ire şî‘ri kıamudan **güzîn** ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 2). [güzîn]

ha: Hayret ifade eder.

Ha görüp görmezlenürsin Resmî-i āşüfteñi / N’ola geh geh yād iderseñ merhabādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 17). [ha]

h’āba var-: Uyumak, uykuya dalmak.

Gözüñ devrinde ey fettān-ı ‘ālem / Uyandı fitne bahtum **vardı h’āba** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 12). [h’āba vardı, -dı]

haber: Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dair orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.

Terk-i cān itmez dimiş beni yoluñda müdde‘î / Hāşe sultānum işidüldük gibi_olmaz her **haber** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 8). [haber]

Cevr-ile öldürür seni dirlerdi āh kim / Şordum lebinden ol **haber** āhır yalan-ımiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 16). [haber]

Sevdüğüm cāndan seni dilden dimedüm kimseye / Lîk işidürem sever dirler **haber** var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 6). [haber,]

Gönderme rakîbüñ-ile cevruñ **haberin** kim / İnanmazam ol kâfire peygamber olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 9). [haberin, -in]

Cānuma cismümde şordum hāl-i dilden bir **haber** / Bilmezem bu hānda ben dağı mihmānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 7). [haber]

Şabr idüp hicrāna dirler vaşl olur cānāneye / Bir **haberdür** söylenür illā biz anı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 12). [haberdür, -dür]

haber çek-: Ağzından laf almak.

Râz-ı dehānuñı dile şorar bu cānı gör / Dîvāneden ne lu‘b-ıla pinhān **haber çeker** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 4). [haber çeker, -er]

haber vir-: Bir şeyi bildirmek, bir şey hakkında bilgi vermek.

Tā **haber virdi** seher gülşende haddūñden şabā / Gül ‘araķ-rîz oldu kızardı hayādan dūstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 11). [haber virdi, -di]

h‘āb-ı ğurūr: Gurur uykusu, kendini büyük sanma.

Āmîn iden bu virde belādan emîn ola / **H‘āb-ı ğurūrdan** şu ki hergiz uyanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 16). [h‘āb-ı ğurūrdan, -dan]

habīb: Sevilen kimse, sevgili, dost.

Yaşum görüp yüzüme niçün bakmaya **habīb** / ‘Ālemde kıadr-ile hūd olur sîm ü zer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 11). [habīb,]

Kimdür çemende Resmî itümden dimiş **habīb** / Ol bu hāķîre hūd sebeb-i ihtirāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 13). [habīb]

Ser terk iden muħibbe muħibbüm dimiş **habīb** / Bu söze söz nedür dahı şükrāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 11). [habīb]

Hîçe şatdum ‘ālemi gördüm ki her dem yā **habīb** / Ağzuñı yād itdigümce baña cevır eyler raķîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 23). [habīb]

Sen **habīb** içün n’ola olsam raķîbüñe karîb / Haşır olur gülşende hār-ile gül içün ‘andelîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [habīb]

habs: Hapishane.

Geçmeyem zülf ü zenaħdān hevāsından eger / **Habs** içinde geçe ‘ömrüm aşılām dāra dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 10). [habs]

Zülf-ile ğamzeñ çeker çāh-ı zenaħdāndan beni / **Habs** içinden çıkaran kimseyi cellād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 30). [habs]

hacervār: Taş gibi.

Āheni nerm itdi āhum odı germ itmez seni / Āh kim sengîn-dil-imişsin **hacervār** ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 12). [hacervār]

ḥacil kı́l-: Utanç içinde bırakmak, utandırmak, mahcup etmek.

Ḥacil kı́ldı ruḥuñ luṭfı gül-i şad-bergi bāğ içre / Nitekim müntehā ḳaddüñ ḥırāmı serv-i büstānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 3). [ḥacil kı́ldı, -dı]

ḥadd: Yanak.

Ḥaddüñ ne ter ü lebüñ ne şîrîn / Bu anca laṭîf ol ne ḥoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 7). [ḥaddüñ, -üñ]

Bu **ḥadd** ü zülf ü ḳaddi temāşā kılanlara / Ne yāsemîn ü sünbül ü serv-i çemen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 5). [ḥadd]

Ḥaṭuñ **ḥaddüñde** eşkümden n'ola neşv ü nemā bulsa / Ki olur şubḥ-dem tāze çemen itdükde şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 9). [ḥaddüñde, -üñde]

Tā haber virdi seḥer gülşende **ḥaddüñden** şabā / Gül 'araḳ-rîz oldu kızardı ḥayādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 11). [ḥaddüñden, -üñden]

Ol gül-endāmuñ leb ü **ḥaddinden** olduñ çünki dūr / Lāleveş ḳana boyan odlara yan şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 5). [ḥaddinden, -inden]

Bu ḳad ü **ḥad** ü ḥaṭ u zülf temāşāsın iden / Seyr-i serv ü semen ü sünbül ü reyḥānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 3). [ḥad]

ḥadd ü ḥaṭṭ: Yanak ve yüzdeki ayva tüyleri.

Ḥadd ü ḥaṭṭından su'āl itdüm lebinden luṭf-ıla / Dir semendür sebze de bu ol semender nārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 3). [ḥadd ü ḥaṭṭından, -ından]

ḥadd ü leb: Yanak ve dudak.

Ḥadd ü lebüñi zıkr idicek Resmî luṭf-ıla / Rengîn düşer ḡazelleri şîrîn sözleri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 13). [ḥadd ü lebüñi, -üñi]

ḥadd-i semen: Yasemin yanaklı.

Benefşe bigi perîşān olursa tañ mı göñül / Ki zülf-i sünbül [ü] **ḥadd-i semenden** ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 4). [ḥadd-i semenden, -den]

ḥadd-i zātında: Aslında, esasen.

Ḥadd-i zātında gerekdür kişinüñ faẓl u kemāl / İftihār-ı faẓl-ı aşl u nesl ü cedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 13). [ḥadd-i zātında]

ḥaddūñi bil-: Haddini bilmek; seviyesinin ve gücünün ne ölçüde olduğunu bilip ona göre davranmak, kendisine uygun olanının veya yapabileceğinin ötesine geçmemek.

Yüze yüz olma ey meh ol māha **ḥaddūñi bil** / Rūşen durur ki olmaz āyine tutmağ aya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 3). [ḥaddūñi bil]

ḥadeng: I. Ok. II. Sevgilinin kirpikleri.

Ḳavs ebrûsı dil āhûsı **ḥadeng** inkārıdur / Zülf ü ḥālî murğ-ı cānuñ dāne-y-ile dāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 7). [ḥadeng]

ḥadîş-i leb: Dudağının sözü.

Naql eylerem **ḥadîş-i lebüñ** nûş-ı bādede / Meclisde lâ-cerem hoş olur nuql-i şekkerî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 11). [ḥadîş-i lebüñ, -üñ]

ḥadîş-i şem': Mumun haberi.

Ḥadîş-i şem'î gel pervāneden şor / Nişān-ı genci var vîrāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 1). [ḥadîş-i şem'î, -i]

ḥāk: 1. Toprak.

Sînemi şevḳ-ı lebüñle gül gibi çāk isterem / Rūyumı mihr-i ruḥuñla lâleveş **ḥāk** isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 2). [ḥāk]

Cüy-bār-ı çeşmüme şalma beni ey serv-ḳad / Bir avuç **ḥāki** iki seyl-āba sedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 4). [ḥāki, -i]

Ben ki yād-ı nergis-i mestüñle olam ḥāk-i rāh / Rūz-ı maḥşer ḳalduram ser **ḥākden** mest ü ḥarāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 10). [ḥākden, -den]

Heves-i ābla sirişt itmiş-imiş **ḥākümi** āh / Seng-i sevdā-y-ıla bennā beni bünyād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 5). [ḥākümi, -ümi]

2. I. Toprak. **II.** Zavallı, düşkün, değersiz âşık.

Sāyeñ gibi yüz yıl yüzüm üzre sürinem serverā / Ben **ḥāke** rahm idüp eger bu kez yüzüme baḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 6). [ḥāke, -e]

3. I. Toprak. **II.** Âşığın yanıp küle dönmüş bedeni.

Hecr odına yandurursın yile virüp **ḥākümi** / Cevr-ile ḳan ağladursın zār u zār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 5). [ḥākümi, -ümi]

Seyf-i sitemle dehr seni itmedin helāk / Ḥāk olmadın bu cism ü yile varmadın bu **ḥāk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 8). [ḥāk]

4. Dünya.

Dünyâ denî durur aña dānā tayanmaya / Bād añlayan bu **hāki** zihî pāk-dīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 20). [hāki, -i]

hāk it-: Helak etmek, toprağa sermek, öldürmek. (Büyük sıkıntı vermek, yakıp küle çevirmek bağlamında).

Düstum yaqdı hevāñ-ıla beni bu nār-ı ‘ışk / **Hāk ider** saçmazsa āb-ı luṭfuñ āhir-kār-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 2). [hāk ider, -er]

Hāk itdi hevā oda yaqup cismini luṭf it / Şu sep ki biraz diñlene ol nāra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 7). [hāk itdi, -di]

Dilde ğam cānda elem dīdede nem serde hevā / Beni **hāk itdi** göreyin kim oda yana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 12). [hāk itdi, -di]

hāk ol-: I. Toprak olmak. II. Ayaklar altında çiğnenmiş hale gelmek, hor ve hakir duruma düşmek, mahvolmak, toprak olmak, ölmek.

Gül yile vardı vü āb oldı ruḥuñ reşki-y-ile / Lāle **hāk oldı** ḥasedden oda yandı cigeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 6). [hāk oldı, -dı]

Seyf-i sitemle dehr seni itmedin helāk / **Hāk olmadın** bu cism ü yile varmadın bu hāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 8). [hāk olmadın, -madın]

Ben kim yoluñda_ey serv-kaḍ sābit-kaḍem **olam** çü **hāk** / Sen şu gibi her sū revān olup revā mı aḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 3). [hāk olam, -am]

Gerd-i kūyında belā-y-ıla budur **hāk olduğum** / Tā ki bir gün sāye şala üstüme bālā-yı dūst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 5). [hāk olduğum, -dugum]

Āb-ı vaşla irmedin **oldum** hevā yolında **hāk** / Veh ki yandum āteş-i hicrān elinden el-ġiyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 7). [hāk oldum, -dum]

hāk-i pāy: (Sevgilinin) Ayak bastığı toprak.

Mīn zerre irgürürdüm gün gibi ser-semāya / Bir dem ḳapuñda olsam hem-sāye **hāk-i pāya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 2). [hāk-i pāya, -a]

Birisi ğazzāzdur zūlfı kemendi perniyān / Biri zergerdür ki **hāk-i pāyi** durur kīmyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 6). [hāk-i pāyi, -i]

hāk-i pāyüñe yüz sür-: (Sevgilinin) Ayak bastığı toprağa yüz sürmek.

Hāk-i pāyüñe yüzün sürmek-içün bād-ı şabā / Bī-ser ü pā sürinür her dem düşüp yollarda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 15). [hāk-i pāyüñe yüzün sürmek-içün]

hāk-i rāh ol-: I. (Sevgilinin) Yolunun toprağı olmak. II. Uğrunda toprak olmak; sevgili için her şeyi yapmak, yoluna kul köle olmak.

Ġayret-ile **hāk-i rāhuñ olduġum** cānā bu kim / Dāmenūñi gerd-i hāk-i ġayrdan pāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 5). [hāk-i rāhuñ olduġum, -duġum]

Ben ki yād-ı nergis-i mestūñle **olam hāk-i rāh** / Rūz-ı mahşer kıalduram ser hākden mest ü harāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 9). [hāk-i rāh olam, -am]

hāk-i remīm: Toprak (altında) çürümüş (kemik).

Şol bādeden ki āb-ı hayāt Hızır bigi / **Hāk-i remīme** cür‘ası yuhyi’l-‘izāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 4). [hāk-i remīme, -e]

hāk: Allah, Tanrı.

Eşigüñde beni öldürme bilürsin ki şehā / **Hāk** harām eyledi kaçd itmegi şayd-ı Hareme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 12). [hāk]

Resmî diler vişālūñi **Hākdan** didüm didi / Billāh bu icābet olacaķ du‘ā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 13). [hākdan, -dan]

Geh düst ġuşşasın çekerem geh ‘adū ġamın / **Hākdan** ne gelse kıul başına hayr u şer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 8). [hākdan, -dan]

‘Uşşāķa Resmiyā ġam-ı dildür nevā hemīn / Minnet **Hākā** ki çün degülüz bī-nevā-yı ġam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 10). [hākā, -a]

Resmî şikāyet itme felekden ki her zamān / **Hākdan** ne resme kim ine fermān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 36). [hākdan, -dan]

hāk yolu: Allah’a eriştiren yol, doğru yol, hidāyet.

Her kim ki **Hāk yolında** ola menzilet bulan / Oldur cihānda devlet-ile salţanat bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 21). [hāk yolında, -nda]

hākīķat: Asıl olan durum ve şekil, gerçek, asıl, künh.

Şūfiye şorma bāde-i şāfuñ şafāsını / Bu meşrebūñ **hākīķatūñ** ehl-i şafāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 6). [hākīķatūñ, -üñ]

hākīr: Deġersiz, itibarsız, küçük.

Kimdür çemende Resmî itümden dimiş hābīb / Ol bu **hākīre** hod sebeb-i ihtirāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 14). [hākīre, -e]

hākister: Kül.

Ṭurfedür bu kim beni yağduğça bu nār-ı hevā / Gözlerüm seyl-āb ağıdur lık ben **hākisterem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 4). [hākisterem, -em]

hākķ: Herhangi bir kişiye veya duruma dair, onunla ilgili.

Bilürken şıdkını ‘ilme’l-yaķın yoluñda Resmînüñ / Yalan söz-ile **hākķında** gümān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 14). [hākķında, -ında]

hākķ: Doğru, gerçek.

Aħsen-i taķvıme inkār itse tañ mı müdde’î / **Hākķa** kārı bāṭluñ her vech-ile inkār-imış (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 10). [hākķa, -a]

hāk-sār-ı hicrān: Ayrılık düşkünü, ayrılık acısından perişan olmuş, hakir.

Āb-ı gama ģarīkam ‘ışķ odına ģarīkam / Şaldı hevāya tā kim ben **hāk-sār-ı hicrān** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 8). [hāk-sār-ı hicrān]

hāl: Hal, durum, vaziyet.

Hālın görenüñ pārelenür yüregi ģamdan / Raħm eyleseñ aña n’ola bir pāre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 3). [hālın, -in]

Ağlasam **hālūmi** bahre acıyup cūşa gelür / Söylesem derd-i dilüm taşa içi taşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 5). [hālūmi, -ümi]

Bu derd-i dil ki bende durur **hālūmi** benüm / Miħnetler-ile derde giriftār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 3). [hālūmi, -ümi]

Şehā Resmî-i dil-ħaste yatur derd-ile peyveste / Ya dermān eyle derdine ya nice ola **hālın** di (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 10). [hālın, -in]

Bu semen-bū sünbülüñ kıldı perīşān **hālūmi** / Eyledi bî-bāde mest ol gözleri şehlä beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 11). [hālūmi, -ümi]

İncinme düstum saña ger **hālüm** ağlasam / Kim künc-i ģamda hecr-ile giryānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 13). [hālüm, -üm]

Kūh-ı ģamda ol ģusrev-i şîrîn-dehen **hālüm** görüp / Bu mıdur ol tağ delen Ferhād-ı dîvānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 5). [hālüm, -üm]

‘Āşık-ı mey-ħ’ār-ıla **hālın** beyān itmek içün / Bülbül okur defter-i gülden hoş-evşāf-ı şürüh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 7). [hālın, -in]

Maħabbet dāmdur maħbüb dāne / Düşüben dāma **hālī** dāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 6). [hālī, -i]

Mübtelâñam niçe demdür raḥm idüp bir gün baña / Dimedüñ **ḥālũñ** nedür ey mübtelâsı
derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 12). [ḥālũñ, -ũñ]

Niçe kim **ḥālũme** raḥm eyle nazar kı l dir-idüm / ‘Āşıkuñ almağıl āhını ḥazer kı l dir-idüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 9). [ḥālũme, -ũme]

Didi dil n’olur var ey bî-çāre nedür aña **ḥāl** / Didüm āḥir cān-ısa maḥşūd-ı nāzuñdan me’āl
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 23). [ḥāl]

Cānumı mest itdi la’li şevkı bî-şahbā benüm / **Ḥālũme** kılmaz nazar ol gözleri şehlā benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 28). [ḥālũme, -ũme]

Şemmesini **ḥālũmũñ** tahrîr iderdüm Resmiyā / Ger meded irse midād u ḥāme vü kırtāsdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 13). [ḥālũmũñ, -ũmũñ]

ḥāl: Vücuttaki küçük esmer benek, ben.

Ḳavs ebrūsı dil āhūsı ḥadeng inkārıdur / Zülf ü **ḥālî** murğ-ı cānuñ dāne-y-ile dāmıdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 8). [ḥālî, -î]

Ḳaşd ider **ḥālũñe** dil dām-ı saçuñdan saçınur / Murğ-ı zîrek gibi kim dāyireden dānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 5). [ḥālũñe, -ũñe]

Her ki dil bağlasa ol turre-i müşgîn-resene / Yiridür kim düşe **ḥālũñ** gibi çāh-ı zekāna (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 2). [ḥālũñ, -ũñ]

Nice şayd olmasun ey şayyād-ı murğ-ı cān u dil / Dānedür **ḥālũñ** saçuñ dām-ı belādur ‘āşıka
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 12). [ḥālũñ, -ũñ]

ḥalāş: Kurtulma, kurtuluş.

İstemez dîvāne dil çāh-ı zenaḥdāndan **ḥalāş** / Gerçi her kişi diler kim ola zindāndan **ḥalāş**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 1). [ḥalāş]

Çün cefā vü cevri cānānuñ vefādur ‘āşıka / Ḳankı bî-cāndur kim ister cevri-i cānāndan **ḥalāş**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 6). [ḥalāş]

ḥalāş bul-: Kurtulmak.

Keştî-i cismüm ire bir gün kenār-ı vuşlata / Ger **bulursañ** Resmiyā girdāb-ı hicrāndan **ḥalāş**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 10). [ḥalāş bulursañ, -ursañ]

Boynuma düşelden saçuñuñ bend-i belāsı / **Bulmağa ḥalāş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad
1, Mısra 12). [ḥalāş bulmağa, -mağ, -a]

ḥalāş eyle-: Kurtarmak, halâs etmek.

Çemende bezm-i ḥāş eyle dilüñ ğamdan **ḥalāş eyle** / Semā‘-ı kavı-i ḥāş eyle sözün işitme her ‘āmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 9). [ḥalāş eyle]

ḥalāş kıl-: Kurtarmak.

Zülf-i dil-ber gibi ‘ālemde bulur ‘ömr-i dırāz / Her ki cānını **kıla** ol çeşm-i fettāndan **ḥalāş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 4). [ḥalāş kıla, -a]

Mısr-ı ḥüsninden nigāruñ şām-ı zülfidür sebep / **Ḳılmağa** cān Yūsufın çāh-ı zenaḥdāndan **ḥalāş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 8). [ḥalāş kılmaga, -mağa]

ḥalāş ol-: Kurtulmak, halâs olmak.

İstemez dîvāne dil çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş / Gerçi her kişi diler kim **ola** zindāndan **ḥalāş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 2). [ḥalāş ola, -a]

Her belā bendinden **olsun** iki ‘ālemde **ḥalāş** / Bend-i zülfüñde özin bir dem giriftār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 5). [ḥalāş olsun, -sun]

ḥalāvet: Hoşluk, tatlılık, zevk.

Gül-gün ruḥuñ leṭāfeti ḳomadı gülde reng / Şîrîn lebüñ **ḥalāveti** kıldı nebâtı māt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 8). [ḥalāveti, -i]

ḥalāyık: Cariye, hizmetçi.

Vācib durur ki ḥükmüñ sünnet bile **ḥalāyık** / Ḥuddāma ḥıdmet-i şeh zîrā olup durur farz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 3). [ḥalāyık]

hāle: Ayın, bazen de güneşin etrafında görülen parlak halka şeklindeki ışık, ay ağılı, ayla.

Gün yüzüñ üzre şaçuñ sāye şalup ebr-şıfat / Meh-ruḥuñ dāyiresin tutdı ḥaṭuñ **hāle** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 4). [hāle]

ḥalel: Bozukluk, eksiklik, fesat, noksan.

Şöyle içelüm şād oluben cāmı ki dilden / Ğam ḥānesine şu‘le gele gide **ḥaleller** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 12). [ḥaleller, -ler]

ḥālī degül: Uzak değil, boş değil.

Didüm gönülüm **degül** bir laḥza **ḥālī** çeşm-i ḥışmuñdan / Didi ser-beste iden ṭaḥ mı çekse şūr u ğavġāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 5). [ḥālī degül]

ḥāl-i dil: Gönlün vaziyeti, durumu.

Cānuma cismümde şordum **ḥāl-i dilden** bir haber / Bilmezem bu ḥānda ben daḥı miḥmānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 7). [ḥāl-i dilden, -den]

ḥāl-i miskîn: Misk kokulu ben.

Ḥāl-i miskînüñ ruḥuñda ey büt-i Çîn ü Ḥaṭā / Şanki Hindū-beççedür Rûm iline düşmiş ğarîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 3). [ḥāl-i miskînüñ, -üñ]

ḥāl-i siyāh: Siyah ben.

Birinüñ **ḥāl-i siyāhı** dāne-i ğam dillere / Birisinüñ zülfi ağı cānlara dām-ı belā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 11). [ḥāl-i siyāhı, -ı]

ḥāl-i zār: Ağlama, inleme hali.

Cevr ü cefā-yı yārı dil-āzār olan bilür / Bu **ḥāl-i zārı** yārı dil-āzār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 2). [ḥāl-i zārı, -ı]

ḥālîş: Saf, temiz ve samimi.

Ḥālîş iken ḳalbüm iksîr-i ğamuñla ey sîm-ber / Şevḳ-ı rûyuñ beñzümi zer bigi zerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 7). [ḥālîş]

ḥālîş eyle-: I. Temizlemek, arındırmak, saf hale getirmek. II. Değerli hale getirmek.

Cevher-i cām-ıla ḳalbüñ **ḥālîş eyle** zer gibi / Jeng-i ğamdan tā dilüñ āyîne gibi ola pāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 11). [ḥālîş eyle]

ḥālîş ḳıl-: Arıtmak, temizlemek.

Ten pütesinde ḳalbümü **ḥālîş ḳılup** benüm / Zerd ide zer bigi yüzümü kîmyā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 3). [ḥālîş ḳılup, -up]

ḥalk: İnsanlar, ahali.

Yolumda ‘ār-ıla nāmūsı terk itdüñ diyü **ḥalka** / Beni bed-nām u rüsvā-yı cihān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 11). [ḥalka, -a]

Nālemi işitdi dil-ber remz-ile didi ki hey / Āb-ı rûyuñ yok mı **ḥalka** şerm-sār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 12). [ḥalka, -a]

Zülfüñden urdı dem n’ola fāş olsa **ḥalka** benüñ / Töhmet degül mi bu begüm ol yüzi ḳaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 9). [ḥalka, -a]

Didüm ağlatmağıl beni melāmet eyleme **ḥalka** / Didi ‘aşîḳ aña dîrler ola bed-nām u rüsvāyî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 9). [ḥalka, -a]

halk içinde: İnsanların içinde, halk arasında.

Olalı ol şun'-ı Hālîk mazharı âsâr-ı 'ışk / Zâhir oldı **halk içinde** gün bigi esrâr-ı 'ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 12). [halk içinde]

halk-ı cihân: Bütün insanlar.

Tûfân-ı yaşum Nûhlayın **halk-ı cihânı** / Ey Hızır-dem iriş ki ider ğarkâ-i deryâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [halk-ı cihânı, -ı]

hall it-: Çıkar yol bulup yoluna koymak, çözmek.

Müşgîn saçuñ ki 'ukdesi müşkil durur anı / **Hall idemez** şabâ gül-i ter şâneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 8). [hall idemez, -emez]

hâlûme acı-: Merhamet etmek.

Acıyup cûş kıla **hâlûme** baħr ağlarsam / Yüregi taşâ taşâ derd-i dilüm söylersem (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 9). [hâlûme acıyup, -yup]

halvet-nişîn ol-: Halvette oturmak, inzivâyâ çekilmek.

Mey-hâne küşesindeki **halvet-nişîn ola** / Ne âl ider görüñ baña çarh-ı kebûdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 25). [halvet-nişîn ola, -a]

ham eyle-: Yay biçiminde, eğri, bükülmüş hale getirmek. (Boyunu bükmek, iki büküm etmek bağlamında).

Tağup belâ kemendin boynuma dest-i hasret / Kaddüm büküp **ham eyler** her-bâr bâr-ı hicrân (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 4). [ham eyler, -r]

hamd-h'ân it-: Şükretmek.

Ben niyâz arturduğum nâz eyledükçe sen bu kim / **Hamd-h'ân iden** gedâyı şehirüñ in'âmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 6). [hamd-h'ân iden, -en]

hâme: Kalem.

Mâ-cerâ-yı çeşümü yazdukça Resmî deftere / Neşr olur **hâmem** dilinden nazm-ı lü'lü'-i hoş-âb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 16). [hâmem, -m]

Dutışur odlara evrâk u **hâme** kan ağlar / Çü Resmî başlaya yazmağa mâ-cerâ-yı firâk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 13). [hâme]

Şerh eyle ğamuñ Resmî ki kan ağlaya **hâme** / Yaz sūz-ı dilüñ defter ü dîvân oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 13). [hâme]

Kaşd eyledüm ki yazam bir iştiyâk-nâme / Odlara yandı kâğıd kana boyandı **hâme** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 2). [hâme]

hammâr: Şarap yapıp satan kimse.

Hamâmra yasağ eyleyeli dâver-i devrân / Her ehl-i dilûn hânesi mey-hâne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 7). [hamâmra, -a]

hamrâlan-: Kırmızılaşmak, kızarmak.

Lâle-i la'lîn-lebüñ şevkı yaķarsañ odına / Luţf-ı haddüñ güllerin şerm-ile **hamrâlandurur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 6). [hamrâlandurur, -durur]

hân: Türkler'de hâkâna baēlı devlet başkanlarına veya müstakil beyliklerin başkanlarına verilen isim, emir.

Dil kişveri zulm-ile harâb oldu ser-â-ser / Bir 'adl-ile ma'mûr idici **hân** ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 6). [hân]

hân: 1. Şehirlerde, kasabalarda veya yolların geçit yerlerinde yolcuların konaklaması, kendilerinin ve hayvanlarının geceleme için yapılmış bina.

Cānuma cismümde şordum hâl-i dilden bir haber / Bilmezem bu **hānda** ben daēı mihmānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 8). [hānda, -da]

2. Han, meyhane.

Merdüm-i çeşmüm siyeh-püş oldu yaşum-çün şehā / **Hānda** kan olsa mâtem şimdi mi olduēı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 8). [hānda, -da]

hançer: I. Hançer, kılıç. II. Sevgilinin kaşı, kirpiēi ve bakışı.

Derd-i dil cān oynamaēa zülf ü ğamzeñ üstine / Cān-bāzuñ lu'b[1] ekşer çenber ü **hançerdedür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 8). [hançerdedür, -dedür]

Başuban baērına dil tıflı hayālin müjeñüñ / Cān virüp derd-ile dir kim nice **hançercik** olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 8). [hançercik, -cik]

Zülfüñüñ zencirine yüz biñ dil ü cānlar esir / Ğamzeñüñ **hançerlerinden** şad hezārān sîne çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 6). [hançerlerinden, -lerinden]

hançer çek-: I. Hançer çekmek; saldırmak. II. Sevgilinin aşıēa yaralayıcı yan bakış atması.

Göñlüme gelse hayāl-i ğamzesi **hançer çeker** / Şoēbeti bed-mest olan elbette ğavēālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 7). [hançer çeker, -er]

ḥandān: 1. Gülen, şen, neşeli.

Sen meclis-i raķībde **ḥandān** u şād-mān / Ben künc-i ğamda zār u perīşān u dil-figār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 9). [ḥandān]

2. I. Açılmış gül. II. Gülen.

Gülşen-i ḥüsnin İlāhî bu ikisinüñ dahı / Gül gibi **ḥandān** u ḥurrem tut cihānda dāyimā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 22). [ḥandān]

ḥandān it-: I. Çiçek açtırmak. II. Güldürmek, sevindirmek.

Evvel kimüñe gül gibi **ḥandān ider** felek / Āḥir benefşe gibi perīşān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 1). [ḥandān ider, -er]

ḥande_it-: Gülmek.

Luţf-ıla **ḥande_ider** leb-i şîrîn yārümün / Ya'nî nemek şaçar yüregümdeki yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 7). [ḥande_ider, -er]

ḥāne: Ev.

Ḥammāra yasağ eyleyeli dāver-i devrān / Her ehl-i dilün **ḥānesi** mey-ḥāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 8). [ḥānesi, -si]

ḥāne-i ḥammār: Şarap yapıp satanın evi, meyhane.

Görelî mestāne çeşmün zāhid-i ḥalvet-nişîn / Rehn-i mey ḳor ḥırķasını **ḥāne-i ḥammārda** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 10). [ḥāne-i ḥammārda, -da]

Çün beni la'lün şafāsı kıldı rind ü mey-perest / Şimdiden girü maķāmum **ḥāne-i ḥammār-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 4). [ḥāne-i ḥammār-imiş, -imiş]

ḥāne-perver: I. Evde yetişmiş. II. Gözü açılmamış, dünyayı tanımayan ev çocuğu.

Cān ḥayālî dile gelmek dilese Resmî n'ola / Ḥāne-perverdür ider ḥıdmet-i miḥmāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 14). [ḥāne-perverdür, -dür]

ḥ'ān-ı kerem: Cömertlik sofrası.

Süfre-i mihr [ü] seḥā tebs-ile olur bu nücüm / Sen ki dîvān-ı 'aţāda dōkesin **ḥ'ān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 38). [ḥ'ān-ı kerem]

N'ola **ḥ'ān-ı keremün** toylasa ben dervişün / Ki_olmuşam zāviye-i luţfuña miḥmān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 39). [ḥ'ān-ı keremün, -ün]

hanîn ol-: Bir şeye karşı duyulan şiddetli arzudan dolayı ağlamak, inlemek, feryat etmek.

Düşmedi çengüme niçe yandumsa ‘üdveş / Bir hem-nefes ki guşsa deminde **hanîn ola** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 30). [hanîn ola, -a]

hân-kâh: Tekke, dergah.

Olduñ-ısa mürîd ne dir pîrûñ añlağıl / Şeyhî ko **hân-kâhı** harâbâta kaşd kıl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 34). [hân-kâhı, -ı]

hâr: Diken.

Hârsuz bir güli yok çünki cihân gülşeninüñ / Şad-hezâr olur-ısa murğ-ı hoş-elhânına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 7). [hârsuz, -suz]

Sen habîb içün n’ola olsam rakîbüñe qarîb / Haşr olur gülşende **hâr-ile** gül içün ‘andelîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [hâr-ile, -ile]

Gül yüzüñ yâd eyledükçe gösterür ey gonce-leb / Bülbül-i câna cihân gülzârını **hâr** intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 12). [hâr]

Bî-çâre ‘andelîb ü gül ü **hâr** kışşasın / Ârâm-ı cânı münis-i ağıyâr olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 9). [hâr]

harâb: Çok sarhoş, kötü durumda, bitik, perişan

Göñül yıkıldı gözüm hânesin pür-âb ister / Meşel durur yıkılan kamusı **harâb** ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 2). [harâb]

harâb ol-: 1. Kötü duruma düşmek, perişan olmak.

Dil kişveri zulm-ile **harâb oldı** ser-â-ser / Bir ‘adl-ile ma‘mûr idici hân ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 5). [harâb oldı, -dı]

Lâle bigi nûş eyle mül it çihreñi gül-gün / Nergis gibi maḥmûr u **harâb olma** özüñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 6). [harâb olma, -ma]

2. Harap duruma gelmek, perişan olmak, yıkılmak.

Göñlümüñ ma‘mûresi ger Mısr-ise **olsun harâb** / Ey ‘azîz aña çü Yûsuf gibi sulṭân olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 5). [harâb olsun, -sun]

harâbât: Meyhane.

Olduñ-ısa mürîd ne dir pîrûñ añlağıl / Şeyhî ko hân-kâhı **harâbâta** kaşd kıl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 34). [harâbâta, -a]

ḥārālandur-: Çok sertleştirmek.

Āheni nerm eyler āhum āteşi bu tūrfedür / Saḥt ider göñlüñi sīneñ sengi **ḥārālandurur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 12). [ḥārālandurur, -ur]

ḥarām eyle-: Yasaklamak; bir şeyin yapılmamasını buyurmak, yasak etmek.

Eşigüñde beni öldürme bilürsin ki şehā / Haḥ **ḥarām eyledi** ḳaşd itmegi şayd-ı Hareme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 12). [ḥarām eyledi, -di]

ḥarām it-: Hayrını görmemesini, yaramamasını dilemek, (o şeyi) onun hakkı olarak kabul etmemek.

Ki_āyet-i ḥüsnüñle sen vaşluñ **ḥarām itdüñ** baña / Ben ḥarāmî çeşmüñe ḳanum ḥelāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 9). [ḥarām itdüñ, -düñ]

ḥarāmî çeşm: I. Harāmî, haydut göz. II. Sevgilinin âşığın gönlünü yaralayıcı bakışları.

Ki_āyet-i ḥüsnüñle sen vaşluñ ḥarām itdüñ baña / Ben **ḥarāmî çeşmüñe** ḳanum ḥelāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 10). [ḥarāmî çeşmüñe, -üñe]

ḥarāmî göz: I. Haydut, hırsız göz. II. Sevgilinin âşığın gönlünü çalan gözleri, etkileyici ve yaralayıcı bakışları.

Seni **ḥarāmî gözleri** öldürür-ise Resmiyā / Ḳatline ḥūn bahāñı tūt eyle ḥelāl ḳanuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 9). [ḥarāmî gözleri, -leri]

Gerçi nā-ḥaḥ yire dökdüñ şanemā ḳanumuzu / Bir **ḥarāmî gözüñe** anı ḥelāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 10). [ḥarāmî gözüñe, -üñe]

ḥarem-i ḥürmet: Hürmetli, saygıdeğer harem.

Ḥarem-i ḥürmetüñe aḡyārı / Maḥrem itmek neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 7). [ḥarem-i ḥürmetüñe, -üñe]

ḥār-ı belā: Bela dikenini.

Beni bülbul bigi **ḥār-ı belāda** inledüp dā'im / Sen aḡyār-ıla seyr-i gülsitān itmek revā midur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 7). [ḥār-ı belāda, -da]

ḥār-ı cefā: Eziyet dikenini.

Bāḡ-ı cihānda ey niçe bī-çāre bülbulüñ / **Ḥār-ı cefā-y-ıla** cigerin ḳan ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 4). [ḥār-ı cefā-y-ıla, -yıla]

Ḥūn olur **ḥār-ı cefā-y-ıla** dili lāle-şıfat / Her ki bülbül ola sen yüzi gül ü gonce-fem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 5). [ḥār-ı cefā-y-ıla, -yıla]

ḥarîk: Yangın, yanmış.

Āb-ı ğama ğarîkam ‘ışk odına **ḥarîkam** / Şaldı hevāya tā kim ben ḥāk-sār-ı hicrân (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 7). [ḥarîkam, -am]

ḥarîm: I. Yabancılar yasak olan, yabancılardan korunan mukaddes yer. II. Harem dairesi.

Bîġāneler **ḥarîmüñe** maḥrem olup şehā / Redd olmağ āşinālar o derden revā mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 7). [ḥarîmüñe, -üñe]

ḥarîm-i ka‘be: Kâbe'nin yabancılardan korunan mukaddes yeri.

Merve kapuña sa‘y-ıla yüz sürdüğüm bu kim / Tavāf **ḥarîm-i Ka‘bede** billāh şafā mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 6). [ḥarîm-i ka‘bede, -de]

ḥarîm-i kūy: Sevgilinin yabancılar yasak olan, yabancılardan korunan mukaddes semti, mahallesi.

Hey elā gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden / Çün **ḥarîm-i kūyuñı** Beytü’l-Ḥarām itdün baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 6). [ḥarîm-i kūyuñı, -uñı]

ḥāş u ‘ām: Seçkin kimseler ve halk, herkes.

‘Uşşākuñ olan gerçi kılur da‘vî-i ihlās / Ger **‘ām u eger ḥāş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 20). [ḥāş u ‘ām]

ḥasan: Hz. Peygamberin torunu Hz. Hasan.

Biri ḥulķıyla Ḥüseyn ü biri ḥüsniyle **Ḥasan** / Lîk ikisinüñ daḥı nām-ı şerîfî Muştafā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 3). [ḥasan]

ḥāşe: "Asla, kat’iyen, hiçbir şekilde" anlamında kullanılan ret sözü.

Terk-i cān itmez dimiş beni yoluñda müdde‘î / **Ḥāşe** sultānum işidüldük gibi_olmaz her ḥaber (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 8). [ḥāşe]

ḥased: Çekememe, kıskanma.

Gül yile vardı vü āb oldu ruḥuñ reşki-y-ile / Lāle ḥāk oldu **ḥasedden** oda yandı cigeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 6). [ḥasedden, -den]

ḥasen: Güzel.

Ol **ḥasen** ḥüsnüñ idelden berü vaşfın Resmî / Ḥüsn-i üslûb-ıla eş‘ârı irişdi ḥasene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 13). [ḥasen]

Ol ḥasen ḥüsnüñ idelden berü vaşfın Resmî / Ḥüsn-i üslûb-ıla eş‘ârı irişdi **ḥasene** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 14). [ḥasene, -e]

ḥasen ol-: Güzel olmak, güzel bir hal almak, güzelleşmek.

Sen ḥüsn-ile **ḥasen olalıdan** Hüseyneş / Beni şehîd-i miḥnet ider Kerbelâ-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 5). [ḥasen olalıdan, -alıdan]

ḥāşılı: Sonuç olarak, sözün kısası, velhâsıl, hulâsa.

Ârzü-yı dehenüñ varumı yoğ itse n’ola / **Ḥāşılı** hîç durur tâlîb olanuñ ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 6). [ḥāşılı]

ḥaşm: Hasım, düşman.

Dem-be-dem yaşum-içün dîde vü dil cenge düşer / Şan iki **ḥaşm** durur birbirile kan çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 6). [ḥaşm]

ḥaşmet-i dārâ: Hükümdarın heybeti. (Yücelik ve ihtişamın simgesi olan İran hükümdarı Dārâ bağlamında).

Gelmez gözüme **ḥaşmet-i Dārâ-y-ıla** Kayşer / Hem cāh-ı Sikender (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 5). [ḥaşmet-i dārâ-y-ıla, -yıla]

ḥaşr ol-: Bir araya toplanmak.

Sen ḥabîb içün n’ola olsam rakîbüñe karîb / **Ḥaşr olur** gülşende ḥār-ile gül içün ‘andelîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [ḥaşr olur, -ur]

ḥaşre dek: Kıyamete kadar, çok uzun süre.

Naql iderse nâkil-i erbâb-ı dāniş **ḥaşre dek** / Biñde birinüñ dinilmez mā-cerâsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 5). [ḥaşre dek]

ḥasret: Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştîyak.

Tâlî‘üm yār olmadı kim yāra olam hem-nefes / Geçdi ‘ömrüm **ḥasret-ile** kaldı bâkî bir nefes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 2). [ḥasret-ile, -ile]

Ben neyem nâle-y-ile n’ola fiğân eyler-isem / Yiridür **ḥasret-ile** bağrumı kan eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 2). [ḥasret-ile, -ile]

Mevsim-i gülde mey iç fırsatı fevt eyleme kim / Niçeler **hasret-ile** irmedi gitdi bu deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 4). [hasret-ile, -ile]

Ey dürr-i girân-māye dişüñ **hasreti-y-ile** / Yaşlar gözümün nisbeti ‘ummāna olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 9). [hasreti-y-ile, -iyile]

Hasretünden nâlişüm güş eyleyen dir düstüm / Resmîyâ bu itdügün efgân elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 13). [hasretünden, -ünden]

Ser-be-ser serv biter kâmetüññ **hasretile** / Yaşumuñ cüyını her kıanda revân eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 9). [hasretile, -ile]

Rüz u şeb zülf ü ruhuñ **hasreti-y-ile** şanemâ / Dîdeden nakş-ı cihân oldı nihân sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 9). [hasreti-y-ile, -iyile]

Küh-ı gamda **hasretüñle** ey husrev-i şîrîn-dehen / Şol kıadar dîvânelik itdüm ki Ferhâd itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 3). [hasretüñle, -üñle]

hasret ol-: Çok özlemek, özlediğine kavuşamamış olmak.

Vişâl kıadri bilinür mi olmasa hicrân / Yanar mı ‘âşık oda yâra **hasret olmayıcağ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 6). [hasret olmayıcağ, -mayıcağ]

hasret-i hâl ü leb: (Sevgilinin) Beni ve dudağının özlemi.

Hasret-i hâl ü lebün Resmîyi ey gonce-dehen / Kıldı hünîn-ciger ü sūhte-dil lâle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 9). [hasret-i hâl ü lebün, -ün]

Hasret-i hâl ü lebünden lâleveş bende nişân / Kıana boyanmış oda yanmış ciger var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 3). [hasret-i hâl ü lebün, -ünden]

hasret-i la‘l: (Sevgilinin) Lal gibi kırmızı dudağının özlemiyle.

Dem mi var kim **hasret-i la‘lünle** ey gonce-dehen / Lâleveş bağrum yanuban yüregüm kıan olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 9). [hasret-i la‘lünle, -le]

haste: Hasta, âşık.

‘Aceb mi derdine dil şorar-ısa la‘lünden / Kı cānı irdi lebe **hastedür** cevâb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 4). [hastedür, -dür]

Hecründe dil nice taleb-i vuşlat itmesün / **Haste** ne cān-ıla heves-i şıhhat itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 2). [haste]

Ey tabîb-i cān u dil ben **haste** cān virsem n’ola / La‘l-i cān-bağşuñ kim şehd ü şifâdur ‘âşıka (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 7). [haste]

haste yat-: Bir hastalıktan dolayı yatakta yatmak.

Dil gözün zahmı-y-ıla **haste yatup** cān çekişür / Reşk ider görüp anı bu dil-ile cān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 1). [haste yatup, -up]

hasūd: I. Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse). II. Rakip.

Şeytānlıg idüpdür yine beñzer ki **hasūd** āh / Bakmaz yüzüme nāz ider ol gözleri fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 11). [hasūd]

haṭ: Sevgilinin yanağındaki ayva tüyleri.

Ḳaddūñle ruḥ u zūlf ü **haṭuñ** bigi çemende / Serv ü semen ü sünbül ü reyḥān ele girmez
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 7). [haṭuñ, -uñ]

Ey saçları sünbül **haṭı** reyḥān u semen-ḥad / V'ey gül-ruḥ u ḡonce-dehen ü serv-i sehī-ḳad
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 1). [haṭı, -ı]

Bu ḳad ü ḥad ü **haṭ** u zūlf temāşāsın iden / Seyr-i serv ü semen ü sünbül ü reyḥānı n'ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 3). [haṭ]

Didüm **haṭuñ** ne āb-ıla neşv ü nemā bulur / Didi bu sebzezārda dāyım gül-āb akar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 3). [haṭuñ, -uñ]

Reyḥān **haṭuñ** şemîmi ireli meşāmuma / Zūlfüñ mişālî vālih ü ḥayrānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 5). [haṭuñ, -uñ]

Haṭuñ ḥaddūñde eşkümden n'ola neşv ü nemā bulsa / Ki olur şubḥ-dem tāze çemen itdükde
şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 9). [haṭuñ, -uñ]

Zūlfüñle **haṭuñ** vaşfını inşā ide Resmî / Tūmār-ı pür-āşüb okınur defter-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 13). [haṭuñ, -uñ]

Gün yüzün üzre saçun sāye şalup ebr-şıfat / Meh-ruḥuñ dāyiresin tutdı **haṭuñ** hāle bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 4). [haṭuñ, -uñ]

Zār u ḥayrāndur benefşe gibi bu miskīn göñül / Düşeli reyḥān **haṭuñ** sevdāsına sünbül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 4). [haṭuñ, -uñ]

Beni redd eyleme şāhum dahı **haṭṭuñ** yoğ-iken / Ki 'ıtık-nāme gerek bendeyi āzād idicek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 7). [haṭṭuñ, -uñ]

Ruḥlaruñ āyīnesin **haṭṭ-ıla** gerd itmek neden / Ter-i gül-efşān-ı 'ayyār lāciverd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 1). [haṭṭ-ıla, -ıla]

Lebleri **haṭṭın** görüp ḳan ağladum güldi didi / Sāye-i ebrūm-içün yañlış ḥayāl itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 19). [haṭṭın, -ın]

ḥaṭā: 1. I. Yanlış, yanlışlık. II. Kabahat, kusurlu davranış.

Ḥaṭṭūñ ğubārı nāfe-i misk-i Ḥaṭā mıdır / Ya müşge nisbet eylemek anı **ḥaṭā** mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 2). [ḥaṭā]

Zülfine nisbet eyleme ey ‘anber ol mehüñ / Var bu **ḥaṭāyı** nāfe-i misk-i Ḥaṭāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 12). [ḥaṭāyı, -yı]

Ḥātem-i la‘lūñ raķīb-i Ehrimenden key şaķın / Dīve mühr olmak **ḥaṭādur** çün Süleymān baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 8). [ḥaṭādur, -dur]

2. İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan kusur, bir kasıt olmadan yapılan yanlışlık, yanılma.

Zülfüne misk-i Ḥaṭā kılmış teşebbüh sehv-ile / Lā-cerem oldu siyeh-rū al **ḥaṭādan** düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 16). [ḥaṭādan, -dan]

ḥātem-i la‘l: I. Kırmızı mühür. II. Sevgilinin dudağı.

Ḥātem-i la‘lūñ raķīb-i Ehrimenden key şaķın / Dīve mühr olmak **ḥaṭādur** çün Süleymān baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 7). [ḥātem-i la‘lūñ, -üñ]

ḥaṭ-ı cānān: Sevgilinin ayva tüyleri.

Gerd ü melāl-ile **ḥaṭ-ı cānān** gibi dirīğ / Tıtdı bu gönölüm āyinesini yine ğubār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 3). [ḥaṭ-ı cānān]

ḥāṭır: Gönül, kalp.

‘Aceb mi bu dil-i pür-sūza meyl iderse gözün / Müdām mest olanuñ **ḥāṭır** kebāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 10). [ḥāṭır, -ı]

ḥaṭṭ u ḥāl: Sevgilinin yanağındaki ayva tüyleri ve ben.

Dil kişverini yıkalı bildüm ki_o **ḥaṭṭ u ḥāl** / Ğāret-ger-i vilāyet-i cān u cihān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 13). [ḥaṭṭ u ḥāl]

ḥaṭṭ-ı ‘anber-bār: (Sevgilinin) Amber kokulu, çok güzel kokulu ayva tüyleri.

Ḥaṭṭ-ı ‘anber-bārı gördükçe ruḥ-ı dil-dārda / Mūr-ı miskīn mesken itmiş şanuram gülzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 1). [ḥaṭṭ-ı ‘anber-bārı, -ı]

ḥaṭṭ-ı ğubār: Sevgilinin yüzündeki toz kadar ince ayva tüyleri.

Dil-berūñ **ḥaṭṭ-ı ğubārı** yüzini tıtdı-y-ısa / Çāre ne Resmī meşeldür yazılan başa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 9). [ḥaṭṭ-ı ğubārı, -ı]

ḥaṭṭ-ı müşg-bār: Misk kokulu ayva tüyü.

Yüzünden ey şanem ol **ḥaṭṭ-ı müşg-bārı** gider / Göñüller āyinesinde koma ğubārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 1). [ḥaṭṭ-ı müşg-bārı, -ı]

ḥaṭṭu gel-: (Sevgilinin) Yanağında ayva tüylerinin çıkması.

Dir-idüm baña cefâ eyleme her gâh saña / **Geldi ḥaṭṭuñ** n'ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 4). [ḥaṭṭuñ geldi, -di]

Aduñ añılur-iken bir eyü ad eylemedüñ / **Geldi ḥaṭṭuñ** n'ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 8). [ḥaṭṭuñ geldi, -di]

Eslemezdüñ şanasın dahı beter kıl dir-idüm / **Geldi ḥaṭṭuñ** n'ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 12). [ḥaṭṭuñ geldi, -di]

Beni odlara yağan şimdiye dek bu dem-idi / **Geldi ḥaṭṭuñ** n'ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 16). [ḥaṭṭuñ geldi, -di]

Kime kaldı bu güzellik ki saña kala-y-ıdı / **Geldi ḥaṭṭuñ** n'ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 20). [ḥaṭṭuñ geldi, -di]

Demidür saña baña şimdi yiridür diyeyin / **Geldi ḥaṭṭuñ** n'ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 24). [ḥaṭṭuñ geldi, -di]

Ağlasam **gelse ḥaṭuñ** tañ mıdur ey serv-i revân / Ki viren neşv ü nemâ âb-ı revândur çemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 9). [ḥaṭuñ gelse, -se]

ḥaṭṭuñ ğubārı: I. Yüzdeki ayva tüylerinin gubarî yazıya benzeyen tek bir kılı. II. Ayva tüylerinin üzerindeki toz.

Ḥaṭṭuñ ğubārı nâfe-i misk-i Ḥaṭâ mıdur / Ya müşge nisbet eylemek anı ḥaṭâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 1). [ḥaṭṭuñ ğubārı]

havâda uç-: Büyük bir sevinç içinde olmak. Sevgiliye duyulan aşk ile kendinden geçmek.

Murğ-ı dili gerçi ki şaçuñ dāmına düşmiş / Kendüsi **havâda uçar** âvâre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 6). [havâda uçar, -ar]

ḥavf: Korku.

Bulaşup it bigi nâ-geh talaya diyü rakīb / Kaçaram **ḥavf-ile** her geh ki o derden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 10). [ḥavf-ile, -ile]

ḥavf eyle-: Korkmak.

La'lüne ol kaşd ider zülfünden itmez ihtirâz / Uğrı kim ser-bâz ola **ḥavf eyleye** mi dârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 10). [ḥavf eyleye, -ye]

hay hay: Çeşitli duyguları, kelime veya cümlelerin anlamını kuvvetlendirir. Hay... hay...

Ğırre_olma bahārına bugün bāğ-ı cemālūñ / Yarın çü hāzān irer aña **hay** begüm **hay** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 12). [hay hay]

hayā: Utanma, sıkılma, utanç, edep.

Gül yüzūñ reşk-ile kızardı **hayādan** nitekim / Gördi kıddūñ utanup serv-i sehī oldı dü-tā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 5). [hayādan, -dan]

Tā haber virdi şehir gülşende haddūñden şabā / Gül 'arağ-rîz oldı kızardı **hayādan** düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 12). [hayādan, -dan]

hayāl: 1. Bir kişi, olay veya nesnenin zihinde canlanan, biçimlenen sureti.

Hayālūñ cismūme cāndur tapuñ cānuma cānāndur / Lebūñ derdūme dermāndur sözūñ zahmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 3). [hayālūñ, -ūñ]

Dil ü cān mülkini rām itdi **hayālūñ** geçeli / Sīnemūñ şadr-ı serīrine Süleymān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 5). [hayālūñ, -ūñ]

Nergis gözūñ **hayālle** içer mey kadeh kadeh / Mest oluban şaçar çemene zer varak varak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 5). [hayālle, -le]

2. Düş, fikir.

Şīrīn lebūñ **hayāline** her kanda ağlasam / Sebze yirine uçdan uca ney-şeker biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 9). [hayāline, -ine]

Ğam meclisinde Resmî idüp dil kebāb u nuql / Mey-gūn lebūñ **hayāline** hūn-ı ciger çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 10). [hayāline, -ine]

Başuban bağına dil tıflı **hayālin** müjeñūñ / Cān virüp derd-ile dir kim nice hañçercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 7). [hayālin, -in]

Cān **hayālin** dile gelmek dilese Resmî n'ola / Hāne-perverdūr ider hıdmet-i mihmāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 13). [hayālin, -in]

Yaşumla la'l bigi Resmî kana ğarğ oluram / Lebi **hayāl** ki bu çeşm-i dūr-feşāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 14). [hayāl]

Ğamzeñ **hayāli** dilde ciger kanını içer / Def'-i humār-ı meste belī tōlıdan gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 9). [hayāli, -i]

Ğamzeñ **hayāli** gözlerūmi eyledi vaṭan / Mest olanūñ belī yiri mey-hāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 5). [hayāli, -i]

Şem‘-i ruḥuñ ziyāsı **ḥayāliyle** tā seher / Pervāne bigi her gice sūzānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 11). [ḥayāliyle, -iyle]

Leb-i yāḳūt-ı dūr-pūşuñ **ḥayāliyle** gözüm yaşı / Tolu lü‘lü’ ü la‘l itdi ser-ā-ser baḥr-i ‘ummānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 11). [ḥayāliyle, -iyle]

ḥayāl it-: 1. (Gerçekleşmesi arzu edilen bir şeyi) Zihinde tasarlayıp canlandırmak, düşünmek.

Lebleri ḥaṭṭın görüp ḳan ağladum güldi didi / Sāye-i ebrūm-içün yañlış **ḥayāl itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 20). [ḥayāl itmek, -mek]

2. Düşünmek, hayal etmek, düşlemek.

Dîvāna yazdı Resmî lebüñ vaşfını ne hoş / ‘Āḳil **ḥayālın itmeye** dîvāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 14). [ḥayālın itmeye, -meye]

ḥayāl-i ḡamze: (Sevgilinin) Süzgün yan bakışının hayali.

Göñlüme gelse **ḥayāl-i ḡamzesi** ḥançer çeker / Şoḥbeti bed-mest olan elbette ḡavḡalandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 7). [ḥayāl-i ḡamzesi, -si]

Ḥayāl-i ḡamzesi ḥūn-ı ciger diler dilden / Hemīşe merdüm-i maḥmūr olan şarāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 5). [ḥayāl-i ḡamzesi, -si]

Nüş it **ḥayāl-i ḡamzesile** Resmî ḥūn-ı dil / Ki olur lezīz hem-ḳadeḥ-ile şarāb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 13). [ḥayāl-i ḡamzesile, -sile]

ḥayāl-i ḥaṭ-ı düst: Sevgilinin ayva tüylerinin hayali.

Dile gelmek dilese ṭañ mı **ḥayāl-i ḥaṭ-ı düst** / Mürçe lā-büd ider taḥṭ-ı Süleymāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 9). [ḥayāl-i ḥaṭ-ı düst]

ḥayāl-i zülf: (Sevgilinin) Saçlarının hayali.

Her dem **ḥayāl-i zülf-ile** efkārını dilüñ / Künc-i belāda yine dil-efḡār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 5). [ḥayāl-i zülf-ile, -ile]

Ruḥuñ mihri **ḥayāl-i zülfüñ-ile** dilde n’eyler kim / Şeb-i tār-ile bir yirde ḥod olmaz rüz-ı nūrānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 7). [ḥayāl-i zülfüñ-ile, -üñile]

ḥayāt vir-: Hayat vermek, canlandırmak.

‘İsā gibi lebüñ çü **virür** mürdeye **ḥayāt** / Ğam yimezem ḡamuñdan irerse baña memāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 1). [ḥayāt virür, -ür]

hayāt-ender-hayāt: Hayat içinde hayat.

Bāde nūş itmek bu demde_olur **hayāt-ender-hayāt** / 'İyş bu mevsimde olur hem fütūh-ender-fütūh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 3). [hayāt-ender-hayāt]

haydar: I. Yiğit, cesur. II. Arslan, Hz. Ali.

Zü'l-feḳār ebrūñ-ıla kāfir raḳībi ḳıl helāk / Hüsñ atına bin ki ol sen **Haydara** Düldül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 12). [haydara, -a]

hayf u dirîğ: Yazık, eyvah.

'Ādet oldı sitem ü cevır saña **hayf u dirîğ** / Ḳılmađuñ terk-i cefā meyl-i vefā hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 1). [hayf u dirîğ]

'Ādet oldı sitem ü cevır saña hayf u dirîğ / Ḳılmađuñ terk-i cefā meyl-i vefā **hayf u dirîğ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 2). [hayf u dirîğ]

Öldürürse beni bu derd-ile vā-hayf u dirîğ / Saña ey düst ne ğam āh baña **hayf u dirîğ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 4). [hayf u dirîğ]

Yoğ olur-ısa yoluñda bu ḳamu varluğum / Saña ey düst ne ğam āh baña **hayf u dirîğ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 8). [hayf u dirîğ]

'Ālem odlara yana nāle vü āh eylersem / Saña ey düst ne ğam āh baña **hayf u dirîğ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 12). [hayf u dirîğ]

Ben gerek cān vireyin terk-i cihān eyleyeyin / Saña ey düst ne ğam āh baña **hayf u dirîğ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 16). [hayf u dirîğ]

hayli: Oldukça fazla, çokça, epey.

Resmîyi ki geh añar-ıdı cefādan ol nigār / **Hayli** müddetdür ferāmūş eyledi yād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 14). [hayli]

hayl-i hayāl: Hayal zümresi.

Çünkü mihmān-hāne-i sultān-ı 'ışḳuñdur göñül / Lā-cerem **hayl-i hayāl**i ğayrdan pāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 12). [hayl-i hayāl, -i]

hayr: İyilik, fayda.

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden artuḳ **hayrını** / Gerçi çoklar menfa'at görür cihānda nāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 5). [hayrını, -ını]

ḥayr u şer: İyi ve kötü.

Geh düst güşşasın çekerem geh ‘adū ğamın / Hâkdan ne gelse kıl başına **ḥayr u şer** çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 8). [ḥayr u şer]

ḥayrân: I. Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse. II. Şaşkın, şaşırıp kalmış kimse.

Reyhân ḥaṭuñ şemîmi ireli meşâmuma / Zülfüñ mişâli vâlih ü **ḥayrânuñam** senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 6). [ḥayrânuñam, -uñam]

ḥayrân it-: Hayranlık duygusu uyandırmak.

Ġonceyi dem-beste kıldı luṭf-ı güftâruñ didüm / Didi **ḥayrân itdi** servi reşk-i reftârum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [ḥayrân itdi, -di]

ḥazân ir-: 1. Sonbaharın gelmesi. (Yaşlanmak, canlılığını ve güzelliğini yitirmek bağlamında).

Ġirre olma bahârına bugün bâġ-ı cemâlüñ / Yarın çü **ḥazân irer** aña hay begüm hay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 12). [ḥazân irer, -er]

2. Sonbahar gelmek; ömrünün son demine gelmek.

Sâķi bahâr-ı ‘ömrümüze **irmedin ḥazân** / Devr-i ḥazândur al ele devr eyle sâġarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 9). [ḥazân irmedin, -medin]

ḥazân iriş-: Sonbaharın gelmesi. (Canlılığını kaybetmek, yaşlanmak bağlamında).

Sen-idüñ tâze bahârum benüm ey gülşen-i cân / ‘Ömrümüñ bâġına **irişdi ḥazân** sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 6). [ḥazân irişdi, -di]

ḥazân ol-: I. Sonbahar vakti gelmek. II. Sararıp solmak.

Nice nâzûk-furşat-idi ‘işret ü faşl-ı bahâr / Bâd-ı hüzn-ile **ḥazân olup** zemistân olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 4). [ḥazân olup, -up]

ḥazer kıl-: Çekinmek, sakınmak.

Benüm ey gözlerüm nûrî **ḥazer kıl** düd-ı âhumdan / Bu rüşendür ki târ eyler hevâ-y-ıla duḥân nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 9). [ḥazer kıl]

Niçe kim hâlûme raḥm eyle nâzar kıl dir-idüm / ‘Âşıkun almaġıl âhını **ḥazer kıl** dir-idüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 10). [ḥazer kıl]

ḥazer eyle-: Hazer eylemek, çekinmek, sakınmak.

Deldi ġamzeñ seherî sine-i mecrûḥumî lîk / Benüm âh-ı seherümden dahı **eyle ḥazeri** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 10). [ḥazeri eyle]

ḥazîn: Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.

Ḳalur benüm bigi bî-yâr u ḥor u zâr u **ḥazîn** / Anuñ ki yâr olup aġyâr-ıla yârı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 7). [ḥazîn]

Nefrîn ise sezâ sözine âferîn ola / Şi'rinde luṭf ola mı gönül kim **ḥazîn** ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 4). [ḥazîn]

ḥazret-i sultân-ı kerem: Kerem sahibi sultan hazretleri.

İftihâr-ı 'ulemâ ya'nî ḥudâvend-i cihân / Âb-rûy-ı fuṣalâ **ḥazret-i sultân-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 10). [ḥazret-i sultân-ı kerem]

hecr: Ayrılık.

Eyyûb gibi **hecrici** ne ġam öldürür-ise / Vaşlı dem-i 'Îsâ gibi ḳılur yine ihyâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [hecrici, -i]

Va'desine vaşluñuñ irişmeden vâ-ḥasretâ / Öldürür beñzer beni **hecr-ile** nâ-çâr intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 4). [hecr-ile, -ile]

Cân irdi lebe **hecr-ile** cânân ele girmez / Bî-dil yürürem derd-ile dermân ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 1). [hecr-ile, -ile]

Saña yâr olmaz dilâ ol dil-sitân şimden girü / Var yine derdünle vir **hecrinde** cân şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 2). [hecrinde, -inde]

Vaşla yok çâre **hecre** döymezem / Öleyin mi ya ben behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 7). [hecre, -e]

Emsem umsam lebleründen sem şunar **hecrün** baña / 'Âşıkuñ derdine em sem şimdi mi olduġı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 3). [hecrün, -ün]

Ḳıldı hem **hecrün** ġamı bîzâr bu cândan beni / Çıkarup öldürmege hecr-ile zindândan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 27). [hecrün, -ün]

Aḥvâlümü yârenlerüm ol yâra dimişler / **Hecründe** neler çekdi o bî-çâre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 2). [hecründe, -ünde]

Gözlerüm **hecründe** cânâ nice bulsun nûr u fer / Kim bu rüşendür izâ cā'el-ḳazâ 'amye'l-başar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 1). [hecründe, -ünde]

Hecr-ile cādū gözün şayd itdi gönülüm bilmedüm / Aña meftûn oldum âh ol fitne ḥod 'ayyâr-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 5). [hecr-ile, -ile]

Ey ġam çeken firâḳ-ıla **hecre** taḥammül it / Kim niçe derde şabr-ıla dermân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 31). [hecre, -e]

İncinme düstüm saña ger hâlüm ağlasam / Kim künc-i ğamda **hecr-ile** giryānuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 14). [hecr-ile, -ile]

Vaşla yok çäre **hecre** döymezem / Öleyin mi ya ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 11). [hecre, -e]

Çün serv-i sehî cān-ıla dil **hecre** sezādur / Ko yiri durur eyledi ‘işyān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 9). [hecre, -e]

Nice yanayın **hecr-ile** bir āh odına kim / Bu kevn ü mekân sūz-ıla yeksān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 11). [hecr-ile, -ile]

Hecründe dil nice taleb-i vuşlat itmesün / Haste ne cān-ıla heves-i şıḥḥat itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 1). [hecründe, -ünde]

Resmî-i dil-ḥasteyem kār itdi derdüñ cānuma / Ya devā kıl vaşl-ıla **hecr-ile** öldür ya beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 14). [hecr-ile, -ile]

Merve ḥaḳḳı-çün şafā rüknin maḳām itdüñ baña / Lîk şoñra **hecr-ile** ḥoş-intikām itdüñ baña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 8). [hecr-ile, -ile]

Kıldı hem hecrüñ ğamı bîzār bu cāndan beni / Çıkarup öldürmege **hecr-ile** zindāndan beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 28). [hecr-ile, -ile]

hecr odına yaḳ-: Ayrılık ateşine atmak, yakmak.

Şol kimse kim virdi şehā ‘ışḳuñ eline yaḳasın / Her dem anı görme revā kim **hecr odına yaḳasın**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 2). [hecr odına yaḳasın, -asın]

Sevdüğüm ma‘zūr tut **yaḳma** beni **hecr odına** / Kim kıyāmetde olur Aḥmed güneḥkār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 9). [hecr odına yaḳma, -ma]

Mihrüm içün ey meh beni **hecr odına yaḳma** / Kim cürm-içün elbetde şefā‘at kıılır Aḥmed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 9). [hecr odına yaḳma, -ma]

hecr odına yandur-: Ayrılık ateşinde yakmak, tutuşturmak.

Hecr odına yandurursın yile virüp ḥākümi / Cevr-ile ḳan ağladursın zār u zār itdüñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 5). [hecr odına yandurursın, -ursın]

hedef: Nişan alınan yer, nişangâh.

Şu deñlü sine **hedefdür** ki ğamzeñ atsa_oḥtla / Biñinde birisi yazmaz ḳamu nişāna düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 5). [hedefdür, -dür]

helāk it-: Mahvetmek, perişan etmek, yok etmek.

Seyf-i sitemle dehr seni **itmedin helāk** / Ḥāk olmadın bu cism ü yile varmadın bu ḥāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 7). [helāk itmedin, -medin]

helāk kıl-: Mahvetmek, perişan etmek, öldürmek.

Zü'l-fekār ebrūñ-ıla kāfir raķībi **kıl helāk** / Hüsni atına bin ki ol sen Haydara Düldül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 11). [helāk]

helāl eyle-: (Yaptığı veya verdiği şeyi) Cân ü gönülden bağışlamak, verdiği kimsenin hakkı olarak kabul etmek, helal etmek.

Gerçi nâ-haķ yire dökdüñ şanemā kınumuzı / Bir hārāmî gözüñe anı **helāl eyleyelüm** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 10). [helāl eyleyelüm, -yelüm]

hele: Şaşkınlık ve dikkati çekmek için söylenen bir söz.

Vaşluña dil gümān ider irem diyü veli / Ol hōd yaķın degül **hele** bir hoş-gümān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 8). [hele]

hemān: 1. Hemen, çabucak.

Vaşl-ı cānāne-y-içün cān-ıla serden geçerem / Şanmağıl beni **hemān** sīm-ile zerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 2). [hemān]

2. Ancak, yalnız, sadece.

Çekdüğün bār-ı cefā-y-ıdı hemīn şimdiye dek / Olma tek hicrāna şabr eyle **hemān** şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 4). [hemān]

hem-dem: Arkadaş, dost.

Bir dem baña yār olmadı **hem-dem** n'ideyin düst / Pürdür bu gözüm hem nem ü hem dem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [hem-dem]

Şād olma ki bir yār-ı vefā-dār ele girmez / Ğam çekme ki bir **hem-dem** ü ğam-h'ār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 6). [hem-dem]

Nedür sensüz ten-i bī-cān-ısam cānā bi-hamdillāh / Ki olmışdur enīs endüh u ğam ğam-h'ār u **hem-dem** dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 12). [hem-dem]

Dem olur tır-i ğamuñ cān u dile **hem-dem** idi / Fırķatüñden bu gözüm hem dem idi hem nem-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 13). [hem-dem]

Her şā'irüñ ki **hem-demi** bir nāzenīn ola / Şi' rāya ire şi'ri kıamudan güzīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 1). [hem-demi, -i]

hem-dem-i şeker: Şeker yiyen tütü.

Tütü esir-i hābs u meges **hem-dem-i şeker** / Bülbül nizār-ı zār-ile gül hem-nişīn-i hār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 11). [hem-dem-i şeker]

hemîn: 1. Her zaman.

‘Uşşâka Resmîyâ ğam-ı dildür nevâ **hemîn** / Minnet Hâka ki çün degülüz bî-nevâ-yı ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 9). [hemîn]

2. Ancak.

Çekdüğün bâr-ı cefâ-y-ıdı **hemîn** şimdiye dek / Olma tek hicrâna şabr eyle hemân şimden
gîrû (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 3). [hemîn]

3. Hemen.

Derdüñe em la‘l-i dil-berden dile Resmî **hemîn** / Yoḥsa tîmâr eylemez bîmâr-ı ‘ışka her ṭabîb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 9). [hemîn]

Yaz deftere bu şi‘ri ki ḥikmet **hemîn** ola / Devrân yaḳaḳı eylemedin zûlm eliyle çâk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 5). [hemîn]

hemîşe: Daima, her zaman.

Ḥayâl-i ğamzesi ḥûn-ı ciġer diler dilden / **Hemîşe** merdüm-i maḥmûr olan şarâb ister (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 6). [hemîşe]

Şanma **hemîşe** döñe murâduñca çarḥ-ı dün / Demler gelür ki ‘aksine devrân ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 29). [hemîşe]

Gûş eyleseñ fiġānumı ey gül ‘aceb mi kim / Bûlbûl bigi **hemîşe** şenâ-ḥ̣ānuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 16). [hemîşe]

Nâ-ehli muḥterem ṭutuben ‘izz ü cāh-ıla / Ehl-i dili **hemîşe** perîşân ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 22). [hemîşe]

hem-ḳadeḥ: Kadeh arkadaşı.

Nûş it ḥayâl-i ğamzesile Resmî ḥûn-ı dil / Ki_olur lezîz **hem-ḳadeḥ-ile** şarâb-ı telḥ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 14). [hem-ḳadeḥ-ile, -ile]

hem-ḳadeḥ ol-: Kadeh dostu olmak.

Ġamze-i maḥmûruñ-ıla **hem-ḳadeḥ olmaġa** cān / Bezm-i ḥüsnünde şafâ-yı la‘l-i nābuñ mül
yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 9). [hem-ḳadeḥ olmaġa, -maġa]

hem-nefes: Sıkı fıkı arkadaş, hemdem.

Hem-nefes sensüz baña ğam şimdi mi olduğu var / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi olduğu var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 1). [hem-nefes]

Düşmedi çengüme niçe yandumsa ‘üdveş / Bir **hem-nefes** ki ğuşsa deminde hanîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 30). [hem-nefes]

hem-nefes ol-: Sıkı fıkı arkadaş olmak, hemdem olmak.

Dem-i ‘İsâ gibi cân-bağış ola Resmî nefesün / **Hem-nefes olur-iseñ** bir nefes ol muhyî-deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 14). [hem-nefes olur-iseñ, -ur-iseñ]

Tâli‘üm yâr olmadı kim yâra **olam hem-nefes** / Geçdi ‘ömrüm hasret-ile kaldı bâķi bir nefes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 1). [hem-nefes olam, -am]

hem-nişîn-i hâr: Dikenin (rakiplerin) can dostu.

Tûṭı esîr-i habs u meges hem-dem-i şeker / Bülbül nizâr-ı zâr-ile gül **hem-nişîn-i hâr** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 12). [hem-nişîn-i hâr]

hem-reh: Yol arkadaşı, yoldaş.

Derd ü ğam bigi münâsib **hem-rehi** vü zâdı var / N’ola Resmî gülşen-i kūyında olursa muķîm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 11). [hem-rehi, -i]

hem-sāye ol-: Komşu olmak.

Mîn zerre irgürürdüm gün gibi ser-semāya / Bir dem kapuñda **olsam hem-sāye** hāk-i pāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 2). [hem-sāye olsam, -sam]

hem-ser ol-: Benzer, eş olmak.

Gözine **hem-ser olımazsın** eyā cādū-yı dehr / Ne kadar sihr bilürseñ okı nîreng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 9). [hem-ser olımazsın, -ımazsın]

Şermendedür ey hūr-liķā kaddün öñinde / Tübāya dağı serv-i sehî **hem-ser olursa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 6). [hem-ser olursa, -ursa]

Ġubār-ı hāk-i rehün **hem-seri olam** diyü / Bu Resmî pâyüne her dem yüzün türāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 11). [hem-seri olam, -am]

hem-tā: Eş, benzer, denk, müsâvî.

Ne saña hüsñ ü cemāl-ile bulınur **hem-tā** / Ne baña hüzñ ü melāl-ile olur kimse bedel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 3). [hem-tā]

hem-tā ol-: Eş, benzer olmak.

Ya 'kūb bedel olmaya hüzn-ile baña kim / Yūsuf **olmaz** hüsn-ile sen dil-bere **hem-tā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [hem-tā olmaz, -ımaz]

hengām: Vakı, zaman, mevsim.

Şun mül-i gül-fām sākī nev-bahār eyyāmıdır / Kıl terennüm muṭribā 'ıyş u şafā **hengāmıdır** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 2). [hengāmıdır, -ıdır]

Bahār eyyāmı irişdi yine **hengāmıdır** cāmuñ / Yime ğam cām-ı cān-baḥş iç unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 1). [hengāmıdır, -ıdır]

Cihān cennet-mişāl oldı şular 'ayn-ı zülāl oldı / Çiçekler pāy-māl oldı şafāsın sür bu **hengāmuñ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 4). [hengāmuñ, -uñ]

hengām-ı ʔarab: Sevinç ve şenlik zamanı.

Sākiyā gitdi şıyām u geldi 'ıyd-ı muḥterem / İrdi **hengām-ı ʔarab** şun bāde ki_idem def'-i ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 2). [hengām-ı ʔarab]

her: 1. Hep, bütün.

Ey perişān görmesün cem'ıyyet-i şādī yüzün / Ğuşsa-i zülfüñle **her** dil kim perişān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 8). [her]

Derdüñe em la'1-i dil-berden dile Resmî hemîn / Yoḥsa tīmār eylemez bīmār-ı 'ışķa **her** ṭabīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [her]

Her denînüñ muḳteżāsınca döner gerdün-ı dūn / 'Aksine devr idici devrān elinden el-ġıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 11). [her]

Cānā revā mıdır ki beni bī-ķarār idüp / **Her** bī-ķarāra yār olasın idesin ķarār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 8). [her]

İrdi kemāle nazmla Resmî ki şu bigi / **Her** kāmılüñ sözine dilinden cevāb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 14). [her]

Ḥammāra yasaĝ eyleyeli dāver-i devrān / **Her** ehl-i dilüñ ḥānesi mey-ḥāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 8). [her]

Her denînüñ dilegince döner itmez bize mihr / Be yūri bu felegüñ gerdiş-i gerdānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 3). [her]

Her 'āşıķa ki bir büt-i sīmîn-beden gerek / Evvel yolında terk-i ser ü cān u ten gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 1). [her,]

Her belā bendinden olsun iki 'ālemde ḥalāṣ / Bend-i zūlfūnde özin bir dem giriftār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 5). [her]

Her su'ālî k'eylerem deryā-yı bāb-ı mevcden / Dîde-i gevher-feṣānum 'arz ider bir bir cevāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 5). [her]

Cevri cānānuñ cihānda cān-fezādur 'āşıkā / **Her** cefā ma'şūḳdan mihr ü vefādur 'āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 2). [her]

Her deninüñ nuḳl-i bezmi olalı mey-gün lebün / Hün-ı dil çeşmüm ḳabağından dökilür mül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 5). [her]

Her şā'irün ki hem-demi bir nāzenin ola / Şi'rāya ire şî'ri ḳamudan güzün ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 1). [her]

'Uşşāk maḥmiline olur mîr-i ḳāfile / **Her** bî-nevā ki 'azmi ṭavāf-ı ḥicāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 10). [her]

Yaraşurdı **her** dil-ārāma dil-ārām olduḡuñ / Bunlaruñ ārāmgāhı **her** dil ü cān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 7). [her]

Yaraşurdı **her** dil-ārāma dil-ārām olduḡuñ / Bunlaruñ ārāmgāhı **her** dil ü cān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 8). [her]

Virme benüm bigi gönül **her** şanemün hevāsına / Hāke şalup yüzün şuyın odlara atma cānuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 7). [her]

2. Önüne geldiği tekil kelime için cümlede verilen hüküm olumsuzsa, bu hükmün aynı cinsten olan şeylerin hepsi için değil ancak bazısı için geçerli olduğunu belirtir.

Her bü'l-heves ne bile hevā-dārlıḡumı / Kim bî-ḥaḳīḳatün yine meyli mecāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 7). [her]

Terk-i cān itmez dimiş beni yoluñda müdde'î / Hāşe sultānum işidüldük gibi olmaz **her** haber (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 8). [her]

Her dil-bere dil virme dil-ārām ola diyü / Kim pür-dil ise alıcı dil-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 3). [her]

Çemende bezm-i ḥāş eyle dilün ḡamdan ḥalāṣ eyle / Semā'-ı ḳavl-i ḥāş eyle sözün işitme **her** 'āmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 10). [her]

her bār: Her defa, her vakit.

Şimdiki şehisin şanemā ḳışver-i ḥüsnün / Dād it ki bu devlet daḡı **her bār** bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 8). [her bār]

Gül devridür ey sâķi-i meclis ele al cām / Devr eyle ki **her bār** bu devrān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 10). [her bār]

her cāy: Her yer.

Gel serv bigi seyr kıl ey hūr-liķā kim / Firdevs ü cinān oldu revān cūy-ıla **her cāy** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 10). [her cāy]

Cūy idüp **her cāy** bu seyl-i sirişk dīdeveş / Niçe kim seyr itdük ol serv-i revānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 5). [her cāy, -ı]

Didüm olmağıl ey meh-rū iñen bī-mihr ü hercāyī / Didi gün rüşen iderse revādur n'ola **her cāy** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 2). [her cāy, -ı]

her dem: Her zaman.

Zāhidüñ **her dem** ki meyli cennet ü Kevserdedür / 'Āşıķuñ dīdār-ı yār u cām-ı cān-perverdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 1). [her dem]

Gül yüzüñsüz lāleveş ey ğonce-leb **her dem** benüm / Dāğ urur sīnemde bağrumı yaķar nār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 5). [her dem]

Ġubār-ı hāk-i rehūñ hem-seri olam diyü / Bu Resmî pāyüñe **her dem** yüzün türāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 12). [her dem]

Gözüñ nā-hāk yire **her dem** kan itmek revā mıdur / Kaşuñ peyveste kaşd-ı şayd-ı cān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 1). [her dem]

Kemānveş kaddümi dest-i cefā-y-ıla dü-tā idüp / Beni cevır okına **her dem** nişān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 4). [her dem]

Her dem hayāl-i zūlf-ile efkārını dilüñ / Künc-i belāda yine dil-efgār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 5). [her dem]

Cān bülbüli gül yüzüñ-içün ten kafesinde / Kümri bigidür derd-ile **her dem** n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [her dem]

Cevr eylemek bu cānuma **her dem** neden gelür / Ya'nī cefā-yı düst muħibbe vefā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 3). [her dem]

Şol kimse kim virdi şehā 'ışķuñ eline yaķasın / **Her dem** anı görme revā kim hecr odına yaķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 2). [her dem]

Hāk-i pāyüñe yüzün sürmek-içün bād-ı şabā / Bī-ser ü pā sürinür **her dem** düşüp yollarda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 16). [her dem]

Her dem ciger ki yaralanur tīg-ı derd-ile / Diler bu yara-y-ıla ki ol yāra yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 5). [her dem]

Resmîyem kim leblerüñ yâdına nûş idüp müdâm / Bu dil-i ğam-gînümi **her dem** feraḥ-nâk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 14). [her dem]

Yoluñı gözleyüp **her dem** olursam muntaẓır tañ mı / Kim ola istemez görmek revân-ıla revân nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 5). [her dem]

Ḳanı ol dem ki lebüñ ğonce ruḥuñ lâle-y-idi / ‘Âşıkuñ bülbülveş **her dem** işi nâle-y-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 18). [her dem]

Hîçe şatdum ‘âlemi gördüm ki **her dem** yâ ḥabîb / Ağzuñı yâd itdigümce baña cevır eyler raḳîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 23). [her dem]

her gâh: Her vakit, daima.

Dir-idüm baña cefâ eyleme **her gâh** saña / Geldi ḥaṭṭuñ n’ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 3). [her gâh]

her geh: Daima, her vakit.

Bulaşup it bigi nâ-geh ṭalaya diyü raḳîb / Ḳaçaram ḥavf-ile **her geh** ki o derden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 10). [her geh]

her gice: Her gece.

Rişte-i cānumı yaḳdı nâr-ı hecrüñ **her gice** / Şem‘veş andan durur tâ şubḥ sūzân olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 89, Mısra 7). [her gice]

‘İşk yolu reh-revî olduğum-içündür müdâm / **Her gice** miḥnet-serāy-ı ğamda miḥmān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 89, Mısra 10). [her gice]

Sen mehüñ miḥriyledür tâ şubḥ cānâ **her gice** / Kūyuñuñ girdinde gerdün gibi gerdân olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 89, Mısra 11). [her gice]

Zülfüñ ğamıyla nâlini sevdâyî göñlümün / **Her gice** şubḥ olunca nesîm-i şabāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 4). [her gice]

Şem‘-i ruḥuñ ziyâsı ḥayâliyle tâ seḥer / Pervâne bigi **her gice** sūzānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 12). [her gice]

Her ne kim zūlmetde âb-ı zindeğiden feyz olur / Baña ol nef‘i virür **her gicede** cām-ı şarāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 12). [her gicede, -de]

her gün: Her gün.

Ne mihr-i şubḥ-ı sa‘âdet durur yüzün ey meh / Ki ‘aksi **her gün** anuñ ṭāḳ-ı āsumāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 4). [her gün]

Güneş bendeñ gibi **her gün** kapuñda / Geyer zerrîn-ķabālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 7). [her gün]

her kaçan: Her ne zaman ki, her ne vakit.

Her kaçan cān kaçdına ğamzeñ çeker tiğ-ı helāk / Çağrışur her kūşeden dil-ħasteler rūhî fidāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 1). [her kaçan]

her ķanda: 1. Her nerede.

Şîrîn lebüñ hayāline **her ķanda** ağlasam / Sebze yirine uçdan uca ney-şeker biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 9). [her ķanda]

2. Her nereye.

Ser-be-ser serv biter ķāmetüññ ħasretile / Yaşumuñ cūyını **her ķanda** revān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 10). [her ķanda]

her ki: Her kim, her kimse ki, hangi kimse ki.

Zülf-i dil-ber gibi ‘ālemde bulur ‘ömr-i dırāz / **Her ki** cānını kıla ol çeşm-i fettāndan ħalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 4). [her ki]

Cānını kaşuñ kemānına revān ķurbān ider / **Her ki** Türk-i ğamzeññ tîrinden ola zaħm-nāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 4). [her ki]

Ĥûn olur ĥār-ı cefā-y-ıla dili lāle-şıfat / **Her ki** bülbül ola sen yüzi gül ü ğonce-fem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 6). [her ki]

Her ki dil bağlasa ol turre-i müşġîn-resene / Yiridür kim düşe ĥālñ gibi ķāh-ı zekāna (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 1). [her ki]

Delinür tişe-i endüh-ıla kūh olsa dili / **Her ki** Ferhād ola sen ĥusrev-i şîrîn-dehene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 4). [her ki]

her kim: Hangi kimse ki.

Her kim hevā-yı zülfüñ-ile derd-i ser çeker / Ancaķ Ĥudā bilür ki o miskîn neler çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 1). [her kim]

her kim ki: Her kimse ki, hangi kimse ki.

Her kim ki Ĥaķ yolında ola menzilet bulan / Oldur cihānda devlet-ile salţanat bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 21). [her kim ki]

her kişi: Herkes.

İstemez dīvāne dil çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş / Gerçi **her kişi** diler kim ola zindāndan ḥalāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 2). [her kişi]

Cevr-i cānāna taḥammül ger baña mümkün ola / **Her kişi** cānān-ıla vaşl ola hicrān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 4). [her kişi]

Yokdur şebāt bu felegüñ lutf u ḳahrına / Kim **her kişiye** bu işi yeksān ider felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 24). [her kişiye, -ye]

her kūşe: Her köşe, her yer.

Ey niçe üftādeye **her kūşede** bî-dādı var / N'ola añmazsa beni ol ḥusrev-i şîrîn-dehen (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 1). [her kūşede, -de]

Her ḳaçan cān ḳaşdına ḡamzeñ çeker tiḡ-ı helāk / Çaḡrışur **her kūşeden** dil-ḥasteler rūḥi fidāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 2). [her kūşeden, -den]

her laḡza: Her an, her zaman.

Zülfüñ ne hümādur ki şehā gün yüzüñ üzre / **Her laḡza** şalar sāye açup şeh-per-i fitne
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 8). [her laḡza]

Nice bed-kîş durur ḡamzelerüñ **her laḡza** / Mest miḥrāba geçer zāhid-i şad-sāle bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 7). [her laḡza]

her ne deñlü: Her ne denli, her ne kadar.

Her ne deñlü cüst ise cān almaḡa cāzū gözüñ / Ben de cān virmekte biñ ol deñlü çālāk
isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 9). [her ne deñlü]

her ne ḳadar: Her ne kadar.

Düstüm **her ne ḳadar** ḳılur-iseñ cevır ü cefā / Yıgdür andan baña kim eyleyesin mihr ü vefā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 1). [her ne ḳadar]

her ne kim: Her kim olursa olsun.

Her ne kim zulmetde āb-ı zindeḡiden feyz olur / Baña ol nef'i virür her gicede cām-ı şarāb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 11). [her ne kim]

her nefes: Her zaman, her an, daima.

Hem-nefes sensüz baña ḡam şimdi mi olduḡı var / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi
olduḡı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 2). [her nefes]

Dil ider **her nefes** ol zülf ü zenaḥdāna heves / Gör bu dīvāne ider bend-ile zindāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 1). [her nefes]

Ârzü eyler-ise kūyuñı Resmî n'ola kim / **Her nefes** bülbül ider şaḥn-ı gülistāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 14). [her nefes]

Ḥoş durur gūş-ı ney ü nūş-ı mey itmek **her nefes** / Cümle 'ıyş esbābı kim ola müheyyā dem-be-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 11). [her nefes]

Nāle olsa ney bigi kânūnuñ ey Resmî n'ola / **Her nefes** çün nağme-i nāle nevādur 'āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 14). [her nefes]

her niçe: Her ne kadar, ... ise de, ne kadar çok.

Her niçe ki sa'y eyledüm-ise daḥı beter / Sevdālarum artar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 13). [her niçe]

her nice kim: Her nasıl ki.

Leblerüñ sırrını 'aql-ı ḥurde-dān **her nice kim** / Fikr ider fark eyleyimez kaldı yoğ u varda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 7). [her nice kim]

her seher: Her seher vakti.

Bülbül-i zāram yüzüñdür çünki gülzārum benüm / **Her seher** gel gül gibi gūş eyle gül zārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [her seher]

her söz: I. Her söz. II. Her şiir.

Sūzlar ihām ider **her söz** ki ağzuñdan çıkar / Şūrlar iş 'ār ider Resmî bu eş 'āruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 9). [her söz]

Her söz ki mükerrer lebüñüñ zikri degüldür / Almazam anı ağzuma ger şekker olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 11). [her söz]

her sū: Her taraf.

Ben kim yoluñda_ey serv-ḳad sābit-ḳadem olam çü ḥāk / Sen şu gibi **her sū** revān olup revā mı aḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 4). [her sū]

her şubḥ: Her sabah.

Şeb-i vaşluñ aḥup bu Resmî **her şubḥ** / Oḳur vird ü du'ālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 13). [her şubḥ]

her vech: Her yönüyle, her şekilde.

Aḥsen-i taḳvīme inkār itse tañ mı müdde'ī / Ḥaḳḳa kārı bātıluñ **her vech-ile** inkār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 10). [her vech-ile, -ile]

her zamān: Daima, sürekli.

Bir servdür boyuñ ki nihālinde **her zamān** / Şeftālū-yı lezīz irişür sīb-i ter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 7). [her zamān]

Yüzüñ görmek dilerseñ kūyını mesken iden Resmî / Ki görür ravzda olan mücāvır **her zamān** nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 14). [her zamān]

Resmî şikāyet itme felekden ki **her zamān** / Hāqdan ne resme kim ine fermān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 35). [her zamān]

her zerre: Her zerre, her parça.

Tozumuñ **her zerresi** mihr-i cihān-ārā ola / Ben ğubār ol meh-liķānuñ ger olam yolında hāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 7). [her zerresi, -si]

her-bār: Her defa, daima, her vakit.

Taķup belā kemendin boynuma dest-i ḥasret / Qaddüm büküp ḥam eyler **her-bār** bār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 4). [her-bār]

hercāyī: Bir şey üzerinde sürekli durmayan, sözünden, kararlarından dönüveren, sebatsız, kararsız (kimse).

Didüm olmağıl ey meh-rū iñen bī-mihr ü **hercāyī** / Didi gün rüşen iderse revādur n'ola her cāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 1). [hercāyī]

İnanup dil virenüñ 'ahdine **hercā'ilerüñ** / Qavl ü ikrār u qarārı-y-ıla peymānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 15). [hercā'ilerüñ, -lerüñ]

hercāyī ol-: Sözünden, kararlarından dönmek, sebatsız, kararsız olmak.

Olma hercāyī iñen gel ey gül-i gülzār-ı ḥüsn / Kim düşen elden ele şolar bilürsin gül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 11). [hercāyī olma, -ma]

hercāyīlük: Hercāî olma durumu.

Kime yār olsañ bugün yarın urursın terkinî / Saña **hercāyīlük** olsun ad u şan şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 16). [hercāyīlük]

hergiz: Asla, kat'iyen, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

Yıllar durur ki qaddümi ğam eyledi kemān / Tīr-i murād irişmedi **hergiz** nişāna hīç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 4). [hergiz]

Benüm bu āh-ı şeb-gürümsüz ey gül / Seher murğında **hergiz** gülğul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 6). [hergiz]

Ḳarīb olma raḳībe ey perī-rū / Enīs olmaz melek **hergiz** kilāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 8). [hergiz]

Mi'mārlıg idüp n'ola ma'mūr idesin / Dil kişverin ki kılmadı **hergiz** 'imāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 6). [hergiz]

Bu cefâyı baña ki_ol hūr u melek-rū eyledi / Dünyede insāna **hergiz** bir perī-zād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 10). [hergiz]

Āmīn iden bu virde belādan emīn ola / Ḥ'āb-ı gurūrdan şu ki **hergiz** uyanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 16). [hergiz]

Nice kim şey' li'llāh itdüm şehr-i gāmda ben ḡarīb / İrmedi vaşluñ nişābından baña **hergiz** naşīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 22). [hergiz]

ḥesāb ḡur-: Hesap yapmak.

Gül yüzi āyīnesini gözle ey rūşen-zamīr / **Ḳur** remil üzre **ḥesāb** zevci ferd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 10). [ḥesāb ḡur]

hevā: 1. İstek, arzu, heves, meyil.

Geçmeyem zülf ü zenaḥdān **hevāsından** eger / Ḥabs içinde geçe 'ömrüm aşılām dāra dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 9). [hevāsından, -sından]

'İzāruñ ābın umar dil **hevāsı** zülfüñde / Kimüñ ki derd-i seri olsa ol gül-āb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 7). [hevāsı, -sı]

Bir yaña nefsum **hevāsı** bir yaña aḡvā-yı ḥulḡ / 'Ayn-ı 'iştān olmuşam nisyān-ıla vesvāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 9). [hevāsı, -sı]

Bī-ser ü pā olmuşam sevdālar-ıla pāy-māl / Tā ser-i zülfüñ **hevāsı** göñlüme oldu heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 8). [hevāsı, -sı]

Didi evvel 'āşıḡa fikr-i me'al itmek neden / Göñlümi zülf **hevāsı** eyledi şeydā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 26). [hevāsı, -sı]

2. I. Arzu, heves. II. Aşk, sevgi.

Āb-ı vaşla irmedin oldum **hevā** yolında ḡāk / Veh ki yandum āteş-i hicrān elinden el-ḡıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 7). [hevā]

Ḥāk itdi **hevā** oda yaḡup cismini luṡf it / Şu sep ki biraz diñlene ol nāra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 7). [hevā]

Dilde ğam cānda elem dīdede nem serde **hevā** / Beni hāk itdi göreyin kim oda yana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 11). [hevā]

Düstüm yaqdı **hevāñ-ıla** beni bu nār-ı ‘ışk / Hāk ider saçmazsa āb-ı luṭfuñ āḫir-kār-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 1). [hevāñ-ıla, -ñıla]

Düşeli zülfi **hevāsına** perîşān göñlümi / Kurtarup bir dem belā bendinden āzād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 11). [hevāsına, -sına]

Virme benüm bigi göñül her şanemüñ **hevāsına** / Hāke şalup yüzüñ şuyın odlara atma cānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 7). [hevāsına, -sına]

3. Hava.

Benüm ey gözlerüm nūri ḥazer kıl dūd-ı āhumdan / Bu rüşendür ki tār eyler **hevā-y-ıla** duḫān nūri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 10). [hevā-y-ıla, -yıla]

hevā odi: Arzu, aşk ateşi.

Āb-ı sürūra teşne geçüp hīç kanmaya / ‘Ārif **hevā odına** gerekdür ki yanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 18). [hevā odına, -na]

hevā-dār: Hevesli, meyilli (kimse), âşık, tutkun.

Bugün seyrānda bir serv-i sehī-ḳad dil-rübā gördük / **Hevā-dārı** bizüm bigi hezārān mübtelā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 2). [hevā-dārı, -ı]

hevā-dār ol-: Hevesli, meyilli, tutkun, âşık olmak.

Göñlümüz ḳāmet-i servüñe **hevā-dār olalı** / Gözüme oldı şehā yollaruñuñ āb-zeni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 7). [hevā-dār olalı, -alı]

Hevesdür saña cānum n’ola ey meh / **Hevā-dār olsa** zerre āfītāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 6). [hevā-dār olsa, -sa]

hevā-dārlıḡ: Hevādar olma durumu, âşık olma, tutkunluk.

Her bü’l-heves ne bile **hevā-dārlıḡımı** / Kim bī-ḥaḳīḳatüñ yine meyli mecāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 7). [hevā-dārlıḡımı, -ımı]

hevāya şal-: Sevdaya salmak; (birini) kendisine âşık etmek.

Āb-ı ğama ğarīḳam ‘ışk odına ḫarīḳam / **Şaldı hevāya** tā kim ben hāk-sār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 8). [hevāya şaldı, -dı]

hevā-yı firāḳ: Ayrılık hevesi.

Belā-yı hecr-ile olalı mübtelā-yı firāḳ / Yaḳar heves odına beni bu **hevā-yı firāḳ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 2). [hevā-yı firāḳ]

hevā-yı fūrkat: Ayrılık hevası.

Cānda belā-yı ḥasret dilde ğam-ı maḥabbet / Serde **hevā-yı fūrkat** sīnemde nār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 6). [hevā-yı fūrkat]

hevā-yı ser-i zülf: (Sevgilinin) Saçının ucunun arzusu.

Serde kim ola **hevā-yı ser-i zülfüñ** eşeri / Tā ebed ğitmez o serden eşerüñ derd-i seri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 1). [hevā-yı ser-i zülfüñ, -üñ]

hevā-yı zülf: (Sevgilinin) saçının arzusu, hevesi; (sevgilinin) saçının sevgisi.

Her kim **hevā-yı zülfüñ-ile** derd-i ser çeker / Ancaḳ Ḥudā bilür ki o miskīn neler çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 1). [hevā-yı zülfüñ-ile, -üñile]

Hevā-yı zülfüñ-ile nāfe-i Ḥaṭā miskin / Diyār-ı Rūma irişdi Ḥotenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 7). [hevā-yı zülfüñ-ile, -üñile]

heves: İstek, arzu, meyil.

Cān virüp dil n'ola itse leb-i cānāna heves / Cism-i bī-cān olıcaḳ lā-büd olur cāna **heves**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 2). [heves]

Gözlerüñ katlūme ḳaşd itse n'ola la'lüñ-içün / Merdüm-i mest ider ḳanda-y-ısa ḳana **heves**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 6). [heves]

Dilde ğam cānda elem dīdede nem serde hevā / Beni ḥāk itdi göreyin kim oda yana **heves**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 12). [heves]

Hevesdür saña cānum n'ola ey meh / Hevā-dār olsa zerre āfītāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 5). [hevesdür, -dür]

heves odı: Arzu, heves ateşi.

Belā-yı hecr-ile olalı mübtelā-yı firāk / Yaḳar **heves odına** beni bu hevā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 2). [heves odına, -ına]

heves eyle-: Heveslenmek, istek duymak.

Küfr-i zülfüñe nice meyl ide bī-dīn raḳīb / Degme kāfir şanemā **eylemez** imāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 8). [heves eylemez, -mez]

heves it-: Heves etmek, heveslenmek, istek duymak.

N'eylerem gülşeni yüzüñ var-iken kim ola kim / Ḳoya dīdārı **ide** ravza-i Rıdḳāna **heves**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 10). [heves ide, -e]

Dil **ider** her nefes ol zülf ü zenaḥdāna **heves** / Gör bu dīvāne ider bend-ile zindāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 1). [heves ider, -er]

Dil ider her nefes ol zülf ü zenaḥdāna **heves** / Gör bu dīvāne **ider** bend-ile zindāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 2). [heves ider, -er]

Cân ḥayālın dile gelmek dilese Resmî n'ola / Ḥāne-perverdür **ider** ḥıdmet-i mihmāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 14). [heves ider, -er]

Dile gelmek dilese tañ mı ḥayāl-i ḥaṭ-ı düst / Mürçe lâ-büd **ider** taḥt-ı Süleymāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 10). [heves ider, -er]

Ārzü eyler-ise kūyuñı Resmî n'ola kim / Her nefes bülbül **ider** şaḥn-ı gülistāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 14). [heves ider, -er]

Cāna kaşd eylese ebrūñ-ıla ğamzeñ ne 'aceb / Hoş kemānı var **iderse** n'ola qurbāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 12). [heves iderse, -erse]

Dil-i miskîn n'ola meyl eylese şîrîn lebūñe / Meges olur mı ki **itmez** şekeristāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 6). [heves itmez, -mez]

Cân virüp dil n'ola **itse** leb-i cānāna **heves** / Cism-i bî-cân olıcaḳ lâ-büd olur cāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 1). [heves itse, -se]

Dilemez dil ser-i kūyuñda raķibi şanemā / Cennet içre ādem olan **ide** mi şeytāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 8). [heves ide, -e]

heves ol-: Arzusu olmak, yapmaya hevesli olmak.

Nice cān virmeyem ey rūḥ-ı revānum saña kim / Qanķı bî-cān ola kim **olmaya** cānāna **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 4). [heves olmaya, -maya]

Bî-ser ü pā olmışam sevdālar-ıla pāy-māl / Tā ser-i zülfüñ hevāsı göñlüme **oldı** **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 8). [heves oldı, -dı]

Dil şaçuñdan ruḥuña meyl ider elbetde şehā / Şem'e yanmağa **olur** gicede pervāne **heves** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 4). [heves olur, -ur]

heves-i āb: İstek, arzu suyu.

Heves-i ābla sirişt itmiş-imiş ḥākümi āh / Seng-i sevdā-y-ıla bennā beni bünyād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 5). [heves-i ābla, -la]

heves-i şıḥḥat it-: Sağlıklı olmaya heveslenmek.

Hecrūñde dil nice taleb-i vuşlat itmesün / Haste ne cān-ıla **heves-i şıḥḥat itmesün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 2). [heves-i şıḥḥat itmesün, -mesün]

hey: Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, takdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Hey ne kanlar dökdi nâ-haḳ yire hūnī ḡamzesi / Kim ola ḳurtara anuñ cān elinden el-ḡıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 9). [hey]

Zülfinde görüp göñlümi dil-ber didi kim **hey** / Beñzer ki bu miskîn yine dîvâne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 11). [hey]

Başum ele alup varuram yolına bir gün / **Hey** n'olsa gerek ya gele ya vara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 12). [hey]

Hey elā gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden / Çün ḥarīm-i kūyuñı Beytü'l-Ḥarām itdūñ baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 5). [hey]

Nālemi işitdi dil-ber remz-ile didi ki **hey** / Āb-ı rūyuñ yok mı ḥalḳa şerm-sār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 11). [hey]

hezār: 1. Bülbul.

İşidüp zārını Resmînüñ **hezārı** gülşenüñ / Niçe zār olmuş işit vaḳt-i seḥer var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 13). [hezārı, -ı]

Resmiyā zāruñ hezār isterse n'ola ol nigār / Kim gül-i terdür **hezārı** dem-be-dem zār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 14). [hezārı, -ı]

2. Binlerce, pek çok.

Gerçi gül-ruḥlar **hezār** ammā baña sensin murād / Ādem olana meşeldür ey perī bir gül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 3). [hezār]

Resmiyā zāruñ **hezār** isterse n'ola ol nigār / Kim gül-i terdür hezārı dem-be-dem zār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 13). [hezār]

Resmīyi zār görüp gülşen-i kūyında nigār / Dir **hezār** āferīn ol bülbul-i ḥoş-ḥānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 14). [hezār]

Kim anuñ serv-i sehī bigi **hezār** āzādı var / N'ola 'azm itse 'adem mülkine cān-ı ḡam-zede (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 9). [hezār]

3. Bin.

Gül defterini açdı şabā çün varaḳ varaḳ / Bülbul **hezār** şevḳ-ıla okur sebaḳ sebaḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 2). [hezār]

hezār it-: Būlbūl (gibi çok feryat) etmek.

Resmiyā dil vireli ol gül-‘izāra cān-ıla / Arturup efġān-ıla zārum **hezār itdūñ** beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 14). [hezār itdūñ, -dūñ]

hezār ol-: Binlerce olmak, çok fazla olmak.

Būlbūl-i şūrīdeveş zārum **hezār olsa** n’ola / Bir cemālî gülsitānı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 5). [hezār olsa, -sa]

hezārān: Binlerce, pek çok.

Bugün seyrānda bir serv-i sehī-kaḍ dil-rübā gördük / Hevā-dārı bizüm bigi **hezārān** mübtelā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 2). [hezārān]

Nola Resmî gülşen-i kūyında olursa muķīm / Kim **hezārān** būlbūl-i bī-dil bigi feryādı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 14). [hezārān]

hıbr: Mürekkep.

Biḥār **hıbr** olup eṣcār-ı ‘ālem olsa kalem / Beyāza gelmeye taḥrīr-i mā-mezā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 11). [hıbr]

hiç: 1. Kat’iyen, asla.

Vāķıf degül kimesne bu rāz-ı dehāna **hiç** / Fikr-i daķīķ irişmez o mūy-miyāna **hiç** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 1). [hiç]

Vāķıf degül kimesne bu rāz-ı dehāna **hiç** / Fikr-i daķīķ irişmez o mūy-miyāna **hiç** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 2). [hiç]

Yıllar durur ki ḳaddümi ġam eyledi kemān / Tīr-i murād irişmedi herġiz nişāna **hiç** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 4). [hiç]

Sen meh-liķāya mihr-i münīr ola mı naẓīr / Kim bu felek getürmedi mişlūñ cihāna **hiç** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 6). [hiç]

Niçe ki şordum-ısa devā derdüme lebūñ / Şāfi cevāb virmedi ben nā-tüväna **hiç** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 8). [hiç]

Yoluñda Resmî terk-i ser itmez dimiş ‘adū / ‘Āşık olan ḳalır mı begüm başa cāna **hiç** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 10). [hiç]

Ārzū-yı vaşl-ı cānāndan geç ey Resmî ki **hiç** / Pāy-māl-i mūrçe-i taḥt-ı Süleymān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 13). [hiç]

Āh kim kırtulmadum ‘ālemde **hîç** iflâsdan / Göñlümün âyînesi pâk olmadı ol pasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 1). [hîç]

Bilmezem ben ne sezâ bahtum k’anadan toğalı / Hîç fark olmaz günüm dünden düğünüm yasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 8). [hîç]

Serv-ı kaddün ‘âşıkā naḥl-i cihân-ārâ yiter / Hîç ‘ar‘ar bitmesün ‘ālemde şimşād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 20). [hîç]

Āb-ı sürûra teşne geçüp **hîç** kanmaya / ‘Ārif hevâ odına gerekdür ki yanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 17). [hîç]

2. Varlığı olmayan veya hesaba katılmayacak kadar değersiz, önemsiz olan şey veya kimse.

Ārzü-yı dehenün varumı yoğ itse n’ola / Hâşılı **hîç** durur t̄alib olanun ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 6). [hîç]

hîç şahş: Hiç kimse, hiçbir şahıs.

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden artuk ḥayrını / Gerçi çoklar menfa‘at görür cihānda nâsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 5). [hîç şahşuñ, -uñ]

hicrân: (Sevgiliden) Ayrılık.

Cevr-i cānāna taḥammül ger baña mümkün ola / Her kişi cānān-ıla vaşl ola **hicrân** olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 4). [hicrân]

Vişāl ḳadri bilinür mi olmasa **hicrân** / Yanar mı ‘âşık oda yāra ḥasret olmayıcaḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 5). [hicrân]

Şabr idüp **hicrāna** dirler vaşl olur cānāneye / Bir ḥaberdür söylenür illā biz anı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 11). [hicrāna, -a]

Şabr idüp **hicrāna** vaşluñ istediğüm rûz u şeb / Bu ki tekrîsin bulur dirler meşel var isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 7). [hicrāna, -a]

Çekdiğün bār-ı cefâ-y-ıdı hemîn şimdiye dek / Olma tek **hicrāna** şabr eyle hemân şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 4). [hicrāna, -a]

Hoş-dem-idi vaşl-ı cānān soñı **hicrân** olmasa / Hüb-idi maḥbûbları ‘ahd ü peymân olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 1). [hicrân]

hicrân it-: Ayırmak, ayrılık acısı çektirmek.

Ey şād olan vişāl-ile fûrḳat ḡamını añ / Kim rûzgār-ıla anı **hicrân ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 28). [hicrân ider, -er]

hıdmet: Hizmet.

Kisvet-i 'ışk'ı geyüp **hıdmete** bil bağlamışam / Hıl'ati terk iderem tâc u kemerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 3). [hıdmete, -e]

Bes durur ŝāhā bu Resmî-i hākîre 'izz ü cāh / Eŝigüñde **hıdmete** lâyıķ olursa ķul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 14). [hıdmete, -e]

Faẓl u kemāl ehli n'ola olsa pāy-māl / Ki başı üzre **hıdmeti** nādān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 20). [hıdmeti, -i]

hıdmet-i mihmān: Misafire hizmet etmek.

Cān hayālın dile gelmek dilese Resmî n'ola / Hāne-perverdūr ider **hıdmet-i mihmāna** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 14). [hıdmet-i mihmāna, -a]

hıdmet-i şeh: Padiŝaha hizmet etmek.

Vācib durur ki hūkmüñ sūnnet bile hālāyıķ / Huddāma **hıdmet-i ŝeh** zîrā olup durur farẓ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 4). [hıdmet-i ŝeh]

hıfẓ it-: Korumak, saklamak, muhafaza etmek.

Setr ider leblerüñüñ sırrını dil cān bigi / **Hıfẓ ider** sîne ruĥuñ mihrini imān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 2). [hıfẓ ider, -er]

hikāyet: Hikāye.

Cānum neler çeker bu dil-i pür-belāya şor / Dermāndeler **hikāyetini** mübtelāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 2). [hikāyetini, -ini]

hikāyet eyle-: Anlatmak, söylemek, nakletmek.

Di ğuşşa kışşasın ķo bu eş'arı Resmiyā / Bir bir **hikāyet eyle** ne hoş-dāstān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 18). [hikāyet eyle]

hikmet: Hak ve hakikate uygun, kısa ve manalı söz.

Yaz deftere bu ŝi'ri ki **hikmet** hemîn ola / Devrān yaķañı eylemedin zūlm eliyle çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 5). [hikmet]

hilāl it-: Hilal gibi etmek. Ayın yeni doğduĝu zaman aldığı yay şekli haline getirmek; iki büküm etmek, kıskançlıktan perişan etmek.

'Arẓ eyle cebīnüñi **hilāl it** meh-i bedri / Göster ruĥuñı mihr-i dirāĥŝān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 5). [hilāl it]

hilāl-ebrū: Kaşları hilal biçiminde olan (sevgili).

Ka'be-i kūyuñda 'ıyd-ı vaşla kurbān olduğı / Merve haqqı ey **hilāl-ebrū** şafādur 'āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 4). [hilāl-ebrū]

hil'at: Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükafat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan.

Kisvet-i 'ışkı geyüp hıdmete bil bağlamışam / **Hil'ati** terk iderem tāt u kemerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 4). [hil'ati, -i]

hil'at-i devlet: I. Devlet kaftanı. II. Mutluluk kaftanı.

Dest-gır olmadı çünkim bize bu dāmen-i dehr / **Hil'at-i devlete** dahı giribānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 6). [hil'at-i devlete, -e]

hil'at-i şah: Padişah kaftanı.

Hil'at-i şahı vü tāt-ı devlet itmezdüm taleb / Ger der-āgüş eylesem bilün kemervār ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 9). [hil'at-i şahı, -ı]

himāyet ol-: Koruma, esirgeme, sahip çıkma durumu.

Ne çāre Resmīye senden **himāyet olmazsa** / Ne kıla bende şehinden 'ināyet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 13). [himāyet olmazsa, -mazsa]

himmet: Yardım, ihsan.

Ey serir-i keremün pāyesi pāyān-ı kerem / **Himmetün** şahn-ı serā-perdesi eyvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 2). [himmetün, -ün]

himmet-i 'atfār: (Ünlü şair ve mutasavvıf) Feridüddin Attar'ın himmeti.

Tut ki Sa'disin kemāl-i nazm-ıla Resmî bugün / Aşşı ne çünkim berisin **himmet-i 'Atfārdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 12). [himmet-i 'atfārdan, -dan]

hindū: I. Hintli. II. Yüzdeki ve vücuttaki ben.

Gelüp **hindū** beññ görsün yüzüñde / Şular kim ābda dir fülful olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 3). [hindū]

hindū-beççe: Hintli çocuğı (gibi). (Siyahilik yönüyle).

Hāl-i miskīnñ ruhuñda ey büt-i Çin ü Haṭā / Şanki **Hindū-beççedür** Rūm iline düşmiş garīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [hindū-beççedür, -dür]

hırām: Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Ḥacil kıldı ruhuñ luṭfı gül-i şad-bergi bāğ içre / Nitekim müntehā kıddün **hırāmı** serv-i büstānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 4). [hırāmı, -ı]

hırāmān: Salına salına, naz ile, edâ ile yürüyen.

Nazardan dūr idüp cānā **hırāmān** kāmētūñ serden / Gözüm yaşını cū bigi revān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 5). [hırāmān]

Ol gül-endāmı gülistānda **hırāmān** göricek / Okıya bu gāzeli murğ-ı hoş-elhāna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 7). [hırāmān]

hired: Akıl.

Oldısa ser-geşte vü şeydā **hired** āşüfte cān / Şanma tenhā Resmî anı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 9). [hired]

hırka: Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarikata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.

Görelî mestāne çeşmūñ zāhid-i hālvēt-nişīn / Rehn-i mey kor **hırkasını** hāne-i hāmmārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 10). [hırkasını, -sını]

hışm: Öfke, kızgınlık, gazap.

Hışm-ıla çeşmūñ eylese cānā işāreti / Bir demde niçe biñ dil ü cān ola gāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 1). [hışm-ıla, -ıla]

hışm eyle-: Öfkelenmek, kızmak.

Ağzuñ añduğuma **hışm eylesesün** gānzelerūñ / Hey di yok yire begüm şuşamasun kanumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 5). [hışm eylesesün, -mesün]

hışm it-: Kızmak, öfkelenmek.

Dil alup almadı mı dīn çeşm **hışm idüp** yine / Kaşd dārū'l-mülk-i imān-ıla cān u serdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 5). [hışm idüp, -üp]

Zülfīn añdum sūnbül-i terden semend oldı didi / Ruğlarına lāle didüm **hışm idüp** gül di didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 18). [hışm idüp, -üp]

hızırveş feryād-res ol-: Hızır gibi yetişmek; feryat edenin imdadına yetişmek, yardım etmek.

Ġarğ-ı yem-i ğam olmış-ıdum sākī **Hızırveş / Feryād-res olup** baña ırgürmese zevrak (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 2, Mısra 2). [hızırveş feryād-res olup, -up]

hızr: Âb-ı hayât içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat.

Şol bâdeden ki âb-ı hayât **Hızr** bigi / Hāk-i remīme cūr'ası yuhyi'l-'izāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 3). [hızr]

Ėam z̄ulmetinde **Hızır** u Sikender gibi şehā / Kaldum iriş lebũnden içür çeşme-i hayāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 5). [hızır]

hızır-dem: 1. Hızır nefesli kimse.

Tũfān-ı yaşum Nũhlayın h̄alk-ı cihānı / Ey **Hızır-dem** iriş ki ider ġarkā-i deryā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [hızır-dem]

2. I. Hızır nefesli kimse. II. Sevgili.

Ey **Hızır-dem** meded ir kim yiler āhum-ıla / Ėark itmesũn cihānı mevc-i bihār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 9). [hızır-dem]

hod: Kendi, bizzat, -de, dahi.

Kimdür çemende Resmî itũnden dimiş h̄abīb / Ol bu h̄akīre **hod** sebeb-i ihtirāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 14). [hod]

Vaşluña dil gũmān ider irem diyũ velī / Ol **hod** yakīn degũl hele bir hoş-gũmān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 8). [hod]

Hecr-ile cādũ gözũñ şayd itdi gũñlũm bilmedũm / Aña meftũn oldum āh ol fitne **hod** ‘ayyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 6). [hod]

Mihr ü meh **hod** zerre-i sũz-ı derũnuñdan yanar / Bu kadar germ-iken ey dil āh-ı serd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 11). [hod]

Gũñũl evvel nazarda **hod** gözũñ āline ilindi / Murāduñ cān-ısa cānā anı da saña al indi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 1). [hod]

hod ol-: 1. Bir olmak, bir arada olmak.

Ruħuñ mihri hayāl-i zũlfũñ-ile dilde n’eyler kim / Şeb-i tār-ile bir yirde **hod olmaz** rũz-ı nũrānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 8). [hod olmaz, -maz]

2. Sahip olmak.

Yaşum görũp yüzũme niçũn b̄akmaya h̄abīb / ‘Ālemde k̄adr-ile **hod olur** s̄im ü zer lez̄iz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 12). [hod olur, -ur]

hoķķa-i la‘l-i leb: (Sevgilinin) Hokka gibi kũçük ve lal gibi kırmızı dudaġı.

Def‘-i zehr-i k̄ahr-ı mār-ı zũlfũñ-içũn ey şanem / **Hoķķa-i la‘l-i lebũnden** cāna tiryāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 8). [hoķķa-i la‘l-i lebũnden, -ũnden]

hor: Deġersiz, bayaġı, hakir.

Qalur benũm bigi b̄i-yār u **hor** u zār u h̄az̄in / Anũñ ki yār olup āġyār-ıla yārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 7). [hor]

hoş: Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

Baňa sultān olduğumdan ser-be-ser bu ‘āleme / **Hoş** durur bendeñ olup kapuñda derbān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [hoş]

Cāna kaşd eylese ebrūñ-ıla ğamzeñ ne ‘aceb / **Hoş** kemānı var iderse n’ola kırbāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 12). [hoş]

Hoş durur gūş-ı ney ü nūş-ı mey itmek her nefes / Cümle ‘ıyş esbābı kim ola müheyyā dem-be-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 11). [hoş]

Bu söz-ile cānumı **hoşdur** ki mesrūr eyleyem / Göñlümün vîrānesin dirsın ki ma‘mūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 13). [hoşdur, -dur]

Hoş dimiş bu sözi ol kim dehr anı Selmān diler / Ey Nizāmî çünkü yārūñ gencdür vîrān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 33). [hoş]

Hoş didi şol bende kim kıldı eşigūñ vañan / Devlet-ile ‘ālemün tahtında sultānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 11). [hoş,]

Şekker lebūñ kı ağızuma söğsün ki husrevā / Ferhāda **hoş** durur k’ide Şîrīn ‘itāb-ı telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 4). [hoş]

hoş gör-: Müsāmaha ile karşılamak, kızılacak bir şeyi anlayışla karşılayıp affetmek.

Çünkü sarāy-ı dilde konuğdur sürūr u ğam / Hoş gör rızā-y-ıla ne ki mihmān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 34). [hoş gör]

hoş ol-: Hoş, güzel, iyi olmak.

Naql eylerem hadīs-i lebūñ nūş-ı bādede / Meclisde lā-cerem **hoş olur** nuql-i şekkerī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 12). [hoş olur, -ur]

hoşā: Ne hoş, ne iyi, ne güzel.

Rūz-ı ‘ıyd u nūş-ı cām u vaşl-ı yār-ı dil-nüvāz / Çend ān pîrūz-ı rûze ey **hoşā** ferhunde-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 6). [hoşā]

hoş-ayağ: Ayağı uğurlu.

İşbu mevsimde ki ‘ahd-i şād-kāmīdür dürüst / Tevbesini şırdı görse bu **hoş-ayağı** naşūh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 6). [hoş-ayağı, -ı]

hoş-dāstān: Güzel hikāye.

Dî ğuşsa kışşasın kı bu eş‘arı Resmīyā / Bir bir hikāyet eyle ne **hoş-dāstān-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 18). [hoş-dāstān-imiş, -imiş]

hoş-dem: 1. Hoşça geçirilen vakit.

Bahār eyyāmı **hoş-demdür** cihān gītī-i ħurremdür / Bilür qādrin şu kī ādemdür bu mevsimde bu eyyāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 11). [hoş-demdür, -dür]

2. İyi arkadaş.

Hoş-dem-idi vaşl-ı cānān soñı hicrān olmasa / Hüb-idi maḥbūbları ‘ahd ü peymān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 1). [hoş-dem-idi, -idi]

hoş-elḥān: Güzel sesli.

Muṭrib nevāya başla kī virür şafā-yı rūḥ / Dil-süz-ı sāzuñ-ıla **hoş-elḥānumuz** bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 10). [hoş-elḥānumuz, -umuz]

hoş-evşāf-ı şürūḥ: Güzel vasıflı açıklamalar.

‘Āşık-ı mey-ḥ’ār-ıla ḥālīn beyān itmek içün / Bülbül oḡur defter-i gülden **hoş-evşāf-ı şürūḥ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 8). [hoş-evşāf-ı şürūḥ]

hoş-gümān: Güzel, zevk veren şüphe.

Vaşluña dil gümān ider irem diyü velī / Ol ḥod yakīn degül hele bir **hoş-gümān-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 8). [hoş-gümān-imiş, -imiş]

hoş-ḥirām: Yürüyüşü güzel olan, salına salına yürüyen.

Sebzede bu qadd-ile seyr itdüğüñ ey **hoş-ḥirām** / Serv-i āzād göricek bende-i fermānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 3). [hoş-ḥirām]

hoş-intikām it-: İntikam almak.

Merve ḥaḡk-ı-çün şafā rüknin maḡām itdüñ baña / Līk soñra hecr-ile **hoş-intikām itdüñ** baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 8). [hoş-intikām itdüñ, -düñ]

hoş-‘ıyş: Güzel, iyi yaşayış, hayatın zevkini çıkarma, zevk u safâ.

Buldı bahār-ıla cihān zīnet ü gülşen-i cinān / İç mey-i selsebīli **hoş-‘ıyş-ıla** sür zamānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 6). [hoş-‘ıyş-ıla, -ıla]

hoşluḡ: Hoş olma durumu.

Belā vü miḡnet-i ‘ıṣḡuñsuz olmazam rāḡat / Ne deñlü **hoşluḡ** ola başda devlet olmayıcāḡ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 10). [hoşluḡ]

hoş-müretteb: Güzel, iyi sıralanmış, düzenlenmiş.

Furşat-ı ‘ahd-i şebāb u mevsim-i cām-ı şarāb / **Hoş-müretteb** bezm-idi sāḡī-i devrān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 6). [hoş-müretteb]

hoş-muşāhib ol-: Hoş sohbet arkadaşı olmak.

Ne **hoş-muşāhib oldu** rakīb-ile ol perī / İnsāna üns ola mı-y-ıdı Ehrimen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 13). [hoş-muşāhib oldu, -dı]

hoş-ter: Daha hoş, çok hoş.

Ḳadd-i yāra Resmîyā kim serv kim ‘ar‘ar didi / Lîk naḥl-i ‘ālem-ārādur diyen **hoş-ter** didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 32). [hoş-ter]

hoten: Doğu Türkistan'da miski ile ünlü bir şehir.

Hevā-yı zülfüñ-ile nāfe-i Ḥaṭā miskin / Diyār-ı Rūma irişdi **Hotenden** ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 8). [hotenden, -den]

hū: Huy.

Nitekim saña ‘ādetdür niyāz ehline nāz itmek / Baña hem **hū** durur bir nāza biñ dürlü niyāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 2). [hū]

hūb: Güzel, iyi.

Gitdi_ol ki muḥāl-idi yine ‘ıyd da irdi / ‘İyş itmek-içün ehl-i dile **hūb** maḥaller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 8). [hūb]

Ol **hūb** ğazāluñ diyeli vaşfını Resmî / Senüñ ğazeliyātın oḡur oldu güzeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 13). [hūb]

Hoş-dem-idi vaşl-ı cānān şoñı hierān olmasa / **Hūb-idi** maḥbūbları ‘ahd ü peymān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 2). [hūb-idi, -idi]

hüccet ü bürhān: Delil ve kanıt.

Yüzüñ mışbāḥ şuyına ne ḥācet **hüccet ü bürhān** / Degül lâzım ki ideler delil-ile beyān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 11). [hüccet ü bürhān]

hüccet ü bürhān-ı kerem: Cömertliğin delili ve kanıtı.

Baḥr u kân olduğına zāt-ı kerīmuñ şıfatı / Dil ü destüñ durur uş **hüccet ü bürhān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 24). [hüccet ü bürhān-ı kerem]

hudā: Allah, Tanrı.

Her kim hevā-yı zülfüñ-ile derd-i ser çeker / Ancak **Hudā** bilür ki o miskīn neler çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 2). [hudā]

Vāhib-i rūḥ u şuver ya‘nī **Hudā** ‘azze ve cel / Ebed ‘ışkuñı ḳasem itmiş-imiş baña ezel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 1). [hudā]

ḥudāvend-i cihān: Cihan hükümdarı.

İftihār-ı ‘ulemā ya‘nī **ḥudāvend-i cihān** / Āb-rūy-ı fuḫalā ḥazret-i sultān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 9). [ḥudāvend-i cihān]

ḥuddām: Hizmet edenler, hizmetçiler, uşaklar.

Vācib durur ki ḥükmüñ sünnet bile ḥalāyık / **Ḥuddāma** ḥıdmet-i şeh zîrā olup durur farz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 4). [ḥuddāma, -a]

ḥükm: Emir, buyruk.

Vācib durur ki **ḥükmüñ** sünnet bile ḥalāyık / **Ḥuddāma** ḥıdmet-i şeh zîrā olup durur farz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 3). [ḥükmüñ, -üñ]

ḥulḳ: Doğuştan olan huy, yaratılış, tabiat.

Biri **ḥulḳıyla** Ḥüseyn ü biri ḥüsniyle Ḥasan / Lîk ikisinüñ dahı nām-ı şerîfi Muştafâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 3). [ḥulḳıyla, -ıyla]

hümā: 1. I. Talih kuşu. II. Sevgilinin saçı.

Zülfüñ ne **hümādur** ki şehā gün yüzüñ üzre / Her lahza şalar sāye açup şeh-per-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 7). [hümādur, -dur]

2. I. Devlet kuşu, talih kuşu. II. Sevgili.

Ḥurşid-i tal‘atüñle oldum yine feraḥ-şād / Baḥtum hümāyün oldı irdüm çü sen **hümāya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 8). [hümāya, -ya]

hümā-sāye: Hümā gibi gölgesi aleme uğur ve zenginlik veren, lütuf ve iyilikleri her yanı kaplamış olan (kimse).

Dil ü cān dāne döküp dāma çekebilse idüm / Allāh Allāh ne **hümā-sāye** kebūtercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 4). [hümā-sāye]

hümāyün ol-: Mübarek, kutlu olmak.

Ḥurşid-i tal‘atüñle oldum yine feraḥ-şād / Baḥtum **hümāyün oldı** irdüm çü sen hümāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 8). [hümāyün oldı, -dı]

ḥün: Kan.

Hem ‘afa’llāh merdüm-i çeşmüm ki bunca za‘f-ıla / Çihre-i zerdüme şaçar dem-be-dem **ḥünin** gül-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 8). [ḥünin, -in]

h n bah n : Kan pahası, kan parası, diyet.

Seni h r m  gözleri öldürür-ise Resm y  /  atline **h n bah n ** t t eyle hel l kanu n  (Bursalı Resm  D v n , Gazel 144, Mısra 10). [h n bah n , - n ]

h n it-: I. Kan etmek; öldürmek, kan dökmek. II. Kan içinde bırakmak, yaralamak, acı vermek,  zmek.

Bülbül bigi ‘aceb m   h itsem ey g l-end m / **H n itdi** g nce bigi ba rum  n r-  hicr n (Bursalı Resm  D v n , Gazel 101, Mısra 12). [h n itdi, -di]

h n ol-: Kan olmak, kan içinde kalmak. (Y re i kan dolmak, acı çekmek bağlamında).

H n olur h r-  cef -y- la dili l le- ıfat / Her ki bülbül ola sen yüzi g l   g nce-fem (Bursalı Resm  D v n , Gazel 117, Mısra 5). [h n olur, -ur]

hüner: Bir i te gösterilen ustalık, beceriklilik, maharet.

Var **hüner** defterlerini oda yak kim Resm y  /  imdi ‘ lemde hüner bir cübbe bir dest r-im   (Bursalı Resm  D v n , Gazel 60, Mısra 11). [hüner]

Var hüner defterlerini oda yak kim Resm y  /  imdi ‘ lemde **hüner** bir cübbe bir dest r-im   (Bursalı Resm  D v n , Gazel 60, Mısra 12). [hüner]

hüner ‘arz eyle-: Hüner göstermek; bir i i bilgi, ustalık ve mah retini ortaya koyarak kolayca yapmak.

Dil  ser-b z-ise n meyd na gel c n na c nu  vir / **Hüner ‘arz eyle** ‘u   ka ki  abl-  ‘ı    alınd  (Bursalı Resm  D v n , Gazel 131, Mısra 4). [hüner ‘arz eyle]

h n : I. Kanlı. II. Kan dökmeye alışık (kimse), zalim, katil.

Hey ne çanlar dökdi n -h k yire **h n **  amzesi / Kim ola  urtara anu  c n elinden el- ıy   (Bursalı Resm  D v n , Gazel 10, Mısra 9). [h n ]

h n-  ciger: Ci er, yürek kanı.

 ay l-i  amzesi **h n-  ciger** diler dilden / Hem  e merdüm-i ma m r olan  ar b ister (Bursalı Resm  D v n , Gazel 41, Mısra 5). [h n-  ciger]

Bezm-i bel da **h n-  ciger** i d   m görüp /  zi göyünd[i] ba na ki e  -i keb b a ar (Bursalı Resm  D v n , Gazel 42, Mısra 11). [h n-  ciger]

 am meclisinde Resm  idüp dil keb b u nu l / Mey-gün leb   h y line **h n-  ciger**  eker (Bursalı Resm  D v n , Gazel 33, Mısra 10). [h n-  ciger]

Ya niçe l le- ıfat **h n-  ciger** n   idelüm / Mey-i gül-reng içelüm be z m z al eyleyelüm (Bursalı Resm  D v n , Gazel 96, Mısra 3). [h n-  ciger]

h n-ı dil: Gönül, yürek kanı.

N ş it hay l-i  amzesile Resm  **h n-ı dil** / Ki_olur lez z hem-kadeh-ile ş r b-ı tel  (Bursalı Resm  D v n , Gazel 13, Mısra 13). [h n-ı dil]

Her den n n  nu l-i bezmi olalı mey-gün leb n  / **H n-ı dil**  eşm m  aba ından dökilür m l gibi (Bursalı Resm  D v n , Gazel 142, Mısra 6). [h n-ı dil]

h n   amze: Kan dökücü, yaralayıcı, s zg n yan bakış.

C n  bu **h n   amze** nice c n-sit n-imiş /  ns na ra m  yok ne ‘aceb b -em n-imiş (Bursalı Resm  D v n , Gazel 59, Mısra 1). [h n   amze]

h n  göz: (Sevgilinin) Kan dökücü, zalim, gaddar gözü.

H n  gözünü ‘aceb mi içerse ci er  anın / Ma m r-ı h  b fitne v  mest-i m d mdur (Bursalı Resm  D v n , Gazel 23, Mısra 7). [h n  gözünü, - n ]

h n n: Kanlı, kan bulaşmış.

şev -ı leb n le ben  lice  silme  anum  / Z r  şeh d olanlara **h n n** kefen gerek (Bursalı Resm  D v n , Gazel 71, Mısra 8). [h n n]

h n n-ci er: I. Ci eri kanlı. II. Y re i yaralı ( şık).

 asret-i h l   leb n  Resm yi ey  once-dehen / Kıldı **h n n-ci er**   s hte-dil l le bigi (Bursalı Resm  D v n , Gazel 128, Mısra 10). [h n n-ci er]

h n-r z: Kan dökücü, zalim.

 aşd-ı  atl itdükçe öldürmezsin ill  h  beni / V  beni sen  amzesi **h n-r z** elinden v  beni (Bursalı Resm  D v n , Gazel 141, Mısra 2). [h n-r z]

h r: I. Cennet kızı. II. Çok güzel kız veya kadın, huri.

D za  gelür gözüme d d r-ı dil-berümsüz / **H r** u bihişt-i heşti ger itseler başa ‘ar  (Bursalı Resm  D v n , Gazel 62, Mısra 6). [h r]

M nteh   add ne T b  dir-iken ‘ l -na ar / Nice teşb h idem ey **h r** an  ben n rvane (Bursalı Resm  D v n , Gazel 110, Mısra 8). [h r]

Bu cef y  başa ki_ol **h r** u melek-r  eyledi / Dünyede ins na hergiz bir per -z d itmedi (Bursalı Resm  D v n , Gazel 133, Mısra 9). [h r]

hūr-ı hāver ol-: Güneşin doğduğu taraf olmak.

Olmazsa baña fer virüp ey mäh cemālün / Gelmez gözüme zerre **hūr-ı hāver olursa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 4). [hūr-ı hāver olursa, -ursa]

hūrd u h'āb: Yiyecek ve uyku.

Zülf ü ruḥuñ firākı-y-ıla rüz u şeb şehā / Oldı müzāb-ı 'ıyşum u bu **hūrd u h'āb** telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 10). [hūrd u h'āb]

hūrî: I. Cennet kızı. II. Çok güzel kız veya kadın.

Mesken iden ser-i kūyuñda görüp dîdāruñ / N'eylesün **hūrîyi** vü ravza-i Rıdvānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 10). [hūrîyi, -yi]

hūr-ı bihişt: Cennet güzeli.

Dimeñ serv-i çemen ḳaddine ol **hūr-ı bihiştüñ** kim / Nihāl-i sidreden daḥı biz anı müntehā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 5). [hūr-ı bihiştüñ, -üñ]

hūrî-liḳā: Huri yüzlü, çok güzel yüzlü.

Çün eşigüñden beni redd itdüñ ey **hūrî-liḳā** / Dūzaḥ olsun baña firdevs ü cinān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 7). [hūrî-liḳā]

Leblerüñ Kevşer yüzüñ cennetdür ey **hūrî-liḳā** / Kāmet-i Tübā-ḥırāmuñ müntehādur 'āşıḳa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 5). [hūrî-liḳā]

Selsebîl-i meyi nüş eyle gel ey **hūr-liḳā** / Ki bahār-ıla cihān beñzedi bāḡ-ı İreme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 3). [hūr-liḳā]

Meskenüm olsun eşigüñde tek ey **hūr-liḳā** / Ehl-i dūzaḥ olayum yād-ı cinān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 5). [hūr-liḳā]

Şermendedür ey **hūr-liḳā** ḳaddüñ öñinde / Tübāya daḥı serv-i sehî hem-ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 5). [hūr-liḳā]

Gel serv bigi seyr ḳıl ey **hūr-liḳā** kim / Firdevs ü cinān oldı revān cūy-ıla her cāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 9). [hūr-liḳā]

hurrem: Sevinçli, şen, gönül açıcı.

Gülşen-i ḥüsnin İlāhî bu ikisinüñ daḥı / Gül gibi ḥandān u **hurrem** tut cihānda dāyimā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 22). [hurrem]

hurrem eyle-: İç açmak, ferahlık vermek.

Çün cemālūñ dehr bāğın **hurrem eyler** gül gibi / N'ola āfākı kılursa nālīşüm bülbul gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 1). [hurrem eyler, -r]

hurşîd: Hurşîd ü Ferahşâd mesnevîsinin kadın kahramanıdır.

Sevmeyen **Hurşîd-ise** seni Ferahşâd olmasun / Guşşañı 'âlemde şādî bilmeyen şād olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 3). [hurşîd-ise, -ise]

hurşîd ü mäh: Güneş ve ay.

Hurşîd ü mäh zerrece gelmeye 'aynuma / Fer virür-ise şems-i dırâhşānumuz bize (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 5). [hurşîd ü mäh]

hurşîd-i cihân-tāb: Cihanı aydınlatan güneş.

Bir şem'dür ey mäh-ı şeb-efrüz ruhuñ kim / **Hurşîd-i cihân-tāb** aña pervâne olupdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 4). [hurşîd-i cihân-tāb]

Ne mihr-i 'âlem-ārādur izinūñ zerre-i hākî / Ki **hurşîd-i cihân-tābı** anuñla rüşenā gördük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 8). [hurşîd-i cihân-tābı, -ı]

hurşîd-i tal'at: Güneş gibi parlayan yüz.

Hurşîd-i tal'atūñle oldum yine ferah-şād / Bahtum hümāyūn oldı irdüm çü sen hümāya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 7). [hurşîd-i tal'atūñle, -ūñle]

hüseyn: Hz. Peygamber'in torunu Hz. Hüseyin.

Biri hulķıyla **Hüseyn** ü biri hüsniyle Hasan / Lîk ikisinūñ dahı nām-ı şerîfî Muştafâ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 3). [hüseyn]

hüseynveş: Hz. Hüseyin gibi.

Sen hüsñ-ile hasen olalıdan **Hüseynveş** / Beni şehîd-i miñnet ider Kerbelâ-yı gam (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 5). [hüseynveş]

hüsñ: Güzellik.

Bu **hüsñ** ü cemāl-ile gören dir seni ahsent / Zî-şun'-ı Hudâ şalli 'alā nūr-ı Muḥammed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 3). [hüsñ]

İñende 'āşıkā nāz eyleme bugün yarın / Güzelligūñ geçicek **hüsñüñ** i'tibārı gider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 14). [hüsñüñ, -üñ]

Ehl-i niyāza nāz ko ğirre_olma **hüsne** kim / Vaqt ola diyeler bu da bir dil-sitān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 3). [hüsne, -e]

Ey niçe serv-i lāle-ruhuñ bād-ı hüzn-ile / **Hüsni** bahārı bergini rîzān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 6). [hüsni, -i]

Āhum odından münîr olduğı **hüsnüñ** pertevi / Bu ki cem‘i rüşen eyler şem‘i nūr-ı nārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 7). [hüsnüñ, -üñ]

Ol hasen **hüsnüñ** idelden berü vaşfin Resmî / Hüsn-i üslûb-ıla eş‘ârı irişdi hasene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 13). [hüsnüñ, -üñ]

Hüsnüñ ahsen olalıdan tapuñı Yūsufdan āh / Hüzn-ile Ya‘kūbdan uş yādigār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 3). [hüsnüñ, -üñ]

Ey şāh-ı hüsn iñen dağı nāz itme ‘āşıkā / Mağrūr olma **hüsnüñe** yokdur aña şebāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 14). [hüsnüñe, -üñe]

Sen **hüsn-ile** hasen olalıdan Hüseyneş / Beni şehîd-i miḥnet ider Kerbelā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 5). [hüsn-ile, -ile]

Olalı Mısr-ı dilde **hüsn-ile** sen Yūsuf-ı sâñi / Benem dār-ı miḥende hüzn-ile Ya‘kūb-ı Ken‘āñi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 1). [hüsn-ile, -ile]

Ya‘kūb bedel olmaya hüzn-ile baña kim / Yūsuf olıma **hüsn-ile** sen dil-bere hem-tā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [hüsn-ile]

Biri hulkıyla Hüseyin ü biri **hüsniyle** Hasan / Lîk ikisinüñ dağı nām-ı şerîfi Muştafā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 3). [hüsniyle]

hüsn atı: Güzellik atı.

Zü‘l-feḳār ebrüñ-ıla kāfir raḳîbi kıl helāk / Hüsn atına bin ki ol sen Ḥaydara Düldül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 12). [hüsn atına, -na]

hüsn ili: Güzellik ülkesi, güzellik diyarı.

Şāh-iken **hüsn iline** ben kula dād eylemedüñ / Geçdi ‘ömrüm günü feryād-ıla yād eylemedüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 5). [hüsn iline, -ne]

hüsn kandili: Güzellik kandili, ışığı.

Ḳılmağa envār-ı dil cān mülkini envār-ı ‘ışık / **Hüsn kandilin** uyarmış nūr-ı Ḥakdan nār-ı ‘ışık (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 14). [hüsn kandilin, -n]

ḥüsn serîri: Güzellik tahtı.

Olduñ çü bugün **ḥüsn serîrine** Süleymân / Ey ḥusrev-i ḥübân (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 7). [ḥüsn serîrine, -ne]

ḥüsn ü cemâl: İyilik ve güzellik.

Ne saña **ḥüsn ü cemâl-ile** bulunur hem-tâ / Ne baña ḥüzn ü melâl-ile olur kimse bedel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 3). [ḥüsn ü cemâl-ile, -ile]

ḥüsn-i ḥasen: Güzeller güzeli.

Ğurûr-ı ḥüsn-ile nâz itme_iñende ‘âşıka kim / Niçe senüñ bigi **ḥüsn-i ḥasenden** ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 14). [ḥüsn-i ḥasenden, -den]

ḥüsn-i rızâ: Rıza gösterme, hoş görüp kabul etme.

Göñlümi âl-ile alduñ cānuma cebr eyleme / Virürem al anı da **ḥüsn-i rızâdan** düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 4). [ḥüsn-i rızâdan, -dan]

ḥüsn-i şeh-r-ārā-yı düst: Sevgilinin şehrini süsleyen güzellik.

Görinelden gözlerüme **ḥüsn-i şeh-r-ārā-yı düst** / Yürürem âvâre vü rüsvâ vü şeh-r-ārā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 1). [ḥüsn-i şeh-r-ārā-yı düst]

ḥüsn-i üslûb: Güzel, iyi üslûp, tarz.

Resmiyâ bunları medḥ eyleyenüñ ‘âlemde / **Ḥüsn-i üslûb-ıla** Ḥassân-ise dîvânına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 18). [ḥüsn-i üslûb-ıla, -ıla]

Ol ḥasen ḥüsnüñ idelden berü vaşfın Resmî / **Ḥüsn-i üslûb-ıla** eş‘ârı irişdi ḥasene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 14). [ḥüsn-i üslûb-ıla, -ıla]

ḥusrevâ: I. Ey hükümdar, ey padişah! II. Ey sevgili!

Şekker lebüñ қо ağzuma sögsün ki **ḥusrevâ** / Ferhâda hoş durur k’ide Şîrîn ‘itâb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 3). [ḥusrevâ]

Ḥusrevâ şîrîn lebüñ gibi қanı şekker lezîz / Ya қanı rengîn sözüñ mânendi bir gevher lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 1). [ḥusrevâ]

ḥusrev-i ḥübân: I. Güzellerin sultanı. II. Sevgili.

Olduñ çü bugün ḥüsn serîrine Süleymân / Ey **ḥusrev-i ḥübân** (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 8). [ḥusrev-i ḥübân]

ḥusrev-i şîrîn-dehen: I. Şirin ağızlı padişah. II. Tatlı dilli sevgili.

Ey niçe üftādeye her kūşede bî-dādı var / N'ola añmazsa beni ol **husrev-i şîrîn-dehen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 2). [husrev-i şîrîn-dehen]

Küh-ı ğamda hasretünle ey **husrev-i şîrîn-dehen** / Şol kadar dîvānelik itdüm ki Ferhād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 3). [husrev-i şîrîn-dehen]

Küh-ı ğamda ol **husrev-i şîrîn-dehen** hālüm görüp / Bu midur ol tağ delen Ferhād-ı dîvānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 5). [husrev-i şîrîn-dehen]

‘Aceb mi nāle kıla kūh-ı ğamda çün Ferhād / Kişi ki **husrev-i şîrîn-dehenden** ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 6). [husrev-i şîrîn-dehenden, -den]

Delinür tîşe-i endüh-ıla kūh olsa dili / Her ki Ferhād ola sen **husrev-i şîrîn-dehene** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 4). [husrev-i şîrîn-dehene, -e]

husrev-i şîrîn-zebān: I. Tatlı dilli hükümdar. II. Tatlı dilli sevgili.

Küh-ı ğamda geçdi ‘ömrüm derd-ile Ferhādveş / Ol şeker-leb **husrev-i şîrîn-zebānumsuz** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 12). [husrev-i şîrîn-zebānumsuz, -umsuz]

husrev-i vakt: Zamanın padişahı.

Añma encāmı ko zehr-i dehri ey sulţān-ı hüsn / Husrev-i vakt ol dem-i ‘ıyş irdi nüş it cām-ı Cem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 8). [husrev-i vakt]

hüzni: Tasa, üzüntü, gam, keder.

Olalı Mışr-ı dilde hüsn-ile sen Yūsuf-ı şānī / Benem dār-ı miħende **hüzni-ile** Ya‘kūb-ı Ken‘ānī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 2). [hüzni-ile, -ile]

Hüsnüñ aħsen olalıdan tapuñı Yūsufdan āh / **Hüzni-ile** Ya‘kūbdan uş yādigār itdün beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 4). [hüzni-ile, -ile]

Ya‘kūb bedel olmaya **hüzni-ile** baña kim / Yūsuf olımaz hüsn-ile sen dil-bere hem-tā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [hüzni-ile]

hüzni ü melāl: Üzüntü ve keder.

Ne saña hüsn ü cemāl-ile bulınur hem-tā / Ne baña **hüzni ü melāl-ile** olur kimse bedel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 4). [hüzni ü melāl-ile, -ile]

huzür-ı kalb: Gönül rahatlığı.

Sücüd itdükçe miħrāba seni yād itdügüm budur / **Huzür-ı kalb** olmazsa dürüst olmaz namāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 4). [huzür-ı kalb]

ırağ ol-: Uzak olmak, uzak durmak.

Bu cehl-ile raķībā cānāndan **ırağ ol** / Āl olamaz bilürsin Bū Cehl Muşţafāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 5). [ırağ ol]

Göñlümi zülfüñ dehānuñdan ne-y-içün men´ ider / Kim meges-rān-ıla şekkerden **ırağ olmaz** meges (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 10). [ırağ olmaz, -maz]

‘ışk: Aşk, sevgi.

Geyüp **‘ışkuñ** libāsın n’eyler aġyār / Ki Ka‘be örtüsi ite çul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 7). [‘ışkuñ, -uñ]

Vāhib-i rūḥ u şuver ya‘nī Hudā ‘azze ve cel / Ebed **‘ışkuñı** kıasem itmiş-imiş baña ezel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 2). [‘ışkuñı, -uñı]

Resmîyi bezm-i ġamda kıānünveş / **‘ışkdur** inleden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 12). [‘ışkdur, -dur]

Adımız **‘ışk-ıla** yād olmağ-içün ‘ālemde / Bu elif kıaddümüzi derd-ile dāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 11). [‘ışk-ıla, -ıla]

Şem‘-i ḥüsnüñ pertevi şevkı durur pervāneveş / Yanduran **‘ışk** āteşine böyle bī-pervā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 8). [‘ışk]

Cān dil mülkini teslīm itdi Resmî **‘ışkuña** / Pādişeh olan müselleme şimdi mi olduġı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 9). [‘ışkuña, -uña]

‘ışkuñ dil-i Resmîye enīs-idi şu dem kim / Ādem daḡı olmamış-ıdı mūnis-i Ḥavvā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 13). [‘ışkuñ, -uñ]

‘ışk dersi: Aşk dersi.

‘ışk dersini tamām itmek-içün Resmî gibi / Ṭālib-i ‘ilm olalum kesb-i kemāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 13). [‘ışk dersini, -ni]

‘ışk ehli: Aşk ehli, âşıklar.

Selāmet ehli olur mı cihānda **‘ışk ehli** / Seri nişāne-i seng-i melāmet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 3). [‘ışk ehli]

‘ışk meydānı: Aşk meydanı.

‘ışk meydānına girme ki göñül cāndan ider / Kim ciger-dār-ısa elbetde o meydān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 9). [‘ışk meydānına, -na]

‘ışk odı: Aşk ateşi.

Āb-ı ğama ğarīkam **‘ışk odına** ħarīkam / Şaldı hevāya tā kim ben ħāk-sār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 7). [‘ışk odına, -na]

‘ışk yolu reh-revi ol-: Aşk yolunun yolcusu olmak.

‘İşk yolu reh-revi olduğum-içündür müdām / Her gice miḥnet-serāy-ı ğamda miḥmān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [‘ışk yolu reh-revi olduğum-içündür, -duğum-içündür]

‘ışkuñ esîri ol-: Aşkın esiri, müptelası olmak.

Olmayan ‘ışkuñ esîri ğamdan āzād olmasun / Ol melāḥat çarḥınuñ tâbende mihr-i a‘zamı (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 5). [‘ışkuñ esîri olmayan, -mayan]

‘ışkuñ libāsı: Aşkın elbisesi.

Geyüp **‘ışkuñ libāsın** n’eyler aġyār / Ki Ka‘be örtüsü ite çul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 7). [‘ışkuñ libāsın, -n]

‘ışkuñ pelāsı: Aşkın elbisesi, çulu.

Sen seg-i kūyum diyelden ihtirām idüp baña / Geymişemdür egnüme **‘ışkuñ pelāsın** çul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 10). [‘ışkuñ pelāsın, -n]

‘ıtık-nāme: Bir kimsenin kölelikten âzat edildiğini gösteren belge, âzat kağıdı.

Beni redd eyleme şāhum daḥı ḥaṭṭuñ yoġ-iken / Ki **‘ıtık-nāme** gerek bendeyi āzād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 8). [‘ıtık-nāme]

‘ıyd: Bayram.

‘İyd irdi yine gül gibi zeyn oldı güzeller / Bülbül bigi biz de diyelüm tâze ğazeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 1). [‘ıyd]

‘İyd irdi lebûñ şun emelüm şavmı şıyalum / Zülfüñ gibi niçe çekelüm tûl-i emeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 5). [‘ıyd]

Gitdi_ol ki muḥāl-idi yine **‘ıyd** da irdi / ‘İyş itmek-içün ehl-i dile ḥûb maḥaller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 7). [‘ıyd]

Ey niçe rûzı **‘ıyd** u şebi qadr olanlaruñ / Rûşen günini tîre şebistān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 9). [‘ıyd]

‘ıyd-ı muḥterem: Saygıdeğer, kıymetli bayram.

Sāḳiyā gitdi şıyām u geldi **‘ıyd-ı muḥterem** / İrdi hengām-ı tarab şun bâde ki_idem def‘-i ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 1). [‘ıyd-ı muḥterem]

‘ıyd-ı şıyām: Oruç bayramı, Ramazan bayramı.

Sākī şun imdi bāde ki **‘ıyd-ı şıyāmdur** / Vakt-i şafā vü ‘ıyş u dem-i nüş-ı cāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 1). [‘ıyd-ı şıyāmdur, -dur]

‘ıyd-ı vaşl: (Sevgiliye) Kavuşma bayramı.

Ka‘be kapuñda beni irür **‘ıyd-ı vaşla** kim / Merve haķı şafā-y-ıla kurbānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 3). [‘ıyd-ı vaşla, -a]

Ka‘be-i kūyuñda **‘ıyd-ı vaşla** kurbān olduğı / Merve haķķı ey hilāl-ebrū şafādur ‘āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 3). [‘ıyd-ı vaşla, -a]

‘ıyş: I. Yaşama, yaşayış. II. Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safā.

Şun mül-i gül-fām sākī nev-bahār eyyāmıdır / Kıl terennüm muṭribā **‘ıyş** u şafā hengāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 2). [‘ıyş]

Nüş-ı cām it añma encāmı gel ey sultān-ı hüsñ / Kim kalan encām-ı Cemden **‘ıyş** u nüş cāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 4). [‘ıyş]

Sākī şun imdi bāde ki **‘ıyd-ı şıyāmdur** / Vakt-i şafā vü **‘ıyş** u dem-i nüş-ı cāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 2). [‘ıyş]

Hoş durur güş-ı ney ü nüş-ı mey itmek her nefes / Cümle **‘ıyş** esbābı kim ola müheyyā dem-be-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 12). [‘ıyş]

Bāde nüş itmek bu demde olur hayāt-ender-hayāt / **‘ıyş** bu mevsimde olur hem fütüh-ender-fütüh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 4). [‘ıyş]

‘ıyş it-: Hayatın zevkini çıkarmak, yiyip içmek, zevk u safā sürmek.

Şimdi ki bahār oldı vü nev-rüz u dil-efrüz / **‘ıyş it** ki geçer fırsat olur şöñra işüñ vay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 4). [‘ıyş it]

Gitdi ol ki muḥāl-ıdi yine **‘ıyd** da irdi / **‘ıyş itmek-içün** ehl-i dile hūb maḥaller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 8). [‘ıyş itmek-içün, -mek-içün]

Ey niçe zevk u şād-ıla **‘ıyş idenlerüñ** / Cem‘iyyetin ğam-ıla perīşāñ ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 11). [‘ıyş idenlerüñ, -enlerüñ]

‘ıyş u ṭarab: Çalıp söyleyerek eğlenme, yiyip içme.

Sākī bize şun cām idelüm **‘ıyş u ṭarablar** / Muṭrib demidür nağam-ıla başla ‘ameller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 9). [‘ıyş u ṭarablar, -lar]

‘ibāret: Sadece -den meydana gelmiş, -den oluşmuş, başka bir şey değil, ancak bu.

Vaşf itse kıdd ü zülfüñi Resmî şehā senüñ / Mevzün düşer sözi vü müselsel **‘ibāreti** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 10). [‘ibāreti, -i]

ibtidā: Başlangıç.

İbtidāsıdur ki cāndan beni bîzār eyledi / Kim bilür nice belādur intihāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 3). [ibtidāsıdur, -sıdur]

ibtidā-yı vişāl: Sevgiliye kavuşmanın, vuslatın başlangıcı.

Ço sa’y u şabrı dilā bu cihān içinde ki olur / Ne **ibtidā-yı vişāl** ü ne intihā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 4). [ibtidā-yı vişāl]

îç:- 1. Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

Bezm-i belāda hūn-ı ciger **îçdügüm** görüp / Özi göyünd[i] baña ki eşk-i kebāb akar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 11). [îçdügüm, -dügüm]

2. I. Bir sıvıyı ağza alıp yutmak. II. İçki kullanmak.

Şöyle **îçelüm** şād oluben cāmı ki dilden / Ğam hānesine şu’le gele gide haleller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 11). [îçelüm, -elüm]

Nergis gözüñ hayālde **îçer** mey kadeh kadeh / Mest oluban şaçar çemene zer varak varak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 5). [îçer, -er]

La’l-i rûh-efzā-yı cānān yādına Resmî müdām / Düstāne düst kām **îç** ta’n-ı düşmenden ne bāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 10). [îç]

Mevsim-i gülde mey **îç** fırsatı fevt eyleme kim / Niçeler hasret-ile irmedi gitdi bu deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 3). [îç]

Bahār eyyāmı irişdi yine hengāmıdur cāmuñ / Yime ğam cām-ı cān-bağış **îç** unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 2). [îç]

Ya niçe lāle-şifat hūn-ı ciger nüş idelüm / Mey-i gül-reng **îçelüm** beñzümüz al eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 4). [îçelüm, -elüm]

Buldı bahār-ıla cihān zīnet ü gülşen-i cinān / **İç** mey-i selsebīli hoş-ıyş-ıla sür zamānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 6). [îç]

îç: -da/-de, içinde.

Cān añılmaz rāh-ı ‘ışk **îçinde** cānān istenür / Cān virürler anda derde şanma dermān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 1). [îçinde, -inde]

Meyli bu gönlümüñ yine bir serv-i nāzadur / Kim bāğ-ı hüsni **içinde** ruḥı verd-i tazedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 2). [içinde, -inde]

Bu ne ṭālî'dür dirîğâ bir nefes cāndan beni / Mihnet-âbâd cihân **içinde** dil-şâd itmedi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 8). [içinde, -inde]

Zülf-ile ğamzeñ çeker çâh-ı zenaḥdāndan beni / Habs **içinden** çıkararak kimseyi cellâd olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 30). [içinden, -inden]

Ḳo sa'y u şabrı dilâ bu cihân **içinde** ki_olur / Ne ibtidâ-yı vişâl ü ne intihâ-yı firâḳ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 3). [içinde]

Geçmeyem zülf ü zenaḥdān hevâsından eger / Habs **içinde** geçe 'ömrüm aşılām dâra dahı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 10). [içinde]

icâbet ol-: Kabul edilmek.

Resmî diler vişâlünü Ḥaḳdan didüm didi / Billâh bu **icâbet olacaḳ** du'â mıdur (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 28, Mısra 14). [icâbet olacaḳ, -acak]

içi taşsa gel-: İçi, gönlü taşmak; üzüntüsünü dışarı vurmak, çok üzülmek.

Ağlasam ḥālümü bahre acıyup cūşa gelür / Söylesem derd-i dilüm taşsa **içi taşsa gelür** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 6). [içi taşsa gelür, -ür]

içre: İçinde, arasında, -de.

Ben tırurken kūyuña n'eyler gelüp zâğ-ı raḳîb / Gülsitân **içre** muḳîm olmağa çün bülbül yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 6). [içre]

Ya'ḳûb bigi derd-ile dâr-ı ḥüzün **içre** / Ḳaldum n'idem ol Yūsuf-ı Ken'ân ele girmez (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 3). [içre]

Lebüñ zıkr itmeyince meclis **içre** / Şurâḥînüñ maḳâli ḳulḳul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 11). [içre]

Niçe bir künc-i ğam **içre** cānı mehcür eyleyem / Bîm-i hecri vaşl-ı ümmîdle gerek dūr
eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 11). [içre]

İrgür na'im-i vaşluña beni ki bî-ḥisâb / Çekdüm caḥîm-i fūrḳatüñ **içre** 'azâb-ı telḥ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 8). [içre]

Neydügüm bezm-i belâ **içre** benüm neyden işit / Ki_iñiler âh-ıla âheng ider efgānumuza
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 9). [içre]

Ḥacil ḳıldı ruḥuñ luṭfı gül-i şad-bergi bāğ **içre** / Nitekim müntehâ ḳaddüñ ḥırāmı serv-i
büstânı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 3). [içre]

Dilemez dil ser-i kūyuñda raķibi řanemā / Cennet **içre** ādem olan ide mi şeytāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 8). [içre]

içür-: İçirmek, içmesini sağlamak.

Ėam zulmetinde Hızr u Sikender gibi şehā / Kaldum iriş lebüñden **içür** çeşme-i hayāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 6). [içür]

idelden berü: Ettiğinden beri, yaptığından beri.

Ol hasen hüşnüñ **idelden berü** vaşfin Resmî / Hüşn-i üslüb-ıla eş'arı irişdi hasene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 13). [idelden berü]

iden bulur: "Nasıl davranırsan öyle karşılık görürsün" anlamında kullanılan bir söz.

Cevri 'ādet idinme 'uşşāķa / Çünkü **bulur iden** behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 6). [iden bulur]

Cevri 'ādet idinme 'uşşāķa / Çünkü **bulur iden** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 6). [iden bulur]

iflās: İflas, bitme, tükenme.

Ėh kim kırtulmadum 'ālemde hîç **iflāsdan** / Göñlümün āyinesi pāk olmadı ol pasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 1). [iflāsdan, -dan]

iftihār-ı fażl-ı aşl u nesl ü cedd it-: Soy, nesil ve atasının kıymet ve meziyetiyle övünmek.

Hadd-i zātında gerekdür kişinün fażl u kemāl / **İftihār-ı fażl-ı aşl u nesl ü cedd itmek** neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 14). [iftihār-ı fażl-ı aşl u nesl ü cedd itmek, -mek]

iftihār-ı 'ulemā: Ėlimlerin iftihar etmesine sebep olan kimse.

İftihār-ı 'ulemā ya'nî hudāvend-i cihān / Ėb-rüy-ı fużalā hāzret-i sulţān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 9). [iftihār-ı 'ulemā]

ihām it-: Hatırlatmak; îmâ etmek.

Sūzlar **ihām ider** her söz ki ağzuñdan çıkar / Şūrlar iş'ār ider Resmî bu eş'aruñ senün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 9). [ihām ider, -er]

ihāta kıl- : Bir şeyin etrafını çevirmek, çevrelemek, kuşatmak, sarmak.

Kıldı ihāta 'ālemi az az gözüm yaşı / Zîrā ki baħr olur řanemā ekser āb-ı telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 11). [ihāta kıldı, -dı]

‘Ālemi **kılsa ihāta** n’ola eşküm kim revān / Re’s-i ‘ayneynüm ayağıdur akan Nîl ü Eres (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 3). [ihāta kılsa, -sa]

ihlâş: Riyâsız ve yapmacıksız inanış, çok samimi bağlılık, katışıksız tam doğruluk.

İhlâşa başlayanlar olur mağfiret bulan / Tutdı cihānı zerķ u riyā āfiyet bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 23). [ihlâşa, -a]

ihsân: Bağışlanan şey, bahşış, atıye.

Dağı bu ‘aşr ekābirlerinin ehl-i dile / Kuru taḥsînler-ile itdügi **ihsânına** yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 10). [ihsânına, -ına]

ihtirām it-: Hürmet etmek, saygı göstermek.

Sen seg-i kūyum diyelden **ihtirām idüp** baña / Geymişemdür egnüme ‘ışķuñ pelâsın çul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 9). [ihtirām idüp, -üp]

ihtirâz it-: Çekinmek, kaçınmak, sakınmak.

La‘lüne ol kaçd ider zülfünden **itmez ihtirâz** / Uğrı kim ser-bâz ola ḥavf eyleye mi dârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 9). [ihtirâz itmez, -mez]

ihtiyâr it-: Seçmek, tercih etmek.

Muḥibbe gerçi gerek şabrı **ihtiyâr itmek** / Velî ne şabr ide çün elden ihtiyârı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 5). [ihtiyâr itmek, -mek]

ihyâ kıl-: Canlandırmak, hayâtiyet kazandırmak.

Eyyûb gibi hecri ne ğam öldürür-ise / Vaşlı dem-i ‘İsâ gibi **kılur** yine **ihyâ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [ihyâ kılur, -ur]

ihyâlandur-: Diriltmek, canlandırmak.

Añsam ol muḥyî-i devrānuñ leb-i cān-baḥşını / Nefḥ-i ‘İsîveş sözüm emvâtı **ihyâlandurur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 10). [ihyâlandurur, -durur]

iki ‘âlem: İki cihan, dünya ile ahiret.

Her belâ bendinden olsun **iki ‘âlemde** ḥalâş / Bend-i zülfünde özin bir dem giriftâr isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 5). [iki ‘âlemde, -de]

iki cihân: Dünya ve ahiret.

Bir lem‘a-i cemālün ey nūr-ı āferîniş / **İki cihāna** şıgmaz ger tûl ola vü ger ‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 8). [iki cihāna, -a]

iki kat kı-: (Boyunu) Bükme, iki büküm etmek.

Mihnetler-ile bār-ı ğamuñ Resmî bendeñüñ / Qaddini **kıldı** püşt-i felek gibi **iki kat** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 12). [iki kat kıldı, -dı]

ıkrâru ol-: Herhangi bir konuda vermiş olduğu sözü yerine getirmek.

Biñ kez artuq va‘de-i mihr aldı ağızuñdan gönül / Vây n’olaydı zerrece **olaydı ıkrâruñ** senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 8). [ıkrâruñ olaydı, -aydı]

ıksîr-i ğam: Gam, keder ıksiri.

Hâliş iken qalbüm **ıksîr-i ğamuñla** ey sîm-ber / Şevq-ı rüyuñ beñzümi zer bigi zerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 7). [ıksîr-i ğamuñla, -uñla]

il: Ülke, yurt, memleket, diyar.

Eyyâm-ı şerîf irdi mübârek elüñi şun / ‘Âdet durur **illerde** bu kim öpülür eller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 4). [illerde, -lerde]

‘ilâc it-: Şifa vermek, iyileştirmek.

Şerbet-i la‘lün durur dârü-yı derdüm em buyur / Kim tabîb **itmez ‘ilâc** ‘illet-i bîmâr-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 6). [‘ilâc itmez]

‘ilâc kı-: Şifa vermek, sağlığına kavuşturmak, iyi etmek, sağlıklı duruma getirmek.

Bilmez çü zahmetümi benüm **kılmasun ‘ilâc** / Ayduñ tabîb kend’özine zahmet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 5). [‘ilâc kılmassun, -masun]

Çün marîz-i ‘ışkuñam gel ey tabîbüm **kıl ‘ilâc** / Bu devâsuz derd-i bî-dermân elinden el-ğıyâş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 5). [‘ilâc kı]

ilâhî: I. Allah’la ilgili, Allah’a âit, Allah’a has, Allah’tan gelen, Tanrısal. II.Olağanüstü, mükemmel.

Gülşen-i hüsnin **ilâhî** bu ikisinüñ dağı / Gül gibi ħandân u ħurrem tut cihânda dâyimâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 21). [ilâhî]

ilet-: Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Râzımı gülzâra **iletürse** nesîm şubḥ-dem / Ey yüzi gül zâr olur bülbül bigi gül zârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 3). [iletürse, -ürse]

ilin-: Dokunmak, değmek, ilişmek, takılmak.

Göñül evvel nazarda hüd gözüñ āline **ilindi** / Murāduñ cān-ısa cānā anı da saña al indi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 1). [ilindi, -di]

illā: 1. Bilhassa, hele, özellikle.

Kaşd-ı katl itdükçe öldürmezsin **illā** hā beni / Vā beni sen ğamzesi hūn-rîz elinden vā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 1). [illā]

‘Ālemüñ göñlin yapar ol seng-dil **illā** benüm / Sırça göñlüm şınuğınca pāy-māl itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 29). [illā]

2. İlle, mutlaka, özellikle.

Ḳurbet-i mestānda kimse ağlamaz **illā** kadeḥ / Mātem-i rindānda kimse iñlemez illā rebāb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 13). [illā]

Ḳurbet-i mestānda kimse ağlamaz illā kadeḥ / Mātem-i rindānda kimse iñlemez **illā** rebāb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 14). [illā]

3. Ama, ancak.

Şabr idüp hicrāna dirler vaşl olur cānāneye / Bir ḥaberdür söylenür **illā** biz anı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 12). [illā]

4. "-den başka" anlamında istisna bildirir, ancak, sadece.

Bezme revnaḥ virmez **illā** sāḳî-i sīmîn-beden / Meclisi germ itmez illā muṭrib-i şîrîn-naḡam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 9). [illā]

Bezme revnaḥ virmez illā sāḳî-i sīmîn-beden / Meclisi germ itmez **illā** muṭrib-i şîrîn-naḡam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 10). [illā]

‘illet it-: Hasta etmek, çok sinirlendirmek, kızdırmak.

Em şorduğumca leblerine dimesün cevāb / Oldur benüm bu derdüme em **‘illet itmesün**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 10). [‘illet itmesün, -mesün]

‘illet-i bīmār-ı ‘ışḳ: Aşk hastasının hastalığı.

Şerbet-i la‘lūñ durur dārū-yı derdüm em buyur / Kim ṭabīb itmez ‘ilāc **‘illet-i bīmār-ı ‘ışḳ**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 6). [‘illet-i bīmār-ı ‘ışḳ]

‘ilme’l-yaḳîn: Doğruluğu tartışılmaz, kesin bilgi.

Bilürken şıdḳını **‘ilme’l-yaḳîn** yoluñda Resmînüñ / Yalan söz-ile ḥaḳḳında gümān itmek revā
mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 13). [‘ilme’l-yaḳîn]

īmān: 1. Allah’a inanma, dīnî inanç.

Mihrūñle beni koma firākuñda mu‘azzeb / **Īmānı** olan nārda qalmaz çü muħalled (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 6). [īmānı, -ı]

Küfr-i zülfüñe nice meyl ide bî-dīn raķīb / Degme kāfir şanemā eylemez **īmāna** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 8). [īmāna, -a]

2. I. Dinî inanç. II. Kuvvetli inanç.

Ma’nide **īmāndur** şaçuñ küfri senüñ dīn ehline / Şüretde gerçi ey şanem kāfirlere zünnār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 5). [īmāndur, -dur]

Küfr-i zülfüñ durur çün **īmānum** / Baña kimdür diyen behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 5). [īmānum, -um]

Setr ider leblerüñüñ sırrını dil cān bigi / Hıfz ider sīne ruħuñ mihrini **īmān** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 2). [īmān]

‘imāret kıl-: İmar etmek, yıkılmış olanı düzeltmek, onarmak; hüznünü, sıkıntısını gidermek.

Mi‘mārlıg idüp n’ola ma‘mūr idesin / Dil kişverin ki **ķılmadı** hergiz **‘imāreti** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 6). [‘imāreti ķılmadı, -madı]

imdi: Şimdi.

Sāķi şun **imdi** bāde ki ‘ıyd-ı şıyāmdur / Vaķt-i şafā vü ‘ıyş u dem-i nūş-ı cāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 1). [imdi]

Sāķi pür eyle cām şun **imdi** müdām kim / Peymāne ŗolmadın ire peymānemüz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 7). [imdi]

imtiħān eyle-: Denemek, sınamak.

Tīguña tutmaz dir-imiş beni gerden ol raķīb / **İmtiħān eyle** begüm olsun yalanı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 4). [imtiħān eyle]

imtiħān ol-: İmtihan olmak, sınanmak, denenmek.

Niçe kez seni baña yār ola şandum şınadum / Çünki **olmaduñ** ne lāzım **imtiħān** şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 12). [imtiħān olmaduñ, -maduñ]

imtizāc-ı rāḥ-ı rūḥ: (Âşığın) Can şarabıyla karışıp kaynaşarak tek cisim haline gelmesi.

Mevsim-i nev-rüz-ı pîrüz irdi sâķī eş-şabūḥ / Kim münāsibdür bu demde **imtizāc-ı rāḥ-ı rūḥ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 2). [imtizāc-ı rāḥ-ı rūḥ]

in-: İnnek, nâzil olmak.

Resmî şikāyet itme felekden ki her zamān / Ḥaḳdan ne resme kim **ine** fermān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 36). [ine, -e]

in‘ām: İyilik, lutuf, ihsan.

Ben niyāz arturduğum nāz eyledükçe sen bu kim / Ḥamd-ḥ‘ān iden gedāyı şehirüñ **in‘āmidur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 6). [in‘āmidur, -ıdur]

inan-: İnanmak, güvenmek, (bir şeyi) doğru olarak kabul etmek.

İnanup dil virenüñ ‘ahdine hercā’ilerüñ / Ḳavl ü ikrār u qarārı-y-ıla peymānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 15). [inanup, -up]

Ṭavf-ı kūyuñ şafā durur cāna / Merve ḥaḳķı **inan** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 10). [inan]

Gönderme raķībüñ-ile cevruñ haberin kim / **İnanmazam** ol kāfire peygamber olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 10). [inanmazam, -mazam]

‘ināyet ol-: Lütfetmek, iyilik etmek.

Ne çāre Resmîye senden ḥimāyet olmazsa / Ne kıla bende şehinden **‘ināyet olmayıcaķ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 14). [‘ināyet olmayıcaķ, -mayıcaķ]

incin-: Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzölmek.

İncinme düstüm saña ger ḥālüm ağlasam / Kim künc-i ğamda hecr-ile giryānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 13). [incinme, -me]

iñen: Çok, fazla.

Ey şāh-ı ḥüsn **iñen** dahı nāz itme ‘āşıķa / Mağrūr olma ḥüsnüñe yoķdur aña şebāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 13). [iñen]

Dād senden saña behey zālīm / Kılma bī-dād **iñen** behey kāfır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 4). [iñen]

Beni ādem yiyici şanma **iñen** kaçma şehā / Sen benī Ādem-iseñ ben de beşerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 7). [iñen]

Dād senden saña behey cānum / ılma bī-dād **iñen** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 4). [iñen]

Cāna kıyma **iñen** behey cānum / ana girmek neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 1). [iñen]

Resmî ılına resmi cefā-y-ısa bes durur / Āyīn-i cevre ayduñ **iñen** ‘ādet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 12). [iñen]

Didüm olmağıl ey meh-rū **iñen** bī-mihr ü hercāyī / Didi gün rüşen iderse revādur n’ola her cāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 1). [iñen]

Olma hercāyī **iñen** gel ey gül-i gūlzār-ı hūsn / Kim düşen elden ele şolar bilürsin gül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 11). [iñen]

iñende: Çok fazla.

İñende zūlfüne yüz virme gelmesün yüzüne / apucı eyleme bāğ-ı bihişte mārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 3). [iñende, -de]

İñende ‘āşıkā nāz eyleme bugün yarın / Güzelligüñ geçicek hūsnüñ i’tibārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 13). [iñende, -de]

Benden cezā raķībe olma arīb **iñende** / Yapışmasun uyuzı yakışma ol cūzāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 7). [iñende]

iñile-: Acı ve üzüntü ifade eden kesik kesik sesler çıkarmak.

İñiler arḥ-ı felek nāle vü feryādumdan / Ol semā-adre irişmedügi āhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 5). [iñiler, -r]

inkār: Reddetme, kabul etmeme.

Öldürürseñ ger dehānumdan nişān virdi diyü / Zerrece var ola didüm yokdur **inkārum** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [inkārum, -um]

avs ebrūsı dil āhūsı ḥadeng **inkārıdur** / Zūlf ü ḥālī murğ-ı cānuñ dāne-y-ile dāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 7). [inkārıdur, -ıdur]

Aḥsen-i taķvīme inkār itse tañ mı müdde’ī / Hāķķa kārı bāṭıluñ her vech-ile **inkār-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 10). [inkār-imiş, -imiş]

inkār it-: Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak.

Aḥsen-i taķvīme **inkār itse** tañ mı müdde’ī / Hāķķa kārı bāṭıluñ her vech-ile inkār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 9). [inkār itse, -se]

inkār-ı nūr-ı zü'l-celāl it-: Celal sahibi Allah'ın nurunu inkar etmek.

Zāhidā **inkār-ı nūr-ı Zü'l-celāl itmek** neden / Leblerüñ şordum şekerden dürc-i dür tıldı didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 15). [inkār-ı nūr-ı zü'l-celāl itmek, -mek]

inkisār: Kırılma, kalp kırılması.

Dest-i ğam-ı raķīb-ile seng-i cefā-yı yār / Dil şışesine āh ki virdi yine **inkisār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 2). [inkisār]

înle-: İnlemek, acı ve üzüntü ifade eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Ḳurbet-i mestānda kimse ağlamaz illā ḳadeḥ / Mātem-i rindānda kimse **înlemez** illā rebāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 14). [înlemez, -mez]

înlet-: İnlemesine yol açmak; çok eziyet çektirmek.

Beni bûlbûl bigi ḥār-ı belāda **înledüp** dā'im / Sen aġyār-ıla seyr-i gülsitān itmek revā mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 7). [înledüp, -üp]

Resmîyi bezm-i ğamda ḳānünveş / 'İşkdur **înleden** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 12). [înleden, -en]

ins: İnsan.

Birinüñ dîvāne-i zencîr-i zülfî **ins** ü cān / Birinüñ pervāne-i şem'-i ruḥı şems-i semā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 9). [ins]

Birinüñ kûçek dehānında muḥayyer **ins** ü cān / Birinüñ 'uşşāḳa irer bûseliginden nevā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 15). [ins]

inşā it-: Yazmak, kaleme almak.

Zülfüñle ḥaṭuñ vaşfını **inşā ide** Resmî / Tûmār-ı pür-āşûb okınur defter-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 13). [inşā ide, -e]

insān: İnsanoğlu, kişi.

Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna raķīb / Tā göreler ki nice dîv-ile **insān** çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 12). [insān]

Cānā bu ḥünî ğamze nice cān-sitān-imiş / **İnsāna** rahmı yok ne 'aceb bî-emān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 2). [insāna, -a]

Ne ḥoş-muşāhib oldu raķīb-ile ol perî / **İnsāna** üns ola mı-y-ıdı Ehrimen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 14). [insāna, -a]

Bu cefâyı baña ki_ol hûr u melek-rû eyledi / Dünyede **insāna** hergiz bir perî-zād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 10). [insāna, -a]

inşā-yı haṭ-ı nāme-i cūd: Cömertliğin kitabını yazmak.

Vaşfuñ-ıla ola **inşā-yı haṭ-ı nāme-i cūd** / Medḥuñ-ıla okına defter ü dîvân-ı kerem (Bursalı
Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 51). [inşā-yı haṭ-ı nāme-i cūd]

intihā: Son, nihayet.

İbtidāsıdır ki cāndan beni bîzār eyledi / Kim bilür nice belādur **intihāsı** derdümüñ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 4). [intihāsı, -sı]

intihā-yı firāk: Ayrılığın sonu.

Ḳo sa'y u şabrı dilā bu cihān içinde ki_olur / Ne ibtidā-yı vişāl ü ne **intihā-yı firāk** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 4). [intihā-yı firāk]

intizār: Bekleme, bekleyiş.

Gel ki cānā eyledi cān u dile kār **intizār** / Ḳıldı bu cān u cihāndan beni bî-zār intizār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 1). [intizār]

Gel ki cānā eyledi cān u dile kār intizār / Ḳıldı bu cān u cihāndan beni bî-zār **intizār** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 2). [intizār]

Va'desine vaşluñuñ irişmeden vā-ḥasretā / Öldürür beñzer beni hecr-ile nā-çār **intizār**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 4). [intizār]

Gül yüzüñsüz lāleveş ey ḡonce-leb her dem benüm / Dāḡ urur sînemde baḡrumı yaḡar nār
intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 6). [intizār]

Gün yüzüñden dūr olalı düstüm zülfüñ gibi / Eyledi rûz-ı münîrüm çün şeb-i tār **intizār**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 8). [intizār]

İntizār-ile yiter raḡm eyle ben bî-cāna kim / Mevtten olur eşed bilürsin ey yār **intizār** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 10). [intizār]

Gül yüzüñ yād eyledükçe gösterür ey ḡonce-leb / Bülbül-i cāna cihān gülzārını ḡār **intizār**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 12). [intizār]

Öldürürem varuram Resmîyi dimişsin şehā / Tîz var öldür anı öldürmeden zār **intizār** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 14). [intizār]

İntizār-ile yiter raḡm eyle ben bî-cāna kim / Mevtten olur eşed bilürsin ey yār intizār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 9). [intizār-ile, -ile]

ir-: 1. Ermek, ulaşmak.

‘Aceb mi derdine dil şorar-ısa la‘lûnden / Ki cānı **irdi** lebe hastedür cevāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 4). [irdi, -di]

Cān **irdi** lebe hecr-ile cānān ele girmez / Bî-dil yürürem derd-ile dermān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 1). [irdi, -di]

Ġonce ġunc-i la‘lûne beñzetdüġi-çün kendüyi / Ġüşmāl **irdi** aña dest-i şabādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 14). [irdi, -di]

Reyhān haţuñ şemîmi **ireli** meşāmuma / Zülfüñ mişāli vālih ü hayrānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 5). [ireli, -eli]

‘İsā ġibi lebüñ çü virür mürdeye hayāt / Ġam yimezem ġamuñdan **irerse** baña memāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 2). [irerse, -erse]

Keştî-i cismüm **ire** bir ġün kenār-ı vuşlata / Ger bulursañ Resmîyā ġirdāb-ı hicrāndan ġalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 9). [ire, -e]

Bu miyānuñ baħr-ı fikrinde kenāra **irmedük** / Diġķat itdük zerre deñlü ol dehānı ġörmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 7). [irmedük, -medük]

Sākî pür eyle cām şun imdi müdām kim / Peymāne tolmadin **ire** peymānemüz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 8). [ire, -e]

Ĥurşîd-i tal‘atüñle oldum yine feraħ-şād / Baħtum hümāyün oldı **irdüm** çü sen hümāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 8). [irdüm, -düm]

Ya ‘ķüb bigi bulsa n’ola ġözlerüm başar / Yūsufdan **irdi** çünki beşîrūñ beşāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 8). [irdi, -di]

Zülfine uğradı meġer **irdi** nesîm-i şubħ / Ki āfāķa toldı rāyiħa-i misk ü ‘anberi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 3). [irdi, -di]

Birinüñ kūçek dehānında muħayyer ins ü cān / Birinüñ ‘uşşāķa **irer** bûseliginden nevā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 16). [irer]

2. Ermek, erişmek, nail olmak.

Āb-ı vaşla **irmedin** oldum hevā yolında ġāk / Veh ki yandum āteş-i hicrān elinden el-ġıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 7). [irmedin, -medin]

Ġitdi ol ki muħāl-idi yine ‘ıyd da **irdi** / ‘İyş itmek-içün ehl-i dile ġüb maħaller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 7). [irdi, -di]

Vişāle sa‘yla **irilür** mi kısmet olmayıcaķ / Sitāre yarı kılır mı sa‘ādet olmayıcaķ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 1). [irilür, -ür]

3. Gelmek, gelip çatmak, erişmek.

Mevsim-i nev-rüz-ı pîrüz **irdi** sâkî eş-şabûh / Kim münâsibdür bu demde imtizâc-ı râh-ı rûh
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 1). [irdi, -di]

‘İyd **irdi** yine gül gibi zeyn oldu güzeller / Bülbül bigi biz de diyelüm tâze ğazeller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 1). [irdi, -di]

Eyyâm-ı şerîf **irdi** mübârek elüñi şun / ‘Âdet durur illerde bu kim öpülür eller (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 35, Mısra 3). [irdi, -di]

‘İyd **irdi** lebûñ şun emelüm şavmı şıyalum / Zülfüñ gibi niçe çekelüm tûl-i emeller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 5). [irdi, -di]

Sâkiyâ gitdi şıyâm u geldi ‘ıyd-ı muhterem / **İrdi** hengâm-ı tarab şun bâde ki idem def‘-i ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 2). [irdi, -di]

Añma encâmı ko zehr-i dehri ey sultân-ı hüsn / Hüsrev-i vaqt ol dem-i ‘ıyş **irdi** nûş it câm-ı
Cem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 8). [irdi, -di]

Sâkiyâ mevsim-i ‘ıyş **irdi** el ur câm-ı Ceme / Muṭribâ eyle nağam çâre budur def‘-i ğama
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 1). [irdi, -di]

irem: Efsâneye göre Ad kavminden Şeddâd’ın cenneti yeryüzünde kurmak
maksadıyla yaptığı şehrin adı olup klasik edebiyatta “cennet bağı, dünya cenneti, cennet kadar
güzel ve bayındır yer” anlamında kullanılır.

Vaşluña dil gümân ider **irem** diyü velî / Ol hod yakîn degül hele bir hoş-gümân-imiş (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 7). [irem]

‘irfân: Bilme, anlama, biliş, anlayış.

Çünkü yeksân görünür gözlerine ‘ayb u hüner / Bunlaruñ ben de dir-isem n’ola **‘irfânına** yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 12). [‘irfânına, -ına]

irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

İrgür na‘îm-i vaşluña beni ki bî-hisâb / Çekdüm caḥîm-i fûrkatüñ içre ‘azâb-ı telh (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 7). [irgür]

Ġarḳ-ı yem-i ğam olmış-ıdum sâkî Hızırveş / Feryâd-res olup baña **irgürmese** zevraḳ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Müfret 2, Mısra 2). [irgürmese, -mese]

Min zerre **irgürürdüm** gün gibi ser-semâya / Bir dem kapuñda olsam hem-sâye ḥâk-i pâya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 1). [irgürürdüm, -ürdüm]

iriş-: 1. Erişmek, ulaşmak, nail olmak.

Yıllar durur ki kıddümi ğam eyledi kemân / Tîr-i murâd **irişmedi** hergiz nişâna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 4). [irişmedi, -medi]

Vâkıf degül kimesne bu râz-ı dehâna hîç / Fikr-i daķık **irişmez** o müy-miyâna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 2). [irişmez, -mez]

Va‘desine vaşluñuñ **irişmeden** vâ-ħasretâ / Öldürür beñzer beni hecr-ile nâ-çâr intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 3). [irişmeden, -meden]

Nazar iden ruħuna seyr-i gülistânı n’ider / **İrişen** kıametüñe serv-i ħırâmânı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 2). [irişen, -en]

Şeb-i hicrânda kalan rûz-ı vişâle **irişür** / Şem‘veş pertev-i luţfuñ aña irşâd idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 9). [irişür, -ür]

2. (Belli bir zaman) Gelmek, gelip çatmak, ermek.

Bahâr eyyâmı **irişdi** yine hengâmıdur cāmuñ / Yime ğam cām-ı cān-baħş iç unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 1). [irişdi, -di]

3. Erişmek, ulaşmak.

Sen gül-endāmuñ **irişmez** çün elüm dāmenine / Yaķamı çāk ideyin ğonce girîbān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 11). [irişmez, -mez]

Ol ħasen ħüsnüñ idelden berü vaşfın Resmî / Ĥüsn-i üslûb-ıla eş‘arı **irişdi** ħasene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 14). [irişdi, -di]

İñiler çarĥ-ı felek nāle vü feryādumdan / Ol semā-kadre **irişmedügi** āhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 6). [irişmedügi, -medügi]

4. Yetişmek, erişmek, gelmek.

Didüm dār-ı ser-i zülfüñe ber-dār ol[ma]sun mı dil / Didi bu dāra Dārālar **irişmez** kı müdārāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 4). [irişmez, -mez]

Ṭūfān-ı yaşum Nūħlayın ħalk-ı cihānı / Ey Ĥızr-dem **iriş** ki ider ğarķa-i deryā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [iriş]

Ġam zulmetinde Ĥızr u Sikender gibi şehā / Kıaldum **iriş** lebüñden içür çeşme-i ħayāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 6). [iriş]

5. Belli bir yere varmak, ulaşmak.

Hevā-yı zülfüñ-ile nāfe-i Ĥatā miskin / Diyār-ı Rūma **irişdi** Ĥotenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 8). [irişdi, -di]

6. (Meyve) Yetişmek.

Bir servdür boyuñ ki nihâlinde her zamân / Şeftâlû-yı lezîz **irişür** sîb-i ter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 8). [irişür, -ür]

irmedi gitdi: Gerçekleşmesi istenen şeyin bir türlü yapılmadığını anlatır. Bir türlü erişemedi, ulaşamadı.

Mevsim-i gülde mey iç fırsatı fevt eyleme kim / Niçeler hasret-ile **irmedi gitdi** bu deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 4). [irmedi gitdi]

irşād it-: I. Doğru yolu göstermek. II. Mânen aydınlatmak, hak yolunu göstermek, gafletten uyandırmak, uyarmak.

Şeb-i hicrânda kalan rûz-ı vişâle irişür / Şem‘veş pertev-i luţfuñ aña **irşād idicek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 10). [irşād idicek, -icek]

irür-: Erdirmek, erişirmek, ulaştırmak.

Seyyâh-ı dil **irürmedi** reh şehr-i şâdiye / Gerçi tarîk-ı ğamda zamândur sefer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 5). [irürmedi, -medi]

Ka‘be kapuñda beni **irür** ‘ıyd-ı vaşla kim / Merve hâkı şafâ-y-ıla kurbânuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 3). [irür]

iş: Yapılan şey, davranış, eylem.

Ağyâra yâr olup yüregüm yâr yaralar / Kim gördi düstlar ki_ide düşmen **işini** yâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 6). [işini, -ini]

Şimdi ki bahâr oldu vü nev-rûz u dil-efrûz / ‘İyş it ki geçer fırsat olur sonra **işüñ** vay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 4). [işüñ, -üñ]

Yokdur şebât bu felegüñ luţf u kahrına / Kim her kişiye bu **işi** yeksân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 24). [iş, -i]

Ķanı ol dem ki lebüñ ğonce ruĶuñ lâle-y-idi / ‘Āşıķuñ bûlbûlveş her dem **işi** nâle-y-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 18). [iş, -i]

‘îsâ: Hz. İsâ. (Ölüleri diriltmesi bağlamında).

‘İsâ gibi lebüñ çü virür mürdeye Ķayât / Ķam yimezem ğamuñdan irerse baña memât (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 1). [‘îsâ]

‘Ādet-idi la‘lûñuñ bîmâra dermân baĶşışı / Tañ degül **‘İsâ** deminden mürdeye cân baĶşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 2). [‘îsâ]

‘îsâ-nefes: Hz. İsâ nefesli. (Mucize olarak ölüyü diriltten Hz. İsâ'nın nefesi gibi güçlü, hayat ve şifa verici bir nefese sahip olan, İsâ nefesli kimse).

Söyle ey ‘**İsā-nefes** keşf it dehānuñ dem-be-dem / Tā ki feth ola der-i dārü’ş-şifāsı derdümün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 9). [‘isā-nefes]

Resmî-i dil-hasteye rahm idüp ey ‘**İsā-nefes** / Ölme ey bî-çāre ben muhyî-i devrānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 13). [‘isā-nefes]

Dil dehānuñ var mıdur ya yok mıdur bilmez yakîn / Söyle ey ‘**İsā-nefes** olsun gümānı âşikār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 8). [‘isā-nefes]

iş‘ār it-: Bildirmek.

Sūzlar ihām ider her söz ki ağzuñdan çıkar / Şūrlar **iş‘ār ider** Resmî bu eş‘āruñ senün (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 10). [iş‘ār ider, -er]

işāret eyle-: İşaret etmek. (Göz hareketleriyle bir şeyler anlatmak).

Hışm-ıla çeşmün **eylese** cānā **işāreti** / Bir demde niçe biñ dil ü cān ola gāreti (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 127, Mısra 1). [işāreti eylese, -se]

‘īsāveş: Hz. İsa gibi.

Rūh-bağş olursa ‘**İsāveş** n’ola Resmî sözün / Çünkü zikrūñdür dem-ā-dem la’l-i rūh-efzā-yı
düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 9). [‘īsāveş]

işbu: Bu, işte bu.

İşbu mevsimde ki ‘ahd-i şād-kāmīdūr dürüst / Tevbesini şırdı görse bu hoş-ayağı naşūh
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 5). [işbu]

Bir vefā-yār u cefā-hū seng-dil sīneñ bigi / Ser-be-ser seyr eyledük **işbu** cihānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 10). [işbu]

işde: Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için ve dikkati çekmek için kullanılır.

Cān-ı Resmî cāme-i hūr-ı cināndan oldı dūr / **İşde** bü’l-ağdāh in sīnem devā’ü li’l-cürūh
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 10). [işde]

işi ola olıcağ: Oldu olacak; mâdemki iş bu hale geldi, artık yapabileceğini yap, çekinme.

Çan itme yaşumı lebün-içün yüzüme bak / Ger çan **işi ola olıcağ** sīm ü zer biter (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 6). [iş ola olıcağ]

işiden: İşiten, duyan (kimseler).

Resmî kılını lutf idüp añmış **işidenler** / Kendüye gerekse vara yalvara dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 13). [işidenler, -ler]

işidüldük gibi_olmaz: (Her haber) İşitildiği, duyulduğu gibi olmaz.

Terk-i cān itmez dimiş benî yoluñda müdde‘î / Hāşe sultānum **işidüldük gibi_olmaz** her haber (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 8). [işidüldük gibi_olmaz]

işit-: 1. İşitmek, duymak, dinlemek.

İşidüp zārını Resmînüñ hezārı gülşenüñ / Niçe zār olmuş işit vakt-i seher var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 13). [işidüp, -üp]

İşidüp zārını Resmînüñ hezārı gülşenüñ / Niçe zār olmuş **işit** vakt-i seher var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 14). [işit]

Neydügüm bezm-i belā içre benüm neyden **işit** / Ki_îñiler āh-ıla āheng ider efgānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 9). [işit]

Resmîden **işit** ruhlaruñuñ vaşfını ey düst / Gül defterini bülbul okur çünkü ser-ā-pāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 13). [işit]

Egerçi dil dehenüñ yok bilür yakīnında / Velī sözüñ **işidicek** yine gümāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 10). [işidicek, -icek]

İşidüp zārını Resmînüñ hezārı gülşenüñ / Niçe zār olmuş işit vakt-i seher var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 13). [işidüp, -üp]

Resmî **işidüp** nazmuñı erbāb-ı ma‘ānî / Dirler ki bu resme_olsa suhanverler olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 13). [işidüp, -üp]

Ben su‘āl itdüm emīr-i nazma ol server didi / Kāmetin şordum raķibe **işidüp** dil-ber didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 34). [işidüp, -üp]

Resmî **işidüp** nazmuñı ervāh-ı muķaddes / Dirler dem-i ‘İsādan olupdur bu mü’eyyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 11). [işidüp, -üp]

Gül yüzüñ vaşfını Resmîden **işiden** şanemā / Güş idüp zemzeme-i murğ-ı hoş-elhānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 13). [işiden, -en]

Cihānda çekmedügüm gerçi bir belā yoħdur / **İşidesin** kamasından belī belā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 10). [işidesin, -esin]

Nālemi **işitdi** dil-ber remz-ile didi ki hey / Āb-ı rüyuñ yok mı hālķa şerm-sār itdün beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 11). [işitdi, -di]

Ser-i kūyında **işidüp** nāleñi Resmî didi düst / Gelmedi bülbul anuñ bigi bu gūlzāra dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 13). [işidüp, -üp]

2. Duymak, haber almak, öğrenmek.

Sevdüğüm cāndan seni dilden dimedüm kimseye / Lîk **işidürem** sever dirler haber var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 6). [işidürem, -ürem]

ism: İsim, ad.

Bir **ism** durur Resmî müsemmâsı görünmez / 'Âlemde vefâ kim dinilür dâr bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 13). [ism]

'işret: İçki içme, içki.

Nice nâzûk-furşat-idi **'işret** ü faşl-ı bahâr / Bâd-ı hüzn-ile hâzân olup zemistân olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 3). ['işret]

iste-: 1. Arzu etmek, arzulamak, istek duymak.

Cân añılmaz rāh-ı 'ışk içinde cānān **istenür** / Cān virürler anda derde şanma dermān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 1). [istenür, -nür]

Cân añılmaz rāh-ı 'ışk içinde cānān istenür / Cān virürler anda derde şanma dermān **istenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 2). [istenür, -nür]

Meclis-i 'uşşâkuñ olmaz revnakı cānānesüz / Lā-cerem cem' olıcağ şem'-i şebistān **istenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 4). [istenür, -nür]

Ruğlaruñ devrinde la'lüñ şorduğum ma'zür tut / Kim gül eyyāmında rāh u rāhat-ı cān **istenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 6). [istenür, -nür]

Zulmet-i zülfünde güm-rāh olana 'arz it ruğuñ / Kim karañu gicelerde māh-ı tābān **istenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 8). [istenür, -nür]

İsterem la'lüñ ki def' idem raķībūñ şerrini / Dîv-i mekr-içün belî mühr-i Süleymān **istenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 10). [istenür, -nür]

Beni zār isterse kūyında n'ola ol gül-'izār / Gülsitānda nağme-i murğ-ı hoş-elhān **istenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 12). [istenür, -nür]

Ol perişān zülfüme tolaşmasun Resmî dimiş / Yoğsa anı kıluram zār u perişān **istenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 14). [istenür, -nür]

İsterem la'lüñ ki def' idem raķībūñ şerrini / Dîv-i mekr-içün belî mühr-i Süleymān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 9). [isterem, -rem]

Göñül yıkıldı gözüm hānesin pür-āb **ister** / Meşel durur yıkılan kamosı harāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 1). [ister, -r]

Göñül yıkıldı gözüm hānesin pür-āb ister / Meşel durur yıkılan şamısı harāb **ister** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 2). [ister, -r]

‘Aceb mi derdine dil şorar-ısa la‘lünden / Ki cânı irdi lebe hastedür cevāb **ister** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 4). [ister, -r]

Hayāl-i gāzesi hūn-ı ciger diler dilden / Hemîşe merdüm-i maḥmūr olan şarāb **ister** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 6). [ister, -r]

‘İzāruñ ābın umar dil hevāsı zülfünde / Kimüñ ki derd-i seri olsa ol gül-āb **ister** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 8). [ister, -r]

‘Aceb mi bu dil-i pür-sūza meyl iderse gözüñ / Müdām mest olanuñ hātırı kebāb **ister** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 10). [ister, -r]

Ğubār-ı hāk-i rehūñ hem-seri olam diyü / Bu Resmî pâyüne her dem yüzün türāb **ister** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 12). [ister, -r]

Var **isteme** ‘ālemde dilā yār bulunmaz / Ger yār bulunur-ısa vefā-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 1). [isteme, -me]

Varını virsün dimiş cân-ıla vaşlum **isteyen** / Vireyin yok dimezem cânım durur varum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 90, Mısra 9). [isteyen, -yen]

Yāra irmez dünyede yār-ı vefā-dār **isteyen** / Yārsuz çalur meşeldür ‘aybsuz yār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 1). [isteyen, -yen]

Yāra irmez dünyede yār-ı vefā-dār isteyen / Yārsuz çalur meşeldür ‘aybsuz yār **isteyen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 2). [isteyen, -yen]

N’eylerem cân u cihānı baña cânānum gerek / ‘Aynına almaz bihişt-i heşti dīdār **isteyen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 4). [isteyen, -yen]

Her belā bendinden olsun iki ‘ālemde ḥalāş / Bend-i zülfünde özin bir dem giriftār **isteyen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 6). [isteyen, -yen]

Sevdüğüm ma‘zūr tut yakma beni hecr odına / Kim kıyāmetde olur Aḥmed günehkār **isteyen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 10). [isteyen, -yen]

Dürr dişüñ vaşfinda işitsün nazm-ı güher-bārumı / Gūşvārı gūşına lü’lü’-i şeh-vār **isteyen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 12). [isteyen, -yen]

Resmiyā zāruñ hezār isterse n’ola ol nigār / Kim gül-i terdür hezārı dem-be-dem zār **isteyen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 14). [isteyen, -yen]

Şabr idüp hicrāna vaşluñ **istedüğüm** rüz u şeb / Bu ki tekrisin bulur dirler meşel var isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 7). [istedüğüm, -dügüm]

Şabr idüp hicrāna vaşluñ istedüğüm rûz u şeb / Bu ki tekrîsin bulur dirler meşel var **isteyen** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 8). [isteyen, -yen]

Düşnâmin **istedüğüm** Resmî budur nigāruñ / Ki_olur emîn belādan âmîn diyen du‘āya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 9). [istedüğüm, -dügüm]

Yoluñı gözleyüp her dem olursam muntazır tañ mı / Kim ola **istemez** görmek revān-ıla revān nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 6). [istemez, -mez]

2. Dilemek, talep etmek.

Raķıbinden üşenme Resmî yārūñ / Hezār **iste** dikensüz bir gül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 16). [iste]

İstemez dîvāne dil çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş / Gerçi her kişi diler kim ola zindāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 1). [istemez, -mez]

Çün cefā vü cevri cānānuñ vefādur ‘āşıkā / Kañkı bî-cāndur kim **ister** cevri-i cānāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 6). [ister, -r]

Ġayret-ile ḥāk-i rāhuñ olduġum cānā bu kim / Dāmenüñi gerd-i ḥāk-i ġayrdan pāk **isterem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 6). [isterem, -rem]

Sīnemi şevķ-ı lebūñle gül gibi çāk **isterem** / Rūyumı mihr-i ruḥuñla lāleveş ḥāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 1). [isterem, -rem]

Sīnemi şevķ-ı lebūñle gül gibi çāk isterem / Rūyumı mihr-i ruḥuñla lāleveş ḥāk **isterem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 2). [isterem, -rem]

Def‘-i zehr-i kaḥr-ı mār-ı zūlfūñ-içün ey şanem / Hoķķa-i la‘l-i lebūñden cāna tiryāk **isterem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 8). [isterem, -rem]

Her ne deñlü cüst ise cān almaġa cāzū gözüñ / Ben de cān virmekde biñ ol deñlü çālāk **isterem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 10). [isterem, -rem]

Resmīyem kim leblerūñ yādına nūş idüp müdām / Bu dil-i ġam-gīnūmi her dem feraḥ-nāk **isterem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 14). [isterem, -rem]

Resmiyā zāruñ hezār **isterse** n’ola ol nigār / Kim gül-i terdür hezārı dem-be-dem zār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 13). [isterse, -rse]

Beni zār **isterse** kūyında n’ola ol gül-‘izār / Gülsitānda naġme-i murġ-ı hoş-elḥān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 11). [isterse, -rse]

iştiyāk-nāme: Arzu, özlem dolu mektup.

Kaşd eyledüm ki yazam bir **iştiyāk-nāme** / Odlara yandı kâġıd kana boyandı ḥāme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 1). [iştiyāk-nāme]

‘iṣyān eyle-: Karşı gelmek, itaatsizlik etmek, baş kaldırmak.

Çün serv-i sehī cān-ıla dil hecre sezādur / Kıo yiri durur **eyledi** ‘iṣyān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 10). [‘iṣyān eyledi, -di]

it-: Etmek, eylemek.

Ehl-i niyāza nāzuñı az **itme** luṭf kıl / Kim nāz-ı nāzenin olur ey şiveger lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 7). [itme, -me]

Hasretüñden nālişüm gūş eyleyen dir düstum / Resmîyā bu **itdügüñ** efğān elinden el-ğıyāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 14). [itdügüñ, -dügüñ]

Şevk-ı la‘lūñ çeşm-i ser-mestüñ bigi bu Resmîyi / Mey-perest ü bāde-ber-dest **itdi** rüsvālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 14). [itdi, -di]

Dağı bu ‘aşr ekābirlerinüñ ehl-i dile / Kıru taḥsınler-ile **itdügi** iḥsānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 10). [itdügi, -dügi]

Küh-ı gāmda ḥasretüñle ey ḥusrev-i şirīn-dehen / Şol kıadar dîvānelik itdüm ki Ferḥād **itmedi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 4). [itmedi, -medi]

Bu cefāyı baña ki_ol ḥūr u melek-rū eyledi / Dünyede insāna hergiz bir perī-zād **itmedi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 10). [itmedi, -medi]

Hey elā gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden / Çün ḥarīm-i kūyuñı Beytü’l-Ḥarām **itdüñ** baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 6). [itdüñ, -düñ]

Ruḥlaruñ āyīnesin ḥaṭṭ-ıla gerd itmek neden / Ter-i gül-efşān-ı ‘ayyār lāciverd **itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 2). [itmek, -mek]

Anı kim sen baña **itdüñ** dād elüñden düstum / Kimseye bu resme kimse zulm-i bī-dād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 5). [itdüñ, -düñ]

Ėam meclisinde Resmî **idüp** dil kebāb u nuḳl / Mey-gün lebüñ ḥayāline ḥün-ı ciger çerker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 9). [idüp, -üp]

Ṭūfān-ı yaşum Nūḥlayın ḥalk-ı cihānı / Ey Ḥızr-dem iriş ki **ider** ġarḳa-i deryā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [ider, -er]

Vaşf-ı lebüñle şi‘rüm olur ser-be-ser lezīz / Kim ābı kıand-i nāb-ı mükerrer **ider** lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 2). [ider, -er]

Şirīn degül mi şūḥ gözüñ la‘lūñ-ile kim / Bādāmı kıanda-y-ısa **ider** kıand-i ter lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 6). [ider, -er]

Bî-güneh görse beni gözlerüñ öldürmek **ider** / Merdüm-i mest-i belâ kandasâ merdânelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 7). [ider, -er]

Şulha vardukça beni gözlerüñ öldürmek **ider** / Merdüm-i mest bigi kandasâ şavaşa gelür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 7). [ider, -er]

Resmîyi füsün-ıla gözün **ideli** şeydâ / ‘Âlemde anuñ sözleri efsâne olupdur (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 44, Mısra 13). [ideli, -eli]

Resmiyâ ‘ârif olan şulhla **ider** kesb ü kemâl / Ögünüp kâmil-ile merdüm-i nâ-dân çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 13). [ider, -er]

Nevâ-yı nâle-i ‘ışkı nice nühüft **idem** / Ki kıldı râst-muḥayyer beni nevâ-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 5). [idem, -em]

Ey niçe rûzı ‘ıyd u şebi qadr olanlaruñ / Rüşen günini tîre şebistân **ider** felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 10). [ider, -er]

Luṭf itdügi kişiyê cihânı cinân **ider** / Qahr itdügine ‘âlemi zindân **ider** felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 17). [ider, -er]

it: 1. I. Köpek. II. Âşık.

Kimdür çemende Resmî **itümden** dimiş ḥabîb / Ol bu ḥaḳîre ḥod sebeb-i ihtirâmdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 13). [itümden, -ümden]

2. I. Köpek. II. Rakip.

Geyüp ‘ışkuñ libâsın n’eyler aḡyâr / Ki Ka‘be örtüsü **ite** çul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 8). [ite, -e]

Bulaşup **it** bigi nâ-geh ṭalaya diyü raḳîb / Qaçaram ḥavf-ile her geh ki o derden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 9). [it]

‘itâb-ı telḥ: Acı bir azarlama.

Şekker lebün ḳo aḡzuma sögsün ki ḥusrevâ / Ferhâda ḥoş durur k’ide Şîrîn **‘itâb-ı telḥ**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 4). [‘itâb-ı telḥ]

i‘tibār: Değer verme, saygı görme, rağbet etme, önem verme.

İñende ‘âşıkâ nâz eyleme bugün yarın / Güzelligün geçicek ḥüsnün **i‘tibârı** gider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 14). [i‘tibârı, -ı]

iz: (Sevgilinin) Ayak izi.

Ne mihr-i ‘âlem-ârâdur **izinün** zerre-i ḥâki / Ki ḥurşîd-i cihân-tâbı anuñla rüşenâ gördük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 7). [izinün, -inün]

izā cā'el-każā 'amye'l-başar: Kaza geldiğinde göz kör olur.

Gözlerüm hecründe cānā nice bulsun nūr u fer / Kim bu rüşendür **izā cā'el-każā 'amye'l-başar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 2). [izā cā'el-każā 'amye'l-başar]

'izār: Yanak.

'İzāruñ ābın umar dil hevāsı zülfünde / Kimün ki derd-i seri olsa ol gül-āb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 7). ['izāruñ, -uñ]

izüñ tozı: (Sevgilinin) Ayak izinin tozu.

Gözlerümden gizleme **izüñ tozın** ki_ol yig durur / Dîde-i ma'lûle kuhl-i rüşenâdan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 5). [izüñ tozın, -n]

'izz ü cāh: İtibar ve makam.

Bes durur şāhā bu Resmî-i ḥaķîre **'izz ü cāh** / Eşigünde ḥıdmete lâyıķ olursa ķul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 13). ['izz ü cāh]

Nā-ehli muḥterem tütuben **'izz ü cāh-ıla** / Ehl-i dili hemîşe perîşān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 21). ['izz ü cāh-ıla, -ıla]

jāle: Çiy, şebnem.

Gül ruḥuñ tâbı yaķar cānumı od lāle bigi / Dür dişüñ şevķı aķıdur yaşumı **jāle** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 2). [jāle]

jengār-ı ğam: Keder pası, kiri.

Jengār-ı ğamdan it dil ü cān gözgüsini pāk / Cām-ı mey-ile ki_āyine-i ğayb-bîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 9). [jengār-ı ğamdan, -dan]

jeng-i ğam: Gam kiri, pası.

Cevher-i cām-ıla ķalbüñ ḥālîş eyle zer gibi / Jeng-i ğamdan tā dilüñ āyîne gibi ola pāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 12). [jeng-i ğamdan, -dan]

ķabā: Üste giyilen elbise, önü daima açık duran kaftan, cüppe.

Yaķdı dil lāle-ruḥuñ şevķ-ıla ey gülşen-i cān / Lā-cerem ğonce-lebüñ yādına çāk itdi **ķabā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 8). [ķabā]

ka'be: I. Kâbe. II. Sevgilinin Kâbe gibi mukaddes olan evinin bulunduğu yer.

Beni gördükçe düşer kūyuñ iti birbirine / Şol gedālar bigi kim **Ka'bede** ķurbān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 8). [ka'bede, -de]

Ka‘be kapuñda beni irür ‘ıyd-ı vaşla kim / Merve haķı şafā-y-ıla ķurbānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 3). [ka‘be]

ka‘be bünyādı: Kâbe binası. (Gönül yapmak bağlamında).

Ka‘be bünyādı şevābını bulursın şanemā / Bir selām-ıla yıķık göñlümi ābād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 11). [ka‘be bünyādı]

ka‘be örtüsi: Kâbe'nin (siyah) örtüsü.

Geyüp ‘ışķuñ libāsın n’eyler aġyār / Ki **Ka‘be örtüsi** ite ķul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 8). [ka‘be örtüsi]

ka‘be yüzü: Kâbe'nin yüzü, yüzeyi.

Dilerem kıble-i Haķdan döne anuñ yüzi kim / **Ka‘be yüzüñde** baş urmaya ol ebrü-yı ģama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 12). [ka‘be yüzüñde, -ñde]

ka‘be-i ehl-i recā: İstek sahiplerinin Kâbe'si.

Ka‘be-i ehl-i recādur eşigüñ Merve haķı / Sa‘yum oldur ki tavāf eyleyem ey kân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 41). [ka‘be-i ehl-i recādur, -dur]

ka‘be-i kūy: Sevgilinin Kâbe gibi mukaddes olan mahallesi, köyü.

Ka‘be-i kūyuñda ‘ıyd-ı vaşla ķurbān olduġı / Merve haķķı ey hilāl-ebrü şafādur ‘āşıķa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 3). [ka‘be-i kūyuñda, -uñda]

ķabül it-: Bir şeye razı olmak, onaylamak.

Biz saña cānā ‘arż-ı cān itdük **itmezsin ķabül** / Cānumı vir buseñ al olsun Karaman baķşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 5). [ķabül itmezsin, -mezsın]

ķaç-: 1. Karşılaşmamaya çalışmak, yüz yüze gelmek istememek, uzaklaşmak istemek.

Cān virürken yoluñda bu Resmî / **Ķaçmaġ** andan neden behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 10). [ķaçmaġ, -maġ]

Beni ādem yiyici şanma iñen **ķaçma** şehā / Sen benī Ādem-iseñ ben de beşerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 7). [ķaçma, -ma]

Cān virürken yoluñda bu Resmî / **Ķaçmaġ** andan neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 16). [ķaçmaġ, -maġ]

2. Korkup çekinmek, göze alamamak, ihtiraz etmek.

Bulaşup it bigi nā-geh talaya diyü raķīb / **Ķaçaram** ģavf-ile her geh ki o derden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 10). [ķaçaram, -aram]

kaçan: Ne vakit, ne zaman ki.

İçdi kanımı kana kana gözüñ kanmadı āh / ‘Aceb ol kan içici kana **kaçan** kana diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 4). [kaçan]

kaç: Boy.

Bu **kađ** ü ĥad ü ĥať u zülf temāşāsın iden / Seyr-i serv ü semen ü sünbül ü reyĥānı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 3). [kaç]

Gül yüzüñ reşk-ile kızardı ĥayādan nitekim / Gördi **kađdūñ** utanup serv-i sehī oldu dü-tā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 6). [kađdūñ, -üñ]

Ya kanı **kađdūñ** mişālî bir nihāl-i müntehā / Ya zülāl-i la’l-i cān-baĥşuñ bigi Kevser lezīz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 3). [kađdūñ, -üñ]

Kađdūñ mişālî var mı durur bir nihāl kim / Şeftālū-yı lebūñ gibi virür şemer lezīz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 3). [kađdūñ, -üñ]

Ṭübā-mişāl ‘arşa şalar sāyesin müdām / **Kađdūñ** ‘aceb ne serv-i kıyāmet kıyāmdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 10). [kađdūñ, -üñ]

Şermendedür ey ĥūr-likā **kađdūñ** öñinde / Ṭübāya daĥı serv-i sehī hem-ser olursa (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 5). [kađdūñ, -üñ]

Kađdūñ ne kıyāmet durur ey dil-ber-i fettān / Kim gelse kıyāma kıparur maĥşer-i fitne
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 5). [kađdūñ, -üñ]

Ĥacil kıldı ruĥuñ luťfı gül-i şad-bergi bağ içre / Nitekim müntehā **kađdūñ** ĥırāmı serv-i
büstānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 4). [kađdūñ, -üñ]

Yıllar durur ki **kađdūmi** ġam eyledi kemān / Tır-i murād irişmedi hergiz nişāna hīç (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 3). [kađdūmi, -ümi]

Kemānveş **kađdūmi** dest-i cefā-y-ıla dü-tā idüp / Beni cevır okına her dem nişān itmek revā
mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 3). [kađdūmi, -ümi]

Miĥnetler-ile bār-ı ġamuñ Resmî bendeñüñ / **Kađdini** kıldı püşt-i felek gibi iki kıat (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 12). [kağdini, -ini]

Ġamze-i ĥün-rizi bigi bī-emān cellādı var / N’ola kıul olsa şanavber **kağdine** şimşād-ı bağ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 8). [kağdine, -ine]

Dimeñ serv-i çemen **kađdine** ol ĥūr-ı biĥiştüñ kim / Nihāl-i sidreden daĥı biz anı müntehā
gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 5). [kağdine, -i, -ne]

Bu ĥadd ü zülf ü **kağdi** temāşā kılanlara / Ne yāsemīn ü sünbül ü serv-i çemen gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 5). [kağdi, -i]

Ḳaddüñle ruḥ u zülf ü ḥaṭuñ bigi çemende / Serv ü semen ü sünbül ü reyḥān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 7). [ḳaddüñle, -üñle]

Ḳaddüñle zülfüñ ü dehenüñ leblerüñ şehā / Yād itdügümce āḥ oluram āşinā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 7). [ḳaddüñle, -üñle]

Müntehā **ḳaddüñe** Ṭübā dir-iken ‘ālî-naẓar / Nice teşbîḥ idem ey ḥūr anı ben nārvene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 7). [ḳaddüñe, -üñe]

Ḳaddüñe nisbet iden servi degül rāst-naẓar / Gözüñe beñzedenüñ nergisi yokdur başarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 7). [ḳaddüñe, -üñe]

Sebzede bu **ḳadd-ile** seyr itdügüñ ey hoş-ḥırām / Serv-i āzād göricek bende-i fermānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 3). [ḳadd-ile, -ile]

Vaş itse **ḳadd** ü zülfüñi Resmî şehā senüñ / Mevzūn düşer sözi vü müselsel ‘ibāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 9). [ḳadd]

Serv **ḳaddüñ** görelî gelmedi reftāra daḥı / Ğonce la‘lūñ şoralı virmedi güftāra daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 1). [ḳaddüñ, -üñ]

ḳadd-i yār: Sevgilinin boyu.

Ḳadd-i yāra Resmiyā kim serv kim ‘ar‘ar didi / Lîk naḥl-i ‘ālem-ārādur diyen hoş-ter didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 31). [ḳadd-i yāra, -a]

ḳaddini bük-: Boyunu bükme, iki büküm etmek. (Dert, kederden perişan etmek bağlamında).

Çeng-i ğam-ıla ey niçenüñ **ḳaddini büküp** / Bezm-i belāda ney gibi nālān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 7). [ḳaddini büküp, -üp]

Ṭaḳup belā kemendin boynuma dest-i ḥasret / **Ḳaddüm büküp** ḥam eyler her-bār bār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 4). [ḳaddüm büküp, -üp]

ḳadeḥ: I. İçki içmekte kullanılan küçük bardak. II. Şarap.

Ḳurbet-i mestānda kimse ağlamaz illā **ḳadeḥ** / Mātem-i rindānda kimse inlemez illā rebāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 13). [ḳadeḥ]

ḳadeḥ ḳadeḥ: Kadeh kadeh.

Nergis gözüñ ḥayāl-le içer mey **ḳadeḥ ḳadeḥ** / Mest oluban şaçar çemene zer varak varak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 5). [ḳadeḥ ḳadeḥ]

ḳadem baş-: Ayak basmak. Bir yere ulaşmak, varmak, uğramak.

Ger reh-i kūy-ı vişāl-i yāra **başduñsa ḳadem** / Resmiyā geç cān-ıla serden ki bunlar perdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 13). [ḳadem başduñsa, -duñsa]

ḳadem-i şıdk ur-: İçten, yürekten, bağlılıkla adım atmak.

Reh-i 'ışḳa **ḳadem-i şıdk urup** Resmî bigi / El çeküp cān u cihāndan zer ü serden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 13). [ḳadem-i şıdk urup, -up]

ḳad-i bālā: Uzun boy.

Ey nūr-ı Muḫammedden eşer bu ruḥ-ı zībā / V'ey rüz-ı kıyām ümmetine ol **ḳad-i bālā**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [ḳad-i bālā]

ḳadr: Değer, kıymet.

Yaşum görüp yüzüme niçün bakmaya ḥabīb / 'Älemde **ḳadr-ile** ḥod olur sîm ü zer lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 12). [ḳadr-ile, -ile]

ḳadr ol-: Kadir gecesi gibi değerli olmak.

Ey niçe rüzı 'ıyd u şebi **ḳadr olanlaruñ** / Rüşen günini tîre şebistān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 9). [ḳadr olanlaruñ, -anlaruñ]

ḳadri bilin-: Değeri, kıymeti bilinmek.

Vişāl **ḳadri bilinür** mi olmasa hicrān / Yanar mı 'āşık oda yāra ḥasret olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 5). [ḳadri bilinür, -ür]

ḳadrini bil-: Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Bahār eyyāmı hoş-demdür cihān gītî-i ḥurremdür / **Bilür ḳadrin** şu ki_ādemdür bu mevsimde
bu eyyāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 12). [ḳadrin bilür, -ür]

Ol dem ḳanı ki cevruñ-ile pür-şafā-y-ıduḳ / **Ḳadrini bildük** ol daḥı hem bir zamān-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 10). [ḳadrini bildük, -dük]

kāfir: 1. Yarı sitem, yarı sevgi sözü olarak kullanılır.

Bî-vefāsın çü sen behey **kāfir** / Ne kılam çäre ben behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 1). [kāfir]

Bî-vefāsın çü sen behey kāfir / Ne kılam çäre ben behey **kāfir** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 2). [kāfir]

Dād senden saña behey zālīm / Kılma bî-dād iñen behey **kāfir** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 4). [kāfir]

Cevri 'ādet idinme 'uşşāḳa / Çünkü bulur iden behey **kāfir** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 6). [kāfir]

Vaşla yok çäre hecre döymezer / Öleyin mi ya ben behey **kāfir** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 8). [kāfir]

Cân virürken yoluñda bu Resmî / Kaçmağ andan neden behey **kāfir** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 10). [kāfir]

2. Zalim, acımasız, merhametsiz. (Sevgilinin bakışı bağlamında).

Göñlüm aşüfte kılan gör nice dil-bercik olur / Ne yüzi gül lebi mül gamzesi **kāfircik** olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 2). [kāfircik, -cik]

3. I. Müslüman olmayan. II. Uğursuz, kahrolası (rakip, düşman).

Ma'nide imāndur şaçuñ küfri senüñ dîn ehline / Şüretde gerçi ey şanem **kāfirlere** zünnār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 6). [kāfirlere, -lere]

Küfr-i zülfüñe nice meyl ide bî-dîn rakîb / Degme **kāfir** şanemā eylemez imāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 8). [kāfir]

Gönderme rakîbüñ-ile cevruñ haberin kim / İnanmazam ol **kāfire** peygamber olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 10). [kāfire, -e]

Zü'l-fekār ebruñ-ıla **kāfir** rakîbi kıl helāk / Hüsn atına bin ki ol sen Haydara Düldül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 11). [kāfir]

kāfiye: Nazımda, şiirlerin sonlarında tekrarlanan ve aynı sesi veren harflerin hareke ve sükûn hallerindeki birleşmeleri, uyak. (Şairin, sevgilinin küçük ağzını tarif ederken kafiye bulmakta güçlük çekmesi bağlamında).

Zülf şerhini muṭavvel durur ey Resmî koğıl / Muhtaşardur deheni **kāfiyene** teng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 14). [kāfiyene, -ne]

kāğıd: Yazı yazmak için kullanılan ince yaprak.

Kaşd eyledüm ki yazam bir iştiyāk-nāme / Odlara yandı **kāğıd** kana boyandı hāme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 2). [kāğıd]

ķahr it-: Ezmek, perişan etmek, mahvetmek, yok etmek.

Luṭf itdügi ķişıye cihānı cinān ider / Kahr itdügine 'ālemi zindān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 18). [ķahr itdügine, -düg, -ine]

ķal-: 1. (Olduğu yerde ve olduğu halde) Durmak.

Ĝam zulmetinde Hızır u Sikender gibi şehā / **ķaldum** iriş lebüñden içür çeşme-i hayāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 6). [ķaldum, -dum]

Ƙalımıř-ıdum zűlmet-i ĥayretde demdűr kim gűrem / řems-i ‘ālem-tāb ya’nī řal‘at-i zībā-yı dűst (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 9, Mısra 7). [Ƙalımıř-ıdum, -mıřıdum]

Ya ‘ķűb bigi derd-ile dār-ı ĥűzűn iĥre / **Ƙaldum** n’idem ol Yűsuf-ı Ken‘ān ele girmez (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 54, Mısra 4). [Ƙaldum, -dum]

Tā gűrdi serv-ķaddűñ ey reřk-i ĥűr u Tűbā / Vardı sűcűda **Ƙaldı** gelmez daĥı ķıyāma (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 115, Mısra 12). [Ƙaldı, -dı]

řeb-i hicrānda **Ƙalan** rűz-ı viřāle iriřűr / řem‘veř pertev-i luřfuñ aña irřād idicek (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 70, Mısra 9). [Ƙalan, -an]

2. Geriye kalan, artakalan.

Nűř-ı cām it aña encāmı gel ey sultān-ı ĥűsn / Kim **Ƙalan** encām-ı Cemden ‘ıyř u nűř cāmıdur (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 20, Mısra 4). [Ƙalan, -an]

3. Elde bulunmak.

Yoluñda Resmī terk-i ser itmez dimiř ‘adű / ‘Āřık olan **Ƙalur** mı begűm bařa cāna ĥiĥ (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 11, Mısra 10). [Ƙalur, -ur]

4. ... durumuna gelmek, ... durumda olmak.

Ƙalur benűm bigi bī-yār u ĥor u zār u ĥazīn / Anuñ ki yār olup aĥyār-ıla yāri gider (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 26, Mısra 7). [Ƙalur, -ur]

5. (řu veya bu halini) Koruyup devam ettirmek, (o hali) sűrűp gitmek, devam etmek.

Kime **Ƙaldı** bu gűzellik ki saña ģala-y-ıdı / Geldi ĥařtuñ n’ideyűm āĥ baña vāĥ saña (Bursalı Resmī Dīvānı, Murabba 2, Mısra 19). [Ƙaldı, -dı]

Kime ģaldı bu gűzellik ki saña **Ƙala-y-ıdı** / Geldi ĥařtuñ n’ideyűm āĥ baña vāĥ saña (Bursalı Resmī Dīvānı, Murabba 2, Mısra 19). [Ƙala-y-ıdı, -ayıdı]

6. (Bir řey karřısında) Etkisini űzerinde hissedecek kadar uzun műddet durmak, o řeyin etkisine māaruz olmak.

Vefā-y-iĥun cefāya **Ƙalma** Resmī / Ki bu miftāĥdur ol feth-i bāba (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 118, Mısra 13). [Ƙalma, -ma]

Ƙalb: Yűrek, gűnűl.

Cevher-i cām-ıla **Ƙalbűñ** ĥāliř eyle zer gibi / Jeng-i ģamdan tā dilűñ āyīne gibi ola pāk (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 74, Mısra 11). [Ƙalbűñ, -űñ]

Ĥāliř iken **Ƙalbűm** iksīr-i ģamuñla ey sīm-ber / řevķ-ı rűyuñ beñzűmi zer bigi zerd itmek neden (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 100, Mısra 7). [Ƙalbűm, -űm]

Ten pütesinde **kalbümi** hâliş kılup benüm / Zerd ide zer bigi yüzümi kîmyâ-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 3). [kalbümi, -ümi]

kalb-i hazîn: Hüzünlü, kederli gönül.

Kalb-i hazîni açmağa nuql ü şarâb-ıla / Âb-ı revân u sebze vü vech-i hasen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 3). [kalb-i hazîni, -i]

Kalb-i hazîni açmağa cānānlar gerek / Şahñ-ı cemende cām-ıla cānāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 1). [kalb-i hazîni, -i]

kaldur-: Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.

Ben ki yād-ı nergis-i mestünle olam hāk-i rāh / Rūz-ı mahşer **kalduram** ser hākden mest ü harāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 10). [kalduram, -am]

kalem: Yazı yazmaya mahsus, genellikle çubuk biçiminde âlet.

Biḥār hıbr olup eşcār-ı ‘ālem olsa **kalem** / Beyāza gelmeye tahrîr-i mā-mezā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 11). [kalem]

Qanlar ağladı dü-nīm oldı zebānı **kalemüñ** / Mā-cerā-yı dilümi tā ki getürdüm qaleme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 9). [kalemüñ, -üñ]

Vaşf-ı ‘ıyş u nūş-ı cām itsem ‘aceb mi Resmîyā / Çünkü zıkrü’l-‘ıyş nışfu’l-‘ıyşdur pes ne **kalem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 14). [kalem]

qaleme getür-: Yazmak.

Qanlar ağladı dü-nīm oldı zebānı **kalemüñ** / Mā-cerā-yı dilümi tā ki **getürdüm qaleme** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 10). [qaleme getürdüm, -düm]

kalma-: 1. Kalmamak, bitmek, mevcut olmamak.

Şol qadar tîr urdı ğamzeñ sîne-i mecrūhuma / **Kalmadı** bir yir kim anda zaḥm-ı peykān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 12). [kalmadı, -madı]

Kalmadı dilde qarār oldum perîşān-rūzgār / Tā ki sevdā şaldı cāna zülf-i pür-sevdā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 3). [kalmadı, -madı]

2. (Sonsuza kadar cehennemde) Kalmamak, bulunmamak.

Mihrünle beni qoma firākuñda mu‘azzeb / İmānı olan nārda **kalma**z çü muḥalled (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 6). [kalma, -maz]

kām: Arzu, meram, maksat.

La‘l-i rūḥ-efzā-yı cānān yādına Resmî müdām / Dūstāne dūst **kām** iç ta‘n-ı düşmenden ne bāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 10). [kām]

kām al-: Umduğuna ve istediğine erişmek.

Bu dem kim vaqt-i ‘işretdür şakın fevt itme fırsatdur / Bu daḥı bir ḡanīmetdür cihāndan
alagör kāmūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 6). [kāmūñ alagör, -agör]

ķamer: Ay, mah.

‘Ālemi kıldı münevver iki mihr ü meh-liķā / Kim bulardan kesb ider şems ü **ķamer** nūr u ziyā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 2). [ķamer]

ķāmet: Boy, endam.

Birisinüñ tal‘ati dārü’s-selām-ı bāḡ-ı ḥuld / Birisinüñ **ķāmeti** Tūbā kıyāmı müntehā (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 14). [ķāmeti, -i]

Dir **ķāmetümi** gören yaşumda / Seyl-āb-ı revāne yol ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
45, Mısra 5). [ķāmetümi, -ümi]

Nazardan dūr idüp cānā ḥırāmān **ķāmetüñ** serden / Gözüm yaşını cū bigi revān itmek revā
mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 5). [ķāmetüñ, -üñ]

Ben su‘āl itdüm emīr-i nazma ol server didi / **ķāmetin** şordum raķibe işidüp dil-ber didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 34). [ķāmetin, -in]

Dest-i zamāne **ķāmetümi** eyledi kemān / Kıldı bu çarḥ tīr-i belāya beni nişān (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 11). [ķāmetümi, -ümi]

Nazar iden ruḥuna seyr-i gülistānı n’ider / İrişen **ķāmetüñe** serv-i ḥırāmānı n’ider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 2). [ķāmetüñe, -üñe]

Ser-be-ser serv biter **ķāmetüñüñ** ḥasretile / Yaşumuñ cūyını her ķanda revān eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 9). [ķāmetüñüñ, -üñüñ]

ķāmet-i serv-i revān: Salınarak yürüyen uzun boylu, endamlı (sevgili).

Cūy-ı eşküm ‘ālemi ḡarķ-āba virür ‘āķıbet / Resmīyā ol **ķāmet-i serv-i revānumsuz** benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 14). [ķāmet-i serv-i revānumsuz, -umsuz]

ķāmet-i serv: I. Servi boy. II. Uzun boylu ve ince endamlı (sevgili).

Göñlümüz **ķāmet-i servüñe** hevā-dār olalı / Gözüme oldu şehā yollaruñuñ āb-zeni (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 7). [ķāmet-i servüñe, -üñe]

ķāmet-i tūbā-ķırām: (Sevgilinin) Tūbā ağacı gibi salınan boyu.

Leblerūñ Kevşer yüzūñ cennetdür ey hūrī-liķā / Ķāmet-i Tūbā-ķırāmuñ mūntehādur ‘āşıķa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 6). [ķāmet-i tūbā-ķırāmuñ, -uñ]

kāmīl: 1. Olgun, noksansız, tam.

İrdi kemāle nazmla Resmî ki şu bigi / Her **kāmīlūñ** sözine dilinden cevāb aķar (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 42, Mısra 14). [kāmīlūñ, -ūñ]

2. İlim, fazîlet ve hūner sahibi, mânevî meziyetleri bakımından belli bir olgunluķa erişmiş
(kimse).

Resmiyā ‘ārif olan şulhla ider kesb ü kemāl / Ögünüp **kāmīl-ile** merdüm-i nā-dān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 14). [kāmīl-ile, -ile]

ķamu: 1. Bütün, hep.

Tūtī-i ṭab‘ına olalı lebūñ vaşfi ğidā / Oldı Resmînūñ **ķamu** eş‘arı çün şekker lezīz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 10). [ķamu]

Yakup ķarār u nāzı dilden bu nār-ı hicrān / **Ķamusı** cān u dilde şabr u ķarār-ı hicrān (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 2). [ķamusı, -sı]

Şu deñlü sine hedefdür ki ğamzeñ atsa_ohtla / Biñinde birisi yazmaz **ķamu** nişāna düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 6). [ķamu]

Āh kim sen bī-vefā dil-dāra te’sīr itmedi / Gerçi āhumdan mü’esserdür **ķamu** āşār-ı ‘ışķ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 4). [ķamu]

La’lūñ ańsam ķatlūme ķaşd itme girme ķanuma / Kim **ķamu** ihsāndan ihsāndur şehā ķan
bağşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 4). [ķamu]

Yoğ olur-ısa yoluñda bu **ķamu** varluķum / Saña ey düst ne ğam āh baña hayf u dirīg (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 7). [ķamu]

2. Herkes.

Her şā‘irūñ ki hem-demi bir nāzenin ola / Şi‘rāya ire şı‘ri **ķamudan** güzīn ola (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 2). [ķamudan, -dan]

Göñül yıkıldı gözüm hānesin pūr-āb ister / Meşel durur yıkılan **ķamusı** ħarāb ister (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 2). [ķamusı, -sı]

Cihānda çekmedüğüm gerçi bir belā yoħdur / İşidesin **ķamusından** belī belā-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 10). [ķamusından, -sından]

kan-: (Bir yiyecek veya içecekten) Daha fazlasına ihtiyaç hissettirmeyecek kadar yemek veya içmek suretiyle doymak, yeme veya içme isteğini doyasıya karşılamak.

Âb-ı sürûra teşne geçüp hiç **kanmaya** / ‘Ârif hevâ odına gerekdür ki yanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 17). [kanmaya, -maya]

kan: 1. Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.

Gözlerüñ katlûme kaşd itse n’ola la’lûñ-içün / Merdüm-i mest ider kıanda-y-ısa **kana** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 6). [kana, -a]

Şevk-ı lebûñle ben öliceğ silme **kanumı** / Zîrâ şehîd olanlara hûnîn kefen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 7). [kanumı, -umı]

La’lûñ ańsam katlûme kaşd itme girme kanuma / Kim kamu ihsāndan ihsāndur şehā **kan** baħşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 4). [kan]

2. Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı. (Âşığın kanlı gözyaşları bağlamında).

Kan itme yaşumı lebûñ-içün yüzüme bağ / Ger **kan** işi ola olıcağ sîm ü zer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 6). [kan]

Ġamzeñ urduğça yüregüme nihānî yaralar / Dîdeden olup revān ağar[dı] **kanı** âşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 12). [kanı, -ı]

kan ağla-: 1. Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan, büyük üzüntü duyup çok yakınmak.

Lebleri haţtın görüp **kan ağladum** güldi didi / Sāye-i ebrûm-içün yañlış hayāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 19). [kan ağladum, -dum]

2. Büyük bir üzüntü içinde olmak. (Kalemin kan ağlaması; çekilen eziyetlerin yazılması bağlamında).

Dutışur odlara evrāk u hāme **kan ağlar** / Çü Resmî başlaya yazmağā mā-cerā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 13). [kan ağlar, -r]

Şerh eyle gamuñ Resmî ki **kan ağlaya** hāme / Yaz sūz-ı dilûñ defter ü dîvān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 13). [kan ağlaya, -ya]

Kanlar ağladı dü-nîm oldu zebānı kalemüñ / Mā-cerā-yı dilümi tā ki getürdüm kalem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 9). [kanlar ağladı, -dı]

kan ağlat-: Derin acı ve üzüntü vermek, kan ağlatmak.

Heçr odına yandurursın yile virüp hākūmi / Cevr-ile **kan ağladursın** zār u zār itdūñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 6). [kan ağladursın, -ursın]

kan çekiş-: Anlaşmazlık içinde bulunmak, tartışmak, kan dökmek.

Dem-be-dem yaşum-içün dîde vü dil cenge düşer / Şan iki haşm durur birbirile **kan çekişür**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 6). [kan çekişür, -ür]

kan dök-: Kan dökmek, yaralamak, öldürmek.

Hey ne **kanlar dökdi** nâ-hağ yire hūnî ğamzesi / Kim ola kırtara anuñ cān elinden el-ġiyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 9). [kanlar dökdi, -di]

Beñzer gözüñüñ kaşdı yine cāna olupdur / Kim **kanımı dökmeklige** merdāne olupdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 2). [kanımı dökmeklige, -meklige]

Gerçi nâ-hağ yire **dökdüñ** şanemā **kanumuzu** / Bir harāmî gözüñe anı helāl eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 9). [kanumuzu dökdüñ, -düñ]

Ki_ol melek-rūnuñ raķīb senüñ bigi üstādı var / N'ola 'uşşākuñ **dökerse kanımı** nâ-hağ yire
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 6). [kanımı dökerse, -erse]

kan içici: Adam öldüren, cânî, zalim (sevgili).

İçdi kanımı kana kana gözüñ kanmadı āh / 'Aceb ol **kan içici** kana kaçan kana diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 4). [kan içici]

kan iç-: Adam öldürmek, cânîlik etmek.

Gözlerüñ **kan içmeden** perhîz kılsun di didüm / Didi şabr olur mı şuya merdüm-i bîmārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 11). [kan içmeden, -meden]

İçdi **kanımı** kana kana gözüñ kanmadı āh / 'Aceb ol **kan içici** kana kaçan kana diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 3). [kanımı içdi, -di]

Kanımı içmek diler ol çeşm-i hūn-h'āruñ senüñ / Cānumı almak diler la'l-i şeker-bāruñ
senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 1). [kanımı içmek, -mek]

kan it-: 1. Kan dökmek, kana bulamak.

Bāğ-ı cihānda ey niçe bî-çāre bülbulüñ / Hār-ı cefā-y-ıla cigerin **kan ider** felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 4). [kan ider, -er]

2. Kan etmek, kan ağlatmak.

Ķan itme yaşumı lebũn-iĉũn yũzũme baĶ / Ger Ķan işi ola olıcaĶ sũm ũ zer biter (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 29, Mısra 5). [Ķan itme, -me]

3. Kan dũkmek, öldũrmek.

Gũzũn nũ-haĶ yire her dem **Ķan itmek** revũ mıdur / Ķařũn peyveste Ķařd-ı şayd-ı cãn itmek revũ mıdur (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 47, Mısra 1). [Ķan itmek, -mek]

Ķan Ķıl-: Kan etmek, kan dũkmek.

Lũleveř sine-i mecrũhuma dũĶ urdı fırũĶ / **Ķıldı** Ķam Ķonce bigi baĶrumı **Ķan** sen gideli (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 139, Mısra 8). [Ķan Ķıldı, -dı]

Ķan ol-: Kan Ķıkmak, kan dũkũlmek, cinayet işlemek.

Merdũm-i ĉeřmũm siyeh-pũř oldu yaşum-ĉũn řehũ / Hũnda **Ķan olsa** mũtem şimdi mi olduĶı var (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 38, Mısra 8). [Ķan olsa, -sa]

Ķan yut-: Ćok ızdırap ĉekmek, elem ve eziyete katlanmak.

Ķan yudar reşk-ile ey dişleri lũ'lũ'-i 'Aden / Dũrc-i la'lũni eger kãn-ı Bedařřũna diyem (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 97, Mısra 1). [Ķan yudar, -ar]

Dem-be-dem kim aũaram derdũmi **Ķanlar yudaram** / Virme yũ Rab bu demi dũnyede aĶyũra daĶı (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 136, Mısra 5). [Ķanlar yudaram, -aram]

Ķana boyan-: 1. Kanlar iĉinde kalmak; acı ve keder iĉerisinde kalmak.

Ol gũl-endũmuũ leb ũ haddinden olduũ ĉũnki dũr / Lũleveř **Ķana boyan** odlara yan şimden giriũ (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 107, Mısra 6). [Ķana boyan]

Ķařd eyledũm ki yazam bir iřtiyũĶ-nũme / Odlara yandı kũĶıd **Ķana boyandı** hũme (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 115, Mısra 2). [Ķana boyandı, -dı]

Ķasret-i hũl ũ lebũnden lũleveř bende niřũn / **Ķana boyanmış** oda yanmış ciger var ey şanem (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 85, Mısra 4). [Ķana boyanmış, -mış]

2. Kanlar iĉinde kalmak.

Ķonceler aĶzuũna œykũndũĶi-ĉũn bũd-ı řabũ / Eyle urdı ki Ķızıl **Ķana boyandı** deheni (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 143, Mısra 4). [Ķana boyandı, -dı]

3. Kan gibi kırmızı renge bulanmak.

Lebũn řafũsı-y-ıla la'l kãnı terk itdi / **Boyandı Ķana** 'aĶıĶ ũ Yemenden ayrıldı (Bursalı Resmũ Dũvũnı, Gazel 123, Mısra 10). [Ķana boyandı, -dı]

ķana ġarķ ol-: Kanlar içinde kalmak. (Kanlı gözyaşı ile dolmak bağlamında).

Yaşumla la'1 bigi Resmî **ķana ġarķ oluram** / Lebi ġayāl ki bu çeşm-i dūr-feşāna düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 13). [ķana ġarķ oluram, -uram]

ķana gir-: Birini öldürmek ya da öldürtmek, ölümüne sebep olmak.

Cāna kıyma iñen behey cānum / **Ķana girmek** neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 2). [ķana girmek, -mek]

La'lüñ añsam katlūme ķaşd itme **girme ķanuma** / Kim ķamu iġsāndan iġsāndur şehā ķan baġşışı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 3). [ķanuma girme, -me]

ķana ķana: Kanıncaya kadar, doya doya, bol bol.

İçdi ķanumı **ķana ķana** gözüñ ķanmadı āh / 'Aceb ol ķan içici ķana kaçan ķana diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 3). [ķana ķana]

ķana şuşa-: Kana susamak; kan dökme hırsı içinde olmak, öldürmek arzusu gözünü bürümek.

Aġzuñ añduġuma ġışm eylesesün ġamzelerüñ / Hey di yok yire begüm **şuşamasun ķanumuza**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 6). [ķanumuza şuşamasun, -masun]

ķanda: Nerede.

Āşinā olalı Resmî ġam-ı 'ışķuñla şehā / **Ķanda** şādī görür-ise aña bīġānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 10). [ķanda]

ķandasa: Nerede ise, nerede olursa olsun, nerede olsa.

Bī-ġüneġ görse beni gözlerüñ öldürmek ider / Merdüm-i mest-i belā **ķandasa** merdānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 8). [ķandasa]

Şulġa varduķça beni gözlerüñ öldürmek ider / Merdüm-i mest bigi **ķandasa** şavaşa gelür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 8). [ķandasa]

ķanda-y-ısa: Neredeyse.

Şîrîn degül mi şūġ gözüñ la'lüñ-ile kim / Bādāmı **ķanda-y-ısa** ider ķand-i ter lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 6). [ķanda-y-ısa]

Gözlerüñ katlūme ķaşd itse n'ola la'lüñ-içün / Merdüm-i mest ider **ķanda-y-ısa** ķana heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 6). [ķanda-y-ısa]

ķand-i nāb: Saf, halis şeker.

Ey nuķl-i leblerüñ-ile şîrîn şarāb-ı telġ / Ġuş eyleyen sözüñi görür **ķand-i nāb** telġ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 2). [ķand-i nāb]

Ẓıkr-i lebûñle cān u dehenden cülāb aķar / Yok yok nedür cülāb ki ter **ķand-i nāb** aķar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 2). [ķand-i nāb]

ķand-i nāb-ı mükerrer: Tekrar tekrar saflaştırılmış şeker.

Vaşf-ı lebûñle şî'rüm olur ser-be-ser lezîz / Kim ābı **ķand-i nāb-ı mükerrer** ider lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 2). [ķand-i nāb-ı mükerrer]

ķand-i ter: Taze şeker.

Şîrîn degül mî şūķ gözüñ la'lüñ-ile kim / Bādāmı ķanda-y-ısa ider **ķand-i ter** lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 6). [ķand-i ter]

ķanı: Hani, nerede?

Husrevā şîrîn lebûñ gibi **ķanı** şekker lezîz / Ya ķanı rengîn sözüñ mānendi bir gevher lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 1). [ķanı]

Husrevā şîrîn lebûñ gibi ķanı şekker lezîz / Ya **ķanı** rengîn sözüñ mānendi bir gevher lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 2). [ķanı]

Ya **ķanı** kaddüñ mişālî bir nihāl-i müntehā / Ya zülāl-i la'l-i cān-baķşuñ bigi Kevser lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 3). [ķanı]

Ol dem **ķanı** ki cevruñ-ile pür-şafā-y-ıduķ / Ẓadrini bildük ol daķı hem bir zamān-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 9). [ķanı]

Ķanı ol dem ki lebûñ ğonce ruķuñ lāle-y-idi / 'Āşıķuñ bülbulveş her dem işi nāle-y-idi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 17). [ķanı]

kān: Bir şeyin çok bol bulunduķu yer veya kimse, kaynak, memba.

Lebûñ şafāsı-y-ıla la'l **kānı** terk itdi / Boyandı ķana 'aķıķ ü Yemenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 9). [kānı, -ı]

kān-ı bedahşān: Bedahşān'ın yakut madeni ocaķı. (Bedahşān şehrinde işlenen çok değerli yakut, la'l-i Bedahşān kastedilmiştir).

Ķan yudar reşk-ile ey dişleri lü'lü'-i 'Aden / Dürc-i la'lüñi eger **kān-ı Bedahşāna** diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 2). [kān-ı bedahşāna, -a]

kān-ı kerem: Cömertlik kaynaķı.

Pür olur güher-i luţfuñla şadef bigi cihān / Baķr-ı cüduñ ki temevvüc ide ey **kān-ı kerem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 26). [kān-ı kerem]

Ka'be-i ehl-i recādur eşigüñ Merve haķı / Sa'yum oldur ki tavāf eyleyem ey **kān-ı kerem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 42). [kān-ı kerem]

kankı: Hangi.

Kankı ‘aşık ki ola derdüñle giriftâr olam / Senden özge di tabīb aña ki dermānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 11). [kankı]

Nice cān virmeyem ey rûh-ı revānum saña kim / **Kankı** bî-cān ola kim olmaya cānāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 4). [kankı]

Çün cefā vü cevri cānānuñ vefādur ‘aşıka / **Kankı** bî-cāndur kim ister cevri-i cānāndan hālāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 6). [kankı]

kanlu yaş: Kanlı gözyaşı.

La’lîn lebûññ şevkı-y-ıla dem-be-dem ey düst / **Kanlu yaşuma** garķ oluram niteki Yahyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [kanlu yaşuma, -uma]

Dilden gelürse çeşmüme **kanlu yaşum** n’ola / Zîrā müdām cāma sebūdan şarāb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 7). [kanlu yaşum, -um]

Şevķ-ı ruhsāruñla aķan **kanlu yaşum** ‘ālemi / Lāle-zār itdi ser-ā-ser ķaldı lāle zārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 13). [kanlu yaşum, -um]

Şevķ-ı la’lûñ dilde cānum gibi şaķlardum dirîğ / ‘Āleme bu **kanlu yaşum** eyledi rüsvā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 10). [kanlu yaşum, -um]

kanu helāl it-: Kanını dökmesine izin vermek, bunu hakkı olarak kabul etmek. Canını feda etmek.

Ki āyet-i hüsnüñle sen vaşluñ harām itdüñ baña / Ben harāmî çeşmüñe **kanum helāl itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 10). [kanum helāl itmek, -mek]

kanuñı helāl eyle-: Kanını helal etmek, kan dökmesine izin vermek, bunu hakkı olarak kabul etmek.

Seni harāmî gözleri öldürür-ise Resmîyā / Kātline hūn bahāñı tut **eyle helāl kanuñı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 10). [kanuñı helāl eyle]

kānūn: Sol köşesi kesik dikdörtgen biçimindeki tahta bir tabla üzerine geçirilmiş tellerden meydana gelen ve yatık durumda dizler üzerine konarak iki elin işaret parmağındaki yüksüklere tutturulmuş birer mızrapla çalınan çalgı.

Sāķiyā vaķt-i şafādur mey-i gül-reng getir / Muṭribā ṭur ney ü **kānūn** u def ü çeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 2). [kānūn]

Çengüñe **kānūnuñ** al ey muṭrib-i zühre-cebîn / Perde-i ‘uşşāķa dem-sāz it nevāñı zîr ü bem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 3). [kānūnuñ, -uñ]

Nāle olsa ney bigi **ḳānūnuñ** ey Resmî n'ola / Her nefes çün nağme-i nāle nevādur 'āşıḳa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 13). [ḳānūnuñ, -uñ]

ḳānūn idin-: Âdet haline getirmek, sürekli yapmak.

Resmiyā **ḳānūn idindi** çün cefā resmini düst / Ney bigi ḳıl sen dahı āh u fiğān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 17). [ḳānūn idindi, -di]

ḳānūn-ı 'ışḳ: Aşkın kanunu.

Bezm-i belāda neydüğüñi Resmiyā senüñ / **Ḳānūn-ı 'ışḳa** pā-zede deyyār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 14). [ḳānūn-ı 'ışḳa, -a]

ḳānūnveş: Kanun gibi.

Resmîyi bezm-i ğamda **ḳānūnveş** / 'İşḳdur iñleden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 11). [ḳānūnveş]

ḳapu: I. Kapı. II. Sevgilinin makamı, huzuru.

Şikeste Resmîyi dūr eyleme **ḳapuñdan** kim / Ne murğ-zār ola ol yir ki murğ-zārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 11). [ḳapuñdan, -ñdan]

Merve **ḳapuña** sa'y-ıla yüz sürdüğüm bu kim / Tavāf ḥarīm-i Ka'bede billāh şafā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 5). [ḳapuña, -ña]

Ka'be **ḳapuñda** beni irür 'ıyd-ı vaşla kim / Merve ḥaḳı şafā-y-ıla ḳurbānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 3). [ḳapuñda, -ñda]

Güneş bendeñ gibi her gün **ḳapuñda** / Geyer zerrin-ḳabālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 7). [ḳapuñda, -ñda]

Göklere ireli feryādum **ḳapuñdan** düstüm / Zühre çalmaz sâzını sūz-ı fiğānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 3). [ḳapuñdan, -ñdan]

Min zerre irgürürdüm gün gibi ser-semāya / Bir dem **ḳapuñda** olsam hem-sāye ḥāk-i pāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 2). [ḳapuñda, -ñda]

ḳapucı: Kapıcı.

İñende zülfüne yüz virme gelmesün yüzüne / **Ḳapucı** eyleme bāğ-ı bihişte mārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 4). [ḳapucı]

ḳapuñda bende ol-: (Sevgilinin) Kapısında kul, köle olmak, samimiyetle bağlanmak, her türlü fedakarlığa ve hizmete hazır olmak.

Baña sultān olduğumdan ser-be-ser bu 'āleme / Hoş durur **bendeñ olup ḳapuñda** derbān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [ḳapuñda bendeñ olup, -up]

kār: 1. İş, fiil, amel.

Cānuma kār itdi cānā fūrkatūñ raḥm it didüm / Dir gerek şabr it gerek cān vir budur **kārum** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [kārum, -um]

Görmemek cānān yüzün ğāyetde müşkil **kār-imiş** / Aña biz bî-çäreler şabr eylemek nā-çār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 1). [kār-imiş, -imiş]

Aḥsen-i taḳvîme inkār itse tañ mı müdde‘î / Haḳḳa **kārı** bâtıluñ her vech-ile inkār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 10). [kārı, -ı]

Sen lebi şîrîn-içün dil nice Ferhād olmasun / Ya belā kūhında **kārı** nice feryād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 2). [kārı, -ı]

2. Etki.

Gel ki cānā eyledi cān u dile **kār** intizār / Qıldı bu cān u cihāndan beni bî-zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 1). [kār]

qara: Kömür renginde, siyah.

Nāz-ıla ğamzeñ süzüp ğunc u delāl itmek neden / Şol **qara** qaşuñ çatup göñlüm melāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 4). [qara]

qaraman bahşışi: Sözünde durmamak, sözünü tutmamak.

Biz saña cānā ‘arz-ı cān itdük itmezsın qabül / Cānumı vir buseñ al olsun **Qaraman bahşışi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 6). [qaraman bahşışi, -i]

qarañu: Karanlık, ışsız.

Zulmet-i zülfünde ğüm-rāh olana ‘arz it ruḥuñ / Kim **qarañu** gicelerde mäh-ı tábān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 8). [qarañu]

qarār: 1. Rahat, huzur, dinlenme, âram.

Qalmadı dilde **qarār** oldum perişān-rüzgār / Tā ki sevdā şaldı cāna zülf-i pür-sevdā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 3). [qarār]

Yakup **qarār** u nāzı dilden bu nār-ı hicrān / Qamusı cān u dilde şabr u qarār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 1). [qarār]

Senden ayru degül-iken yoğ-ıdı bende **qarār** / Gel kıyās it niceyem bunca zamān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 3). [qarār]

2. Değişmez olma, devamlı ve sürekli olma, sebat üzre olma, istikrar.

Çün **qarāruñ** yoğmuş ahdüñ bigi ey peymān-şiken / Var yine aġyāra yār ol bir zamān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 13). [qarāruñ, -uñ]

ķarār it-: Durmak; rahat etmek, huzur bulmak.

Cānum ārām eylemez ārām cānumsuz benüm / Hem **ķarār itmez** bu dil ol dil-sitānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 2). [ķarār itmez, -mez]

Cānā revā mıdur ki beni bî-ķarār idüp / Her bî-ķarāra yār olasın **idesin ķarār** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 8). [ķarār idesin, -esin]

ķarār-ı hicrān: Ayrılık kararı.

Yakup ķarār u nāzı dilden bu nār-ı hicrān / Ķamusı cān u dilde şabr u **ķarār-ı hicrān** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 2). [ķarār-ı hicrān]

ķarāruñ yaķasın: Kararın, tahammülün yakası.

Derd ü belāsınuñ pelāsını libās iden anuñ / Ķāk eyle Resmî cāme-i şabr u **ķarāruñ yaķasın** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 10). [ķarāruñ yaķasın, -n]

ķarīb ol-: Yakın olmak.

Benden cezā raķıbe **olma ķarīb** iñende / Yapışmasun uyuzı yaķışma ol cüzāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 7). [ķarīb olma, -ma]

Sen ĥabīb içün n'ola **olsam** raķıbüñe **ķarīb** / Ĥaşr olur gülşende ĥār-ile gül içün 'andelīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [ķarīb olsam, -sam]

Ķarīb olma raķıbe ey perī-rū / Enīs olmaz melek hergiz kilāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 7). [ķarīb olma, -ma]

ķarż: Ödünç.

Bir zerre meh ruĥuñdan ħün kıldı gün zıyā **ķarż** / Nūrıyla rüşen oldı beyne's-semā'i ve'l-'arż (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 1). [ķarż]

Gün aydan alur-ıdı Resmî cihānda nūrı / Bir zerre gün yüzinden ger kılsa meh zıyā **ķarż** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 10). [ķarż]

ķaş: Gözlerin üzerinde kavisli bir çizgi meydana getirecek biçimde yer alan kısa kıllar.

Çeşm ü dehānı **ķaşı** rumūzını Resmîyā / Bildük iden ki añla bu söz ehl-i nāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 11). [ķaşı, -ı]

Ger günāh-ise **ķaşıuñ** yayına ķurbān olduĥum / Bilmedüm ma'zūr tut bi'llāhi ķurbān olduĥum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [ķaşıuñ, -uñ]

Gözüñle **ķaşıuñ** u zülfüñ ki ideler el bir / Zamāna fitne tolar şūr u şer cihāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 11). [ķaşıuñ, -uñ]

Gözün nâ-haḳ yire her dem ḳan itmek revâ mıdur / **Ḳaṣuñ** peyveste ḳaṣd-ı ṣayd-ı cān itmek revâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 2). [ḳaṣuñ, -uñ]

Cānını **ḳaṣuñ** kemānına revān ḳurbān ider / Her ki Türk-i ḡamzeñüñ tîrinden ola zaḥm-nāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 3). [ḳaṣuñ, -uñ]

Bî-güneh derden beni derd-ile redd itmek neden / Rā **ḳaṣuñ** bigi ḡam-ıla dāl-ḳadd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 2). [ḳaṣuñ, -uñ]

Ḳurbān **ḳaṣuñ** kemānına cān eyledüm revān / Gördüm ki tîr-i ḡamzeñe sînem niṣān-imîṣ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 5). [ḳaṣuñ, -uñ]

Ḳaṣuñ-ıla dehenüñ ṣevḳı içündür ṣanemā / Çeṣm-i nem-gîñümüñ aḡladuḡı bes daḡı neme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 7). [ḳaṣuñ-ıla, -uñıla]

Dil ḳoyup zülfüñ-[il]e **ḳaṣuña** varduḡı bu kim / Mescid olur gice irdükde ḡarîbüñ vaṭanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 5). [ḳaṣuña, -uña]

ḳaṣd: 1. Niyet, istek, amaç, gâye.

Dil alup almadı mı dîn çeṣm ḥıṣm idüp yine / **Ḳaṣd** dārü'l-mülk-i îmān-ıla cān u serdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 6). [ḳaṣd]

2. I. Birine karşı bilerek kötü davranma, kötü niyet. **II.** Öldürme, yaralama veya zarar vermeye teşebbüs etme.

El uzatmış dil ü cān **ḳaṣdına** bu şimdiden ol / Ḡamze-i şūḡını gör nice sitemgercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 5). [ḳaṣdına, -ına]

Beñzer gözünüñ **ḳaṣdı** yine cāna olupdur / Kim ḳanumı dökmeklige merdāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 1). [ḳaṣdı, -ı]

Ol perî-peyker ki **ḳaṣdı** ṣayd-ı cānumdur benüm / Māh-rûlar mihteri nâ-mihr-bānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 1). [ḳaṣdı, -ı]

ḳaṣd eyle-: Kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek, kıymak.

Ḳaṣd eyledüm ki yazam bir iṣtiyāk-nāme / Odlara yandı kâḡıd ḳana boyandı ḡāme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 1). [ḳaṣd eyledüm, -düm]

Cāna **ḳaṣd eylese** ebrüñ-ıla ḡamzeñ ne 'aceb / Hoş kemānı var iderse n'ola ḳurbāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 11). [ḳaṣd eylese, -se]

ḳaṣd it-: 1. Niyet etmek, istemek.

Ḳaṣd ider ḡālūñe dil dām-ı ṣaṣuñdan ṣaḡınur / Murḡ-ı zîrek gibi kim dāyireden dānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 5). [ḳaṣd ider, -er]

2. Niyet etmek, amaçlamak, arzu etmek, istemek. (Sevgilinin dudağına ulaşmak bağlamında).

La'lüne ol **kaşd ider** zülfünden itmez ihtirâz / Uğrı kim ser-bâz ola havf eyleye mi dârdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 9). [kaşd ider, -er]

3. Kastetmek, kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek.

Âl-ile ala gözüñ aldı dil ü cānumuzı / Gör bu bî-dîn dahı **kaşd ider** imānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 8). [kaşd ider, -er]

Eşigüñde beni öldürme bilürsin ki şehâ / Hâk harâm eyledi **kaşd itmegi** şayd-ı Hareme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 12). [kaşd itmegi, -megi]

kaşd kıl: Yönelmek, o tarafa yönelmek.

Olduñ-ısa mürîd ne dir pîrûñ añağıl / Şeyhî қо hân-kâhı harâbâta **kaşd kıl** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 34). [kaşd kıl]

kaşd-ı katl it-: Öldürmeye niyet etmek.

Kaşd-ı katl itdükçe öldürmezsin illâ hâ beni / Vâ beni sen ğamzesi hûn-rîz elinden vâ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 1). [kaşd-ı katl itdükçe, -dükçe]

kaşd-ı şayd-ı cân it-: Canı avlamaya teşebbüs etmek.

Gözüñ nâ-hâk yire her dem kan itmek revâ mıdur / Kaşuñ peyveste **kaşd-ı şayd-ı cân itmek**
revâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 2). [kaşd-ı şayd-ı cân itmek]

kaşem it-: Yemin etmek.

Vâhib-i rûh u şuver ya'nî Hudâ 'azze ve cel / Ebed 'ışkuñı **kaşem itmiş-imiş** baña ezel
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 2). [kaşem itmiş-imiş, -mişimiş]

kaşuñ çat-: Kaşlarını birbirine yaklaştırarak öfke, düşünce, endişe veya ciddiyetini belli etmek, yüzü asık, somurtkan veya endişeli bir durum almak.

Nâz-ıla ğamzeñ süzüp ğunc u delâl itmek neden / Şol kara **kaşuñ çatup** göñlüm melâl itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 4). [kaşuñ çatup, -up]

kaşuñ yâsı: (Sevgilinin) Yaya benzeyen kaşı.

Dil siper kılduğuma peyveste tîr-i ğamzeñe / Reşk idüp cānum **kaşuñ yâsına** kırbānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 10). [kaşuñ yâsına, -na]

kaţ' eyle-: Kesmek.

Resmî ne bî-uşûl şecerdür 'adû kim / **Kaţ' eyledükçe** fer'ini dahı beter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 14). [kaţ' eyledükçe, -dükçe]

katı: Çok, pek, pek çok.

Katı bî-aşl durur Tübâ görüp şerminden / Baş eger aınmaya sen serv-i hırāmānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 11). [katı]

katlı: Öldürme, öldürölme.

Seni harāmî gözleri öldürür-ise Resmîyā / **Katline** hūn bahānı tut eyle helāl kanuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 10). [katline, -ine]

katle kaşd it-: Öldürmeye niyetlenmek.

Gözlerüñ **katlūme kaşd itse** n'ola la'lūñ-içün / Merdüm-i mest ider kanda-y-ısa kana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 5). [katlūme kaşd itse, -se]

La'lūñ aısam **katlūme kaşd itme** girme kanuma / Kim kamu ihsāndan ihsāndur şehā kan bahşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 3). [katlūme kaşd itme, -me]

kaṭre-i kulzüm-i feyz: Kerem denizinin damlası.

Kaṭre-i kulzüm-i feyzüñ ne muhîṭ oldı ki_anuñ / Kemterîn reşhasıdur māye-i 'ummān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 27). [kaṭre-i kulzüm-i feyzüñ, -üñ]

kaṭl ü ikrār u karār: Sözleşmek, kararlaştırmak, anlaşmak.

İnanup dil virenüñ 'ahdine hercā'ilerüñ / **Kaṭl ü ikrār u karārı-y-ıla** peymānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 16). [kaṭl ü ikrār u karārı-y-ıla, -ıyıla]

kavs: I. Yay, yay biçiminde olan şey. II. Kaş.

Kavs ebrūsı dil āhūsı ḥadeng inkārıdur / Zülf ü ḥālî murğ-ı cānuñ dāne-y-ile dāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 7). [kavs]

kavs-i kaẓā: Kaza yayı, kader.

Tîr-i belā mıdur bu ya müjgān-ı düst mı / Ebrū-yı yār mı bu ya **kavs-i kaẓā** mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 12). [kavs-i kaẓā]

kayşer: I. Roma ve Germen imparatorlarına verilen unvan. II. Hükümdar.

Gelmez gözüme ḥaşmet-i Dārā-y-ıla **Kayşer** / Hem cāh-ı Sikender (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 5). [kayşer]

kebāb ol-: Yanmış, yanık. (Âşığın gönlü bağlamında).

Ġam meclisinde Resmî idüp dil **kebāb** u nuḳl / Mey-gün lebüñ ḥayāline hūn-ı ciger çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 9). [kebāb]

‘Aceb mi bu dil-i pür-sûza meyl iderse gözüñ / Müdām mest olanuñ hātır **kebāb** ister
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 10). [kebāb]

kebāb ol-: Ateşte kavrulmak; çok yanmak. (Âşığın gönlü bağlamında).

Di mest-i ğamzeñe dil-i pür-sûzı yakmasun / Zîrā ki oda yanıcak **olur kebāb** telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 6). [kebāb olur, -ur]

kebüter: Güvercin.

Dil ü cān dāne döküp dāma çekebilse idüm / Allāh Allāh ne hümā-sāye **kebütercik** olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 4). [kebütercik, -cik]

kedd it-: Çalışıp çabalamak, uğraşmak.

Çünkü beyhüde ‘ameldür ārzü-yı vaşl-ı yār / Cāna cebr idüp dilā cidd-ile **kedd itmek** neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 10). [kedd itmek, -mek]

kefāret ol-: Kefaret olmak, karşılık olmak. (İşlenmiş bir günah, suç, kabahat veya hatanın affı için gerekeni yapmak).

‘Ahd itdün-ise ‘āşıkuñ öldürmege şehā / Öldür beni ki **ola** yemīnūñ **kefāreti** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 4). [kefāreti ola, -a]

kefen: Ölüye sarılan bez, kefin.

Şevk-ı lebūñle ben ölicecek silme kıanımı / Zîrā şehīd olanlara hūnīn **kefen** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 8). [kefen]

kehf-i aşhāb-ı me‘ānī: Mana sahiplerinin sığınacağı yer.

Kehf-i aşhāb-ı me‘ānī vü mu‘īn-i fuṣalā / Mehbiṭ-i nūr-ı hüdā sāye-i eyvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 13). [kehf-i aşhāb-ı me‘ānī]

kemāl: 1. Olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik; en yüksek değer, mükemmellik.

Resmiyā ‘ārif olan şulhla ider kesb ü **kemāl** / Ögünüp kāmīl-ile merdüm-i nā-dān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 13). [kemāl]

2. Bir kimsenin mânevî meziyetler, ahlak, ilim ve fazîlet bakımından tam bir olgunluğa erişmiş olması durumu.

Hem sürûriyla serîr-i hüsne serverdür biri / Hem **kemāliyle** biri mülk-i cemāle pādşā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 8). [kemāliyle]

kemāle ir-: Kemale ermek, tam ve noksansız derceye erişmiş olmak, olgunluğa erişmek, mükemmel olmak.

İrdi kemāle nazmla Resmî ki şu bigi / Her kâmilüñ sözine dilinden cevāb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 13). [kemāle irdi, -di]

kemāl-i nazm: Şiirin mükemmelliği, şiir söylemede olgunluğa ulaşma.

Ŧut ki Sa‘dîsin **kemāl-i nazm-ıla** Resmî bugün / Aşşı ne çünkim berîsin himmet-i ‘Atţârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 11). [kemāl-i nazm-ıla, -ıla]

kemān: I. Yay. II. Sevgilinin yay gibi kavisli kaşı.

Gözlerüñ ne sihr ider kim cānumı kılup nişān / Tîri[ni] pinhān urur Ŧutar **kemānı** aşıkār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 10). [kemānı, -ı]

Cāna kaçd eylese ebrüñ-ıla ğamzeñ ne ‘aceb / Hoş **kemānı** var iderse n’ola ķurbāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 12). [kemānı, -ı]

Ķurbān kaşuñ **kemānına** cān eyledüm revān / Gördüm ki tîr-i ğamzeñe sînem nişān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 5). [kemānına, -ına]

Cānını kaşuñ **kemānına** revān ķurbān ider / Her ki Türk-i ğamzeñüñ tîrinden ola zaķm-nāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 3). [kemānına, -ına]

Cānumı ķurbān idüp sînem siper kılan müdām / Ğamzesi tîriyle ebrüsü **kemānumdur** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 6). [kemānumdur, -umdur]

kemān eyle-: (Bel, boy için) Yay gibi eğmek, iki büküm etmek.

Dest-i zamāne ķāmetümi **eyledi kemān** / Kıldı bu çarķ tîr-i belāya beni nişān (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 11). [kemān eyledi, -di]

Yıllar durur ki ķaddümi ğam **eyledi kemān** / Tîr-i murād irişmedi hergiz nişāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 3). [kemāneyledi, -di]

kemān-ebrü: Kaşları yay gibi güzel biçimli olan, keman kaşlı (sevgili).

Nice cān virmeyem ğamzeñ oķına ey **kemān-ebrü** / Ki biñ mecrūķa rūķ olur anuñ bir zaķm-ı peykānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 5). [kemān-ebrü]

kemānveş: Yay gibi.

Kemānveş ķaddümi dest-i cefā-y-ıla dü-tā idüp / Beni cevır oķına her dem nişān itmek revā mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 3). [kemānveş]

kemend: 1. I. Uzaktaki bir kimseyi veya şeyi çekip yakına getirmek için atılan ucu ilmikli ip. II. Sevgilinin saç kıvrımı.

Birisi ğazzâzdur zülfî **kemendi** perniyân / Biri zergerdür ki hâk-i pâyi durur kîmyâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 5). [kemendi, -i]

2. I. Eskiden îdamlarda kullanılan ilmikli yağlı kayış. II. Sevgilinin saç kıvrımı.

Didüm vîrâne dil zülfüñ **kemendinden** cüdâ düşdi / Didi teskîn ider lâ-büd selâsil şûr-ı şeydâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 7). [kemendinden, -inden]

kemend-i bend-i belâ: I. Bela bağının ipi. II. Sevgilinin saçının bela bağına bağlı aşık, aşğın gönlü.

Kimin **kemend-i bend-i belâya** esîr ider / Kimin serîr-i devlete sultân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 15). [kemend-i bend-i belâya, -ya]

kemervâr: Kemer gibi.

Hil'at-i şâhı vü tâc-ı devlet itmezdüm taleb / Ger der-âğûş eylesem bilün **kemervâr** ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 10). [kemervâr]

kemterîn: Çok âciz, pek hakir, en küçük.

Çatre-i kulzüm-i feyzüñ ne muhîṭ oldı ki_anuñ / **Kemterîn** reşhasıdur mâye-i 'ummân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 28). [kemterîn]

kenâr: I. Kıyı, sahil. II. Kucak, kucaklama.

Bu miyânuñ baḥr-ı fikrinde **kenâra** irmedük / Diḳḳat itdük zerre deñlü ol dehânı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 7). [kenâra, -a]

kenâr-ı vuşlat: I. Kavuşma kıyısı. II. Kavuşma kucaklaşması.

Keştî-i cismüm ire bir gün **kenâr-ı vuşlata** / Ger bulursañ Resmiyâ girdâb-ı hicrândan ḥalâş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 9). [kenâr-ı vuşlata, -a]

kend'özin: Kendisi, kendi özü.

Bilmez çü zaḥmetümi benüm kılmasun 'ilâc / Ayduñ ṭabîb **kend'özine** zaḥmet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 6). [kend'özine, -e]

kendü: İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, kendi.

Murğ-ı dili gerçi ki şaçuñ dāmına düşmiş / **Kendüsi** havâda uçar âvâre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 6). [kendüsi, -si]

Resmî kûlını luṭf idüp añmış işidenler / **Kendüye** gerekse vara yalvara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 14). [kendüye]

Ğonce ğunc-i la'lüne beñzetdügi-çün **kendüyi** / Güşmâl irdi aña dest-i şabâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 13). [kendüyi]

kerbelâ-yı ğam: Keder Kerbela'sı. (Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesi ve mâtem yeri bağlamında).

Sen hüsn-ile hasen olalıdan Hüseynveş / Beni şehîd-i miñnet ider **Kerbelâ-yı ğam** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 6). [kerbelâ-yı ğam]

kes: Kimse, kişi, şahıs.

Resmî-i dil-dâde gibi bu cihânda dil-berâ / Kes başum ger var-ısa bir bî-dil ü dil-dâde **kes**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 12). [kes]

kes-: Kesmek, kesici bir aletle başı gövdeden ayırmak.

Resmî-i dil-dâde gibi bu cihânda dil-berâ / **Kes** başum ger var-ısa bir bî-dil ü dil-dâde kes
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 12). [kes]

kesb: Kazanma, kazanç.

Resmiyâ 'ârif olan şulhla ider **kesb** ü kemâl / Ögünüp kâmil-ile merdüm-i nâ-dân çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 13). [kesb]

kesb it-: Kazanmak, edinmek.

'Âlemi kıldı münevver iki mihr ü meh-liķâ / Kim bulardan **kesb ider** şems ü kamer nûr u ziyâ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 2). [kesb ider, -er]

kesb-i kemâl eyle-: Çalışarak olgunluk kazanmak, olgunluğa erişmek.

'İşk dersini tamâm itmek-içün Resmî gibi / Tâlib-i 'ilm olalum **kesb-i kemâl eyleyelüm**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 14). [kesb-i kemâl eyleyelüm, -yelüm]

keşf it-: Açmak, meydana çıkarmak.

Söyle ey 'İsâ-nefes **keşf it** dehânuñ dem-be-dem / Tâ ki feth ola der-i dârü'ş-şifâsı derdümün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 9). [keşf it]

keştî-i cism: Beden, vücut gemisi.

Keştî-i cismüm ire bir gün kenâr-ı vuşlata / Ger bulursañ Resmiyâ girdâb-ı hicrândan ħalâş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 9). [keştî-i cismüm, -üm]

kevn ü mekân: Varlık, kainat, mevcudiyet.

Nice yanayın hecr-ile bir âh odına kim / Bu **kevn ü mekân** süz-ıla yeksân oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 12). [kevn ü mekân]

kevşer: 1. I. Cennette bir nehir veya havuz. II. Cana can katan, hayat veren, saf, temiz, tatlı su.

Ya kanı kıddüñ mişâli bir nihâl-i müntehâ / Ya zülâl-i la‘l-i cân-bağşuñ bigi **Kevşer** lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 4). [kevşer]

Zâhidüñ her dem ki meyli cennet ü **Kevşerdedür** / ‘Âşıküñ dîdâr-ı yâr u cām-ı cân-
perverdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 1). [kevşerdedür, -dedür]

Şoran lebüñi **Kevşeri** ‘aynına almasun / Dîdâruñi gören taleb-i cennet itmesün (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 106, Mısra 7). [kevşeri, -i]

Nüş eyleyelüm la‘l-i lebüñ yâdına sâğar / Kim reşk ide **Kevşer** (Bursalı Resmî Dîvânı,
Müstezad 1, Mısra 18). [kevşer]

2. I. Cennette bir nehir veya havuz. II. Cana can katan, hayat veren, saf, temiz, tatlı su.
(Sevgilinin dudağı bağlamında).

Leblerüñ **Kevşer** yüzüñ cennetdür ey hürî-liķā / Kāmet-i Tübâ-hırāmuñ müntehādur ‘âşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 5). [kevşer]

kıble-i ehl-i şafâ: Safâ ehlinin kiblesi.

Muhyî-i dîn-i Muḥammed şeref-i şer‘-i nebî / **Kıble-i ehl-i şafâ** kıdve-i erkân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 12). [kıble-i ehl-i şafâ]

kıble-i ḥaḳdan yüzi dön-: Doğru yoldan ayrılmak, hak yoldan sapmak.

Dilerem **kıble-i Ḥaḳdan döne** anuñ **yüzi** kim / Ka‘be yüzüñde baş urmaya ol ebrû-yı ḥama
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 11). [kıble-i ḥaḳdan yüzi döne, -e]

kıdve-i erkân-ı kerem: Lütfun, cömertliğin ileri gelenlerinin tâbi olduğu şahıs.

Muhyî-i dîn-i Muḥammed şeref-i şer‘-i nebî / Kıble-i ehl-i şafâ **kıdve-i erkân-ı kerem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 12). [kıdve-i erkân-ı kerem]

kıl-: Etmek, eylemek, yapmak.

Gün aydan alur-ıdı Resmî cihānda nûrı / Bir zerre gün yüzinden ger **kılsa** meh ziyâ karz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 10). [kılsa, -sa]

Cân meşāmmını yine **kıldı** mu‘aṭṭar nefesi / ‘Anberîn zülfüñe uğradı meger bād-ı şabā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 9). [kıldı, -dı]

Çün beni la‘lüñ şafâsı **kıldı** rind ü mey-perest / Şimdiden girü maḳāmum ḥāne-i ḥammār-imış
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 3). [kıldı, -dı]

Bir zerre meh ruhuñdan çün **kıldı** gün ziyā karz / Nûrıyla rûşen oldu beyne's-semâ'i ve'l-'arz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 1). [kıldı, -dı]

'Âlemi zülfüñ **kılur** pür-şür u la'lüñ pür-şeker / Fitneyi çeşmüñ uyarur lîk çeşmüñ mest-i h'âb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 3). [kılur, -ur]

Qıl teraḥḥum nazarın Resmî-i üftâdeye kim / Sen degül cevri cihân daḥı **kılur** aña şehâ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 12). [kılur, -ur]

Gül-gün ruhuñ leṭâfeti komadı gülde reng / Şîrîn lebüñ ḥalâveti **kıldı** nebâtı mât (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 8). [kıldı, -dı]

Gel ki cānâ eyledi cān u dile kār intizār / **Kıldı** bu cān u cihāndan beni bî-zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 2). [kıldı, -dı]

Ol perîşān zülfüme tolaşmasun Resmî dimiş / Yoḥsa anı **kıluram** zār u perîşān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 14). [kıluram, -uram]

Dād senden saña behey zālīm / Qılma bî-dād iñen behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 4). [kılma, -ma]

Dil şeb-i zülfünde şem'-i ḥüsnüñi **kılur** delîl / Kim çerāğ-ıla olan rûşen durur tutmaz 'ases
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 5). [kılur, -ur]

Daḥı 'uşşākına bu şimdiki maḥbûblaruñ / **Kıldıḡı** şîve-y-ile nāz-ı firāvānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 14). [kıldıḡı, -duḡı]

Nevā-yı nāle-i 'ışkı nice nühüft idem / Ki **kıldı** rāst-muḥayyer beni nevā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 6). [kıldı, -dı]

Ḥasret-i ḥāl ü lebüñ Resmîyi ey ḡonce-dehen / **Kıldı** ḥünîn-ciger ü sūḥte-dil lāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 10). [kıldı, -dı]

Qılmaḡa envār-ı dil cān mülkini envār-ı 'ışk / Ḥüsn kandîlin uyarmış nūr-ı Ḥakdan nār-ı 'ışk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 13). [kılmaḡa, -maḡa]

Kim bezm-i ḡamda nālemi **kıldı** sürüdveş / Āhum duḡānı göklere irişdi dūdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 27). [kıldı, -dı]

Çün cemālüñ dehr bâḡın ḥurrem eyler gül gibi / N'ola āfākı **kılursa** nālišüm bülbul gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 2). [kılursa, -ursa]

Bu ikisin bir arada gördüḡünce Resmîyā / Birine dilden du'ā **qıl** birine cāndan ḡenā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 20). [qıl]

Düstüm her ne kadar **kılur-iseñ** cevri ü cefā / Yıḡdür andan baña kim eyleyesin mihr ü vefā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 1). [kılur-iseñ]

kilāb: I. Köpekler. II. Rakipler.

Ḳarīb olma raḳībe ey perī-rū / Enīs olmaz melek hergiz **kilāba** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 8). [kilāba, -a]

ḳılca: Çok az, çok ufak, pek önemsiz, kıl kadar.

‘Ālimü’l-esrār olurum **ḳılca** yāḥūd zerrece / Olsa ger rāz-ı miyānı vü dehānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 5). [ḳılca]

Ḳılca cānumda ḳomadı zerre deñlü şabr tā / Bu miyān u ol dehānı göz görüp sevdi göñül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 7). [ḳılca]

kim: 1. Her kim.

‘İzāruñ ābın umar dil hevāsı zülfüñde / **Kimüñ** ki derd-i seri olsa ol gül-āb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 8). [kimüñ, -üñ]

‘İşk meydānına girme ki göñül cāndan ider / **Kim** ciger-dār-ısa elbetde o meydān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 10). [kim]

Bir niçe gün **kimüñ** ki yüzine güle bu çarḥ / Döner zamān-ıla yine giryān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 13). [kimüñ, -üñ]

Kimde kim sevdā-yı ‘ışkuñdan eşer var ey şanem / Kim bilür anuñ derūnında neler var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 1). [kimde kim]

2. Hangi kimse.

Kimdür çemende Resmî itümden dimiş ḥabīb / Ol bu ḥaḳīre ḥod sebab-i ihtirāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 13). [kimdür, -dür]

Küfr-i zülfüñ durur çün imānum / Baña **kimdür** diyen behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 6). [kimdür, -dür]

Kime yār olsañ bugün yarın urursın terkin / Saña hercāyilük olsun ad u şan şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 15). [kime, -e]

Kime feryād ide dād isteye ‘ālemde daḥı / Zulmi Resmî ḳuluña sen şeh-i bī-dād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 13). [kime, -e]

Kime ḳaldı bu güzellik ki saña ḳala-y-ıdı / Geldi ḥaṭṭuñ n’ideyüm āh baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 19). [kime, -e]

kim bilür: Belirsiz ve kesin olarak bilinmeyen şeyler için kullanılır, bilinmez, belli değil.

İbtidāsıdur ki cāndan beni bīzār eyledi / **Kim bilür** nice belādur intihāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 4). [kim bilür]

Kimde kim sevdā-yı 'ışkuñdan eşer var ey şanem / **Kim bilür** anuñ derünında neler var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 2). [kim bilür]

kim ola: 1. Her kim, kim ki, kim olursa olsun.

Hey ne kanlar dökdi nā-ḥaḳ yire ḥūnī ğamzesi / **Kim ola** kurtara anuñ cān elinden el-ġıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 10). [kim ola]

2. Kim olabilir, hangi kişi?

N'eylerem gülşeni yüzüñ var-iken **kim ola** kim / Ḳoya dīdārı ide ravza-i Rıdvāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 9). [kim ola]

Yoluñı gözleyüp her dem olursam muntazır tañ mı / **Kim ola** istemez görmek revān-ıla revān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 6). [kim ola]

kimesne: Kimse.

Vāḳıf degül **kimesne** bu rāz-ı dehāna hīç / Fıkr-i daḳıḳ irişmez o müy-miyāna hīç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 1). [kimesne]

kimi: Birtakımı, bazıı, kimisi.

Kimin kemend-i bend-i belāya esīr ider / Kimin serīr-i devlete sultān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 15). [kimin, -n]

Kimin kemend-i bend-i belāya esīr ider / **Kimin** serīr-i devlete sultān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 16). [kimin, -n]

kimse: 1. Hiç kimse.

Resmiyā cānān yüzini cān göziyle gözle kim / Ten göziyle göremez **kimse** revānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 16). [kimse]

Sevdüğüm cāndan seni dilden dimedüm **kimseye** / Līk işidürem sever dirler ḥaber var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 5). [kimseye, -ye]

Kimse tır-i naẓar urmaz yüzüme yüz yıl eger / Yollar üzre serümi seng-i nişān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 3). [kimse]

Raḥm idüp **kimse** dimez Resmī-i miskīne dirīġ / Cān virüp derdüñ-ile terk-i cihān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 13). [kimse]

Anı kim sen baña itdüñ dād elüñden düstüm / **Kimseye** bu resme kimse zulm-i bî-dād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 6). [kimseye, -ye]

Ḳurbet-i mestānda **kimse** ağlamaz illā ḳadeḥ / Mātem-i rindānda kimse iñlemez illā rebāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 13). [kimse]

Ḳurbet-i mestānda kimse ağlamaz illā ḳadeḥ / Mātem-i rindānda **kimse** iñlemez illā rebāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 14). [kimse]

Anı kim sen baña itdüñ dād elüñden düstüm / Kimseye bu resme **kimse** zulm-i bî-dād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 6). [kimse]

Bu şıfatda gördüğü yok **kimse** nesl-i ādemi / Key görüñ ol mäh-ı ḥūrîveş perî-zād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 9). [kimse]

Yok yire ‘ahdüñde şāhā **kimse** bî-dād olmasun / Eyledi nevmîd-i ‘ışḳuñ derdi dermāndan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 25). [kimse]

Zülf-ile ğamzeñ çeker çāh-ı zenaḥdāndan beni / Ḥabs içinden çıkararı **kimseyi** cellād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 30). [kimseyi, -yi]

2. Herhangi bir kişi, kim olduğu belirtilmeyen bir şahıs.

Ne saña ḥüsn ü cemāl-ile bulunur hem-tā / Ne baña ḥüzn ü melāl-ile olur **kimse** bedel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 4). [kimse]

Şol **kimse** kim virdi şēhā ‘ışḳuñ eline yaḳasın / Her dem anı görme revā kim hecr odına yaḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 1). [kimse]

kimü: Kimisi, birtakımı, bazıısı.

Evvel **kimüñe** gül gibi ḥandān ider felek / Āḥır benefşe gibi perîşān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 1). [kimüñe, -ñe]

kimyā: Ender bulunan kıymetli şey, iksir.

Birisi ğazzāzdur zülfî kemendi perniyān / Biri zergerdür ki ḥāk-i pāyi durur **kīmyā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 6). [kīmyā]

kīmyā-yı ğam: Gam, keder iksiri.

Ten pütesinde ḳalbümi ḥālîş kılup benüm / Zerd ide zer bigi yüzümi **kīmyā-yı ğam** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 4). [kīmyā-yı ğam]

kişi: İnsan, kimse, şahıs.

Ṭarf-ı yüzinden gözi mey-hâne yolın gösterür / Ya'nî pend ider bu bed **kişi** görüñ
minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 4). [kişi]

Luṭf itdügi **kişiye** cihânı cinân ider / Kahr itdügine 'âlemi zindân ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 17). [kişiye, -ye]

Şîrîn lebûñe ben nice cân virmeyem ki_olur / Cân-ı 'azîzi **kişiye** ey sîm-ber lezîz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 10). [kişiye, -ye]

Hadd-i zâtında gerekdür **kişinüñ** faẓl u kemâl / İftihâr-ı faẓl-ı aşl u nesl ü cedd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 13). [kişinüñ, -nüñ]

'Aceb mi nâle kıla küh-ı ğamda çün Ferhâd / **Kişi** ki ħusrev-i şîrîn-dehenden ayrıldı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 6). [kişi]

kısmet ol-: Kader olarak gerçekleşmek, nasîp olmak.

Vişâle sa'yla irilür mi **kısmet olmayıcağ** / Sitâre yarî kıllur mı sa'âdet olmayıcağ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 1). [kısmet olmayıcağ, -mayıcağ]

kışşa: Hikâye, rivayet.

Ġuşşa-i zülfeynüñ ey Resmî muṭavvel **kışşasın** / Âhîr it ağzın anup kim söz gerekdür
muhtaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 9). [kışşasın, -sın]

Bî-çâre 'andelîb ü gül ü ħâr **kışşasın** / Ârâm-ı cânı mûnis-i âğyâr olan bilür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 49, Mısra 9). [kışşasın, -sın]

Dî ğuşşa **kışşasın** ko bu eş'ârı Resmîyâ / Bir bir hikâyet eyle ne hoş-dâstân-imiş (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 17). [kışşasın, -sın]

kişver-i ħüsn: Güzellik ülkesi.

Şimdiki şehisin şanemâ **kişver-i ħüsnüñ** / Dâd it ki bu devlet dağı her bâr bulunmaz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 7). [kişver-i ħüsnüñ, -üñ]

kisvet-i 'ışk: Aşk elbisesi, kıyafeti.

Kisvet-i 'ışkı geyüp ħıdmete bil bağlamışam / Ħil'ati terk iderem tâc u kemerden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 3). [kisvet-i 'ışkı, -ı]

kitâb: Bir araya getirilmiş yazılı veya basılı yapraklardan meydana gelen bütün.

Nice taḥrîr idem dil derdin ey cân / Ki bir bâbı şığışmaz biñ **kitâba** (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 118, Mısra 10). [kitâba, -a]

kıyām: Ayağa kalkma, ayakta durma.

Birisinüñ tal‘ati dārū’s-selām-ı bāğ-ı huld / Birisinüñ kāmeti Tübā **kıyāmı** müntehā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 14). [kıyāmı, -ı]

Tübā-mişāl ‘arşa şalar sāyesin müdām / Kıddüñ ‘aceb ne serv-i kıyāmet **kıyāmdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 10). [kıyāmdur, -dur]

kıyāma gel-: Ayağa kalkmak, ayakta durmak.

Tā gördi serv-kıddüñ ey reşk-i hūr u Tübā / Vardı sücūda kaldı gelmez dağı kıyāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 12). [kıyāma gelmez, -mez]

Kıddüñ ne kıyāmet durur ey dil-ber-i fettān / Kim gelse kıyāma koparur maḥşer-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 6). [kıyāma gelse, -se]

kıyāmet: 1. Şaşılacak derecede.

Belā-yı hecr **kıyāmet** degül midür zāhid / ‘Azāb-ı rüz-ı hisābı ko ol şümārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 9). [kıyāmet]

2. I. Kıyamet. II. Sevgilinin boyunun kıyamet günü gibi gürültü, patırtı, karışıklığa neden olması.

Kıddüñ ne **kıyāmet** durur ey dil-ber-i fettān / Kim gelse kıyāma koparur maḥşer-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 5). [kıyāmet]

kıyās it: Karşılaştırmak, ölçmek, mukayese etmek.

Senden ayru degül-iken yoğ-ıdı bende qarār / Gel **kıyās it** niceyem bunca zamān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 4). [kıyās it]

kızır-: (Utanmaktan dolayı) Kırmızıya yakın bir renk almak.

Gül yüzüñ reşk-ile **kızardı** hayādan nitekim / Gördi kıddüñ utanup serv-i sehī oldı dü-tā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 5). [kızardı, -dı]

Tā haber virdi şehir gülşende kıddüñden şabā / Gül ‘arāk-rız oldı **kızardı** hayādan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 12). [kızardı, -dı]

kızıl: Parlak kırmızı renk.

Gönceler ağzuña öykündüğü-çün bād-ı şabā / Eyle urdı ki **kızıl** kana boyandı deheni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 4). [kızıl]

ko-: 1. Koymak, bırakmak.

Belā-yı hecr kıyāmet degül midür zāhid / ‘Azāb-ı rüz-ı hisābı **ko** ol şümārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 10). [ko]

Çün serv-i sehî cān-ıla dil hecre sezādur / **Ko** yiri durur eyledi ‘iṣyān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 10). [ko]

Peykân-ı tîr-i ğamzesi sînemden ey gönül / Geçsün **ko** cāna girme şaķın sen ol araya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 12). [ko]

Didüm dār-ı ser-i zülfüne ber-dār ol[ma]sun mı dil / Didi bu dāra Dārālar irişmez **ko** müdārāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 4). [ko]

Şekker lebün **ko** aĝzuma sögsün ki husrevā / Ferhāda hoş durur k’ide Şîrîn ‘itāb-ı telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 3). [ko]

Ruĥlaruñdan tamlasun **ko** dürr bigi dar la’lüne / Kim gül-āb-ile olur cüllāb-ı cān-perver lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 7). [ko]

Nūr-ı ‘adlün **komadı** zerre kadar zulmet-i zulm / Gün bigi ‘arz ideliden ruĥ-ı rahşān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 31). [komadı, -dı]

Gül-gün ruĥuñ leṭāfeti **komadı** gülde reng / Şîrîn lebün ḥalāveti kıldı nebātı māt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 7). [komadı, -madı]

Yüzüñden ey şanem ol ḥatt-ı müşg-bārı gider / Gönüller āyinesinde **koma** ğubārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 2). [koma, -ma]

Kılca cānumda **komadı** zerre deñlü şabr tā / Bu miyān u ol dehānı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 7). [komadı, -madı]

2. Koymak, bırakmak, vazgeçmek, terk etmek.

Zülf şerhini muṭavvel durur ey Resmî **koĝıl** / Muhtaşardur deheni kāfiyene teng getür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 13). [koĝıl, -gıl]

Ehl-i niyāza nāz **ko** ĝirre_olma ḥüsne kim / Vaķt ola diyeler bu da bir dil-sitān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 3). [ko]

Di ğuşsa kışşasın **ko** bu eş‘arı Resmiyā / Bir bir ḥikāyet eyle ne hoş-dāstān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 17). [ko]

Ko sa’y u şabrı dilā bu cihān içinde ki_olur / Ne ibtidā-yı vişāl ü ne intihā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 3). [ko]

3. Bırakmak, terk etmek.

Yüri şüfî **ko** riyālu ‘ameli rindlere / Bāde-i şāfi-y-ile bir şanem-i şeng getür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 5). [ko]

Mihrünle beni **koma** firāķuñda mu‘azzeb / İmānı olan nārda kıalmaz çü muḥalled (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 5). [koma, -ma]

Ėayret it ey dil cihānda yārı bul aĖyārı **ķo** / Yārdan Ėayrı ne kim ‘ālemde var aĖyār-imış
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 7). [ķo]

Añma encāmı **ķo** zehr-i dehri ey sultān-ı hūsn / Husrev-i vaķt ol dem-i ‘ıyş irdi nūş it cām-ı
Cem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 7). [ķo]

Olduñ-ısa mürîd ne dir pîrūñ añlaĖıl / Şeyhî **ķo** hān-ķāhı Ėarābāta ķaşd ķıl (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 34). [ķo]

4. Koymak, yerleştirmek.

Göñlüme zülf ü zenaĖdān ārzūsın **ķo** didüm / Dir baña Ėoşdur esîr-i bend ü zindān olduĖum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [ķo]

ķonuk: Misafir.

Çünkim sarāy-ı dilde **ķonukdur** sürür u Ėam / Ėoş gör rızā-y-ıla ne ki miĖmān ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 33). [ķonukdur, -dur]

ķoy-: Bırakmak, vazgeçmek, terk etmek.

N’eylerem gülşeni yüzüñ var-iken kim ola kim / **Ėoya** dîdārı ide ravza-i Rıđvāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 10). [ķoya, -a]

kūçek: Küçük.

Birinūñ **kūçek** dehānında muĖayyer ins ü cān / Birinūñ ‘uşşāķa irer būseliginden nevā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 15). [kūçek]

kūfr: Mānevî karanlık, zulmet. (Sevgilinin saçının siyahlığını anlatmak için kullanılmıştır).

Ma’nîde îmāndur saçuñ **kūfri** senūñ dîn ehline / Şüretde gerçi ey şanem kāfirlere zünnār olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 5). [kūfri, -i]

kūfr-i zülf: Siyah saç. (Sevgilinin âşîğa zulmeden ve âşîğı imanından eden saçı).

Kūfr-i zülfüñ durur çün îmānum / Baña kimdür diyen behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 92, Mısra 5). [kūfr-i zülfüñ, -üñ]

Kūfr-i zülfüñe nice meyl ide bî-dîn raķîb / Degme kāfir şanemā eylemez îmāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 7). [kūfr-i zülfüñe, -üñe]

kūh: DaĖ.

Delinür tîşe-i endüh-ıla **kūh** olsa dili / Her ki Ferhād ola sen Ėusrev-i şîrîn-dehene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 3). [kūh]

kūh-ı ğam: Gam dağı.

Kūh-ı ğamda hasretüñle ey ħusrev-i şîrîn-dehen / Şol kadar dîvânelik itdüm ki Ferhād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 3). [kūh-ı ğamda, -da]

Kūh-ı ğamda geçdi ‘ömrüm derd-ile Ferhādveş / Ol şeker-leb ħusrev-i şîrîn-zebānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 11). [kūh-ı ğamda, -da]

‘Aceb mi nâle kıla **kūh-ı ğamda** çün Ferhād / Kişi ki ħusrev-i şîrîn-dehenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 5). [kūh-ı ğamda, -da]

Kūh-ı ğamda ol ħusrev-i şîrîn-dehen ħâlüm görüp / Bu mıdur ol tağ delen Ferhād-ı dîvānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 5). [kūh-ı ğamda, -da]

kūh-ı ışk: Aşk dağı.

Kūh-ı ışkında benüm bigi niçe Ferhādı var / N’ola şākird olsa cevır itmekde dil-berler aña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 3). [kūh-ı ışkında, -ında]

kuhl-ı başar-ı çeşm-i ümîd: Umutla bakan gözün sürmesi.

Āsitānuñ tozı **kuhl-ı başar-ı çeşm-i ümîd** Ayağun toprağı ser-çeşme-i ħayvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 15). [kuhl-ı başar-ı çeşm-i ümîd]

kuhl-i rüşenā: I. Parlak sürme. II. (Gözü) Aydınlatan, şifa veren göz ilacı.

Gözlerümden gizleme izün tozın ki_ol yig durur / Dîde-i ma’lûle **kuhl-i rüşenādan** düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 6). [kuhl-i rüşenādan, -dan]

kul: 1. Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd.

Geh düst guşşasın çekerem geh ‘adū ğamın / Ĥağdan ne gelse **kul** başına ħayr u şer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 8). [kul]

2. Kul, köle. (Āşık, şair).

Resmî **kulını** luţf idüp añmış işidenler / Kendüye gerekse vara yalvara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 13). [kulını, -unı]

Kime feryād ide dād isteye ‘âlemde dahı / Zulmi Resmî **kuluña** sen şeh-i bî-dād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 14). [kuluña, -uña]

Resmî **kulina** resmi cefā-y-ısa bes durur / Āyîn-i cevre ayduñ iñen ‘âdet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 11). [kulina, -ina]

Göricek yüz çevirür ben **kulı** şāhum niye ki / N’eyledüm bilse-y-idüm bār-ı günāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 1). [kulı, -ı]

Geh geh añardı selām-ile bu Resmî **ķulını** / O degöl bigi geçer şimdi bu řāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 9). [ķulını, -ını]

Nesr ider nazm cevāhirlerini yollaruña / N'ola řāhum yoğ-ısa Resmî **ķuluñ** sım ü zeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 12). [ķuluñ, -uñ]

Bes durur řāhā bu Resmî-i haķire 'izz ü cāh / Eřigũnde hıdmete lāyık olursa **ķul** gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 14). [ķul]

Řāh-iken hũsn iline ben **ķula** dād eylemedũñ / Geçdi 'ömrüm günü feryād-ıla yād eylemedũñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 5). [ķula, -a]

ķul ol-: Bir kimsenin hükmü altında olmak, ona kayıtsız şartsız bağlanmak.

Ėamze-i hũn-rîzi bigi bî-emān cellādı var / N'ola **ķul olsa** şanavber şaddine řimřād-ı bāğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 8). [ķul olsa, -sa]

Resmîye Bārî kıla devlet / **Ola** eřigũnde **ķul** ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 10). [ķul ola, -a]

ķülbe-i aħzān: Hüzünler kulübesi, içinde sevgili için gam çekilen kulübe.

N'ola teşrîf idüben **ķülbe-i aħzānumuza** / Gelesin bir gice biñ minnet ola cānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 1). [ķülbe-i aħzānumuza, -umuza]

ķulķul: Su vb. şeylerin çıkardığı ses.

Lebüñ zıkr itmeyince meclis içre / řurāhîñüñ maķālî **ķulķul** olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 12). [ķulķul]

ķumrı: Güvercin familyasından olup eşine sadakatiyle bilinen kuş türü.

Cān bülbüli gül yüzüñ-içün ten kafesinde / **ķumrı** bigidür derd-ile her dem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [ķumrı]

ķünc-i belā: Bela, dert köşesi.

Her dem hayāl-i zülf-ile efķārını dilüñ / **ķünc-i belāda** yine dil-efğār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 6). [ķünc-i belāda, -da]

ķünc-i Ėam: Dert, keder, üzüntü köşesi.

Niçe bir **ķünc-i Ėam** içre cānı mehcür eyleyem / Bîm-i hecri vařl-ı ümmidle gerek dūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 11). [ķünc-i Ėam]

Sen meclis-i raķıbd e handān u řād-mān / Ben **ķünc-i Ėamda** zār u periřān u dil-figār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 10). [ķünc-i Ėamda, -da]

İncinme düstüm saña ger hâlüm ağlasam / Kim **künc-i gamda** hecr-ile giryānuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 14). [künc-i gamda, -da]

ķurbān: Bir uğurda feda olma, canını feda etme.

ķurbān kaşuñ kemānına cān eyledüm revān / Gördüm ki tîr-i gamzeñe sînem nişān-imîş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 5). [ķurbān]

Ka‘be ķapuñda beni irür ‘ıyd-ı vaşla kim / Merve haķı şafā-y-ıla **ķurbānuñam** senüñ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 4). [ķurbānuñam, -uñam]

Dil siper ķılduğuma peyveste tîr-i gamzeñe / Reşk idüp cānum kaşuñ yāsına **ķurbānem** didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 10). [ķurbānem, -em]

Cāna kaşd eylese ebrüñ-ıla gamzeñ ne ‘aceb / Hoş kemānı var iderse n’ola **ķurbāna** heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 12). [ķurbāna, -a]

ķurbān ol-: Bir amaç veya kimse için kendini feda etmek.

Ka‘be-i kūyuñda ‘ıyd-ı vaşla **ķurbān olduğı** / Merve haķķı ey hilāl-ebrü şafādur ‘āşıķa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 3). [ķurbān olduğı, -duğı]

ķurbān olduğum: "Canım feda olsun" anlamında yalvarma sözü olarak kullanılır.

Ger günāh-ise kaşuñ yayına **ķurbān olduğum** / Bilmedüm ma‘zūr tut bi’llāhi **ķurbān
olduğum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [ķurbān olduğum]

Ger günāh-ise kaşuñ yayına **ķurbān olduğum** / Bilmedüm ma‘zūr tut bi’llāhi **ķurbān
olduğum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [ķurbān olduğum]

ķurbet-i mestān: Sarhoşluğun sıkıntısı, tasası.

ķurbet-i mestānda kimse ağlamaz illā ķadeh / Mātem-i rindānda kimse inlemez illā rebāb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 13). [ķurbet-i mestānda, -da]

ķurtar-: (İçinde bulunduğu güç durumu, derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden
arındırmak.

Hey ne ķanlar dökdi nā-haķ yire hūnī gamzesi / Kim ola **ķurtara** anuñ cān elinden el-ğıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 10). [ķurtara, -a]

Düşeli zülfi hevāsına perişān göñlümi / **ķurtarup** bir dem belā bendinden āzād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 12). [ķurtarup, -up]

ķurtul-: Sıkıntılı bir durumdan sıyrılmak, uzaklaşmak, selamete çıkmak, halas olmak.

Āh kim **ķurtulmadum** ‘ālemde hıç iflāsdan / Göñlümün āyînesi pāk olmadı ol pasdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 1). [ķurtulmadum, -madum]

ķuru: Yalnız, sade, sadece.

Dağı bu ‘aşr ekābirlerinin ehl-i dile / **ķuru** taħsīnler-ile itdūgi iħsānına yuf (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 63, Mısra 10). [ķuru]

ķuşūr-ı resmī: Resmī’nin kusuru.

Gerçi **ķuşūr-ı Resmī** çokdur yoluñda cānā / Taķşīr-i bendesin şeh tutsa n’ola tamāma (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 115, Mısra 13). [ķuşūr-ı resmī]

ķūt-ı revān: Ruhun gıdası.

Furşat bulup ey sākī bu eyyām-ı ħazānı / Şun **ķūt-ı revānı** (Bursalı Resmī Dīvānı, Müstezad 1, Mısra 16). [ķūt-ı revānı, -ı]

ķüy: I. Köy, mahalle, semt. II. Sevgilinin bulunduğu yer.

Beni zār isterse **ķüyında** n’ola ol gül-‘izār / Gülsitānda nağme-i murğ-ı hoş-elĥān istenür (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 27, Mısra 11). [ķüyında, -ında]

Ben тұrurken **ķūyuña** n’eyler gelüp zāğ-ı raķīb / Gülsitān içre muķīm olmağa çün bñlbñl yiter (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 31, Mısra 5). [ķūyuña, -uña]

Ārzū eyler-ise **ķūyuñı** Resmī n’ola kim / Her nefes bñlbñl ider şaĥn-ı gülistāna heves (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 58, Mısra 13). [ķūyuñı, -uñı]

Sen mehūñ mihriyledür tā şubĥ cānā her gice / **ķūyuñuñ** girdinde gerdñn gibi gerdñn olduğum (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 1, Mısra 12). [ķūyuñuñ, -uñuñ]

Yüzüñ görmek dilerseñ **ķūyını** mesken iden Resmī / Ki görür ravzda olan mücāvır her zamān nñrı (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 126, Mısra 13). [ķūyını, -ını]

ķüy-ı seĥā: Cömertlik semti.

Sen ki meydān-ı mürüvvet tutasın ‘ālemde / Mihr ola **ķüy-ı seĥā** māĥ ola çevgān-ı kerem (Bursalı Resmī Dīvānı, Kaside 1, Mısra 36). [ķüy-ı seĥā]

ķuyruk şal-: Kuyruk sallamak, yaltaklanmak.

Senūñle beni dñn gördi raķībūñ ya‘nī raĥm itdi / Seg-i perverdeveş **ķuyruk şalup** bir iki yalındı (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 131, Mısra 8). [ķuyruk şalup, -up]

ķūyuñ iti: Köyün, sevgilinin mahallesinin köpeğı.

Beni gördükçe düşer **ķūyuñ iti** birbirine / Şol gedālār bigi kim Ka‘bede ķurbān çekişür (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 51, Mısra 7). [ķūyuñ iti]

ķuzġun: I. Kuzgun, kara karga. II. Rakip.

Ne murġdur raķib ki medħüñden ura dem / Bülbüllenür gelüp ġüle **ķuzġun** be baķ be baķ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 12). [ķuzġun]

lā-büd: 1. Elbette, mutlaka, şüphesiz.

Dile gelmek dilese tañ mı ġayāl-i ġať-ı düst / Mürçe **lā-büd** ider taťt-ı Süleymāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 10). [lā-büd]

2. Elbette, gerekli, lazım.

Didüm vîrāne dil zülfüñ kemendinden cüdā düşdi / Didi tesķin ider **lā-büd** selāsil şūr-ı
şeydāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 8). [lā-büd]

lā-büd ol-: Gerekli, lazım olmak.

Vaşf-ı yāķüt-ı dehānı Resmiyā dilden dile / **Lā-büd olur** dürc-i dürr deryā-yı ‘ummān baķşışı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 14). [lā-büd olur, -ur]

Cān virüp dil n’ola itse leb-i cānāna heves / Cism-i bî-cān olıcaķ **lā-büd olur** cāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 2). [lā-büd olur, -ur]

lā-cerem: Şüphesiz, besbelli.

Yāķdı dil lāle-ruħuñ şevķ-ıla ey ġülşen-i cān / **Lā-cerem** ġonce-lebüñ yādına çāk itdi ķabā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 8). [lā-cerem]

Meclis-i ‘uşşāķuñ olmaz revnaķı cānānesüz / **Lā-cerem** cem‘ olıcaķ şem‘-i şebistān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 4). [lā-cerem]

Çünki mihmān-ġāne-i sultān-ı ‘ışķuñdur ġöñül / **Lā-cerem** ġayl-i ġayāli ġayrdan pāk isterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 12). [lā-cerem]

Zülfüñe misk-i ġaťā ķılmış teşebbüh sehv-ile / **Lā-cerem** oldu siyeh-rü al ġaťādan düstum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 16). [lā-cerem]

Naķl eylerem ġadîş-i lebüñ nüş-ı bādede / Meclisde **lā-cerem** ġoş olur nuķl-i şekkeri (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 12). [lā-cerem]

lāciverd: Koyu mavi renk.

Ruġlaruñ āyīnesin ġaťt-ıla gerd itmek neden / Ter-i ġül-efşān-ı ‘ayyār **lāciverd** itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 2). [lāciverd]

lāf ur-: Böbürlenmek, yüksekte atmak, övünmek.

Luťf-ı tab‘uñ Resmiyā ta‘rîf idüp **lāf urma** kim / ġün bigi rüşen olana resm ü ġadd itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 11). [lāf urma, -ma]

la‘l: 1. I. Parlak kırmızı renkli kıymetli taş. II. Sevgilinin dudağı.

‘Ālemi zülfüñ kılur pür-şür u **la‘lüñ** pür-şeker / Fitneyi çeşmüñ uyarur lîk çeşmüñ mest-i h‘āb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 3). [la‘lüñ, -üñ]

Ruḥlaruñ devrinde n’ola **la‘lüñe** meyl eylesem / Kim ğam eyyāmında olur şoḥbet-i sāġar lezīz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 5). [la‘lüñe, -üñe]

Ruḥlaruñdan tamlasun ḳo dürr bigi dar **la‘lüñe** / Kim gül-āb-ile olur cüllāb-ı cān-perver lezīz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 7). [la‘lüñe, -üñe]

Şîrîn degül mi şūḥ gözüñ **la‘lüñ-ile** kim / Bādāmı ḳanda-y-ısa ider ḳand-i ter lezīz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 5). [la‘lüñ-ile, -üñile]

‘Aceb mi derdine dîl şorar-ısa **la‘lüñden** / Ki cānı irdi lebe ḥastedür cevāb ister (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 3). [la‘lüñden, -üñden]

Şun ey sākî bize **la‘lüñ** şarābın / Kim anuñ cür‘ası gibi mül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 9). [la‘lüñ, -üñ]

Çün beni **la‘lüñ** şafāsı ḳıldı rind ü mey-perest / Şimdiden girü maḳāmum ḥāne-i ḥammār-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 3). [la‘lüñ, -üñ]

‘Ādet-idi **la‘lüñüñ** bīmāra dermān baḥşışi / Tañ degül ‘İsā deminden mürdeye cān baḥşışi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 1). [la‘lüñüñ, -üñüñ]

La‘lüñ aḥsam ḳatlūme ḳaşd itme girme ḳanuma / Kim ḳamu iḥsāndan iḥsāndur şehā ḳan
baḥşışi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 3). [la‘lüñ, -üñ]

Gözlerüñ **la‘lüñ** deminden cān bağışlar cānuma / Bu meşeldür kim şarāb-ıla olur cān baḥşışi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 9). [la‘lüñ, -üñ]

Didüm almaz cān leb ü **la‘lüñ** nişābından naşīb / Didi kim geçmez zekāta la‘l ü mercān
baḥşışi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 11). [la‘lüñ, -üñ]

Cānumı mest itdi **la‘li** şevḳı bî-şahbā benüm / Ḥālūme ḳılmaz nazar ol gözleri şehlā benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 27). [la‘li, -i]

Ruḥlaruñ devrinde **la‘lüñ** şorduġum ma‘zūr tut / Kim gül eyyāmında rāḥ u rāḥat-ı cān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 5). [la‘lüñ, -üñ]

İsterem **la‘lüñ** ki def‘ idem raḳībüñ şerrini / Dîv-i mekr-içün belī mühr-i Süleymān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 9). [la‘lüñ, -üñ]

La‘lüñe ol ḳaşd ider zülfüñden itmez ihtirāz / Uġrı kim ser-bāz ola ḥavf eyleye mi dārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 9). [la‘lüñe, -üñe]

La‘lũñ durur ey dürr-i girān-māye cihānda / Yākūt-ı güher-püş u revān-perver olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 7). [la‘lũñ, -ũñ]

Serv kıaddũñ göreli gelmedi reftāra dahı / Ğonce **la‘lũñ** şoralı virmedi güftāra dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 2). [la‘lũñ, -ũñ]

Ğonce-i ğunc **la‘lũñe** öykündüğün ‘ayb itme kim / Çāk olupdur perde-i nāmūs dest-i ħārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 5). [la‘lũñe, -ũñe]

Gözlerũñ kıatlũme kıaşd itse n’ola **la‘lũñ-içũn** / Merdũm-i mest ider kıanda-y-ısa kıana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 5). [la‘lũñ-içũn]

2. Parlak kırmızı renk.

Yaşumla **la‘l** bigi Resmî kıana ğarķ oluram / Lebi ħayāl ki bu çeşm-i dũr-feşāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 13). [la‘l]

3. Parlak kırmızı renkli kıymetli taş.

Lebũñ şafāsı-y-ıla **la‘l** kânı terk itdi / Boyandı kıana ‘aķıķ ü Yemenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 9). [la‘l]

la‘l it-: Kırmızı renk vermek.

Leb-i yākūt-ı dũr-püşuñ ħayāliyle gözũm yaşı / Tolu lü‘lü’ ü **la‘l itdi** ser-ā-ser baķr-i ‘ummānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 12). [la‘l itdi, -di]

la‘l ü mercān: I. Yakut ve mercan. II. Sevgilinin dudakları.

Didũm almaz cān leb ü la‘lũñ nişābından naşib / Didi kim geçmez zekāta **la‘l ü mercān** baķşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 12). [la‘l ü mercān]

lāl eyle-: Dilsiz etmek, konuşamaz duruma getirmek, susturmak.

Ruķlaruñ yād idũp ey ğonce-dehen ğülşende / Güli şermende kılup bũlbũli **lāl eyleyelũm** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 8). [lāl eyleyelũm, -yelũm]

Bũlbũlũñ zārın hezār idũp ğüli **lāl eyleyen** / Şevķ-ı rũy-ı yār-ıla āħ u figānumdur benũm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 11). [lāl eyleyen, -yen]

lāle: 1. Lale çiçeği.

Şevķ-ı ruķsāruñla aķan kıanlı yaşum ‘ālemi / Lāle-zār itdi ser-ā-ser kıaldı **lāle** zārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 14). [lāle]

Lāle bigi nũş eyle mül it çihreñi ğül-ğũn / Nergis gibi maķmũr u ħarāb olma özüñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 5). [lāle]

Ḳanı ol dem ki lebûñ ğonce ruḥuñ **lāle-y-idi** / ‘Āşıḳuñ bûlbûlveş her dem işi nāle-y-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 17). [lāle-y-idi, -yidi]

Zülfîn añdum sünbül-i terden semend oldı didi / Ruḥlarına **lāle** didüm ḥışm idüp gül di didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 18). [lāle]

2. Ortasında yanığı andıran siyahlık olan lale çiçeği.

Ḥasret-i ḥāl ü lebûñ Resmîyi ey ğonce-dehen / Ḳıldı ḥünîn-ciger ü sūḥte-dil **lāle** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 10). [lāle]

Lāleye şordum lebûñ şevḳıyla sūzānem didi / Sünbüle añdum şaçuñ ben de perîşānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 1). [lāleye, -ye]

Gül ruḥuñ tâbı yaḳar cānumı od **lāle** bigi / Dür dişüñ şevḳı aḳıdur yaşumı jāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 1). [lāle]

Gül yile vardı vü āb oldı ruḥuñ reşki-y-ile / **Lāle** ḥāk oldı ḥasedden oda yandı cigeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 6). [lāle]

lāle-i la‘lîn-leb: Sevgilinin lale gibi kırmızı renkli dudağı.

Lāle-i la‘lîn-lebûñ şevḳı yaḳarsañ odına / Luṭf-ı ḥaddüñ güllerin şerm-ile ḥamrālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 5). [lāle-i la‘lîn-lebûñ, -üñ]

lāle-i nu‘mān: Çok kırmızı lale.

Gel gül bigi gülşende gül ey ğonce-dehen kim / Gül yile virüp **lāle-i nu‘mān** oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 8). [lāle-i nu‘mān]

lāle-ruḥ: Lale gibi al yanaklı.

Yaḳdı dil **lāle-ruḥuñ** şevḳ-ıla ey gülşen-i cān / Lā-cerem ğonce-lebûñ yādına çāk itdi ḳabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 7). [lāle-ruḥuñ, -uñ]

lāle-şifat: Lale gibi, laleye benzer.

Ya niçe **lāle-şifat** ḥün-ı ciger nūş idelüm / Mey-i gül-reng içelüm beñzümüz al eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 3). [lāle-şifat]

Ḥün olur ḥār-ı cefā-y-ıla dili **lāle-şifat** / Her ki bûlbûl ola sen yüzi gül ü ğonce-fem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 5). [lāle-şifat]

lāleveş: 1. Lale gibi.

Sīnemi şevḳ-ı lebûñle gül gibi çāk isterem / Rūyumı mihr-i ruḥuñla **lāleveş** ḥāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 2). [lāleveş]

2. Ortasında yanığı andıran siyahlık olan lale çiçeği gibi.

Dem mi var kim Һasret-i la‘lũnle ey Һonce-dehen / **Lāleveş** bağrum yanuban yũregũm Һan olmaya (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 2, Mısra 10). [lāleveş]

Gũl yũzũñsũz **lāleveş** ey Һonce-leb her dem benũm / Dāđ urur sĩnemde bağrumı yağar nār intizār (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 19, Mısra 5). [lāleveş]

Һasret-i Һāl ü lebũñden **lāleveş** bende nişān / Һana boyanmış oda yanmış ciger var ey şanem (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 85, Mısra 3). [lāleveş]

Ol gũl-endāmuñ leb ü Һaddinden olduñ çũnki dũr / **Lāleveş** Һana boyan odlara yan şimden girũ (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 107, Mısra 6). [lāleveş]

Lāleveş sĩne-i mecrũҺuma dāđ urdı firāk / Һıldı ğam Һonce bigi bağrumı Һan sen gideli (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 139, Mısra 7). [lāleveş]

lāle-zār it-: Lale bahçesine çevirmek.

Şevķ-ı ruřsāruñla aҺan Һanlı yaşum ‘ālemi / Lāle-zār itdi ser-ā-ser Һaldı lāle zārda (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 108, Mısra 14). [lāle-zār itdi, -di]

la‘l-i cān-baĥş: (Sevgilinin) Can veren, hayat bağışlayan kırmızı dudağı.

Ey řabĩb-i cān u dil ben Һaste cān virsem n’ola / La‘l-i cān-baĥşuña kim şehd ü řifādur ‘āřıķa (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 114, Mısra 8). [la‘l-i cān-baĥşuña, -uña]

la‘l-i cān-perver: (Sevgilinin) Gönũle ferahlık veren, iç ačan, ruhu besleyen kırmızı renkli dudağı.

Leb-i yāķũtuñ-içũn cevher-i eşķũm dokerem / **La‘l-i cān-perver-içũn** lũ’lũ’-i serden geçerem (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 87, Mısra 6). [la‘l-i cān-perver-içũn]

la‘l-i dil-ber: Sevgilinin kırmızı dudağı.

Derdũne em **la‘l-i dil-berden** dile Resmĩ hemĩn / Yoĥsa tĩmār eylemez bĩmār-ı ‘ıřķa her řabĩb (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 6, Mısra 9). [la‘l-i dil-berden, -den]

la‘l-i leb: (Sevgilinin) Dudağının kırmızısı.

Nũř eyleyelũm **la‘l-i lebũñ** yādına sāđar / Kim reřķ ide Kevşer (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Mũstezad 1, Mısra 17). [la‘l-i lebũñ, -ũñ]

la‘l-i rũĥ-efzā-yı cānān: Sevgilinin cana can katan kırmızı dudağı.

La‘l-i rũĥ-efzā-yı cānān yādına Resmĩ mũdām / Dũstāne dũst kām iç řa‘n-ı dũřmenden ne bāk (Bursalı Resmĩ Dĩvānı, Gazel 74, Mısra 9). [la‘l-i rũĥ-efzā-yı cānān]

la‘l-i rūḥ-efzā-yı düst: Sevgilinin ruha canlılık veren, cana can katan dudağı.

Rūḥ-baḥş olursa ‘İsāveş n’ola Resmî sözüñ / Çünkü zikrūñdür dem-ā-dem **la‘l-i rūḥ-efzā-yı düst** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 10). [la‘l-i rūḥ-efzā-yı düst]

la‘l-i şeker-bār: (Sevgilinin) Şeker saçan, tatlı, kırmızı dudağı.

Ḳanumı içmek diler ol çeşm-i ḥūn-ḥ‘āruñ senüñ / Cānumı almak diler **la‘l-i şeker-bāruñ** senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 2). [la‘l-i şeker-bāruñ, -uñ]

la‘lîn: Lâl rengi, kırmızı.

La‘lîn lebüñññ şevḳı-y-ıla dem-be-dem ey düst / Ḳanlu yaşuma ğarḳ oluram niteki Yaḥyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [la‘lîn]

la‘net it-: Allah'ın rahmetinden mahrum kalmasını dilemek, beddua etmek, lanet etmek.

Şeytānlık idüp ayıra aġyār yārumı / Ādem olan nicesi aña **la‘net itmesün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 4). [la‘net itmesün, -mesün]

laṭîf: Zevk ve ruh okşayıcı ince bir güzelliğe sahip olan, hoş, nazik, yumuşak.

Ḥaddüñ ne ter ü lebüñ ne şîrîn / Bu anca **laṭîf** ol ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 8). [laṭîf]

lāyık ol-: Uygun ve münasip olmak, hak kazanmış olmak.

Bes durur şāḥā bu Resmî-i ḥaḳîre ‘izz ü cāḥ / Eşigüñde ḥıdmete **lāyık olursa** ḳul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 14). [lāyık olursa, -ursa]

lāzım degül: Gerekli değil, gerekmez.

Yüzüñ mışbāḥ şuyına ne ḥācet ḥıccet ü bürhān / **Degül lāzım** ki ideler delîl-ile beyān nūrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 12). [lāzım degül]

leb: I. Dudak. II. Sevgilinin dudağı.

‘İsā gibi **lebüñ** çü virür mürdeye ḥayāt / Ğam yimezem ğamuñdan irerse baña memāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 1). [lebüñ, -üñ]

Gül-gün ruḥuñ leṭāfeti ḳomadı gülde reng / Şîrîn **lebüñ** ḥalāveti ḳıldı nebâtı māt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 8). [lebüñ, -üñ]

Niçe ki şordum-ısa devā derdüme **lebüñ** / Şāfî cevāb virmedi ben nā-tüvāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 7). [lebüñ, -üñ]

Şekker **lebûñ** ҡo aғzuma sögsün ki һusrevā / Ferhāda hoş durur k'ide Şīrīn 'itāb-ı telh
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 3). [lebûñ, -üñ]

Һusrevā şīrīn **lebûñ** gibi ҡanı şekker lezīz / Ya ҡanı rengīn sözüñ mānendi bir gevher lezīz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 1). [lebûñ, -üñ]

Ṭūṭī-i ṭab'ına olalı **lebûñ** vaşfi ğidā / Oldı Resmīnūñ ҡamu eş'arı çün şekker lezīz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 9). [lebûñ, -üñ]

Gülşende ne ruһuñ bigi rengīn gül açılır / Būstānda ne **lebûñ** bigi şīrīn şemer biter (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 4). [lebûñ, -üñ]

Şīrīn **lebûñ** hayāline her ҡanda aғlasam / Sebze yirine uçdan uca ney-şeker biter (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 9). [lebûñ, -üñ]

Ġam meclisinde Resmī idüp dil kebāb u nuql / Mey-gün **lebûñ** hayāline һün-ı ciger çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 10). [lebûñ, -üñ]

'İyd irdi **lebûñ** şun emelüm şavmı şıyalum / Zülfüñ gibi niçe çekelüm ṭul-i emeller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 5). [lebûñ, -üñ]

Budur suhanver olduğum ey cān **lebûñ** görüp / Ki imrendüğümü görenüñ aғzından āb aқar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 9). [lebûñ, -üñ]

Ḥaddūñ ne ter ü **lebûñ** ne şīrīn / Bu anca laṭīf ol ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45,
Mısra 7). [lebûñ, -üñ]

Nuṭқа geldükçe **lebûñ** kıılır nihānı āşikār / Mey-i nihān n'ola ki_eyler sırr-ı cānı āşikār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 1). [lebûñ, -üñ]

Lebûñ zıkr itmeyince meclis içre / Şurāḥīnūñ maқāli ҡulқul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 11). [lebûñ, -üñ]

Dîvāna yazdı Resmī **lebûñ** vaşfını ne hoş / 'Āқıl hayālin itmeye dîvāneler gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 13). [lebûñ, -üñ]

Ṭur ey sāķī-i ferruḥ-fer **lebûñ** yādına şun sāğar / Dile olsun ziyā-güster şafā-yı cām-ı gül-
fāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 7). [lebûñ, -üñ]

Mey-gün **lebûñ** şafāsı-y-ıla nūş idüp müdām / Mest ü ḥarāb u nergis-i mestānuñam senūñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 7). [lebûñ, -üñ]

Ḥayālūñ cismüme cāndur ṭapuñ cānuma cānāndur / **Lebûñ** derdüme dermāndur sözüñ
zaḥmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 4). [lebûñ, -üñ]

Ne rāḥ-ı rāḥat-efzādur **lebûñ** kim / Virür rüḥa şafālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
119, Mısra 5). [lebûñ, -üñ]

Lebüñ şafâsı-y-ıla la‘l kânı terk itdi / Boyandı kıana ‘aķık ü Yemenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 9). [lebüñ, -üñ]

Lâleye şordum **lebüñ** şevkıyla sūzānem didi / Sūnbüle añdum şacıñ ben de perişānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 1). [lebüñ, -üñ]

Her denīnūñ nuķl-i bezmi olalı mey-gūn **lebüñ** / Hūn-ı dil çeşmüm kıabağından dōkilūr mül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 5). [lebüñ, -üñ]

Kanı ol dem ki **lebüñ** ğonce ruķuñ lāle-y-idi / ‘Āşıķuñ bñlbñlveş her dem işi nāle-y-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 17). [lebüñ, -üñ]

La‘līn **lebüññ** şevkı-y-ıla dem-be-dem ey dñst / Kıanlı yaşuma ğarķ oluram niteki Yaķyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [lebüññ, -üññ]

Emsem diledükçe dil-i bīmār **lebüñden** / Şunar ğam-ı hecrññ baña em sem n’ideyin dñst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [lebüñden, -üñden]

Ġam zulmetinde Hızr u Sikender gibi şehā / Kıaldum iriş **lebüñden** içür çeşme-i ħayāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 6). [lebüñden, -üñden]

Şırīn **lebüñe** ben nice cān virmeyem ki olur / Cān-ı ‘azizi kışıye ey sīm-ber lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 9). [lebüñe, -üñe]

Dil-i miskīn n’ola meyl eylese şırīn **lebüñe** / Meges olur mı ki itmez şekeristāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 5). [lebüñe, -üñe]

Emsem umsam **leblerüñden** sem şunar hecrññ baña / ‘Āşıķuñ derdine em sem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 3). [leblerüñden, -lerüñden]

Gōñlüm āşūfte kılan gör nice dil-bercik olur / Ne yüzi gül **lebi** mül ğamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 2). [lebi, -i]

Şorma **lebi** nişānını bīġāneden dilā / Rāz-ı nihāndur anı yine āşināya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 9). [lebi, -i]

Yaşumla la‘l bigi Resmî kıana ğarķ oluram / **Lebi** ħayāl ki bu çeşm-i dñr-feşāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 14). [lebi, -i]

‘Aceb mi derdine dil şorar-ısa la‘lñden / Kı cānı irdi **lebe** ħastedür cevāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 4). [lebe, -e]

Cān irdi **lebe** hecr-ile cānān ele girmez / Bī-dil yürürem derd-ile dermān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 1). [lebe, -e]

Cevr-ile öldürür seni dirlerdi āh kim / Şordum **lebinden** ol ħaber āķir yalan-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 16). [lebinden, -inden]

Ḥadd ü ḥaṭṭından su'āl itdüm **lebinden** luṭf-ıla / Dir semendür sebze de bu ol semender nārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 3). [lebinden, -inden]

Lebüñden az ki emsem sem olur derdine Resmînüñ / Olur derdine Resmînüñ lebüñden az ki
emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 13). [lebüñden, -üñden]

Lebüñden az ki emsem sem olur derdine Resmînüñ / Olur derdine Resmînüñ **lebüñden** az ki
emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 14). [lebüñden, -üñden]

Resmîyem kim **leblerüñ** yādına nüş idüp müdām / Bu dil-i ğam-gīnümi her dem feraḥ-nāk
isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 13). [leblerüñ, -lerüñ]

Ḳaddüñle zülfüñ ü dehenüñ **leblerüñ** şehā / Yād itdügümce āh oluram āşinā-yı ğam (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 7). [leblerüñ, -lerüñ]

Leblerüñ sırrını 'aql-ı ḥurde-dān her nice kim / Fikr ider fark eyleyimez ḳaldı yoğ u varda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 7). [leblerüñ, -lerüñ]

Leblerüñ Kevşer yüzüñ cennetdür ey ḥūrî-liḳā / Ḳāmet-i Ṭübā-ḥırāmuñ müntehādur 'āşıḳa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 5). [leblerüñ, -lerüñ]

Zāhidā inkār-ı nūr-ı Zü'l-celāl itmek neden / **Leblerüñ** şordum şekerden dürc-i dür ṭoldı didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 16). [leblerüñ, -lerüñ]

Şoran **lebüñi** Kevşeri 'aynına almasun / Dīdāruñı gören ṭaleb-i cennet itmesün (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 106, Mısra 7). [lebüñi, -üñi]

Em şorduğumca **leblerine** dimesün cevāb / Oldur benüm bu derdüme em 'illet itmesün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 9). [leblerine, -lerine]

Ol gül-endāmuñ **leb** ü ḥaddinden olduñ ḳünki dūr / Lāleveş ḳana boyan odlara yan şimden
girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 5). [leb]

Didüm almaz cān **leb** ü la'lüñ nişābından naşīb / Didi kim geçmez zekāta la'l ü mercān
baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 11). [leb]

Her söz ki mükerrer **lebüñüñ** zikri degüldür / Almazam anı ağzuma ger şekker olursa (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 11). [lebüñüñ, -üñüñ]

Lebüñe beñzeden āb-ı ḥayātı / Şarābı nisbet ider şanki āba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118,
Mısra 3). [lebüñe, -üñe]

Setr ider **leblerüñüñ** sırrını dil cān bigi / Hıfz ider sīne ruḥuñ mihrini imān bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 1). [leblerüñüñ, -lerüñüñ]

Lebleri ḥaṭṭın görüp ḳan ağladum güldi didi / Sāye-i ebrüm-içün yañlış ḥayāl itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 19). [lebleri, -leri]

Çan itme yaşımı **leb-i-icün** yüzüme bak / Ger çan işi ola olıcağ sım ü zer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 5). [leb-i-icün]

leb-i cânân: Sevgilinin dudağı.

Cân virüp dil n'ola itse **leb-i cânāna** heves / Cism-i bî-cân olıcağ lā-büd olur cânā heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 1). [leb-i cânāna, -a]

leb-i cânāne: Sevgilinin dudağı.

Çü cânân derd-mendidür dil ü cân / Devāsını **leb-i cânāneden** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 8). [leb-i cânāneden, -den]

leb-i cân-bağş: Can veren dudak, can bağışlayan dudak.

Añsam ol muhyî-i devrānuñ **leb-i cân-bağşını** / Nefh-i 'İsîveş sözüm emvâtı ihyālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 9). [leb-i cân-bağşını, -ını]

leb-i şîrîn: Tatlı dudak.

Luğf-ıla ħande_ider **leb-i şîrîn** yārümün / Ya'nî nemek şaçar yüregümdeki yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 7). [leb-i şîrîn]

lebi şîrîn: Dudağı tatlı sevgili.

Sen **lebi şîrîn-içün** dil nice Ferhād olmasun / Ya belā kūhında kārı nice feryād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 1). [lebi şîrîn-içün]

leb-i yâkūt-ı dūr-püş: İnci gibi dişleri örten kırmızı dudak.

Leb-i yâkūt-ı dūr-püşün ħayālîyle gözüm yaşı / Tolu lü'lü' ü la'l itdi ser-ā-ser baħr-i 'ummānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 11). [leb-i yâkūt-ı dūr-püşün, -ün]

leb-i yâkūt: Sevgilinin yakuta benzer kırmızı dudağı.

Leb-i yâkūtuñ-içün cevher-i eşküm dökerem / La'l-i cân-perver-içün lü'lü'-i serden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 5). [leb-i yâkūtuñ-içün]

lebleriñi şun-: Öpücük vermek, öpücük için dudağını uzatmak.

Mest itdi gözleriñ beni şun lebleriñi kim / Mest-i müdāma bāde vü peymāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 3). [lebleriñi şun]

lem'a-i cemāl: Güzel yüzün parlaklığı.

Bir **lem'a-i cemālün** ey nūr-ı āferîniş / İki cihāna şığmaz ger tül ola vü ger 'arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 7). [lem'a-i cemālün, -ün]

leşker çek-: Asker göndermek.

Mülk-i dil kaçdına **leşker çeküben** zülf ü haţuñ / ‘Anberîn bayrak aşar peykeri ejder ‘aleme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 9). [leşker çeküben, -üben]

leţāfet: Güzellik, hoşluk, incelik.

Gül-gün ruĥuñ **leţāfeti** komadı gülde reng / Şîrîn lebüñ ĥalāveti kıldı nebâtı māt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 7). [leţāfeti, -i]

leylî-i zülf: I. Saçın siyahlığı, gece gibi siyah saç. II. Leylâ'nın (sevgilinin) saçı.

Düşmişem şahrâlara Mecnûn gibi şeydâ olup / **Leylî-i zülfüñ** girih-gîr olalıdan ğul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 8). [leylî-i zülfüñ, -üñ]

lezîz: I. Lezzetli, tatlı. II. Zevk veren, hoşla giden.

Nüş it ĥayāl-i ğamzesile Resmî ĥûn-ı dil / Ki_olur **lezîz** hem-ķadeĥ-ile şarāb-ı telĥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 14). [lezîz]

Ĥusrevā şîrîn lebüñ gibi ķanı şekker **lezîz** / Ya ķanı rengîn sözüñ mānendi bir gevhler **lezîz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 1). [lezîz]

Ĥusrevā şîrîn lebüñ gibi ķanı şekker **lezîz** / Ya ķanı rengîn sözüñ mānendi bir gevhler **lezîz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 2). [lezîz]

Ya ķanı ķaddüñ mişālî bir nihāl-i müntehā / Ya zülāl-i la‘l-i cān-baĥşuñ bigi Kevşer **lezîz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 4). [lezîz]

Ruĥlaruñ devrinde n’ola la‘lüne meyl eylesem / Kim ğam eyyāmında olur şöĥbet-i sāĝar **lezîz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 6). [lezîz]

Ruĥlaruñdan tamlasun ķo dürr bigi dar la‘lüne / Kim gül-āb-ile olur cüllāb-ı cān-perver **lezîz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 8). [lezîz]

Tūţî-i tab‘ına olalı lebüñ vaşfi ğidā / Oldı Resmînüñ ķamu eş‘arı çün şekker **lezîz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 10). [lezîz]

Vaşf-ı lebüñle şi‘rüm olur ser-be-ser **lezîz** / Kim ābı ķand-i nāb-ı mükerrer ider **lezîz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 1). [lezîz]

Vaşf-ı lebüñle şi‘rüm olur ser-be-ser **lezîz** / Kim ābı ķand-i nāb-ı mükerrer ider **lezîz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 2). [lezîz]

Ḳaddūñ mişālî var mı durur bir nihāl kim / Şeftālū-yı lebūñ gibi virür şemer **lezīz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 4). [lezīz]

Şîrîn degül mi şūḥ gözūñ la'lūñ-ile kim / Bādāmı kında-y-ısa ider kıand-i ter **lezīz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 6). [lezīz]

Ehl-i niyāza nāzuñı az itme luṭf kıl / Kim nāz-ı nāzenîn olur ey şiveger **lezīz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 8). [lezīz]

Şîrîn lebūñe ben nice cān virmeyem ki_olur / Cān-ı 'azīzi kışıye ey sîm-ber **lezīz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 10). [lezīz]

Yaşum görüp yüzüme niçün bakmaya ḥabīb / 'Älemde kıadr-ile ḥod olur sîm ü zer **lezīz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 12). [lezīz]

Zülfî gibi dehānı beyānın uzatma kim / Resmî ḥaber bilürsin olur muḥtaşar **lezīz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 14). [lezīz]

libās it-: (Kendine) Elbise etmek, giymek.

Derd ü belāsınuñ pelāsını **libās iden** anuñ / Çāk eyle Resmî cāme-i şabr u kıarāruñ yaķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 9). [libās iden, -en]

Ol mehūñ mihr pelāsını **libās itmiş** olan / Almaz egnine gerek cāme-i şad-reng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 7). [libās itmiş, -miş]

liķā: Yüz, ķehre.

Ben sezmezem kim sen beni yād itmeyesin düstüm / Māni' arada var-ısa ol bu **liķā** ağıyār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 4). [liķā]

livā-yı firāk: Hüzün bayrağı, sancağı.

'Aceb mi 'ārız-ı ḥayl-i emîr-i 'ışķ olsam / Elümdedür çü nefîr-i ğam u **livā-yı firāk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 8). [livā-yı firāk]

lu'b: 1. I. Oyun. II. Hile.

Rāz-ı dehānuñı dile şorar bu cānı gör / Dîvāneden ne **lu'b-ıla** pinhān ḥaber ķeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 4). [lu'b-ıla, -ıla]

2. Oyun.

Derd-i dil cān oynamağa zülf ü ğamzeñ üstine / Cān-bāzuñ **lu'b[ı]** ekşer ķenber ü ḥanķerededür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 8). [lu'b[ı], -ı]

lũ'lũ: İnci.

Leb-i yâķũt-ı dũr-pũşũñ ĥayâliyle gözũm yaşı / Tolu **lũ'lũ** ü la'l itdi ser-â-ser baķr-i 'ummânı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 12). [lũ'lũ]

lũ'lũ-i 'aden: Aden incisi. (Sevgilinin inci gibi dişleri bağlamında).

Ķan yudar reşk-ile ey dişleri **lũ'lũ-i 'Aden** / Dũrc-i la'lũñi eger kân-ı Bedaķşâna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 1). [lũ'lũ-i 'aden]

lũ'lũ-i şeh-vâr: Şahlara layık olan iri taneli inci.

Dũrr dişũñ vaşfında_işitsũn nazm-ı güher-bârumı / Gũşvârı gũşına **lũ'lũ-i şeh-vâr** isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 12). [lũ'lũ-i şeh-vâr]

lũ'lũ-i serden geç-: Ölümlü göze almak, ölmeye razı ve hazır olmak.

Leb-i yâķũtuñ-içũn cevher-i eşkũm dokerem / La'l-i cãn-perver-içũn **lũ'lũ-i serden geçerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 6). [lũ'lũ-i serden geçerem, -erem]

luţf: 1. Hoşluk, güzellik.

Ĥacil kıldı ruķuñ **luţfi** gül-i şad-bergi bağ içre / Nitekim mũntehâ ķaddũñ ĥırâmı serv-i bũstânı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 3). [luţfi, -ı]

Gũl yüzũñ midķatini okumaķa Resmî gibi / Görmedũm **luţf-ıla** bir bũlbũl-i nâzũk-suķanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 10). [luţf-ıla, -ıla]

2. İyi mamele, iyilik, yumuşaklık, hoşluk.

Nefrĩn ise sezâ sözine âferĩn ola / Şi'rinde **luţf** ola mı gũñũl kim ĥazĩn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmĩs 3, Mısra 4). [luţf]

Luţf-ıla ĥande_ider leb-i şĩrĩn yârũmũñ / Ya'nĩ nemek şaķar yũregũmdeki yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 7). [luţf-ıla, -ıla]

Ĥadd ü ĥaţtından su'al itdũm lebinden **luţf-ıla** / Dir semendũr sebze de bu ol semender nârda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 3). [luţf-ıla, -ıla]

Ĥadd ü lebũñi zıkr idicek Resmî **luţf-ıla** / Rengĩn dũşer ĥazelleri şĩrĩn sözleri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 13). [luţf-ıla, -ıla]

luţf it-: İyilikte bulunmak, baķışlamak, ihsan etmek, lũtufta bulunmak.

Resmî ķulını **luţf idũp** ańmış işidenler / Kendũye gerekse vara yalvara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 13). [luţf idũp, -ũp]

Ĥâķ itdi hevâ oda yaķup cismini **luţf it** / Şu sep ki biraz diñlene ol nâra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 7). [luţf it]

Luṭf itdügi kişiye cihānı cinān ider / Ḳahr itdüğine ‘ālemi zindān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 17). [luṭf itdügi, -dügi]

luṭf kıl-: Lütüfta bulunmak, bağışlamak, ihsan etmek.

Ehl-i niyāza nāzuñı az itme **luṭf kıl** / Kim nāz-ı nāzenin olur ey şiveger lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 7). [luṭf kıl]

luṭf u ḳahr: İyilik ve kötülük.

Yokdur şebāt bu felegüñ **luṭf u ḳahrına** / Kim her kişiye bu işi yeksān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 23). [luṭf u ḳahrına, -ına]

luṭf u vefā: İyilik ve dostluk.

Cevr-ise cāna yitdi ḳalmadı şabra çäre / **Luṭf u vefā** demidür ey şāh ben gulāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 6). [luṭf u vefā]

luṭf-ı güftār: (Sevgilinin) Sözünün hoşluğu, iyiliği.

Ḡonceyi dem-beste kıldı **luṭf-ı güftāruñ** didüm / Didi ḫayrān itdi servi reşk-i reftārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [luṭf-ı güftāruñ, -uñ]

luṭf-ı ḥadd: Yanakların lutfu.

Lāle-i la‘lîn-lebūñ şevkı yaḳarsañ odına / **Luṭf-ı ḥaddūñ** güllerin şerm-ile ḫamrālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 6). [luṭf-ı ḥaddūñ, -üñ]

luṭf-ı ṭab‘: I. Yaratılışın hoşluğu, güzelliği. II. Şairlik yeteneğinin iyiliği, hoşluğu.

Luṭf-ı ṭab‘uñ Resmiyā ta‘rif idüp lāf urma kim / Gün bigi rūşen olana resm ü ḥadd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 11). [luṭf-ı ṭab‘uñ, -uñ]

mā-cerā: Macera, serüven.

Naḳl iderse nāḳil-i erbāb-ı dāniş ḫaşre dek / Biñde birinüñ dinilmez **mā-cerāsı** derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 6). [mā-cerāsı, -sı]

Gözünñden şor gözümüñ **mā-cerāsın** / Murādın merdümüñ merdāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 11). [mā-cerāsın, -sın]

mā-cerā-yı çeşm: I. Gözün macerası. II. Gözün aşk serüveni.

Mā-cerā-yı çeşmümi yazdukça Resmî deftere / Neşr olur ḫāmem dilinden nazm-ı lü‘lū’-i ḫoş-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 15). [mā-cerā-yı çeşmümi, -ümi]

mā-cerā-yı dil: Gönülün yaşadığı olaylar, gönül serüveni.

Çanlar ağladı dü-nīm oldu zebānı kalemün / **Mā-cerā-yı dilümi** tā ki getürdüm kalem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 10). [mā-cerā-yı dilümi, -ümi]

mā-cerā-yı firāk: Ayrılık macerası, serüveni.

Dutışur odlara evrāk u hāme çan ağlar / Çü Resmî başlaya yazmağa **mā-cerā-yı firāk**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 14). [mā-cerā-yı firāk]

ma‘den-i kenz-i daķāyık: Anlaşılması güç olan ve dikkat isteyen hazine kaynağı.

Ma‘den-i kenz-i daķāyıkdur u deryā-yı hıred / Maḥzen-i genc-i ḥaķāyık güher-i kân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 3). [ma‘den-i kenz-i daķāyık, -dur]

mādiḥ ol-: Metheden, öven olmak.

Nice kim vaşf ide vaşf-ı şafā-baḥş-ı ‘atā / Nice kim **mādiḥ ola** medḥ ü şenā-ḥ‘ān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 48). [mādiḥ ola, -a]

mağfıret bul-: Bağışlanan.

İhlāşa başlayanlar olur **mağfıret bulan** / Tıtdı cihānı zerķ u riyā āfiyet bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 23). [mağfıret bulan]

mağrūr ol-: “Aldanmış” Kendini beğenmek, böbürlenmek, gururlanmak.

Ey şāh-ı ḥüsn iñen daḥı nāz itme ‘aşıķa / **Mağrūr olma** ḥüsnüñe yoķdur aña şebāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 14). [mağrūr olma, -ma]

māh: 1. Ay yüzlü güzel, sevgili.

Nice muķārin olasın ol **māha** Resmiyā / Ey bī-sitāre gökde senün yılduzuñ mı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 13). [māha, -a]

Ṭālī‘ meded kılaydı bu ben bī-sitāreye / Ol **māhı** gün gibi getürürdüm nezāreye (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 2). [māhı, -ı]

Olmazsa baña fer virüp ey **māh** cemālün / Gelmez gözüme zerre ḥūr-ı ḥāver olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 3). [māh]

Gün bigi ‘arz-ı cemāl eyler-idi gāh gehī / Niçe gündür ki ṭulū‘ itmedi **māhum** niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 8). [māhum, -um]

2. Gökteki ay, kamer.

Yüze yüz olma ey meh ol **māha** ḥaddüñi bil / Rüşen durur ki olmaz āyine ṭutmağ aya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 3). [māha, -a]

māh ol-: Ay olmak.

Sen ki meydān-ı mürüvvet tutasın 'ālemde / Mīhr ola kūy-ı sehā **māh ola** çevgān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 36). [māh ola, -a]

maḥabbet: Sevgi, aşk.

Maḥabbet dāmdur maḥbūb dāne / Düşüben dāma ḥālî dāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 5). [maḥabbet]

maḥal: Yer, mekan, mevki, cay.

Gitdi_ol ki muḥāl-idi yine 'ıyd da irdi / 'Iyş itmek-içün ehl-i dile ḥūb **maḥaller** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 8). [maḥaller, -ler]

maḥal ol-: Uygun olmak, layık olmak.

Resmî diler ki gedā-yı ser-i kūyuñ ola lîk / Bu muḥāl ola ki şehliğa gedā **ola maḥal** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 10). [maḥal ola, -a]

maḥbūb: Sevilen kimse, sevgili.

Çü Resmî rind-i 'ālemdür bilürsin / Aña **maḥbūbları** peymāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 14). [maḥbūbları, -lar, -ı]

Hoş-dem-idi vaşl-ı cānān şoñı hicrān olmasa / Ḥūb-idi **maḥbūbları** 'ahd ü peymān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 2). [maḥbūbları, -ları]

Maḥabbet dāmdur **maḥbūb** dāne / Düşüben dāma ḥālî dāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 5). [maḥbūb]

Daḥı 'uşşākına bu şimdiki **maḥbūblaruñ** / Kılduğı şīve-y-ile nāz-ı firāvānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 13). [maḥbūblaruñ, -laruñ]

māh-ı felek: Gökyüzündeki ay. (Ay gibi parlak yüzlü sevgili).

Bilmezem **māh-ı felek** mi ya melek mi maḥremi / Kim ser-ā-ser seyr iden görmedi mişlin 'ālemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 7). [māh-ı felek]

māh-ı ḥūrīveş: Huri gibi güzel, ay yüzlü sevgili.

Bu şıfatda gördüğü yok kimse nesl-i ādemi / Key görüñ ol **māh-ı ḥūrīveş** perī-zād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 10). [māh-ı ḥūrīveş]

māh-ı şeb-efrüz: Geceyi aydınlatan ay. (Sevgilinin yüzü bağlamında).

Bir şem'dür ey **māh-ı şeb-efrüz** ruḥuñ kim / Ḥurşid-i cihān-tāb aña pervāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 3). [māh-ı şeb-efrüz]

māh-ı t̄ābān: I. Parlak ay, ay ışıġı. II. Yüzü ay gibi parlayan, ay gibi parlak yüzlü (sevgili).

Zulmet-i z̄ülfünde güm-rāh olana 'arz it ruhuñ / Kim arañu gicelerde **māh-ı t̄ābān** istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 8). [māh-ı t̄ābān]

maḥkūm: Hükümlü.

Mühr-i lebūñe yaraşur ola yidi kişver / Maḥkūm u müsahḥar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 10). [maḥkūm]

maḥmil: Her yıl hac mevsiminde halife ve bazı İslām hükümdarlarının kâfilelerle Mekke ve Medîne'ye gönderdikleri hediye takımlarından her biri.

'Uşşāk **maḥmiline** olur mîr-i kâfile / Her bî-nevā ki 'azmî tavāf-ı hicāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 9). [maḥmiline, -ine]

maḥmūr: 1. İçkiden sersemlemiş, kendinden geçecek duruma gelmiş (kimse).

Sinūñle mest görse rakībūñ beni şehā / **Maḥmūr** gibi göñli olurdı alaḥ bulak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 8). [maḥmūr]

2. (Göz için) Süzölmüş, baygınlaşmış.

Şevķ-ı leb-i mey-gūnuñ-ıla _ey ġamzesi **maḥmūr** / Yaşumla gözüm bāde vü peymāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 5). [maḥmūr]

Maḥmūr gözūñ mest-i ġurūr olsa 'aceb mi / Kim bezm-i cemālūñde çeker sāġar-ı fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 3). [maḥmūr]

Lāle bigi nūş eyle mül it çihreñi ġül-ġün / Nergis gibi **maḥmūr** u ḥarāb olma özūñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 6). [maḥmūr]

maḥmūr-ı ḥ'āb: Uyku sersemi, uyku sarhoşu.

Ḥūñi gözūñ 'aceb mi içerse ciger kanın / **Maḥmūr-ı ḥ'āb** fitne vü mest-i müdāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 8). [maḥmūr-ı ḥ'āb]

māh-peyker: Yüzü ay gibi parlak ve güzel olan, ay yüzlü.

Sevdüm cihānda cān-ıla bir **māh-peykeri** / Kim nūr u fer yüzinden alur şems-i ḥāverī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 1). [māh-peykeri, -i]

maḥrem: Bir kimsenin sırlarını bilecek derecede yakını ve samimî dostu olan kimse, sırdaş.

Yār olalı aġyār-ıla sen baña ġamuñdan / Mūnis n'idem āh oldu vü **maḥrem** n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [maḥrem]

Bilmezem mäh-ı felek mi ya melek mi **maḥremi** / Kim ser-ā-ser seyr iden görmedi mişlin
‘ālemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 7). [maḥremi, -i]

maḥrem it-: Yakın ve samimi olmak, sır ortağı etmek.

Ḥarem-i ḥürmetüñe ağyârı / **Maḥrem itmek** neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 92, Mısra 8). [maḥrem itmek, -mek]

maḥrem ol-: Yakın olmak, samimi olmak.

Bîgāneler ḥarîmüñe **maḥrem olup** şehā / Redd olmağ āşinālar o derden revā mıdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 7). [maḥrem olup, -up]

māh-rû: Ay yüzlü, yüzü ay gibi parlayan güzel.

Bu āh u nāle dilā zerrece eşer itmez / O **māh-rûda** eşer-i mihr ü şefkat olmayıcağ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 8). [māh-rûda, -da]

Ol perî-peyker ki kaçdı şayd-ı cānumdur benüm / **Māh-rûlar** mihteri nā-mihr-bānumdur
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 2). [māh-rûlar, -lar]

maḥşer-i fitne kıpar-: Kıyamet koparmak, karışıklık çıkarmak.

Ḳaddüñ ne kıyāmet durur ey dil-ber-i fettān / Kim gelse kıyāma **kıparur maḥşer-i fitne**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 6). [maḥşer-i fitne kıparur, -ur]

maḥzen-i genc-i ḥaḳāyık: Hakikatler hazinesinin saklandığı yer.

Ma‘den-i kenz-i daḳāyıkdur u deryā-yı ḥired / **Maḥzen-i genc-i ḥaḳāyık** güher-i kân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 4). [maḥzen-i genc-i ḥaḳāyık]

maḳāl: Söz, lakırdı, laf.

Lebüñ zıkr itmeyince meclis içre / Şurāḥînüñ **maḳālî** kulḳul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 12). [maḳālî, -i]

maḳām: Mekan, yer, mahal.

Çün beni la‘lūñ şafāsı kıldı rind ü mey-perest / Şimdiden girü **maḳāmum** ḥāne-i ḥammār-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 4). [maḳāmum, -um]

maḳām it-: Bir yeri yurt edinmek, devamlı olarak bir yerde durmak.

Merve ḥaḳḳı-çün şafā rüknin **maḳām itdüñ** baña / Lîk soñra hecr-ile ḥoş-intiḳām itdüñ baña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 7). [maḳām itdüñ, -düñ]

maḳṣūd-ı nāz: (Sevgilinin) Nazının maksadı, amacı.

Didi dil n'olur var ey bî-çāre nedür aña ḥāl / Didüm āḥir cān-ısa **maḳṣūd-ı nāzuñdan** me'āl
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 24). [maḳṣūd-ı nāzuñdan, -uñ, -dan]

mālik: Sahip.

Sen perî vaşlına bulmazdı raḳībūñ dest-res / Ehrimenler **māliki** mülk-i Süleymān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 10). [māliki, -i]

Resmiyā gam yime şimden girü var eyle du'ā / **Māliki** añañladı vü bildi suḥan-dān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 46). [māliki, -i]

ma'mūr eyle-: I. İmar etmek, bayındır duruma getirmek. II. Gönül almak.

Bu söz-ile cānumı hoşdur ki mesrūr eyleyem / Göñlümūñ vîrānesin dîrsin ki **ma'mūr eyleyem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 14). [ma'mūr eyleyem, -yem]

ma'mūr it-: Geliştirip güzelleştirmek, bayındır duruma getirmek.

Mi'mārlıḡ idüp n'ola **ma'mūr idesin** / Dil kişverin ki kılmadı hergiz 'imāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 5). [ma'mūr idesin, -esin]

Dil kişveri zulm-ile ḥarāb oldu ser-ā-ser / Bir 'adl-ile **ma'mūr idici** ḥān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 6). [ma'mūr idici]

ma'mūre: Güzel, bayındır yer, şehir.

Göñlümūñ **ma'mūresi** ger Mısr-ise olsun ḥarāb / Ey 'azîz aña çü Yūsuf gibi sulṭān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 5). [ma'mūresi, -si]

mānend: Benzer, eş, gibi.

Ḥusrevā şîrîn lebūñ gibi kanı şekker lezîz / Ya kanı rengîn sözūñ **mānendi** bir gevher lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 2). [mānendi, -i]

Ruḥūñ **mānend** gülşende gül olmaz / Benüm bigi belālu bülbul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 1). [mānend]

māni': Bir işin yapılmasını önleyen şey, engel.

Ben sezmezem kim sen beni yād itmeyesin düstum / **Māni'** arada var-ısa ol bu liḳā aḡyār olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 4). [māni']

ma'nî: Mânâ, asıl, öz, gerçek, hakikat.

Ma'nîde imāndur şaçuñ küfri senūñ dîn ehline / Şüretde gerçi ey şanem kāfirlere zünnār olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 5). [ma'nîde, -de]

Her ne cān kim mübtelā-yı cevri-i cānān olmaya / Şüret ü **ma'nide** ol cāndan ola cān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 2). [ma'nide, -de]

mār: Yılan.

İñende zülfüne yüz virme gelmesün yüzüne / Kıpucı eyleme bağ-ı bihişte **mārı** gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 4). [mārı, -ı]

marîz-i 'aşk: Aşk hastası.

Bilmez tabîb derdünü var ey **marîz-i 'aşk** / Anuñ devāsın ol āb-ı şehd-i şifāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 7). [marîz-i 'aşk]

marîz-i 'ışk: Aşk hastası.

Çün **marîz-i 'ışkuñam** gel ey tabîbüm kıl 'ilāc / Bu devāsuz derd-i bî-dermān elinden el-ğıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 5). [marîz-i 'ışkuñam, -uñam]

ma'sūk: Aşkla sevilen, âşık olunan kimse.

Cevri cānānuñ cihānda cān-fezādur 'āşıkā / Her cefā **ma'sūkdan** mihr ü vefādur 'āşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 2). [ma'sūkdan, -dan]

māt: Yenilmiş, mağlup olmuş, yetersiz kalmış.

Gül-gün ruhuñ le'āfeti komadı gülde reng / Şîrîn lebün hālāveti kıldı nebātı **māt** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 8). [māt]

mātem: Derin üzüntü, keder, yas.

Merdüm-i çeşmüm siyeh-püş oldı yaşum-çün şehā / Hānda kan olsa **mātem** şimdi mi olduğı var
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 8). [mātem]

mātem-i rindān: Rintlerin yası.

Qurbet-i mestānda kimse ağlamaz illā kadeh / **Mātem-i rindānda** kimse iñlemez illā rebāb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 14). [mātem-i rindānda, -da]

maṭla'-ı ḥüsn: Güzelliğın doğuş yeri; sevgilinin güzel yüzü.

Meger devr-i kâmerde **maṭla'-ı ḥüsn** / Ki toğar meh-liḳālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 3). [maṭla'-ı ḥüsn, -de]

maṭla'-ı mihr: I. Güneşin doğduğu yer. II. Sevgilinin yüzü.

Niçe gündür ol şeh-i şüh-ı cihānı görmedük / **Maṭla'-ı mihr** ü meh-i nā-mihr-bānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 2). [maṭla'-ı mihr]

maṭla‘-ı mihr-i kerāmet: Keramet güneşinin doğuş yeri.

Merkez-i kuṭb-ı kemāl encüm-i eflāk-i cemāl / **Maṭla‘-ı mihr-i kerāmet** meh-i tābān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 8). [maṭla‘-ı mihr-i kerāmet]

māye-i ‘ummān-ı kerem: Kerem okyanusunun cevheri.

Ḳatre-i kuḷzüm-i feyzüñ ne muḥîṭ oldı ki_anuñ / Kemterin reşhasıdur **māye-i ‘ummān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 28). [māye-i ‘ummān-ı kerem]

maḫharı ol-: Bir şeyin göstergesi, delili olmak. (Allah’ın kudretinin cisim haline gelmiş eseri bağlamında).

Olalı ol şun‘-ı Ḥālîḳ **maḫharı** āşār-ı ‘ışḳ / Zāhir oldı ḫalḳ içinde gün bigi esrār-ı ‘ışḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 11). [maḫharı olalı, -alı]

ma‘zūr tūt-: Hoş görmek, kusuruna bakmamak, affetmek, mazeretini kabul etmek.

Ruḫlaruñ devrinde la‘lün şorduğum **ma‘zūr tūt** / Kim gül eyyāmında rāḥ u rāḫat-ı cān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 5). [ma‘zūr tūt]

Sevdüğüm **ma‘zūr tūt** yakma beni hecr odına / Kim kıyāmetde olur Aḫmed güneḫkār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 9). [ma‘zūr tūt]

Seni sevdüğümü **ma‘zūr tūt** kim / Günehsüz pâdişāhum bir kuḷ olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 13). [ma‘zūr tūt]

Ger günāḥ-ise ḳaşuñ yayına ḳurbān olduğum / Bilmedüm **ma‘zūr tūt** bi’llāhi ḳurbān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [ma‘zūr tūt]

me’āl: Anlam, kavram, mana, mefhum.

Didi dil n’olur var ey bî-çāre nedür añla ḫāl / Didüm āḫir cān-ısa maḳşūd-ı nāzuñdan **me’āl** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 24). [me’āl]

mecāl yok: Gücü kalmamak, güçsüzleşmek.

Sözlerüm dürrini devrān gūşına rabṭ itmege / **Yok mecālüm** gerçi ṭab‘um tîzdür elmāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 12). [mecālüm yok]

mecāz: Gerçek olmadığı halde bir gerçeğe işaret eden ve gerçekmiş gibi görünen oluş, gerçeğin zıddı.

Her bü’l-heves ne bile hevā-dārlıgımı / Kim bî-ḫaḳīḳatüñ yine meyli **mecāzadur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 8). [mecāzadur, -adur]

meclis: Sohbet etmek, eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Lebüñ zıkr itmeyince **meclis** içre / Şurāhīnūñ maḳālī ḳulḳul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 11). [meclis]

Bezme revnaḳ virmez illā sāḳī-i sīmīn-beden / **Meclisi** germ itmez illā muṭrib-i şīrīn-naḡam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 10). [meclisi, -i]

Naḳl eylerem ḥadīs-i lebūñ nūş-ı bādede / **Meclisde** lā-cerem hoş olur nuḳl-i şekkerī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 12). [meclisde, -de]

meclis-i raḳīb: Rakip meclisi.

Sen **meclis-i raḳībde** ḥandān u şād-mān / Ben künc-i ḡamda zār u perīşān u dil-figār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 9). [meclis-i raḳībde, -de]

meclis-i ‘uşşāḳ: Âşıklar meclisi.

Meclis-i ‘uşşāḳuñ olmaz revnaḳı cānānesüz / Lā-cerem cem‘ olıcaḳ şem‘-i şebistān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 3). [meclis-i ‘uşşāḳuñ, -uñ]

mecnūn: I. Delirmiş, çıldırmış, aşk yüzünden akli başından gitmiş kimse II. Leylâ ile Mecnūn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays.

Düşmişem şahrâlara **Mecnūn** gibi şeydâ olup / Leylî-i zülfüñ girih-gīr olalıdan ḡul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 7). [mecnūn]

mecrūḥ: I. Yaralanmış, yaralı (kimse). II. (Gönül, kalp vb. için) Kırık, incinmiş, kırıgın.

Nice cān virmeyem ḡamzeñ oḳına ey kemān-ebrū / Ki biñ **mecrūḥa** rūḥ olur anuñ bir zaḡm-ı peykānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 6). [mecrūḥa, -a]

medd it-: Uzatmak, yaymak.

Yazmaz-ısa dest-i ḳudret vaşf-ı ānı şānuña / Şüretünde şekl-i elf ü nūn **medd itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 8). [medd itmek, -mek]

meded ir-: 1. Yardım etmek, yardımına koşmak.

Ey Hızr-dem **meded ir** kim yiler āhum-ıla / Ğarḳ itmesün cihānı mevc-i biḥār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 9). [meded ir]

2. Yardım ulaşmak.

Şemmesini ḥālümüñ taḥrīr iderdüm Resmīyā / Ger **meded irse** midād u ḥāme vü ḳırtāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 14). [meded irse, -se]

meded kııl-: Yardım etmek.

Ṭālī‘ **meded kıılaydı** bu ben bī-sitāreye / Ol māhı gün gibi getürürdüm nezāreye (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 1). [meded kıılaydı, -aydı]

medh: Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.

Ne murğdur raķīb ki **medhüñden** ura dem / Bülbüllenür gelüp güle kuzğun be bak be bak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 11). [medhüñden, -üñden]

Vaşfuñ-ıla ola inşā-yı haṭ-ı nāme-i cūd / **Medhuñ-ıla** okına defter ü dîvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 52). [medhuñ-ıla, -uñıla]

Güş eylegil ey düst ki **medhüñi** çemende / Resmî bigi bir bülbül-i hoş-h‘ān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 11). [medhüñi, -üñi]

medh eyle-: Övmek.

Resmiyā bunları **medh eyleyenüñ** ‘ālemde / Hüsni üslüb-ıla Ḥassān-ise dîvānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 17). [medh eyleyenüñ, -yenüñ]

medh it-: Methetmek, övmek.

Medh idüp birbirine dir dil ü cān ey Resmî / Pîr Aḥmed Çelebicik nice dil-bercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 9). [medh idüp, -üp]

medh ü senā-h‘ān-ı kerem: Keremini övmek ve yüceltmek.

Nice kim vaşf ide vaşf-ı şafā-baḥş-ı ‘atā / Nice kim mādih ola **medh ü senā-h‘ān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 48). [medh ü senā-h‘ān-ı kerem]

mefṭün it-: Hayran etmek, büyülemek, âşık etmek.

Mefṭün ideli gönlümi ol çeşm-i füsün-ger / Zülfüñ görünür gözlerüme ejder-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 9). [mefṭün ideli, -eli]

mefṭün ol-: Gönül vermek, tutulmak, vurulmak, hayran olmak.

Hecr-ile cādū gözün şayd itdi gönlüm bilmedüm / Aña **mefṭün oldum** āh ol fitne ḥod ‘ayyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 6). [mefṭün oldum, -dum]

meges: 1. Sinek. (Âşığın gönlü bağlamında).

Gönlümi zülfüñ dehānuñdan ne-y-içün men‘ ider / Kim meges-rān-ıla şekkerden ırağ olmaz **meges** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 10). [meges]

Dil-i miskîn n'ola meyl eylese şîrîn lebûñe / **Meges** olur mı ki itmez şekeristâna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 6). [meges]

2. Sinek. (Rakip).

Ṭṭî esîr-i ḥabs u **meges** hem-dem-i şeker / Bülbül nizâr-ı zâr-ile gül hem-nişîn-i ḥâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 11). [meges]

meges-rân: Sinek kovan, yelpaze.

Göñlümi zülfüñ dehānuñdan ne-y-içün men' ider / Kim **meges-rân-ıla** şekkerden ırağ olmaz
meges (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 10). [meges-rân-ıla, -ıla]

meh: 1. Ay, kamer.

Gün aydan alur-ıdî Resmî cihānda nûr / Bir zerre gün yüzinden ger kılsa **meh** ziyâ karz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 10). [meh]

2. Ay gibi güzel, sevgili.

Mihrüm için ey **meh** beni hecr odına yakma / Kim cürm-içün elbetde şefâ'at kıılır Aḥmed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 9). [meh]

Tîğ-ı mihrüñ-ile ey **meh** dilümi eyle dü-nîm / Zerrece rāz-ı dehānuñı 'ayān eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 11). [meh]

Zülfine nisbet eyleme ey 'anber ol **mehüñ** / Var bu ḥatāyı nāfe-i misk-i Ḥatāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 11). [mehüñ, -üñ]

Ne mihr-i şubḥ-ı sa'adet durur yüzüñ ey **meh** / Ki 'aksi her gün anuñ tāk-ı āsumāna düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 3). [meh]

Mihrüñ odı dilde ey **meh** gerçi kim yanar nihān / Dem-be-dem āh itdügümce olur duḥānı
āşıkār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 13). [meh]

Bir dem yüzüñi görmesem 'ālem gözüme tar olur / Rüşendür ey **meh** bu ki gün toğmazsa
'ālem tār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 2). [meh]

Sen **mehüñ** mihriyledür tā şubḥ cānā her gice / Kūyuñuñ girdinde gerdün gibi gerdān
olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [mehüñ, -üñ]

Ey göñül ol **mehüñ** eger mihrine bağladuñsa bil / Ney gibi bağıruñı delüp çarḥa irür fiğānuñı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 1). [mehüñ, -üñ]

Hevesdür saña cānum n'ola ey **meh** / Hevā-dār olsa zerre āfītāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 5). [meh]

Gördüm ol **meh** gösterür zülfîyle şekl-i lām u dāl / Didüm ey cān dil mi dilersin meh al
eyleme āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 21). [meh]

Yüze yüz olma ey **meh** ol māha ḥaddüñi bil / Rüşen durur ki olmaz āyīne tutmağ aya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 3). [meh]

Ol **mehûñ** mihr pelâsını libâs itmiş olan / Almaz egnine gerek cāme-i şad-reng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 7). [mehûñ, -ûñ]

3. Aya benzeyen, ay gibi güzel ve parlak.

Zülfin ol **meh** şalmanın ruhsāra ben ağladuğum / Gün seḥāba girmedin güyā yire bārān yağar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 5). [meh]

Bir zerre **meh** ruḥuñdan çün kıldı gün ziyā karz / Nûrıyla rüşen oldu beyne's-semā'i ve'l-'arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 1). [meh]

meh al: Buyur al.

Gördüm ol meh gösterür zülfiyle şekl-i lām u dāl / Didüm ey cān dil mi dilersin **meh al** eyleme āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 22). [meh]

mehbiṭ-i nûr-ı hüdā: Allah'ın nurunun ineceği yer.

Kehf-i aşḥāb-ı me'ānī vü mu'in-i fuḫalā / **Mehbiṭ-i nûr-ı hüdā** sāye-i eyvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 14). [mehbiṭ-i nûr-ı hüdā]

mehcür eyle-: Uzaklaştırmak, ayrı düşürmek.

Niçe bir künc-i ḡam içre cānı **mehcür eyleyem** / Bīm-i hecri vaşl-ı ümmidle gerek dūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 11). [mehcür eyleyem, -yem]

meh-i bedr: Ayın on dördüncü gecesindeki şekli, aydınlık ve parlak tam bir daire şeklindeki görünüşü, dolunay.

'Arz eyle cebīnūñi hilāl it **meh-i bedri** / Göster ruḥuñı mihr-i dıraḥşān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 5). [meh-i bedri, -i]

meh-i müşgīn-niḳāb: Siyah peçeli güzel.

Bürka'ı ref' it ruḥuñdan ey **meh-i müşgīn-niḳāb** / Zulmet-i şebden ṭulū' itsün seḥer çün āfitāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 1). [meh-i müşgīn-niḳāb]

meh-i nā-mihr-bān: Sevgisiz, şefkatsiz ay yüzlü sevgili.

Yine bir şūḫ-ı cihānı göz görüp sevdi gönül / Bir **meh-i nā-mihr-bānı** göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 2). [meh-i nā-mihr-bānı, -ı]

Niçe gündür ol şeh-i şūḫ-ı cihānı görmedük / Maṭla'-ı mihr ü **meh-i nā-mihr-bānı** görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 2). [meh-i nā-mihr-bānı, -ı]

Zulmet-i asret dir g  günlerüm d n eyledi / Ol yüzi mihr   **meh-i n -mihr-b numsuz** benüm (Bursalı Resm  D v n , Gazel 82, Mısra 6). [meh-i n -mihr-b numsuz, -umsuz]

meh-i t b n-  kerem: Lütfun parlak ay .

Merkez-i kütüb-  kem l enc m-i efl k-i cem l / Ma la -  mihr-i ker met **meh-i t b n-  kerem** (Bursalı Resm  D v n , Kaside 1, Mısra 8). [meh-i t b n-  kerem]

meh-li  : Yüzü ay gibi olan, ay yüzlü güzel kadın, sevgili.

  lemi kıldı münevver iki mihr   **meh-li  ** / Kim bulardan kesb ider  ems   kamer n r u ziy  (Bursalı Resm  D v n , Gazel 3, Mısra 1). [meh-li  ]

Sen **meh-li  ya** mihr-i m n r ola m  naz r / Kim bu felek getürmedi mi l   cih na h   (Bursalı Resm  D v n , Gazel 11, Mısra 5). [meh-li  ya, -ya]

Tozumu  her zerresi mihr-i cih n- r  ola / Ben g b r ol **meh-li  anu ** ger olam yolında h  k (Bursalı Resm  D v n , Gazel 74, Mısra 8). [meh-li  anu , -nu ]

Meger devr-i kamerde ma la -  h  sn / Ki t   ar **meh-li   lar** t ze t ze (Bursalı Resm  D v n , Gazel 119, Mısra 4). [meh-li   lar, -lar]

meh-r : Yüzü ay gibi parlayan güzel, ay yüzlü.

Didüm olma  l ey **meh-r ** içen b -mihr   herc y  / Didi gün r   en iderse rev dur n  ola her c y  (Bursalı Resm  D v n , Gazel 124, Mısra 1). [meh-r ]

Ru u  sırr nu  ey **meh-r ** ki t  oldu  ay n n r  / Bulup fer mihr   meh t ld  ser- -ser bu cih n n r  (Bursalı Resm  D v n , Gazel 126, Mısra 1). [meh-r ]

meh-ru : Yana  , yüzü ay gibi parlak ve güzel olan.

Gün y z   üzre  a u  s ye  alup ebr- fat / Meh-ru u  d yiresin t td  h t   h le bigi (Bursalı Resm  D v n , Gazel 128, Mısra 4). [meh-ru u , -u ]

mekr    l it-: Aldatmak ve hile yapmak.

Hey el  gözlüm bizümle **mekr    l itmek** neden /   n h r m-i k yu n  Beyt  l-H r m itd   ba  a (Bursalı Resm  D v n , Tahmis 1, Mısra 5). [mekr    l itmek, -mek]

mekr   fiten: Hile ve fitneler.

Bi  dil   c n alınur bir dem ey  c d -fir b / Ba lasa ala g z    l-ile **mekr   fitene** (Bursalı Resm  D v n , Gazel 110, Mısra 12). [mekr   fitene, -e]

mekteb-i i    : Lütuf okulu.

Bunca fa l- la olur **mekteb-i i    nu da** / P r-i d n -y  se   t fl-  seba -h   n-  kerem (Bursalı Resm  D v n , Kaside 1, Mısra 33). [mekteb-i i    nu da, -u da]

melāḥat: Güzellik, şirinlik.

Olmayan ‘ışkuñ esiri ğamdan āzād olmasun / Ol **melāḥat** çarḥınuñ tábende mihr-i a‘zamı (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 6). [melāḥat]

melāl: I. Hüzün, keder. II. Usanma, bıkmak, usanç.

Gerd ü **melāl-ile** ḥat-ı cānān gibi dirīġ / Tıtdı bu göñlüm āyinesini yine ġubār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 3). [melāl-ile, -ile]

melāl it-: Hüzünlendirmek, kederlendirmek.

Nāz-ıla ġamzeñ süzüp ġunc u delāl itmek neden / Şol kara kaşuñ çatup göñlüm **melāl itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 4). [melāl itmek, -mek]

melāmet eyle-: Azarlamak, yermek, ayıplamak.

Didüm aġlatmaġıl beni **melāmet eyleme** ḥalka / Didi ‘aşık aña dırlar ola bed-nām u rüsvāyī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 9). [melāmet eyleme, -me]

melek: Güzel yüzlü, iyi huylu, masum kimse. (Sevgili bağlamında).

Qarīb olma raķibe ey perī-rū / Enīs olmaz **melek** hergiz kilāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 8). [melek]

Bilmezem māh-ı felek mi ya **melek** mi maḥremi / Kim ser-ā-ser seyr iden görmedi mişlin ‘ālemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 7). [melek]

melek-rū: Melek yüzlü.

Ki_ol **melek-rūnuñ** raķib senüñ bigi üstādı var / N’ola ‘uşşākuñ dökerse ḡanını nā-ḥaḡ yire (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 5). [melek-rūnuñ, -nuñ]

Bu cefāyı baña ki_ol ḥūr u **melek-rū** eyledi / Dünyede insāna hergiz bir perī-zād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 9). [melek-rū]

melek-sīmā: Melek gibi güzel yüzlü, melek yüzlü.

Mihrüm-içün ey **melek-sīmā** beni redd eyleme / Kim güneh-kār olmaġ ādem şimdi mi olduġı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 5). [melek-sīmā]

memāt: Ölüm, mevt.

‘İsā gibi lebüñ çü virür mürdeye ḥayāt / Ğam yimezem ġamuñdan irerse baña **memāt** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 2). [memāt]

men‘ it-: Engellemek, yasaklamak, önüne geçmek, uzaklaştırmak.

Gönlümi zülfüñ dehānuñdan ne-y-içün **men' ider** / Kim meges-rān-ıla şekkerden ırağ olmaz meges (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 9). [men' ider, -er]

menba'-ı fażl u seḫā: İyilik ve cömertlik kaynağı.

Mecma'-ı bezl ü 'atā yāver-i a'yān-ı vücūd / **Menba'-ı fażl u seḫā** dāver-i devrān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 6). [menba'-ı fażl u seḫā]

menfa'at: Fayda, yarar, çıkar, kâr.

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden artuḫ ḫayrını / Gerçi çoklar **menfa'at** görür cihānda nāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 6). [menfa'at]

menzilet bulan ol-: Makam, rütbe kazanan kişi olmak.

Her kim ki Ḥaḫ yolında **ola menzilet bulan** / Oldur cihānda devlet-ile saltanat bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 21). [menzilet bulan ola, -a]

merdāne: I. Mert bir insana yakışır tarzda, mertçe, yiğitçe. II. Mert insanlar, mertler, yiğitler.

Gözüñden şor gözümüñ mā-cerāsın / Murādın merdümüñ **merdāneden** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 12). [merdāneden, -den]

Fāş eyledi gözüm yaşı sırrum meşel durur / Merdümlük itmege yine **merdāneler** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 10). [merdāneler, -ler]

merdāne ol-: Mert bir insana yakışır tarzda, mertçe, yiğitçe olmak.

Beñzer gözüñüñ kaşdı yine cāna olupdur / Kim ḫanımı dökmeḫlige **merdāne olupdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 2). [merdāne olupdur, -updur]

merdānelen-: Yiğitlik taslamak, kabadayılık etmek.

Bî-güñeh görse beni gözlerüñ öldürmek ider / Merdüm-i mest-i belā ḫandasa **merdānelenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 8). [merdānelenür, -ür]

merdüm: İnsan.

Gözüñden şor gözümüñ mā-cerāsın / Murādın **merdümüñ** merdāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 12). [merdümüñ, -üñ]

merdüm-i bīmār: I. Hasta insanlar. II. Âşıklar.

Gözlerüñ ḫan içmeden perhîz kılsun di didüm / Didi şabr olur mı şuya **merdüm-i bīmārda** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 12). [merdüm-i bīmārda, -da]

merdüm-i çeşm: Göz bebeği.

Hem ‘afa’llāh **merdüm-i çeşmüm** ki bunca za‘f-ıla / Çihre-i zerdüme şaçar dem-be-dem
hünin gül-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 7). [merdüm-i çeşmüm, -üm]

Merdüm-i çeşmüm siyeh-püş oldı yaşum-çün şehā / Hānda kan olsa mâtem şimdi mi olduğı
var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 7). [merdüm-i çeşmüm, -üm]

merdüm-i maḥmūr: I. Sarhoş, kendinden geçmiş insan. II. Süzölmüş, baygınlaşmış
göz.

Hayāl-i gānzesi hün-ı ciger diler dilden / Hemîşe **merdüm-i maḥmūr** olan şarāb ister
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 6). [merdüm-i maḥmūr]

merdüm-i mest: I. Kendinden geçmiş, baygın göz. II. Kendinden geçmiş, sarhoş
insan.

Şulḥa varduḳça beni gözlerüñ öldürmek ider / **Merdüm-i mest** bigi ḳandasa şavaşa gelür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 8). [merdüm-i mest]

merdüm-i mest it-: İnsanı kendinden geçirmek, aklını başından almak.

Gözlerüñ ḳatlüme ḳaşd itse n’ola la’lün-içün / **Merdüm-i mest ider** ḳanda-y-ısa ḳana heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 6). [merdüm-i mest ider, -er]

merdüm-i mest-i belā: Gam, keder sarhoşu insan.

Bî-güneh görse beni gözlerüñ öldürmek ider / **Merdüm-i mest-i belā** ḳandasa merdānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 8). [merdüm-i mest-i belā]

merdüm-i nā-dān: Cahil, bilgisiz, kaba (kimse).

Resmiyā ‘ārif olan şulḥla ider kesb ü kemāl / Ögünüp kāmīl-ile **merdüm-i nā-dān** çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 14). [merdüm-i nā-dān]

merdümlük it-: İnsanlık etmek, insana yaraşır biçimde davranmak.

Fāş eyledi gözüm yaşı sırrum meşel durur / **Merdümlük itmege** yine merdāneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 10). [merdümlük itmege, -mege]

merḥabā: I. Selamlaşma sözü. II. Hatır sormak.

Ha görüp görmezlenürsin Resmî-i āşüfteñi / N’ola geh geh yād iderseñ **merḥabādan** düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 18). [merḥabādan, -dan]

merhem: İlaç, çare.

Hayālün cismüme cāndur tapuñ cānuma cānāndur / Lebün derdüme dermāndur sözüñ
zahmuma **merhem** hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 4). [merhem]

merkez-i kuṭb-ı kemāl: Olgunluğun, mükemmelliğin merkezi.

Merkez-i kuṭb-ı kemāl encüm-i eflāk-i cemāl / Maṭla‘-ı mihr-i kerāmet meh-i tābān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 7). [merkez-i kuṭb-ı kemāl]

merve: Mekke'de bulunan hacıların sa'y vazifesini yerine getirdiği tepenin adı.

Merve kapuṇa sa'y-ıla yüz sürdüğüm bu kim / Ṭavāf ḥarīm-i Ka'bede billāh şafā mîdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 5). [merve]

merve ḥaqqı: Merve hakkı; "... üzerine ant olsun ki" anlamında kutsal sayılan şeylerin üzerine yemin etmek amacıyla kullanılan yemin sözü.

Ṭavf-ı kūyuñ şafā durur cāna / **Merve ḥaqqı** inan behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 10). [merve ḥaqqı]

Ka'be-i kūyuñda 'ıyd-ı vaşla kurbān olduğu / **Merve ḥaqqı** ey hilāl-ebrū şafādur 'āşıka (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 4). [merve ḥaqqı]

Ka'be kapuñda beni irür 'ıyd-ı vaşla kim / **Merve ḥaqqı** şafā-y-ıla kurbānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 4). [merve ḥaqqı]

Ka'be-i ehl-i recādur eşigüñ **Merve ḥaqqı** / Sa'yum oldur ki ṭavāf eyleyem ey kân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 41). [merve ḥaqqı]

merve ḥaqqı-çün: Merve hakkı için; "... üzerine ant olsun ki" anlamında kutsal sayılan şeylerin üzerine yemin etmek amacıyla kullanılan bir ifade.

Merve ḥaqqı-çün şafā rüknin maḳām itdüñ baña / Lîk şöñra hecr-ile hoş-intiḳām itdüñ baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 7). [merve ḥaqqı-çün]

meşām: Koku alma organı, burun.

Reyhān ḥaṭuñ şemîmi ireli **meşāmuma** / Zülfüñ mişālî vālih ü ḥayrānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 5). [meşāmuma, -uma]

Cān **meşāmmını** yine kıldı mu'aṭṭar nefesi / 'Anberîn zülfüñe uğradı meger bād-ı şabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 9). [meşāmmını, -ını]

mescid: İbadet edilen yer, câmi.

Dil koyup zülfüñ-[il]e kaşuñna varduğı bu kim / **Mescid** olur gice irdükde ğarîbüñ vaṭanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 6). [mescid]

meşel: Atasözü.

Dil ḥālūñ-içün zülfüñe dolaşdı **meşeldür** / Kim dāneye meyl itse olur dāma muḳayyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 7). [meşeldür, -dür]

Gerçi gül-ruḥlar hezār ammā baña sensin murād / Ādem olana **meşeldür** ey perī bir gül yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 4). [meşeldür, -dür]

Dil-berüñ ḥaṭṭ-ı ğubārı yüzini tutdı-y-ısa / Çäre ne Resmî **meşeldür** yazılan başa gelür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 10). [meşeldür, -dür]

Göñül yıkıldı gözüñ ḥānesin pür-āb ister / **Meşel** durur yıkılan ḫamusı ḫarāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 2). [meşel]

Fāş eyledi gözüñ yaşı sırrum **meşel** durur / Merdümlük itmege yine merdāneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 9). [meşel]

Yāra irmez dünyede yār-ı vefā-dār isteyen / Yārsuz ḫalır **meşeldür** ‘aybsuz yār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 2). [meşeldür, -dür]

Gözlerüñ la‘lūñ deminden cān bağışlar cānuma / Bu **meşeldür** kim şarāb-ıla olur cān bahşişi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 10). [meşeldür, -dür]

Şabr idüp hicrāna vaşluñ istedüğüm rûz u şeb / Bu ki tekrîsin bulur dirler **meşel** var isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 8). [meşel]

mesîḥ: Hz. İsa.

Olur **Mesîḥ** bigi pîr-i çarḥ-ı çārümde / Ne rûḥ kim bedeninden ol āsitāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 7). [mesîḥ]

mesken: Oturulacak, sükûn edilecek yer.

Kāfir olmaz çünkü bu āb-ı der-i ḫuld-ı berîn / Pes ne yüzden ol raḫîbüñ **meskeni** bu derdedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 10). [meskeni, -i]

mesken it-: Bir yere yerleşmek, bir yerde devamlı olarak oturmak.

Mesken iden ser-i kūyuñda görüp dîdāruñ / N’eylesün ḫūrîyi vü ravza-i Rıdvānı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 9). [mesken iden, -en]

Yüzüñ görmek dilerseñ kūyını **mesken iden** Resmî / Ki görür ravzda olan mücāvîr her zamān nûrî
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 13). [mesken iden, -en]

Ḥaṭṭ-ı ‘anber-bārı gördükçe ruḥ-ı dil-dārda / Mūr-ı miskîn **mesken itmiş** şanuram gülzārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 2). [mesken itmiş, -miş]

mesken ol-: Mekan edinmek, bir yerde devamlı olarak oturmak, yerleşmek.

Meskenüm olsun eşigüñde tek ey hür-liķā / Ehl-i düzaḥ olayum yād-ı cinān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 5). [meskenüm olsun, -sun]

mesned ol-: Mevki olmak; önemli bir makama gelmek. (Resmî'nin belagat makamına kendisini layık görmesi bağlamında).

Çün mülk-i suḥan nazmuñ-ıla tıtdı nîzāmı / Bes saña gerek şadr-ı belāḡat **ola mesned** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 14). [mesned ola, -a]

meşreb: Davranış biçimi, yaşayış tarzı, gidiş, yol, meslek.

Şūfiye şorma bâde-i şāfuñ şafāsını / Bu **meşrebüñ** ḥaḳīkatüñ ehl-i şafāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 6). [meşrebüñ, -üñ]

mesrūr eyle-: Sevindirmek, mutlu etmek.

Bu söz-ile cānumı hoşdur ki **mesrūr eyleyem** / Göñlümüñ vîrānesin dîrsin ki ma'mūr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 13). [mesrūr eyleyem, -yem]

mest: Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı aklı başından gitmiş, sarhoş olmuş (kimse).

Sinüñle **mest** görse raḳībüñ beni şehā / Maḥmūr gibi göñli olurdu alaḳ bulak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 7). [mest]

Nice bed-kîş durur ḡamzelerüñ her laḫza / **Mest** miḫrāba geçer zāhid-i şad-sāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 8). [mest]

mest eyle-: Kendinden geçirmek, aklını başından almak, sarhoş etmek.

Bu semen-bū sünbülüñ kıldı perîşān ḥālümü / **Eyledi** bî-bāde **mest** ol gözleri şehlā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 12). [mest eyledi, -di]

mest it-: Mest etmek, kendinden geçirmek, aklını başından almak, sarhoş etmek.

Mest itdi gözlerüñ beni şun leblerüñi kim / Mest-i müdāma bâde vü peymāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 3). [mest itdi, -di]

Cānumı **mest itdi** la'li şevḳı bî-şahbā benüm / Ḥālüme kılmaz naḫar ol gözleri şehlā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 27). [mest itdi, -di]

mest ol-: Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

'Aceb mi bu dil-i pür-sūza meyl iderse gözüñ / Müdām **mest olanuñ** ḥātırı kebāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 10). [mest olanuñ, -anuñ]

Ġamzeñ hayālî gözlerümi eyledi vaṭan / **Mest olanuñ** belî yiri mey-ḥāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 6). [mest olanuñ, -anuñ]

Nergis gözüñ hayâlle iĉer mey kadeḥ kadeḥ / **Mest oluban** şaĉar ĉemene zer varaĉ varaĉ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 6). [mest oluban, -uban]

mest ü ḥarāb: Aşırı derecede içmiş, çok sarhoş kimse.

Mey-gün lebüñ şafāsı-y-ıla nüş idüp müdām / **Mest ü ḥarāb** u nergis-i mestānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 8). [mest ü ḥarāb]

Ben ki yād-ı nergis-i mestüñle olam ḥāk-i rāḥ / Rüz-ı maḥşer kılduram ser ḥākden **mest ü ḥarāb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 10). [mest ü ḥarāb]

Ben ki yād-ı nergis-i mestüñle olam ḥāk-i rāḥ / Rüz-ı maḥşer kılduram ser ḥākden **mest ü ḥarāb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 10). [mest ü ḥarāb]

mestāne ĉeşm: Kendinden geçmişçesine, baygın bakan göz.

Görelî **mestāne ĉeşmüñ** zāhid-i ḥalvet-nişīn / Rehn-i mey ĉor hırķasını ḥāne-i ḥammārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 9). [mestāne ĉeşmüñ, -üñ]

mest-i ğamze: Süzgün, yan bakış sarhoşu.

Di **mest-i ğamzeñe** dil-i pür-süzı yakmasun / Zīrā ki oda yanıcak olur kebāb telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 5). [mest-i ğamzeñe, -ñe]

mest-i ğurūr ol-: Gurur sarhoşu olmak.

Maḥmūr gözüñ **mest-i ğurūr olsa** ‘aceb mi / Kim bezm-i cemālünde ĉeker sāĝar-ı fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 3). [mest-i ğurūr olsa, -sa]

mest-i ḥāb: Uyku sarhoşu.

‘Ālemi zülfüñ kılar pür-şūr u la‘lūñ pür-şeker / Fitneyi ĉeşmüñ uyarur lîk ĉeşmüñ **mest-i ḥāb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 4). [mest-i ḥāb]

mest-i müdām: Şarap sarhoşu.

Mest itdi gözlerüñ beni şun leblerüñi kim / Mest-i müdāma bāde vü peymāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 4). [mest-i müdāma, -a]

Ḥünî gözüñ ‘aceb mi iĉerse ciger ķanın / Maḥmūr-ı ḥāb fitne vü **mest-i müdāmdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 8). [mest-i müdāmdur, -dur]

mevc: Dalga.

Şevķ-ı la‘lūñle dem olur ki gözüm yaşı gelür / Bād-ı āhumla yaşı **mevc** taşup aşı gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 2). [mevc, -i]

mevc-i biḥār-ı hicrân: Ayrılık denizlerinin dalgası.

Ey Hızır-dem meded ir kim yiler āhum-ıla / Ğark itmesün cihānı **mevc-i biḥār-ı hicrân** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 10). [mevc-i biḥār-ı hicrân]

mevsim: Vakit, zaman.

Bāde nūş itmek bu demde olur ḥayāt-ender-ḥayāt / ‘İyş bu **mevsimde** olur hem fütūḥ-ender-fütūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 4). [mevsimde, -de]

İşbu **mevsimde** ki ‘ahd-i şād-kāmîdür dürüst / Tevbesini şırdı görse bu hoş-ayağı naşūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 5). [mevsimde, -de]

Bahār eyyāmı hoş-demdür cihān gītî-i ḥurremdür / Bilür ḳadrin şu ki ādemdür bu **mevsimde** bu eyyāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 12). [mevsimde, -de]

mevsim-i cām-ı şarāb: Şarap kadehinin mevsimi, zamanı.

Furşat-ı ‘ahd-i şebāb u **mevsim-i cām-ı şarāb** / Hoş-müretteb bezm-idi sākî-i devrân olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 5). [mevsim-i cām-ı şarāb]

mevsim-i gül: Gül mevsimi, bahar mevsimi.

Mevsim-i gülde mey iç furşatı fevt eyleme kim / Niçeler ḥasret-ile irmedi gitdi bu deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 3). [mevsim-i gülde, -de]

mevsim-i ‘ıyş: Hayatın zevkini çıkarma zamanı, yiyip içme, zevk u safâ mevsimi.

Sākīyā **mevsim-i ‘ıyş** irdi el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çäre budur def‘-i ğama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 1). [mevsim-i ‘ıyş]

mevsim-i nev-rüz-ı pîrüz: Uğurlu, kutlu bahar mevsimi.

Mevsim-i nev-rüz-ı pîrüz irdi sākî eş-şabūḥ / Kim münāsibdür bu demde imtizāc-ı rāḥ-ı rūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 1). [mevsim-i nev-rüz-ı pîrüz]

mevt: Ölüm.

İntizār-ile yiter raḥm eyle ben bî-cāna kim / **Mevt**den olur eşed bilürsin ey yār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 10). [mevt, -den]

mevzūn: Vezinle yazılmış, vezinli, ölçülü.

Vaşf itse ḳadd ü zülfüñi Resmî şehā senūñ / **Mevzūn** düşer sözi vü müselsel ‘ibāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 10). [mevzūn]

mey: Şarap, bâde.

Nergis gözün hayâlde içer **mey** kadeh kadeh / Mest oluban şaçar çemene zer varak varak
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 5). [mey]

Oturma Resmî zâr-ıla feraḥ bul ḡam-güsâr-ıla / **Mey** ü sâkî vü yâr-ıla geçür gel şubḥ-ıla
şâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 14). [mey]

Mevsim-i gülde **mey** iç fırsatı fevt eyleme kim / Niçeler ḥasret-ile irmedi gitdi bu deme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 3). [mey]

Sevdüğüm **mey** virür ey düst güneḥ-kârluḡum / Ki _arturursın dün ü gün āhum-ıla zârluḡum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 5). [mey]

meydân: Açık ve geniş yer, açıklık, alan, saha. (Âşıkların atıştığı yer, aşk meydanı).

‘İşk meydânına girme ki gönül cāndan ider / Kim ciger-dâr-ısa elbetde o **meydân** çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 10). [meydân]

Er-iseñ ceng idelüm gel berü **meydāna** rakīb / Tā göreler ki nice dīv-ile insān çekişür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 11). [meydāna, -a]

Dilā ser-bāz-iseñ **meydāna** gel cānāna cānuñ vir / Hüner ‘arz eyle ‘uşşāka ki ṭabl-ı ‘ışk çalındı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 3). [meydāna, -a]

meydân-ı mürüvvet: Yiğitlik, mertlik meydanı.

Sen ki **meydân-ı mürüvvet** tutasın ‘ālemde / Mihr ola kūy-ı seḥā māh ola çevgān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 35). [meydân-ı mürüvvet]

mey-gün: Şarap rengi, açık kırmızı renk ve bu renkte olan.

Ḡam meclisinde Resmî idüp dil kebāb u nuḡl / **Mey-gün** lebüñ hayāline ḥün-ı ciger çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 10). [mey-gün]

Mey-gün lebüñ şafāsı-y-ıla nüş idüp müdām / Mest ü ḥarāb u nergis-i mestānuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 7). [mey-gün]

Her deninüñ nuḡl-i bezmi olalı **mey-gün** lebüñ / Ḥün-ı dil çeşmüm kabaḡından dökilür mül
gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 5). [mey-gün]

mey-ḥāne: Mey vesâir müskirâtın satıldığı, içildiği yer, şerbet-hâne.

Ṭarf-ı yüzinden gözi **mey-ḥāne** yolın gösterür / Ya’nî pend ider bu bed kişi görüñ
minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 3). [mey-ḥāne]

Ḥammāra yasaḡ eyleyeli dāver-i devrān / Her ehl-i dilüñ ḥānesi **mey-ḥāne** olupdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 8). [mey-ḥāne]

Ėamzeñ hayālî gözlerümi eyledi vañan / Mest olanuñ belî yiri **mey-hâne**ler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 6). [mey-hâne, -ler]

mey-hâne kûşesi: Meyhane köşesi.

Mey-hâne kûşesindeki halvet-nişin ola / Ne âl ider görüñ baña çarh-ı kebûdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 25). [mey-hâne kûşesindeki, -ndeki]

mey-i gül-reng: Gül renkli şarap.

Sâkiyâ vaqt-i şafâdur **mey-i gül-reng** getir / Muñribâ tur ney ü kânûn u def ü çeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 1). [mey-i gül-reng]

Ya niçe lâle-şifat hûn-ı ciger nûş idelüm / **Mey-i gül-reng** içelüm beñzümüz al eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 4). [mey-i gül-reng]

mey-i nihân: Gizli şarap (sır).

Nutka geldükçe lebün kılur nihânı âşikâr / Mey-i nihân n'ola ki_eyler sırr-ı cânı âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 2). [mey-i nihân]

mey-i selsebîl: İçimi çok hoş şarap.

Buldı bahâr-ıla cihân zînet ü gülşen-i cinân / İç **mey-i selsebîlî** hoş-ıyş-ıla sür zamānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 6). [mey-i selsebîl, -i]

meyl: Eğilim, yönelme, ilgi gösterme.

Zâhidüñ her dem ki **meyli** cennet ü Kevşerdedür / 'Âşıkun didâr-ı yâr u cām-ı cân-perverdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 1). [meyli, -i]

Meyli bu göñlümüñ yine bir serv-i nâzadur / Kim bāğ-ı hüsn içinde ruñı verd-i tâzedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 1). [meyli, -i]

Her bü'l-heves ne bile hevâ-dârlıgumı / Kim bî-haķıķatüñ yine **meyli** mecâzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 8). [meyli, -i]

meyl eyle-: (Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek, istek ve arzu duymak.

Dil-i miskîn n'ola **meyl eylese** şîrîn lebüne / Meges olur mı ki itmez şekeristāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 5). [meyl eylese, -se]

Ruñlaruñ devrinde n'ola la'lüne **meyl eylesem** / Kim ġam eyyāmında olur şöhet-i sāğar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 5). [meyl eylesem, -sem]

meyl it-: Meyletmek, yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek, istek ve arzu duymak.

Küfr-i zülfüne nice **meyl ide** bî-dîn rakîb / Degme kâfir şanemâ eylemez îmâna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 7). [meyl ide, -e]

Dil saçuñdan ruhuña **meyl ider** elbetde şehâ / Şem'e yanmağa olur gicede pervâne heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 3). [meyl ider, -er]

'Aceb mi bu dil-i pür-sûza **meyl iderse** gözüñ / Müdâm mest olanuñ hâtırı kebâb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 9). [meyl iderse, -erse]

Dil hâlün-içün zülfüne dolaşdı meşeldür / Kim dâneye **meyl itse** olur dâma muķayyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 8). [meyl itse, -se]

meyl kııl-: Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek, arzu etmek.

Göreliden gözüm ol dil-ber-i nâzük-bedeni / **Meyl kıılmaz** göre göz yâsemen ü nestereni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 2). [meyl kıılmaz, -maz]

meyl-i vefâ: Sevgi, sadakat göstermeye meyletme.

'Âdet oldı sitem ü cevır saña hayf u dirîğ / Kılmaduñ terk-i cefâ **meyl-i vefâ** hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 2). [meyl-i vefâ]

mey-perest: Şaraba aşırı derecede düşkün olan, sürekli olarak şarap içen (kimse), ayyaş.

Şevķ-ı la'lüñ çeşm-i ser-mestüñ bigi bu Resmîyi / **Mey-perest** ü bâde-ber-dest itdi rüsvâlandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 14). [mey-perest]

Çün beni la'lüñ şafâsı kıldı rind ü **mey-perest** / Şimdiden girü maķâmum hâne-i hammâr-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 3). [mey-perest]

midâd u hâme vü kırķās: Mürekkep, kalem ve kağıt.

Şemmesini hâlümüñ tahrîr iderdüm Resmîyâ / Ger meded irse **midâd u hâme vü kırķāsdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 14). [midâd u hâme vü kırķāsdan, -dan]

midhat: Övme, methetme.

Gül yüzüñ **midhatini** okumağa Resmî gibi / Görmedüm lutf-ıla bir bülbül-i nâzük-suhanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 9). [midhatini, -ini]

miftâh: Anahtar.

Vefâ-y-içün cefâya kalma Resmî / Ki bu **miftâhdur** ol fetḥ-i bâba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 14). [miftâhdur, -dur]

mihmān: Konuk, misafir.

Cānuma cismümde şordum hāl-i dilden bir haber / Bilmezem bu hānda ben daḥı **mihmānem** didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 8). [mihmānem, -em]

mihmān it-: Misafir etmek, ağırlamak.

Çünkü sarāy-ı dilde konuḡdur sürūr u ḡam / Hoş gör rızā-y-ıla ne ki **mihmān ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 34). [mihmān ider, -er]

mihmān ol-: Misafir olmak.

‘İşk yolu reh-revî olduḡum-içündür müdām / Her gice miḡnet-serāy-ı ḡamda **mihmān olduḡum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [mihmān olduḡum, -duḡum]

mihmān-hāne-i sultān-ı ‘ışk: Aşk sultanının (sevgilinin) misafirhanesi.

Çünkü **mihmān-hāne-i sultān-ı ‘ışkuñdur** göñül / Lā-cerem ḡayl-i ḡayālî ḡayrdan pāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 11). [mihmān-hāne-i sultān-ı ‘ışkuñdur, -uñdur]

mihmān-ı kerem: Cömertlik misafiri.

N’ola ḡān-ı keremüñ toylasa ben dervîşüñi / Ki_olmuşam zāviye-i luṭfuña **mihmān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 40). [mihmān-ı kerem]

miḡnet: Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat.

Miḡnetler-ile bār-ı ḡamuñ Resmî bendeñüñ / Ḳaddini kıldı püşt-i felek gibi iki ḡat (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 11). [miḡnetler-ile, -lerile]

Bu derd-i dil ki bende durur ḡālūmi benüm / **Miḡnetler-ile** derde giriftār olan bilūr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 4). [miḡnetler-ile, -lerile]

miḡnet-ābād: I. Sıkıntı, üzüntü, gam ve keder dolu yer. II. Dünya.

Bu ne ṭālî‘dür dirīḡā bir nefes cāndan beni / Miḡnet-ābād cihān içinde dil-şād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 8). [miḡnet-ābād]

miḡnet-i ‘ışk: Aşk derdi, sıkıntısı.

Belā vü **miḡnet-i ‘ışkuñsuz** olmazam rāḡat / Ne deñlü ḡoşluḡ ola başda devlet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 9). [miḡnet-i ‘ışkuñsuz, -uñsuz]

miḡnet-serāy-ı ḡam: Miḡnet sarayı, gam, keder dünyası.

‘İşk yolu reh-revî olduḡum-içündür müdām / Her gice **miḡnet-serāy-ı ḡamda** mihmān olduḡum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [miḡnet-serāy-ı ḡamda, -da]

mihr: 1. Güneş.

‘Ālemi kıldı münevver iki **mihr** ü meh-likā / Kim bulardan kesb ider şems ü kamer nūr u ziyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 1). [mihr]

Dil serîrinde biri sulţân u biri şehr-yār / Cân sipihrinde biri **mihr** ü biri bedr-i dücā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 18). [mihr]

2. Sevgi, aşk.

Mihrüñle beni koma firākuñda mu‘azzeb / Īmānı olan nārda almaz ü mualled (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 5). [mihrüñle, -üñle]

Mihrüm için ey meh beni hecr odına yakma / Kim cürm-içün elbetde şefā‘at kılar Amed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 9). [mihrüm, -üm]

Ol mehüñ **mihr** pelāsını libās itmiş olan / Almaz egnine gerek cāme-i şad-reng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 7). [mihr]

Mihrüñ odı dilde ey meh gerçi kim yanar nihān / Dem-be-dem āh itdügümce _olur duānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 13). [mihrüñ, -üñ]

Mihrüñe bugün müştērî olana vefā kılar / Yarın ü bilürsin ki bu bāzār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 9). [mihrüñe, -üñe]

Sen mehüñ **mihriyledür** tā şub cānā her gice / Kūyuñuñ girdinde gerdün gibi gerdān olduum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [mihriyledür, -iyledür]

Ey gönöl ol mehüñ eger **mihrine** bağladuñsa bil / Ney gibi baruñı delüp ara irür fiānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 1). [mihrine, -ine]

Nice bir **mihrüñi** sīnemde nihān eyleyeyin / Ya nie derdüñ-ile āh u fiān eyleyeyin (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 13). [mihrüñi, -üñi]

Setr ider lebleriñüñ sırrını dil cān bigi / Hıf ider sīne ruuñ **mihriñi** ĩmān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 2). [mihriñi, -ini]

Mihrüm-içün ey melek-sīmā beni redd eyleme / Kim güneh-kār olma ādem şimdi mi olduı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 5). [mihrüm-içün]

mihr it-: Sevgi göstermek, dostluk etmek.

Her deniñüñ dilegince döner itmez bize mihr / Be yūri bu felegüñ gerdiş-i gerdānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 3). [mihr itmez]

mihr ol-: Güneş olmak.

Sen ki meydān-ı mürüvvet utasın ‘ālemde / **Mihr ola** kūy-ı seā māh ola evgān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 36). [mihr ola, -a]

mihr ü meh: Güneş ve ay.

Mihr ü meh zerrece gelmez gözüme saña nazar / Bî-nazar şanma beni ehl-i nazardan geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 11). [mihr ü meh]

Mihr ü meh hod zerre-i sūz-ı derūnuñdan yanar / Bu kadar germ-iken ey dil āh-ı serd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 11). [mihr ü meh]

Ruḥuñ sırrınuñ ey meh-rū ki tā oldu ‘ayān nūrı / Bulup fer **mihr ü meh** tıldı ser-ā-ser bu cihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 2). [mihr ü meh]

Bir şem’dür yüzüñ senüñ ey müşterî-cebîn / Kim **mihr ü meh** diler yağa pervāneveş peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 6). [mihr ü meh]

mihr ü vefā: Sevgi ve dostluk.

Düstüm her ne kadar kılur-iseñ cevır ü cefā / Yıgdür andan baña kim eylesesin **mihr ü vefā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 2). [mihr ü vefā]

Cevrı cānānuñ cihānda cān-fezādur ‘āşıkā / Her cefā ma’sūkdan **mihr ü vefādur** ‘āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 2). [mihr ü vefādur, -dur]

mihrāb: I. Cami, mescit gibi ibadet yerlerinde kible duvarında bulunan, zeminden biraz yüksek girintili yer. II. Yüceliğinden, güzelliğinden vb. üstün niteliklerinden dolayı kendisine yönelinen makam veya kimse.

Sücūd itdükçe **mihrāba** seni yād itdüğüm budur / Huzūr-ı kalb olmazsa dürüst olmaz namāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 3). [mihrāba, -a]

mihrāba geç-: Namaz kılanlara imam olmak.

Nice bed-kış durur ğamzelerüñ her laḥza / Mest **mihrāba geçer** zāhid-i şad-sāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 8). [mihrāba geçer, -er]

mihr-i ‘ālem-ārā: Ālemi süsleyen güneş.

Ne **mihr-i ‘ālem-ārādur** izinüñ zerre-i ḥāki / Ki ḥurşid-i cihān-tābı anuñla rüşenā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 7). [mihr-i ‘ālem-ārādur, -dur]

mihr-i a‘zam: En büyük güneş.

Olmayan ‘ışkuñ esiri ğamdan āzād olmasun / Ol melāḥat çarḥınuñ tābende **mihr-i a‘zamı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 6). [mihr-i a‘zamı, -ı]

mihr-i cihān-ārā ol-: Cihānı süsleyen güneş olmak.

Tozumuñ her zerresi **mihr-i cihān-ārā ola** / Ben ğubār ol meh-liḳānuñ ger olam yolında ḥāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 7). [mihr-i cihān-ārā ola, -a]

mihr-i dırahşān: Parlak güneş.

‘Arz eyle cebīnūñi hilāl it meh-i bedri / Göster ruḥuñı **mihr-i dırahşān** oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 6). [mihr-i dırahşān]

mihr-i dırahşān-ı kerem: Cömertliğin parlak güneşi.

Ḳatre-i baḥr-ı kefüñ ḳulzüm-i enhār-ı seḥā / Zerre-i ḥāk-i derüñ **mihr-i dırahşān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 18). [mihr-i dırahşān-ı kerem]

mihr-i māh-rū: Ay yüzlü sevgili.

Didüm nedür bu zülf ü ruḥ ey **mihr-i māh-rū** / Didi ki sünbül ü semen ü şubḥ u şāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 11). [mihr-i māh-rū]

mihr-i münîr: Aydınlatan, parlak güneş.

Sen meh-liḳāya **mihr-i münîr** ola mı naẓîr / Kim bu felek getürmedi mişlüñ cihāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 5). [mihr-i münîr]

mihr-i ruḥ: (Sevgilinin) Güneş gibi parlayan yanağı.

Sînemi şevḳ-ı lebüñle gül gibi çāk isterem / Rûyumı **mihr-i ruḥuñla** lâleveş ḥāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 2). [mihr-i ruḥuñla, -uñla]

mihr-i şubḥ-ı sa‘âdet: Mutluluk sabahının güneşi.

Ne **mihr-i şubḥ-ı sa‘âdet** durur yüzüñ ey meh / Ki ‘aksi her gün anuñ tāk-ı āsumāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 3). [mihr-i şubḥ-ı sa‘âdet]

mihter: Daha büyük, daha ulu.

Ol perî-peyker ki ḳaşdı şayd-ı cānumdur benüm / Māh-rûlar **mihteri** nā-mihr-bānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 2). [mihteri, -i]

mi‘mārlıḡ it-: Mimarlık etmek.

Mi‘mārlıḡ idüp n’ola ma‘mūr idesin / Dil ḳışverin ki ḳılmadı hergiz ‘imāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 5). [mi‘mārlıḡ idüp, -üp]

min zerre: Bin parça.

Min zerre irgürürdüm gün gibi ser-semāya / Bir dem ḳapuñda olsam hem-sāye ḥāk-i pāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 1). [min zerre]

minber: Câmi içinde genellikle mihrâbın sağ tarafında bulunan, cuma namazının farzından önce hatîbin üzerine çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.

Ṭarf-ı yüzinden gözi mey-hâne yolın gösterür / Ya'nî pend ider bu bed kişi görüñ
minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 4). [minberdedür, -dedür]

minnet: Yapılan iyiliğe karşı teşekkür etme, şükür, hamdetme.

‘Uşşâka Resmîyâ ğam-ı dildür nevâ hemîn / **Minnet** Hâka ki çün degülüz bî-nevâ-yı ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 10). [minnet]

minnet ol-: Teşekkür etmek, minnet duymak.

N’ola teşrîf idüben külbe-i aḫzânumuza / Gelesin bir gice biñ **minnet ola** cānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 2). [minnet ola, -a]

mîr ü ḥân: Kumandan ve hükümdar.

Ẓulm-ile yıkıldı vîrân oldu şehri göñlümüñ / Şehr-yâr u şâh-ı ‘âdil **mîr ü ḥânumsuz** benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 8). [mîr ü ḥânumsuz, -umsuz]

mîr’ât-ı cān: Gönül aynası.

Resmî diler-iseñ ki_olasın şâf u pāk dil / **Mîr’ât-ı cānı** şaykal-ı cām-ı mey-ile sil (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 32). [mîr’ât-ı cānı, -ı]

mîr-i kâfile: Kâfile başı.

‘Uşşâk maḫmiline olur **mîr-i kâfile** / Her bî-nevâ ki ‘azmî ṭavâf-ı ḥicâzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 9). [mîr-i kâfile]

mişâli: Benzer, gibi.

Ya ḫanı ḫaddüñ **mişâli** bir nihâl-i müntehâ / Ya zülâl-i la‘l-i cān-baḫşuñ bigi Kevser lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 3). [mişâli, -i]

Ḳaddüñ **mişâli** var mı durur bir nihâl kim / Şeftâlû-yı lebüñ gibi virür semer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 3). [mişâli, -i]

Reyhân ḫaṭuñ şemîmi ireli meşâmuma / Zülfüñ **mişâli** vâlih ü ḫayrānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 6). [mişâli, -i]

Düstüm zülfüñ **mişâli** bî-ḫarâr itdüñ beni / Ṭağıdup ‘aqlum perîşân-rüzgâr itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 1). [mişâli, -i]

mıṣbāḥ: Etrafa ışık veren alet, aydınlatma aracı, kandil, çıra, meşale.

Yüzüñ **mıṣbāḥ** şuyına ne ḥācet ḥüccet ü bürhān / Degül lâzım ki ideler delil-ile beyān nūrı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 11). [mıṣbāḥ]

misk-i ḥaṭā: Hatâ ülkesinin miski.

Zülfüñe **misk-i Ḥaṭā** kılmış teşebbüh sehv-ile / Lā-cerem oldu siyeh-rū al ḥaṭādan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 15). [misk-i ḥaṭā]

miskîn: Âciz, zavallı (kimse).

Her kim hevâ-yı zülfüñ-ile derd-i ser çeker / Ancak Ḥudâ bilür ki o **miskîn** neler çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 2). [miskîn]

Zülfinde görüp gönülümü dil-ber didi kim hey / Beñzer ki bu **miskîn** yine dîvâne olupdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 12). [miskîn]

Zār u ḥayrāndur benefşe gibi bu **miskîn** gönül / Düşeli reyḥān ḥaṭuñ sevdāsına sünbül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 3). [miskîn]

mişl: Eş, benzer, mânend.

Sen meh-liḳāya mihr-i münîr ola mı nazîr / Kim bu felek getürmedi **mişlüñ** cihāna hiç
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 6). [mişlüñ, -üñ]

Bilmezem mäh-ı felek mi ya melek mi maḥremi / Kim ser-ā-ser seyr iden görmedi **mişlin**
‘ālemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 8). [mişlin, -in]

mıṣr: Büyük şehir, başşehir, ülke.

Gönlümüñ ma‘müresi ger **Mıṣr-ise** olsun ḥarāb / Ey ‘azîz aña çü Yūsuf gibi sulṭān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 5). [mıṣr-ise]

mıṣr-ı dil: Gönül Mısır'ı, gönül ülkesi.

Olalı **Mıṣr-ı dilde** ḥüsn-ile sen Yūsuf-ı şānî / Benem dār-ı miḥende ḥüzn-ile Ya‘küb-ı Ken‘ānî
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 1). [mıṣr-ı dilde, -de]

mıṣr-ı ḥüsn: Güzellik ülkesi.

Mıṣr-ı ḥüsninden nigāruñ şām-ı zülfidür sebeb / Kılmağa cān Yūsufin çāh-ı zenaḥdāndan
ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 7). [mıṣr-ı ḥüsninden, -inden]

mīve: Meyve.

Cennetde gerçi nāzūk ü ter **mīveler** biter / Bāğ-ı ruḥuṇda daḥı hezār ol ḳadar biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 1). [mīveler, -ler]

miyân: Bel, sevgilinin ince beli.

Bu **miyānuñ** baḥr-ı fikrinde kenāra irmedük / Diḳḳat itdük zerre deñlü ol dehānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 7). [miyānuñ, -uñ]

Ḳılca cānumda ḳomadı zerre deñlü şabr tā / Bu **miyān** u ol dehānı göz görüp sevdi göñül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 8). [miyān]

mu‘aṭṭar: Güzel kokulu.

Cān meşāmmını yine ḳıldı **mu‘aṭṭar** nefesi / ‘Anberīn zülfüñe uğradı meger bād-ı şabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 9). [mu‘aṭṭar]

mu‘azzeb: Acı, eziyet ve sıkıntı içinde kıvranan, azap çeken.

Mihrünle beni ḳoma firāḳuṇda **mu‘azzeb** / İmānı olan nārda ḳalmaz çü muḥalled (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 5). [mu‘azzeb]

mübārek: Çok saygı değer, hürmete layık, muhterem.

Eyyām-ı şerīf irdi **mübārek** elüñi şun / ‘Ādet durur illerde bu kim öpülür eller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 3). [mübārek]

mübtelā: 1. I. Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün. II. Âşık, tutkun.

Āvāredür benüm bigi bād-ı şabā daḥı / Bālāñ-içün belāya ‘aceb **mübtelā** mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 10). [mübtelā]

Bugün seyrānda bir serv-i sehī-ḳad dil-rübā gördük / Hevā-dārı bizüm bigi hezārān **mübtelā** gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 2). [mübtelā]

2. I. (Bir derde, bir hastalığa) Tutulmuş. II. Âşık, tutkun.

Cānum neler çeker bu dil-i pür-belāya şor / Dermāndeler ḥikāyetini **mübtelāya** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 2). [mübtelāya, -ya]

Mübtelāñam niçe demdür raḥm idüp bir gün baña / Dimedüñ ḥālün nedür ey **mübtelāsı** derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 12). [mübtelāsı, -sı]

Tā ki dūram derd-ile sen dil-rübādan düstum / Bir belā eksük degül ben **mübtelādan** düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 2). [mübtelādan, -dan]

3. Âşık, tutkun.

Mübtelâñam niçe demdür raħm idüp bir gün baña / Dimedüñ ħâlüñ nedür ey mübtelâsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 11). [mübtelâñam, -ñam]

Dil alup dil-rübâlar tâze tâze / Bulurlar **mübtelâlar** tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 2). [mübtelâlar, -lar]

mübtelâ-yı cevr-i cānān: Sevgilinin eziyetinden düşkün hale gelmiş âşık.

Her ne cān kim **mübtelâ-yı cevr-i cānān** olmaya / Şüret ü ma'nide ol cāndan ola cān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 1). [mübtelâ-yı cevr-i cānān]

mübtelâ-yı firāk: Ayrılık düşkünlüğü.

Belâ-yı hecr-ile olalı **mübtelâ-yı firāk** / Yağar heves odına beni bu hevâ-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 1). [mübtelâ-yı firāk]

mübtelâ-yı ğam: Dert, keder müptelası.

'Älemde zāhir olalı derd ü belâ-yı ğam / Bulmadı bir benüm bedelüm **mübtelâ-yı ğam** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 2). [mübtelâ-yı ğam]

mücâvir ol-: Komşu olmak.

Yüzüñ görmek dilerseñ küyünü mesken iden Resmî / Ki görür ravzda olan mücâvir her zamān nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 14). [mücâvir olan, -an]

müdām: 1. Devamlı, sürekli.

'İşk yolu reh-revî olduğum-içündür **müdām** / Her gice miñnet-serây-ı ğamda miħmān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 89, Mısra 9). [müdām]

Ṭübâ-miṣāl 'arşa şalar sâyesin **müdām** / Qaddüñ 'aceb ne serv-i kıyāmet kıyāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 9). [müdām]

'Aceb mi bu dil-i pür-sûza meyl iderse gözün / **Müdām** mest olanuñ ħāṭırî kebāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 10). [müdām]

Dilden gelürse çeşmüme kanlu yaşum n'ola / Zîrā **müdām** cāma sebūdan şarāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 8). [müdām]

Cānumı qurbān idüp sīnem siper kılan **müdām** / Ğamzesi tîriyle ebrûsı kemānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 5). [müdām]

2. I. Her zaman, daima, devamlı. II. Şarap, mey.

La'l-i rûḥ-efzâ-yı cānān yādına Resmî **müdām** / Düstāne düst kām iç ṭa'n-ı düşmenden ne bāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 9). [müdām]

Mey-gün lebûñ şafâsı-y-ıla nûş idüp **müdüâm** / Mest ü harâb u nergis-i mestânuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 7). [müdüâm]

Resmîyem kim leblerüñ yâdına nûş idüp **müdüâm** / Bu dil-i ğam-gîñümü her dem feraḥ-nāk
isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 13). [müdüâm]

3. Devamlı olarak, ara vermeden, her zaman, daima.

Sâķi pür eyle cām şun imdi **müdüâm** kim / Peymâne ṭolmadın ire peymânemüz bize (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 7). [müdüâm]

müdüārā: Kin ve düşmanlığı örtüp zahiren dost gibi davranma, iyi geçinme, güler
yüzle idare etme.

Didüm dār-ı ser-i zülfüñe ber-dār ol[ma]sun mı dil / Didi bu dāra Dārālar irişmez қо
müdüārāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 4). [müdüārāyı, -yı]

müdüārā-yı ṭabīb: Doktorun güler yüzlülüğü.

Dilemez bu dil-i bīmār **müdüārā-yı ṭabīb** / Cān virür yolna senüñ derdüñe dermān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 3). [müdüārā-yı ṭabīb]

müdde‘ī: İddiasında inatla direnen (kimse), iddiacı.

Terk-i cān itmez dimiş beni yoluñda **müdde‘ī** / Hāşe sulṭānum işidüldük gibi_olmaz her ḥaber
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 7). [müdde‘ī]

Aḥsen-i taḳvîme inkār itse ṭañ mı **müdde‘ī** / Hāḳka kārı bāṭıluñ her vech-ile inkār-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 9). [müdde‘ī]

müddet: Zaman, vakit, süre.

Resmîyi ki geh añar-ıdı cefādan ol nigār / Ḥayli **müddetdür** ferāmüş eyledi yād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 14). [müddetdür, -dür]

müdgām: I. İç içe geçmiş, kaynaşmış, karışmış. II. Arapça’da birbirinin aynı olan yan
yana iki harften şeddeli tek harf elde etmek için diğerine katılan, idgam edilen birincisi.

Muzā‘af eyleme cāna za‘īfüm cevruñi cānā / Ki_olupdur zecr-i hecrüñden dil-i mu‘telde
müdgām ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 8). [müdgām]

mü’esser: Tesir edilmiş, kendisine bir şey tesir etmiş olan.

Āḥ kim sen bî-vefā dil-dāra te’sīr itmedi / Gerçi āhumdan **mü’esserdür** ḳamu āṣār-ı ‘ışḳ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 4). [mü’esserdür, -dür]

mü'eyyed: Sağlamlaştırılmış, kuvvetlendirilmiş, desteklenmiş.

Resmî işidüp nazmuñı ervāh-ı muḳaddes / Dirler dem-i 'İsādan olupdur bu **mü'eyyed** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 12). [mü'eyyed]

muḥaḳḳaḳ: Şüphesiz, kesinlikle, mutlaka.

Çün **muḥaḳḳaḳ** nesh olısardur ğubār-ı ḥaṭṭ-ı yār / Göñlümün āyīnesin ey Resmî gerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 13). [muḥaḳḳaḳ]

muḥāl: Olması, gerçekleşmesi, yapılması mümkün olmayan, imkansız.

Gitdi_ol ki **muḥāl-idi** yine 'ıyd da irdi / 'İyş itmek-içün ehl-i dile hūb maḥaller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 7). [muḥāl-idi, -idi]

muḥāl ol-: Gerçekleşmesi imkansız olmak.

Resmî diler ki gedā-yı ser-i kūyuñ ola lîk / Bu **muḥāl ola** ki şehliğa gedā ola maḥal (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 10). [muḥāl ola, -a]

muḥalled: Sürekli, kalıcı, ebedî.

Mihrünle beni ḳoma firākuñda mu'azzeb / Īmānı olan nārda ḳalmaz çü **muḥalled** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 6). [muḥalled]

muḥayyer: I. Şaşkınlığa düşürmek. II. Şarkı makamı.

Birinün kūçek dehānında **muḥayyer** ins ü cān / Birinün 'uṣṣāḳa irer būselliginden nevā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 15). [muḥayyer]

muḥayyer eyle-: Şaşırtmak, şaşkınlığa düşürmek.

Rāstī 'uṣṣāḳı bu demde **muḥayyer eyleyen** / Nağme-i dil-sūzum u şavt-ı terānemdür benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 9). [muḥayyer eyleyen, -yen]

muḥayyer kıl-: Mûsikîmizde hüseynî beşlisinin tizi ve uṣṣak dōrtlüsünden meydana gelen en eski ve en çok kullanılan basit makama benzetmek.

Rāstī **ḳılduñ muḥayyer** nālemi 'uṣṣāḳdan / Bu nevā āhengine çün perde-dār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 7). [muḥayyer ḳılduñ, -duñ]

müheyyā ol-: Hazır olmak.

Hoş durur ğuş-ı ney ü nūş-ı mey itmek her nefes / Cümle 'ıyş esbābı kim **ola müheyyā** dem-be-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 12). [müheyyā ola, -a]

muhibb: Sevgi besleyen, seven (kimse).

Muhibbe gerçi gerek şabrı ihtiyār itmek / Velī ne şabr ide çün elden ihtiyārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 5). [muhibbe, -e]

Cevr eylemek bu cānuma her dem neden gelür / Ya'nī cefā-yı düst **muhibbe** vefā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 4). [muhibbe, -e]

Ser terk iden **muhibbe** muhibbüm dimiş habīb / Bu söze söz nedür dahı şükrāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 11). [muhibbe, -e]

Ser terk iden muhibbe **muhibbüm** dimiş habīb / Bu söze söz nedür dahı şükrāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 11). [muhibbüm, -üm]

muhiṭ ol-: Kuşatmak.

Ḳatre-i kulzüm-i feyzüñ ne **muhiṭ oldu** ki_anuñ / Kemterin reşhasıdur māye-i 'ummān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 27). [muhiṭ oldu, -dı]

mühr ol-: Mühür olmak.

Ḥātem-i la'lüñ raḳīb-i Ehrimenden key şaḳın / Dīve **mühr olmak** ḥaṭādur çün Süleymān baḥşı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 8). [mühr olmak, -mak]

mühr-i leb: (Sevgilinin) Dudağının mührü.

Mühr-i lebüne yaraşur ola yidi kişver / Maḥkūm u müsahḥar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 9). [mühr-i lebüne, -üne]

mühr-i süleymān: I. Hz. Süleyman'ın mührü. II. Üstünde İsm-i Âzâm yazılı olan ve Hz. Süleyman'ın tüm varlıklara hükmetmesini sağlayan yüzük. (Sevgilinin dudağı Hz. Süleyman'ın cihanda bir eşi daha bulunmayan, kudret ve hâkimiyetini sağlayan meşhur yüzüğüne teşbih edilmiştir).

İsterem la'lüñ ki def' idem raḳībüñ şerrini / Dīv-i mekr-içün belī **mühr-i Süleymān** istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 10). [mühr-i süleymān]

muhtaşar: I. Ayrıntılı olmayan, derli toplu, kısa, öz, mücmel. II. Bir eserin özetlenerek yeni bir eser haline getirilmesi.

Ğuşsa-i zülfeynüñ ey Resmī muṭavvel kışşasın / Āḥir it ağzın anup kim söz gerekdür **muhtaşar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 10). [muhtaşar]

Zülfi gibi dehānı beyānın uzatma kim / Resmī ḥaber bilürsin olur **muhtaşar** lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 14). [muhtaşar]

Zülf şerhini muṭavvel durur ey Resmî koğıl / **Muhtaşardur** deheni kâfiyene teng getir
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 14). [muhtaşardur, -dur]

muhterem: Saygı gösterilen, saygıya layık olan, saygıdeğer.

Nā-ehli **muhterem** tutuben ‘izz ü cāh-ıla / Ehl-i dili hemîşe perîşān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 21). [muhterem]

muhyî-dem: Can veren, diriltten, hayat bahşeden.

Dem-i ‘İsā gibi cān-baḥş ola Resmî nefesüñ / Hem-nefes olur-iseñ bir nefes ol **muhyî-deme**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 14). [muhyî-deme, -e]

muhyî-i devrān: Çağın can vereni, can bağışlayanı.

Resmî-i dil-ḥasteye raḥm idüp ey ‘İsā-nefes / Ölme ey bî-çāre ben **muhyî-i devrānem** didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 14). [muhyî-i devrānem, -em]

Añsam ol **muhyî-i devrānuñ** leb-i cān-baḥşını / Nefḥ-i ‘İsīveş sözüm emvātı ihyālandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 9). [muhyî-i devrānuñ, -uñ]

muhyî-i dīn-i muḥammed: Hz. Muhammed'in dīnini canlandıran, güçlendiren.

Muhyî-i dīn-i Muḥammed şeref-i şer‘-i nebī / Kible-i ehl-i şafā kıdve-i erkān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 11). [muhyî-i dīn-i muḥammed]

mu‘īn-i fuḫalā: İlim ve ahlak sahiplerinin yardımcısı.

Kehf-i aşāb-ı me‘ānī vü **mu‘īn-i fuḫalā** / Mehbiṭ-i nūr-ı hüḍā sāye-i eyvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 13). [mu‘īn-i fuḫalā]

müje: Kirpik.

Başuban bağrına dil tıflı ḥayālin **müjeñüñ** / Cān virüp derd-ile dir kim nice ḥançercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 7). [müjeñüñ, -ñüñ]

müjgān-ı düst: Sevgilinin kirpikleri.

Tīr-i belā mīdur bu ya **müjgān-ı düst** mı / Ebrū-yı yār mı bu ya ḳavs-i ḳazā mīdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 11). [müjgān-ı düst]

muḳārin ol-: Bir arada bulunmak, yakın olmak.

Nice **muḳārin olasın** ol māha Resmīyā / Ey bî-sitāre gökde senüñ yılduzuñ mı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 13). [muḳārin olasın, -asın]

muḳayyed ol-: Kayıtlanmak, bağlanmak. (Sevgilinin saçlarına tutulmak, ona bağlanmak bağlamında).

Dil ḫālūñ-içün zūlfūñe dolaşdı meşeldür / Kim dāneye meylitse **olur** dāma **muḳayyed** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 8). [muḳayyed olur, -ur]

mükerrer: Tekrar tekrar kavrulmuş şeker.

Her söz ki **mükerrer** lebūñūñ zikri degüldür / Almazam anı ağızuma ger şekker olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 11). [mükerrer]

muḳīm ol-: Bir yere yerleşmek, bir yerde oturmak, kalıcı olmak, ikâmet etmek.

Ben tırurken kūyuña n'eyler gelüp zāğ-ı raḳīb / Gülsitân içre **muḳīm olmağa** çün bülbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 6). [muḳīm olmağa, -mağa]

Derd ü ğam bigi münāsib hem-rehi vü zādı var / N'ola Resmî gülşen-i kūyında **olursa muḳīm** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 12). [muḳīm olursa, -ursa]

muḳteżāsınca: Gerektirdiği biçimde, gereğince, îcâbınca.

Her denîñūñ **muḳteżāsınca** döner gerdün-ı dūn / 'Aksine devr idici devrân elinden el-ğiyâş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 11). [muḳteżāsınca]

mül: 1. Şarap, mey.

Lâle bigi nūş eyle **mül** it çihreñi gül-gün / Nergis gibi maḥmūr u ḫarāb olma özüñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 5). [mül]

Şun ey sākī bize la'lūñ şarābın / Kim anuñ cür'ası gibi **mül** olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 10). [mül]

2. I. Şarap. **II.** Sevgilinin kırmızı dudağı.

Ġamze-i maḥmūruñ-ıla hem-ḳadeḫ olmağa cān / Bezm-i ḫüsnüñde şafā-yı la'l-i nābuñ **mül** yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 10). [mül]

Göñlüm āşüfte kılan gör nice dil-bercik olur / Ne yüzi gül lebi **mül** ğamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 2). [mül]

3. I. Şarap. **II.** Şarap renginde, çok kırmızı.

Her denîñūñ nuḳl-i bezmi olalı mey-gün lebūñ / Ḥün-ı dil çeşmüm ḳabağından dökilür **mül** gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 6). [mül]

mül-i gül-fām: Gül renkli şarap.

Şun **mül-i gül-fām** sākī nev-bahār eyyāmıdır / Kıl terennüm muṭribā ‘ıyş u şafā hengāmıdır
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 1). [mül-i gül-fām]

mülk-i cemāl: Güzellik ülkesi.

Hem sürûrıyla serîr-i hüsne serverdür biri / Hem kemâliyle biri **mülk-i cemāle** pādşā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 8). [mülk-i cemāle, -e]

mülk-i dil kaşdı: (Âşığın) Gönlünü yaralamak, gönül ülkesini yıkmak için.

Mülk-i dil kaşdına leşker çeküben zülf ü haṭuñ / ‘Anberîn bayrak aşar peykeri ejder ‘aleme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 9). [mülk-i dil kaşdına, -ına]

mülk-i suḥan: Söz, şiir ülkesi.

Çün **mülk-i suḥan** nazmuñ-ıla tıtdı nîzāmı / Bes saña gerek şadr-ı belāgat ola mesned
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 13). [mülk-i suḥan]

mülk-i süleymān: Hz. Süleyman'ın mülkü.

Sen perî vaşlına bulmazdı raķībūñ dest-res / Ehrimenler mālîki **mülk-i Süleymān** olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 10). [mülk-i süleymān]

mü’ min: İnançlı, iman sahibi kimse.

Resmiyā raḥm ummağıl ol ğamze-i ḥün-rîzden / **Mü’ mine** olmaz teraḥḥum çün dil-i küffārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 18). [mü’ mine, -e]

mümkin ol-: İmkan dahilinde olmak.

Cevr-i cānāna taḥammül ger baña **mümkin ola** / Her kişi cānān-ıla vaşl ola hicrān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 3). [mümkin ola, -a]

münāsib: Uygun, yerinde.

Mevsim-i nev-rüz-ı pîrüz irdi sākī eş-şabūḥ / Kim **münāsibdür** bu demde imtizāc-ı rāḥ-ı rūḥ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 2). [münāsibdür, -dür]

Derd ü ğam bigi **münāsib** hem-rehi vü zādı var / N’ola Resmî gülşen-i kūyında olursa muķīm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 11). [münāsib]

münevver kıl-: Aydınlatmak, nurlandırmak, ışıklandırmak.

Gel şem‘-i cemālūñ-ile **kıl** cem‘i **münevver** / Pervāne bigi şem‘-i şebistān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 3). [münevver kıl]

‘Ālemi **kıldı münevver** iki mihr ü meh-likā / Kim bulardan kesb ider şems ü kamer nūr u ziyā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 1). [münevver kıldı, -dı]

münîr ol-: Parlamak. Parlak, ışıltılı ve nurlu olmak.

Āhum odından **münîr olduğu** hüsnuñ pertevi / Bu ki cem‘i rüşen eyler şem‘i nūr-ı nârdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 7). [münîr olduğu, -duğu]

mūnis: Dost, arkadaş.

Yâr olalı ağıyâr-ıla sen baña gamuñdan / **Mūnis** n’idem āh oldu vü maḥrem n’ideyin dūst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [mūnis]

mūnis-i ağıyâr: Başkalarıyla kolayca dostluk kurabilen (sevgili).

Bî-çāre ‘andelîb ü gül ü ḥār kışşasın / Ārām-ı cānı **mūnis-i ağıyâr** olan bilür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 49, Mısra 10). [mūnis-i ağıyâr]

mūnis-i cān: I. Can dostu. II. Sevgili.

Gitdi ārām-ı dil ey **mūnis-i cān** sen gideli / Qodı tenhā teni rūḥ oldu revān sen gideli (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 1). [mūnis-i cān]

mūnis-i ḥavvā: Hz. Ḥavvā'nın arkadaşı.

‘İşkuñ dil-i Resmîye enîs-idi şu dem kim / Ādem dahı olmamış-ıdı **mūnis-i Ḥavvā** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [mūnis-i ḥavvā]

mūnşî-i ‘ālem: Alemin usta yazarı.

Taqrîr ü şerḥ-i şevḳum taḥrîr olunmaz ey dūst / **Mūnşî-i ‘ālem** olsa sābit-ḳadem devāma
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 4). [mūnşî-i ‘ālem]

munṭazır ol-: Beklemek, gözlemek.

Yoluñı gözleyüp her dem **olursam munṭazır** tañ mı / Kim ola istemez görmek revān-ıla
revān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 5). [munṭazır olursam, -ursam]

müntehā: Bir şeyin varabileceği son nokta, son, nihayet.

Birisinüñ tal‘ati dārū’s-selām-ı bāğ-ı ḥuld / Birisinüñ ḳāmeti Ṭübā kıyāmı **müntehā** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 14). [müntehā]

Dimeñ serv-i çemen ḳaddine ol ḥūr-ı bihiştüñ kim / Nihāl-i sidreden dahı biz anı **müntehā**
gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 6). [müntehā]

Müntehā ḳaddüñe Ṭübā dir-iken ‘ālî-naẓar / Nice teşbîḥ idem ey ḥūr anı ben nārvene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 7). [müntehā]

Leblerüñ Kevşer yüzüñ cennetdür ey hürî-liķā / Kāmet-i Tübā-hırāmuñ **müntehādur** ‘āşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 6). [müntehādur, -dur]

Hacil kıldı ruhuñ luṭfı gül-i şad-bergi bağ içre / Nitekim **müntehā** kıddüñ hırāmı serv-i
büstānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 4). [müntehā]

murād: Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Gözün den şor gözümüñ mā-cerāsın / **Murādın** merdümüñ merdāneden şor (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 48, Mısra 12). [murādın, -ın]

Gerçi gül-ruhlar hezār ammā baña sensin **murād** / Ādem olana meşeldür ey perî bir gül yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 3). [murād]

Göñül evvel nazarda ḥod gözüñ āline ilindi / **Murāduñ** cān-ısa cānā anı da saña al indi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 2). [murāduñ, -uñ]

murāduñca: İsteddiği, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Şanma hemişe döne **murāduñca** çarḥ-ı dūn / Demler gelür ki ‘aksine devrān ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 29). [murāduñca]

mürçe: I. Küçük karınca. II. Önemsiz, değersiz kimse.

Dile gelmek dilese tañ mı ḥayāl-i ḥaṭ-ı dūst / **Mürçe** lâ-büd ider taḥt-ı Süleymāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 10). [mürçe]

mürde: Ölü, ölmüş kimse.

‘Ādet-idi la‘lūñuñ bīmāra dermān baḥşışı / Tañ degül ‘İsā deminden **mürdeye** cān baḥşışı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 2). [mürdeye, -ye]

‘İsā gibi lebüñ çü virür **mürdeye** ḥayāt / Ğam yimezem ğamuñdan irerse baña memāt (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 1). [mürdeye, -ye]

murğ: Kuş.

Ne **murğdur** raķīb ki medḥüñden ura dem / Bülbüllenür gelüp güle kuzğun be baķ be baķ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 11). [murğdur, -dur]

murğ-ı cān: Can, gönül kuşu; âşık, seven.

Ḳavs ebrūsı dil āḥūsı ḥadeng inkārıdır / Zülf ü ḥālî **murğ-ı cānuñ** dāne-y-ile dāmıdır
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 8). [murğ-ı cānuñ, -uñ]

murğ-ı dil: Gönül kuşu; âşık, seven.

Murğ-ı dili gerçi ki şaçuñ dāmına düşmiş / Kendüsi havāda uçar āvāre dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 5). [murğ-ı dili, -i]

murğ-ı hoş-elhân: Güzel sesli kuş.

Yād idüp gül yüzüñi gülşen-i kūyuñda seher / Zārlıklar kıluram **murğ-ı hoş-elhân** bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 10). [murğ-ı hoş-elhân]

Ol gül-endāmı gülistānda hırāmān göricek / Okıya bu ğazeli **murğ-ı hoş-elhāna** diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 8). [murğ-ı hoş-elhāna, -a]

Hārsuz bir güli yok çünkü cihān gülşeninüñ / Şad-hezār olur-ısa **murğ-ı hoş-elhānına** yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 8). [murğ-ı hoş-elhānına, -ı, -na]

murğ-ı zîrek: Akıllı kuş. (Âşığın gönlü bağlamında).

Kaşd ider hālūñe dil dām-ı şaçuñdan şakınur / **Murğ-ı zîrek** gibi kim dāyireden dānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 6). [murğ-ı zîrek]

murğ-zār: Kuşu çok olan yer, kuş yatağı.

Şikeste Resmîyi dūr eyleme kapuñdan kim / Ne **murğ-zār** ola ol yir ki murğ-zārı gider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 12). [murğ-zār]

Şikeste Resmîyi dūr eyleme kapuñdan kim / Ne murğ-zār ola ol yir ki **murğ-zārı** gider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 12). [murğ-zārı, -ı]

mūr-ı miskîn: Zavallı karınca.

Hatt-ı ‘anber-bārı gördükçe ruḥ-ı dil-dārda / **Mūr-ı miskîn** mesken itmiş şanuram gülzārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 2). [mūr-ı miskîn]

mürîd ol-: Derviş olmak.

Olduñ-ısa mürîd ne dir pîrūñ añağıl / Şeyḥi қо ḥān-ḳāhı ḥarābāta kaşd kıl (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 33). [mürîd olduñ-ısa, -duñısa]

müsaḥḥar: Ele geçirilmiş, boyun eğdirilmiş, emir ve itâat altına alınmış.

Mühr-i lebūñe yaraşur ola yidi kişver / Maḥkūm u **müsaḥḥar** (Bursalı Resmî Dîvânı,
Müstezad 1, Mısra 10). [müsaḥḥar]

muşavver: Bir şekle, bir biçime konulmuş, şekil ve suret verilmiş.

Ya rûḥsın **muşavver** ü ya cism-i rûḥ-baḥş / Kim āb u gilden olmaya bu resme pāk zāt (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 9). [muşavver]

müsellem: Doğruluğu, gerçekliği ispatlanmış, herkes tarafından kabul edilmiş, şüphe götürmez, inkâr edilemez.

Cân dil mülkini teslîm itdi Resmî ‘ışkuña / Pâdişeh olan **müsellem** şimdi mi olduğu var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 10). [müsellem]

müselcel: 1. Zincir gibi birbirine bağlı olan, birbiri ardınca sıralanan, zincirleme.

‘Ömrüm ol zülf ü zenaḥdân ârzûsından oldu şarf / Bu **müselcel** bend-ile zindân elinden el-ğıyâs (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 4). [müselcel]

Benem şürîde vü şeydâ perîşân-hâl ü pür-sevdâ / **Müselcel** zülf-i zencîri ki tâ boynuma şalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 6). [müselcel,]

2. Bütün mısraları birbiriyle zincirleme kafiyeli olan beyitlerden meydana gelen manzume, musarra.

Vaşf itse kıadd ü zülfüñi Resmî şehâ senüñ / Mevzûn düşer sözi vü **müselcel** ‘ibâreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 10). [müselcel]

müsemma: İsimlendirilmiş, belli bir isimle anılmış.

Bir ism durur Resmî **müsemması** görünmez / ‘Âlemde vefâ kim dinilür dâr bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 13). [müsemması, -sı]

müşg: Misk.

Ḥaṭṭuñ ğubârı nâfe-i misk-i Ḥaṭâ mıdur / Ya **müşge** nisbet eylemek anı ḥaṭâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 2). [müşge, -e]

müşgîn: I. Misk kokulu. II. Misk renginde, siyah, kara.

Müşgîn saçuñ ki ‘uḳdesi müşkil durur anı / Ḥall idemez şabâ gül-i ter şâneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 7). [müşgîn]

Dil-i miskîn düşeli bendine **müşgîn** saçuñuñ / Yürür âşüfte o sevdâ-y-ıla âvâre daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 3). [müşgîn]

müşg-nâb: Saf, halis misk.

Şaçuñı nisbet iden **müşg-nâba** / ‘Abîri beñzedür ğüyâ türâba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 1). [müşg-nâba, -a]

müşkil: 1. İç içe geçmiş düğümü çözmek.

Müşgîn saçuñ ki ‘uḳdesi **müşkil** durur anı / Ḥall idemez şabâ gül-i ter şâneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 7). [müşkil]

2. Zor, güç, çetin.

Görmemek cānān yüzün gāyetde **müşkil** kār-imiş / Aña biz bî-çāreler şabr eylemek nā-çār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 1). [müşkil]

muştafā: I. Arındırılmış, seçilmiş, seçkin (kimse). II. Hz. Muhammed.

Biri hulkıyla Hüseyn ü biri hüsniyle Hasan / Lîk ikisinüñ dahı nām-ı şerîfi **Muştafā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 4). [muştafā]

Bu cehl-ile raķībā cānāndan ırağ ol / Āl olımaz bilürsin Bū Cehl **Muştafāya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 6). [muştafāya, -ya]

müşterî ol-: Talip olmak.

Mihrüne bugün **müşterî olana** vefā kııl / Yarın çü bilürsin ki bu bāzār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 9). [müşterî olana, -ana]

müşterî-cebîn: Alnı Müşteri (Jüpiter) gibi parlak olan.

Bir şem'dür yüzüñ senüñ ey **müşterî-cebîn** / Kim mihr ü meh diler yaķa pervāneveş peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 5). [müşterî-cebîn]

muṭavvel: Uzun uzadıya anlatılmış, uzun, mufassal.

Zülf şerhini **muṭavvel** durur ey Resmî koğıl / Muṭaşardur deheni kâfiyene teng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 13). [muṭavvel]

Ġuşsa-i zülfeynüñ ey Resmî **muṭavvel** kıışsasıñ / Āḥir it ağzın anup kim söz gerekdür muṭaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 9). [muṭavvel]

muṭrib: I. Bir mûsikî âleti çalan kimse, sâzende. II. İlâhî, gazel, şarkı vb. okuyan kimse, hânende.

Sāķi bize şun cām idelüm 'ıyş u tarablar / **Muṭrib** demidür nağam-ıla başla 'ameller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 10). [muṭrib]

Muṭrib nevāya başla ki virür şafā-yı rūḥ / Dil-süz-ı sāzuñ-ıla hoş-elḥānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 9). [muṭrib]

Şun mül-i gül-fām sāķi nev-bahār eyyāmıdır / Kııl terennüm **muṭribā** 'ıyş u şafā hengāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 2). [muṭribā, -ā]

Sāķiyā mevsim-i 'ıyş irdi el ur cām-ı Ceme / **Muṭribā** eyle nağam çāre budur def'-i ġama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 2). [muṭribā, -ā]

Sāḳiyā geldi gül eyyāmı el ur cām-ı Ceme / **Muṭribā** eyle nağam çäre budur def'-i ğama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 2). [muṭribā, -ā]

Sāḳiyā vaqt-i şafâdur mey-i gül-reng getür / **Muṭribā** tur ney ü kânûn u def ü çeng getür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 2). [muṭribā, -ā]

muṭrib-i şîrîn-nağam: Hoşa giden, iç açıcı nağmeler çalıp söyleyen mutrip (sevgili).

Bezme revnaḵ virmez illā sāḳî-i sîmîn-beden / Meclisi germ itmez illā **muṭrib-i şîrîn-nağam** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 10). [muṭrib-i şîrîn-nağam]

muṭrib-i zühre-cebîn: Zühre yıldızı gibi parlak alınlı sâzende (sevgili).

Çengüñe kânûnuñ al ey **muṭrib-i zühre-cebîn** / Perde-i 'uşşāḳa dem-sāz it nevāñı zîr ü bem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 3). [muṭrib-i zühre-cebîn]

müttefiḳ: Birleşmiş.

Ferdā-yı 'ıyd u şoḥbet-i yārān **müttefiḳ** / Pîrüz-ı rûz sâ'at-i ferḥunde-kāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 5). [müttefiḳ]

müyesser ol-: Nasip olmak.

Nice kim sa'y-ı belîğ eyledüm ey düst dirîğ / Vaşluñ **olmadı müyesser** n'ideyin āh baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 4). [müyesser olmadı, -madı]

mûy-miyân: İnce belli (sevgili).

Vāḳıf degül kimesne bu rāz-ı dehāna hîç / Fikr-i daḳıḳ irişmez o **mûy-miyāna** hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 2). [mûy-miyāna, -a]

muẓā'af eyle-: I. Kat kat artırmak. II. Arapça'da illetli olmayan üç asıl harfinden ikinci ve üçüncüsü aynı olduğu için birleştirilerek şeddeli okumak.

Muẓā'af eyleme cāna za'îfüm cevruñi cānā / Ki_olupdur zecr-i hecrüñden dil-i mu'telde müdgām ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 7). [muẓā'af eyleme, -me]

müzāb-ı 'ıyş: Erimiş zevk u safâ.

Zülf ü ruḥuñ firāḳı-y-ıla rûz u şeb şehā / Oldı **müzāb-ı 'ıyşum** u bu hûrd u ḥ'āb telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 10). [müzāb-ı 'ıyşum, -um]

nā-çār: 1. Çaresiz.

Va'desine vaşluñuñ irişmeden vā-ḥasretā / Öldürür beñzer beni hecr-ile **nā-çār** intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 4). [nā-çār]

2. Çaresiz, ister istemez.

Görmemek cânân yüzün gâyetde müşkil kâr-imiş / Aña biz bî-çâreler şabr eylemek **nâ-çâr-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 2). [nâ-çâr-imiş, -imiş]

nâ-çâr ol-: Çaresiz olmak.

Çâre şabırdur dirler irmege vişâlûne şehâ / Bî-çâreler şabr idemez ol çâreye **nâ-çâr olur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 8). [nâ-çâr olur, -ur]

nâdân it-: Cahil yapmak.

Fazl u kemâl ehli n'ola olsa pây-mâl / Ki başı üzre hıdmeti **nâdân ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 20). [nâdân ider, -er]

nâ-ehl: Bir işin ehli olmayan, o işten anlamayan, o işi yapacak ehliyet ve yeteneğe sahip bulunmayan (kimse), ehliyetsiz.

Nâ-ehli muhterem tutuben 'izz ü câh-ıla / Ehl-i dili hemîşe perîşân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 21). [nâ-ehli, -i]

nâfe-i haṭā misk: Hatâ ülkesinin misk kokusu.

Hevâ-yı zülfûn-ile **nâfe-i Haṭā miskin** / Diyâr-ı Rûma irişdi Ḥotenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 7). [nâfe-i haṭā miskin, -n]

nâfe-i misk-i haṭā: Hatâ miskin kokusu.

Ḥaṭṭuñ gubârı **nâfe-i misk-i Haṭā** mıdur / Ya müşge nisbet eylemek anı haṭā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 1). [nâfe-i misk-i haṭā]

Zülfine nisbet eyleme ey 'anber ol mehûn / Var bu haṭâyı **nâfe-i misk-i Haṭāya** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 12). [nâfe-i misk-i haṭāya, -ya]

nağam: Nağmeler, ezgiler.

Sâkî bize şun cām idelüm 'ıyş u tarablar / Muṭrib demidür **nağam-ıla** başla 'ameller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 10). [nağam-ıla, -ıla]

nağam eyle: I. Nağmeler söylemek. II. Şarkı söylemek.

Sâkiyâ mevsim-i 'ıyş irdi el ur cām-ı Ceme / Muṭribâ **eyle nağam** çâre budur def'-i ğama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 2). [nağam eyle]

Sâkiyâ geldi gül eyyâmı el ur cām-ı Ceme / Muṭribâ **eyle nağam** çâre budur def'-i ğama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 2). [nağam eyle]

nā-geh: Ansızın, birdenbire.

Bulaşup it bigi **nā-geh** talaya diyü rakīb / Kaçaram havf-ile her geh ki o derden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 9). [nā-geh]

nağme-i dil-süz: Yürek yakan, çok ızdırap veren ezgi.

Rāstî ‘uşşākı bu demde muhayyer eyleyen / **Nağme-i dil-süzum** u şavt-ı terānemdür benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 10). [nağme-i dil-süzum, -um]

Nağme-i dil-süzum irişdi meger eflāke kim / Vecde geldi çarh urur çarh ol şadādan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 9). [nağme-i dil-süzum, -um]

nağme-i kânûn: Kanun ezgisi.

Nüş it sem-ise şunduğı sākî-i şeker-leb / Güş it ne-y-ise **nağme-i kânûn** u def ü nāy (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 8). [nağme-i kânûn]

nağme-i murğ-ı hoş-elhân: Güzel sesli kuşun nağmesi.

Beni zār isterse kūyında n’ola ol gül-‘izār / Gülsitānda **nağme-i murğ-ı hoş-elhân** istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 12). [nağme-i murğ-ı hoş-elhân]

nağme-i nāle: İnilti sesi.

Nāle olsa ney bigi kânūnuñ ey Resmî n’ola / Her nefes çün **nağme-i nāle** nevādur ‘āşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 14). [nağme-i nāle]

nā-ḥaḳ yire: Boşu boşuna, haksız yere, haksız olarak.

Hey ne kanlar dökdi **nā-ḥaḳ yire** hūnî ğamzesi / Kim ola kırtara anuñ cān elinden el-ġıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 9). [nā-ḥaḳ yire]

Ki_ol melek-rūnuñ rakīb senüñ bigi üstādı var / N’ola ‘uşşākuñ dökerse kanını **nā-ḥaḳ yire**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 6). [nā-ḥaḳ yire]

Gözüñ **nā-ḥaḳ yire** her dem kan itmek revā mıdur / Kaşuñ peyveste kaşd-ı şayd-ı cān itmek
revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 1). [nā-ḥaḳ yire]

Gerçi **nā-ḥaḳ yire** dökdüñ şanemā kanumuzu / Bir ḥarāmî gözüñe anı ḥelāl eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 9). [nā-ḥaḳ yire]

naḥl-i ‘ālem-ārā: I. Ālemi süsleyen fidan. II. Fidan gibi uzun ve ince vücutlu güzel, sevgili.

Ḳadd-i yāra Resmîyā kim serv kim ‘ar‘ar didi / Lîk **naḥl-i ‘ālem-ārādur** diyen hoş-ter didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 32). [naḥl-i ‘ālem-ārādur, -dur]

naḥl-i cihān-ārā: I. Cihanı süsleyen fidan. II. Fidan gibi uzun ve ince vücutlu sevgili.

Serv-ḳaddūñ 'āşıḳa **naḥl-i cihān-ārā** yiter / Hîç 'ar'ar bitmesün 'ālemde şimşād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 19). [naḥl-i cihān-ārā]

na'im-i vaşl: Kavuşma nimeti.

İrgür **na'im-i vaşluña** beni ki bî-ḥisāb / Çekdüm caḥīm-i fūrkatūñ içre 'azāb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 7). [na'im-i vaşluña, -uña]

nākil-i erbāb-ı dāniş: Anlatan, nakleden bilgi sahipleri.

Naḳl iderse **nākil-i erbāb-ı dāniş** ḥaşre dek / Biñde birinūñ dinilmez mā-cerāsı derdümūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 5). [nākil-i erbāb-ı dāniş]

naḳl eyle-: Anlatmak.

Naḳl eylerem ḥadîş-i lebūñ nūş-ı bādede / Meclisde lā-cerem ḥoş olur nuḳl-i şekkerî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 11). [naḳl eylerem, -rem]

naḳl it-: Nakletmek, anlatmak.

Naḳl iderse nākil-i erbāb-ı dāniş ḥaşre dek / Biñde birinūñ dinilmez mā-cerāsı derdümūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 5). [naḳl iderse, -erse]

naḳş-ı cihān: Dünyanın süsü, güzelliği.

Rūz u şeb zūlf ü ruḥuñ ḥaşreti-y-ile şanemā / Dîdeden **naḳş-ı cihān** oldı nihān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 10). [naḳş-ı cihān]

naḳş-ı māmī: Māmī'nin resmi. (Ünlü ressam Māmī'nin çizdiği resim).

Bir nazar şüretüñe beñzimez ey büt-i Çin / **Naḳş-ı Māmī-y-ile** şad-nüşa-i Erjeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 12). [naḳş-ı māmī-y-ile, -yile]

nāl: Kamış (âşığın gönlünün kamıştan yapılan ney gibi delik delik olması bağlamında).

Zūlfūñ ḡamıyla **nālını** sevdāyî gönölümūñ / Her gice şubḥ olunca nesīm-i şabāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 3). [nālını, -ini]

nālān it-: İnletmek.

Çeng-i ḡam-ıla ey niçenūñ ḳaddini büküp / Bezm-i belāda ney gibi **nālān ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 8). [nālān ider, -er]

nālān ol-: İnlemek.

Burdı gūşum çeng-i ğam ʔanbūrveş andan durur / Bezm-i ğamda Resmîyā ney gibi **nālān olduĝum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [nālān olduĝum, -duĝum]

nāle: İnleme, inilti, feryat.

Ser-i kūyında_işidüp **nāleñi** Resmî didi düst / Gelmedi bülbül anuñ bigi bu gülzāra daĝı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 13). [nāleñi, -ñi]

Nālesi kılsa āhına āheng / Cüş ider gūş iden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 13). [nālesi, -si]

Delinür baĝrı neyüñ **nālesi** eflāke irer / Daĝı āheng idemez āhuma feryād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 3). [nālesi, -si]

Ben neyem **nāle-y-ile** n'ola fiĝān eyler-isem / Yiridür ʔasret-ile baĝrumı ʔan eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 1). [nāle-y-ile, -yile]

Rāstî kılduñ muḥayyer **nālemi** 'uşşākdan / Bu nevā āhengine çün perde-dār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 7). [nālemi, -mi]

Nālemi işitdi dil-ber remz-ile didi ki hey / Āb-ı rüyuñ yok mı ḥalkā şerm-sār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 11). [nālemi, -mi]

Kim bezm-i ğamda **nālemi** kıldı sürüdvēş / Āhum duḥānı göklere irişdi düdvēş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 27). [nālemi, -mi]

ʔanı ol dem ki lebüñ ĝonce ruḥuñ lāle-y-idi / 'Āşıkuñ bülbülveş her dem işi **nāle-y-idi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 18). [nāle-y-idi, -yidi]

Āhum āvāzına āheng ideli **nālemden** / Şimdi bî-cān olup ey cān u cihān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 11). [nālemden, -mden]

nāle kııl-: İnlemek, acı ve üzüntü ifade eden sesler çıkarmak.

'Aceb mi **nāle kııla** kūh-ı ğamda çün Ferhād / Kişi ki ḥusrev-i şîrîn-dehenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 5). [nāle kııla, -a]

nāle ol-: Acı ve üzüntü nedeniyle inlemek.

Nāle olsa ney bigi ʔānūnuñ ey Resmî n'ola / Her nefes çün naĝme-i nāle nevādur 'āşıķa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 13). [nāle olsa, -sa]

nāle vü āh eyle-: İnlemek ve ah etmek, feryat etmek.

'Ālem odlara yana **nāle vü āh eylersem** / Saña ey düst ne ĝam āh baña ḥayf u dirīĝ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 11). [nāle vü āh eylersem, -rsem]

nāle vü feryād: İnleme ve feryat.

İñiler çarh-ı felek **nāle vü feryādumdan** / Ol semā-ķadre irişmediğı āhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 5). [nāle vü feryādumdan, -umdan]

nāliş: İnleme, inilti, feryat, nāle.

Hasretüñden **nālişüm** gūş eyleyen dir düstüm / Resmiyā bu itdüğün efğān elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 13). [nālişüm, -üm]

Çün cemālün dehr bağın hurrem eyler gül gibi / N'ola āfākı kılursa **nālişüm** bülbul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 2). [nālişüm, -üm]

nām: Ad, şan, şöhet.

Resmiyā yārūñ dehānı zülf ü resmin deftere / Yaz ciger kanıyla bilsünler ki anuñ **nāmıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 10). [nāmıdur, -ıdur]

namāz it-: Namaz kılmak.

Sücüd itdüķçe mihrāba seni yād itdüğüm budur / Huzūr-ı kalb olmazsa dürüst olmaz **namāz itmek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 4). [namāz itmek, -mek]

nām-ı sām: (Divan şiirinde kahramanlık sembolü olarak anılan efsānevî karakter) Sam'ın şanı, şöhet.

Nice Türk-i hadeng-endāzıdur çeşmün zamānında / Ki **nām-ı Sām** unıdıldı olup destān-ı Rüstem tem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 6). [nām-ı sām]

nām-ı şerif: Şerefli isim, mübarek nam.

Biri hulķıyla Hüseyin ü biri hüsniyle Hasan / Lık ikisinün dahı **nām-ı şerifi** Muşafā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 4). [nām-ı şerifi, -i]

nā-mihr-bān: Sevgisiz, muhabbetsiz, şefkatsiz.

Ol perī-peyker ki kaçdı şayd-ı cānumdur benüm / Māh-rūlar mihteri **nā-mihr-bānumdur** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 2). [nā-mihr-bānumdur, -umdur]

nāmūs: Hayā, iffet.

Yolumda 'ār-ıla **nāmūsı** terk itdüñ diyü hālķa / Beni bed-nām u rüsvā-yı cihān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 11). [nāmūsı, -ı]

nā-müselmān: Müslüman olmayan, kâfir.

Nā-müselmān rakībe uyalı sen / Ölmişem reşkden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 7). [nā-müselmān]

nār: 1. Ateş, od.

Ḥadd ü ḥaṭṭından su'āl itdüm lebinden luṭf-ıla / Dir semendür sebze de bu ol semender **nārda** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 4). [nārda, -da]

2. I. Ateş, od. II. Cehennem.

Mihrüñle beni koma firākuñda mu'azzeb / İmānı olan **nārda** qalmaz çü muḥalled (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 6). [nārda, -da]

3. I. Ateş, od. II. Ateş gibi yakan duygu.

Gül yüzüñsüz lāleveş ey gonce-leb her dem benüm / Dāğ urur sīnemde bağrumı yaqar **nār** intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 6). [nār,]

Ḥāk itdi hevā oda yaqub cismini luṭf it / Şu sep ki biraz diñlene ol **nāra** dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 8). [nāra, -a]

nār-ı hecr: Ayrılık ateşi, ayrılık acısı.

Rişte-i cānumı yaqdı **nār-ı hecrüñ** her gice / Şem'veş andan durur tā şubḥ sūzān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [nār-ı hecrüñ, -üñ]

nār-ı hevā: I. Aşk ateşi. II. Arzu, heves ateşi.

Ṭurfedür bu kim beni yaqduqça bu **nār-ı hevā** / Gözlerüm seyl-āb aqıdur līk ben ḥākisterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 3). [nār-ı hevā]

nār-ı hicrān: Ayrılık ateşi, ayrılık acısının ateşi.

Yaqub qarār u nāzı dilden bu **nār-ı hicrān** / Qamusı cān u dilde şabr u qarār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 1). [nār-ı hicrān]

Cānda belā-yı ḥasret dilde ğam-ı maḥabbet / Serde hevā-yı fūrkat sīnemde **nār-ı hicrān** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 6). [nār-ı hicrān]

Bülbül bigi 'aceb mi āh itsem ey gül-endām / Ḥūn itdi gonce bigi bağrumı **nār-ı hicrān** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 12). [nār-ı hicrān]

Yaqub qarār u nāzı dilden bu **nār-ı hicrān** / Qamusı cān u dilde şabr u qarār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 1). [nār-ı hicrān]

nār-ı 'ışk: Aşk ateşi.

Qılmağa envār-ı dil cān mülkini envār-ı 'ışk / Ḥüsn qandilin uyarmış nūr-ı Ḥakdan **nār-ı 'ışk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 14). [nār-ı 'ışk]

Düstüm yaqdı hevāñ-ıla beni bu **nār-ı 'ışk** / Ḥāk ider saçmazsa āb-ı luṭfuñ āḥir-kār-ı 'ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 1). [nār-ı 'ışk]

nārven: I. Nar ağacı. II. Sevgilinin boyu.

Müntehā kıddüñe Tübā dir-iken ‘ālī-naẓar / Nice teşbīh idem ey hūr anı ben **nārvene** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 8). [nārvene, -e]

Ol boyı serv ü **nārven** seyr idicek revân olup / Eşkûñ-ile ayağına eyle revân revānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 3). [nārven]

nās: İnsanlar, halk.

Hîç şahşuñ görmedüm şerrinden artuķ hayrını / Gerçi çoklar menfa‘at görür cihānda **nāsdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 6). [nāsdan, -dan]

naşīb al-: Nasiplenmek, faydalanmak.

Didüm almaz cān leb ü la‘lūñ nişābından naşīb / Didi kim geçmez zekāta la‘l ü mercān baħşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 11). [naşīb almaz, -maz]

naşīb degül: Kısmet değil.

Resmî degül çü vaşl-ı habībūñ saña naşīb / Nefrîn kılma tālî‘-i baħt u sitāreye (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 13). [naşīb degül]

naşīb ir-: Nasip olmak.

Nice kim şey‘ li‘llāh itdüm şehr-i ğamda ben ğarīb / İrmedi vaşluñ nişābından baña hergiz naşīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 22). [naşīb irmedi, -medi]

nāşihā: Ey nasihat eden, öğüt veren!

Düşme zülfüñ bendine diyü naşihat eyleme / Nāşihā dîvāneye sūd eylemez pend-i edīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [nāşihā]

naşihat eyle-: Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söz söylemek, öğüt vermek.

Düşme zülfüñ bendine diyü **naşihat eyleme** / Nāşihā dîvāneye sūd eylemez pend-i edīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [naşihat eyleme, -me]

naşūh: “Halis, samimi” anlamındaki kelime dilimizde “kesinlikle bozulmaması gereken tövbe” anlamındaki Nasuh tövbesi (Tevbe-i nasuh) söyleyişinde geçer.

İşbu mevsimde ki ‘ahd-i şād-kāmīdür dürüst / Tevbesini şırdı görse bu hoş-ayağı **naşūh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 6). [naşūh]

nā-tüvān: Kuvvetsiz, güçsüz, zayıf.

Niçe ki şordum-ısa devā derdüme lebūñ / Şāfī cevāb virmedi ben **nā-tüvāna** hīç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 8). [nā-tüvāna, -a]

nāy: Kamıştan yapılan, ön tarafında altı, arka tarafında bir deliği bulunan nefesli saz, ney.

Nüş it sem-ise şunduğı sāķī-i şeker-leb / Güş it ne-y-ise nağme-i kânün u def ü **nāy** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 8). [nāy]

nāz: Edalı tavır, cilve.

Ehl-i niyāza **nāzuñı** az itme luţf kıl / Kim nāz-ı nāzenīn olur ey şiveger lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 7). [nāzuñı, -uñı]

Nāzüklüğün görüñ benüm ol nāzenīnümūñ / Kim ğayra **nāzı** az u çok ehl-i niyāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 4). [nāzı, -ı]

Ehl-i niyāza **nāz** ko ğırre olma hüsne kim / Vaķt ola diyeler bu da bir dil-sitān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 3). [nāz]

Nitekim saña ‘ādetdür niyāz ehline nāz itmek / Baña hem hū durur bir **nāza** biñ dürlü niyāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 2). [nāza, -a]

Nāz-ıla öldürmege beni niyāzumsa sebeb / Vāzgeldüm nāzenīnüm vir emān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 9). [nāz-ıla, -ıla]

Nāz-ıla ğamzeñ süzüp ğunc u delāl itmek neden / Şol kara kaşuñ çatup göñlüm melāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 3). [nāz-ıla, -ıla]

Yakup qarār u **nāzı** dilden bu nār-ı hicrān / Kamusı cān u dilde şabr u qarār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 1). [nāzı, -ı]

nāz eyle-: Nazlanmak.

Ben niyāz arturduğum **nāz eyledükçe** sen bu kim / Hāmd-hūān iden gedāyı şehirüñ in‘āmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 5). [nāz eyledükçe, -dükçe]

İñende ‘āşıkā **nāz eyleme** bugün yarın / Güzelligüñ geçicek hüsnuñ i‘tibārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 13). [nāz eyleme, -me]

nāz it-: Naz etmek, nazlanmak.

Şeytānlığ idüpdür yine beñzer ki hasūd āh / Bakmaz yüzüme **nāz ider** ol gözleri fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 12). [nāz ider, -er]

Ey şāh-ı hüsñ iñen daħı **nāz itme** ‘āşıkā / Maġrūr olma hüsnuñe yokdur aña şebāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 13). [nāz itme, -me]

Nitekim saña ‘âdetdür niyâz ehline **nâz etmek** / Baña hem hû durur bir nâza biñ dürlü niyâz etmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 1). [nâz etmek, -mek]

naẓar: Bakış, bakma, göz atma.

Qıl teraḥḥum **naẓarın** Resmî-i üftâdeye kim / Sen degül cevri cihân dahı qılur aña şehâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 11). [naẓarın, -ın]

Naẓardan dūr idüp cānā ḥıramān kâmetüñ serden / Gözüm yaşını cū bigi revān etmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 5). [naẓardan, -dan]

Mihr ü meh zerrece gelmez gözüme saña **naẓar** / Bî-naẓar şanma beni ehl-i naẓardan geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 11). [naẓar]

Göñül evvel **naẓarda** ḥod gözüñ âline ilindi / Murâduñ cān-ısa cānā anı da saña al indi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 1). [naẓarda, -da]

naẓar it-: 1. Bakmak.

Naẓar iden ruḥuna seyr-i gülistānı n’ider / İrişen kâmetüñe serv-i ḥıramānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 1). [naẓar iden, -en]

2. Lütuf ve keremle bakmak.

Geldüm eşigüñe yüz ‘özü-ile urdum yire yüz / **Naẓar itseñ** n’ola ben bendeye sulṭān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 44). [naẓar itseñ, -señ]

naẓar kııl-: Bakmak, dikkat etmek; ihsanda bulunmak, ilgilenmek, yardım etmek.

Niçe kim ḥālūme raḥm eyle **naẓar kııl** dir-idüm / ‘Āşıkuñ almağıl āhını ḥazer kııl dir-idüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 9). [naẓar kııl]

2. Bakmak.

Cānumı mest itdi la’li şevkı bî-şahbā benüm / Ḥālūme **kılmaz naẓar** ol gözleri şehlā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 28). [naẓar kıılmaz, -maz]

nāzenīn: I. İnce yapılı, narin. II. Nazlı sevgili.

Nāzüklüğün görüñ benüm ol **nāzenīnümüñ** / Kim ğayra nāzı az u çok ehl-i niyāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 3). [nāzenīnümüñ, -ümüñ]

Nāz-ıla öldürmege beni niyāzumsa sebeb / Vāzgeldüm **nāzenīnüm** vir emān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 10). [nāzenīnüm, -üm]

Her şā’irüñ ki hem-demi bir **nāzenīn** ola / Şi’rāya ire şi’ri kamudan güzīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 1). [nāzenīn]

nāz-ı firāvān: Çok aşırı naz, cilve.

Dağı ‘uşşākına bu şimdiki maḥbūblaruñ / Kıldığı şive-y-ile **nāz-ı firāvānına** yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 14). [nāz-ı firāvānına, -ına]

nāz-ı nāzenîn: Nazlı, narin sevgilinin işvesi, cilvesi.

Ehl-i niyāza nāzuñı az itme luṭf kıl / Kim **nāz-ı nāzenîn** olur ey şiveger lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 8). [nāz-ı nāzenîn]

naẓîr: Eş, benzer.

Sen meh-liḳāya mihr-i münîr ola mı **naẓîr** / Kim bu felek getürmedi mişlūñ cihāna hiç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 5). [naẓîr]

naẓm: Vezinli, kafiyele söz dizisi, şiir.

Çün mülk-i suḥan **naẓmuñ-ıla** tutdı niẓāmı / Bes saña gerek şadr-ı belāḡat ola mesned (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 13). [naẓmuñ-ıla, -uñıla]

Resmî işidüp **naẓmuñı** ervāḥ-ı muḳaddes / Dirler dem-i ‘İsādan olupdur bu mü’eyyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 11). [naẓmuñı, -uñı]

İrdi kemāle **naẓmla** Resmî ki şu bigi / Her kāmîlūñ sözine dilinden cevāb aḡar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 13). [naẓmla, -la]

Cān gūşına çü Resmî sözūñ gūşvārdur / Tutmazsa **naẓmuña** n’ola degme ḳulaḳ ḳulaḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 10). [naẓmuña, -uña]

Resmî işidüp **naẓmuñı** erbāb-ı ma’ānî / Dirler ki bu resme_olsa suḥanverler olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 13). [naẓmuñı, -uñı]

Nesr ider **naẓm** cevāhirlerini yollaruña / N’ola şāhum yoḡ-ısa Resmî ḳuluñ sîm ü zeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 11). [naẓm]

naẓm it-: Vezin ve kafiye ile manzum olarak yazmak veya söylemek.

Dişlerūñ vaşfını **naẓm ideli** Resmî şanemā / Ter düşer sözleri bu çeşm-i dūr-efşān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 13). [naẓm ideli, -eli]

naẓm-ı güher-bār: I. Gevher yağdıran, cevher yüklü olan şiir. II. Çok kıymetli olan şiir.

Dürr dişūñ vaşfında_işitsün **naẓm-ı güher-bārumı** / Gūşvārı gūşına lü’lü’-i şeh-vār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 11). [naẓm-ı güher-bārumı, -umı]

naẓm-ı lü'lü'-i hoş-âb: Parlak inci dizisi.

Mâ-cerâ-yı çeşmümi yazdukça Resmî deftere / Neşr olur hâmem dilinden **naẓm-ı lü'lü'-i hoş-âb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 16). [naẓm-ı lü'lü'-i hoş-âb]

nâzûk ü ter: Nazik, narin ve taze.

Cennetde gerçi **nâzûk ü ter** mîveler biter / Bâğ-ı ruhuñda dahı hezâr ol kadar biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 1). [nâzûk ü ter]

nâzûk-furşat: Hoş, güzel fırsat, zaman.

Nice **nâzûk-furşat-idi** 'işret ü faşl-ı bahâr / Bâd-ı hüzn-ile huzân olup zemistân olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 3). [nâzûk-furşat-idi, -idi]

nâzûklüğ: Nazik olma durumu, incelik, zariflik.

Nâzûklüğün görüñ benüm ol nâzenînumuñ / Kim gayra nâzı az u çok ehl-i niyâzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 3). [nâzûklüğün, -in]

ne: 1. Nasıl.

Ṭübâ-mişâl 'arşa şalar sâyesin müdâm / Qaddûñ 'aceb **ne** serv-i kıyâmet kıyâmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 10). [ne]

Muhibbe gerçi gerek şabrı ihtiyâr itmek / Velî **ne** şabr ide çün elden ihtiyârı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 6). [ne]

Ne mihr-i şubh-ı sa'âdet durur yüzüñ ey meh / Ki 'aksi her gün anuñ tāk-ı âsumâna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 3). [ne]

Olur Mesîh bigi pîr-i çarh-ı çârümde / **Ne** rûh kim bedeninden ol âsitâna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 8). [ne]

Gözlerüñ **ne** sihr ider kim cānumı kılup nişân / Tîri[ni] pinhân urur tutar kemānı âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 9). [ne]

Ne murğdur raķîb ki medhüñden ura dem / Bûlbüllenür gelüp güle kuzgun be baķ be baķ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 11). [ne]

Ne hoş-muşâhib oldu raķîb-ile ol perî / İnsāna üns ola mî-y-ıdı Ehrimen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 13). [ne]

Sensüz[in] ben **ne** zindegānî kalam / Cānsuz olmaz beden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 13). [ne]

Eyyûb gibi hecri **ne** gam öldürür-ise / Vaşlı dem-i 'İsā gibi kılur yine ihyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [ne]

Rāz-ı dehānuñı dile şorar bu cānı gör / Dīvāneden **ne** lu‘b-ıla pinhān haber çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 4). [ne]

Bu **ne** t̤ālî‘dür dirîgā bir nefes cāndan beni / Miḥnet-ābād cihān içinde dil-şād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 7). [ne]

Çatıre-i k̤ulz̤üm-i feyz̤üñ **ne** muḥîṭ oldu ki_anuñ / Kemter̤in reşhasıdur māye-i ‘ummān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 27). [ne]

Şikeste Resmîyi dūr eyleme kapuñdan kim / **Ne** murğ-zār ola ol yir ki murğ-zārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 12). [ne]

Ne mihr-i ‘ālem-ārādur izinüñ zerre-i ḥāki / Ki ḥurşîd-i cihān-tābı anuñla rüşenā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 7). [ne]

Hecründe dil nice taleb-i vuşlat itmesün / Haste **ne** cān-ıla heves-i şıḥḥat itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 2). [ne]

Ḳaddüñ **ne** kıyāmet durur ey dil-ber-i fettān / Kim gelse kıyāma koparur maḥşer-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 5). [ne]

Zülfüñ **ne** hümādur ki şehā gün yüzüñ üzre / Her lahza şalar sāye açup şeh-per-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 7). [ne]

2. Hangi.

Didüm ḥaṭuñ **ne** āb-ıla neşv ü nemā bulur / Didi bu sebzezārda dāyim gül-āb akar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 3). [ne]

3. Bazı kelimelerle kullanıldığında bunlara aşırılık anlamı katar ve kelimenin anlamına göre şaşma, yakınma, memnuniyet, beğenme, takdir vb. ifade eder. Bu anlamda "ne kadar"ın kısaltılmış şekli olup tekrar edilerek de kullanılır.

Resmî **ne** bî-uşûl şecerdür ‘adū kim / Çatı‘ eyledükçe fer‘ini daḥı beter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 13). [ne]

Di guşşa kışşasın ḳo bu eş‘ārı Resmîyā / Bir bir ḥikāyet eyle **ne** ḥoş-dāstān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 18). [ne]

Hey **ne** kanlar dökdi nā-ḥaḳ yire ḥunî ḡamzesi / Kim ola ḳurtara anuñ cān elinden el-ḡıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 9). [ne]

Ne rāḥ-ı rāḥat-efzādur lebüñ kim / Virür rüḥa şafālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 5). [ne]

Ne bālā serv-i dil-cūdur boyuñ kim / Virür bār-ı belālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 11). [ne]

Yüzüñ nūrıyla olmışken cemāl-i ‘ālemüñ rüşen / **Ne** zālimdür şaçar zulmet şaçuñ kılur nihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 8). [ne, -üñ]

Zülfüñ **ne** şāh-bāz-ı siyeh-per durur kim ol / Ruḥsāruñ āteşinüñ olupdur semenderi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 7). [ne]

Mey-ḥāne kūşesindeki ḥalvet-nişin ola / **Ne** āl ider görüñ baña çarḥ-ı kebūdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 26). [ne]

Göñlüm āşüfte kılan gör nice dil-bercik olur / **Ne** yüzi gül lebi mül ğamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 2). [ne]

Dil ü cān dāne döküp dāma çekebilse idüm / Allāh Allāh **ne** hümā-sāye kebütercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 4). [ne]

4. Bir şey, herhangi bir şey, her ne.

Geh düst ğuşşasın çekerem geh ‘adū ğamın / Ḥaḫdan **ne** gelse kul başına ḥayr u şer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 8). [ne]

Nüş it sem-ise şunduğı sākī-i şeker-leb / Güş it **ne-y-ise** nağme-i kânün u def ü nāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 8). [ne-y-ise, -yise]

5. Önüne geldiği kelimeyi olumsuzlayan, onların gereksizliğini ve yokluğunu bildiren kelimedir.

Bu ḥadd ü zülf ü ḫaddi temāşā kılanlara / **Ne** yāsemīn ü sünbül ü serv-i çemen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 6). [ne]

Bir kimsenüñ ki sen olasın ‘ömr-i ḥāşılı / ‘Ālemde aña daḥı **ne** derd ü miḥen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 12). [ne]

Vaşf-ı ‘ıyş u nüş-ı cām itsem ‘aceb mi Resmîyā / Çünkü zikrū’l-‘ıyş nışfu’l-‘ıyşdur pes **ne** ḫalem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 14). [ne]

6. Hangi şey.

Olduñ-ısa mürīd **ne** dir pīrūñ añlağıl / Şeyḥī ḫo ḥān-ḫāhı ḥarābāta ḫaşd kıl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 33). [ne]

Bilmezem ben **ne** sezā baḫtum k’anadan toğalı / Hīç fark olmaz günüm dünden düğünüm yasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 7). [ne]

ne ‘aceb: 1. Tuhaf mı, şaşılır mı?

Cāna ḫaşd eylese ebrūñ-ıla ğamzeñ **ne ‘aceb** / Hoş kemānı var iderse n’ola ḫurbāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 11). [ne ‘aceb]

2. Ne acayip, nasıl bir, ne denli.

Cānā bu ḥūnī ğamze nice cān-sitān-imiş / İnsāna rahmı yok **ne ‘aceb** bī-emān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 2). [ne ‘aceb]

ne bile: Ne bilsin, nasıl bilebilir, bilemez.

Her bü'l-heves **ne bile** hevā-dārlığını / Kim bī-ḥaḳīkatūn yine meyli mecāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 7). [ne bile]

ne bulur: "Eline ne geçti" anlamında bir sitem sözü.

Çeşm-i ğaret-gerūn göñül mülkin / **Ne bulur** yıkmadan behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 4). [ne bulur]

ne çäre: Elden ne gelir.

Ne çäre Resmîye senden ḥimāyet olmazsa / Ne kıla bende şehinden ‘ināyet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 13). [ne çäre]

ne çäre kılam: Elden ne gelir, çaresizim.

Bī-vefāsın çü sen behey cānum / **Ne kılam çäre** ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 2). [ne çäre kılam]

ne deñlü: Ne kadar.

Belā vü miḥnet-i ‘ışkuñsuz olmazam rāḥat / **Ne deñlü** hoşluğ ola başda devlet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 10). [ne deñlü]

ne ğam: I. Gam değil, kederlenme, üzölmeye gerek yok. II. Boş ver.

Öldürürse beni bu derd-ile vā-ḥayf u dirīg / Saña ey düst **ne ğam** āh baña ḥayf u dirīg (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 4). [ne ğam]

Yoğ olur-ısa yoluñda bu kamu varluğum / Saña ey düst **ne ğam** āh baña ḥayf u dirīg (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 8). [ne ğam]

‘Ālem odlara yana nāle vü āh eylersem / Saña ey düst **ne ğam** āh baña ḥayf u dirīg (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 12). [ne ğam]

Ben gerek cān vireyin terk-i cihān eyleyeyin / Saña ey düst **ne ğam** āh baña ḥayf u dirīg (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 16). [ne ğam]

ne ḥācet: Ne gereği var, lüzum yok.

Yüzüñ mışbāḥ şuyına **ne ḥācet** ḥüccet ü bürhān / Degöl lāzım ki ideler delil-ile beyān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 11). [ne ḥācet]

ne hoş: Ne hoş, ne güzel.

Dīvāna yazdı Resmî lebûñ vaşfını **ne hoş** / ‘Âkıl hayâlin itmeye dīvâneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 13). [ne hoş]

Cân-ıla nûş-ı mül **ne hoşdur** / Bî-zaḥmet-i ḥār-ı gül ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 1). [ne hoşdur, -dur]

Cân-ıla nûş-ı mül ne hoşdur / Bî-zaḥmet-i ḥār-ı gül **ne hoşdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 2). [ne hoşdur, -dur]

Dir kâmetümi gören yaşumda / Seyl-âb-ı revâne yol **ne hoşdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 6). [ne hoşdur, -dur]

Ḥaddûñ ne ter ü lebûñ ne şîrîn / Bu anca laṭîf ol **ne hoşdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 8). [ne hoşdur, -dur]

Resmîye Bārî kıla devlet / Ola eşigüñde kul **ne hoşdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 10). [ne hoşdur, -dur]

Zülfüñ-ile bende çek beni kim / Dīvāneye bend ü gül **ne hoşdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 4). [ne hoşdur, -dur]

ne kadar: Ne ölçüde, aşırılık anlatır, çok, aşırı derecede.

Gözine hem-ser olamazsın eyâ cādū-yı dehr / **Ne kadar** sihr bilürseñ okı nîreng getür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 10). [ne kadar]

ne ki: Ne var ki.

Çünkü sarây-ı dilde konuğdur sürür u ğam / Hoş gör rızâ-y-ıla **ne ki** mihmân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 34). [ne ki]

ne kıla: Ne yapsın, çaresiz.

Ne çâre Resmîye senden ḥimāyet olmazsa / **Ne kıla** bende şehinden ’ināyet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 14). [ne kıla]

ne kılam: Ne yapayım, çaresizim.

Bî-vefâsın çü sen behey kâfir / **Ne kılam** çâre ben behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 2). [ne kılam]

Bî-vefâsın çü sen behey cānum / **Ne kılam** çâre ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 2). [ne kılam]

ne kim: Ne kadar kişi.

Ėayret it ey dil cihānda yārı bul aĖyārı ęo / Yārdan Ėayrı **ne kim** ‘ālemde var aĖyār-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 8). [ne kim]

ne lâzım: Lazım değil, gerek yok.

Nięe kez seni baňa yār ola řandım řınadım / Ėünkü olmaduň **ne lâzım** imtiĖhān řımden girü
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 12). [ne lâzım]

ne resme: Nasıl, ne suretle.

Resmî řikāyet itme felekden ki her zamān / Ėaędan **ne resme** kim ine fermān ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 36). [ne resme]

ne şirîn: Ne kadar tatlı.

Ėaddüň ne ter ü lebüň **ne řirîn** / Bu anca laťif ol ne Ėořdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45,
Mısra 7). [ne şirîn]

ne ter: Ne kadar taze.

Ėaddüň **ne ter** ü lebüň ne řirîn / Bu anca laťif ol ne Ėořdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45,
Mısra 7). [ne ter]

ne var: Ne olur, ne ęıkar?

Bir řeb didüm ey řuĖ **ne var** sîneňi aęsaň / Didi yaramazdur gice āyineye baęmaę (Bursalı
Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 1). [ne var]

ne yüzden: Neden, niçin.

Kāfir olmaz Ėünkü bu āb-ı der-i Ėuld-ı berîn / Pes **ne yüzden** ol raķıbüň meskeni bu derdedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 10). [ne yüzden]

nebāt: şeker elde edilen bitki.

Gül-gün ruĖuň leťāfeti ķomadı gülde reng / řirîn lebüň Ėalāveti ķıldı **nebātı** māt (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 8). [nebātı, -ı]

nedür: 1. Nedir, nasıldır?

Didüm **nedür** bu zülf ü ruĖ ey mihr-i māh-rū / Didi ki sünbül ü semen ü řubĖ u řāmdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 11). [nedür]

Mübtelāňam nięe demdür raĖm idüp bir gün baňa / Dimedüň Ėālüň **nedür** ey mübtelāsı
derdümüň (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 12). [nedür]

Didi dil n' olur var ey bî-çāre **nedür** aña hāl / Didüm āhîr cān-ısa maḳṣūd-ı nāzuñdan me'āl
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 23). [nedür]

2. Nedir, gereksizdir, önemsizdir.

Nedür sensüz ten-i bî-cān-ısam cānā bi-ḥamdillāh / Ki olmışdur enīs endūh u ğam ğam-ḥ'ār u
hem-dem dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 11). [nedür]

Ser terk iden muḥibbe muḥibbüm dimiş ḥabīb / Bu söze söz **nedür** daḥı şükrāneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 12). [nedür]

nedür ki: Ne önemi var?

Zıkr-i lebūñle cān u dehenden cülāb aḳar / Yok yok **nedür** cülāb **ki** ter ḳand-i nāb aḳar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 2). [nedür ki]

nedür kim: Nedir ki, ne önemi var?

Yolumda terk-i cān itmez dimişsin Resmîyi cānā / **Nedür** cānān-içün cān **kim** dirîğ eyleyeler
anı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 14). [nedür kim]

nef': Yarar, fayda.

Her ne kim zūlmetde āb-ı zindeġiden feyz olur / Baña ol **nef'i** virür her gicede cām-ı şarāb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 12). [nef'i, -i]

nefes: 1. Nefes, soluk.

Dem-i 'İsā gibi cān-baḥş ola Resmî **nefesüñ** / Hem-nefes olur-iseñ bir nefes ol muḥyî-deme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 13). [nefesüñ, -üñ]

2. Esinti, rüzgar.

Cān meşāmmını yine ḳıldı mu'atṭar **nefesi** / 'Anberîn zūlfüñe uğradı meger bād-ı şabā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 9). [nefesi]

nefḥ-i 'İsīveş: Hz. İsâ'nın ölülere can veren nefesi gibi.

Añsam ol muḥyî-i devrānuñ leb-i cān-baḥşını / **Nefḥ-i 'İsīveş** sözüm emvātı ihyālandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 10). [nefḥ-i 'İsīveş]

nefir-i ğam: Gam, keder borusu. (Boru şeklindeki nefesli mûsikî âleti).

'Aceb mi 'arız-ı ḥayl-i emîr-i 'ışḳ olsam / Elümdedür çü **nefir-i ğam** u livā-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 8). [nefir-i ğam]

nefrîn: Lanet okuma, beddua etme, ilenme, beddua, lanet.

Nefrîn ise sezâ sözine âferîn ola / Şi‘rinde luţf ola mı göñül kim hazîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 3). [nefrîn]

nefrîn kııl-: Lanet okumak, beddua etmek.

Resmî degül çü vaşl-ı habîbüñ saña naşîb / Nefrîn kıılma tâli‘-i baht u sitâreye (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 14). [nefrîn kıılma, -ma]

nefs: Arzu, heves gibi zaafların merkezi.

Bir yaña **nefsüm** hevâsı bir yaña aġvâ-yı hulķ / ‘Ayn-ı ‘işyân olmışam nisyân-ıla vesvâsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 9). [nefsüm, -üm]

neler: Çok şeyler, birçok şey.

Cānum **neler** çeker bu dil-i pür-belāya şor / Dermāndeler hikāyetini mübtelāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 1). [neler]

Kimde kim sevdâ-yı ‘ışkuñdan eşer var ey şanem / Kim bilür anuñ derûnında **neler** var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 2). [neler]

neler çek-: Zorluklar yaşamak. (Çok sıkıntı ve eziyet çekmek anlamında).

Ahvālümü yārenlerüm ol yāra dimişler / Hecrûñde **neler çekdi** o bî-çāre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 2). [neler çekdi, -di]

Her kim hevâ-yı zülfüñ-ile derd-i ser çeker / Ancak Hüdâ bilür ki o miskîn **neler çeker** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 2). [neler çeker, -er]

nem: 1. Hafif ıslaklık, hafif yaşlık, gözyaşı.

Bir dem baña yār olmadı hem-dem n’ideyin düst / Pürdür bu gözüm hem **nem** ü hem dem n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [nem]

Hem-nefes sensüz baña ġam şimdi mi olduġı var / Her nefes pürdür gözüm **nem** şimdi mi olduġı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 2). [nem]

Dilde ġam cānda elem dîdede **nem** serde hevâ / Beni hāk itdi göreyin kim oda yana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 11). [nem]

Çaşuñ-ıla dehenüñ şevķı içündür şanemâ / Çeşm-i nem-ġinümüñ aġladuġı bes daġı **neme** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 8). [neme, -e]

Dem olur tîr-i ġamuñ cān u dile hem-dem idi / Fürkatüñden bu gözüm hem dem idi hem **nem-idi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 14). [nem-idi, -idi]

2. I. Hafif ıslaklık, hafif yaşlık, çiğ. II. Gözyaşı.

Haṭuñ ḥaddüñde eşkümden n'ola neşv ü nemā bulsa / Ki olur şubḥ-dem tāze çemen itdükde şebnem **nem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 10). [nem]

nemek: Tuz.

Luṭf-ıla ḥande_ider leb-i şîrîn yārümün / Ya'nî **nemek** şaçar yüregümdeki yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 8). [nemek]

nergis: 1. I. Beyaz veya sarı çiçekli süs bitkisi. II. Sevgilinin gözü.

Nergis gözüñ ḥayâlle içer mey kadeḥ kadeḥ / Mest oluban şaçar çemene zer varak varak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 5). [nergis]

Lâle bigi nüş eyle mül it çihreñi gül-gün / **Nergis** gibi maḥmûr u ḥarâb olma özüñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 6). [nergis]

2. Beyaz veya sarı çiçekli süs bitkisi.

Ḳaddüñe nisbet iden servi degül rāst-naẓar / Gözüñe beñzedenün **nergisi** yokdur başarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 8). [nergisi, -i]

nergis-i mestân: Baygın, mahmur göz.

Mey-gün lebün şafası-y-ıla nüş idüp müdām / Mest ü ḥarâb u **nergis-i mestānuñam** senün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 8). [nergis-i mestānuñam, -uñam]

nergis-i şehlâ: Şehla göz, güzellik unsuru kabul edilen hafif şaşı göz.

Bu dil-i şeydâ o bâğa bülbül-i gūyâ yiter / Gülşen-i ḥüsnünde çeşmün **nergis-i şehlâ** yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 18). [nergis-i şehlâ]

nerm eyle-: Yumuşatmak, yumuşak hale getirmek.

Āheni **nerm eyler** āhum āteşi bu tūrfedür / Saḥt ider gönlüñi sineñ sengi ḥarālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 11). [nerm eyler, -r]

nerm it-: Yumuşatmak.

Āheni **nerm itdi** āhum odı germ itmez seni / Āh kim sengin-dil-imişsin ḥacervār ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 11). [nerm itdi, -di]

nesh ol-: Hükmü ortadan kalkmak.

Çün muḥakkak **nesh olısdur** ğubār-ı ḥaṭṭ-ı yār / Gönlümün āyīnesin ey Resmî gerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 13). [nesh olısdur, -ısdur]

nesīm: Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgar.

Rāzımı gülzāra iletürse **nesīm** şubḥ-dem / Ey yüzi gül zār olur bülbul bigi gül zārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 3). [nesīm]

nesīm-i şabā: Sabah esen, hoş ve latif rüzgar.

Zülfün ğamıyla nâlini sevdâyî gönülümün / Her gice şubḥ olunca **nesīm-i şabāya** sor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 4). [nesīm-i şabāya, -ya]

nesīm-i şubḥ: Sabah hafif hafif esen hoş rüzgar.

Zülfine uğradı meger irdi **nesīm-i şubḥ** / Ki āfāka tıldı rāyiḥa-i misk ü 'anberi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 3). [nesīm-i şubḥ]

nesl-i ādem: Hz. Âdem'in soyu; insanoğlu.

Bu şıfatda gördüğü yok kimse **nesl-i ādemi** / Key görüñ ol mäh-ı hūrîveş perî-zād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 9). [nesl-i ādemi, -i]

nesr it-: Yaymak, saçmak.

Nesr ider nazm cevāhirlerini yollaruñ / N'ola şāhum yoğ-ısa Resmî kuluñ sîm ü zeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 11). [nesr ider, -er]

neşr ol-: Yaymak, dağıtmak, saçmak.

Mā-cerā-yı çeşmümi yazdukça Resmî deftere / **Neşr olur** hāmem dilinden nazm-ı lü'lü'-i hoş-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 16). [neşr olur, -ur]

nesteren: Yaban gülü, ağustos gülü, nesrin.

Göreliden gözüm ol dil-ber-i nāzük-bedeni / Meyl kılmaz göre göz yāsemen ü **nestereni** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 2). [nestereni, -i]

neşv ü nemā bul-: Gelişip büyümek.

Ḥaṭuñ ḥaddüñde eşkümden n'ola **neşv ü nemā bulsa** / Ki olur şubḥ-dem tāze çemen itdükde şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 9). [neşv ü nemā bulsa, -sa]

Didüm ḥaṭuñ ne āb-ıla **neşv ü nemā bulur** / Didi bu sebzēārda dāyim gül-āb aḫar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 3). [neşv ü nemā bulur, -ur]

neşv ü nemā vir-: Büyütmek ve geliştirmek.

Ağlasam gelse ḥaṭuñ ṭaīn mıdur ey serv-i revān / Ki viren neşv ü nemā āb-ı revāndur çemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 10). [neşv ü nemā viren, -en]

nevā: 1. Nağme, ahenk, ses.

Nāle olsa ney bigi kânūnuñ ey Resmî n'ola / Her nefes çün nağme-i nāle **nevādur** 'āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 14). [nevādur, -dur]

Çengüñe kânūnuñ al ey muṭrib-i zühre-cebîn / Perde-i 'uşşāka dem-sāz it **nevāñı** zîr ü bem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 4). [nevāñı, -ñı]

2. Nasip, behre.

'Uşşāka Resmîyā ğam-ı dildür **nevā** hemîn / Minnet Hāka ki çün degülüz bî-nevā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 9). [nevā]

nevā: Mûsikîmizde uşşak dörtlüsüne rast beşlisi ilâvesiyle meydana gelen basit makam.

Birinüñ kûçek dehânında muḥayyer ins ü cān / Birinüñ 'uşşāka irer bûseliginden **nevā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 16). [nevā]

Rāstî kılduñ muḥayyer nālemi 'uşşākdan / Bu **nevā** āhengine çün perde-dār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 8). [nevā]

nevāya başla-: I. Nağmeye, ahenge başlamak II. Şarkı söylemek.

Muṭrib **nevāya başla** ki virür şafā-yı rûḥ / Dil-süz-ı sāzuñ-ıla hoş-elhānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 9). [nevāya başla]

nevā-yı firāk: Ayrılığın nağmesi.

Nevā-yı nāle-i 'ışkı nice nühüft idem / Ki kıldı rāst-muḥayyer beni **nevā-yı firāk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 6). [nevā-yı firāk]

nevā-yı nāle-i 'ışk: Aşk iniltisinin nağmesi.

Nevā-yı nāle-i 'ışkı nice nühüft idem / Ki kıldı rāst-muḥayyer beni nevā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 5). [nevā-yı nāle-i 'ışkı, -ı]

nev-bahār: İlkbahar.

Şun mül-i gül-fām sākî **nev-bahār** eyyāmıdır / Kıl terennüm muṭribā 'ıyş u şafā hengāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 1). [nev-bahār]

nev-cevān: Genç sevgili.

Sen **nev-cevāna** ben nice cān virmeyem şehā / Kim göricek yüzüñi dil-i şeyḥ u şāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 5). [nev-cevāna, -a]

nevmîd-i 'ışk: Ümitsiz aşk.

Yok yire 'ahdünde şāhā kimse bî-dād olmasun / Eyledi **nevmîd-i 'ışkuñ** derdi dermāndan
beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 26). [nevmîd-i 'ışkuñ, -uñ]

nev-rûz: İlkbaharın başlangıcı.

Şimdi ki bahār oldı vü **nev-rûz** u dil-efrûz / 'Iyş it ki geçer fırsat olur şoñra işüñ vay (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 3). [nev-rûz]

ney: Kamıştan yapılan, ön tarafında altı, arka tarafında bir deliği bulunan nefesli saz.

Sākiyā vaqt-i şafādur mey-i gül-reng getir / Muṭribā ṭur **ney** ü kânûn u def ü çeng getir
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 2). [ney]

Delinür bağı **neyüñ** nālesi eflāke irer / Daḥı āheng idemez āhuma feryād idicek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 3). [neyüñ, -üñ]

Burdı gūşum çeng-i ğam ṭanbūrveş andan durur / Bezm-i ğamda Resmiyā **ney** gibi nālān
olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [ney]

Çeng-i ğam-ıla ey niçenüñ kaddini büküp / Bezm-i belāda **ney** gibi nālān ider felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 8). [ney]

Resmiyā kânûn idindi çün cefā resmini düst / **Ney** bigi kıl sen daḥı āh u fiğān şimden girü
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 18). [ney]

Nāle olsa **ney** bigi kânūnuñ ey Resmî n'ola / Her nefes çün nağme-i nāle nevādur 'āşığa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 13). [ney]

Ey gönül ol mehüñ eger mihrine bağladuñsa bil / **Ney** gibi bağıruñı delüp çarḥa irür fiğānuñı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 2). [ney]

Ben **neyem** nāle-y-ile n'ola fiğān eyler-isem / Yiridür ḥasret-ile bağırumı kan eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 1). [neyem, -em]

Neydügüm bezm-i belā içre benüm **neyden** işit / Ki iñiler āh-ıla āheng ider efgānumuza
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 9). [neyden, -den]

neydügü: Ne olduğu, ne yaptığı.

Neydügüm bezm-i belā içre benüm neyden işit / Ki iñiler āh-ıla āheng ider efgānumuza
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 9). [neydügüm]

Bezm-i belāda **neydügüñi** Resmiyā senüñ / Kânûn-ı 'ışka pā-zede deyyār olan bilür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 13). [neydügüñi]

ne-y-içün: Niçin, neden, hangi sebeple?

Gönlümi zülfüñ dehānuñdan **ne-y-içün** men' ider / Kim meges-rān-ıla şekkerden ırağ olmaz meges (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 9). [ne-y-içün]

n'eyledüm: Ne yaptım; başa gelen olayın sebebinin bilinmediğini ifade eden bir söz.

Göricek yüz çevirür ben kulu şāhum niye ki / **N'eyledüm** bilse-y-idüm bār-ı günāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 2). [n'eyledüm, -düm]

n'eyler: 1. Ne yapsın, ne etsin.

Geyüp 'ışkuñ libāsın **n'eyler** ağıyar / Ki Ka'be örtüsü ite çul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 7). [n'eyler]

Ruħuñ mihri hayāl-i zülfüñ-ile dilde **n'eyler** kim / Şeb-i tār-ile bir yirde hōd olmaz rüz-ı nūrānî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 7). [n'eyler]

2. Ne eder, ne yapabilir.

Ben tūrurken kūyuña **n'eyler** gelüp zāğ-ı rakīb / Gülsitān içre muķīm olmağa çün bülbul yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 5). [n'eyler]

n'eylerem: Neylerim, ne yapayım.

N'eylerem gülşeni yüzüñ var-iken kim ola kim / Koya dīdārı ide ravza-i Rıdvāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 9). [n'eylerem]

N'eylerem cān u cihānı baña cānānum gerek / 'Aynına almaz bihişt-i heşti dīdār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 3). [n'eylerem]

n'eylesün: Ne eylesin, ne yapsın.

Mesken iden ser-i kūyuñda görüp dīdāruñ / **N'eylesün** hūrīyi vü ravza-i Rıdvānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 10). [n'eylesün]

n'eyleyin: Neyleyim, ne yapayım, elden ne gelir.

Gitmeden sen daħı dil-ḥaste-y-idi Resmī velī / **N'eyleyin** göklere irişdi fiğān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 14). [n'eyleyin]

ney-şeker: Şeker kamışı.

Şīrīn lebūñ hayālīne her kanda ağlasam / Sebze yirine uçdan uca **ney-şeker** biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 10). [ney-şeker]

nezāreye getür-: Devamlı bakmak, seyretmek.

Ṭālī‘ meded kılaydı bu ben bī-sitāreye / Ol māhı gün gibi **getürürdüm nezāreye** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 2). [nezāreye getürürdüm, -ürdüm]

nice: 1. Nasıl.

Nice muḳārın olasın ol māha Resmîyā / Ey bī-sitāre gökde senüñ yılduzuñ mı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 13). [nice]

Sen nev-cevāna ben **nice** cān virmeyem şehā / Kim göricek yüzüñi dil-i şeyḥ u şāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 5). [nice]

Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna raḳīb / Tā göreler ki **nice** dîv-ile insān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 12). [nice]

Nice cān virmeyem ey rūḥ-ı revānum saña kim / Ḳanḳı bī-cān ola kim olmaya cānāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 3). [nice]

Küfr-i zülfüñe **nice** meyl ide bī-dîn raḳīb / Degme kāfir şanemā eylemez imāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 7). [nice]

Cānā bu ḥünī ḡamze **nice** cān-sitān-imiş / İnsāna raḥmı yok ne ‘aceb bī-emān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 1). [nice]

Nevā-yı nāle-i ‘ışḳı **nice** nühüft idem / Ki kıldı rāst-muḥayyer beni nevā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 5). [nice]

İbtidāsıdur ki cāndan beni bîzār eyledi / Kim bilür **nice** belādur intihāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 4). [nice]

Nice feryād ideyin yār beni yād idicek / Ki dilüm oda yanar derd-i dilüm yād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 1). [nice]

Nice Türk-i ḥadeng-endāzdur çeşmüñ zamānında / Ki nām-ı Sām unıdıldı olup destān-ı Rüstem tem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 5). [nice]

Şîrîn lebüñe ben **nice** cān virmeyem ki olur / Cān-ı ‘azîzi kişîye ey sîm-ber lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 9). [nice]

Gözlerüm hecrüñde cānā **nice** bulsun nūr u fer / Kim bu rüşendür izā cā’el-ḳazā ‘amye’l-başar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 1). [nice]

Müntehā ḳaddüñe Ṭübā dir-iken ‘ālî-naẓar / **Nice** teşbîh idem ey ḥür anı ben nārvene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 8). [nice]

Nice şayd olmasun ey şayyād-ı murḡ-ı cān u dil / Dānedür ḥālüñ saçuñ dām-ı belādur ‘aşıḳa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 11). [nice]

Nice taḥrîr idem dil derdin ey cān / Ki bir bâbı şıgışmaz biñ kitāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 9). [nice]

Nice bed-kîş durur ğamzelerüñ her laḥza / Mest miḥrāba geçer zāhid-i şad-sāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 7). [nice]

Nice cān virmeyem ğamzeñ okına ey kemān-ebrū / Ki biñ mecrūḥa rūḥ olur anuñ bir zaḥm-ı peykānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 5). [nice]

Senden ayru degül-iken yoğ-ıdı bende qarār / Gel kıyās it **niceyem** bunca zamān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 4). [niceyem, -yem]

Öldi Resmî ğam-ıla **nice** diridür diyeyin / Ki dimezdüñ sevenüñ bu da biridür diyeyin (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 21). [nice]

Sen lebi şîrîn-içün dil **nice** Ferhād olmasun / Ya belā kūhında kārı nice feryād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 1). [nice]

Sen lebi şîrîn-içün dil nice Ferhād olmasun / Ya belā kūhında kārı **nice** feryād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 2). [nice]

Hecründe dil **nice** taleb-i vuşlat itmesün / Ḥaste ne cān-ıla heves-i şıḥḥat itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 1). [nice]

2. Pek çok.

Göñlüm āşüfte kılan gör **nice** dil-bercik olur / Ne yüzi gül lebi mül ğamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 1). [nice]

Nice nāzūk-furşat-idi 'işret ü faşl-ı bahār / Bād-ı ḥüzn-ile ḥazān olup zemistān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 3). [nice]

Nice kim sa'y-ı belîğ eyledüm ey düst dirîğ / Vaşluñ olmadı müyesser n'ideyin āh baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 3). [nice]

Nice yanayın hecr-ile bir āh odına kim / Bu kevn ü mekân sūz-ıla yeksān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 11). [nice]

El uzatmış dil ü cān kaşdına bu şimdiden ol / Ğamze-i şūḥını gör **nice** sitemgercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 6). [nice]

Başuban bağına dil tıflı ḥayālin müjeñüñ / Cān virüp derd-ile dir kim **nice** ḥaṇçercik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 8). [nice]

Nice kim şey' li'llāh itdüm şehr-i ğamda ben ğarîb / İrmedi vaşluñ nişābından baña hergiz naşîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 21). [nice]

Nice kim vaşf ide vaşf-ı şafâ-bağş-ı ‘atâ / Nice kim mādih ola medh ü senâ-h’ân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 47). [nice]

Nice kim vaşf ide vaşf-ı şafâ-bağş-ı ‘atâ / **Nice** kim mādih ola medh ü senâ-h’ân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 48). [nice]

Nice kim söylene elfâz-ıla aḥbâr-ı seḥâ / Nice kim yazıla aqlām ile destân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 49). [nice]

Nice kim söylene elfâz-ıla aḥbâr-ı seḥâ / **Nice** kim yazıla aqlām ile destân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 50). [nice]

niçe: 1. Çok, pek çok.

‘İyd irdi lebûn şun emelüm şavmı sıyalum / Zülfüñ gibi **niçe** çekelüm tûl-i emeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 6). [niçe]

Niçe ki şordum-ısa devâ derdüme lebûn / Şâfi cevâb virmedi ben nâ-tüvâna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 7). [niçe]

Ey **niçe** üftâdeye her kûşede bî-dâdı var / N’ola añmazsa beni ol ḥusrev-i şîrîn-dehen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 1). [niçe]

Kûh-ı ‘ışkında benüm bigi **niçe** Ferhâdı var / N’ola şäkird olsa cevır itmekde dil-berler aña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 3). [niçe]

Bâğ-ı cihânda ey **niçe** bî-çäre bülbülün / Hâr-ı cefâ-y-ıla cigerin kan ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 3). [niçe]

Ey **niçe** serv-i lâle-ruḥuñ bād-ı ḥüzn-ile / Hüsni bahârı bergini rîzân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 5). [niçe]

Ey **niçe** rûzı ‘ıyd u şebi ḳadr olanlaruñ / Rûşen günini tîre şebistân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 9). [niçe]

Ey **niçe** zevḳ u şâd-ıla ‘ıyş idenleruñ / Cem’iyyetin ḡam-ıla perîşân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 11). [niçe]

Ey **niçe** şâd olanları ḡam-gîn ider bu çarḡ / V’ey niçe ḡam çekenleri şâdân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 25). [niçe]

Ey niçe şâd olanları ḡam-gîn ider bu çarḡ / V’ey **niçe** ḡam çekenleri şâdân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 26). [niçe]

Ey ḡam çeken firâḳ-ıla hecre taḡammül it / Kim **niçe** derde şabr-ıla dermân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 32). [niçe]

İşidüp zārını Resmînüñ hezārı gülşenüñ / **Niçe** zār olmuş işit vaqt-i seher var ey şanem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 14). [niçe]

Şoran nūr-ı Muhammedden nişân görsün cemālünü / Ki **niçe** berķ urur rüşen cebînünde ‘ayân
nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 4). [niçe]

Düşmedi çengüme **niçe** yandumsa ‘üdveş / Bir hem-nefes ki ğuşşa deminde hanîn ola (Bursalı
Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 29). [niçe]

Cüy idüp her cāyı bu seyl-i sirişk dideveş / **Niçe** kim seyr itdük ol serv-i revānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 6). [niçe]

Niçe kim hālūme raķm eyle nazār kıl dir-idüm / ‘Āşıķuñ almağıl āhını hāzer kıl dir-idüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 9). [niçe]

2. Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir mihrüñi sīnemde nihān eyleyeyin / Ya **niçe** derdüñ-ile āh u figān eyleyeyin (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 14). [niçe]

niçe biñ: Binlerce, çok, pek çok.

Hışm-ıla çeşmüñ eylese cānā işāreti / Bir demde **niçe biñ** dil ü cān ola ğāreti (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 127, Mısra 2). [niçe biñ]

nice bir: Ne vakte kadar, daha ne kadar.

Nice bir mihrüñi sīnemde nihān eyleyeyin / Ya niçe derdüñ-ile āh u figān eyleyeyin (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 13). [nice bir]

niçe bir: Ne zamana kadar, daha ne kadar.

Niçe bir künc-i ğam içre cānı mehcūr eyleyem / Bīm-i hecri vaşl-ı ümmidle gerek dūr
eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 11). [niçe bir]

niçe demdür: Nice zamandır, uzun zamandan beri.

Mübtelāñam **niçe demdür** raķm idüp bir gün baña / Dimedüñ hālūñ nedür ey mübtelāñı
derdüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 11). [niçe demdür]

niçe gündür: Kaç gündür, uzun zamandır, epeydir.

Niçe gündür ol şeh-i şūh-ı cihānı görmedük / Maṭla‘-ı mihr ü meh-i nā-mihr-bānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 1). [niçe gündür]

Gün bigi ‘arz-ı cemāl eyler-idi ğāh ğehī / **Niçe gündür** ki ṭulū‘ itmedi māhum niye ki (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 8). [niçe gündür]

niçe kez: Birçok defa, pek çok kez.

Niçe kez seni baña yār ola şandum şınadum / Çünkü olmaduñ ne lâzım imtiḥān şimden girü
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 11). [niçe kez]

nice ola: Nasıl olur?

Şehā Resmî-i dil-ḥaste yatur derd-ile peyveste / Ya dermān eyle derdine ya **nice ola** ḥālin di
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 10). [nice ola]

niçeler: Birçokları, nice kimseler.

Mevsim-i gülde mey iç fırsatı fevt eyleme kim / **Niçeler** ḥasret-ile irmedi gitdi bu deme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 4). [niçeler]

niçenüñ: Pek çok kimsenin.

Çeng-i ğam-ıla ey **niçenüñ** ḳaddini büküp / Bezm-i belāda ney gibi nālān ider felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 7). [niçenüñ]

nicesi: Birçok, pek çok kişi.

Şeytānlık idüp ayıra aġyār yārımı / Ādem olan **nicesi** aña la‘net itmesün (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 106, Mısra 4). [nicesi]

niçeye dek: Daha ne kadar, ne zamana kadar.

Ger görem ol şanemi bir daḥı Resmî yüz urup / Hey begüm seni seven **niçeye dek** yana diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 6). [niçeye dek, -ye]

niçün: Neden, niçin, hangi sebeble.

Yaşum görüp yüzüme **niçün** bakmaya ḥabīb / ‘Ālemde ḳadr-ile ḥod olur sīm ü zer lezīz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 11). [niçün]

n’idem: Ne edeyim, ne yapayım.

Yār olalı aġyār-ıla sen baña ğamuñdan / Mūnis **n’idem** āh oldı vü maḥrem n’ideyin dūst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [n’idem]

Ya‘ḳūb bigi derd-ile dār-ı ḥüzün içre / Ḳaldum **n’idem** ol Yūsuf-ı Ken‘ān ele girmez (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 4). [n’idem]

n’ider: Ne yapar, ne eder, neylemek.

Naẓar iden ruḥuna seyr-i gülistānı **n’ider** / İrişen ḳāmetüñe serv-i ḥurāmānı n’ider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 1). [n’ider]

Nazar iden ruḥuna seyr-i gülistānı n'ider / İrişen kâmetüñe serv-i hırāmānı **n'ider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 2). [n'ider]

Bu kad ü ḥad ü ḥaṭ u zülf temâşāsın iden / Seyr-i serv ü semen ü sünbül ü reyḥānı **n'ider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 4). [n'ider]

Sensüzün ben n'iderem cân u cihānı cānā / 'Āşık-ı bî-dile cānāne gerek cânı **n'ider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 6). [n'ider]

Mesken iden ser-i kūyuñda görüp dîdāruñ / N'eylesün ḥūrîyi vü ravza-i Rıdvānı **n'ider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 10). [n'ider]

Ḳanḳı 'āşık ki_ola derdüñle giriftār olam / Senden özge di ṭabīb aña ki dermānı **n'ider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 12). [n'ider]

Gül yüzüñ vaşfını Resmîden işiden şanemā / Güş idüp zenzeme-i murğ-ı hoş-elḥānı **n'ider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 14). [n'ider]

Yalıñuz şanma seni bende çeker zülf dilā / Gelegör cânuma ol ğamze-i fettānı **n'ider** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 8). [n'ider]

n'iderem: Ne ederim, ne yaparım.

Sensüzün ben **n'iderem** cân u cihānı cānā / 'Āşık-ı bî-dile cānāne gerek cânı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 5). [n'iderem]

Cānānsuz olıcaḳ **n'iderem** cân oda yansun / Şıḥḥat baña derd old[ı] çü dermān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 1). [n'iderem]

n'ideyin: Ne yapayım, ne edeyim.

Nice kim sa'y-ı belîğ eyledüm ey düst dirîğ / Vaşluñ olmadı müyesser **n'ideyin** āh baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 4). [n'ideyin]

Bir dem baña yār olmadı hem-dem **n'ideyin** düst / Pürdür bu gözüm hem nem ü hem dem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [n'ideyin]

Bir dem baña yār olmadı hem-dem n'ideyin düst / Pürdür bu gözüm hem nem ü hem dem **n'ideyin** düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [n'ideyin]

Cān bülbüli gül yüzüñ-içün ten kafesinde / Ḳumrı bigidür derd-ile her dem **n'ideyin** düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [n'ideyin]

Yār olalı aġyār-ıla sen baña ğamuñdan / Mūnis n'idem āh oldı vü maḥrem **n'ideyin** düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [n'ideyin]

Emsem diledükçe dil-i bīmār lebūñden / Şunar ğam-ı hecrüñ baña em sem **n'ideyin** düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [n'ideyin]

Raḥm eylemedüñ Resmî-i dil-ḥasteye āḥir / Öldürdi cefā vü sitem ü ğam **n'ideyin** düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [n'ideyin]

n'ideyüm: Ne edeyim, ne yapayım.

Dir-idüm baña cefā eyleme her gāḥ saña / Geldi ḥaṭṭuñ **n'ideyüm** āḥ baña vāḥ saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 4). [n'ideyüm]

Aduñ añılur-iken bir eyü ad eylemedüñ / Geldi ḥaṭṭuñ **n'ideyüm** āḥ baña vāḥ saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 8). [n'ideyüm]

Eslemezdüñ şanasın daḥı beter kıl dir-idüm / Geldi ḥaṭṭuñ **n'ideyüm** āḥ baña vāḥ saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 12). [n'ideyüm]

Beni odlara yaḳan şimdiye dek bu dem-idi / Geldi ḥaṭṭuñ **n'ideyüm** āḥ baña vāḥ saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 16). [n'ideyüm]

Kime ḳaldı bu güzellik ki saña ḳala-y-ıdı / Geldi ḥaṭṭuñ **n'ideyüm** āḥ baña vāḥ saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 20). [n'ideyüm]

Demidür saña baña şimdi yiridür diyeyin / Geldi ḥaṭṭuñ **n'ideyüm** āḥ baña vāḥ saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 24). [n'ideyüm]

nigār: Put, resim gibi güzel sevgili.

Mısr-ı ḥüsninden **nigāruñ** şām-ı zülfidür sebab / Ḳılmağa cān Yūsufın çāḥ-ı zenaḥdāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 7). [nigāruñ, -uñ]

Resmiyā zāruñ hezār isterse n'ola ol **nigār** / Kim gül-i terdür hezārı dem-be-dem zār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 13). [nigār]

Resmîyi zār görüp gülşen-i kūyında **nigār** / Dir hezār āferīn ol bülbül-i ḥoş-ḥ'ānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 13). [nigār]

Resmîyi ki geh añar-ıdı cefādan ol **nigār** / Ḥayli müddetdür ferāmūş eyledi yād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 13). [nigār]

Düşnāmın istedüğüm Resmî budur **nigāruñ** / Ki_olur emīn belādan āmīn diyen du'āya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 9). [nigāruñ, -uñ]

nigeh-bān: Bekçi, gözcü.

Mār-ı merdüm-keş-i zülfeynüñi siḥr-ile gözüñ / Ḳodı gencīne-i ḥüsnüñe **nigeh-bān** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 8). [nigeh-bān]

nigeh kıl- Bakmak.

Düş-e-i çeşm-ile geh geh kılur-ıdı nigehi / Şimdi bakmaz yüzüme uğrasa rāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 3). [nigehi kılur-ıdı, -urıdı]

nihāl: I. Fidan. II. Fidan gibi taze ve düzgün vücutlu sevgili.

Ḳaddūñ mişālî var mı durur bir **nihāl** kim / Şeftālū-yı lebūñ gibi virür semer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 3). [nihāl]

Bir servdür boyuñ ki **nihālinde** her zamān / Şeftālū-yı lezîz irişür sîb-i ter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 7). [nihālinde, -inde]

nihāl-i müntehā: Uzun, upuzun fidan.

Ya ḳanı ḳaddūñ mişālî bir **nihāl-i müntehā** / Ya zülāl-i la‘l-i cān-baḥşuñ bigi Kevser lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 3). [nihāl-i müntehā]

nihāl-i sidre: I. Sevgilinin erişilmesi güç çok uzun boyu. II. Varılabilecek, erişilebilecek son nokta, son makam.

Dimeñ serv-i çemen ḳaddine ol ḥūr-ı bihiştüñ kim / **Nihāl-i sidreden** daḥı biz anı müntehā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 6). [nihāl-i sidreden]

nihān: 1. Gizli, saklı.

Mihrüñ odı dilde ey meh gerçi kim yanar **nihān** / Dem-be-dem āh itdügümce olur duḥānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 13). [nihān]

2. I. Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış. II. Sır.

Nuṭḳa geldükçe lebūñ kılur **nihānı** āşikār / Mey-i nihān n’ola ki_eyler sırr-ı cānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 1). [nihānı, -ı]

Ey dil dehān-ı rāzını fāş itmegil ki ben / Şordum **nihānı** bildüm anı sırr-ı cān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 12). [nihānı, -ı]

nihān eyle-: Saklamak, gizlemek.

Nice bir mihrüñi sînemde **nihān eyleyeyin** / Ya niçe derdūñ-ile āh u fiğān eyleyeyin (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 13). [nihān eyleyeyin, -yeyin]

nihān it-: Gizlemek, saklamak.

İtme nihān cemālūñi ey āfitāb-ı ḥüsn / Çün zerre bigi bî-ser ü sāmānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 9). [nihān itme, -me]

Raḳıbe söyleme tā sırr[1] cānā olmaya vāḳıf / ‘Ulüvv-i maḥrem-i rāz[1] **nihān itmek** revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 10). [nihān itmek, -mek]

nihān kıl-: Görünmez kılmak, gizlemek, saklamak.

Yüzüñ nūrıyla olmışken cemāl-i ‘ālemüñ rüşen / Ne zālimdür şaçar zulmet şaçuñ **kılur nihān** nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 8). [nihān kılur, -ur]

nihān ol-: Görünmez olmak, gizlenmek.

Rūz u şeb zūlf ü ruḥuñ ḥasreti-y-ile şanemā / Dīdeden naḡş-ı cihān **oldı nihān** sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 10). [nihān oldı, -dı]

nihānî: Gizli, gizlice.

Ġamzeñ urduḡça yüregüme **nihānî** yaralar / Dīdeden olup revān aḡar[dı] ḡanı āşikār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 11). [nihānî]

nîl ü eres: Nil ve Aras nehri. (Âşığın gözyaşlarının nehirler gibi akması gözyaşlarının
çokluğunu göstermektedir).

‘Ālemi kılsa ihāta n’ola eşküim kim revān / Re’s-i ‘ayneynüm ayağıdur aḡan **Nîl ü Eres**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 4). [nîl ü eres]

nîreng: Tılsım, büyü, sihir.

Gözine hem-ser olımazsın eyā cādū-yı dehr / Ne ḡadar siḡr bilürseñ okı **nîreng** getir (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 10). [nîreng]

nişāb: Yeter derece, istenilen oran.

Didüm almaz cān leb ü la’lūñ **nişābından** naşīb / Didi kim geḡmez zekāta la’l ü mercān
baḡşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 11). [nişābından, -ından]

Nice kim şey’ li’llāh itdüm şehr-i ḡamda ben ḡarīb / İrmedi vaşluñ **nişābından** baña herḡiz
naşīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 22). [nişābından, -ından]

nişān: 1. Hedef.

Yıllar durur ki ḡaddümi ḡam eyledi kemān / Tîr-i murād irişmedi herḡiz **nişāna** hîḡ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 4). [nişāna, -a]

Şu deñlü sîne hedefdür ki ḡamzeñ atsa_oḡtla / Biñinde birisi yazmaz ḡamu **nişāna** düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 6). [nişāna, -a]

Ḳurbān ḡaşıñ kemānına cān eyledüm revān / Gördüm ki tîr-i ḡamzeñe sînem **nişān-imiş**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 6). [nişān-imiş, -imiş]

2. İz, işaret, belirti.

Ḥasret-i ḡāl ü lebūñden lāleveş bende **nişān** / Ḳana boyanmış oda yanmış ciger var ey şanem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 3). [nişān]

Şorma lebi **nişānını** bīgāneden dilā / Rāz-ı nihāndur anı yine āşināya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 9). [nişānını, -ını]

Şoran nūr-ı Muḥammedden **nişān** görsün cemālūñi / Ki niçe berķ urur rüşen cebinūñde 'ayān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 3). [nişān]

nişān it-: Ateş edilmek istenen hedef, nişangâh etmek.

Kemānveş ḳaddūmi dest-i cefā-y-ıla dü-tā idüp / Beni cevır okına her dem **nişān itmek** revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 4). [nişān itmek, -mek]

nişān kıl-: Hedef tahtası yapmak, nişangâh yapmak.

Dest-i zamāne ḳāmetūmi eyledi kemān / **Kıldı** bu çarḫ tîr-i belāya beni **nişān** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 12). [nişān kıldı, -dı]

Gözlerūñ ne siḥr ider kim cānumı **ḳılup nişān** / Tîri[ni] pinhān urur tutar kemānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 9). [nişān ḳılup, -up]

nişān vir-: Haber vermek veya hatırlatmak.

Öldürürseñ ger dehānumdan **nişān virdi** diyü / Zerrece var ola didüm yokdur inkārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [nişān virdi, -di]

nişāne-i seng-i melāmet ol-: Kınama, yerme taşının hedefi olmak.

Selāmet ehli olur mı cihānda 'ışķ ehli / Seri **nişāne-i seng-i melāmet olmayıcaķ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 4). [nişāne-i seng-i melāmet olmayıcaķ, -mayıcaķ]

nişān-ı genc: Hazine işareti.

Ḥadîş-i şem'î gel pervāneden şor / **Nişān-ı genci** var vîrāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 2). [nişān-ı genci, -i]

nisbet: İki şeyin veya parça ile bütünün nitelik veya nicelik bakımından birbirine göre olan durumu, oran.

Ey dürr-i girān-māye dişūñ ḥasreti-y-ile / Yaşlar gözümūñ **nisbeti** 'ummāna olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 10). [nisbeti, -i]

nisbet eyle-: Oranlamak, kıyaslamak, karşılaştırmak.

Zülfine **nisbet eyleme** ey 'anber ol mehūñ / Var bu ḥaṭāyı nāfe-i misk-i Ḥaṭāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 11). [nisbet eyleme, -me]

Ḥaṭṭūñ ḡubārı nāfe-i misk-i Ḥaṭā mıdur / Ya müşge **nisbet eylemek** anı ḥaṭā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 2). [nisbet eylemek, -mek]

nisbet it-: Benzetmek, bir tutmak.

Şaçuñı **nisbet iden** müşg-nāba / ‘Abīri beñzedür gūyā türāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 1). [nisbet iden, -en]

Ḳaddūñe **nisbet iden** servi degül rāst-naẓar / Gözüñe beñzedenüñ nergisi yokdur başarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 7). [nisbet iden, -en]

Lebüñe beñzeden āb-ı ḥayātı / Şarābı **nisbet ider** şanki āba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 4). [nisbet ider, -er]

nîş-i derd it-: Derdin zehri etmek.

Dürd-i dārū-yı ğamuñdur nūş-ı cānı ‘aşıķuñ / Anda olan derd-mende **nîş-i derd itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 4). [nîş-i derd itmek, -mek]

nisyān: Gaflet.

Bir yaña nefsum hevāsı bir yaña aġvā-yı ḥulķ / ‘Ayn-ı ‘işyān olmışam **nisyān-ıla** vesvāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 10). [nisyān-ıla, -ıla]

niyāz: Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, rica, dua.

Ben **niyāz** arturduğum nāz eyledükçe sen bu kim / Ḥamd-ḥ’ān iden gedāyı şehlerüñ in’āmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 5). [niyāz]

Nāz-ıla öldürmege beni **niyāzumsa** sebeb / Vāzgeldüm nāzenīnüm vir emān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 9). [niyāzumsa, -umsa]

niyāz ehli: Yalvaran, yakaran kimseler, istekte bulunan kişiler.

Nitekim saña ‘ādetdür **niyāz ehline** nāz itmek / Baña hem ḥū durur bir nāza biñ dürlü niyāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 1). [niyāz ehline, -ne]

niyāz it-: Yalvarmak, rica etmek, dilemek.

Nitekim saña ‘ādetdür niyāz ehline nāz itmek / Baña hem ḥū durur bir nāza biñ dürlü **niyāz itmek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 2). [niyāz itmek, -mek]

nizām tūt-: Düzene girmek.

Çün mülk-i suḥan nazmuñ-ıla **tutdı nizāmı** / Bes saña gerek şadr-ı belāġat ola mesned (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 13). [nizāmı tūtđı, -dı]

nizāmī: Nizāmî-i Gencevî, Selçuklular devrinde İran'ın en büyük şairindendir.

Hoş dimiş bu sözi ol kim dehr anı Selmān diler / Ey **Nizāmī** çünkü yārūñ gencdür vīrān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 34). [nizāmī]

nizār-ı zār: Zayıf ve arık.

Ṭūṭī esīr-i ḥabs u meges hem-dem-i şeker / Bülbül **nizār-ı zār-ile** gül hem-nişīn-i ḥār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 12). [nizār-ı zār-ile, -ile]

n'ola: Ne olur.

Sen ḥabīb için **n'ola** olsam rakībūñe qarīb / Ḥaşr olur gülşende ḥār-ile gül için 'andelīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [n'ola]

Rūḥ-baḥş olursa 'İsāveş **n'ola** Resmî sözüñ / Çünkü zikrūñdür dem-ā-dem la'l-i rūḥ-efzā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 9). [n'ola]

Ruḥlaruñ devrinde **n'ola** la'lūñe meyl eylesem / Kim ğam eyyāmında olur şoḥbet-i sāġar lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 5). [n'ola]

Beni zār isterse kūyında **n'ola** ol gül-'izār / Gülsitānda naġme-i murġ-ı hoş-elḥān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 11). [n'ola]

Ḥālin görenūñ pārelenür yüregi ğamdan / Raḥm eyleseñ aña **n'ola** bir pāre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 4). [n'ola]

Ey niçe üftādeye her kūşede bī-dādı var / **N'ola** añmazsa beni ol ḥusrev-i şīrīn-dehen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 2). [n'ola]

Kūh-ı 'ışkında benüm bigi niçe Ferḥādı var / **N'ola** şākird olsa cevri itmekte dil-berler aña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 4). [n'ola]

Ki_ol melek-rūnuñ rakīb senūñ bigi üstādı var / **N'ola** 'uşşākuñ dökerse kanını nā-ḥaḳ yire (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 6). [n'ola]

Ġamze-i ḥūn-rīzi bigi bī-emān cellādı var / **N'ola** kıl olsa şānavber ḳaddine şimşād-ı bāġ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 8). [n'ola]

Kim anuñ serv-i sehī bigi hezār āzādı var / **N'ola** 'azm itse 'adem mülkine cān-ı ğam-zede (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 10). [n'ola]

Derd ü ğam bigi münāsib hem-rehi vü zādı var / **N'ola** Resmî gülşen-i kūyında olursa muḳīm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 12). [n'ola]

Dilden gelürse çeşmüme kanlu yaşum **n'ola** / Zīrā müdām cāma sebūdan şarāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 7). [n'ola]

Nuṭṭa geldükçe lebūñ kılur nihānı āşikār / Mey-i nihān **n'ola** ki_eyler sır-ı cānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 2). [n'ola]

‘Älemi kılsa ihâta **n’ola** eşküm kim revân / Re’s-i ‘ayneynüm ayağıdur akan Nîl ü Eres
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 3). [n’ola]

Dil-i miskîn **n’ola** meyl eylese şîrîn lebûñe / Meges olur mı ki itmez şekeristâna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 5). [n’ola]

Câna kaçd eylese ebrûñ-ıla ğamzeñ ne ‘aceb / Hoş kemânı var iderse **n’ola** kırbâna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 12). [n’ola]

Cân hayâlin dile gelmek dilese Resmî **n’ola** / Hâne-perverdür ider hıdmet-i mihmâna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 13). [n’ola]

Cân virüp dil **n’ola** itse leb-i cânâna heves / Cism-i bî-cân olıcağ lâ-büd olur cânâ heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 1). [n’ola]

Gözlerüñ katlûme kaçd itse **n’ola** la’lûñ-içün / Merdüm-i mest ider kıanda-y-ısa kıana heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 5). [n’ola]

Ärzü eyler-ise küyuñı Resmî **n’ola** kim / Her nefes bülbül ider şahñ-ı gülistâna heves (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 13). [n’ola]

Çünkü yeksân görünür gözlerine ‘ayb u hüner / Bunlaruñ ben de dir-isem **n’ola** ‘irfânına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 12). [n’ola]

Cân ğuşına çü Resmî sözüñ ğuşvârdur / Tıtmazsa nazmuña **n’ola** degme kıulağ kıulağ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 10). [n’ola]

Fazl u kemâl ehli **n’ola** olsa pâ-y-mâl / Ki başı üzre hıdmeti nâdân ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 19). [n’ola]

Sen ‘ahdüñi unutduñ-ısa **n’ola** düstüm / Ben tâ ölince nâzır-ı peymānuñam senüñ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 19). [n’ola]

Bülbül-i şūrîdeveş zârum hezâr olsa **n’ola** / Bir cemâli gülsitânı göz görüp sevdi ğöñül
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 5). [n’ola]

Hıtuñ haddüñde eşkümden **n’ola** neşv ü nemâ bulsa / Ki olur şubh-dem tâze çemen itdükde
şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 9). [n’ola]

Ben neyem nâle-y-ile **n’ola** figân eyler-isem / Yiridür hasret-ile bağrumı kıan eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 1). [n’ola]

Cân virüp derdüñi almak baña sūd itse yiter / **N’ola** bâzâr-ı maħabbetde ziyân eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 8). [n’ola]

Ha görüp görmezlenürsin Resmî-i âşüfteñi / N’ola geh geh yâd iderseñ merħabâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 18). [n’ola]

Resmiyā zāruñ hezār isterse **n'ola** ol nigār / Kim gül-i terdür hezārı dem-be-dem zār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 13). [n'ola]

Zülfünden urdı dem **n'ola** fâş olsa halka benüñ / Töhmet degül mi bu begüm ol yüzi qaraya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 9). [n'ola]

N'ola teşrîf idüben külbe-i aḥzānumuza / Gelesin bir gice biñ minnet ola cānumuza (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 1). [n'ola]

Ey ṭabīb-i cān u dil ben ḥaste cān virsem **n'ola** / La'l-i cān-baḥşuña kim şehd ü şifādur 'āşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 7). [n'ola]

Nāle olsa ney bigi kânūnuñ ey Resmî **n'ola** / Her nefes çün nağme-i nāle nevādur 'āşıkā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 13). [n'ola]

Gerçi kuşūr-ı Resmî çokdur yoluñda cānā / Takşîr-i bendesin şeh tutsa **n'ola** tamāma (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 14). [n'ola]

Ārzū-yı dehenüñ varumı yoğ itse **n'ola** / Hāşılı hîç durur ṭalib olanuñ 'ademe (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 116, Mısra 5). [n'ola]

Hevesdür saña cānum **n'ola** ey meh / Hevā-dār olsa zerre āfītāba (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 118, Mısra 5). [n'ola]

Didüm olmağıl ey meh-rū iñen bî-mihr ü hercāyī / Didi gün rüşen iderse revādur **n'ola** her
cāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 2). [n'ola]

Mi'mārlıg idüp **n'ola** ma'mūr idesin / Dil kişverin ki kılmadı hergiz 'imāreti (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 127, Mısra 5). [n'ola]

Ya'kūb bigi bulsa **n'ola** gözlerüm başār / Yūsufdan irdi çünki beşîrūñ beşāreti (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 127, Mısra 7). [n'ola]

Nesr ider nazm cevāhirlerini yollaruña / **N'ola** şāhum yoğ-ısa Resmî kuluñ sîm ü zeri (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 12). [n'ola]

Çün cemālūñ dehr bağın ḥurrem eyler gül gibi / **N'ola** āfākı kılsa nālišüm bülbül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 2). [n'ola]

Ki dün dün elinden idersem **n'ola** fiğān / Yā Rab bu zulm ü fitne zamānından el-amān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 13). [n'ola]

N'ola ḥān-ı keremüñ toylasa ben dervişüñi / Ki_olmuşam zāviye-i luṭfuña mihmān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 39). [n'ola]

Geldüm eşigüñe yüz 'özü-ile urdum yire yüz / Nāzar itseñ **n'ola** ben bendeye sulṭān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 44). [n'ola]

Didi dil **n'olur** var ey bî-çäre nedür añla hâl / Didüm āhir cān-ısa maḫşūd-ı nāzuñdan me'āl
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 23). [n'olur]

n'olaydı: Ne olurdu, keşke.

Biñ kez artuḫ va'de-i mihr aldı aḡzuñdan göñül / Vāy **n'olaydı** zerrece olaydı ikrāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 8). [n'olaydı]

n'olsa gerek: Ne olur, ne çıkar ki.

Başum ele alup varuram yolına bir gün / Hey **n'olsa gerek** ya gele ya vara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 12). [n'olsa gerek]

nücüm: Yıldızlar.

Süfre-i mihr [ü] sehā tebs-ile olur bu **nücüm** / Sen ki dîvān-ı 'atāda dōkesin ḡ'ān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 37). [nücüm]

nūḫlayın: Hz. Nūh gibi.

Ṭūfān-ı yaşum **Nūḫlayın** ḫalk-ı cihānı / Ey Hızır-dem iriş ki ider ḡarḳa-i deryā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [nūḫlayın]

nūḫüft: Mûsikîde bir makam.

Nevā-yı nāle-i 'ışkı nice **nūḫüft** idem / Ki kıldı rāst-muḫayyer beni nevā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 5). [nūḫüft]

nuḳl: İçkiyle yenen yiyecek, meze, çerez.

Ġam meclisinde Resmî idüp dil kebāb u **nuḳl** / Mey-gün lebüñ ḫayāline ḫün-ı ciger çeker
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 9). [nuḳl]

nuḳl ü şarāb: Meze ve şarap.

Ḳalb-i ḫazīni açmaḡa **nuḳl ü şarāb-ıla** / Āb-ı revān u sebze vü vech-i ḫasen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 3). [nuḳl ü şarāb-ıla, -ıla]

nuḳl-i bezm ol-: İçki ve eğlence meclisinin mezesi olmak.

Her denīnūñ **nuḳl-i bezmi olalı** mey-gün lebüñ / Ḥün-ı dil çeşmüm ḳabaḡından dōkilür mül
gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 5). [nuḳl-i bezmi olalı, -alı]

nuḳl-i leb: (Sevgilinin) Dudaḡının mezesi.

Ey **nuḳl-i leblerüñ-ile** şīrīn şarāb-ı telḡ / Gūş eyleyen sözüñi görür ḳand-i nāb telḡ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 1). [nuḳl-i leblerüñ-ile, -lerüñile]

nuḳl-i şekkerī: Tatlı, şekerli meze, çerez.

Naḳl eylerem ḥadīs-i lebūn nūş-ı bādede / Meclisde lâ-cerem hoş olur **nuḳl-i şekkerī** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 12). [nuḳl-i şekkerī]

nūr: Işık, ziya, aydınlık, nur.

‘Âlemi kıldı münevver iki mihr ü meh-liḳā / Kim bulardan kesb ider şems ü kamer **nūr** u ziyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 2). [nūr]

Çü **nūrı** tal‘atüññ şem‘ bigi cāna düşer / Görüp göñül anı pervāne bigi yana düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 1). [nūrı, -ı]

Gün aydan alur-ıdı Resmî cihānda **nūrı** / Bir zerre gün yüzinden ger kılsa meh ziyā karz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 9). [nūrı, -ı]

Bir zerre meh ruḥuñdan çün kıldı gün ziyā karz / Nūrıyla rüşen oldı beyne’s-semā’i ve’l-‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 2). [nūrıyla, -ıyla]

Ruḥuñ sırrınuñ ey meh-rū ki tā oldı ‘ayān **nūrı** / Bulup fer mihr ü meh tıldı ser-ā-ser bu cihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 1). [nūrı, -ı]

Ruḥuñ sırrınuñ ey meh-rū ki tā oldı ‘ayān nūrı / Bulup fer mihr ü meh tıldı ser-ā-ser bu cihān **nūrı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 2). [nūrı, -ı]

Şoran nūr-ı Muḥammedden nişān görsün cemālūñi / Ki niçe berḳ urur rüşen cebīnūñde ‘ayān **nūrı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 4). [nūrı, -ı]

Yüzüñ **nūrıyla** olmışken cemāl-i ‘ālemüñ rüşen / Ne zālimdür şaçar zulmet şaçuñ kıldı nihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 7). [nūrıyla, -ıyla]

Yüzüñ nūrıyla olmışken cemāl-i ‘ālemüñ rüşen / Ne zālimdür şaçar zulmet şaçuñ kıldı nihān **nūrı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 8). [nūrı, -ı]

Benüm ey gözlerüm nūrı ḥazer kıl dūd-ı āhumdan / Bu rüşendür ki tār eyler hevā-y-ıla duḥān **nūrı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 10). [nūrı, -ı]

Yüzüñ mışbāḥ şuyına ne ḥācet ḥuccet ü bürhān / Degül lâzım ki ideler delīl-ile beyān **nūrı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 12). [nūrı, -ı]

Yüzüñ görmek dilerseñ kūyını mesken iden Resmî / Ki görür ravzda olan mücāvır her zamān **nūrı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 14). [nūrı, -ı]

Sevdüm cihānda cān-ıla bir māh-peykeri / Kim **nūr** u fer yüzinden alur şems-i ḥāverī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 2). [nūr]

Şem‘-i ruḥsāruñı ‘arz it bize kim bī-pervā / Yaḳavuz **nūruña** pervāne gibi bāl ü peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 4). [nūruña, -uña]

Yoluñı gözleyüp her dem olursam muntazır tañ mı / Kim ola istemez görmek revân-ıla revân
nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 6). [nûr, -ı]

nûr u fer: Işık ve aydınlık.

Gözlerüm hecrüñde cānā nice bulsun **nûr u fer** / Kim bu rüşendür izā cā'el-każā 'amye'l-
başar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 1). [nûr u fer]

nûr-ı 'adl: Adalet ışığı.

Nûr-ı 'adlûñ komadı zerre kadar zulmet-i zulm / Gün bigi 'arz ideliden ruḥ-ı rahşân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 31). [nûr-ı 'adlûñ, -üñ]

nûr-ı âferîniş: Yaratılış nuru.

Bir lem'a-i cemālûñ ey **nûr-ı âferîniş** / İki cihāna şıgmaz ger tûl ola vü ger 'arz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 7). [nûr-ı âferîniş]

nûr-ı ḥak: Allah'ın nuru.

Çılmağa envār-ı dil cān mülkini envār-ı 'ışk / Hüsn kândilin uyarmış **nûr-ı Ḥakdan** nār-ı 'ışk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 14). [nûr-ı ḥakdan, -dan]

nûr-ı muḥammed: Hz. Muhammed'in nuru. (Âlemi aydınlatması bağlamında).

Ey **nûr-ı Muḥammedden** eşer bu ruḥ-ı zibā / V'ey rûz-ı kıyām ümmetine ol kad-i bālā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [nûr-ı muḥammedden, -den]

Şoran **nûr-ı Muḥammedden** nişân görsün cemālûñı / Ki niçe berķ urur rüşen cebînüñde
'ayān nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 3). [nûr-ı muḥammedden, -den]

nûr-ı nār: Ateşin parıltısı, ışığı.

Âhum odından münîr olduğı ḥüsnüñ pertevi / Bu ki cem'i rüşen eyler şem'i **nûr-ı nārdan**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 8). [nûr-ı nārdan, -dan]

nûr-ı ruḥ: (Sevgilinin) Yanağının, yüzünün parlaklığı.

Yaķa pervāne gibi bāl ü peri sūḥte-dil / Fer vire **nûr-ı ruḥuñ** şem'-i şebistānumuza (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 4). [nûr-ı ruḥuñ, -uñ]

nûş: Tatlı, şerbet gibi içilecek şey, şarap.

Nûş-ı cām it añma encāmı gel ey sultān-ı ḥüsn / Kim kalan encām-ı Cemden 'ıyş u **nûş**
cāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 4). [nûş]

nūş eyle-: İçmek, yudumlamak.

Selsebîl-i meyi **nūş eyle** gel ey hūr-liķā / Ki bahār-ıla cihān beñzedi bāğ-ı İreme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 3). [nūş eyle]

Lāle bigi **nūş eyle** mül it çihreñi gül-gün / Nergis gibi maḥmūr u ḥarāb olma özüñ ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 5). [nūş eyle]

Nūş eyleyelüm la‘l-i lebüñ yādına sāğar / Kim reşk ide Kevşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 17). [nūş eyleyelüm, -yelüm]

nūş it-: İçmek.

Ya niçe lāle-sıfat hūn-ı ciger **nūş idelüm** / Mey-i gül-reng içelüm beñzümüz al eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 3). [nūş idelüm, -elüm]

Mey-gün lebüñ şafāsı-y-ıla **nūş idüp** müdām / Mest ü ḥarāb u nergis-i mestānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 7). [nūş idüp, -üp]

Resmîyem kim leblerüñ yādına **nūş idüp** müdām / Bu dil-i ğam-gīnūmi her dem feraḥ-nāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 13). [nūş idüp, -üp]

Nūş it ḥayāl-i ğamzesile Resmî hūn-ı dil / Ki olur lezīz hem-ķadeḥ-ile şarāb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 13). [nūş it]

Añma encāmı ķo zehr-i dehri ey sultān-ı ḥüsn / Ḥusrev-i vaķt ol dem-i ‘ıyş irdi **nūş it** cām-ı Cem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 8). [nūş it]

Nūş it sem-ise şunduğı sākī-i şeker-leb / Gūş it ne-y-ise nağme-i ķānūn u def ü nāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 7). [nūş it]

Dem-be-dem devrān elinden derd-ile **nūş itdügüm** / Bir ağudur kim geķüpdür bu yidi ķat taşdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 3). [nūş itdügüm, -dügüm]

Bāde **nūş itmek** bu demde olur ḥayāt-ender-ḥayāt / ‘ıyş bu mevsimde olur hem fütūḥ-ender-fütūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 3). [nūş itmek, -mek]

nūş-ı bāde: Şarap, içki içme.

Naķl eylerem ḥadīs-i lebüñ **nūş-ı bādede** / Meclisde lā-cerem ḥoş olur nuķl-i şekkerī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 11). [nūş-ı bādede, -de]

nūş-ı cām: İçki içme.

Rūz-ı ‘ıyd u **nūş-ı cām** u vaşl-ı yār-ı dil-nüvāz / Çend ān pīrūz-ı rūze ey ḥoşā ferḥunde-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 5). [nūş-ı cām]

nüş-ı cām it-: İçki, şarap içmek.

Nüş-ı cām it aınma encāmı gel ey sultān-ı hüsñ / Kim kalan encām-ı Cemden 'ıyş u nüş cāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 3). [nüş-ı cām it]

nüş-ı cān: Can şarabı. Gönlü hoş eden, ruha afiyet veren.

Dürd-i dārū-yı ğamuñdur **nüş-ı cānı** 'āşıkūñ / Anda olan derd-mende nüş-i derd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 3). [nüş-ı cānı, -ı]

nüş-ı mül: Şarap içme.

Cān-ıla **nüş-ı mül** ne hoşdur / Bî-zahmet-i hār-ı gül ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 1). [nüş-ı mül]

nuṭka gel-: Söz söylemek, konuşmak.

Nuṭka geldükçe lebūñ kılur nihānı āşikār / Mey-i nihān n'ola ki_eyler sırr-ı cānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 1). [nuṭka geldükçe, -dükçe]

Nuṭka geldükçe dem-i 'İsā gibi cān-bahş olan / Ol şeker-leb tūṭi-i şirīn-zebānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 3). [nuṭka geldükçe, -dükçe]

od: Ateş.

Mihrūñ **odi** dilde ey meh gerçi kim yanar nihān / Dem-be-dem āh itdügümce_olur duhānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 13). [odi, -ı]

Dutışur **odlara** evrāk u hāme kan ağlar / Çü Resmî başlaya yazmağa mā-cerā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 13). [odlara, -lara]

Gül ruhuñ tābı yaķar cānumı **od** lāle bigi / Dür dişūñ şevkı aķıdur yaşumı jāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 1). [od]

oda yaķ-: Ateşe yakmak, ateşe vermek, yakmak.

Var hūner defterlerini **oda yaķ** kim Resmîyā / Şimdi 'ālemde hūner bir cūbbe bir destār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 11). [oda yaķ]

Hāk itdi hevā **oda yaķup** cismini luṭf it / Şu sep ki biraz diñlene ol nāra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 7). [oda yaķup, -up]

Lāle-i la'līn-lebūñ şevkı **yaķarsañ odına** / Luṭf-ı haddūñ güllerin şerm-ile hamrālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 5). [odına yaķarsañ, -arsañ]

oda yan-: 1. Ateşlerde yanmak. (Aşk ateşiyle yanıp tutuşmak, aşk acısı çekmek).

Vişāl ḳadri bilinür mi olmasa hicrān / **Yanar** mı 'āşık **oda** yāra ḳasret olmayıcaķ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 6). [oda yanar, -ar]

Nice feryād ideyin yār beni yād idicek / Ki dilüm **oda yanar** derd-i dilüm yād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 2). [oda yanar, -ar]

Di mest-i ğamzeñe dil-i pür-süzı yakmasun / Zîrâ ki **oda yanıcak** olur kebâb telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 6). [oda yanıcak, -ıcak]

Hasret-i hâl ü lebûñden lâleveş bende nişân / Kana boyanmış **oda yanmış** ciger var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 4). [oda yanmış, -mış]

2. Ateşe yanmak; ızdırap çekmek, derde düşmek, çok kötü duruma düşmek.

Gül yile vardı vü âb oldı ruhuñ reşki-y-ile / Lâle hâk oldı hasedden **oda yandı** cigeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 6). [oda yandı, -dı]

Gel gül bigi gülşende gül ey ğonce-dehen kim / Gül yile virüp lâle-i nu'mân **oda yansun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 8). [oda yansun, -sun]

'Arz eyle cebîñüñi hilâl it meh-i bedri / Göster ruhuñı mihr-i dıraşşân **oda yansun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 6). [oda yansun, -sun]

Cânânsuz olıcak n'iderem cân **oda yansun** / Şıhhat baña derd old[ı] çü dermân oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 1). [oda yansun, -sun]

Cânânsuz olıcak n'iderem cân oda yansun / Şıhhat baña derd old[ı] çü dermân **oda yansun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 2). [oda yansun, -sun]

Gel şem'-i cemâlûñ-ile kıl cem'i münevver / Pervâne bigi şem'-i şebistân **oda yansun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 4). [oda yansun, -sun]

Nice yanayın hecr-ile bir âh odına kim / Bu kevn ü mekân süz-ıla yeksân **oda yansun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 12). [oda yansun, -sun]

Şerh eyle ğamuñ Resmî ki kan ağlaya hâme / Yaz süz-ı dilûñ defter ü divân **oda yansun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 14). [oda yansun, -sun]

Çün serv-i sehî cân-ıla dil hecre sezâdur / Kõ yiri durur eyledi 'işyân **oda yansun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 10). [oda yansun, -sun]

odlara at-: Ateşe atmak; bile bile başını derde sokmak, tehlikeye atmak.

Virme benüm bigi gönül her şanemüñ hevâsına / Hâke şalup yüzüñ şuyın **odlara atma** cânûñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 8). [odlara atma, -ma]

odlara yak-: I. Ateşlere yakmak; ateşe atmak, ateşte yakmak. II. Âşık etmek, sevdaya düşürmek.

Beni **odlara yakan** şimdiye dek bu dem-idi / Geldi hattûñ n'ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 15). [odlara yakan, -an]

odlara yan-: Ateşlere yanmak; ızdırap çekmek, derde düşmek, çok kötü duruma düşmek.

Ol gül-endāmuñ leb ü haddinden olduñ çünkü dūr / Lāleveş kana boyan **odlara yan** şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 6). [odlara yan]

‘Ālem **odlara yana** nāle vü āh eylersem / Saña ey düst ne ğam āh baña hayf u dirîĝ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 11). [odlara yana, -a]

Kaşd eyledüm ki yazam bir iştiyāk-nāme / Odlara yandı kâğıd kana boyandı hāme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 2). [odlara yandı, -dı]

oķı-: 1. (Büyüleyici, sihirli sözler) Söylemek.

Gözine hem-ser olımazsın eyā cādū-yı dehr / Ne kadar sihr bilürseñ **oķı** nîreng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 10). [oķı]

2. (Gazel) Okumak, söylemek.

Ol gül-endāmı gülistānda hırāmān göricek / **Oķıya** bu ğazeli murĝ-ı hoş-elhāna diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 8). [oķıya, -ya]

oķın-: Okunmak, söylenmek.

Vaşfuñ-ıla ola inşā-yı haţ-ı nāme-i cūd / Medħuñ-ıla **oķına** defter ü dîvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 52). [oķına, -a]

Zülfüñle haţuñ vaşfını inşā ide Resmî / Tūmār-ı pür-āşüb **oķınur** defter-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 14). [oķınur, -ur]

oķu-: 1. Sesli olarak naĝme ile söylemek.

‘Āşık-ı mey-h̄ār-ıla hālın beyān itmek için / Bülbül **oķur** defter-i gülden hoş-evşāf-ı şürüh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 8). [oķur, -r]

2. Okumak, söylemek. (Gazel okumak bağlamında).

Ol hūb ğazāluñ diyeli vaşfını Resmî / Senüñ ğazeliyātın **oķur** oldu güzeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 14). [oķur, -r]

3. Okumak, söylemek.

Gül yüzüñ midħatını **oķumaĝa** Resmî gibi / Görmedüm luţf-ıla bir bülbül-i nāzük-suħanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 9). [oķumaĝa, -maĝa]

Resmiden işit ruħlaruñuñ vaşfını ey düst / Gül defterini bülbül **oķur** çünkü ser-ā-pāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 14). [oķur, -r]

4. Dua okumak, dua etmek.

Şeb-i vaşluñ añup bu Resmî her şubh / **Oğur** vird ü du‘âlar tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 14). [oğur, -r]

ol-: 1. Olmak.

Meskenüm olsun eşigüñde tek ey hür-likā / Ehl-i düzağ **olayum** yād-ı cinān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 6). [olayum, -ayum]

Rûh-bağş **olursa** ‘İsāveş n’ola Resmî sözüñ / Çünkü zikrûñdür dem-â-dem la‘l-i rûh-efzâ-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 9). [olursa, -ursa]

Kıldı ihâta ‘âlemi az az gözüm yaşı / Zîrâ ki bağr **olur** şanemâ ekser âb-ı telğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 12). [olur, -ur]

Şikeste Resmîyi dūr eyleme kapuñdan kim / Ne murğ-zâr **ola** ol yir ki murğ-zârı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 12). [ola, -a]

Her dil-bere dil virme dil-ārām **ola** diyü / Kim pür-dil ise alıcı dil-dâr bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 3). [ola, -a]

Zülfî gibi dehānı beyānın uzatma kim / Resmî haber bilürsin **olur** muhtaşar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 14). [olur, -ur]

Ârzü-yı vaşl-ı cānāndan geç ey Resmî ki hîç / Pây-māl-i mürçe-i taht-ı Süleymān **olmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 14). [olmaya, -maya]

Çalmadı dilde karar **oldum** perîşân-rüzgār / Tâ ki sevdâ şaldı cāna zülf-i pür-sevdâ-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 3). [oldum, -dum]

Resmî işidüp nazmuñı ervāğ-ı muğaddes / Dirler dem-i ‘İsādan **olupdur** bu mü’eyyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 12). [olupdur, -updur]

Ruğlaruñ devrinde n’ola la‘lûne meyl eylesem / Kim ğam eyyāmında **olur** şöğbet-i sāğar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 6). [olur, -ur]

Ruğlaruñdan tamlasun қо dürr bigi dar la‘lûne / Kim gül-âb-ile **olur** cüllâb-ı cān-perver lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 8). [olur, -ur]

Tütî-i tab‘ına olalı lebüñ vaşfı ğidâ / **Oldı** Resmîñün kamu eş‘ârı çün şekker lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 10). [oldı, -dı]

Vaşf-ı lebüñle şi‘rüm **olur** ser-be-ser lezîz / Kim âbı kând-i nâb-ı mükerrer ider lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 1). [olur, -ur]

Ehl-i niyāza nāzuñı az itme lutf kıl / Kim nāz-ı nāzenin **olur** ey şiveger leziz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 8). [olur, -ur]

İntizār-ile yiter raḥm eyle ben bî-cāna kim / Mevtden **olur** eşed bilürsin ey yār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 10). [olur, -ur]

Her ne cān kim mübtelā-yı cevri-i cānān **olmaya** / Şüret ü ma'nide ol cāndan ola cān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 1). [olmaya, -maya]

Her ne cān kim mübtelā-yı cevri-i cānān olmaya / Şüret ü ma'nide ol cāndan ola cān **olmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 2). [olmaya, -maya]

Cevri-i cānāna taḥammül ger baña mümkün ola / Her kişi cānān-ıla vaşl ola hicrān **olmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 4). [olmaya, -maya]

Gönlümüñ ma'müresi ger Mısr-ise olsun ḥarāb / Ey 'aziz aña çü Yūsuf gibi sultān **olmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 6). [olmaya, -maya]

Şol kadar tır urdı ğamzeñ sîne-i mecrūḥuma / Kalmadı bir yir kim anda zaḥm-ı peykān **olmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 12). [olmaya, -maya]

'Uşşāk maḥmiline **olur** mîr-i kâfile / Her bî-nevā ki 'azmi tavāf-ı hicāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 9). [olur, -ur]

Hem-nefes sensüz baña ğam şimdi mi **olduğı** var / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi **olduğı** var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 1). [olduğı, -duğı]

Hem-nefes sensüz baña ğam şimdi mi **olduğı** var / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi **olduğı** var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 2). [olduğı, -duğı]

Emsem umsam leblerüñden sem şunar hecrüñ baña / 'Āşıkuñ derdine em sem şimdi mi **olduğı** var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 4). [olduğı, -duğı]

Mihrüm-içün ey melek-simā beni redd eyleme / Kim güneḥ-kār olmağ ādem şimdi mi **olduğı** var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 6). [olduğı, -duğı]

Merdüm-i çeşmüm siyeh-puş oldu yaşum-çün şehā / Hānda kan olsa mātem şimdi mi **olduğı** var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 8). [olduğı, -duğı]

Cān dil mülkini teslīm itdi Resmî 'ışkuña / Pādişeh olan müselleḥ şimdi mi **olduğı** var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 10). [olduğı, -duğı]

Gönlüm āşüfte kılan gör nice dil-bercik **olur** / Ne yüzi gül lebi mül ğamzesi kâfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 2). [olur, -ur]

Gönlüm āşüfte kılan gör nice dil-bercik olur / Ne yüzi gül lebi mül ğamzesi kâfircik **olur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 1). [olur, -ur]

Dil ü cān dāne döküp dāma çekebilse idüm / Allāh Allāh ne hümā-sāye kebūtercik **olur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 4). [olur, -ur]

El uzatmış dil ü cān kaşdına bu şimdiden ol / Ğamze-i şūhını gör nice sitemgercik **olur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 6). [olur, -ur]

Başuban bağına dil tıflı hayālin müjeñüñ / Cān virüp derd-ile dir kim nice hañçercik **olur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 8). [olur, -ur]

‘İzāruñ ābın umar dil hevāsı zülfünde / Kimüñ ki derd-i seri **olsa** ol gül-āb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 8). [olsa, -sa]

Beñzer gözüñüñ kaşdı yine cāna **olupdur** / Kim kanımı dökmeklige merdāne **olupdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 1). [olupdur, -updur]

Şevk-ı leb-i mey-gūnuñ-ıla _ey ğamzesi maḥmūr / Yaşumla gözüm bāde vü peymāne **olupdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 6). [olupdur, -updur]

Ḥammāra yasağ eyleyeli dāver-i devrān / Her ehl-i dilüñ ḥānesi mey-ḥāne **olupdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 8). [olupdur, -updur]

Ey dürr-i girān-māye dişüñ ḥasreti-y-ile / Yaşlar gözümüñ nisbeti ‘ummāna **olupdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 10). [olupdur, -updur]

Resmîyi füsün-ıla gözüñ ideli şeydā / ‘Ālemde anuñ sözleri efsāne **olupdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 14). [olupdur, -updur]

Olur Mesîḥ bigi pîr-i çarḥ-ı çārümde / Ne rūḥ kim bedeninden ol āsitāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 7). [olur, -ur]

‘Uşşāk ümîd-ile göricek dil-beri yüzün / Ğışş **olduğın** ‘āşık-ı dîdār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 12). [olduğın, -duğın]

‘Ālimü’l-esrār olurdum kılca yāḥūd zerrece / **Olsa** ger rāz-ı miyānı vü dehānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 6). [olsa, -sa]

Ma’ nîde imāndur saçuñ küfri senüñ dîn ehline / Şüretde gerçi ey şanem kāfirlere zünnār **olur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 6). [olur, -ur]

Bir lem‘a-i cemālüñ ey nūr-ı āferîniş / İki cihāna şıgmaz ger tül **ola** vü ger ‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 8). [ola, -a]

Ḥārsuz bir güli yok çünkü cihān gülşeninüñ / Şad-hezār **olur-ısa** murğ-ı hoş-elḥānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 8). [olur-ısa, -urısa]

Selāmet ehli **olur** mı cihānda ‘ışk ehli / Seri nişāne-i seng-i melāmet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 3). [olur, -ur]

Belâ vü miḥnet-i 'ışkuñsuz olmazam râhat / Ne deñlü hoşluğ **ola** başda devlet olmayıcak
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 10). [ola, -a]

Cefâña şabr firâkuñda pîşem **olmuşdur** / Ğarîblıkda güç olur çü şan'at olmayıcak (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 11). [olmuşdur, -mişdur]

'Aceb mi 'arız-ı ḥayl-i emîr-i 'ışk **olsam** / Elümdedür çü nefîr-i ğam u livâ-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 7). [olsam, -sam]

Bihâr ḥıbr **olup** eşcâr-ı 'âlem olsa kalem / Beyâza gelmeye taḥrîr-i mâ-mezâ-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 11). [olup, -up]

Bihâr ḥıbr olup eşcâr-ı 'âlem **olsa** kalem / Beyâza gelmeye taḥrîr-i mâ-mezâ-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 11). [olsa, -sa]

Cihân cennet-mişâl **oldı** şular 'ayn-ı zülâl oldı / Çiçekler pây-mâl oldı şafâsın sür bu
hengâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 3). [oldı, -dı]

Cihân cennet-mişâl oldı şular 'ayn-ı zülâl **oldı** / Çiçekler pây-mâl oldı şafâsın sür bu
hengâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 3). [oldı, -dı]

Ṭur ey sâķi-i ferruḥ-fer lebüñ yâdına şun sâġar / Dile **olsun** ziyâ-güster şafâ-yı cām-ı gül-
fâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 8). [olsun, -sun]

Oldısa ser-geşte vü şeydâ ḥired âşüfte cân / Şanma tenhâ Resmî anı göz görüp sevdi göñül
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 9). [oldısa, -dısa]

Nice Türk-i ḥadeng-endâzdur çeşmüñ zamânında / Ki nâm-ı Sām unıdıldı **olup** destân-ı
Rüstem tem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 6). [olup, -up]

Ḥaṭuñ ḥaddüñde eşkümden n'ola neşv ü nemâ bulsa / Ki **olur** şubḥ-dem tâze çemen itdükde
şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 10). [olur, -ur]

Resmîyem vaşf-ı leb-i la'l-i şeker-bâruñ senüñ / Ṭuṭî-i cânlar ġidâsı **oldı** güftârum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 14). [oldı, -dı]

Cânânsuz **olıcağ** n'iderem cân oda yansun / Şıḥḥat baña derd old[ı] çü dermân oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 1). [olıcağ, -ıcağ]

Delinür tîşe-i endüh-ıla küh **olsa** dili / Her ki Ferhâd ola sen ḥusrev-i şîrîn-dehene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 3). [olsa, -sa]

Delinür tîşe-i endüh-ıla küh olsa dili / Her ki Ferhâd **ola** sen ḥusrev-i şîrîn-dehene (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 4). [ola, -a]

Olmazsa baña fer virüp ey mâh cemâlüñ / Gelmez gözüme zerre ḥür-ı ḥâver olursa (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 3). [olmazsa, -mazsa]

Gönderme rakībūñ-ile cevruñ haberin kim / İnanmazam ol kâfire peygamber **olursa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 10). [olursa, -ursa]

Her söz ki mükerrer lebūñūñ zikri degüldür / Almazam anı ağzuma ger şekker **olursa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 12). [olursa, -ursa]

Resmî işidüp nazmuñı erbāb-ı ma'ānî / Dirler ki bu resme_olsa suhanverler **olursa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 14). [olursa, -ursa]

Hoş-dem-idi vaşl-ı cānān soñı hicrān **olmasa** / Hüb-idi maḥbūbları 'ahd ü peymān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 1). [olmasa, -masa]

Hoş-dem-idi vaşl-ı cānān soñı hicrān olmasa / Hüb-idi maḥbūbları 'ahd ü peymān **olmasa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 2). [olmasa, -masa]

Nice nāzūk-furşat-idi 'işret ü faşl-ı bahār / Bād-ı ḥüzn-ile ḥazān olup zemistān **olmasa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 4). [olmasa, -masa]

Furşat-ı 'ahd-i şebāb u mevsim-i cām-ı şarāb / Hoş-müretteb bezm-idi sākī-i devrān **olmasa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 6). [olmasa, -masa]

Yaraşurdı her dil-ārāma dil-ārām olduḡuñ / Bunlaruñ ārāmḡahı her dil ü cān **olmasa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 8). [olmasa, -masa]

Sen perī vaşlına bulmazdı rakībūñ dest-res / Ehrimenler māliki mülk-i Süleymān **olmasa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 10). [olmasa, -masa]

Hün olur ḥār-ı cefā-y-ıla dili lāle-şıfat / Her ki bülbül **ola** sen yüzi gül ü ḡonce-fem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 6). [ola, -a]

Didüm **olmaḡıl** ey meh-rū iñen bī-mihr ü hercāyī / Didi gün rüşen iderse revādur n'ola her cāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 1). [olmaḡıl, -maḡıl]

Şimdi ki bahār oldı vü nev-rüz u dil-efrüz / 'İyş it ki geçer furşat **olur** soñra işüñ vay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 4). [olur, -ur]

Zülfüñ ne şāh-bāz-ı siyeh-per durur kim ol / Ruḥsāruñ āteşinüñ **olupdur** semenderi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 8). [olupdur, -updur]

Serde kim **ola** hevā-yı ser-i zülfüñ eşeri / Tā ebed gitmez o serden eşerüñ derd-i seri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 1). [ola, -a]

Gözlerüñ la'lüñ deminden cān baḡışlar cānuma / Bu meşeldür kim şarāb-ıla **olur** cān baḡışışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 10). [olur, -ur]

Dil koyup zülfüñ-[il]e kaşuñ varduḡı bu kim / Mescid **olur** gice irdükde ḡarībūñ vaṭanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 6). [olur, -ur]

Gönlümüz kâmet-i servüñe hevâ-dâr olalı / Gözüme **oldı** şehâ yollaruñuñ âb-zeni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 8). [oldı, -dı]

Ben bendeye bir lahza eşigüñ eger ey şâh / **Olursa** penâgâh (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 4). [olursa, -ursa]

Olduñ çü bugün hüsn serîrine Süleymân / Ey husrev-i hûbân (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 7). [olduñ, -duñ]

Mühr-i lebüñe yaraşur **ola** yidi kişver / Maḥkûm u müsaḥḥar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 9). [ola, -a]

Sen lebi şîrîn-içün dil nice Ferhâd **olmasun** / Ya belâ kûhında kârı nice feryâd olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 1). [olmasun, -masun]

Sen lebi şîrîn-içün dil nice Ferhâd olmasun / Ya belâ kûhında kârı nice feryâd **olmasun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 2). [olmasun, -masun]

Sevmeyen Ḥurşîd-ise seni Feraḥşâd **olmasun** / Ğuşşañı ‘âlemde şâdî bilmeyen şâd olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 3). [olmasun, -masun]

Bu şıfatda gördügi yok kimse nesl-i âdemi / Key görüñ ol mâh-ı hûrîveş perî-zâd **olmasun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 10). [olmasun, -masun]

Va‘de-i vaşluñ gibi bî-aşl u bünyâd **olmasun** / Ruḥlaruñ cân bâğına berg-i gül-i ḥamrâ yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 15). [olmasun, -masun]

Serv-ḳaddüñ ‘âşıḳa naḥl-i cihân-ârâ yiter / Hiç ‘ar‘ar bitmesün ‘âlemde şimşâd **olmasun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 20). [olmasun, -masun]

Zülf-ile ğamzeñ çeker çâh-ı zenaḥdândan beni / Ḥabs içinden çıkarar kimseyi cellâd **olmasun** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 30). [olmasun, -masun]

Her şâ‘irüñ ki hem-demi bir nâzenîn **ola** / Şi‘râya ire şî‘ri ḳamudan güzîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 1). [ola, -a]

Her şâ‘irüñ ki hem-demi bir nâzenîn ola / Şi‘râya ire şî‘ri ḳamudan güzîn **ola** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 2). [ola, -a]

Nefrîn ise sezâ sözine âferîn **ola** / Şi‘rinde luṭf ola mı gönül kim ḥazîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 3). [ola, -a]

Yaz deftere bu şî‘ri ki ḥikmet hemîn **ola** / Devrân yaḳaıñı eylemedin zûlm eliyle çâk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 5). [ola, -a]

Jengâr-ı ğamdan it dil ü cân gözgüsini pâk / Câm-ı mey-ile ki_âyine-i ğayb-bîn **ola** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 10). [ola, -a]

Dünyâ denî durur aña dānā tayanmaya / Bād añlayan bu hāki zihî pāk-dīn **ola** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 3, Mısra 20). [ola, -a]

İhlāşa başlayanlar **olur** mağfîret bulan / Tıtdı cihānı zerķ u riyā āfîyet bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 3, Mısra 23). [olur, -ur]

Bunca faẓl-ıla **olur** mekteb-i ihsānuñda / Pîr-i dānā-yı seḥā tıfl-ı sebaķ-h'ān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 33). [olur, -ur]

Süfre-i mihr [ü] seḥā tebs-ile **olur** bu nücüm / Sen ki dîvān-ı 'atāda dökesin h'ān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 37). [olur, -ur]

Vaşfuñ-ıla **ola** inşā-yı ḥaṭ-ı nāme-i cūd / Medḥuñ-ıla oķına defter ü dîvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 51). [ola, -a]

Zülf ü ruḥuñ firāķı-y-ıla rüz u şeb seḥā / **Oldı** müzāb-ı 'ıyşum u bu hürd u h'āb telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 10). [oldı, -dı]

Cihānuñ bağ-ıla dārı **olısar** bağ-ıla dārı / Anuñ kim ola bu zülf ü zenaḥdān bend ü zindānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 9). [olısar, -ısar]

Cihānuñ bağ-ıla dārı olısar bağ-ıla dārı / Anuñ kim **ola** bu zülf ü zenaḥdān bend ü zindānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 10). [ola, -a]

Biz saña cānā 'arż-ı cān itdük itmezsin ḳabül / Cānumı vir büseñ al **olsun** Ḳaraman baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 6). [olsun, -sun]

Nefrîn ise sezā sözine āferîn ola / Şi'rinde luṭf ola mı göñül kim ḥazîn **ola** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 3, Mısra 4). [ola, -a]

2. ... vasfını taşımak.

Cevr ü cefā-yı yārı dil-āzār **olan** bilür / Bu ḥāl-i zārı yārı dil-āzār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 1). [olan, -an]

Cevr ü cefā-yı yārı dil-āzār olan bilür / Bu ḥāl-i zārı yārı dil-āzār **olan** bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 2). [olan, -an]

Her dem ḥayāl-i zülf-ile efkārını dilüñ / Künc-i belāda yine dil-efgār **olan** bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 6). [olan, -an]

Şem'-i cemāl şevķına germiyyetüm benüm / Pervāne bigi sūḥte-i nār **olan** bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 8). [olan, -an]

Bî-çāre 'andelîb ü gül ü ḥār kışşasın / Ārām-ı cānı mūnis-i aġyār **olan** bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 10). [olan, -an]

‘Uşşāk ümîd-ile göricek dil-beri yüzün / Ğışş olduğunu ‘âşık-ı dîdâr **olan** bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 12). [olan, -an]

Bezm-i belâda neydüğünü Resmîyâ senûn / Kânûn-ı ‘ışka pâ-zede deyyâr **olan** bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 14). [olan, -an]

Hayâl-i ğamzesi hûn-ı ciger diler dilden / Hemîşe merdüm-i maḥmûr **olan** şarâb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 6). [olan, -an]

Resmîyâ ‘ârif **olan** şulhla ider kesb ü kemâl / Ögünüp kâmil-ile merdüm-i nâ-dân çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 13). [olan, -an]

Dilemez dil ser-i kûyuñda raķibi şanemâ / Cennet içre âdem **olan** ide mi şeytâna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 8). [olan, -an]

Didüm ala gözlerüñ âlıyla aldandı göñül / Didi kim bilmez misin cādū **olan** eyler firîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 6). [olan, -an]

Göñlüme gelse hayâl-i ğamzesi ḥançer çeker / Şoḥbeti bed-mest **olan** elbette ğavġalandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 8). [olan, -an]

Ol mehûn mihr pelâsını libâs itmiş **olan** / Almaz egnine gerek câme-i şad-reng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 7). [olan, -an]

‘Uşşâkuñ **olan** gerçi kıılır da‘vî-i ihlâş / Ger ‘âm u eger ḥâş (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 19). [olan, -an]

Cân dil mülkini teslîm itdi Resmî ‘ışkuña / Pâdişeh **olan** müselleḥ şimdi mi olduġı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 10). [olan, -an]

3. Uygun düşmek, yerinde olmak.

Bâde nûş itmek bu demde_olur ḥayât-ender-ḥayât / ‘İyş bu mevsimde **olur** hem fütûḥ-ender-fütûḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 4). [olur, -ur]

4. Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.

Ya rûḥsın muşavver ü ya cism-i rûḥ-baḥş / Kim âb u gilden **olmaya** bu resme pâk zât (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 10). [olmaya, -maya]

5. (İmana) Sahip olmak.

Mihrüñle beni koma firâkuñda mu‘azzeb / İmânı **olan** nârda qalmaz çü muḥalled (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 6). [olan, -an]

6. Bulunmak, var olmak.

Vişâl ḳadri bilinür mi **olmasa** hicrân / Yanar mı ‘âşık oda yâra ḥasret olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 5). [olmasa, -masa]

Dil-i miskîn n'ola meyl eylese şîrîn lebûñe / Meges **olur** mı ki itmez şekeristâna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 6). [olur, -ur]

Gelmesün gön'lüme şādî ğam-ı 'ıŝkuñ var-iken / Bir vilâyetde **olıcağ** iki sultân çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 4). [olıcağ, -ıcağ]

Ruĥuñ mânend gülşende gül **olmaz** / Benüm bigi belâlu bülbül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 1). [olmaz, -maz]

Sücûd itdükçe mihrâba seni yâd itdügüm budur / Huzûr-ı kalb **olmazsa** dürüst olmaz namâz
itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 4). [olmazsa, -mazsa]

Ruĥuñ mânend gülşende gül olmaz / Benüm bigi belâlu bülbül **olmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 2). [olmaz, -maz]

Gelüp hindû beñüñ görsün yüzüñde / Şular kim âbda dir fülful **olmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 4). [olmaz, -maz]

Şun ey sâkî bize la'lüñ şarâbın / Kim anuñ cür'ası gibi mül **olmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 10). [olmaz, -maz]

7. İsim-fiillerden sonra anlamı kuvvetlendirmek, değişik bir ifade sağlamak için bir üslup
özellği olarak kullanılır. (Okur olmak).

Ol hûb ğazâluñ diyeli vaşfını Resmî / Senüñ ğazeliyâtın okur **oldı** güzeller (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 35, Mısra 14). [oldı, -dı]

8. Olmak. (Beraberinde yanında olmak).

Dil şeb-i zülfüñde şem'-i hüsnüñi kılar delîl / Kim çerâğ-ıla **olan** rüşen durur tutmaz 'ases
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 6). [olan, -an]

Resmî diler ki gedâ-yı ser-i küyuñ **ola** lîk / Bu muĥâl ola ki şehliĝa gedâ ola maĥal (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 9). [ola, -a]

9. Olmak, yeterli olmak.

Dil ü dîn almağ-ıla **olmadı** âh ala gözüñ / Başladı âla yine cânı daĥı ala bigi (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 128, Mısra 5). [olmadı, -madı]

ol dem: O zaman, o vakit.

Ol dem kanı ki cevruñ-ile pür-şafâ-y-ıduğ / Qadrini bildük ol daĥı hem bir zamân-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 9). [ol dem]

ol deñlü: O denli, o kadar.

Her ne deñlü cüst ise cān almağa cāzū gözüñ / Ben de cān virmekte biñ **ol deñlü** çālāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 10). [ol deñlü]

ol kadar: O kadar, o ölçüde, o miktarda.

Cennetde gerçi nāzūk ü ter mîveler biter / Bāğ-ı ruḥuñda daḥı hezār **ol kadar** biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 2). [ol kadar]

ola mı: Olur mu? Mümkün mü?

Sen meh-liḳāya mihr-i münîr **ola mı** nazîr / Kim bu felek getürmedi mişlüñ cihāna hiç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 5). [ola mı]

Nefrîn ise sezā sözine āferîn ola / Şi'rinde luṭf **ola mı** gönül kim ḥazîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 4). [ola mı]

olalı: Olduğundan beri.

Olalı Mısr-ı dilde ḥüsn-ile sen Yūsuf-ı ṡānî / Benem dār-ı miḥende ḥüzn-ile Ya'ḳūb-ı Ken'ānî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 1). [olalı]

Belā-yı hecr-ile **olalı** mübtelā-yı firāk / Yaḳar heves odına beni bu hevā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 1). [olalı]

Ser-i zülfüñ dile ser-rişte-i maḳşūd **olalı** / Çekerem āh ki sevdālar-ıla tūl-i emel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 5). [olalı]

Ṭūṭi-i ṭab'ına **olalı** lebüñ vaşfi ḡidā / Oldı Resmînüñ ḳamu eş'arı çün şekker lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 9). [olalı]

olmaz: Olması imkansız.

Resmiyā raḥm ummaḡıl ol ḡamze-i ḥün-rizden / Mü'mine **olmaz** teraḥḥum çün dil-i küffārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 18). [olmaz]

Meclis-i 'uşşāḳuñ **olmaz** revnaḳı cānānesüz / Lā-cerem cem' olıcaḳ şem'-i şebistān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 3). [olmaz]

Geyüp 'ıṣṡuñ libāsın n'eyler aḡyār / Ki Ka'be örtüsü ite çul **olmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 8). [olmaz]

Lebüñ zıkr itmeyince meclis içre / Şurāḥînüñ maḳālî ḳulḳul **olmaz** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 12). [olmaz]

Bu cehl-ile raḳībā cānāndan ıraḡ ol / Āl **olmaz** bilürsin Bū Cehl Muşṭafāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 6). [olmaz]

Sensüz[in] ben ne zindegānī alam / Cānsuz **olmaz** beden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 14). [olmaz]

Yüze yüz olma ey meh ol māha addūnī bil / Rūşen durur ki **olmaz** āyīne utmağ aya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 4). [olmaz]

otur-: Biriyle birlikte zaman geçirmek, bir araya gelmek.

Oturma Resmî zār-ıla fera bul am-gūsār-ıla / Mey ü sākī vü yār-ıla geçür gel şub-ıla şāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 13). [oturma, -ma]

ögün-: Sahip olduğı veya kendine pay ıkardığı bir şeyden gururla ve abartılı bir dille bahsetmek, iftihar etmek.

Resmiyā ‘arīf olan şulla ider kesb ü kemāl / **Ögünüp** kāmīl-ile merdüm-i nā-dān ekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 14). [ögünüp, -üp]

öl-: 1. I. Hayatı sona ermek, can vermek. II. ok acı veya sıkıntı ekmek, acı, sıkıntı veya yorgunluktan bitkin duruma gelmek.

Vaşla yok äre hecre döymezem / **Öleyin** mi ya ben behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 8). [öleyin, -eyin]

Vaşla yok äre hecre döymezem / **Öleyin** mi ya ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 12). [öleyin]

Ey abībüm kıl devā bīmāruñam **öldüm** didüm / Didi ölmekdür devā-yı derd bīmārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 90, Mısra 7). [öldüm, -düm]

Öldi Resmî am-ıla nice diridür diyeyin / Ki dimezdüñ sevenüñ bu da biridür diyeyin (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 21). [öldi, -di]

Nā-müselmān raībe uyalı sen / **Ölmişem** reşkden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 8). [ölmişem, -mişem]

2. Hayatı sona ermek, can vermek.

Resmî-i derd-mendüñe n’ola_ey abīb-i cān / Dirseñ ki **ölme** derd-ile dermānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 18). [ölme, -me]

Resmî-i dil-asteye ram idüp ey ‘İsā-nefes / **Ölme** ey bī-äre ben muyī-i devrānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 14). [ölme, -me]

Ey abībüm kıl devā bīmāruñam öldüm didüm / Didi **ölmekdür** devā-yı derd bīmārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 90, Mısra 8). [ölmekdür, -mekdür]

Şanma ki cefā-y-ıla **öle** ‘aşı-ı bīmār / Bir derd mi var ki aña tīmār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 11). [öle, -e]

Sen ‘ahdüñi unutduñ-ısa n’ola düstüm / Ben tā **ölince** nāzır-ı peymānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 20). [ölince, -ince]

Şevk-ı lebüñle ben **öliecek** silme kınumı / Zîrā şehîd olanlara hūnîn kefen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 7). [öliecek, -icek]

öldür-: 1. Bir canlının hayatına son vermek.

Raḥm eylemedüñ Resmî-i dil-ḥasteye āḥir / Öldürdi cefā vü sitem ü ğam n’ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [öldürdi, -di]

Eyyüb gibi hecri ne ğam **öldürür-ise** / Vaşlı dem-i ‘İsā gibi kıılır yine iḥyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [öldürür-ise, -ürise]

Öldürürem varuram Resmîyi dimişsin şehā / Tîz var öldür anı öldürmeden zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 13). [öldürürem, -ürem]

Öldürürem varuram Resmîyi dimişsin şehā / Tîz var **öldür** anı öldürmeden zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 14). [öldür]

Öldürürem varuram Resmîyi dimişsin şehā / Tîz var öldür anı **öldürmeden** zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 14). [öldürmeden, -meden]

Kaşd-ı katl itdükçe **öldürmezsin** illā hā beni / Vā beni sen ğamzesi hūn-rîz elinden vā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 1). [öldürmezsin, -mezsin]

Seni ḥarāmî gözleri **öldürür-ise** Resmîyā / Kaṭline hūn bahāñı tüt eyle ḥelāl kanuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 9). [öldürür-ise, -ürise]

2. Bir canlının hayatına son vermek; büyük sıkıntı ve ızdırap vermek, perişan hale getirmek.

Eşigüñde beni **öldürme** bilürsin ki şehā / Hāḳ ḥarām eyledi kaşd itmegi şayd-ı Ḥareme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 11). [öldürme, -me]

Bî-güneh görse beni gözlerüñ **öldürmek** ider / Merdüm-i mest-i belā kıandasa merdānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 7). [öldürmek, -mek]

Şulḥa vardukça beni gözlerüñ **öldürmek** ider / Merdüm-i mest bigi kıandasa şavaşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 7). [öldürmek, -mek]

Va‘desine vaşluñuñ irişmeden vā-ḥasretā / **Öldürür** beñzer beni hecr-ile nā-çār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 4). [öldürür, -ür]

Cevr-ile **öldürür** seni dirlerdi āḥ kim / Şordum lebinden ol ḥaber āḥir yalan-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 15). [öldürür, -ür]

Āḥ kim ‘ālemde bulunmaz devāsı derdümüñ / Öldürür beñzer beni āḥir belāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 2). [öldürür, -ür]

Öldürürseñ ger dehānumdan nişān virdi diyü / Zerrece var ola didüm yokdur inkārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 90, Mısra 3). [öldürürseñ, -ürseñ]

Nāz-ıla **öldürmege** beni niyāzumsa sebeb / Vāzgeldüm nāzeninüm vir emān şimden girü
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 9). [öldürmege, -mege]

‘Ahd itdün-ise ‘aşıkuñ **öldürmege** şehā / Öldür beni ki ola yemînün kefareti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 3). [öldürmege, -mege]

Kıldı hem hecrün ğamı bîzār bu cāndan beni / Çıkarup **öldürmege** hecr-ile zindāndan beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 28). [öldürmege, -mege]

‘Ahd itdün-ise ‘aşıkuñ öldürmege şehā / **Öldür** beni ki ola yemînün kefareti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 4). [öldür]

Resmî-i dil-ḥasteyem kār itdi derdün cānuma / Ya devā kıl vaşl-ıla hecr-ile **öldür** ya beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 14). [öldür]

Öldürürse beni bu derd-ile vā-ḥayf u dirîğ / Saña ey düst ne ğam āh baña ḥayf u dirîğ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 3). [öldürürse, -ürse]

‘**ömr**: Hayat, yaşama süresi.

Küh-ı ğamda geçdi ‘**ömrüm** derd-ile Ferhādveş / Ol şeker-leb ḥusrev-i şîrîn-zebānumsuz
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 11). [‘ömrüm, -üm]

Geçmeyem zülf ü zenaḥdān hevāsından eger / Habs içinde geçe ‘**ömrüm** aşılām dāra daḥı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 10). [‘ömrüm, -üm]

‘**Ömrüm** ol zülf ü zenaḥdān ārzūsından oldı şarf / Bu müselsel bend-ile zindān elinden el-
ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 3). [‘ömrüm, -üm]

Ṭālî‘üm yār olmadı kim yāra olam hem-nefes / Geçdi ‘**ömrüm** ḥasret-ile qaldı bākî bir nefes
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 2). [‘ömrüm, -üm]

‘**ömr-i dırāz bul**:- Uzun ömürlü olmak, çok yaşamak.

Zülf-i dil-ber gibi ‘ālemde bulur ‘ömr-i dırāz / Her ki cānını kıla ol çeşm-i fettāndan ḥalāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 3). [‘ömr-i dırāz bulur, -ur]

‘**ömr-i ḥāşılı ol**:- Ömrün neticesi olmak.

Bir kimsenün ki sen **olasın** ‘**ömr-i ḥāşılı** / ‘Ālemde aña daḥı ne derd ü miḥen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 11). [‘ömr-i ḥāşılı olasın, -asın]

‘ömrüm günü: Yaşama süresi, bütün hayat.

Şāh-iken hūsn iline ben kula dād eylemedüñ / Geçdi **‘ömrüm günü** feryād-ıla yād eylemedüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 6). [‘ömrüm günü]

‘ömür bāğı: Ömür bahçesi.

Sen-idüñ tāze bahārum benüm ey gülşen-i cān / **‘Ömrümün bāğına** irişdi hāzān sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 6). [‘ömrümün bāğına, -na]

ön: 1. Ön, ön taraf.

Şeh ruhlarıñ **önindeki** ferzānedür gözüñ / Diller piyādesini başup sürdi yine at (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 3). [önindeki, -indeki]

2. Ön, karşı, huzur.

Şermendedür ey hūr-liķā kaddüñ **öninde** / Tūbāya dahı serv-i sehī hem-ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 5). [öninde, -inde]

öpül-: Sevgi ve saygı ifadesi olarak birine veya bir şeye dudak değdirilmesi.

Eyyām-ı şerīf irdi mübārek elüñi şun / ‘Ādet durur illerde bu kim **öpülür** eller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 4). [öpülür, -ür]

öykün-: Birine benzemek istemek, onu taklit etmek, taklide çalışmak, özenmek.

Ğonce-i ğunc la‘lüñe **öykündüğün** ‘ayb itme kim / Çāk olupdur perde-i nāmūs dest-i hārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 5). [öykündüğün, -düğün]

Ğonceler ağzuña **öykündüğü-çün** bād-ı şabā / Eyle urdı ki kıızıl kana boyandı deheni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 3). [öykündüğü-çün, -düğüçün]

öz: Bir kimsenin kendi mânevî varlığı, zâtı, kendisi.

Bezm-i belāda hūn-ı ciger içdügüm görüp / **Özi** göyünd[i] baña ki eşk-i kebāb akar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 12). [özi, -i]

Lāle bigi nūş eyle mül it çihreñi gül-gün / Nergis gibi maḥmūr u ḥarāb olma **özün** ay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 6). [özün, -ün]

Her belā bendinden olsun iki ‘ālemde ḥalāş / Bend-i zülfünde **özin** bir dem giriftār isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 6). [özin, -in]

özge: Başka, gayri.

Ğanķı ‘aşıķ ki_ola derdüñle giriftār olam / Senden **özge** di ṭabīb aña ki dermānı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 12). [özge]

‘**özü**’: Özür.

Geldüm eşigüñe yüz ‘**özü-ile**’ urdum yire yüz / Nazar itseñ n’ola ben bendeye sultân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 43). [‘özü-ile, -ile]

pâdişâh: 1. Hükümdar, sultan.

Zülfüññ bendindedür ger bende vü ger **pâdişâh** / Şanma bu sevdâda ser-gerdân olan tenhâ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 5). [pâdişâh]

2. I. Hükümdar. II. Gönülde hüküm süren sevgili.

Seni sevdüğümü ma‘zûr tut kim / Günehsüz **pâdişâhum** bir kûl olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 14). [pâdişâhum, -um]

pâdişeh: I. Padişah, hükümdar. II. Gönülde hüküm süren sevgili.

Cân dil mülkini teslîm itdi Resmî ‘ışkuña / **Pâdişeh** olan müselleme şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 10). [pâdişeh]

pâdşâ: Sultan, hükümdar, padişah.

Hem sürûriyla serîr-i hüsne serverdür biri / Hem kemâliyle biri mülk-i cemâle **pâdşâ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 8). [pâdşâ]

pâk: Temiz.

Gayret-ile hâk-i râhuñ olduğum cânâ bu kim / Dâmenüñni gerd-i hâk-i gayrdan **pâk** isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 6). [pâk]

Çünkü mihmân-hâne-i sultân-ı ‘ışkuñdur gönül / Lâ-cerem hayl-i hayâli gayrdan **pâk** isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 12). [pâk]

pâk it-: Temizlemek, arındırmak.

Jengâr-ı gâmdan **it** dil ü cân gözgüsini **pâk** / Câm-ı mey-ile ki âyine-i gayb-bîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 9). [pâk it]

pâk ol-: Temizlenmek, arınmak.

Cevher-i câm-ıla kalbün hâliş eyle zer gibi / Jeng-i gâmdan tâ dilün âyine gibi **ola pâk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 12). [pâk ola, -a]

Âh kim kurtulmadum ‘âlemde hiç iflâsdan / Gönülümün âyinesi **pâk olmadı** ol pasdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 2). [pâk olmadı, -madı]

pāk zāt: Temiz asıllı.

Ya rūḥsın muşavver ü ya cism-i rūḥ-baḥş / Kim āb u gilden olmaya bu resme **pāk zāt** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 10). [pāk zāt]

pāk-dîn: Dine samimi şekilde inanan, imanı temiz.

Dünyā denî durur aña dānā ṭayanmaya / Bād añlayan bu ḥāki zihî **pāk-dîn** ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 20). [pāk-dîn]

pārelen-: Parça parça olmak, parçalanmak, paralanmak.

Ḥālin görenüñ **pārelenür** yüregi ğamdan / Raḥm eyleseñ aña n'ola bir pāre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 3). [pārelenür, -ür]

pas: Kirlilik, kir, pas.

Āh kim kırtulmadum 'ālemde hiç iflāsdan / Göñlümün āyinesi pāk olmadı ol **pasdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 2). [pasdan, -dan]

pāy: Ayak.

Ġubār-ı ḥāk-i rehün hem-seri olam diyü / Bu Resmî **pāyüñe** her dem yüzün türāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 12). [pāyüñe, -üñe]

pāyān-ı kerem: Lütfun, cömertliğin sonsuzluğu.

Ey serîr-i keremün pāyesi **pāyān-ı kerem** / Himmetün şaḥn-ı serā-perdesi eyvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 1). [pāyān-ı kerem]

pāye: Rütbe, mertebe, derece.

Ey serîr-i keremün **pāyesi** pāyān-ı kerem / Himmetün şaḥn-ı serā-perdesi eyvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 1). [pāyesi, -si]

pāy-ı pîr-i ṭarab: Sevinç ve şenlik pîrinin ayağı.

Pāy-ı pîr-i ṭarab u rāḥat-ı āsāyiş-i rūḥ / Dāfi'-i derd ü ğam u düşmen-i ferheng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 3). [pāy-ı pîr-i ṭarab]

pāy-māl: Ayaklar altına alınmış, çiğnenmiş, hakir duruma düşürülmüş, perişan edilmiş.

Bî-ser ü pā olmuşam sevdālar-ıla **pāy-māl** / Tā ser-i zülfün hevāsı göñlüme oldu heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 7). [pāy-māl]

pāy-māl it-: Ayaklar altına almak, hakir ve perişan etmek.

Ṭağıdup zülfüñ beni āşüfte-hāl itmek neden / Ben perîşān-rūzgārı **pāy-māl itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 2). [pāy-māl itmek, -mek]

‘Ālemüñ gönlin yapar ol seng-dil illā benüm / Sırça gönüm şınuğınca **pāy-māl itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 30). [pāy-māl itmek, -mek]

pāy-māl ol-: Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek.

Cihān cennet-mişāl oldı şular ‘ayn-ı zülāl oldı / Çiçekler **pāy-māl oldı** şafāsın sür bu hengāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 4). [pāy-māl oldı, -dı]

Faẓl u kemāl ehli n’ola **olsa pāy-māl** / Ki başı üzre hıdmeti nādān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 19). [pāy-māl olsa, -sa]

Pāy-māl olup ayağa dökilür biñ dil ü cān / Şubḥ-dem dest-i şabādan ki şaçuñ şānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 3). [pāy-māl olup, -up]

pāy-māl-i mürçe-i taht-ı süleymān: Süleyman tahtında küçük karınca gibi çiğnenme, ayaklar altında kalma.

Ārzü-yı vaşl-ı cānāndan geç ey Resmî ki hiç / **Pāy-māl-i mürçe-i taht-ı Süleymān** olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 14). [pāy-māl-i mürçe-i taht-ı süleymān]

pā-zede: I. Ayak altında kalmış, çiğnenmiş. II. Mahvolmuş, perîşan olmuş, hor, hakir, zelil, pâyimal.

Bezm-i belāda neydüğüñi Resmîyā senüñ / Kānūn-ı ‘ışka **pā-zede** deyyār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 14). [pā-zede]

pelās: Aba ve çul gibi kaba yünden dokunan şeyler ve özellikle bunların eskileri.

Ol mehüñ mihr **pelāsını** libās itmiş olan / Almaz egnine gerek cāme-i şad-reng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 7). [pelāsını, -ını]

Derd ü belāsınuñ **pelāsını** libās iden anuñ / Çāk eyle Resmî cāme-i şabr u qarāruñ yaqasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 9). [pelāsını, -ını]

penāgāh: Sığınacak yer, sığınak.

Ben bendeye bir laḥza eşigüñ eger ey şāh / Olursa **penāgāh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 4). [penāgāh]

pend it-: Nasihat etmek, öğüt vermek.

Ṭarf-ı yüzinden gözi mey-hāne yolın gösterür / Ya’nī **pend ider** bu bed kişi görüñ minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 4). [pend ider, -er]

pend-i edīb: Terbiyeli, edepli kişinin nasihatı.

Düşme zülfün bendine diyü naşihat eyleme / Nāşihā dīvāneye sūd eylemez **pend-i edīb**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [pend-i edīb]

per: Kanat.

Bir şem'dür yüzün senün ey müşteri-cebîn / Kim mihr ü meh diler yağa pervâneveş **peri**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 6). [peri, -i]

perde: Hicap, örtü, Hak ile kul arasındaki engel.

Ger reh-i kūy-ı vişāl-i yāra başduñsa kadem / Resmîyā geç cān-ıla serden ki bunlar **perdedür**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 14). [perdedür, -dür]

perde-dār it-: Kapıcı, perdecı etmek.

Rāstî kılduñ muhayyer nālemi 'uşşākdan / Bu nevā āhengine çün **perde-dār itdüñ** beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 8). [perde-dār itdüñ, -düñ]

perde-i nāmūs: Namus perdesi. Utanma duygusu, ar, hayâ.

Ğonce-i ğunc la'lüne öykündüğün 'ayb itme kim / Çāk olupdur **perde-i nāmūs** dest-i hārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 6). [perde-i nāmūs]

perde-i 'uşşāka: Aşıklar makamı.

Çengüne kânūnuñ al ey muṭrib-i zühre-cebîn / Perde-i 'uşşāka dem-sāz it nevāñı zîr ü bem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 4). [perde-i 'uşşāka, -a]

perhîz kıł-: Bazı şeylerden kaçınmak, uzak durmak.

Gözlerün kılan içmeden **perhîz kılsun** di didüm / Didi şabr olur mı şuya merdüm-i bīmārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 11). [perhîz kılsun, -sun]

perî: Güzel, sevgili.

Gerçi gül-ruhlar hezār ammā baña sensin murād / Ādem olana meşeldür ey **perî** bir gül yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 4). [perî]

Ey **perî** teşhîr kıılmağa dilin 'āşıklaruñ / Āteş-i ruhşāruñ üzre beñlerün fülful yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 7). [perî]

Ne hoş-muşāhib oldu raķīb-ile ol **perî** / İnsāna üns ola mı-y-ıdı Ehrimen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 13). [perî]

‘Âşıkı bir görme zinhâr ey **perî** ağıyâr-ıla / Dîv-i pür-rîvî beşer nev’inde ’add itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 5). [perî]

Zülf ü ruhsâruñ var-iken ey semen-sîmâ **perî** / Ârzü-yı sünbül ü nesrîn ü verd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 5). [perî]

Sen **perî** vaşlına bulmazdı raķībüñ dest-res / Ehrimenler mâliki mülk-i Süleymân olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 9). [perî]

perî-peyker: Güzel yüzlü, çok güzel (sevgili).

Ol **perî-peyker** ki kaşdı şayd-ı cānumdur benüm / Māh-rûlar mihteri nā-mihr-bānumdur
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 1). [perî-peyker]

perî-rû: Güzel yüzlü, çok güzel (kimse), sevgili.

Ėarîb olma raķîbe ey **perî-rû** / Enîs olmaz melek hergiz kilāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
118, Mısra 7). [perî-rû]

perîşân: 1. Dağınık, düzensiz, karmakarışık.

Ol **perîşân** zülfüme tolaşmasun Resmî dimiş / Yoħsa anı kıluram zâr u perîşân istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 13). [perîşân]

Lāleye şordum lebüñ şevkıyla sūzānem didi / Sünbüle añdum şaçuñ ben de **perîşānem** didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 2). [perîşānem, -em]

2. I. Dağınık, düzensiz, karmakarışık. **II.** Acınacak durumda, zavallı, kederli, muztarip.

Ey **perîşân** görmesün cem’iyyet-i şādî yüzün / Ėuşsa-i zülfüñle her dil kim perîşân olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 7). [perîşân]

Düşeli zülfî hevāsına **perîşân** göñlümi / Ėurtarup bir dem belā bendinden āzād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 11). [perîşân]

Sen meclis-i raķîbde Ėandān u şād-mān / Ben künc-i Ėamda zâr u **perîşân** u dil-figār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 10). [perîşân]

perîşānlıĖ: Perişan olma durumu, dağınıklık, düzensizlik, zavallılık.

PerîşānlıĖımı zülfüñle binüm / Dil-i miskînüm-ile şāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
48, Mısra 3). [perîşānlıĖımı, -ımı]

perîşân it-: Dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek, düzenini bozmak, altüst etmek.

Evvel kimüne gül gibi handân ider felek / Âhir benefşe gibi **perîşân ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 2). [perîşân ider, -er]

Ey niçe zevk u şād-ıla 'ıyş idenlerüñ / Cem'ıyyetin gam-ıla **perîşân ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 12). [perîşân ider, -er]

Nā-ehli muhterem tutuben 'izz ü cāh-ıla / Ehl-i dili hemîşe **perîşân ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 22). [perîşân ider, -er]

perîşân kıl-: Perişan etmek, dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek, altüst etmek.

Bu semen-bū sünbülün **kıldı perîşân** hālümü / Eyledi bî-bāde mest ol gözleri şehlä beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 11). [perîşân kıldı, -dı]

perîşân ol-: Dağılmak, karmakarışık olmak, acınacak duruma gelmek.

Benefşe bigi **perîşân olursa** tañ mı gönül / Ki zülf-i sünbül [ü] hadd-i semenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 3). [perîşân olursa, -ursa]

Ey perîşân görmesün cem'ıyyet-i şādî yüzün / Ğuşsa-i zülfüñle her dil kim **perîşân olmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 8). [perîşân olmaya, -maya]

perîşân-hāl: Perişan halli, acınacak durumda bulunan, gamlı, kederli.

Benem şūrîde vü şeydā **perîşân-hāl** ü pür-sevdā / Müselsel zülf-i zencîri ki tā boynuma şalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 5). [perîşân-hāl]

perîşân-rūzgār: Darmadağınık, düşkün halde, perişan (olan kimse).

Qalmadı dilde qarār oldum **perîşân-rūzgār** / Tā ki sevdā şaldı cāna zülf-i pür-sevdā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 3). [perîşân-rūzgār]

Tağıdup zülfüñ beni āşüfte-hāl itmek neden / Ben **perîşân-rūzgārı** pāy-māl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 2). [perîşân-rūzgārı, -ı]

perîşân-rūzgār it-: Darmadağınık, düşkün bir hale sokmak.

Düstüm zülfüñ mişālî bî-qarār itdüñ beni / Tağıdup 'aqlum **perîşân-rūzgār itdüñ** beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 2). [perîşân-rūzgār itdüñ, -düñ]

perī-zād: Peri gibi güzel (kadın).

Bu cefâyı baña ki_ol hūr u melek-rū eyledi / Dünyede insāna hergiz bir **perī-zād** itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 10). [perī-zād]

Bu şıfatda gördüğü yok kimse nesl-i âdemi / Key görüñ ol mäh-ı hūrîveş **perī-zād** olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 10). [perī-zād]

perniyân: İşlemeli, kıymetli bir ipekli kumaş çeşidi, nakışlı atlas ve bu kumaştan dikilmiş elbise.

Birisi gazzâzdur zülfi kemendi **perniyân** / Biri zergerdür ki hāk-i pāyi durur kîmyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 5). [perniyân]

pertev: Işık, parlaklık.

Âhum odından münîr olduğı hüsnuñ **pertevi** / Bu ki cem‘i rüşen eyler şem‘i nūr-ı nârdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 7). [pertevi, -i]

Şem‘-i hüsnuñ **pertevi** şevkı durur pervâneveş / Yanduran ‘ışk âteşine böyle bî-pervā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 7). [pertevi, -i]

pertev-i luţf: Lütuf ışığı.

Şeb-i hicrānda kalan rüz-ı vişāle irişür / Şem‘veş **pertev-i luţfuñ** aña irşād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 10). [pertev-i luţfuñ, -uñ]

pervâne: Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.

Çü nûrı tal‘atüñüñ şem‘ bigi cāna düşer / Görüp gönül anı **pervâne** bigi yana düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 2). [pervâne]

Hadîs-i şem‘i gel **pervāneden** şor / Nişān-ı genci var vîrāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 1). [pervāneden, -den]

Şem‘-i cemāl şevkına germiyyetüm benüm / **Pervâne** bigi sūhte-i nār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 8). [pervâne]

Dil şaçuñdan ruhuña meyl ider elbetde şehā / Şem‘e yanmağa olur gicede **pervâne** heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 4). [pervâne]

Şem‘-i ruhuñ ziyāsı hayāliyle tā seher / **Pervâne** bigi her gice sūzānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 12). [pervâne]

Gel şem‘-i cemālūñ-ile kıl cem‘i münevver / **Pervâne** bigi şem‘-i şebistān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 4). [pervâne]

Yağa **pervāne** gibi bāl ü peri sūhte-dil / Fer vire nūr-ı ruhuñ şem‘-i şebistānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 3). [pervāne]

Şem‘-i ruhsāruñı ‘arz it bize kim bî-pervā / Yağavuz nūruña **pervāne** gibi bāl ü peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 4). [pervāne]

pervāne ol-: Büyük bir bağlılıkla yanından hiç ayrılmamak, her isteğini yapmaya hazır olmak.

Bir şem‘dür ey māl-ı şeb-efrūz ruhuñ kim / Hurşîd-i cihān-tāb aña **pervāne olupdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 4). [pervāne olupdur, -updur]

pervāne-i şem‘-i ruḥ: (Sevgilinin) Yanağının mumunun pervanesi.

Birinūñ dîvāne-i zencîr-i zülfi ins ü cān / Birinūñ **pervāne-i şem‘-i ruḥı** şems-i semā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 10). [pervāne-i şem‘-i ruḥı, -ı]

pervānelen-: Dönmek.

Dil şaçuñ bendine düşmeklige dîvānelenür / Cān ruhuñ şem‘ine yanmaqlığa **pervānelenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 2). [pervānelenür, -ür]

pervāneveş: Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek gibi.

Bir şem‘dür yüzüñ senüñ ey müşterî-cebîn / Kim mihr ü meh diler yağa **pervāneveş** peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 6). [pervāneveş]

Şem‘-i hüsnüñ pertevi şevkı durur **pervāneveş** / Yanduran ‘ışk āteşine böyle bî-pervā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 7). [pervāneveş]

pes: Yeter, kâfi.

Cānāna cān ki vāşıl ola vahdet-ise **pes** / Resmî ne sen gerek ol arada ne ben gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 15). [pes]

pes: Şu halde, öyleyse, imdi.

Kāfir olmaz çünkü bu āb-ı der-i ḥuld-ı berîn / **Pes** ne yüzden ol rakîbüñ meskeni bu derdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 10). [pes]

Vaşf-ı ‘ıyş u nūş-ı cām itsem ‘aceb mi Resmîyā / Çünkü zikrū‘l-‘ıyş nışfu‘l-‘ıyşdur **pes** ne ḫalem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 14). [pes]

peşīmān ol-: Pişman olmak; yaptığı şeyin yanlış sonuç verdiğini görerek üzölmek, yaptığına hayıflanmak, esef etmek.

Büse virüp gönlüm alduğına cānān Resmīyā / Cānuma kaçd itmez-idi ger **peşīmān olmasa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 12). [peşīmān olmasa, -masa]

peygamber: Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, Tanrı elçisi, nebî, resul.

Gönderme rakībūñ-ile cevruñ haberin kim / İnanmazam ol kâfire **peygamber** olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 10). [peygamber]

peykān-ı tîr-i ğamze: Sevgilinin ok gibi olan gamzesinin temreni. (Sevgilinin kirpiğı ve yaralayıcı, süzgün yan bakışı bağlamında).

Peykān-ı tîr-i ğamzesi sînemden ey göñöl / Geçsün қо cāna girme şaķın sen ol araya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 11). [peykān-ı tîr-i ğamzesi, -si]

peyker: Yüz, surat, çehre.

Mülk-i dil kaçdına leşker çeküben zülf ü haţuñ / ‘Anberîn bayrak aşar **peykeri** ejder ‘aleme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 10). [peykeri, -i]

peymān: Ant, yemin.

İnanup dil virenüñ ‘ahdine hercā’ilerüñ / Qavl ü ikrār u qarārı-y-ıla **peymānına** yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 16). [peymānına, -ına]

peymāne: Şarap kadehi.

Sākî pür eyle cām şun imdi müdām kim / **Peymāne** tolmadın ire peymānemüz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 8). [peymāne]

Çü Resmî rind-i ‘ālemdür bilürsin / Aña maħbūbları **peymāneden** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 14). [peymāneden, -den]

Sākî pür eyle cām şun imdi müdām kim / Peymāne tolmadın ire **peymānemüz** bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 8). [peymānemüz, -müz]

peymān-şiken: Yeminini bozan, sözünde durmayan.

Çün qarāruñ yoğmış ahdüñ bigi ey **peymān-şiken** / Var yine ağıyāra yār ol bir zamān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 13). [peymān-şiken]

peyveste: Daima, muttasıl.

Gözün nâ-haḳ yire her dem ḳan itmek revâ mîdur / Ḳaṣûñ **peyveste** ḳaşd-ı şayd-ı cān itmek revâ mîdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 2). [peyveste]

Dil siper ḳılduğuma **peyveste** tîr-i ğamzeñe / Reşk idüp cānum ḳaṣûñ yāsına ḳurbānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 9). [peyveste]

Şehâ Resmî-i dil-ḥaste yatur derd-ile **peyveste** / Ya dermān eyle derdine ya nice ola ḥālin di (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 9). [peyveste]

pinhān: Gizli, gizlice.

Rāz-ı dehānuñı dile şorar bu cānı gör / Dîvāneden ne lu‘b-ıla **pinhān** ḥaber çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 4). [pinhān]

Gözlerün ne siḥr ider kim cānumı ḳılup nişān / Tîri[ni] **pinhān** urur tutar kemānı âşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 10). [pinhān]

pîr: Bir tarîkatın kurucusu, üstat.

Olduñ-ısa mürîd ne dir **pîrûñ** añağıl / Şeyḥî ḳo ḥān-ḳāhı ḥarābāta ḳaşd ḳıl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 33). [pîrûñ, -üñ]

pîr-i çarḥ-ı çārümde: Dördüncü kat göğün üstadı. (Hz. İsa'nın göğe yükseldiğinde kaldığı kat).

Olur Mesîḥ bigi **pîr-i çarḥ-ı çārümde** / Ne rûḥ kim bedeninden ol āsitāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 7). [pîr-i çarḥ-ı çārümde, -ümde]

pîr-i dānā-yı şehā: Cömertlik alimlerinin pîri.

Bunca faẓl-ıla olur mekteb-i iḥsānuñda / **Pîr-i dānā-yı şehā** tıfl-ı sebaḳ-ḥān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 34). [pîr-i dānā-yı şehā]

pîrüz-ı rüz: Uğurlu gün.

Ferdā-yı ‘ıyd u şoḥbet-i yārān müttefiḳ / Pîrüz-ı rüz sâ‘at-i ferḥunde-kāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 6). [pîrüz-ı rüz]

pîrüz-ı rûze: Uğurlu, hayırlı oruç.

Rüz-ı ‘ıyd u nûş-ı cām u vaşl-ı yār-ı dil-nüvāz / Çend ān **pîrüz-ı rûze** ey ḥoşā ferḥunde-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 6). [pîrüz-ı rûze]

pîşe: Huy, iş, meslek, sanat.

Cefâña şabr firâkuñda **pîşem** olmışdur / Ğarîblıkda güç olur çü şan'at olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 11). [pîşem, -m]

piyāde: Satranç oyununda ön sıraya dizilen sekiz küçük taştan her biri, paytak, piyon.

Şeh ruhlaruñ öñindeki ferzānedür gözün / Diller **piyādesini** başup sürdi yine at (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 4). [piyādesini, -sini]

pür: Dolu.

Hem-nefes sensüz baña ğam şimdi mi olduğı var / Her nefes **pürdür** gözüm nem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 2). [pürdür, -dür]

Bir dem baña yār olmadı hem-dem n'ideyin düst / **Pürdür** bu gözüm hem nem ü hem dem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 2). [pürdür, -dür]

pür eyle-: Doldurmak.

Sākī **pür eyle** cām şun imdi müdām kim / Peymāne tolmadın ire peymānemüz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 7). [pür eyle]

pür kişver-i fitne: Fitne dolu ülke.

Ey şive-i çeşmünle güşāde der-i fitne / Ğşüb-ı cemālün-ile **pür kişver-i fitne** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 2). [pür kişver-i fitne]

pür ol-: Dolmak.

Pür olur güher-i luţfuñla şādef bigi cihān / Baħr-ı cūduñ ki temevvüc ide ey kām-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 25). [pür olur, -ur]

pür-āb: Su dolu; nemli, gözyaşıyla dolu.

Göñül yıkıldı gözüm hānesin **pür-āb** ister / Meşel durur yıkılan kāmı şarāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 1). [pür-āb]

pür-dil: Yürekli, cesur.

Her dil-bere dil virme dil-ārām ola diyü / Kim **pür-dil** ise alıcı dil-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 4). [pür-dil]

pür-şafā: Neşe dolu, bol eğlenceli.

Ol dem kanı ki cevruñ-ile **pür-şafā-y-ıduķ** / Kadrini bildük ol daħı hem bir zamān-imış (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 9). [pür-şafā-y-ıduķ, -yıduķ]

pür-şeker: Şeker dolu.

‘Ālemi zülfüñ kılur pür-şūr u la‘lūñ **pür-şeker** / Fitneyi çeşmüñ uyarur lîk çeşmüñ mest-i ḥāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 3). [pür-şeker]

pür-sevdā: Sevdâ dolu.

Benem şūrîde vü şeydā perîşān-hāl ü **pür-sevdā** / Müselsel zülf-i zencîri ki tâ boynuma şalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 5). [pür-sevdā]

pür-şūr: Sevinçle dolu olmak, hareketlenip coşmak.

‘Ālemi zülfüñ kılur **pür-şūr** u la‘lūñ pür-şeker / Fitneyi çeşmüñ uyarur lîk çeşmüñ mest-i ḥāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 3). [pür-şūr]

püşt-i felek: Feleğin sırtı.

Mihnetler-ile bār-ı gamuñ Resmî bendeñüñ / Qaddini kıldı **püşt-i felek** gibi iki kıat (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 12). [püşt-i felek]

rā: I. "Ra" harfî. II. Sevgilinin kaşı.

Bî-güneh derden beni derd-ile redd itmek neden / **Rā** kaşuñ bigi gam-ıla dāl-qadd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 2). [rā]

rabṭ it-: Aralarında bir bağ, bir beraberlik oluşturmak, bağlamak.

Sözlerüm dürrini devrān gūşına **rabṭ itmege** / Yok mecālüm gerçi ṭab‘um tîzdür elmāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 11). [rabṭ itmege, -mege]

rāḥ: Şarap.

Ruḥlaruñ devrinde la‘lūñ şorduğum ma‘zūr ṭut / Kim gül eyyāmında **rāḥ** u rāḥat-ı cān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 6). [rāḥ]

rāḥ: Yol, güzergah.

Düş-e-i çeşm-ile geh geh kılur-ıdı nigeḥi / Şimdi bakmaz yüzüme uğrasa **rāḥum** niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 4). [rāḥum, -um]

rāḥat ol-: Mutlu ve huzurlu olmak.

Belā vü miḥnet-i ‘ışkuñsuz **olmazam rāḥat** / Ne deñlü hoşluğ ola başda devlet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 9). [rāḥat olmazam, -mazam]

rāḥat-ı āsāyiş-i rūḥ: Gönlün rahatı, huzuru.

Pây-ı pîr-i tarab u **rāḥat-ı āsāyiş-i rūḥ** / Dāfî '-i derd ü ğam u düşmen-i ferheng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 3). [rāḥat-ı āsāyiş-i rūḥ]

rāḥat-ı cān: Gönül huzuru; mânevî huzur.

Ruḥlaruñ devrinde la'lûñ şorduğum ma'zûr tut / Kim gül eyyâmında rāḥ u **rāḥat-ı cān** istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 6). [rāḥat-ı cān]

rāh-ı 'adem: I. Yokluk yolu. II. Ölüm.

Çeşm ü zülf ü dehenüñ yādına ey serv-i revân / Dil ü cān oldu revân şu gibi **rāh-ı 'ademe** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 8). [rāh-ı 'ademe, -e]

rāh-ı 'ışk: Aşk yolu.

Cān añılmaz **rāh-ı 'ışk** içinde cānân istenür / Cān virürler anda derde şanma dermân istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 1). [rāh-ı 'ışk]

rāḥ-ı rāḥat-efzā: Rahatı arttıran, rahatlık veren şarap.

Ne **rāḥ-ı rāḥat-efzādur** lebüñ kim / Virür rūḥa şafâlar tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 5). [rāḥ-ı rāḥat-efzādur, -dur]

raḥm: Merhamet, acıma.

Cānâ bu ḥünî ğamze nice cān-sitân-imiş / İnsāna **raḥmı** yok ne 'aceb bî-emân-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 2). [raḥmı, -ı]

Resmiyâ **raḥm** ummağıl ol ğamze-i ḥün-rîzden / Mü'mine olmaz teraḥḥum çün dil-i küffârda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 17). [raḥm]

raḥm eyle-: Acımak, merhamet etmek.

İntizâr-ile yiter **raḥm eyle** ben bî-cāna kim / Mevtden olur eşed bilürsin ey yâr intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 9). [raḥm eyle]

Niçe kim ḥālûme **raḥm eyle** nazar kıl dir-idüm / 'Āşıkuñ almağıl āhını ḥazer kıl dir-idüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 9). [raḥm eyle]

Raḥm eylemedüñ Resmî-i dil-ḥasteye āḥir / Öldürdi cefâ vü sitem ü ğam n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 9). [raḥm eylemedüñ, -medüñ]

Ḥâlin görenüñ pârelenür yüregi ğamdan / **Raḥm eyleseñ** aña n'ola bir pâre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 4). [raḥm eyleseñ, -señ]

Bunca müddetdür ki sen şeh bendesidür Resmîye / Dimedüñ **raḥm eyleyüp** bir gün fülânumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 14). [raḥm eyleyüp, -yüp]

raḥm it-: Rahmetmek, merhamet etmek, acımak.

Mübtelānām niçe demdür **raḥm idüp** bir gün baña / Dimedün ḥālün nedür ey mübtelāsı
derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 11). [raḥm idüp, -üp]

Raḥm idüp kimse dimez Resmî-i miskîne dirîğ / Cân virüp derdün-ile terk-i cihân eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 13). [raḥm idüp, -üp]

Sāyeñ gibi yüz yıl yüzüm üzre sürinem serverā / Ben ḥāke **raḥm idüp** eger bu kez yüzüme
bağasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 6). [raḥm idüp, -üp]

Resmî-i dil-ḥasteye **raḥm idüp** ey ‘İsā-nefes / Ölme ey bî-çāre ben muḥyî-i devrānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 13). [raḥm idüp, -üp]

Resmî-i nā-tüvāna **raḥm it** ki sensüz ey düst / Yār u ḥarîf ü ğamdur hem ğam-güsār-ı hicrân
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 13). [raḥm it]

Cānuma kār itdi cānā fūrkatün **raḥm it** didüm / Dir gerek şabr it gerek cān vir budur kārüm
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [raḥm it]

Senünle beni dün gördi raḳībün ya‘nî **raḥm itdi** / Seg-i perverdeveş kıyruḳ şalup bir iki
yalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 7). [raḥm itdi, -di]

raḳīb: Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile âşığın
kavuşmasına engel olan kimse.

Küfr-i zülfüne nice meyl ide bî-dîn **raḳīb** / Degme kāfir şanemā eylemez imāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 7). [raḳīb]

Ne murğdur **raḳīb** ki medḥünden ura dem / Bülbüllennür gelüp güle kızgün be bak be bak
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 11). [raḳīb]

Raḳıbe söyleme tā sırr[1] cānā olmaya vāḳıf / ‘Ulüvv-i maḥrem-i rāz[1] nihān itmek revā
mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 9). [raḳıbe, -e]

Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna **raḳīb** / Tā göreler ki nice dîv-ile insān çekişür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 11). [raḳīb]

Raḳıbinden üşenme Resmî yārün / Hezār iste dikensüz bir gül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 15). [raḳıbinden, -inden]

Sen ḥabîb için n’ola olsam **raḳıbüne** ḳarîb / Ḥaşr olur gülşende ḥār-ile gül için ‘andelîb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [raḳıbüne, -üne]

Kâfir olmaz çünkü bu âb-ı der-i huld-ı berîn / Pes ne yüzden ol **raķībūñ** meskeni bu derdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 10). [raķībūñ, -üñ]

İsterem la'lüñ ki def' idem **raķībūñ** şerrini / Dîv-i mekr-içün belî mühr-i Süleymân istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 9). [raķībūñ, -üñ]

Gördüm **raķīb** cân virür ol dil-bere didüm / Hâķ getüre meger bunı ağır cenâzedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 5). [raķīb]

Zü'l-feķâr ebrüñ-ıla kâfir **raķībî** kıl helâķ / Hüsñ atına bin ki ol sen Haydara Düldül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 11). [raķībî, -î]

Dilemez dil ser-i kūyuñda **raķībî** şanemâ / Cennet içre âdem olan ide mi şeytâna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 7). [raķībî, -î]

Tîguña tutmaz dir-imiş beni gerden ol **raķīb** / İmtihân eyle begüm olsun yalanı âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 3). [raķīb]

Sinüñle mest görse **raķībūñ** beni şehâ / Maħmūr gibi göñli olurdu alaķ bulaķ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 7). [raķībūñ, -üñ]

Ne hoş-muşâhib oldu **raķīb-ile** ol perî / İnsâna üns ola mı-y-ıdı Ehrimen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 13). [raķīb-ile, -ile]

Bulaşup it bigi nâ-geh talaya diyü **raķīb** / Kaçaram ħavf-ile her geh ki o derden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 9). [raķīb]

Nâ-müselmân **raķībî** uyalı sen / Ölmüşem reşkten behey cânım (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 7). [raķībî, -e]

Gönderme **raķībūñ-ile** cevruñ ħaberin kim / İnanmazam ol kâfire peygamber olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 9). [raķībūñ-ile, -üñile]

Sen perî vaşlına bulmazdı **raķībūñ** dest-res / Ehrimenler mâlikî mülk-i Süleymân olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 9). [raķībūñ, -üñ]

Benden cezâ **raķībî** olma karîb iñende / Yapışmasun uyuzı yakışma ol cüzâma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 7). [raķībî, -e]

Karîb olma **raķībî** ey perî-rü / Enîs olmaz melek hergiz kilâba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 7). [raķībî, -e]

Senüñle beni dün gördi **raķībūñ** ya'nī raķm itdi / Seg-i perverdeveş kıuyruk şalup bir iki yalıñdı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 7). [raķībūñ, -üñ]

Ben su'al itdüm emîr-i nażma ol server didi / Kāmetin şordum **raķībe** işidüp dil-ber didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 34). [raķībe, -e]

Hıçe şatdum 'ālemi gördüm ki her dem yā ḥabīb / Ağzuñı yād itdigümce baña cevır eyler **raķīb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 24). [raķīb]

raķībā: Ey rakip!

Bu cehl-ile **raķībā** cānāndan ırağ ol / Āl olıma bilürsin Bū Cehl Muştafāya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 5). [raķībā]

raķīb-i ehrimen: Şeytan rakip.

Hātem-i la'lūñ **raķīb-i Ehrimenden** key şaķın / Dīve mühr olmaķ ḥaṭādur çün Süleymāñ baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 7). [raķīb-i ehrimenden, -den]

rām it-: Boyun eğdirmek, itaat ettirmek, hükmü altına almak.

Dil ü cāñ mülkini **rām itdi** ḥayālūñ geçeli / Sīnemūñ şadr-ı serīrine Süleymāñ bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 5). [rām itdi, -di]

rāstī: Doğrusu.

Rāstī 'uşşāķı bu demde muḥayyer eyleyen / Nağme-i dil-sūzum u şavt-ı terānemdür benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 9). [rāstī]

Rāstī kılduñ muḥayyer nālemi 'uşşāķdan / Bu nevā āhengine çün perde-dār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 7). [rāstī]

rāst-muḥayyer: Mûsikîde en eski ve en çok kullanılan basit makamlardır.

Nevā-yı nāle-i 'ışķı nice nūhüft idem / Ki kıldı **rāst-muḥayyer** beni nevā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 6). [rāst-muḥayyer]

rāst-nażar: Doğru görüşlü.

Ḳaddūñe nisbet iden servi degül **rāst-nażar** / Gözüñe beñzedenūñ nergisi yoķdur başarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 7). [rāst-nażar]

ravz: I. Çayır çimeni, ağacı, suyu bol yer, bahçe. II. Cennet.

Yüzüñ görmek dilerseñ kūyını mesken iden Resmî / Ki görür **ravzda** olan mücâvir her zamân nûri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 14). [ravzda, -da]

ravza-i rıdvân: Cennet bahçesi.

N'eylerem gülşeni yüzüñ var-iken kim ola kim / Koya dîdârı ide **ravza-i Rıdvâna** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 10). [ravza-i rıdvâna, -a]

Mesken iden ser-i kūyuñda görüp dîdârūñ / N'eylesün hūrîyi vü **ravza-i Rıdvânı** n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 10). [ravza-i rıdvânı, -ı]

ravza-i rıdvân-ı kerem: Kerem, lütuf cenneti.

Buldı teşrîf-i kudūmuñla şeref şehr-i şehîr / Şöyle kim reşk oladur **ravza-i Rıdvân-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 30). [ravza-i rıdvân-ı kerem]

râyiha-i misk ü 'anber: Misk ve amberin güzel kokusu.

Zülfine uğradı meger irdi nesîm-i şubh / Ki_âfâka tıldı **râyiha-i misk ü 'anberi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 4). [râyiha-i misk ü 'anberi, -i]

râz: Gizlenen şey, sır.

Râzımı gülzâra iletürse nesîm şubh-dem / Ey yüzi gül zâr olur bûlbûl bigi gül zârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 3). [râzımı, -umı]

râz-ı dehân: (Sevgilinin) Ağzının sırrı.

Vâkıf degül kimesne bu **râz-ı dehâna** hîç / Fıkr-i daķık irişmez o mûy-miyâna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 1). [râz-ı dehâna, -a]

Râz-ı dehânuñı dile şorar bu cânı gör / Dîvâneden ne lu'b-ıla pinhân haber çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 3). [râz-ı dehânuñı, -uñı]

Tîğ-ı mihrüñ-ile ey meh dilümi eyle dü-nîm / Zerrece **râz-ı dehânuñı** 'ayân eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 12). [râz-ı dehânuñı, -uñı]

râz-ı miyânı vü dehân: Ağzının ve belinin sırrı.

'Âlimü'l-esrâr olurdum kılca yâhûd zerrece / Olsa ger **râz-ı miyânı vü dehânı** âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 6). [râz-ı miyânı vü dehânı, -ı]

râz-ı nihân: Gizli tutulan sır.

Şorma lebi nişânını bîgânedan dilâ / **Râz-ı nihândur** anı yine âşinâyâ şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 10). [râz-ı nihândur, -dur]

rebāb: Sap kısmının ucunda Hindistan cevizinden yapılmış basık, yuvarlak, küçük bir kâsesi bulunan, dize veya bir yere dayanarak çalınan saz.

Ḳurbet-i mestānda kimse ağlamaz illā ḳadeḥ / Mātem-i rindānda kimse iñlemez illā **rebāb** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 14). [rebāb]

redd eyle-: Kabul etmemek, geri çevirmek.

Mihrüm-içün ey melek-sīmā beni **redd eyleme** / Kim güneh-kār olmağ ādem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 5). [redd eyleme, -me]

Beni **redd eyleme** şāhum daḥı ḥaṭṭuñ yoğ-iken / Ki 'ıtık-nāme gerek bendeyi āzād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 7). [redd eyleme, -me]

redd it-: Reddetmek, kabul etmemek, geri çevirmek.

Çün eşigüñden beni **redd itdüñ** ey ḥūrī-liḳā / Dūzaḥ olsun baña firdevs ü cinān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 7). [redd itdüñ, -düñ]

Bī-güneh derden beni derd-ile **redd itmek** neden / Rā ḳaşıñ bigi ḡam-ıla dāl-ḳadd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 1). [redd itmek, -mek]

redd ol-: Kabul edilmemek, geri çevrilmek.

Bīgāneler ḥarīmüñe maḥrem olup şehā / **Redd olmağ** āşinālar o derden revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 8). [redd olmağ, -mağ]

ref' it-: Kaldırmak.

Bürḳa 'ı **ref' it** ruḥuñdan ey meh-i müşgīn-niḳāb / Zülmet-i şebden ṭulū' itsün şehir çün āfitāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 1). [ref' it]

reftāra gel-: Yürümek.

Serv ḳaddüñ göreli **gelmedi reftāra** daḥı / Ğonce la'lüñ şoralı virmedi güftāra daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 1). [reftāra gelmedi, -medi]

reh: Yol.

Seyyāḥ-ı dil irürmedi **reh** şehir-i şādiye / Gerçi ṭarīḳ-ı ḡamda zamāndur sefer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 5). [reh]

reh-i 'ışḳ: Aşk yolu.

Reh-i 'ışḳa ḳadem-i şıdk urup Resmî bigi / El çeküp cān u cihāndan zer ü serden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 13). [reh-i 'ışḳa, -a]

reh-i kūy-ı vişāl-i yār: Sevgiliye kavuşma semtinin yolu.

Ger **reh-i kūy-ı vişāl-i yāra** başduñsa kadem / Resmîyā geç cān-ıla serden ki bunlar perdedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 13). [reh-i kūy-ı vişāl-i yāra, -a]

rehn-i mey қо-: Şarap için rehin vermek, rehin olarak bırakmak, rehine koymak.

Görelî mestāne çeşmüñ zāhid-i ḥalvet-nişīn / Rehn-i mey қor hırқasını ḥāne-i ḥammārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 10). [rehn-i mey қor, -r]

remil: Nokta ve çizgilere dayanarak gaybı keşfetme, gelecekte haber verme, fal bakma. (Özellikle kum üzerinde yapılır).

Gül yüzi āyīnesini gözle ey rūşen-zamīr / Қur **remil** üzre ḥesāb zevci ferd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 10). [remil]

remz: Gizli işaret, îmâ.

Nālemi işitdi dil-ber **remz-ile** didi ki hey / Āb-ı rūyuñ yoқ mı ḥalқа şerm-sār itdūñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 11). [remz-ile, -ile]

reng: Cisimler tarafından aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum, renk.

Gül-gün ruḥuñ leṭāfeti қоmadı gülde **reng** / Şīrīn lebüñ ḥalāveti қıldı nebātı māt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 7). [reng]

rengīn: 1. I. Parlak, renkli. II. Güzel, hoş, latif.

Ḥusrevā şīrīn lebüñ gibi қanı şekker lezīz / Ya қanı **rengīn** sözüñ mānendi bir gevher lezīz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 2). [rengīn]

Gülşende ne ruḥuñ bigi **rengīn** gül açılır / Būstānda ne lebüñ bigi şīrīn şemer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 3). [rengīn]

2. Güzel, hoş, latif.

Ḥadd ü lebüñi zıkr idicek Resmî luṭf-ıla / Rengīn düşer ḡazelleri şīrīn sözleri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 14). [rengīn]

reşhası: Sızıntı, damla.

Қatre-i қulzüm-i feyzüñ ne muḥīt oldı ki_anuñ / Kemterīn **reşhasıdur** māye-i ‘ummān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 28). [reşhasıdur, -dur]

re's-i 'ayneyn: (Âşığın) İki gözünden akan yaşlar.

'Âlemi kılsa ihâta n'ola eşküm kim revân / **Re's-i 'ayneynüm** ayağıdır akan Nîl ü Eres
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 4). [re's-i 'ayneynüm, -üm]

reşk: Kıskanma, haset.

Nâ-müselmân rakîbe uyalı sen / Ölmüşem **reşkden** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 8). [reşkden, -den]

Çan yudar **reşk-ile** ey dişleri lü'lü'-i 'Aden / Dürc-i la'lüñi eger kân-ı Bedahşâna diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 1). [reşk-ile, -ile]

Gül yile vardı vü âb oldu ruhuñ **reşki-y-ile** / Lâle hâk oldu hasedden oda yandı cigeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 5). [reşki-y-ile, -iyile]

Gül yüzüñ **reşk-ile** kızardı hayâdan nitekim / Gördi kıddüñ utanup serv-i sehî oldu dü-tâ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 5). [reşk-ile]

reşk it-: Kıskanmak.

Nüş eyleyelüm la'l-i lebüñ yâdına sâgar / Kim **reşk ide** Kevşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 18). [reşk ide, -e]

Dil gözüñ zahmı-y-ıla haste yatup cān çekişür / **Reşk ider** görüp anı bu dil-ile cān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 2). [reşk ider, -er]

Dil siper kılduğuma peyveste tîr-i gamzeñe / **Reşk idüp** cānum kaşuñ yâsına kırbānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 10). [reşk idüp, -üp]

reşk ol-: Kıskanılmak.

Buldı teşrîf-i kudūmuñla şeref şehir-i şehir / Şöyle kim **reşk oladur** ravza-i Rıdvân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 30). [reşk oladur, -adur]

reşk-i bihişt ol-: Cenneti kıskandırmak.

Oldı bahâr-ıla yine **reşk-i bihişt** bağ / Gel seyr-i sebzâr kılalum ayak ayak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 3). [reşk-i bihişt oldı, -dı]

reşk-i gül-i bâğ-ı cinān: Cennet bahçesinin kıskanılan gülü.

'Arz olursa gülşeni cennet yüzine bakmazam / Ol ruhuñ **reşk-i gül-i bâğ-ı cinānumsuz** benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 10). [reşk-i gül-i bâğ-ı cinānumsuz, -umsuz]

reşk-i hür u tûbâ: Güneşi ve Tuba ağacını kıskandırma.

Tâ gördi serv-kıddüñ ey **reşk-i hür u Tûbâ** / Vardı sücûda kaldı gelmez dağı kıyāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 11). [reşk-i hür u tûbâ]

reşk-i reftâr: Salına salına yürüyüşü kıskançlığa sebep olacak nitelikte olan, kıskanılan kimse (sevgili).

Gönceyi dem-beste kıldı luṭf-ı güṭtârũñ didüm / Didi ḥayrân itdi servi **reşk-i reftârum** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [reşk-i reftârum, -um]

resm: 1. Tasvir, suret, görünüş.

Resmiyâ yârũñ dehâni zülf ü **resmin** deftere / Yaz ciger kanıyla bilsünler ki anuñ nâmidur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 9). [resmin, -in]

2. Adet, usûl.

Resmî kûlına **resmi** cefâ-y-ısa bes durur / Âyîn-i cevre ayduñ iñen ‘âdet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 11). [resmi, -i]

Resmiyâ kânûn idindi çün cefâ **resmini** düst / Ney bigi kıl sen daḥı âh u fiğân şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 17). [resmini, -ini]

resm ü ḥadd it-: Resmini ve sınırını çizmek.

Luṭf-ı ṭab’uñ Resmiyâ ta’rif idüp lâf urma kim / Gün bigi rûşen olana **resm ü ḥadd itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 12). [resm ü ḥadd itmek, -mek]

resmî: Bursalı Resmî.

Mâ-cerâ-yı çeşmümi yazdukça **Resmî** deftere / Neşr olur ḥâmem dilinden nazm-ı lü’lü’-i ḥoş-âb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 15). [resmî]

Ârzü-yı vaşl-ı cânândan geç ey **Resmî** ki hiç / Pây-mâl-i mürçe-i taḥt-ı Süleymân olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 13). [resmî]

Derdüñe em la’l-i dil-berden dile **Resmî** hemîn / Yoḥsa tîmâr eylemez bîmâr-ı ‘ışka her ṭabîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 9). [resmî]

Mihnetler-ile bâr-ı ğamuñ **Resmî** bendeñũñ / Qaddini kıldı püşt-i felek gibi iki qat (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 11). [resmî]

Rûḥ-baḥş olursa ‘İsâveş n’ola **Resmî** sözüñ / Çünkü zîkrüñdür dem-â-dem la’l-i rûḥ-efzâ-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 9). [resmî]

Yoluñda **Resmî** terk-i ser itmez dimiş ‘adû / ‘Âşık olan qalır mı begüm başa câna hiç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 9). [resmî]

Nüş it ḥayâl-i ğamzesile **Resmî** ḥûn-ı dil / Ki olur lezîz hem-qadeḥ-ile şarâb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 13). [resmî]

Resmî işidüp nazmuñı ervāḥ-ı muḳaddes / Dirler dem-i ‘İsādan olupdur bu mü’eyyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 11). [resmî]

Ṭūṭî-i ṭab‘ına olalı lebūñ vaşfı gıdā / Oldı **Resmîñüñ** kamu eş‘arı çün şekker lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 10). [resmîñüñ, -nüñ]

Zülfî gibi dehānı beyānın uzatma kim / **Resmî** haber bilürsin olur muḫtaşar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 14). [resmî]

Āşinā olalı **Resmî** ğam-ı ‘ışkuñla şehā / Qanda şādî görür-ise aña bîġānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 9). [resmî]

Öldürürem varuram **Resmîyi** dimişsin şehā / Tîz var öldür anı öldürmeden zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 13). [resmîyi, -yi]

Şevḳ-ı la‘lūñ çeşm-i ser-mestūñ bigi bu **Resmîyi** / Mey-perest ü bāde-ber-dest itdi rüsvālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 13). [resmîyi, -yi]

Zülf şerḫini muṭavvel durur ey **Resmî** koġıl / Muḫtaşardur deheni kâfiyene teng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 13). [resmî]

Kimdür çemende **Resmî** itümden dimiş ḫabîb / Ol bu ḫaḳîre ḫod sebeb-i ihtirāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 13). [resmî]

Gül yüzüñ vaşfını **Resmîden** işiden şanemā / Gūş idüp zemzeme-i murġ-ı ḫoş-elḫānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 13). [resmîden, -den]

Şikeste **Resmîyi** dūr eyleme ḳapuñdan kim / Ne murġ-zār ola ol yir ki murġ-zārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 11). [resmîyi, -yi]

Ol perîşān zülfüme tolaşmasun **Resmî** dimiş / Yoḫsa anı ḳıluram zār u perîşān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 13). [resmî]

Resmî diler vişālūñi Ḥaḳdan didüm didi / Billāḫ bu icābet olacaḳ du‘ā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 13). [resmî]

Resmî ne bî-uşul şecerdür ‘adū kim / Ḳaṭ‘ eyledükçe fer‘ini daḫı beter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 13). [resmî]

Cān virürken yoluñda bu **Resmî** / Ḳaçmaġ andan neden behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 9). [resmî]

Ėam meclisinde **Resmî** idüp dil kebâb u nuql / Mey-gün lebün hayâline hün-ı ciger çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 9). [resmî]

Resmî kılını lutf idüp añmış işidenler / Kendüye gerekse vara yalvara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 13). [resmî]

Ol hûb ġazâluñ diyeli vaşfını **Resmî** / Senün ġazeliyâtın okur oldu güzeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 13). [resmî]

Dil-berün hatt-ı ġubârı yüzini tıtdı-y-ısa / Çäre ne **Resmî** meşeldür yazılan başa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 10). [resmî]

Derd ü ġam bigi münâsib hem-rehi vü zâdı var / N'ola **Resmî** ġülşen-i küyında olursa muķım (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 12). [resmî]

Cân dil mülkini teslîm itdi **Resmî** 'ışkuña / Pâdişeh olan müselleme şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 9). [resmî]

Ėuşsa-i zülfeynün ey **Resmî** muţavvel kışşasın / Ėahir it ağzın anup kim söz gerekdür muhtaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 9). [resmî]

Ėubâr-ı hâk-i rehün hem-seri olam diyü / Bu **Resmî** pâyüne her dem yüzün türâb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 12). [resmî]

İrdi kemâle nazmla **Resmî** ki şu bigi / Her kâmilün sözine dilinden cevâb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 13). [resmî]

Şevķ-ı ġül-i ruĖuñla fiğânını **Resmînüñ** / Ėuş itmedünse bülbül-i nağme-serāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 13). [resmînüñ, -nüñ]

Resmîyi füsün-ıla ġözün ideli şeydâ / 'Ėlemde anuñ sözleri efsâne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 13). [resmîyi, -yi]

Resmîye Bârî kıla devlet / Ola eşigünde ķul ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 9). [resmîye, -ye]

Yaşumla la'l bigi **Resmî** kana ġarķ oluram / Lebi hayâl ki bu çeşm-i dūr-feşāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 13). [resmî]

Bilürken şıdķını 'ilme'l-yakîn yoluñda **Resmînüñ** / Yalan söz-ile Ėaķķında Ėümân itmek revâ mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 13). [resmînüñ, -nüñ]

Çü **Resmî** rind-i 'âlemdür bilürsin / Aña maḥbûbları peymāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 13). [resmî]

Bir ism durur **Resmî** müsemması görünmez / 'Âlemde vefâ kim dinilür dâr bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 13). [resmî]

Güş eylegil ey düst ki medḥüñi çemende / **Resmî** bigi bir bülbül-i hoş-h'ân ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 12). [resmî]

Raḳîbinden üşenme **Resmî** yârüñ / Hezâr iste dikensüz bir gül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 15). [resmî]

Cân ḥayâlin dile gelmek dilese **Resmî** n'ola / Ḥâne-perverdür ider ḥidmet-i mihmāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 13). [resmî]

Ârzü eyler-ise kūyuñı **Resmî** n'ola kim / Her nefes bülbül ider şaḥn-ı gülistāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 13). [resmî]

Gün aydan alur-ıdı **Resmî** cihānda nûrı / Bir zerre gün yüzinden ger kılsa meh ziyâ karz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 9). [resmî]

Dutışur odlara evrāk u ḥāme ḳan ağlar / Çü **Resmî** başlaya yazmağa mā-cerā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 14). [resmî]

Cân güşına çü **Resmî** sözüñ güşvârdur / Tutmazsa naẓmuña n'ola degme ḳulaḳ ḳulaḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 9). [resmî]

Kime feryād ide dād isteye 'âlemde daḥı / Zulmi **Resmî** ḳuluña sen şeh-i bî-dād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 14). [resmî]

Cānāna cān ki vāşıl ola vaḥdet-ise pes / **Resmî** ne sen gerek ol arada ne ben gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 16). [resmî]

Dîvāna yazdı **Resmî** lebüñ vaşfını ne hoş / 'Âḳıl ḥayâlin itmeye dîvāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 13). [resmî]

Resmî şikāyet itme felekden ki her zamān / Ḥaḳdan ne resme kim ine fermān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 35). [resmî]

La'l-i rūḥ-efzā-yı cānān yādına **Resmî** müdām / Düstāne düst kām iç ta'n-ı düşmenden ne bāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 9). [resmî]

Sûzlar ihâm ider her söz ki ağzuñdan çıkar / Şûrlar iş‘âr ider **Resmî** bu eş‘âruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 10). [resmî]

Oturma **Resmî** zâr-ıla feraḥ bul ğam-güsâr-ıla / Mey ü sâkî vü yâr-ıla geçür gel şubḥ-ıla şâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 13). [resmî]

Resmî diler ki gedâ-yı ser-i kûyuñ ola lîk / Bu muḥâl ola ki şehliġa gedâ ola maḥal (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 9). [resmî]

Oldısa ser-geşte vü şeydâ ḥired âşüfte cân / Şanma tenhâ **Resmî** anı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 10). [resmî]

Reh-i ‘ışķa ḳadem-i şıdk urup **Resmî** bigi / El çeküp cân u cihândan zer ü serden geçерem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 13). [resmî]

Cân virürken yoluñda bu **Resmî** / Ḳaçmaġ andan neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 15). [resmî]

‘İşk dersini tamām itmek-içün **Resmî** gibi / Ṭâlib-i ‘ilm olalum kesb-i kemâl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 13). [resmî]

Ger görem ol şanemi bir daḥı **Resmî** yüz urup / Hey begüm seni seven niçeye dek yana diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 5). [resmî]

Derd ü belâsınuñ pelâsını libâs iden anuñ / Çâk eyle **Resmî** câme-i şabr u ḳarâruñ yaḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 10). [resmî]

Çün muḥaḳḳaḳ nesh olısardur ġubâr-ı ḥaṭṭ-ı yâr / Göñlümün âyînesin ey **Resmî** gerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 14). [resmî]

Şerḥ eyle ġamuñ **Resmî** ki ḳan ağlaya ḥâme / Yaz sūz-ı dilün defter ü dîvân oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 13). [resmî]

Ṭut ki Sa‘dîsin kemâl-i naẓm-ıla **Resmî** bugün / Aşşı ne çünkim berîsin himmet-i ‘Atṭârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 11). [resmî]

Resmî ḳulina resmi cefâ-y-ısa bes durur / Âyîn-i cevre ayduñ iñen ‘âdet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 11). [resmî]

Resmî degül çü vaşl-ı ḥabîbüñ saña naşîb / Nefrîn ḳılma ṭâli‘-i baḥt u sitâreye (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 13). [resmî]

Ol Һasen Һüsnüñ idelden berü vaşfın **Resmî** / Һüsn-i üslûb-ıla eş‘ârı irişdi Һasene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 13). [resmî]

Resmî işidüp nazmuñı erbâb-ı ma‘ânî / Dirler ki bu resme_olsa suҺanverler olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 13). [resmî]

Nâle olsa ney bigi kânûnuñ ey **Resmî** n’ola / Her nefes çün nağme-i nâle nevâdur ‘âşıka (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 13). [resmî]

RuҺ-ı zerdümde görüp sîm-i sirişküm şeklin / **Resmî** ol sîm-beden başladı resm-i siteme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 14). [resmî]

Dem-i ‘İsâ gibi cân-baҺş ola **Resmî** nefesüñ / Hem-nefes olur-iseñ bir nefes ol muhyî-deme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 13). [resmî]

Vefâ-y-ıçun cefâya Һalma **Resmî** / Ki bu miftâҺdur ol fetҺ-i bâba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 13). [resmî]

Şeb-i vaşluñ aҺup bu **Resmî** her şubҺ / Oқur vird ü du‘âlar tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 13). [resmî]

Zülfüñle Һaтуñ vaşfını inşâ ide **Resmî** / Tûmâr-ı pür-âşub oқınur defter-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 13). [resmî]

Düşnâmin istedüğüm **Resmî** budur nigâruñ / Ki_olur emîn belâdan âmîn diyen du‘âya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 9). [resmî]

Bu **Resmî** zâr-ı hezâr itmesün mi bûlbûlveş / Senüñ bigi gül-i nâzûk-bedenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 11). [resmî]

Yüzüñ görmek dilerseñ kûyını mesken iden **Resmî** / Ki görür ravzda olan mücâvir her zamân nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 13). [resmî]

Vaşf itse Һadd ü zülfüñi **Resmî** şehâ senüñ / Mevzûn düşer sözi vü müselsel ‘ibâreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 9). [resmî]

Dişlerüñ vaşfını nazm ideli **Resmî** şanemâ / Ter düşer sözleri bu çeşm-i dür-efşân bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 13). [resmî]

Geh geh aҺardı selâm-ile bu **Resmî** Һulını / O degül bigi geçer şimdi bu şâhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 9). [resmî]

Ser-i kûyında_ışidüp nâleñi **Resmî** didi düst / Gelmedi bülbül anuñ bigi bu gülzâra dahı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 13). [resmî]

Hadd ü lebüñi zıkr idicek **Resmî** luţf-ıla / Rengîn düşer ğazelleri şîrîn sözleri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 13). [resmî]

Nesr ider nazm cevâhirlerini yollaruña / N'ola şâhum yoğ-ısa **Resmî** kuluñ sîm ü zeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 12). [resmî]

Gitmeden sen dahı dil-ħaste-y-idi **Resmî** velî / N'eyleyin göklere irişdi fiġân sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 13). [resmî]

Gül yüzüñ midħatini okumaġa **Resmî** gibi / Görmedüm luţf-ıla bir bülbül-i nâzûk-suħanı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 9). [resmî]

Öldi **Resmî** ġam-ıla nice diridür diyeyin / Ki dimezdüñ sevenüñ bu da biridür diyeyin (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 21). [resmî]

Resmî diler-iseñ ki_olasın şâf u pâk dil / Mir'ât-ı cânı şayķal-ı cām-ı mey-ile sil (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 31). [resmî]

Ne çäre **Resmîye** senden ħimâyet olmazsa / Ne kıla bende şehinden 'inâyet olmayıcak
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 13). [resmîye, -ye]

Lebüñden az ki emsem sem olur derdine **Resmînüñ** / Olur derdine Resmînüñ lebüñden az ki emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 13). [resmînüñ, -nüñ]

Lebüñden az ki emsem sem olur derdine Resmînüñ / Olur derdine **Resmînüñ** lebüñden az ki emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 14). [resmînüñ, -nüñ]

İşidüp zârını **Resmînüñ** hezârı ġulşenüñ / Niçe zâr olmış işit vaķt-i seħer var ey şanem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 13). [resmînüñ, -nüñ]

Bunca müddetdür ki sen şeh bendesidür **Resmîye** / Dimedüñ raħm eyleyüp bir ġün fülânumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 13). [resmîye, -ye]

Resmîyem vaşf-ı leb-i la'l-i şeker-bâruñ senüñ / Tûṭi-i cânlar ġıdâsı oldu ġüftârum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 90, Mısra 13). [resmîyem, -yem]

Resmîyem kim leblerüñ yâdına nûş idüp müdâm / Bu dil-i ġam-ġînümi her dem feraħ-nâk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 13). [resmîyem, -yem]

Resmîyi bezm-i ğamda kânûnveş / ‘İşkdur inleden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 11). [resmîyi, -yi]

Resmîyi zâr görüp gülşen-i kūyında nigâr / Dir hezâr âferîn ol bülbül-i hoş-h’ānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 13). [resmîyi, -yi]

Hasret-i hāl ü lebûn **Resmîyi** ey ğonce-dehen / Kıldı hūnîn-ciger ü sūhte-dil lāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 9). [resmîyi, -yi]

Yolumda terk-i cān itmez dimişsin **Resmîyi** cānā / Nedür cānān-içün cān kim dirîğ eyleyeler anı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 13). [resmîyi, -yi]

Resmîyi ki geh añar-ıdı cefādan ol nigâr / Hayli müddetdür ferāmûş eyledi yād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 13). [resmîyi, -yi]

Resmîden işit ruhlarınuñ vaşfını ey düst / Gül defterini bülbül okur çünki ser-ā-pāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 13). [resmîden, -den]

Bu ikisin bir arada gördüğünce **Resmiyā** / Birine dilden du‘ā kıl birine cāndan senā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 19). [resmiyā, -yā]

Hasretünden nālîşüm gūş eyleyen dir düstum / **Resmiyā** bu itdüğün efgān elinden el-ġıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 14). [resmiyā, -yā]

Ger reh-i kūy-ı vişāl-i yāra başduñsa kadem / **Resmiyā** geç cān-ıla serden ki bunlar perdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 14). [resmiyā, -yā]

Resmiyā yārūñ dehānı zūlf ü resmin deftere / Yaz ciger kanıyla bilsünler ki anuñ nāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 9). [resmiyā, -yā]

Nice muķārın olasın ol māha **Resmiyā** / Ey bî-sitāre gökde senūñ yılduzuñ mı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 13). [resmiyā, -yā]

Çeşm ü dehānı kaşı rumūzını **Resmiyā** / Bildük iden ki aña bu söz ehl-i nāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 11). [resmiyā, -yā]

Bezm-i belāda neydüğün **Resmiyā** senūñ / Kānūn-ı ‘ışka pā-zede deyyār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 13). [resmiyā, -yā]

Resmiyā cānān yüzini cān göziyle gözle kim / Ten göziyle göremez kimse revānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 15). [resmiyā, -yā]

Resmiyā ‘arîf olan şulhla ider kesb ü kemāl / Ögünüp kāmîl-ile merdüm-i nā-dān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 13). [resmiyā, -yā]

Dî gûşsa kışşasın ko bu eş'arı **Resmiyâ** / Bir bir hikâyet eyle ne hoş-dâstân-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 17). [resmiyâ, -yâ]

Var hüner defterlerini oda yak kim **Resmiyâ** / Şimdi 'âlemde hüner bir cübbe bir destâr-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 11). [resmiyâ, -yâ]

Keştî-i cismüm ire bir gün kenâr-ı vuşlata / Ger bulursañ **Resmiyâ** girdâb-ı hicrândan halâş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 10). [resmiyâ, -yâ]

Resmiyâ bunları medh eyleyenüñ 'âlemde / Hüsni üslûb-ıla Hâssân-ise dîvânına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 17). [resmiyâ, -yâ]

Görmeyelden yüzün ol cân u cihānuñ **Resmiyâ** / Beñzerüz şol cisme kim rûh-ı revânı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 13). [resmiyâ, -yâ]

Cüy-ı eşküm 'âlemi ğark-âba virür 'ākıbet / **Resmiyâ** ol kâmet-i serv-i revānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 14). [resmiyâ, -yâ]

Vaşf-ı 'ıyş u nûş-ı cām itsem 'aceb mi **Resmiyâ** / Çünkü zikrû'l-'ıyş nışfu'l-'ıyşdur pes ne kâlem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 13). [resmiyâ, -yâ]

Burdı gûşum çeng-i ğam tanbūrveş andan durur / Bezm-i ğamda **Resmiyâ** ney gibi nālân olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 89, Mısra 14). [resmiyâ, -yâ]

'Uşşâka **Resmiyâ** ğam-ı dildür nevâ hemîn / Minnet Hâka ki çün degülüz bî-nevâ-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 9). [resmiyâ, -yâ]

Luţf-ı tab'uhn **Resmiyâ** ta'rîf idüp lâf urma kim / Gün bigi rûşen olana resm ü hadd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 11). [resmiyâ, -yâ]

Resmiyâ zâruñ hezâr isterse n'ola ol nigâr / Kim gül-i terdür hezârı dem-be-dem zâr isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 13). [resmiyâ, -yâ]

Şemmesini hālümün taḥrîr iderdüm **Resmiyâ** / Ger meded irse midâd u hâme vü kırtâsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 13). [resmiyâ, -yâ]

Resmiyâ kânün idindi çün cefâ resmini düst / Ney bigi kıl sen daḥı âh u fiğân şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 17). [resmiyâ, -yâ]

Resmiyâ rahm ummağıl ol ğamze-i hūn-rîzden / Mü'mine olmaz teraḥḥum çün dil-i küffârda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 17). [resmiyâ, -yâ]

Büse virüp gönlüm aldugına cānân **Resmiyâ** / Cānuma kaşd itmez-idi ger peşimân olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 11). [resmiyâ, -yâ]

Resmiyâ dil vireli ol gül-'izâra cān-ıla / Arturup efgân-ıla zârum hezâr itdün beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 13). [resmiyâ, -yâ]

Vaşf-ı yâkût-ı dehâni **Resmiyâ** dilden dile / Lâ-büd olur dürc-i dürr deryâ-yı ‘ummân bahşîşi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 13). [resmiyâ, -yâ]

Seni harâmî gözleri öldürür-ise **Resmiyâ** / Qatline hûn bahâñı tut eyle helâl kanuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 9). [resmiyâ, -yâ]

Resmiyâ gam yime şimden girü var eyle du‘â / Mâlikî añladı vü bildi suhan-dân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 45). [resmiyâ, -yâ]

Qadd-i yâra **Resmiyâ** kim serv kim ‘ar‘ar didi / Lîk nañl-i ‘âlem-ârâdur diyen hoş-ter didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 31). [resmiyâ, -yâ]

Çünkü cânân **Resmiyâ** senden cihânda cân diler / Tut boyun fermânına çün bendesin sulţân
diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 31). [resmiyâ, -yâ]

resm-i sitem: Eziyet, zulüm, haksızlık etme alışkanlığı.

Ruñ-ı zerdümde görüp sîm-i sirişküm şeklin / Resmî ol sîm-beden başladı **resm-i siteme**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 14). [resm-i siteme, -e]

resmî-i âşüfte: Perişan Resmî.

Ha görüp görmezlenürsin **Resmî-i âşüfteñi** / N’ola geh geh yâd iderseñ merhabâdan düstum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 17). [resmî-i âşüfteñi, -ñi]

resmî-i çâker: Kul, köle Resmî.

Yoluñda kılur lîk fedâ cân u dil ü ser / Bu **Resmî-i çâker** (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 22). [resmî-i çâker]

resmî-i derd-mend: Dertli, üzüntülü Resmî.

Resmî-i derd-mendüñe n’ola_ey tabîb-i cân / Dirseñ ki ölme derd-ile dermānuñam senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 17). [resmî-i derd-mendüñe, -üñe]

resmî-i dil-dâde: Gönül vermiş, âşık Resmî.

Resmî-i dil-dâde gibi bu cihânda dil-berâ / Kes başum ger var-ısa bir bî-dil ü dil-dâde kes
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 11). [resmî-i dil-dâde]

resmî-i dil-ğaste: Gönlü yaralı, âşık Resmî.

Şehâ **Resmî-i dil-ğaste** yatur derd-ile peyveste / Ya dermān eyle derdine ya nice ola hâlin di
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 9). [resmî-i dil-ğaste]

Raḥm eylemedüñ **Resmî-i dil-ḥasteye** āḥir / Öldürdi cefā vü sitem ü ğam n'ideyin düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 9). [resmî-i dil-ḥasteye, -ye]

Şerbet-i la'lünden em şun **Resmî-i dil-ḥasteye** / Ki_ey ṭabīb-i cān u dil oldur devāsı
derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 13). [resmî-i dil-ḥasteye]

Resmî-i dil-ḥasteye raḥm idüp ey 'İsā-nefes / Ölme ey bî-çāre ben muḥyî-i devrānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 13). [resmî-i dil-ḥasteye, -ye]

Şerbet-i la'lünden em şun **Resmî-i dil-ḥasteye** / Ki_ey ṭabīb-i cān u dil oldur devāsı
derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 13). [resmî-i dil-ḥasteye, -ye]

Resmî-i dil-ḥasteyem kār itdi derdüñ cānuma / Ya devā kıl vaşl-ıla hecr-ile öldür ya beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 13). [resmî-i dil-ḥasteyem, -yem]

resmî-i dîvāne: Deli, âşık Resmî.

Resmî-i dîvāneye dārü'ş-şifā-yı 'ışkda / Bend-i zencîr-i belā ol 'anberîn-kākül yiter (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 13). [resmî-i dîvāneye, -ye]

resmî-i ḥaḳîr: I. Değersiz Resmî. II. Bendeniz, kulunuz Resmî.

Bes durur şāḥā bu **Resmî-i ḥaḳîre** 'izz ü cāh / Eşigünde ḥıdmete lāyık olursa ḳul gibi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 13). [resmî-i ḥaḳîre, -e]

resmî-i miskîn: Âciz, zavallı Resmî.

Raḥm idüp kimse dimez **Resmî-i miskîne** dirîğ / Cān virüp derdüñ-ile terk-i cihān eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 13). [resmî-i miskîne, -e]

resmî-i nā-tüvān: Kuvvetsiz, güçsüz, zayıf Resmî.

Resmî-i nā-tüvāna raḥm it ki sensüz ey düst / Yār u ḥarîf ü ğamdur hem ğam-güsār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 13). [resmî-i nā-tüvāna, -a]

resmî-i üftāde: Düşkün, bîçāre Resmî.

Ḳıl teraḥḥum nazarın **Resmî-i üftādeye** kim / Sen degül cevri cihān daḥı ḳılur aña şēḥā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 11). [resmî-i üftādeye]

revā: Layık, uygun, yerinde, münasip.

Didüm olmağıl ey meh-rû inen bî-mihr ü hercâyî / Didi gün rûşen iderse **revâdur** n'ola her câyî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 2). [revâdur, -dur]

revā mı: Yerinde olmayan, uygun görülmeyen şeyler karşısında, "Layık mı, bu da olur mu?" anlamında kullanılır.

Cânā **revā mıdur** ki beni bî-ķarār idüp / Her bî-ķarāra yār olasin idesin ķarār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 7). [revā mıdur, -dur]

Bîgāneler ĥarîmüñe maĥrem olup şehā / Redd olmağ āşînālar o derden **revā mıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 8). [revā mıdur, -dur]

Gözüñ nā-ĥaķ yire her dem ķan itmek **revā mıdur** / Ķaşuñ peyveste ķaşd-ı şayd-ı cān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 1). [revā mıdur, -dur]

Gözüñ nā-ĥaķ yire her dem ķan itmek revā mıdur / Ķaşuñ peyveste ķaşd-ı şayd-ı cān itmek **revā mıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 2). [revā mıdur, -dur]

Kemānveş ķaddümi dest-i cefā-y-ıla dü-tā idüp / Beni cevır okına her dem nişān itmek **revā mıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 4). [revā mıdur, -dur]

Nāzardan dūr idüp cānā ĥîrāmān ķāmetüñ serden / Gözüm yaşını cū bigi revān itmek **revā mıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 6). [revā mıdur, -dur]

Beni bülbul bigi ĥār-ı belāda inledüp dā'im / Sen āğyār-ıla seyr-i gūlsitān itmek **revā mıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 8). [revā mıdur, -dur]

Raķîbe söyleme tā sırr[ı] cānā olmaya vāķıf / 'Ulüvv-i maĥrem-i rāz[ı] nihān itmek **revā mıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 10). [revā mıdur, -dur]

Yolumda 'ār-ıla nāmūsı terk itdüñ diyü ĥalkā / Beni bed-nām u rüsvā-yı cihān itmek **revā mıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 12). [revā mıdur, -dur]

Bilürken şıdķını 'ilme'l-yaķın yoluñda Resmînüñ / Yalan söz-ile ĥaķķında gümān itmek **revā mıdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 14). [revā mıdur, -dur]

Ben kim yoluñda_ey serv-ķad sābit-ķadem olam çü ĥāk / Sen şu gibi her sū revān olup **revā mı** aķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 4). [revā mı]

Gördükçe yüz çevürmek bizden **revā mıdur** kim / Biñ cān viren yoluña degmez mi bir selāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 9). [revā mıdur, -dur]

revā gör-: Layık görmek.

Şol kimse kim virdi şehā 'ışķuñ eline yaķasın / Her dem anı **görme revā** kim hecr odına yaķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 2). [revā görme, -me]

revān: 1. Ruh, can.

Resmiyā cānān yüzini cān göziyle gözle kim / Ten göziyle göremez kimse **revānı** āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 16). [revānı, -ı]

Yoluñı gözleyüp her dem olursam muntaẓır tañ mı / Kim ola istemez görmek **revān-ıla** revān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 6). [revān-ıla, -ıla]

Ol boyı serv ü nārven seyr idicek revān olup / Eşkūñ-ile ayağına eyle revān **revānuñı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 4). [revānuñı, -uñı]

2. Akan, su gibi akıp giden (gözyaşı).

‘Ālemi kılsa ihāta n’ola eşküñ kim **revān** / Re’s-i ‘ayneynüm ayağıdur ağan Nîl ü Eres (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 3). [revān]

3. Süratle, derhal.

Cānını kaşuñ kemānına **revān** kurbān ider / Her ki Türk-i ġamzeñüñ tîrinden ola zaḥm-nāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 3). [revān]

4. Yürüyen, giden.

Yoluñı gözleyüp her dem olursam muntaẓır tañ mı / Kim ola istemez görmek revān-ıla **revān** nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 6). [revān]

revān eyle-: 1. Akıtmak.

Ol boyı serv ü nārven seyr idicek revān olup / Eşkūñ-ile ayağına **eyle revān** revānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 4). [revān eyle]

Ser-be-ser serv biter kāmētüñüñ ḥasretile / Yaşumuñ cüyını her kanda **revān eyler-isem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 10). [revān eyler-isem, -risem]

2. Feda etmek.

Ḳurbān kaşuñ kemānına cān **eyledüm revān** / Gördüm ki tîr-i ġamzeñe sînem nişān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 5). [revān eyledüm, -düm]

revān it-: Revan etmek, akıtmak.

Naẓardan dūr idüp cānā ḥırāmān kāmētüñ serden / Gözüm yaşını cū bigi **revān itmek** revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 6). [revān itmek, -mek]

revān ol-: 1. Yola koyulmak, gitmek.

Çeşm ü zülf ü dehenüñ yādına ey serv-i revān / Dil ü cān **oldı revān** şu gibi rāh-ı ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 8). [revān oldı, -dı]

Ol boyı serv ü nārven seyr idicek **revān olup** / Eşkūñ-ile ayağına eyle revān revānuñı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 3). [revān olup, -up]

2. Akmak.

Gel serv bigi seyr kıl ey hūr-likā kim / Firdevs ü cinān **oldı revān** cūy-ıla her cāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 10). [revān oldı, -dı]

Ġamzeñ urduķça yüregüme nihānī yaralar / Dīdeden **olup revān** aķar[dı] ķanı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 12). [revān olup, -up]

Ben kim yoluñda_ey serv-ķad sābit-ķadem olam ķü hāk / Sen řu gibi her sū **revān olup** revā mı aķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 4). [revān olup, -up]

3. Gitmek.

Gitdi ārām-ı dil ey mūnis-i cān sen gideli / Ķodı tenhā teni rūḥ **oldı revān** sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 2). [revān oldı, -dı]

revān-perver ol-: Akıp gitmek, su gibi akıp gitmek.

La'lüñ durur ey dürr-i girān-māye cihānda / Yāķūt-ı güher-pūř u **revān-perver olursa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 8). [revān-perver olursa, -ursa]

revnaķ: Parlak, güzel.

Meclis-i 'uřřāķuñ olmaz **revnaķı** cānānesüz / Lā-cerem cem' olıķā şem'-i řebistān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 3). [revnaķı, -ı]

revnaķ vir-: I. Güzellik, parlaklık, tazelik vermek. II. Canlandırmak, neşe, keyif vermek.

Bezme **revnaķ virmez** illā sāķı-i sīmīn-beden / Meclisi germ itmez illā muṭrib-i řīrīn-naġam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 9). [revnaķ virmez, -mez]

reyḥān: 1. Diġer adı fesleġen olan güzel kokulu bir bitki.

Bu ķad ü ḥad ü ḥaṭ u zülf temāřāsın iden / Seyr-i serv ü semen ü sūnbül ü **reyḥānı** n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 4). [reyḥānı, -ı]

2. I. Diġer adı fesleġen olan güzel kokulu bir bitki. II. Sevgilinin ayva tüyleri.

Ey saçları sūnbül ḥaṭı **reyḥān** u semen-ḥad / V'ey gül-ruḥ u ġonce-dehen ü serv-i sehī-ķad (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 1). [reyḥān]

Reyḥān ḥaṭuñ řemīmi ireli meřāmuma / Zülfüñ miřāli vālih ü ḥayrānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 5). [reyḥān]

Ḳaddūnle ruḥ u zülf ü ḥaṭuñ bigi çemende / Serv ü semen ü sünbül ü **reyḥān** ele girmez
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 8). [reyḥān]

Zār u ḥayrāndur benefşe gibi bu miskīn gönül / Düşeli **reyḥān** ḥaṭuñ sevdāsına sünbül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 4). [reyḥān]

rind: Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı kendi iç dünyasına göre değerlendiren, gönül gözüyle gören, hoşgörülü, kalender, içkiye düşkün ve derbeder görünüşünün aksine ârif, hakīm, gönül ehli kimse.

Yüri şūfî ḳo riyālu ‘ameli **rindlere** / Bāde-i şāfî-y-ile bir şanem-i şeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 5). [rindlere, -lere]

Çün beni la ‘lūñ şāfāsı kıldı **rind** ü mey-perest / Şimdiden girü maḳāmum ḥāne-i ḥammār-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 3). [rind]

rind-i ‘ālem: I. Dünyanın kalender kimsesi. II. İçki meclisinin rindi.

Çü Resmî **rind-i ‘ālemdür** bilürsin / Aña maḥbūbları peymāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 13). [rind-i ‘ālemdür, -dür]

rişte-i cān: Can ipi, can bağı.

Rişte-i cānumı yakdı nār-ı hecrūñ her gice / Şem‘veş andan durur tā şubḥ sūzān olduğum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [rişte-i cānumı, -umı]

riyā: İki yüzlülük, gösteriş yapma.

Yüri şūfî ḳo **riyālu** ‘ameli rindlere / Bāde-i şāfî-y-ile bir şanem-i şeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 5). [riyālu, -lu]

rızā: Rız olma, kalben hoş görüp kabul etme, kolaylıkla benimseme, karşı koymama.

Çünkü sarāy-ı dilde ḳonuḳdur sürür u ḡam / Hoş gör **rızā-y-ıla** ne ki miḥmān ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 34). [rızā-y-ıla, -yıla]

rīzān it-: Düşürmek, dökmek.

Ey niçe serv-i lāle-ruḥuñ bād-ı ḥüzn-ile / Ḥüsni bahārı bergini **rīzān ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 6). [rīzān ider, -er]

rūḥ: Can.

Ya **rūḥsın** muşavver ü ya cism-i rūḥ-baḥş / Kim āb u gilden olmaya bu resme pāk zāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 9). [rūḥsın, -sın]

Olur Mesīḥ bigi pīr-i çarḥ-ı çārümde / Ne **rūḥ** kim bedeninden ol āsitāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 8). [rūḥ]

Ne rāh-ı rāhat-efzādur lebūñ kim / Virür **rūḥa** şafālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 6). [rūḥa, -a]

Gitdi ārām-ı dil ey mūnis-i cān sen gideli / Ƙodı tenhā teni **rūḥ** oldı revān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 2). [rūḥ]

ruḥ: Yanak.

Didüm nedür bu zūlf ü **ruḥ** ey mihr-i māh-rū / Didi ki sūnbül ü semen ü şubḥ u şāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 11). [ruḥ]

Meyli bu göñlümüñ yine bir serv-i nāzadur / Kim bāğ-ı ḥüsn içinde **ruḥı** verd-i tāzedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 2). [ruḥı, -ı]

Ƙaddüñle **ruḥ** u zūlf ü ḥaṭuñ bigi çemende / Serv ü semen ü sūnbül ü reyḥān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 7). [ruḥ]

Naẓar iden **ruḥuna** seyr-i gülistānı n'ider / İrişen ƙāmetüñe serv-i ḥırāmānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 1). [ruḥuna, -una]

Bürḳa'ı ref' it **ruḥuñdan** ey meh-i müşgīn-niḳāb / Zülmet-i şebden ṭulū' itsün seḥer çün āfītāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 1). [ruḥuñdan, -uñdan]

Ḥāl-i miskīnūñ **ruḥuñda** ey büt-i Çin ü Ḥaṭā / Şanki Hindū-beççedür Rūm iline düşmiş ğarīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 3). [ruḥuñda, -uñda]

Gül-gün **ruḥuñ** leṭāfeti ƙomadı gülde reng / Şirīn lebūñ ḥalāveti ƙıldı nebātı māt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 7). [ruḥuñ, -uñ]

Zūlf ü **ruḥuñ** firāḳı-y-ıla rūz u şeb şehā / Oldı müzāb-ı 'ıyşum u bu ḥūrd u ḥ'āb telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 9). [ruḥuñ, -uñ]

Ruḥlaruñdan ṭamlasun ƙo dürr bigi dar la'lüñe / Kim gül-āb-ile olur cüllāb-ı cān-perver lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 7). [ruḥlaruñdan, -laruñdan]

Dil şaçuñ bendine düşmeklige dīvānelenür / Cān **ruḥuñ** şem'ine yanmaḳlıĝa pervānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 2). [ruḥuñ, -uñ]

Zülmet-i zūlfüñde güm-rāh olana 'arz it **ruḥuñ** / Kim ƙarañu gicelerde māh-ı tābān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 7). [ruḥuñ, -uñ]

Gülşende ne **ruḥuñ** bigi rengīn gül açılır / Būstānda ne lebūñ bigi şirīn şemer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 3). [ruḥuñ, -uñ]

'Arz olursa gülşeni cennet yüzine baḳmazam / Ol **ruḥı** reşk-i gül-i bāğ-ı cinānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 10). [ruḥı, -ı]

Bir şem‘dür ey mäh-ı şeb-efrüz **ruhuñ** kim / Hırşid-i cihân-tâb aña pervâne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 3). [ruhuñ, -uñ]

Ruñuñ mænend gülşende gül olmaz / Benüm bigi belâlu bûlbûl olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 1). [ruñuñ, -uñ]

Dil şaçuñdan **ruñuña** meyl ider elbetde şehâ / Şem‘e yanmağa olur gicede pervâne heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 3). [ruñuña, -uña]

Bir zerre meh **ruñuñdan** çün kıldı gün ziyâ karz / Nûrıyla rûşen oldu beyne’s-semâ’i ve’l-‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 1). [ruñuñdan, -uñdan]

Ruñlaruñ yâd idüp ey gonce-dehen gülşende / Güli şermende kılup bûlbûli lâl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 7). [ruñlaruñ, -laruñ]

‘Arz eyle cebînüñi hilâl it meh-i bedri / Göster **ruñuñı** mihr-i dıraşşân oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 6). [ruñuñı, -uñı]

Ruñuñ sırrınuñ ey meh-rû ki tâ oldu ‘ayân nûrı / Bulup fer mihr ü meh tıldı ser-â-ser bu cihân nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 1). [ruñuñ, -uñ]

Hacil kıldı **ruñuñ** lutfı gül-i şad-bergi bağ içre / Nitekim mûntehâ kıddüñ hırâmı serv-i bûstânı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 3). [ruñuñ, -uñ]

Setr ider leblerüñüñ sırrınıñ dil cân bigi / Hıfz ider sîne **ruñuñ** mihrini imân bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 2). [ruñuñ, -uñ]

Resmîden işit **ruñlaruñuñ** vaşfını ey düst / Gül defterini bûlbûl okur çünki ser-â-pây (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 13). [ruñlaruñuñ, -laruñuñ]

Gül yile vardı vü âb oldu **ruñuñ** reşki-y-ile / Lâle hâk oldu hasedden oda yandı cigeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 5). [ruñuñ, -uñ]

Çanı ol dem ki lebüñ gonce **ruñuñ** lâle-y-idi / ‘Âşıküñ bûlbûlveş her dem işi nâle-y-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 17). [ruñuñ, -uñ]

Zülfîñ añdum sünbül-i terden semend oldu didi / **Ruñlarına** lâle didüm hışm idüp gül di didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 18). [ruñlarına, -larına]

Va‘de-i vaşluñ gibi bî-aşl u bünyâd olmasun / **Ruñlaruñ** cân bağına berg-i gül-i hamrâ yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 16). [ruñlaruñ, -laruñ]

ruñ: Satranç oyununda kale denen taş.

Şeh **ruñlaruñ** öñindeki ferzânedür gözüñ / Diller piyâdesini başup sürdi yine at (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 3). [ruñlaruñ, -laruñ]

rūḥ ol-: Can olmak, hayat vermek, canlılık kazandırmak.

Nice cān virmeyem ğamzeñ okına ey kemān-ebrū / Ki biñ mecrūḥa **rūḥ olur** anuñ bir zaḥm-ı peykānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 6). [rūḥ olur, -ur]

rūḥ-baḥş: Ruh bağışlayan, insanın içini açan, ferahlatan, can veren.

Rūḥ-baḥş olursa 'İsāveş n'ola Resmî sözüñ / Çünkü zıkrūñdür dem-ā-dem la'l-i rūḥ-efzā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 9). [rūḥ-baḥş]

ruḥ-ı dil-dār: Sevgilinin yanağı.

Ḥaṭṭ-ı 'anber-bārı gördükçe **ruḥ-ı dil-dārda** / Mūr-ı miskīn mesken itmiş şanuram gülzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 1). [ruḥ-ı dil-dārda, -da]

rūḥī fidāk: Ruhum sana feda olsun.

Her kaçan cān kaşdına ğamzeñ çeker tığ-ı helāk / Çağrışur her küşeden dil-ḥasteler **rūḥī fidāk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 2). [rūḥī fidāk]

ruḥ-ı raḥşān-ı kerem: Cömertliğin parlak yüzü.

Nūr-ı 'adlūñ komadı zerre kadar zulmet-i zulm / Gün bigi 'arz ideliden **ruḥ-ı raḥşān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 32). [ruḥ-ı raḥşān-ı kerem]

rūḥ-ı revān: 1. (Yürüyen latif bir ruha benzetilen) Sevgili, güzel.

Görmeyelden yüzün ol cān u cihānuñ Resmîyā / Beñzerüz şol cisme kim **rūḥ-ı revānı** görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 14). [rūḥ-ı revānı, -ı]

Nice cān virmeyem ey **rūḥ-ı revānum** saña kim / Kañkı bī-cān ola kim olmaya cānāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 3). [rūḥ-ı revānum, -um]

2. I. Ruh. II. Yürüyen latif bir ruha benzetilen güzel, sevgili.

Diriğ vāḥ ki ol yār benden ayrıldı / Fiğān ki **rūḥ-ı revānum** bedenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 2). [rūḥ-ı revānum, -um]

ruḥ-ı zerd: Sararmış, solgun yüz.

Ruḥ-ı zerdümde görüp sīm-i sirişküm şeklin / Resmî ol sīm-beden başladı resm-i site me (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 13). [ruḥ-ı zerdümde, -ümde]

ruḥ-ı zībā: Güzel yanak, güzel yüz.

Ey nūr-ı Muḥammedden eşer bu **ruḥ-ı zībā** / V'ey rüz-ı kıyām ümmetine ol kad-i bālā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [ruḥ-ı zībā]

ruḥlaruñ āyīnesi: (Sevgilinin) Yanağının aynası. (Yanağının parlaklığı bağlamında).

Ruḥlaruñ āyīnesin ḥaṭṭ-ıla gerd itmek neden / Ter-i gül-efşān-ı ‘ayyār lāciverd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 1). [ruḥlaruñ āyīnesin, -n]

ruḥlaruñ devri: (Sevgilinin) Yanağının, yüzünün yuvarlaklığı.

Ruḥlaruñ devrinde n’ola la’lūne meyl eylesem / Kim ğam eyyāmında olur şoḥbet-i sāğar lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 5). [ruḥlaruñ devrinde, -nde]

Ruḥlaruñ devrinde la’lūñ şorduğum ma’zūr tūt / Kim gül eyyāmında rāḥ u rāḥat-ı cān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 5). [ruḥlaruñ devrinde]

rūḥsār: Yanak, yüz.

Zülfüñ ne şāh-bāz-ı siyeh-per durur kim ol / **Ruḥsāruñ** āteşinüñ olupdur semenderi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 8). [ruḥsāruñ, -uñ]

Zülfin ol meh şalmadın **ruḥsāra** ben ağladuğum / Gün şehāba girmedin güyā yire bārān yağar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 5). [ruḥsāra, -a]

ruḥuñ mihri: (Sevgilinin) Yanağının güneşi (parlaklığı).

Ruḥuñ mihri ḥayāl-i zülfüñ-ile dilde n’eyler kim / Şeb-i tār-ile bir yirde ḥod olmaz rûz-ı nūrānî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 7). [ruḥuñ mihri]

rûm ili: Osmanlı Devleti’nin Balkanlar’daki topraklarına verilen isim, Rumeli.

Ḥāl-i miskīnüñ ruḥuñda ey büt-i Çīn ü Ḥaṭā / Şanki Hindū-beççedür **Rûm iline** düşmiş ğarīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [rûm iline, -ne]

rumûz: Remizler, işaretler, gizli anlamları olan îmalı sözler.

Çeşm ü dehānı kaş **rumûzını** Resmîyā / Bildük iden ki añla bu söz ehl-i nāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 11). [rumûzını, -ını]

rūşen: 1. Parlak, aydın, aydınlık.

Dil şeb-i zülfüñde şem’-i ḥüsnüñi kılar delil / Kim çerāğ-ıla olan **rūşen** durur tutmaz ‘ases (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 6). [rūşen]

Ey niçe rûzı ‘ıyd u şebi qadr olanlaruñ / **Rūşen** günini tîre şebistān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 10). [rūşen]

Şoran nūr-ı Muḥammedden nişān görsün cemālūñi / Ki niçe berķ urur **rūşen** cebīnūñde ‘ayān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 4). [rūşen]

2. Âşikâr, meydanda.

Gözlerüm hecründe cānā nice bulsun nūr u fer / Kim bu **rüşendür** izā cā'el-każā 'amye'l-başar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 2). [rüşendür, -dür]

Bir dem yüzüñi görmesem 'ālem gözüme tar olur / **Rüşendür** ey meh bu ki gün toğmazsa 'ālem tār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 2). [rüşendür, -dür]

Yüze yüz olma ey meh ol māha haddüñi bil / **Rüşen** durur ki olmaz āyine tutmağ aya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 4). [rüşen]

Benüm ey gözlerüm nūrî hāzer kıl dūd-ı āhumdan / Bu **rüşendür** ki tār eyler hevā-y-ıla duḡān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 10). [rüşendür, -dür]

rüşen eyle-: Aydınlatmak.

Āhum odından münîr olduğı ḡüsñüñ pertevi / Bu ki cem'i **rüşen eyler** şem'i nūr-ı nārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 8). [rüşen eyler, -r]

rüşen it-: Aydınlatmak, ı ışık saçmak.

Didüm olmağıl ey meh-rū iñen bî-mihr ü hercāyī / Didi gün **rüşen iderse** revādur n'ola her cāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 2). [rüşen iderse, -erse]

rüşen ol-: Parlak, aydınlık olmak.

Bir zerre meh ruḡuñdan çün kıldı gün ziyā karz / Nūrıyla **rüşen oldı** beyne's-semā'i ve'l-'arż (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 2). [rüşen oldı, -dı]

Yüzüñ nūrıyla olmışken cemāl-i 'ālemüñ rüşen / Ne zālimdür şaçar zulmet şaçuñ kıllur nihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 7). [rüşen olmışken, -mışken]

'Aceb mi **rüşen olursa** çerāğ-ı çeşm-i 'ālem-bîn / Ki anuñ tal'atin āyine-i nūr-ı Ḥudā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 3). [rüşen olursa, -ursa]

rüşenā: Aydın, ı ışıklı, münevver, rüşen.

Ne mihr-i 'ālem-ārādur izinüñ zerre-i ḡāki / Ki ḡurşid-i cihān-tābı anuñla **rüşenā** gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 8). [rüşenā]

rüşen-zamîr: Gönlü aydın olan, gerçekleri bilen.

Gül yüzi āyinesini gözle ey **rüşen-zamîr** / Ḳur remil üzre ḡesāb zevci ferd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 9). [rüşen-zamîr]

rüsvā: Kötülükle şöhret bulmuş, rezil, kepaze kimse.

Görinelden gözlerüme hüsni şehri-ārā-yı düst / Yürürem āvāre vü **rüsvā** vü şehri-ārā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 2). [rüsvā]

rüsvā eyle-: Rezil etmek, birini çok utanılacak güç bir duruma sokmak.

Şevk-ı la'lüñ dilde cânım gibi şaklardum dirîğ / 'Āleme bu kanlu yaşum **eyledi rüsvā** beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 10). [rüsvā eyledi, -di]

rüsvālandur-: Rezil etmek.

Şevk-ı la'lüñ çeşm-i ser-mestüñ bigi bu Resmîyi / Mey-perest ü bāde-ber-dest itdi **rüsvālandurur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 14). [rüsvālandurur, -ur]

rüsvā-yı cihān it-: Dünyaya (herkese) rezil etmek.

Yolumda 'ār-ıla nāmūsı terk itdüñ diyü halka / Beni bed-nām u **rüsvā-yı cihān itmek** revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 12). [rüsvā-yı cihān itmek, -mek]

rūy: Yüz, çehre.

Sinemi şevk-ı lebünle gül gibi çāk isterem / **Rūyumı** mihr-i ruhuñla lāleveş hāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 2). [rūyumı, -umı]

rūz: Gün, gündüz.

Ey niçe **rūzı** 'ıyd u şebi kadr olanlaruñ / Rūşen günini tîre şebistān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 9). [rūzı, -ı]

rūz u şeb: Gece gündüz, her zaman.

Zülf ü ruhuñ firākı-y-ıla **rūz u şeb** şehā / Oldı müzāb-ı 'ıyşum u bu hūrd u h'āb telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 9). [rūz u şeb]

Şabr idüp hicrāna vaşluñ istedüğüm **rūz u şeb** / Bu ki tekrîsin bulur dirler meşel var isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 7). [rūz u şeb]

Rūz u şeb zülf ü ruhuñ hasreti-y-ile şanemā / Dîdeden naķş-ı cihān oldı nihān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 9). [rūz u şeb]

rūzgār: I. Devir, zaman. II. Esinti, yel.

Rūzgāruñ bize bu zulm-i firāvānına yuf / Dādumuz virmez-ise Dāver-i devrānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 1). [rūzgāruñ, -uñ]

Ey şād olan vişāl-ile fūrkat gamını añ / Kim **rūzgār-ıla** anı hicrān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 28). [rūzgār-ıla, -ıla]

rūz-ı 'ıyd: Bayram günü.

Rūz-ı 'ıyd u nūş-ı cām u vaşl-ı yār-ı dil-nüvāz / Çend ān pīrūz-ı rūze ey hoşā ferhunde-dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 5). [rūz-ı 'ıyd]

rūz-ı kıyām: Kıyamet günü.

Ey nūr-ı Muḥammedden eşer bu ruḥ-ı zībā / V'ey **rūz-ı kıyām** ümmetine ol ḳad-i bālā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [rūz-ı kıyām]

rūz-ı maḥşer: Maḥşer günü.

Ben ki yād-ı nergis-i mestüñle olam ḥāk-i rāh / **Rūz-ı maḥşer** ḳalduram ser ḥākden mest ü ḥarāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 10). [rūz-ı maḥşer]

rūz-ı münîr: Parlak gün, gündüz.

Gün yüzüñden dūr olalı düstüm zülfüñ gibi / Eyledi **rūz-ı münîrüm** çün şeb-i tār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 8). [rūz-ı münîrüm, -üm]

rūz-ı nūrānî: Nurlu, ışıklı gündüz.

Ruḥuñ mihri ḥayāl-i zülfüñ-ile dilde n'eyler kim / Şeb-i tār-ile bir yirde ḥod olmaz **rūz-ı nūrānî** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 8). [rūz-ı nūrānî]

rūz-ı vişāl: Kavuşma günü.

Şeb-i hicrānda ḳalan **rūz-ı vişāle** irişür / Şem'veş pertev-i luṭfuñ aña irşād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 9). [rūz-ı vişāle, -e]

sa'ādet ol-: Mutlu, bahtiyar olmak.

Vişāle sa'yla irilür mi ḳismet olmayıcaḳ / Sitāre yarı ḳılur mı **sa'ādet olmayıcaḳ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 2). [sa'ādet olmayıcaḳ, -mayıcaḳ]

sā'at-i ferhunde-kām: Kutlu ve uğurlu olan arzu saati.

Ferdā-yı 'ıyd u şoḥbet-i yārān müttefīḳ / Pīrūz-ı rūz **sā'at-i ferhunde-kāmdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 6). [sā'at-i ferhunde-kāmdur, -dur]

şabā: Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgarı, tan yeli.

Gül defterini açdı **şabā** çün varak varak / Bülbül hezār şevḳ-ıla okur sebak sebak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 1). [şabā]

Müşgīn saçuñ ki 'uḳdesi müşkil durur anı / Ḥall idemez **şabā** gül-i ter şāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 8). [şabā]

Tā haber virdi şehir gülşende haddüñden **şabā** / Gül ‘araḳ-rîz oldu kızardı hayādan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 11). [şabā]

Ârzü-yı ḥāk-i pâyüñdür **şabā** gibi şehā / Yıldüren yollarda dāyim bî-ser ü bî-pā beni (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 3). [şabā]

Tā **şabā** şahn-ı çemende gül yüzüñ yād itmedi / ‘Andelîb-i şubḥ-ḥîz efḡān u feryād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 1). [şabā]

şabır: Sabretme, dayanma, tahammül gösterme.

Muḥibbe gerçi gerek **şabrı** ihtiyār itmek / Velî ne şabr ide çün elden ihtiyārı gider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 5). [şabrı, -ı]

Çäre **şabırdur** dirler irmege vişālüne şehā / Bî-çäreler şabr idemez ol çäreye nā-çār olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 7). [şabırdur, -dur]

Cefāña **şabr** firāḳuñda pîşem olmışdur / Ğarîblıkda güç olur çü şan‘at olmayıcak (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 11). [şabr]

Ḳılca cânımda ḳomadı zerre deñlü **şabr** tā / Bu miyān u ol dehānı göz görüp sevdi gönül
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 7). [şabr]

Ḳo sa‘y u **şabrı** dilā bu cihān içinde ki olur / Ne ibtidā-yı vişāl ü ne intihā-yı firāḳ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 3). [şabrı, -ı]

Ey ḡam çeken firāḳ-ıla hecre taḥammül it / Kim niçe derde **şabr-ıla** dermān ider felek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 32). [şabr-ıla, -ıla]

Cevr-ise cāna yitdi ḳalmadı **şabra** çäre / Luṭf u vefā demidür ey şāh ben ḡulāma (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 5). [şabra, -a]

Yāḳup ḳarār u nāzı dilden bu nār-ı hicrān / Ḳamusı cān u dilde **şabr** u ḳarār-ı hicrān (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 2). [şabr]

sābit-ḳadem: Verdiği karardan ve sözden dönmeyen, kararında sebat eden.

Ben kim yoluñda ey serv-ḳad **sābit-ḳadem** olam çü ḥāk / Sen şu gibi her sū revān olup revā
mı aḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 3). [sābit-ḳadem]

sābit-ḳadem ol-: Kararlı olmak, sebat etmek.

Taḳrîr ü şerḥ-i şevḳum taḥrîr olunmaz ey düst / Münşî-i ‘ālem **olsa sābit-ḳadem** devāma
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 4). [sābit-ḳadem olsa, -sa]

şabr eyle-: Sabırlı davranmak, sabır ve tahammül göstermek.

Çekdiğün bār-ı cefā-y-ıdı hemîn şimdiye dek / Olma tek hicrāna **şabr eyle** hemān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 4). [şabr eyle]

Görmemek cānān yüzün gāyetde müşkil kār-imiş / Aña biz bî-çäreler **şabr eylemek** nā-çār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 2). [şabr eylemek, -mek]

şabr it-: Sabretmek, sabırlı davranmak, sabır ve tahammül göstermek.

Muhibbe gerçi gerek şabrı ihtiyār itmek / Velî ne **şabr ide** çün elden ihtiyārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 6). [şabr ide, -e]

Cercîs-şıfat **şabr idelüm** erre-i hecre / Dilerse deler cān u dili çün Zekerıyyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [şabr idelüm, -elüm]

Çäre şabırdur dirler irmege vişālüne şehā / Bî-çäreler **şabr idemez** ol çäreye nā-çār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 8). [şabr idemez, -emez]

Şabr idüp hicrāna vaşluñ istedüğüm rûz u şeb / Bu ki tekrîsin bulur dirler meşel var isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 7). [şabr idüp, -üp]

Şabr idüp hicrāna dirler vaşl olur cānāneye / Bir haberdür söylenür illā biz anı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 11). [şabr idüp, -üp]

Cānuma kār itdi cānā fûrkatüñ rahm it didüm / Dir gerek **şabr it** gerek cān vir budur kārüm benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [şabr it]

şabr ol-: Sabırlı olmak, tahammül göstermek.

Gözlerüñ kan içmeden perhîz kılsun di didüm / Didi **şabr olur** mı şuya merdüm-i bîmārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 12). [şabr olur, -ur]

şaç: Saç, zülûf.

Ey **şaçları** sünbül hatı reyhān u semen-ḥad / V'ey gül-ruḥ u gonce-dehen ü serv-i sehî-ḳad (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 1). [şaçları, -ları]

Dil **şaçuñ** bendine düşmeklige dîvānelenür / Cān ruḥuñ şem'ine yanmaḳlıḡa pervānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 1). [şaçuñ, -uñ]

Pāy-māl olup ayaḡa dökilür biñ dil ü cān / Şubḥ-dem dest-i şabādan ki **şaçuñ** şānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 4). [şaçuñ, -uñ]

Ma'nide imāndur **şaçuñ** küfri senüñ dîn ehline / Şüretde gerçi ey şanem kāfirlere zünnār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 5). [şaçuñ, -uñ]

Müşgîn **şaçuñ** ki 'uğdesi müşkil durur anı / Hall idemez şabā gül-i ter şāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 7). [şaçuñ, -uñ]

Nice şayd olmasun ey şayyād-ı murğ-ı cān u dil / Dānedür hālūñ **şaçuñ** dām-ı belādur 'āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 12). [şaçuñ, -uñ]

Lāleye şordum lebūñ şevkıyla sūzānem didi / Sūnbüle aındum **şaçuñ** ben de perīşānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 2). [şaçuñ, -uñ]

Yüzūñ nūrıyla olmışken cemāl-i 'ālemūñ rūşen / Ne zālimdür şaçar zulmet **şaçuñ** kılur nihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 8). [şaçuñ, -uñ]

Gün yüzūñ üzre **şaçuñ** sāye şalup ebr-şifat / Meh-ruhuñ dāyiresin tutdı haţuñ hāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 3). [şaçuñ, -uñ]

Bāğ-ı cānda ben belālu bülbüle sen gül yiter / Sebz-haţtuñ serv-қaddūñ **şaçlaruñ** sūnbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 2). [şaçlaruñ, -laruñ]

Dil **şaçuñdan** ruhuña meyl ider elbetde şehā / Şem'e yanmağa olur gicede pervāne heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 3). [şaçuñdan, -uñdan]

Şaçuñı nisbet iden müşg-nāba / 'Abīri beñzedür güyā türāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 1). [şaçuñı, -uñı]

Dil-i miskīn düşeli bendine müşgīn **şaçuñuñ** / Yürür āşüfte o sevdā-y-ıla āvāre dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 3). [şaçuñuñ, -uñuñ]

Boynuma düşelden **şaçuñuñ** bend-i belāsı / Bulmağa hālāşı (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 11). [şaçuñuñ, -uñuñ]

şaç:- 1. Saçmak, serpmek, dökmek.

Hem 'afa'llāh merdüm-i çeşmüm ki bunca za'f-ıla / Çihre-i zerdüme **şaçar** dem-be-dem hūnīn gül-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 8). [şaçar, -ar]

Luţf-ıla hānde_ider leb-i şīrīn yārūmūñ / Ya'nī nemek **şaçar** yüregümdeki yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 8). [şaçar, -ar]

2. (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.

Nergis gözūñ hayālde içer mey kadeh kadeh / Mest oluban **şaçar** çemene zer varak varak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 6). [şaçar, -ar]

Düstum yakdı hevāñ-ıla beni bu nār-ı 'ışk / Hāk ider **şaçmazsa** āb-ı luţfuñ āhīr-kār-ı 'ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 2). [şaçmazsa, -mazsa]

3. Saçmak, yaymak.

Yüzüñ nûrıyla olmuşken cemāl-i ‘ālemüñ rûşen / Ne zālimdür **şaçar** zulmet şaçuñ kılur nihān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 8). [şaçar, -ar]

şaçuñ dāmı: (Sevgilinin) Saçının tuzağı.

Murg-ı dili gerçi ki **şaçuñ dāmına** düşmiş / Kendüsi havāda uçar āvāre dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 5). [şaçuñ dāmına, -na]

şad hezārān: Yüz binlerce.

Zülfüñ zencirine yüz biñ dil ü cānlar esir / Ğamzeñ hānçerlerinden **şad hezārān** sîne çāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 6). [şad hezārān]

şadā: Ses, âvaz.

Nağme-i dil-sūzum irişdi meger eflāke kim / Vecde geldi çarḥ urur çarḥ ol **şadādan** düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 10). [şadādan, -dan]

şadef: İçinde inci bulunan deniz hayvanı.

Pür olur güher-i lutfuñla **şadef** bigi cihān / Baḥr-ı cūduñ ki temevvüc ide ey kân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 25). [şadef]

şad-hezār: Yüz bin, yüz bin kere.

Hārsuz bir güli yok çünki cihān gülşeninüñ / Şad-hezār olur-ısa murg-ı hoş-elhānına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 8). [şad-hezār]

sa‘dī: Fars edebiyatının en büyük şairlerinden biridir.

Tut ki **Sa‘dīsin** kemāl-i naẓm-ıla Resmî bugün / Aşşı ne çünkim berisin himmet-i ‘Atṭārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 11). [sa‘dīsin, -sin]

şad-nüşa-i erjeng: Meşhur ressam Mani'nin yaptığı resimlerin bulunduğu
mecmuanın yüz nüshası.

Bir nazar şüretüñe beñzimez ey büt-i Çin / Nakş-ı Mānī-y-ile **şad-nüşa-i Erjeng** getir
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 12). [şad-nüşa-i erjeng]

şadr-ı belāğat: Belagat makamı.

Çün mülk-i suḥan naẓmuñ-ıla tıtdı nızāmı / Bes saña gerek **şadr-ı belāğat** ola mesned
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 14). [şadr-ı belāğat]

şadr-ı serîrine geç-: Tahta geçmek, baş köşeye geçip oturmak.

Dil ü cān mülkini rām itdi hayālūñ **geçeli** / Sīnemūñ **şadr-ı serîrine** Süleymān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 6). [şadr-ı serîrine geçeli, -eli]

şāf u pāk dil: Temiz kalpli.

Resmî diler-iseñ ki_olasın **şāf u pāk dil** / Mir'āt-ı cānı şaykal-ı cām-ı mey-ile sil (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 31). [şāf u pāk dil]

şafā: 1. Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik.

Merve kapuña sa'y-ıla yüz sürdügüm bu kim / Tavāf harīm-i Ka'bede billāh **şafā** mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 6). [şafā]

2. Saflık, berraklık.

Şūfiye şorma bāde-i şāfuñ **şafāsını** / Bu meşrebūñ haķikatūñ ehl-i şafāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 5). [şafāsını, -sını]

3. Eğlence, neşe, zevk.

Çün beni la'lūñ **şafāsı** kıldı rind ü mey-perest / Şimdiden girü maķāmum hāne-i hāmmār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 3). [şafāsı, -sı]

Mey-gün lebūñ **şafāsı-y-ıla** nūş idüp müdām / Mest ü harāb u nergis-i mestānuñam senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 7). [şafāsı-y-ıla, -sıyıla]

Şun mül-i gül-fām sākī nev-bahār eyyāmıdır / Kıl terennüm muṭribā 'ıyş u **şafā** hengāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 2). [şafā]

Tavf-ı kūyuñ **şafā** durur cāna / Merve haķķı inan behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 9). [şafā]

Ka'be-i kūyuñda 'ıyd-ı vaşla kurbān olduğı / Merve haķķı ey hilāl-ebrū **şafādur** 'āşıķa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 4). [şafādur, -dur]

Ka'be kapuñda beni irür 'ıyd-ı vaşla kim / Merve haķķı **şafā-y-ıla** kurbānuñam senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 4). [şafā-y-ıla, -yıla]

Lebūñ **şafāsı-y-ıla** la'l kānı terk itdi / Boyandı ķana 'aķıķ ü Yemenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 9). [şafāsı-y-ıla, -sıyıla]

şafā rükni: Rahatın, huzurun temel direğı.

Merve haķķı-çün **şafā rüknin** maķām itdūñ baña / Līķ soñra hecr-ile hoş-intiķām itdūñ baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 7). [şafā rüknin, -n]

şafâlar vir-: Mutluluklar vermek.

Ne rāḥ-ı rāḥat-efzâdur lebûñ kim / **Virür** rûḥa **şafâlar** tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 6). [şafâlar virür, -ür]

şafâsın sür-: (Bir kimse veya şeyin) Nimetinden faydalanmak, sağladığı imkanlardan yararlanmak, tadını, zevkini çıkarmak.

Cihân cennet-mişâl oldı şular ‘ayn-ı zülâl oldı / Çiçekler pây-mâl oldı **şafâsın sür** bu hengâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 4). [şafâsın sür]

şafâ-yı cām-ı gül-fām: I. Gül renkli şarabın saflığı, berraklığı. II. Gül renkli kadehin zevki.

Ṭur ey sâķī-i ferruḥ-fer lebûñ yādına şun sâġar / Dile olsun ziyâ-güster **şafâ-yı cām-ı gül-fāmuñ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 8). [şafâ-yı cām-ı gül-fāmuñ, -uñ]

şafâ-yı la‘l-i nāb: I. Saf kırmızı dudağının zevki. II. Berrak ve katıksız kırmızı şarabın zevki.

Ġamze-i maḥmûruñ-ıla hem-kaḍeḥ olmaġa cān / Bezm-i ḥüsnünde **şafâ-yı la‘l-i nābuñ** mül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 10). [şafâ-yı la‘l-i nābuñ, -uñ]

şafâ-yı rûḥ: Ruhun huzuru, şenliği, eğlencesi.

Muṭrib nevāya başla ki virür **şafâ-yı rûḥ** / Dil-süz-ı sāzuñ-ıla ḥoş-elḥānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 9). [şafâ-yı rûḥ]

sāġar: İçki kadehi.

Sāķiyâ dök bâde-i billûra yâķût-ı revân / Kim bahâr eyyâmıdur cān u gönül **sāġardadur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 12). [sāġardadur, -dadur]

Sâķī bahâr-ı ‘ömrümüze irmedin ḥazân / Devr-i ḥazāndur al ele devr eyle **sāġarı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 10). [sāġarı, -ı]

Ṭur ey sâķī-i ferruḥ-fer lebûñ yādına şun **sāġar** / Dile olsun ziyâ-güster şafâ-yı cām-ı gül-fāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 7). [sāġar]

Nüş eyleyelüm la‘l-i lebûñ yādına **sāġar** / Kim reşk ide Kevşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 17). [sāġar]

sāġar-ı fitne çek-: Fitne kadehinden içki içmek.

Maḥmûr gözüñ mest-i ġurûr olsa ‘aceb mi / Kim bezm-i cemālünde **çek** **sāġar-ı fitne** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 4). [sāġar-ı fitne çek, -er]

şahın-ı çemen: Çimenliğin, bahçenin ortası.

Kalb-i hâzîni açmağa cānānlar gerek / **Şahın-ı çemende** cām-ıla cānāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 2). [şahın-ı çemende, -de]

Tā şabā **şahın-ı çemende** gül yüzün yād itmedi / ‘Andelîb-i şubh-ḥîz efgān u feryād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 1). [şahın-ı çemende, -de]

şahın-ı gülistān: Gül bahçesinin ortası.

Ârzū eyler-ise kūyuñı Resmî n’ola kim / Her nefes bülbül ider **şahın-ı gülistāna** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 14). [şahın-ı gülistāna, -a]

şahın-ı serā-perde: Otağ meydanı.

Ey serîr-i keremün pāyesi pāyān-ı kerem / Himmetün **şahın-ı serā-perdesi** eyvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 2). [şahın-ı serā-perdesi]

şahrā: Çöl.

Düşmişem **şahrālara** Mecnūn gibi şeydā olup / Leylî-i zülfün girih-gîr olalıdan gul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 7). [şahrālara, -lara]

saht it-: Katılaştırmak, sertleştirmek.

Âheni nerm eyler âhum âteşi bu tūrfedür / **Saht ider** gönlüñi sîneñ sengi ḥārālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 12). [saht ider, -er]

sākî: İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.

Şun mül-i gül-fām **sākî** nev-bahār eyyāmıdır / Kıl terennüm muṭribā ‘ıyş u şafā hengāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 1). [sākî]

Sākî şun imdi bāde ki ‘ıyd-ı şıyāmıdır / Vaqt-i şafā vü ‘ıyş u dem-i nūş-ı cāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 1). [sākî]

Sākî bize şun cām idelüm ‘ıyş u ṭarablar / Muṭrib demidür nağam-ıla başla ‘ameller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 9). [sākî]

Sākî pür eyle cām şun imdi müdām kim / Peymāne ṭolmadın ire peymānemüz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 7). [sākî]

Mevsim-i nev-rüz-ı pîrüz irdi **sākî** eş-şabūḥ / Kim münāsibdür bu demde imtizāc-ı rāḥ-ı rūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 1). [sākî]

Şun ey **sākī** bize la'lüñ şarābın / Kim anuñ cür'ası gibi mül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 9). [sākī]

Oturma Resmî zār-ıla feraḥ bul ḡam-güsār-ıla / Mey ü **sākī** vü yār-ıla geçür gel şubḥ-ıla şāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 14). [sākī]

Çün oldı şükûfe yine tarf-ı çemen-ārāy / **Sākī** berü şun bâde-i 'ıyş u tarab-efzāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 2). [sākī]

Sākī bahār-ı 'ömrümüze irmedin ḡazān / Devr-i ḡazāndur al ele devr eyle sāğarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 9). [sākī]

Ġarḳ-ı yem-i ḡam olmış-ıdum **sākī** Hızırveş / Feryād-res olup baña ırgürmese zevraḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 2, Mısra 1). [sākī]

Furşat bulup ey **sākī** bu eyyām-ı ḡazānı / Şun kût-ı revānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 15). [sākī]

Sākīyā dök bâde-i billūra yāḳūt-ı revān / Kim bahār eyyāmıdur cān u gönül sāğardadır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 11). [sākīyā, -yā]

Sākīyā vaḳt-i şafādur mey-i gül-reng getür / Muṭribā ṭur ney ü ḳānūn u def ü çeng getür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 1). [sākīyā, -yā]

Sākīyā gitdi şıyām u geldi 'ıyd-ı muḥterem / İrdi hengām-ı tarab şun bâde ki idem def'-i ḡam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 1). [sākīyā, -yā]

Sākīyā bâde getür def'-i melāl eyleyelüm / Yoḡsa bir ḡuşşa ile fıkr-i muḥāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 1). [sākīyā, -yā]

Sākīyā geldi gül eyyāmı el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çäre budur def'-i ḡama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 1). [sākīyā, -yā]

Sākīyā mevsim-i 'ıyş irdi el ur cām-ı Ceme / Muṭribā eyle nağam çäre budur def'-i ḡama (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 1). [sākīyā, -yā]

sākī-i devrān: Zamanın, feleğın sakisi.

Furşat-ı 'ahd-i şebāb u mevsim-i cām-ı şarāb / Hoş-müretteb bezm-idi **sākī-i devrān** olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 6). [sākī-i devrān]

sākī-i ferruḥ-fer: Kutlu ve mutlu saki.

Ṭur ey **sākī-i ferruḥ-fer** lebüñ yādına şun sāğar / Dile olsun ziyā-güster şafā-yı cām-ı gül-fāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 7). [sākī-i ferruḥ-fer]

sākī-i meclis: İçki meclisinde içki sunan, kadehlere içki koyan (sevgili).

Gül devridür ey **sākī-i meclis** ele al cām / Devr eyle ki her bār bu devrān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 9). [sākī-i meclis]

sākī-i şeker-leb: Dudağı şeker gibi tatlı olan, tatlı dudaklı saki.

Nüş it sem-ise şunduğı **sākī-i şeker-leb** / Güş it ne-y-ise nağme-i kânün u def ü nây (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 7). [sākī-i şeker-leb]

sākī-i sîmîn-beden: Gümüş bedenli, gümüş gibi beyaz vücutlu içki dağıtan (sevgili).

Bezme revnağ virmez illā **sākī-i sîmîn-beden** / Meclisi germ itmez illā muṭrib-i şîrîn-nağam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 9). [sākī-i sîmîn-beden]

şakın-: 1. Çekinmek, kendini korumak için tedbirli olmak.

Kaşd ider hālūñe dil dām-ı şaçuñdan **şakınur** / Murğ-ı zîrek gibi kim dāyireden dānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 5). [şakınur, -ur]

2. Sakınmak, korumak.

Hâtem-i la'lûñ raķib-i Ehrimenden key **şakın** / Dîve mühr olmak ḥaṭâdur çün Süleymân baḥşışi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 7). [şakın]

şakın: Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

Bu dem kim vaķt-i 'işretdür **şakın** fevt itme fırsatdur / Bu daḥı bir ğanîmetdür cihāndan alagör kāmūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 5). [şakın]

Peykân-ı tîr-i ğamzesi sînemden ey gönül / Geçsün қо cāna girme **şakın** sen ol araya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 12). [şakın]

şal-: 1. Güç bir duruma düşürmek, uğratmak, dūçar etmek.

Çalmadı dilde qarār oldum perîşân-rûzgār / Tā ki sevdā **şaldı** cāna zülf-i pür-sevdā-yı dūst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 4). [şaldı, -dı]

Cüy-bār-ı çeşmüme **şalma** beni ey serv-kaḍ / Bir avuç ḥāki iki seyl-āba sedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 3). [şalma, -ma]

2. (Saçlarını) Açık bırakmak, dağıtmak.

Zülfin ol meh **şalmanın** ruḥsāra ben ağladuğum / Gün şehāba girmedin güyā yire bārān yağar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 5). [şalmanın, -madın]

Şalsa zülfini benāgüşına ol gonce-dehen / Şanuram sāye şalar sünbül-i ter yāsemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 5). [şalsa, -sa]

şalli ‘alā nūr-ı muḥammed: Hz. Muhammed'in nuruna salavat getirin.

Bu ḥüsn ü cemāl-ile gören dir seni aḥsent / Zî-şun‘-ı Hudā **şalli ‘alā nūr-ı Muḥammed** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 4). [şalli ‘alā nūr-ı muḥammed]

salṭanat: Hükümdarlık, sultanlık.

Taḥt-ı ‘ışkuñda Süleymān bigi dildür yā Rab / Virme bu **salṭanatı** dünyede deyyāra daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 8). [salṭanatı, -ı]

şan-: Zannetmek.

Niçe kez seni baña yār ola **şandum** şınadum / Çünkü olmaduñ ne lāzım imtiḥān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 11). [şandum, -dum]

Ḥaṭṭ-ı ‘anber-bārı gördükçe ruḥ-ı dil-dārda / Mūr-ı miskīn mesken itmiş **şanuram** gülzārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 2). [şanuram, -uram]

Yalıñuz **şanma** seni bende çeker zülf dilā / Gelegör cānuma ol ğamze-i fettānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 7). [şanma, -ma]

Cān añılmaz rāh-ı ‘ışk içinde cānān istenür / Cān virürler anda derde **şanma** dermān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 2). [şanma, -ma]

Şanma ki cefā-y-ıla öle ‘aşıq-ı bīmār / Bir derd mi var ki aña tīmār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 11). [şanma, -ma]

Şanma hemişe döne murāduñca çarḥ-ı dūn / Demler gelür ki ‘aksine devrān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 29). [şanma, -ma]

Oldısa ser-geşte vü şeydā ḥired āşüfte cān / **Şanma** tenhā Resmî anı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 10). [şanma, -ma]

Vaşl-ı cānāne-y-içün cān-ıla serden geçerem / **Şanmağıl** beni hemān sīm-ile zerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 2). [şanmağıl, -mağıl]

Beni ādem yiyici **şanma** iñen kaçma şehā / Sen benī Ādem-iseñ ben de beşerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 7). [şanma, -ma]

Mihr ü meh zerrece gelmez gözüme saña nazar / Bî-nazar **şanma** beni ehl-i nazardan geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 12). [şanma, -ma]

Beni zülfüñ kılalı şūrīde / Delü **şanur** gören behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 10). [şanur, -ur]

Şalsa zülfini benāgūşına ol ğonce-dehen / **Şanuram** sāye şalar sünbül-i ter yāsemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 6). [şanuram, -uram]

Zülfüññ bendindedür ger bende vü ger pâdişāh / **Şanma** bu sevdāda ser-gerdān olan tenhā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 6). [şanma, -ma]

şan: Sanki, adeta.

Dem-be-dem yaşum-içün dīde vü dil cenge düşer / **Şan** iki haşm durur birbirile kan çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 6). [şan]

şanasın: Sanırsın, zannedersin.

Eslemezdüñ **şanasın** dahı beter kıl dir-idüm / Geldi haṭṭuñ n'ideyüm āh baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 11). [şanasın]

şan'at ol-: İş, meslek haline gelmek.

Cefāña şabr firākuñda pīsem olmışdur / Ğarīblıkda güç olur çü **şan'at olmayıcağ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 12). [şan'at olmayıcağ]

şanavber: I. Çam fıstığı ağacı. II. Sevgilinin boyu.

Ğamze-i hūn-rīzi bigi bī-emān cellādı var / N'ola kul olsa **şanavber** kaddine şimşād-ı bāğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 8). [şanavber]

şanem: Put gibi güzel dilber, sevgili.

Yüzüñden ey **şanem** ol haṭṭ-ı müşg-bārı gider / Göñüller āyinesinde koma gubārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 1). [şanem]

Ma'nīde imāndur şaçuñ küfri senüñ dīn ehline / Şüretde gerçi ey **şanem** kāfirlere zünnār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 6). [şanem]

Kimde kim sevdā-yı 'ışkuñdan eşer var ey **şanem** / Kim bilür anuñ derünında neler var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 1). [şanem]

Kimde kim sevdā-yı 'ışkuñdan eşer var ey şanem / Kim bilür anuñ derünında neler var ey **şanem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 2). [şanem]

Hasret-i hāl ü lebüñden lāleveş bende nişān / Kana boyanmış oda yanmış ciger var ey **şanem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 4). [şanem]

Sevdügüm cāndan seni dilden dimedüm kimseye / Līk işidürem sever dirler haber var ey **şanem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 6). [şanem]

Dikḳat-ile fark idemedüm dehānuñ zerrece / Yoğā beñzer varduğında [kim] nazar var ey **şanem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 8). [şanem]

Ḥil‘at-i şāhı vü tāk-ı devlet itmezdüm taleb / Ger der-āgūş eylesem bilün kemervār ey **şanem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 10). [şanem]

Āheni nerm itdi āhum odı germ itmez seni / Āh kim sengin-dil-imişsin hacervār ey **şanem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 12). [şanem]

İşidüp zārını Resmînüñ hezārı gülşenüñ / Niçe zār olmuş işit vakt-i seher var ey **şanem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 14). [şanem]

Def‘-i zehr-i kahr-ı mār-ı zülfüñ-içün ey **şanem** / Hoḳḳa-i la‘l-i lebünden cāna tiryāk isterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 7). [şanem]

Ger görem ol **şanemi** bir daḥı Resmî yüz urup / Hey begüm seni seven niçeye dek yana diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 5). [şanemi, -i]

Virme benüm bigi gönül her **şanemüñ** hevāsına / Hāke şalup yüzüñ şuyın odlara atma cānuñı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 7). [şanemüñ, -üñ]

Kıldı ihāta ‘ālemi az az gözüm yaşı / Zîrā ki baḥr olur **şanemā** ekser āb-ı telḥ (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 13, Mısra 12). [şanemā, -ā]

Gül yüzüñ vaşfını Resmîden işiden **şanemā** / Güş idüp zemzeme-i murğ-ı hoş-elḥānı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 13). [şanemā, -ā]

Şimdiki şehisin **şanemā** kişver-i ḥüsnüñ / Dād it ki bu devlet daḥı her bār bulunmaz (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 7). [şanemā, -ā]

Küfr-i zülfüne nice meyl ide bî-dîn raḳīb / Degme kāfir **şanemā** eylemez imāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 8). [şanemā, -ā]

Dilemez dil ser-i kūyuñda raḳîbi **şanemā** / Cennet içre ādem olan ide mi şeytāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 7). [şanemā, -ā]

Ka’be bünyādı sevābını bulursın **şanemā** / Bir selām-ıla yıkık gönülümü ābād idicek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 11). [şanemā, -ā]

Gerçi nā-ḥaḳ yire dökdüñ **şanemā** kanumuzu / Bir ḥarāmî gözüñe anı ḥelāl eyleyelüm (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 9). [şanemā, -ā]

Kaşuñ-ıla dehenüñ şevkı içündür **şanemā** / Çeşm-i nem-ginümün ağladuğı bes daḥı neme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 7). [şanemā, -ā]

Dişlerüñ vaşfını nazm ideli Resmî **şanemā** / Ter düşer sözleri bu çeşm-i dür-efşān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 13). [şanemā, -ā]

Rüz u şeb zülf ü ruḥuñ ḥasreti-y-ile **şanemā** / Dideden naḳş-ı cihān oldı nihān sen gideli
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 9). [şanemā, -ā]

şanem-i şeng: Neşeli, işveli put gibi güzel sevgili.

Yüri şūfî ko riyālu ‘ameli rindlere / Bāde-i şāfî-y-ile bir **şanem-i şeng** getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 6). [şanem-i şeng]

şanki: Adeta, tıpkı, gibi.

Hâl-i miskînüñ ruhuñda ey büt-i Çîn ü Haṭā / **Şanki** Hindü-beççedür Rûm iline düşmiş ğarîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 4). [şanki]

Lebüñe beñzeden āb-ı hayâtı / Şarābı nisbet ider **şanki** āba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 4). [şanki]

sarây-ı dil: Gönül sarayı.

Çünkü **sarây-ı dilde** konukdur sürür u ğam / Hoş gör rızā-y-ıla ne ki mihmân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 33). [sarây-ı dilde, -de]

şarf ol-: Harcanmak, tükenmek.

‘Ömrüm ol zülf ü zenaḥdān ārzūsından **oldı şarf** / Bu müselsel bend-ile zindān elinden el-ğiyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 3). [şarf oldı, -dı]

şavaş: Kavga, mücadele, cenk.

Şulḥa vardukça beni gözlerüñ öldürmek ider / Merdüm-i mest bigi kıandasa **şavaşa** gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 8). [şavaşa, -a]

şavmı şıy-: Orucu bozmak.

‘İyd irdi lebüñ şun emelüm **şavmı şıyalum** / Zülfüñ gibi niçe çekelüm tül-i emeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 5). [şavmı şıyalum]

şavt-ı terâne: Nağmenin, ezginin sesi.

Rāstî ‘uşşākı bu demde muḥayyer eyleyen / Nağme-i dil-süzum u **şavt-ı terānemdür** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 10). [şavt-ı terānemdür, -mdür]

sa’y: 1. Çalışma, çalışıp çabalama, emek sarf etme, ceht.

Vişāle **sa’yla** irilür mi kısmet olmayıcak / Sitāre yarı kıılır mı sa’ādet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 1). [sa’yla, -la]

Ko **sa’y** u şabrı dilā bu cihān içinde ki olur / Ne ibtidā-yı vişāl ü ne intihā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 3). [sa’y]

2. Hacda Safâ ile Merve tepeleri arasında yedi defa gidip gelme.

Merve kapuña **sa'y-ıla** yüz sürdüğüm bu kim / Tavâf harîm-i Ka'bede billâh şafâ mîdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 5). [sa'y-ıla, -ıla]

Ka'be-i ehl-i recâdur eşigüñ Merve hâkı / **Sa'yum** oldur ki tavâf eyleyem ey kân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 42). [sa'yum, -um]

sa'y eyle-: Çalışmak, çabalamak, emek vermek, gayret etmek.

Her niçe ki **sa'y eyledüm-ise** dahı beter / Sevdâlarum artar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad
1, Mısra 13). [sa'y eyledüm-ise, -dümise]

şayd it-: Avlamak.

Hecr-ile cādū gözüñ **şayd itdi** gönüm bilmedüm / Aña meftûn oldum âh ol fitne hûd 'ayyâr-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 5). [şayd itdi, -di]

şayd ol-: I. Av olmak, avlanmak. II. Âşık olmak, tutulmak.

Nice **şayd olmasun** ey şayyâd-ı murğ-ı cân u dil / Dânedür hâlûñ şaçuñ dâm-ı belâdur 'âşıka
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 11). [şayd olmasun, -masun]

şayd-ı cân: Canı avlamak. (Âşığın canı, gönü bağlamında).

Ol perî-peyker ki kaçdı **şayd-ı cānumdur** benüm / Mâh-rûlar mihteri nâ-mihr-bānumdur
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 1). [şayd-ı cānumdur, -umdur]

şayd-ı harem: Kâbe civarında avın haram olması.

Eşigüñde beni öldürme bilürsin ki şehâ / Hâk harâm eyledi kaçd itmegi **şayd-ı Hareme**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 12). [şayd-ı hareme, -e]

sāye: 1. Gölge.

Sāyeñ gibi yüz yıl yüzüm üzre sürinem serverâ / Ben hâke rahm idüp eger bu kez yüzüme
bağasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 5). [sāyeñ, -ñ]

2. I. Gölge. II. Yardım etmek, destek olmak, koruyup gözetmek, himâye.

Serv-ğaddûñ **sāyesinde** guşşadan âzād idüm / Başuma oldı belâ zülf-i siyeh-kāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 3). [sāyesinde, -sinde]

sāye şal-: Gölge yapmak, gölgelendirmek.

Gerd-i kūyında belâ-y-ıla budur hâk olduğum / Tâ ki bir gün **sāye şala** üstüme bālâ-yı düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 6). [sāye şala, -a]

'Älemde olsa devhâ-i Tübâya virmeyem / Ger **sāye şala** serv-i hürāmānumuz bize (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 4). [sāye şala, -a]

Şalsa zülfini benāgüşına ol ğonce-dehen / Şanuram **sāye şalar** sünbül-i ter yāsemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 6). [sāye şalar, -ar]

Zülfüñ ne hümādur ki şehā gün yüzüñ üzre / Her lahzā **şalar sāye** açup şeh-per-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 8). [sāye şalar, -ar]

Gün yüzüñ üzre saçuñ **sāye şalup** ebr-şifat / Meh-ruhuñ dāyiresin tutdı haţuñ hāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 3). [sāye şalup, -up]

Ṭübā-mişāl ‘arşa **şalar sāyesin** müdām / Ḳaddüñ ‘aceb ne serv-i kıyāmet kıyāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 9). [sāyesin şalar, -ar]

sāye-i ebrū: (Sevgilinin) Kaşının gölgesi.

Lebleri haţtın görüp kan ağladum güldi didi / **Sāye-i ebrüm-içün** yañlış hayāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 20). [sāye-i ebrüm-içün]

sāye-i eyvān-ı kerem: Cömertlik köşkünün gölgesi.

Kehf-i aşhāb-ı me‘ānī vü mu‘īn-i fużalā / Mehbiţ-i nūr-ı hüdā **sāye-i eyvān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 14). [sāye-i eyvān-ı kerem]

sa‘y-ı belîğ: Çok çabalamak.

Nice kim **sa‘y-ı belîğ** eyledüm ey düst dirîğ / Vaşluñ olmadı müyesser n’ideyin āh baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 3). [sa‘y-ı belîğ]

şaykal-ı bâde: I. Kadehin cilası, parıltısı. II. Şarabın duruluğu, parlaklığı.

Şaykal-ı bâde-y-ile ğuşsa ğubārını silüp / Açalum gönlümüz āyine-mişāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 5). [şaykal-ı bâde-y-ile, -yile]

şaykal-ı cām-ı mey: Şarap kadehinin cilası.

Resmî diler-iseñ ki_olasın şāf u pāk dil / Mir’āt-ı cānı **şaykal-ı cām-ı mey-ile** sil (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 32). [şaykal-ı cām-ı mey-ile, -ile]

şayyād-ı murğ-ı cān u dil: Can ve gönül kuşunun avcısı.

Nice şayd olmasun ey **şayyād-ı murğ-ı cān u dil** / Dānedür hālüñ saçuñ dām-ı belādur ‘āşıkā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 11). [şayyād-ı murğ-ı cān u dil]

sāz: Müzik aleti, çalgı.

Göklere ireli feryādum kapuñdan düstüm / Zühre çalmaz **sāzını** sūz-ı fiğānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 4). [sāzını, -ını]

sebak sebak oku-: Ders ders okumak.

Gül defterini açdı şabā çün varak varak / Bülbül hezār şevk-ıla **okur sebak sebak** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 2). [sebak sebak okur, -r]

şebāt: 1. Olduğu gibi kalma, durumunu koruma (güzelliğin kalmaması, geçici olması bağlmanında).

Ey şāh-ı hüsn iñen dahı nāz itme ‘āşıkā / Mağrūr olma hüsnüñe yokdur aña **şebāt** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 14). [şebāt]

2. Kararından ve sözünden dönmeme, bir iş veya davranışta azim ve kararlılık gösterme.

Yokdur **şebāt** bu felegüñ lutf u kahrına / Kim her kişiye bu işi yeksān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 23). [şebāt]

sebeb: Sebep, neden, gerekçe.

Mısr-ı hüsninden nigāruñ şām-ı zülfidür **sebeb** / Kılmağa cān Yūsufın çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 7). [sebeb]

Nāz-ıla öldürmege beni niyāzumsa **sebeb** / Vāzgeldüm nāzenīnüm vir emān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 9). [sebeb]

sebeb-i ihtirām: Saygı, hürmet sebebi.

Kimdür çemende Resmî itümden dimiş ḥabīb / Ol bu ḥākīre ḥod **sebeb-i ihtirāmdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 14). [sebeb-i ihtirāmdur, -dur]

sebū: Şarap kabı, testi.

Dilden gelürse çeşmüme kanlu yaşum n’ola / Zīrā müdām cāma **sebūdan** şarāb aḥar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 8). [sebūdan, -dan]

sebze: 1. Yeşillik, çimenlik yer; seyir, gezinti yeri.

Sebzede bu ḳadd-ile seyr itdügüñ ey hoş-ḥırām / Serv-i āzād göricek bende-i fermānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 3). [sebzede, -de]

Ḥadd ü ḥaṭṭından su’āl itdüm lebinden lutf-ıla / Dir semendür **sebzede** bu ol semender nārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 4). [sebzede, -de]

2. Yeşil bitki ve otlara verilen ortak ad.

Şīrīn lebūñ ḥayāline her ḳanda ağlasam / **Sebze** yirine uçdan uca ney-şeker biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 10). [sebze]

‘Âşık gözi yaşıyla gelür haţtı dil-berüñ / Ebr-i bahār-ıla nitekim **sebzeler** biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 12). [sebzeler, -ler]

3. Taze, genç.

Ķalb-i hâzîni açmağa nuĶl ü şarâb-ıla / Āb-ı revân u **sebze** vü vech-i Ķasen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 4). [sebze]

sebzezâr: Yeşilliği çok olan yer, yeşillik, çayırılık, çimenlik.

Didüm haţuñ ne âb-ıla neşv ü nemâ bulur / Didi bu **sebzezârda** dâyim gül-âb aĶar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 4). [sebzezârda, -da]

sebz-haţt: Ayva tüyleri henüz çıkmaya başlayan genç. (Sevgili).

BâĶ-ı cânda ben belâlu bülbüle sen gül yiter / **Sebz-haţtuñ** serv-Ķaddüñ saçlaruñ sünbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 2). [sebz-haţtuñ, -uñ]

sedd it-: Set çekmek, engel koymak.

Cüy-bâr-ı çeşmüme şalma beni ey serv-Ķad / Bir avuç Ķâki iki seyl-âba **sedd itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 4). [sedd itmek, -mek]

sefer çek-: YolculuĶa katlanmak.

SeyyâĶ-ı dil irürmedi reh şehir-i şâdiye / GerĶi tarîĶ-ı Ķamda zamândur **sefer çeker** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 6). [sefer çeker, -er]

sefine: Gemi.

Şındı sengîn-dilüñe tuş olalı Ķamda gônül / Şol **sefine** gibi kim yemde yolu taşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 4). [sefine]

seg-i küy: (Sevgilinin bulunduğu) Mahallenin köpeĶi.

Sen **seg-i küyum** diyelden ihtirâm idüp baña / Geymişemdür egnüme ‘ışĶuñ pelâsın çul gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 9). [seg-i küyum, -um]

seg-i perverdeveş: Beslenmiş, büyütölmüş, yetiştirilmiş köpek gibi.

Senüñle beni dün gördi raĶîbüñ ya’nî raĶm itdi / **Seg-i perverdeveş** Ķuyruk şalup bir iki yalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 8). [seg-i perverdeveş]

sehâb: I. Bulut; kara bulutlar. II. Sevgilinin siyah saçı.

Zülfîn ol meh şalmadın ruĶsâra ben aĶladuĶum / Gün **sehâba** girmedin güyâ yire bârân yaĶar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 6). [sehâba, -a]

seher: Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

Bürka ‘ı ref it ruhuñdan ey meh-i müşgîn-nikâb / Zulmet-i şebden tulû‘ itsün **seher** çün âfitâb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 2). [seher]

Tâ haber viridi **seher** gülşende haddüñden şabâ / Gül ‘arağ-rîz oldu kızardı hayâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 11). [seher]

Yâd idüp gül yüzüñi gülşen-i küyuñda **seher** / Zârlıklar kıluram murğ-ı hoş-elhân bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 9). [seher]

seher murğı: I. Seher kuşu. II. Âşık.

Benüm bu âh-ı şeb-gırümsüz ey gül / Seher murğında hergiz gulğul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 6). [seher murğında, -nda]

seherî: Seher vaktinde.

Deldi gamzeñ **seherî** sîne-i mecrûhumı lîk / Benüm âh-ı seherümden dahı eyle hâzeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 9). [seherî]

sehv: Kasten yapılmayan, yanılmaktan doğan yanlış, hata.

Zülfüñe misk-i Haṭâ kılmış teşebbüh **sehv-ile** / Lâ-cerem oldu siyeh-rû al ḥaṭâdan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 15). [sehv-ile, -ile]

selâm: 1. Esenlik dileme sözü. Sevgiliden gelecek küçük bir söz ihsanı.

Ka‘be bünyâdı sevâbını bulursın şanemâ / Bir **selâm-ıla** yıkık göñlümi âbâd idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 12). [selâm-ıla, -ıla]

Gördükçe yüz çevürmek bizden revâ mıdur kim / Biñ cân viren yoluña degmez mi bir **selâma**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 10). [selâma, -a]

2. Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenlik dileme, merhaba.

Geh geh añardı **selâm-ile** bu Resmî kulını / O degül bigi geçer şimdi bu şāhum niye ki
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 9). [selâm-ile, -ile]

selâmet ehli: Esenliğe kavuşmuş, huzura ermiş, her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak kimseler.

Selâmet ehli olur mı cihānda ‘ışk ehli / Seri nişāne-i seng-i melâmet olmayıcağ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 3). [selâmet ehli]

selâsil: I. Zincirler. II. Sevgilinin saç.

Didüm vîrâne dil zülfüñ kemendinden cüdâ düşdi / Didi teskîn ider lâ-büd **selâsil** şûr-ı şeydâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 8). [selâsil]

selmân: Ünlü Fars şairi Selmân-ı Savecî.

Hoş dimiş bu sözi ol kim dehr anı **Selmân** diler / Ey Nizâmî çünki yârüñ gencdür vîrân diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 33). [selmân]

selsebîl-i mey: I. İçimi çok hoş şarap. II. Cennetteki ırmak.

Selsebîl-i meyi nûş eyle gel ey hûr-likâ / Ki bahâr-ıla cihân beñzedi bâğ-ı İreme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 3). [selsebîl-i meyi, -i]

sem: Zehir, ağu.

Emsem diledükçe dil-i bîmâr lebûñden / Şunar ğam-ı hecrüñ baña em **sem** n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [sem]

Emsem umsam leblerüñden **sem** şunar hecrüñ baña / 'Âşıküñ derdine em sem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 3). [sem]

Emsem umsam leblerüñden sem şunar hecrüñ baña / 'Âşıküñ derdine em **sem** şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 4). [sem]

Nûş it **sem-ise** şunduğı sâķî-i şeker-leb / Gûş it ne-y-ise nağme-i kânûn u def ü nây (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 7). [sem-ise, -ise]

sem ol-: Zehir olmak. (Üzüntü vermek bağlamında).

Lebûñden az ki emsem **sem olur** derdine Resmînüñ / Olur derdine Resmînüñ lebûñden az ki emsem sem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 13). [sem olur, -ur]

Lebûñden az ki emsem sem olur derdine Resmînüñ / **Olur** derdine Resmînüñ lebûñden az ki emsem **sem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 14). [sem olur, -ur]

semâ: Gök, gökyüzü.

Âh kim sen şems-i 'âlem-tābuñ irmez sem'ine / Gerçi efgānum güzer kıılır **semādan** düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 8). [semādan, -dan]

semâ'-ı kavî-i hâş eyle-: Seçkin olanın sözünü işitmek.

Çemende bezm-i hâş eyle dilüñ ğamdan ħalâş eyle / **Semâ'-ı kavî-i hâş eyle** sözün işitme her 'āmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 10). [semâ'-ı kavî-i hâş eyle]

semā-ḳadr: Gök.

İñiler çarḫ-ı felek nāle vü feryādumdan / Ol **semā-ḳadre** irişmedügi āhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 6). [semā-ḳadre, -e]

semen: 1. I. Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçek; yasemin. II. Sevgilinin yüzü.

Didüm nedür bu zülf ü ruḫ ey mihr-i mäh-rū / Didi ki sünbül ü **semen** ü şubḫ u şāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 12). [semen]

Ḳaddünle ruḫ u zülf ü ḫaṭuñ bigi çemende / Serv ü **semen** ü sünbül ü reyḫān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 8). [semen]

2. Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçek; yasemin.

Bu ḳad ü ḫad ü ḫaṭ u zülf temāşāsın iden / Seyr-i serv ü **semen** ü sünbül ü reyḫānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 4). [semen]

Ḥadd ü ḫaṭtından su'āl itdüm lebinden luṭf-ıla / Dir **semendür** sebze de bu ol semender nārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 4). [semendür, -dür]

semen-bū: Yasemin kokulu.

Bu **semen-bū** sünbülün ḳıldı perīşān ḫālümü / Eyledi bî-bāde mest ol gözleri şehlā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 11). [semen-bū]

semend ol-: Güzel, gösterişli olmak.

Zülfün añdum sünbül-i terden **semend oldı** didi / Ruḫlarına lāle didüm ḫışm idüp gül di didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 17). [semend oldı, -dı]

semender: Ateşte yanmadığına inanılan ve ağzından alevler saçan masal hayvanı.

Ḥadd ü ḫaṭtından su'āl itdüm lebinden luṭf-ıla / Dir semendür sebze de bu ol **semender** nārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 4). [semender]

Zülfün ne şāh-bāz-ı siyeh-per durur kim ol / Ruḫsāruñ āteşinün olupdur **semenderi** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 8). [semenderi, -i]

semen-ḫad: Yasemine benzer yanak.

Ey saçları sünbül ḫaṭı reyḫān u **semen-ḫad** / V'ey gül-ruḫ u gonce-dehen ü serv-i sehī-ḳad (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 1). [semen-ḫad]

semen-sīmā: Yasemin yüzlü (sevgili).

Zülf ü ruḫsāruñ var-iken ey **semen-sīmā** perī / Ārzü-yı sünbül ü nesrīn ü verd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 5). [semen-sīmā]

şemer: Meyve, yemiş.

Ḳaddūñ mişālî var mı durur bir nihāl kim / Şeftālū-yı lebūñ gibi virür **şemer** lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 4). [şemer]

Gülşende ne ruḥuñ bigi rengîn gül açılır / Būstānda ne lebūñ bigi şîrîn **şemer** biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 4). [şemer]

sem'ine ir-: Kulağına ulaşmak, duymak, duyulmak.

Āh kim sen şems-i 'ālem-tābuñ **irmez sem'ine** / Gerçi efgānum güzer kıılır semādan dūstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 7). [sem'ine irmez, -mez]

şenā: Övme, övüş, medih.

Bu ikisin bir arada gördüğünce Resmiyā / Birine dilden du'ā kııl birine cāndan **şenā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 20). [şenā]

şenā-ḥ'ān: Öven, metheden.

Gūş eyleseñ fiğānumı ey gül 'aceb mi kim / Būlbūl bigi hemîşe **şenā-ḥ'ānuñam** senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 16). [şenā-ḥ'ānuñam, -uñam]

seng: Taş.

Āheni nerm eyler āhum āteşi bu ṭurfedür / Saḥt ider göñlüñi sîneñ **sengi** ḥārālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 12). [sengi, -i]

seng-dil: Taş yürekli, katı kalpli, acımasız, vicdansız (kimse).

Bir vefā-yār u cefā-ḥū **seng-dil** sîneñ bigi / Ser-be-ser seyr eyledük işbu cihānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 9). [seng-dil]

'Ālemūñ göñlin yapar ol **seng-dil** illā benüm / Sırça göñlüm şınuğınca pāy-māl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 29). [seng-dil]

seng-i cefā-yı yār: Sevgilinin cefa taşı.

Dest-i ğam-ı raḳīb-ile **seng-i cefā-yı yār** / Dil şışesine āh ki viridi yine_inkisār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 1). [seng-i cefā-yı yār]

seng-i nişān eyle-: Hedef olarak kullanılan taş, nişan taşı etmek.

Kimse tîr-i nazar urmaz yüzüme yüz yıl eger / Yollar üzre serümi **seng-i nişān eyler-isem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 4). [seng-i nişān eyler-isem, -risem]

seng-i sevdā: Sevda taşı.

Heves-i ābla sirişt itmiş-imiş hākümi āh / **Seng-i sevdā-y-ıla** bennā beni bünyād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 6). [seng-i sevdā-y-ıla, -yıla]

sengîn-dil: Taş gibi katı yürekli, zalim, gaddar, sengdil.

Şındı **sengîn-dilüñe** tuş olalı ğamda göñül / Şol sefine gibi kim yemde yolu taşta gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 3). [sengîn-dilüñe, -üñe]

Āheni nerm itdi āhum odı germ itmez seni / Āh kim **sengîn-dil-imişsin** hacervār ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 12). [sengîn-dil-imişsin, -imişsin]

sensüz: Sensiz, sen (sevgili) olmaksızın.

Sensüzin ben n'iderem cān u cihānı cānā / 'Āşık-ı bî-dile cānāne gerek cānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 5). [sensüzin, -in]

Hem-nefes **sensüz** baña ğam şimdi mi olduğu var / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi olduğu var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 1). [sensüz]

Nedür **sensüz** ten-i bî-cān-ısam cānā bi-ḥamdillāh / Ki olmuştur enīs endūh u ğam ğam-ḥ'ār u hem-dem dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 11). [sensüz]

Resmî-i nā-tüvāna rahm it ki **sensüz** ey düst / Yār u ḥarīf ü ğamdur hem ğam-güsār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 13). [sensüz]

Sensüz[in] ben ne zindegānī ḳalam / Cānsuz olmaz beden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 13). [sensüz[in]]

ser: 1. Baş, kafa.

Cānda belā-yı ḥasret dilde ğam-ı maḥabbet / **Serde** hevā-yı fūrḳat sīnemde nār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 6). [serde, -de]

Ben ki yād-ı nergis-i mestüñle olam ḥāk-i rāh / Rūz-ı maḥşer ḳalduram **ser** ḥākden mest ü ḥarāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 10). [ser]

Dilde ğam cānda elem dīdede nem **serde** hevā / Benî ḥāk itdi göreyin kim oda yana heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 11). [serde, -de]

Selāmet ehli olur mı cihānda 'ışık ehli / **Seri** nişāne-i seng-i melāmet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 4). [seri, -i]

Kimse tīr-i nazar urmaz yüzüme yüz yıl eger / Yollar üzre **serümi** seng-i nişān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 4). [serümi, -ümi]

Serde kim ola hevā-yı ser-i zülfüñ eṣeri / Tā ebed gitmez o serden eṣerüñ derd-i seri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 1). [serde, -de]

Serde kim ola hevā-yı ser-i zülfüñ eṣeri / Tā ebed gitmez o **serden** eṣerüñ derd-i seri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 2). [serden, -den]

2. I. Baş, kafa. II. Hayat, yaşam.

Ger reh-i kūy-ı viṣāl-i yāra başduñsa ḳadem / Resmîyā geṣ cān-ıla **serden** ki bunlar perdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 14). [serden, -den]

3. Can, gönül.

Nazardan dūr idüp cānā hırāmān ḳāmetüñ **serden** / Gözüm yaşını cū bigi revān itmek revā mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 5). [serden, -den]

ser ol-: Baş vermek; ölümü göze almak, ölmeye razı ve hazır olmak.

Ol şūḥ-ı cihān bir dem eger der-ber olursa / Biñ cān-ıla şükrāna sezādur **ser olursa** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 2). [ser olursa, -ursa]

ser terk it-: (Bir ideal, bir amaç uğrunda) Ölümü göze almak, ölmeye razı ve hazır olmak.

Ser terk iden muḥibbe muḥibbüm dimiş ḥabīb / Bu söze söz nedür daḥı şükrāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 11). [ser terk iden, -en]

ser-ā-pāy: Baştan ayağa kadar, baştan başa, bütün, tamamen.

Resmîden işit ruḥlarıñuñ vaşfını ey düst / Gül defterini bülbül okur ḳünkü **ser-ā-pāy** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 14). [ser-ā-pāy]

ser-ā-ser: Baştan başa, tamamıyla.

Dil kişveri zulm-ile ḥarāb oldu **ser-ā-ser** / Bir ‘adl-ile ma‘mūr idici ḥān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 5). [ser-ā-ser]

Şevḳ-ı ruḥsāruñla aḳan ḳanlı yaşum ‘ālemi / Lāle-zār itdi **ser-ā-ser** ḳaldı lāle zārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 14). [ser-ā-ser]

Ruḥuñ sırrıñuñ ey meh-rū ki tā oldu ‘ayān nūrı / Bulup fer mihr ü meh ṭoldı **ser-ā-ser** bu cihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 2). [ser-ā-ser]

Leb-i yāḳūt-ı dūr-pūşuñ ḥayāliyle gözüm yaşı / Ṭolu lü’lü’ ü la’l itdi **ser-ā-ser** baḥr-i ‘ummāni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 12). [ser-ā-ser]

Bilmezem māh-ı felek mi ya melek mi maḥremi / Kim **ser-ā-ser** seyr iden görmedi mişlin ‘ālemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 8). [ser-ā-ser]

ser-bāz: Korkusuz, cesur, yiğit, serdengeçti.

Dilā **ser-bāz-iseñ** meydāna gel cānāna cānuñ vir / Hüner ‘arz eyle ‘uṣṣāka ki ṭabl-ı ‘ıṣk çalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 3). [ser-bāz-iseñ, -iseñ]

ser-bāz ola: Yiğit, cesur olmak, korkusuz olmak.

La‘lüne ol kaşd ider zülfünden itmez ihtirāz / Uğrı kim **ser-bāz ola** havf eyleye mi dārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 10). [ser-bāz ola, -a]

ser-be-ser: Baştan başa.

Baňa sultān olduğumdan **ser-be-ser** bu ‘āleme / Hoş durur bendeñ olup kapuñda derbān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 89, Mısra 3). [ser-be-ser]

Vaşf-ı lebūñle şi‘rüm olur **ser-be-ser** lezīz / Kim ābı kand-i nāb-ı mükerrer ider lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 1). [ser-be-ser]

Bir vefā-yār u cefā-hū seng-dil sīneñ bigi / **Ser-be-ser** seyr eyledük işbu cihānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 10). [ser-be-ser]

Ser-be-ser serv biter kāmētüñüñ ḥasretile / Yaşumuñ cūyını her kında revān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 9). [ser-be-ser]

ser-beste it-: Gizli, kapalı, örtülü kılmak.

Didüm gönñlüm degül bir laḥza ḥālī çeşm-i hışmuñdan / Didi **ser-beste iden** tañ mı çekse şūr u ğavğāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 6). [ser-beste iden, -en]

ser-çeşme-i ḥayvān-ı kerem: Cömertliğin hayat kaynağı.

Āsitānuñ tozu kuḥl-ı başar-ı çeşm-i ümīd / Ayağuñ toprağı **ser-çeşme-i ḥayvān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 16). [ser-çeşme-i ḥayvān-ı kerem]

ser-encām: I. Başa gelen hal ve olaylar, macera. II. Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, âkıbeti.

Bahār eyyāmı irişdi yine hengāmıdır cāmuñ / Yime ğam cām-ı cān-baḥş iç unut fikrin **ser-encāmuñ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 2). [ser-encāmuñ, -uñ]

ser-gerdān ol-: Başı dönmek, ne yapacağını bilememek, şaşırması, sersemlemiş bir durumda olmak, perişan olmak.

Zülfüñüñ bendindedür ger bende vü ger pādīşāh / Şanma bu sevdāda **ser-gerdān olan** tenhā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 6). [ser-gerdān olan, -an]

ser-geşte: Başı dönmüş, kafası karışmış (kimse), şaşkın.

Oldısa **ser-geşte** vü şeydā ħired āşüfte cān / Şanma tenhā Resmī anı göz görüp sevdi göñül
(Bursalı Resmī Dîvânı, Gazel 81, Mısra 9). [ser-geşte]

ser-i kūy: Sevgilinin mahallesinin başı.

Ser-i kūyında işidüp nāleñi Resmī didi düst / Gelmedi bülbül anuñ bigi bu gülzāra dañı
(Bursalı Resmī Dîvânı, Gazel 136, Mısra 13). [ser-i kūyında_ışidüp, -üp]

Mesken iden **ser-i kūyuñda** görüp dīdāruñ / N'eylesün ħūrīyi vü ravza-i Rıdvānı n'ider
(Bursalı Resmī Dîvânı, Gazel 25, Mısra 9). [ser-i kūyuñda, -uñda]

Dilemez dil **ser-i kūyuñda** rakībi şanemā / Cennet içre ādem olan ide mi şeytāna heves
(Bursalı Resmī Dîvânı, Gazel 58, Mısra 7). [ser-i kūyuñda, -uñda]

ser-i zülf: (Sevgilinin) Saçının ucu.

Bī-ser ü pā olmışam sevdālar-ıla pāy-māl / Tā **ser-i zülfüñ** hevāsı göñlüme oldı heves
(Bursalı Resmī Dîvânı, Gazel 56, Mısra 8). [ser-i zülfüñ, -üñ]

Ser-i zülfüñ dile ser-rişte-i maķşūd olalı / Çekerem āh ki sevdālar-ıla tül-i emel (Bursalı
Resmī Dîvânı, Gazel 80, Mısra 5). [ser-i zülfüñ, -üñ]

serīr-i devlet: Devlet tahtı, ululuk, mutluluk tahtı.

Kimin kemend-i bend-i belāya esīr ider / Kimin **serīr-i devlete** sultān ider felek (Bursalı
Resmī Dîvânı, Gazel 73, Mısra 16). [serīr-i devlete, -e]

serīr-i ħüsñ: Güzellik tahtı.

Hem sürürıyla **serīr-i ħüsne** serverdür biri / Hem kemāliyle biri mülk-i cemāle pādşā (Bursalı
Resmī Dîvânı, Gazel 3, Mısra 7). [serīr-i ħüsne, -e]

serīr-i kerem: Lütuf, cömertlik tahtı.

Ey **serīr-i keremüñ** pāyesi pāyān-ı kerem / Himmetüñ şahn-ı serā-perdesi eyvān-ı kerem
(Bursalı Resmī Dîvânı, Kaside 1, Mısra 1). [serīr-i keremüñ, -üñ]

ser-rişte-i maķşūd: İstenilen şeye, amaca ulaşma vesilesi.

Ser-i zülfüñ dile **ser-rişte-i maķşūd** olalı / Çekerem āh ki sevdālar-ıla tül-i emel (Bursalı
Resmī Dîvânı, Gazel 80, Mısra 5). [ser-rişte-i maķşūd]

ser-semā: Gökyüzünün üstü.

Min zerre irgürürdüm gün gibi **ser-semāya** / Bir dem kapuında olsam hem-sāye hāk-i pāya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 1). [ser-semāya, -ya]

serv: 1. Servi, ince, uzun ağaç.

Ğonceyi dem-beste kıldı luṭf-ı güṭṭaruñ didüm / Didi ḥayrān itdi **servi** reşk-i reftārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [servi, -i]

Ser-be-ser **serv** biter kāmētüññ ḥasretile / Yaşumuñ cüyını her ḳanda revān eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 9). [serv]

Ḳaddüñe nisbet iden **servi** degül rāst-naḳar / Gözüñe beñzedenüñ nergisi yoḳdur başarı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 7). [servi, -i]

Serv ḳaddüñ göreli gelmedi reftāra daḥı / Ğonce la'lüñ şoralı virmedi güṭṭara daḥı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 1). [serv]

2. I. Servi, ince uzun ağaç. II. Sevgilinin servi gibi uzun boyu.

Ḳadd-i yāra Resmiyā kim **serv** kim 'ar'ar didi / Līk naḥl-i 'ālem-ārādur diyen ḥoş-ter didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 31). [serv]

3. Servi, servi boylu güzel.

Ḳaddüñle ruḥ u zülf ü ḥaṭuñ bigi çemende / **Serv** ü semen ü sünbül ü reyḥān ele girmez
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 8). [serv]

Bir **servdür** boyuñ ki nihālinde her zamān / Şeftālū-yı lezīz irişür sīb-i ter biter (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 7). [servdür, -dür]

Gel **serv** bigi seyr kıl ey ḥür-liḳā kim / Firdevs ü cinān oldı revān cüy-ıla her cāy (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 9). [serv]

Ol boyı **serv** ü nārven seyr idicek revān olup / Eşküñ-ile ayağına eyle revān revānuñı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 3). [serv]

server: Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.

Hem sürüriyle serīr-i ḥüsne **serverdür** biri / Hem kemāliyle biri mülk-i cemāle pādşā (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 7). [serverdür, -dür]

Ben su'al itdüm emīr-i naḳma ol **server** didi / Ḳāmetin şordum raḳībe işidüp dil-ber didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 33). [server]

Sāyeñ gibi yüz yıl yüzüm üzre sürinem **serverā** / Ben ḥāke raḥm idüp eger bu kez yüzüme
baḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 5). [serverā, -ā]

serv-i āzād: I. "Hür servi" Diğerlerinden daha uzun ve düzgün servi. II. Boyu, endamı böyle bir serviyi andıran sevgili.

Sebzede bu kıdd-ile seyr itdüğüñ ey hoş-ıhırām / **Serv-i āzād** göricek bende-i fermānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 4). [serv-i āzād]

serv-i būstān: Bostan servisi.

Hacil kıldı ruhuñ luṭfı gül-i şad-bergi bāğ içre / Nitekim müntehā kıddüñ hırāmı **serv-i būstānı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 4). [serv-i būstānı, -ı]

serv-i çemen: Çemenin, bahçenin servisi (güzeli).

Bu hadd ü zülf ü kıddi temāşā kılanlara / Ne yāsemīn ü sünbül ü **serv-i çemen** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 6). [serv-i çemen]

Dimeñ **serv-i çemen** kıddine ol hūr-ı bihiştüñ kim / Nihāl-i sidreden daḡı biz anı müntehā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 5). [serv-i çemen]

serv-i dil-cū: Gönül çeken servi boylu güzel.

Ne bālā **serv-i dil-cūdur** boyuñ kim / Virür bār-ı belālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 11). [serv-i dil-cūdur, -dur]

serv-i hırāmān: I. Nazlı nazlı salınan servi. II. Servi gibi salınan, naz ve eda ile salınarak yürüyen sevgili.

Nazar iden ruḡuna seyr-i gülistānı n'ider / İrişen kāmētüñe **serv-i hırāmānı** n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 2). [serv-i hırāmānı, -ı]

‘Ālemde olsa devḡa-i Ṭübāya virmeyem / Ger sāye şala **serv-i hırāmānumuz** bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 4). [serv-i hırāmānumuz, -umuz]

Ḳatı bī-aşl durur Ṭübā görüp şerminden / Baş eger añmaya sen **serv-i hırāmānumuza** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 12). [serv-i hırāmānumuza]

serv-i kıyāmet: Boyu posu ile, arz-ı endam eylediğinde âşıklar arasında kıyamet gibi fitneye, kargaşaya sebep olan sevgili.

Ṭübā-mişāl ‘arşa şalar sāyesin müdām / Kıddüñ ‘aceb ne **serv-i kıyāmet** kıyāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 10). [serv-i kıyāmet]

serv-i lāle-ruḡ: Lale yanaklı, yanakları lale gibi pembe olan servi boylu sevgili.

Ey niçe **serv-i lāle-ruḡuñ** bād-ı ḡūzn-ile / Ḥüsni bahārı bergini rīzān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 5). [serv-i lāle-ruḡuñ, -uñ]

serv-i luṭf: Lütuf servisi.

Serv-i luṭfuñla durur zīnet-i būstān-ı seḥā / Gül cemālūñle durur zeyn-i gülistān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 21). [serv-i luṭfuñla, -uñla]

serv-i nāz: I. Yeni yetişmiş servi. II. Nazlı, işveli sevgili.

Meyli bu göñlümün yine bir **serv-i nāzadur** / Kim bağ-ı hüsn içinde ruḥı verd-i tāzedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 1). [serv-i nāzadur, -adur]

serv-i revān: Salına salına yürüyen uzun boylu, endamlı (sevgili).

Ağlasam gelse ḥaṭuñ tañ mıdur ey **serv-i revān** / Ki viren neşv ü nemā āb-ı revāndur çemene
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 9). [serv-i revān]

Çeşm ü zülf ü dehenüñ yādına ey **serv-i revān** / Dil ü cān oldu revān şu gibi rāh-ı ‘ademe
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 7). [serv-i revān]

Cūy idüp her cāyı bu seyl-i sirişk dīdeveş / Niçe kim seyr itdük ol **serv-i revānı** görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 6). [serv-i revānı, -ı]

Ṭaṇ mı seyl-āb-ı yaşum ğarḳ-āba virse ‘ālemi / Ki_ol boyı **serv-i revānı** göz görüp sevdi
göñül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 4). [serv-i revānı, -ı]

serv-i sehī: 1. Düz, doğru servi.

Gül yüzüñ reşk-ile kızardı ḥayādan nitekim / Gördi ḳaddüñ utanup **serv-i sehī** oldu dü-tā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 6). [serv-i sehī]

Şermendedür ey hūr-liḳā ḳaddüñ öñinde / Ṭübāya dahı **serv-i sehī** hem-ser olursa (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 6). [serv-i sehī]

2. I. Düz, doğru servi. II. Endamı düzgün, fidan gibi sevgili.

Kim anuñ **serv-i sehī** bigi hezār āzādı var / N’ola ‘azm itse ‘adem mülkine cān-ı ğam-zede
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 9). [serv-i sehī]

Çün **serv-i sehī** cān-ıla dil hecre sezādur / Ḳo yiri durur eyledi ‘işyān oda yansun (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 9). [serv-i sehī]

serv-i sehī-ḳad: Hoş endamlı sevgili.

Ey saçları sünbül ḥaṭı reyḥān u semen-ḥad / V’ey gül-ruḥ u ğonce-dehen ü **serv-i sehī-ḳad**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 2). [serv-i sehī-ḳad]

Bugün seyrānda bir **serv-i sehī-ḳad** dil-rübā gördük / Hevā-dārı bizüm bigi hezārān mübtelā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 1). [serv-i sehī-ḳad]

serv-ḳad: Servi gibi boyu olan, servi boylu (sevgili).

Ben kim yoluñda ey **serv-ḳad** sābit-ḳadem olam çü ḥāk / Sen şu gibi her sū revān olup revā mı aḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 3). [serv-ḳad]

Cüy-bār-ı çeşmüme şalma beni ey **serv-ḳad** / Bir avuç ḥāki iki seyl-āba sedd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 3). [serv-ḳad]

Bāğ-ı cānda ben belālu bülbüle sen gül yiter / Sebz-ḥaṭṭuñ **serv-ḳaddüñ** saçlarıñ sünbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 2). [serv-ḳaddüñ, -üñ]

Benem dîvānesi ol **serv-ḳaddüñ** / Sözüñ toğrusını dîvāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 9). [serv-ḳaddüñ, -üñ]

Serv-ḳaddüñ sāyesinde guşşadan āzād idüm / Başuma oldı belā zülf-i siyeh-kāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 3). [serv-ḳaddüñ, -üñ]

Tā gördi **serv-ḳaddüñ** ey reşk-i ḥūr u Tübā / Vardı sücūda ḳaldı gelmez daḥı kıyāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 11). [serv-ḳaddüñ, -üñ]

Serv-ḳaddüñ ‘āşıḳa naḥl-i cihān-ārā yiter / Hīç ‘ar‘ar bitmesün ‘ālemde şimşād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 19). [serv-ḳaddüñ, -üñ]

setr it-: Gizlemek, örtmek.

Setr ider leblerüñüñ sırrını dil cān bigi / Hıfz ider sīne ruḥuñ mihrini imān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 1). [setr ider, -er]

sev-: Âşık olmak, gönül vermek, sevmek.

Seni **sevdügümi** ma‘zūr tut kim / Günehsüz pādīşāhum bir ḳul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 13). [sevdügümi, -dügümi]

Sevdüm cihānda cān-ıla bir māh-peykeri / Kim nūr u fer yüzinden alur şems-i ḥāverī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 1). [sevdüm, -düm]

Sevdügüm cāndan seni dilden dimedüm kimseye / Līk işidürem **sever** dirler ḥaber var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 6). [sever, -er]

Sevmeyen Ḥurşīd-ise seni Feraḥşād olmasun / Guşşañı ‘ālemde şādī bilmeyen şād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 3). [sevmeyen, -meyen]

sevāb bul-: Sevap kazanmak.

Ka‘be bünyādı **sevābını bulursın** şanemā / Bir selām-ıla yıkık gönlümü ābād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 11). [sevābını bulursın, -ursın]

sevdā: Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Çalmadı dilde karar oldum perîşān-rūzgār / Tā ki **sevdā** şaldı cāna zülf-i pür-sevdā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 4). [sevdā]

Zülfüññ bendindedür ger bende vü ger pādîşāh / Şanma bu **sevdāda** ser-gerdān olan tenhā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 6). [sevdāda, -da]

Her niçe ki sa‘y eyledüm-ise dahı beter / **Sevdālarum** artar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 14). [sevdālarum, -larum]

Bî-ser ü pā olmışam **sevdālar-ıla** pāy-māl / Tā ser-i zülfüñ hevāsı gönlüme oldı heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 7). [sevdālar-ıla, -larıla]

Ser-i zülfüñ dile ser-rîşte-i maqşūd olalı / Çekerem āh ki **sevdālar-ıla** tül-i emel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 6). [sevdālar-ıla, -larıla]

Dil-i miskīn düşeli bendine müşgīn şaçıññ / Yürür aşüfte o **sevdā-y-ıla** āvāre dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 4). [sevdā-y-ıla, -yıla]

sevdālan-: Sevdaya tutulmak, âşık olmak.

Ārzū-yı halka-i zencīr-i zülfüñ dāyimā / Bu dil-i aşüfte vü şeydāyı **sevdālandurur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 4). [sevdālandurur, -durur]

sevdāsına düş-: I. Bir şeyi yapmak, elde etmek, o şeye kavuşmak için dayanılmaz bir istek duymak. II. Âşık olmak.

Zār u hayrāndur benefşe gibi bu miskīn gönül / **Düşeli** reyhān haţuñ **sevdāsına** sünbül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 4). [sevdāsına düşeli, -eli]

sevdāyī: Sevdalanmış.

Zülfüñ gamıyla nālını **sevdāyī** gönlümün / Her gice şubh olunca nesīm-i şabāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 3). [sevdāyī]

sevdā-yı ‘ışk: Aşk sevdası.

Kimde kim **sevdā-yı ‘ışkuñdan** eşer var ey şanem / Kim bilür anuñ derūnında neler var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 1). [sevdā-yı ‘ışkuñdan, -uñdan]

sevdügüm: Sevgilim, sevdiceğim.

Sevdügüm ma'zûr tut yakma beni hecr odına / Kim kıyâmetde olur Aḥmed günehkâr isteyen
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 9). [sevdügüm]

seven: Seven, âşık olan kişi.

Çün esîrûñ durur esirge anı / Ḥod söyler **seven** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91,
Mısra 18). [seven]

Ger görem ol şanemi bir daḥı Resmî yüz urup / Hey begüm seni **seven** niçeye dek yana diyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 6). [seven]

Öldi Resmî ğam-ıla nice diridür diyeyin / Ki dimezdüñ **sevenüñ** bu da biridür diyeyin
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 22). [sevenüñ, -üñ]

seyf-i sitem: Eziyet, zulüm kılıcı.

Seyf-i sitemle dehr seni itmedin helāk / Ḥāk olmadın bu cism ü yile varmadın bu ḥāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 7). [seyf-i sitemle, -le]

seyl-âb: I. Sel, sel suyu. II. Âşığın gözyaşları.

Ṭurfedür bu kim beni yakduḡça bu nâr-ı hevâ / Gözlerüm **seyl-âb** aḡıdur lîk ben ḥākisterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 4). [seyl-âb]

Cûy-bâr-ı çeşmüme şalma beni ey serv-ḡad / Bir avuç ḥāki iki **seyl-âba** sedd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 4). [seyl-âba, -a]

seyl-âb-ı revân: I. Akıp giden sel suyu. II. Akıp giden gözyaşı seli.

Dir ḡāmetümi gören yaşumda / **Seyl-âb-ı revâne** yol ne ḥoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
45, Mısra 6). [seyl-âb-ı revâne, -e]

seyl-âb-ı yaş: Gözyaşı seli.

Ṭañ mı **seyl-âb-ı yaşum** ġarḡ-âba virse 'ālemi / Ki ol boyı serv-i revānı göz görüp sevdi
göñül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 3). [seyl-âb-ı yaşum, -um]

seyl-i sirişk: Gözyaşı seli.

Cûy idüp her cāyı bu **seyl-i sirişk** dîdeveş / Niçe kim seyr itdük ol serv-i revānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 5). [seyl-i sirişk]

seyr eyle-: Gezip dolaşmak, gezmek.

Bir vefâ-yâr u cefâ-ḥû seng-dil sîneñ bigi / Ser-be-ser **seyr eyledük** işbu cihānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 10). [seyr eyledük]

Bir vefâ-yâr u cefâ-ḥû seng-dil sîneñ bigi / Ser-be-ser **seyr eyledük** işbu cihânı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 10). [seyr eyledük, -dük]

seyr it-: 1. Gezmek, gezip dolaşmak, gezinmek.

Bilmezem mäh-ı felek mi ya melek mi maḥremi / Kim ser-â-ser **seyr iden** görmedi mişlin
‘âlemi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 8). [seyr iden, -en]

Ol boyı serv ü nârven **seyr idicek** revân olup / Eşkûñ-ile ayağına eyle revân revânuñı (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 3). [seyr idicek, -icek]

Sebzede bu ḳadd-ile **seyr itdügüñ** ey hoş-ḥırām / Serv-i âzād göricek bende-i fermānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 3). [seyr itdügüñ, -dügüñ]

2. Gözle takip etmek, bakmak.

Cûy idüp her cāyı bu seyl-i sirişk dîdeveş / Niçe kim **seyr itdük** ol serv-i revânı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 6). [seyr itdük, -dük]

seyr kııl-: Gezmek, dolaşmak, yürümek.

Gel serv bigi **seyr kııl** ey ḥür-liḳā kim / Firdevs ü cinān oldı revân cûy-ıla her cāy (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 9). [seyr kııl]

seyrân: Gezip dolaşma, gezme, gezinti.

Bugün **seyrânda** bir serv-i sehî-ḳad dil-rübā gördük / Hevâ-dârı bizüm bigi hezārān mübtelā
gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 1). [seyrânda, -da]

seyr-i gülistân: Gül bahçesini temaşa etme, seyretme.

Nazar iden ruḥuna **seyr-i gülistānı** n’ider / İrişen ḳāmetüñe serv-i ḥırāmānı n’ider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 1). [seyr-i gülistānı, -ı]

seyr-i gülsitān it-: Gül bahçesini gezmek.

Beni bülbül bigi ḥār-ı belāda iñledüp dā’im / Sen aḡyār-ıla **seyr-i gülsitān itmek** revā mıdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 8). [seyr-i gülsitān itmek, -mek]

seyr-i sebzazār kııl-: Çayır çimen gezmek.

Oldı bahār-ıla yine reşk-i bihişt bāḡ / Gel **seyr-i sebzazār kılalum** ayak ayak (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 66, Mısra 4). [seyr-i sebzazār kılalum, -alum]

seyr-i serv: Servi seyretme.

Bu ḳad ü ḥad ü ḥaṭ u zülf temāşāsın iden / Seyr-i serv ü semen ü sünbül ü reyḥānı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 4). [seyr-i serv]

seyyāh-ı dil: Gezgın gönöl.

Seyyāh-ı dil irürmedi reh şehir-i şādiye / Gerçi tarīk-ı ğamda zamāndur sefer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 5). [seyyāh-ı dil]

sez-: Bir şeyin varlığını, ne olduğunu veya ne olacağını duygu yoluyla anlamak.

Ben **sezmezem** kim sen beni yād itmeyesin düstüm / Māni‘ arada var-ısa ol bu likā aġyār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 3). [sezmezem, -mezem]

sezā: Yaraşır, uygun, layık.

Ol şūh-ı cihān bir dem eger der-ber olursa / Biñ cān-ıla şükrāna **sezādur** ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 2). [sezādur, -dur]

Çün serv-i sehī cān-ıla dil hecre **sezādur** / Kıo yiri durur eyledi ‘işıyān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 9). [sezādur, -dur]

Nefrīn ise **sezā** sözine āferīn ola / Şi‘rinde lutf ola mı gönöl kim hāzīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 3). [sezā]

Bilmezem ben ne **sezā** bahtum k’anadan toġalı / Hiç fark olmaz günüm dünden düġünüm yasdān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 7). [sezā]

sīb-i ter: Taze elma.

Bir servdür boyuñ ki nihālinde her zamān / Şeftālū-yı lezīz irişür **sīb-i ter** biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 8). [sīb-i ter]

şıdk: Doğruluk, gerçeklik.

Bilürken **şıdkını** ‘ilme’l-yakīn yoluñda Resmīnūñ / Yalan söz-ile hākkında gümān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 13). [şıdkını, -ını]

şıfat: Bir kimse veya şeyin sahip olduğu nitelik, ona ait olan özellik, hal ve vasıf.

Bu **şıfatda** gördüġi yok kimse nesl-i ādemi / Key görüñ ol māh-ı hūrīveş perī-zād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 9). [şıfatda, -da]

Bahr u kān olduğına zāt-ı kerīmūñ **şıfatı** / Dil ü destūñ durur uş hüccet ü bürhān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 23). [şıfatı, -ı]

şıġ-: (Bir şey) Bütünöyle diġer bir şeyin içine girebilmek, o şey tarafından istīap edilmek.

Bir lem‘a-i cemālūñ ey nūr-ı āferīniş / İki cihāna **şıġmaz** ger tül ola vü ger ‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 8). [şıġmaz, -maz]

şığış-: Sıkışık durumda yerleşmek, güçlkle, zar zor sığmak.

Nice taḥrîr idem dil derdin ey cān / Ki bir bābı **şığışmaz** biñ kitāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 10). [şığışmaz, -maz]

şıḥḥat: Sağlık, esenlik, afiyet.

Cānānsuz olıcaḡ n'iderem cān oda yansun / Şıḥḥat baña derd old[ı] çü dermān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 2). [şıḥḥat]

siḥr: Büyü, efsun.

Gözine hem-ser olımazsın eyā cādū-yı dehr / Ne ḡadar **siḥr** bilürseñ oḡı nîreng getür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 10). [siḥr]

Zülfüñ uyup bile gitmişdi dönüp geldi yine / **Siḥr-ile** başın çevürdi çeşm-i şehḥāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 6). [siḥr-ile, -ile]

Mār-ı merdüm-keş-i zülfeynüñi **siḥr-ile** gözüñ / Ḳodı gencîne-i ḥüsnüñe nigeḡ-bān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 7). [siḥr-ile, -ile]

siḥr it-: Sihir yapmak, büyülemek, cezbetmek.

Gözlerüñ ne **siḥr ider** kim cānumı kılup nişān / Tîri[ni] pinhān urur tutar kemānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 9). [siḥr ider, -er]

sikender: Hızır ile birlikte âb-ı hayâtı aradıḡı rivayet edilen İskender.

Ġam zulmetinde Ḥızır u **Sikender** gibi şehā / Ḳaldum iriş lebüñden içür çeşme-i ḡayāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 5). [sikender]

sil-: Silmek, temizlemek, yok etmek.

Şayḡal-ı bāde-y-ile ḡuşṣa ḡubārını **silüp** / Açalum göñlümüz āyîne-mişāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 5). [silüp, -üp]

Şevḡ-ı lebüñle ben öliceḡ **silme** ḡanımı / Zîrā şehīd olanlara ḡünin kefen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 7). [silme, -me]

Resmî diler-iseñ ki_olasın şāf u pāk dil / Mir'āt-ı cānı şayḡal-ı cām-ı mey-ile **sil** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 32). [sil]

sīm ü zer: Gümüş ve altın (âşığın gözyaşları ve sararan yüzü bağlamında).

Yaşum görüp yüzüme niçün bakmaya ḡabīb / 'Ālemde ḡadr-ile ḡod olur **sīm ü zer** lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 12). [sīm ü zer]

Ḳan itme yaşımı lebüñ-içün yüzüme bak / Ger Ḳan işi ola olıcaḲ **sīm ü zer** biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 6). [sīm ü zer]

Nesr ider nazm cevâhirlerini yollaruña / N'ola şāhum yoğ-ısa Resmî Ḳuluñ **sīm ü zeri** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 12). [sīm ü zeri, -i]

sīm-beden: Gümüş bedenli (sevgili).

Ruḥ-ı zerdümde görüp sīm-i sirişküñ şeklin / Resmî ol **sīm-beden** başladı resm-i siteme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 14). [sīm-beden]

sīm-ber: Gümüş göğüslü (sevgili).

Şîrîn lebüñe ben nice cān vir-meyem ki_olur / Cān-ı 'azîzi Ḳişiye ey **sīm-ber** lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 10). [sīm-ber]

Hâliş iken Ḳalbüm iksîr-i ḡamuñla ey **sīm-ber** / ŞevḲ-ı rûyuñ beñzümi zer bigi zerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 7). [sīm-ber]

sīm-i sirişḲ: Gözyaşı gümüşü.

Ruḥ-ı zerdümde görüp **sīm-i sirişküñ** şeklin / Resmî ol sīm-beden başladı resm-i siteme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 13). [sīm-i sirişküñ, -üm]

sīm-ile zer: Gümüş ile altın.

Vaşl-ı cānāne-y-içün cān-ıla serden geç-erem / Şanmaḡıl beni hemān **sīm-ile zerden** geç-erem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 2). [sīm-ile zerden, -den]

şın-: Kırılmak, parçalanmak.

Şındı sengîn-dilüñe tuş olalı ḡamda göñül / Şol sefîne gibi kim yemde yolu ṯaşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 3). [şındı, -dı]

'Ālemüñ göñlin yapar ol seng-dil illā benüm / Sırça göñlüm **şınduḡınca** pây-māl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 30). [şınduḡınca, -duḡ, -ınca]

şına-: (Bilgi, niyet vb. için) Anlamaya çalışmak, yoklamak, imtihan etmek, denemek.

Niçe kez seni baña yār ola şandum **şınadum** / Çünkü olmaduñ ne lâzım imtiḥān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 11). [şınadum, -dum]

sîne: 1. I. Göğüs, sadr. II. Derun, kalp.

Cân-ı Resmî cāme-i hūr-ı cināndan oldı dūr / İşde bü'l-aqdāh in **sīnem** devā'ü li'l-cürüh
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 10). [sīnem, -m]

Gül yüzüñsüz lâleveş ey gonce-leb her dem benüm / Dāğ urur **sīnemde** bağrumı yağar nār
intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 6). [sīnemde, -mde]

Āheni nerm eyler āhum āteşi bu tūrfedür / Saht ider gönüñi **sīneñ** sengi hārālandurur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 12). [sīneñ, -ñ]

Şu deñlü **sīne** hedefdür ki ğamzeñ atsa_ohtla / Biñinde birisi yazmaz kamu nişāna düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 5). [sīne]

Zülfüññ zencirine yüz biñ dil ü cānlar esir / Ğamzeññ hānçerlerinden şad hezārān **sīne** çāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 6). [sīne]

Ķurbān kaşuñ kemānına cān eyledüm revān / Gördüm ki tır-i ğamzeñe **sīnem** nişān-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 6). [sīnem, -m]

Bir vefā-yār u cefā-hū seng-dil **sīneñ** bigi / Ser-be-ser seyr eyledük işbu cihānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 9). [sīneñ, -ñ]

Sīnemi şevķ-ı lebüñle gül gibi çāk isterem / Rūyumı mihr-i ruħuñla lâleveş hāk isterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 1). [sīnemi, -mi]

Cānda belā-yı hasret dilde ğam-ı maħabbet / Serde hevā-yı fūrķat **sīnemde** nār-ı hicrān
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 6). [sīnemde, -mde]

Peykān-ı tır-i ğamzesi **sīnemden** ey gönül / Geçsün ķo cāna girme şaķın sen ol araya (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 11). [sīnemden, -mden]

Setr ider leblerüññ sırrını dil cān bigi / Hıfz ider **sīne** ruħuñ mihrini imān bigi (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 130, Mısra 2). [sīne]

Dil ü cān mülkini rām itdi hayālñ geçeli / **Sīnemüñ** şadr-ı seririne Süleymān bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 6). [sīnemüñ, -müñ]

Nice bir mihrüñi **sīnemde** nihān eyleyeyin / Ya niçe derdüñ-ile āh u figān eyleyeyin (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 13). [sīnemde, -de]

2. Göğüs, bağır, sadr.

Bir şeb didüm ey şūḥ ne var **sīneñi** açsañ / Didi yaramazdur gice āyīneye bakmak (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 1). [sīneñi, -ñi]

sīne-i mecrūḥ: Yaralı gönül.

Şol kadar tîr urdı ğamzeñ **sīne-i mecrūḥuma** / Kalmadı bir yir kim anda zaḥm-ı peykān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 11). [sīne-i mecrūḥuma, -uma]

Lāleveş **sīne-i mecrūḥuma** dāğ urdı firāk / Kıldı ğam ğonce bigi bağrumı kan sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 7). [sīne-i mecrūḥuma, -uma]

Deldi ğamzeñ seherī **sīne-i mecrūḥumı** lîk / Benüm āh-ı seherümden daḥı eyle ḥazeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 9). [sīne-i mecrūḥumı, -umı]

sīnem siper kııl-: Göğsünü siper etmek; bir kimse veya şeyi canı pahasına korumak.

Cānumı kurbān idüp **sīnem siper kıılan** müdām / Ğamzesi tîriyle ebrūsı kemānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 5). [sīnem siper kıılan, -an]

siper kııl-: Siper etmek, kalkan yapmak.

Dil **siper kılduğuma** peyveste tîr-i ğamzeñe / Reşk idüp cānum қашуñ yāsına kurbānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 9). [siper kılduğuma, -duğuma]

sipihir: I. Gök, sema, asuman. II. Talih, baht, kader, felek.

Dil serîrinde biri sulṭān u biri şehir-yār / Cān **sipihrinde** biri mihr ü biri bedr-i dūcā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 18). [sipihrinde, -inde]

şır: Gizli.

İşbu mevsimde ki ‘ahd-i şād-kāmîdür dürüst / Tevbesini **şırdı** görse bu hoş-ayağı naşūḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 6). [şırdı, -dı]

sırça göñül: I. Camdan (yapılmış) kalp. II. Kırılğan kalp.

‘Ālemüñ göñlin yapar ol seng-dil illā benüm / **Sırça göñlüm** şınuğınca pāy-māl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 30). [sırça göñlüm, -üm]

sirişt it-: Yoğurmak, karıştırmak.

Heves-i ābla **sirişt itmiş-imiş** ḥākümi āh / Seng-i sevdā-y-ıla bennā beni bünyād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 5). [sirişt itmiş-imiş, -miş-imiş]

sırr: Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

Fâş eyledi gözüm yaşı **sırrum** meşel durur / Merdümlük itmege yine merdâneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 9). [sırrum, -um]

Leblerüñ **sırrını** ‘aql-ı hürde-dân her nice kim / Fikr ider fark eyleyimez kaldı yoğ u varda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 7). [sırrını, -ını]

Setr ider leblerüñüñ **sırrını** dil cân bigi / Hıfz ider sîne ruhuñ mihrini îmân bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 1). [sırrını, -ını]

Raķıbe söyleme tâ **sırr[ı]** cânâ olmaya vâķıf / ‘Ulüvv-i maħrem-i rāz[ı] nihân itmek revâ
mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 9). [sırr[ı], -[ı]]

Ruħuñ **sırrınuñ** ey meh-rû ki tâ oldı ‘ayân nûrı / Bulup fer mihr ü meh tıldı ser-â-ser bu cihân
nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 1). [sırrınuñ, -ınuñ]

sırr-ı cân: Can, gönül sırrı.

Nuķa geldükçe lebüñ kılur nihânı âşikâr / Mey-i nihân n’ola ki_eyler **sırr-ı cânı** âşikâr
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 2). [sırr-ı cânı, -ı]

Ey dil dehân-ı rāzını fâş itmegil ki ben / Şordum nihânı bildüm anı **sırr-ı cân-imiş** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 12). [sırr-ı cân-imiş, -imiş]

sitâre: Yıldız.

Vişâle sa’yla irilür mi kısmet olmayıcak / Sitâre yarı kılur mı sa‘âdet olmayıcak (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 2). [sitâre]

sitem: Eziyet, cefa, zulüm, haksızlık.

Raħm eylemedüñ Resmî-i dil-ħasteye âķir / Öldürdi cefâ vü **sitem** ü ğam n’ideyin düst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [sitem]

sitem ü cevır: Eziyet ve cefa.

‘Âdet oldı **sitem ü cevır** saña ħayf u dirîĝ / Kılmađuñ terk-i cefâ meyl-i vefâ ħayf u dirîĝ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 1). [sitem ü cevır]

sitemger: Zulüm ve haksızlık yapan, zalim, sitemkâr.

El uzatmış dil ü cân kaşdına bu şimdiden ol / Ğamze-i şūhını gör nice **sitemgercik** olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 6). [sitemgercik, -cik]

şıyām: Oruç.

Sāķiyā gitdi **şıyām** u geldi ‘ıyd-ı muħterem / İrdi hengām-ı ħarab şun bâde ki_idem def’-i ğam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 1). [şıyām]

siyeh-püş ol-: Karalar giymek, yas tutmak.

Merdüm-i çeşmüm **siyeh-püş oldu** yaşum-çün şehā / Hānda kan olsa mātem şimdi mi olduğu var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 7). [siyeh-püş oldu, -dı]

siyeh-rû: Yüzü kara, utanmaz, rezil (kimse).

Zülfüne misk-i Haṭā kılmış teşebbüh sehv-ile / Lā-cerem oldu **siyeh-rû** al haṭādan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 16). [siyeh-rû]

sög-: Sövmek; kötü söz söylemek, küfretmek.

Şekker lebün қо ağzuma **sögsün** ki husrevā / Ferhāda hoş durur k'ide Şîrîn 'itāb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 3). [sögsün, -sün]

şoḥbet: Görüşüp konuşma; arkadaşlık.

Gönlüme gelse ḥayāl-i ḡamzesi ḥançer çeker / Şoḥbeti bed-mest olan elbette ḡavḡalandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 8). [şoḥbeti, -i]

şoḥbet-i sāḡar: İçki kadehi ile yapılan sohbet.

Ruḥlaruñ devrinde n'ola la'lüne meyl eylesem / Kim ḡam eyyāmında olur **şoḥbet-i sāḡar** lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 6). [şoḥbet-i sāḡar]

şoḥbet-i yārān: Sevgililerin, dostların sohbeti.

Ferdā-yı 'ıyd u **şoḥbet-i yārān** müttefik / Pîrüz-ı rüz sā'at-i ferḡunde-kāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 5). [şoḥbet-i yārān]

şol-: Diriliğini, tazeliğini, tarāvetini yitirmek.

Olma hercāyî iñen gel ey gül-i gülzār-ı ḡusn / Kim düşen elden ele **şolar** bilürsin gül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 12). [şolar, -ar]

şoñ: Son, nihayet.

Hoş-dem-idi vaşl-ı cānān **şoñı** hicrān olmasa / Hüb-idi maḥbūbları 'ahd ü peymān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 1). [şoñı, -ı]

şoñra: Daha ileri bir zamanda, müteakiben.

Şimdi ki bahār oldu vü nev-rüz u dil-efrüz / 'Iyş it ki geçer fırsat olur **şoñra** işüñ vay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 4). [şoñra]

Merve ḥaḡḡı-çün şafā rüknin maḡām itdüñ baña / Lîk **şoñra** hecr-ile hoş-intikām itdüñ baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 8). [şoñra]

şor-: 1. Soru yöneltmek bilgi istemek, sual etmek.

Ey dil dehân-ı râzını fâş itmegil ki ben / **Şordum** nihânı bildüm anı sırr-ı cân-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 12). [şordum, -dum]

Lâleye **şordum** lebûñ şevkıyla sūzânem didi / Sünbüle aındum saçun ben de perîşânem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 1). [şordum, -dum]

Cânuma cismümde **şordum** hâl-i dilden bir haber / Bilmezem bu hânda ben dağı mihmânem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 7). [şordum, -dum]

Şûfiye **şorma** bâde-i şâfuñ şafâsını / Bu meşrebün hâkîkatün ehl-i şafâya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 5). [şorma, -ma]

Râz-ı dehânunı dile **şorar** bu cânı gör / Dîvânedən ne lu‘b-ıla pinhân haber çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 3). [şorar, -ar]

Şûfiye şorma bâde-i şâfuñ şafâsını / Bu meşrebün hâkîkatün ehl-i şafâya **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 6). [şor]

Cânım neler çeker bu dil-i pür-belâya **şor** / Dermândeler hikâyetini mübtelâya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 1). [şor]

Cânım neler çeker bu dil-i pür-belâya şor / Dermândeler hikâyetini mübtelâya **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 2). [şor]

Zülfün ğamıyla nâlini sevdâyî gönlümün / Her gice şubh olunca nesim-i şabâya **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 4). [şor]

Bilmez tabîb derdünî var ey marîz-i ‘aşk / Anuñ devâsın ol âb-ı şehd-i şifâya **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 8). [şor]

Şorma lebi nişânını bîgânedən dilâ / Râz-ı nihândur anı yine âşinâya **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 10). [şor]

Şorma lebi nişânını bîgânedən dilâ / Râz-ı nihândur anı yine âşinâya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 9). [şorma, -ma]

Zülfine nisbet eyleme ey ‘anber ol mehün / Var bu haţâyı nâfe-i misk-i Haţâya **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 12). [şor]

Şevk-ı gül-i ruhuñla figânını Resmînün / Güş itmedünse bülbül-i nağme-serâya **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 14). [şor]

Hadîs-i şem‘i gel pervânedən **şor** / Nişân-ı genci var vîrânedən şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 1). [şor]

Ḥadīṣ-i şem'î gel pervāneden şor / Nişān-ı genci var vîrāneden **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 2). [şor]

Perişānlıgımı zülfüñle binüm / Dil-i miskīnüm-ile şāneden **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 4). [şor]

Maḥabbet dāmdur maḥbûb dāne / Düşüben dāma ḥālî dāneden **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 6). [şor]

Çü cānān derd-mendidür dil ü cān / Devāsını leb-i cānāneden **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 8). [şor]

Benem dīvānesi ol serv-ḳaddūñ / Sözüñ toğrusını dīvāneden **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 10). [şor]

Gözüñden **şor** gözümüñ mā-cerāsın / Murādın merdümüñ merdāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 11). [şor]

Gözüñden şor gözümüñ mā-cerāsın / Murādın merdümüñ merdāneden **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 12). [şor]

Çü Resmî rind-i 'ālemdür bilürsin / Aña maḥbûbları peymāneden **şor** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 14). [şor]

Em **şorduğumca** leblerine dimesün cevāb / Oldur benüm bu derdüme em 'illet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 9). [şorduğumca, -duğumca]

Ben su'āl itdüm emîr-i naẓma ol server didi / Ḳāmetin **şordum** raḳîbe işidüp dil-ber didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 34). [şordum, -dum]

Şoran nūr-ı Muḥammedden nişān görsün cemālūñi / Ki niçe berḳ urur rüşen cebînüñde 'ayān nūri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 3). [şoran, -an]

2. Emmek, emerek içine çekmek.

Ruḥlaruñ devrinde la'lūñ **şorduğum** ma'zūr tut / Kim gül eyyāmında rāḥ u rāḥat-ı cān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 5). [şorduğum, -duğum]

Şoran lebüñi Kevşeri 'aynına almasun / Dîdāruñi gören taleb-i cennet itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 7). [şoran, -an]

Zāhidā inkār-ı nūr-ı Zü'l-celāl itmek neden / Leblerüñ **şordum** şekerden dürc-i dür tıldı didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 16). [şordum, -dum]

3. I. Sormak, araştırmak. II. Emmek.

Serv ḳaddūñ görelî gelmedi reftāra daḥı / Ğonce la'lūñ **şoralı** virmedi güftāra daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 2). [şoralı, -alı]

Niçe ki **şordum-ısa** devā derdüme lebüñ / Şāfī cevāb virmedi ben nā-tüvāna hīç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 7). [şordum-ısa, -dumısa]

‘Aceb mi derdine dil **şorar-ısa** la‘lünden / Ki cānı irdi lebe hastedür cevāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 3). [şorar-ısa, -arısıa]

Cevr-ile öldürür seni dirlerdi āh kim / **Şordum** lebinden ol haber āhir yalan-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 16). [şordum, -dum]

söyle-: 1. Söylemek, demek.

Dil dehānuñ var mıdur ya yok mıdur bilmez yakīn / **Söyle** ey ‘İsā-nefes olsun gümānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 8). [söyle]

Söyle ey ‘İsā-nefes keşf it dehānuñ dem-be-dem / Tā ki feth ola der-i dārü’ş-şifāsı derdümüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 9). [söyle]

Çün esirüñ durur esirge anı / Hod **söyler** seven behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 18). [söyler, -r]

2. Anlatmak, söylemek.

Acıyup cūş kıla hālūme baħr ağlarsam / Yüregi taşā taşā derd-i dilüm **söylersem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 10). [söylersem, -rsem]

Ağlasam hālūmi baħre acıyup cūşā gelür / **Söylesem** derd-i dilüm taşā içi taşā gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 6). [söylesem, -sem]

3. Dile getirmek, ifşa etmek.

Raķibe **söyleme** tā sırr[1] cānā olmaya vāķıf / ‘Ulüvv-i maħrem-i rāz[1] nihān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 9). [söyleme, -me]

söylen-: Söylemek işi yapılmak, sözle anlatılmak.

Şabr idüp hicrāna dirler vaşl olur cānāneye / Bir haberdür **söylenür** illā biz anı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 12). [söylenür, -ür]

Nice kim **söylene** elfāz-ıla aħbār-ı seħā / Nice kim yazıla aqlām ile destān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 49). [söylene, -e]

söz: 1. Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavil.

Rūħ-baħş olursa ‘İsāveş n’ola Resmî **sözün** / Çünkü zikründür dem-ā-dem la‘l-i rūħ-efzā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 9). [sözün, -ün]

Ey nuķl-i leblerüñ-ile şirīn şarāb-ı telħ / Gūş eyleyen **sözünü** görür kand-i nāb telħ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 2). [sözünü, -ünü]

Hüsrevâ şîrîn lebûñ gibi anı şekker lezîz / Ya anı rengîn **sözüñ** mânendi bir gevher lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 2). [sözüñ, -üñ]

Añsam ol muhyî-i devrânuñ leb-i cân-bağşını / Nefh-i 'İsîveş **sözüm** emvâtı ihyâlandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 10). [sözüm, -üm]

Ğuşsa-i zülfeynûñ ey Resmî muţavvel kışşasın / Âhîr it ağzın anup kim **söz** gerekdür
muhtaşar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 10). [söz]

İrdi kemâle nazmla Resmî ki şı bigi / Her kâmilûñ **sözine** dilinden cevâb aar (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 42, Mısra 14). [sözine, -ine]

Resmîyi füsûn-ıla gözûñ ideli şeydâ / 'Âlemde anuñ **sözleri** efsâne olupdur (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 44, Mısra 14). [sözleri, -leri]

Egeri dil dehenûñ yok bilür yaınında / Velî **sözüñ** işidicek yine gümâna düşer (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 10). [sözüñ, -ün]

Cân güşına çü Resmî **sözüñ** güşvârdur / Tutmazsa nazmuña n'ola degme ula ula (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 9). [sözüñ, -üñ]

Ser terk iden muhibbe muhibbüm dimiş abîb / Bu söze **söz** nedür daı şükrâneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 12). [söz]

Ser terk iden muhibbe muhibbüm dimiş abîb / Bu **söze** söz nedür daı şükrâneler gerek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 12). [söze, -e]

Sözlerüm dürrini devrân güşına rabt itmege / Yok mecâlüm geri tab'um tîzdür elmâsdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 11). [sözlerüm, -lerüm]

Dişlerûñ vaşfını nazm ideli Resmî şanemâ / Ter düşer **sözleri** bu çeşm-i dür-efşân bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 14). [sözleri, -leri]

Nefrîn ise sezâ **sözine** âferîn ola / Şi'rinde luţf ola mı gönül kim azîn ola (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 3). [sözine, -ine]

Çeşm ü dehânı aşı rumûzını Resmîyâ / Bildük iden ki aña bu **söz** ehl-i nâzadur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 12). [söz]

Bu **söz-ile** cânımı hoşdur ki mesrûr eyleyem / Gönلümüñ vîrânesin dirsın ki ma'mûr eyleyem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 13). [söz-ile, -ile]

Hoş dimiş bu **sözi** ol kim dehr anı Selmân diler / Ey Nizâmî çünki yârûñ gencdür vîrân diler
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 33). [sözi, -i]

Vaşf itse kıadd ü zülfünü Resmî şehâ senün / Mevzün düşer **sözi** vü müselsel ‘ibâreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 10). [sözi, -i]

2. I. Söz, laf, kelam, kavi. II. Sevgilinin ağzından çıkan her bir kelime.

Hayâlün cismüme cāndur tapuñ cānuma cānāndur / Lebün derdüme dermāndur **sözün** zahmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 4). [sözün, -ün]

sözde: Sanki, güya, sözüm ona.

Sözde göstermek olurdu şive-i sihr-i helâl / Gelmeseydi ehl-i fazla ‘ār eger eş‘ardan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 13). [sözde]

sözün işit-: Sözünü işitmek, dinlemek.

Çemende bezm-i hâş eyle dilün ğamdan hâlâş eyle / Semâ‘-ı kavî-i hâş eyle **sözün işitme** her ‘āmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 10). [sözün işitme, -me]

sözün toğrusı: Doğru söz, bilgi; işin aslı.

Benem dîvānesi ol serv-kaddün / Sözün toğrusını dîvāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 10). [sözün toğrusını, -nı]

şu: Su.

İrdi kemāle nazmla Resmî ki **şu** bigi / Her kāmîlün sözine dilinden cevāb aķar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 13). [şu]

Cihān cennet-mişāl oldu **şular** ‘ayn-ı zülāl oldu / Çiçekler pāy-māl oldu şafāsın sür bu hengāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 3). [şular, -lar]

Gözlerün kan içmeden perhîz kılsun di didüm / Didi şabr olur mı **şuya** merdüm-i bīmārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 12). [şuya, -ya]

Çeşm ü zülf ü dehenün yādına ey serv-i revān / Dil ü cān oldu revān **şu** gibi rāh-ı ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 8). [şu]

Yüzün mışbāh **şuyına** ne hācet hüccet ü bürhān / Degül lāzım ki ideler delîl-ile beyān nūrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 11). [şuyına, -yına]

şu gibi aķ-: Su gibi aķıp gitmek, çok fazla aķmak.

Ben kim yoluñda ey serv-kād sābit-kādem olam çü hāk / Sen şu gibi her sū revān olup revā mı aķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 4). [şu gibi aķasın, -asın]

şu sep-: Su serpmek; ferahlatmak, rahatlık vermek.

Hāk itdi hevā oda yaqūp cismini luṭf it / Şu sep ki biraz diñlene ol nāra dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 8). [şu sep]

su'āl: Soru.

Her **su'ālî** k'eylerem deryā-yı bāb-ı mevcden / Dîde-i gevher-feşānum 'arz ider bir bir cevāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 5). [su'ālî, -i]

su'āl it-: Sormak.

Hadd ü haṭṭından **su'āl itdüm** lebinden luṭf-ıla / Dir semendür sebze de bu ol semender nārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 3). [su'āl itdüm, -düm]

Ben **su'āl itdüm** emîr-i naẓma ol server didi / Qāmetin şordum raḳîbe işidüp dil-ber didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 33). [su'āl itdüm, -düm]

Aḥmed İblîse kıyāmetden **su'āl itmek** neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 35). [su'āl itmek, -mek]

şubḥ ol-: Güneş doğup ortalık aydınlanmak.

Zülfüñ ğamıyla nālını sevdāyî göñlümüñ / Her gice **şubḥ olunca** nesîm-i şabāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 4). [şubḥ olunca, -inca]

şubḥ u şām: Sabah akşam, her zaman, her an.

Didüm nedür bu zülf ü ruḥ ey mihr-i māh-rū / Didi ki sünbül ü semen ü **şubḥ u şāmdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 12). [şubḥ u şāmdur, -dur]

şubḥ-dem: Sabah vaktinde, sabahleyin.

Pāy-māl olup ayağa dökilür biñ dil ü cān / **Şubḥ-dem** dest-i şabādan ki şaçuñ şānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 4). [şubḥ-dem]

Haṭuñ haddüñde eşkümden n'ola neşv ü nemā bulsa / Ki olur **şubḥ-dem** tāze çemen itdükde şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 10). [şubḥ-dem]

Rāzımı gülzāra iletürse nesîm **şubḥ-dem** / Ey yüzi gül zār olur bülbul bigi gül zārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 3). [şubḥ-dem]

şubḥ-ıla şām: Sabah akşam, her an.

Oturma Resmî zār-ıla feraḥ bul ğam-güsār-ıla / Mey ü sākî vü yār-ıla geçür gel **şubḥ-ıla şāmuñ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 14). [şubḥ-ıla şāmuñ, -uñ]

sücüd it-: Secde etmek.

Sücüd itdükçe mihrāba seni yād itdügüm budur / Huzūr-ı kalb olmazsa dürüst olmaz namāz itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 3). [sücüd itdükçe, -dükçe]

sücūda var-: Secdeye varmak, secde etmek.

Tā gördi serv-ı kaddūñ ey reşk-i hūr u Tübā / Vardı sūcūda kaldı gelmez dahı kıyāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 12). [sücūda vardı, -dı]

sūd eyle-: Fayda etmek.

Düşme zūlfūñ bendine diyü naşihat eyleme / Nāşihā dîvāneye **sūd eylemez** pend-i edib (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [sūd eylemez, -mez]

sūd it-: Fayda, kâr etmek.

Cān virüp derdūñı almak baña **sūd itse** yiter / N'ola bāzār-ı maḥabbetde ziyān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 7). [sūd itse, -se]

şūfî: Kaba sofu (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Yüri **şūfî** ko riyālu 'ameli rindlere / Bāde-i şāfî-y-ile bir şanem-i şeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 5). [şūfî]

Şūfiye şorma bāde-i şāfuñ şafāsını / Bu meşrebūñ ḥaḳīkatūñ ehl-i şafāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 5). [şūfiye, -ye]

süfre-i mihr [ü] seḥā: Sevgi, dostluk ve cömertlik sofrası.

Süfre-i mihr [ü] seḥā tebs-ile olur bu nücūm / Sen ki dîvān-ı 'atāda dökeseñ ḥ'ān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 37). [süfre-i mihr [ü] seḥā]

suḥanver: Düzgün ve güzel konuşan (kimse).

Resmî işidüp nazmuñı erbāb-ı ma'ānī / Dirler ki bu resme_olsa **suḥanverler** olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 14). [suḥanverler, -ler]

suḥanver ol-: Düzgün ve güzel konuşan (kimse) olmak.

Budur **suḥanver olduğum** ey cān lebūñ görüp / Ki_imrendüğümü görenūñ ağızından āb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 9). [suḥanver olduğum, -duğum]

sūhte-dil: Yüreği yanık, bağı yanık.

Yāka pervāne gibi bāl ü peri **sūhte-dil** / Fer vire nūr-ı ruḥuñ şem'-i şebistānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 3). [sūhte-dil]

Hasret-i hāl ü lebûñ Resmîyi ey gönçe-dehen / Kıldı hünîn-ciger ü **sūhte-dil** lāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 10). [sūhte-dil]

sūhte-i nār: Ateşte yanmış.

Şem‘-i cemāl şevkına germiyyetüm benüm / Pervâne bigi **sūhte-i nār** olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 8). [sūhte-i nār]

süleymān: Hükümdar. (Hz. Süleyman).

Dil ü cān mülkinî rām itdi hayālūñ geçeli / Sīnemūñ şadr-ı serīrine **Süleymān** bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 6). [süleymān]

Hātem-i la‘lūñ raķīb-i Ehrimenden key şaķın / Dīve mühr olmak haţādur çün **Süleymān** baķşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 8). [süleymān]

Olduñ çü bugün hūsn serīrine **Süleymān** / Ey husrev-i hūbān (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 7). [süleymān]

Taht-ı ‘ışkuñda **Süleymān** bigi dildür yā Rab / Virme bu saltanatı dünyede deyyāra dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 7). [süleymān]

şulh: 1. Savaş, fitne, fesat vb.nden uzak olma, huzur, rahatlık.

Şulha varduķça beni gözlerūñ öldürmek ider / Merdüm-i mest bigi kandasa şavaşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 7). [şulha, -a]

2. Uyuşma, uzlaşma.

Resmiyā ‘ārif olan **şulhla** ider kesb ü kemāl / Ögünüp kāmīl-ile merdüm-i nā-dān çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 13). [şulhla, -la]

sultān: 1. Hükümdar, sultan.

Göñlümūñ ma‘mūresi ger Mısr-ise olsun harāb / Ey ‘azīz aña çü Yūsuf gibi **sultān** olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 6). [sultān]

Gelmesün göñlüme şādī ğam-ı ‘ışkuñ var-iken / Bir vilāyetde olıcaķ iki **sultān** çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 4). [sultān]

Dil serīrinde biri **sultān** u biri şehr-yār / Cān sipihrinde biri mihr ü biri bedr-i dūcā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 17). [sultān]

Hoş didi şol bende kim kıldı eşigūñ vaţan / Devlet-ile ‘ālemūñ tahtında **sultānem** didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 12). [sultānem, -em]

2. I. Hükümdar, sultan. II. Sevgili.

Terk-i cān itmez dimiş beni yoluñda müdde'î / Hāşe **sultānum** işidüldük gibi olmaz her haber (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 8). [sultānum, -um]

Çünkü cānān Resmîyā senden cihānda cān diler / Tut boyun fermānına çün bendesin **sultān** diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 32). [sultān]

sultān it-: Padişah, hükümdar etmek, kulu en yüksek mevkiye ulaştırmak.

Kimin kemend-i bend-i belāya esir ider / Kimin serir-i devlete **sultān ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 16). [sultān ider, -er]

sultān ol-: I. Hükümdar, padişah olmak. II. Yüksek, yüce mertebelerde bulunmak, etrafına hükmetmek, etkisi altına almak.

Baňa **sultān olduğumdan** ser-be-ser bu 'āleme / Hoş durur bendeñ olup kapuñda derbān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 3). [sultān olduğumdan, -duğumdan]

sultān-ı hüsn: Güzellik sultanı.

Nüş-ı cām it añma encāmı gel ey **sultān-ı hüsn** / Kim kalan encām-ı Cemden 'ıyş u nüş cāmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 3). [sultān-ı hüsn]

Añma encāmı ko zehr-i dehri ey **sultān-ı hüsn** / Husrev-i vakt ol dem-i 'ıyş irdi nüş it cām-ı Cem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 7). [sultān-ı hüsn]

sultān-ı kerem: Cömertlik sultanı.

Geldüm eşigüñe yüz 'özü-ile urdum yire yüz / Nazar itseñ n'ola ben bendeye **sultān-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 44). [sultān-ı kerem]

şun-: 1. Sunmak, vermek, takdim etmek.

Emsem diledükçe dil-i bīmār lebünden / **Şunar** ğam-ı hecrüñ baňa em sem n'ideyin düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 8). [şunar, -ar]

'İyd irdi lebüñ **şun** emelüm şavmı şıyalum / Zülfüñ gibi niçe çekelüm tül-i emeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 5). [şun]

Emsem umsam lebleründen sem **şunar** hecrüñ baňa / 'Āşıkuñ derdine em sem şimdi mi olduğu var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 3). [şunar, -ar]

Şerbet-i la'lünden em **şun** Resmî-i dil-ğasteye / Ki_ey tabib-i cān u dil oldur devāsı derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 13). [şun]

Furşat bulup ey sākī bu eyyām-ı ħazānı / **Şun** küt-ı revānı (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 16). [şun]

2. Sunmak, vermek, uzatmak, takdim etmek, ikram etmek.

Şun mül-i gül-fâm sâkî nev-bahâr eyyâmıdır / Kıl terennüm muṭribâ 'ıyş u şafâ hengâmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 1). [şun]

Sâkî **şun** imdi bâde ki 'ıyd-ı şıyâmdur / Vaḳt-i şafâ vü 'ıyş u dem-i nûş-ı câmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 1). [şun,]

Sâkî bize **şun** cām idelüm 'ıyş u ṭarablar / Muṭrib demidür nağam-ıla başla 'ameller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 9). [şun]

Şun ey sâkî bize la'lûñ şarâbın / Kim anuñ cür'ası gibi mül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 9). [şun]

Ṭur ey sâkî-i ferruḥ-fer lebüñ yâdına **şun** sâğar / Dile olsun ziyâ-güster şafâ-yı cām-ı gül-fâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 7). [şun]

Sâkiyâ gitdi şıyâm u geldi 'ıyd-ı muḥterem / İrdi hengâm-ı ṭarab **şun** bâde ki idem def'-i ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 2). [şun]

Sâkî pür eyle cām **şun** imdi müdâm kim / Peymâne ṭolmadın ire peymānemüz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 7). [şun]

Çün oldı şükûfe yine ṭarf-ı çemen-ārây / Sâkî berü **şun** bâde-i 'ıyş u ṭarab-efzây (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 2). [şun]

Nûş it sem-ise **şunduğı** sâkî-i şeker-leb / Gûş it ne-y-ise nağme-i kânûn u def ü nây (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 7). [şunduğı, -duğı]

sünbül: 1. Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek; sümbül.

Bu ḳad ü ḥad ü ḥaṭ u zülf temâşâsın iden / Seyr-i serv ü semen ü **sünbül** ü reyḥânı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 4). [sünbül]

Bu ḥadd ü zülf ü ḳaddi temâşâ kılanlara / Ne yâsemîn ü **sünbül** ü serv-i çemen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 6). [sünbül]

Lâleye şordum lebüñ şevkıyla sūzānem didi / **Sünbüle** aındum şaçuñ ben de perişānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 2). [sünbüle, -e]

2. I. Sümbül çiçeğı. II. Saç kıvrımı, zülûf.

Ey saçları **sünbül** ḥaṭı reyḥân u semen-ḥad / V'ey gül-ruḥ u ğonce-dehen ü serv-i sehî-ḳad (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 1). [sünbül]

Didüm nedür bu zülf ü ruḥ ey mihr-i mäh-rü / Didi ki **sünbül** ü semen ü şubḥ u şâmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 12). [sünbül]

Ḳaddūnle ruḥ u zülf ü ḥaṭuñ bigi çemende / Serv ü semen ü **sünbül** ü reyḥān ele girmez
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 8). [sünbül]

Zār u ḥayrāndur benefşe gibi bu miskīn gönül / Düşeli reyḥān ḥaṭuñ sevdāsına **sünbül** gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 4). [sünbül]

Bāğ-ı cānda ben belālu bülbüle sen gül yiter / Sebz-ḥaṭṭuñ serv-ḳaddūñ saçlarıñ **sünbül** yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 2). [sünbül]

Bu semen-bū **sünbülün** kıldı perīṣān ḥālūmi / Eyledi bī-bāde mest ol gözleri şehlā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 11). [sünbülün, -ün]

sünbül-i ter: 1. I. Taze, körpe sümbül. II. Yanakta beliren ince tüy, ayva tüyü veya güzelin zülfü.

Şalsa zülfini benāgüşına ol ḡonce-dehen / Şanuram sāye şalar **sünbül-i ter** yāsemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 6). [sünbül-i ter]

2. I. Taze, körpe sümbül. II. Sevgilinin saçı.

Zülfün aṇdum **sünbül-i terden** semend oldı didi / Ruḥlarına lāle didüm ḥışm idüp gül di didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 17). [sünbül-i terden, -den]

şun‘-ı ḥālīḳ: Yaratıcının sanatı, eseri.

Olalı ol **şun‘-ı Ḥālīḳ** mazḥarī āṣār-ı ‘ışḳ / Zāhir oldı ḥālḳ içinde gün bigi esrār-ı ‘ışḳ (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 11). [şun‘-ı ḥālīḳ]

sünnet: I. Hz. Muhammed’in müslümanlarca uyulması gereken sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamamı. II. Tutulan, benimsenen yol, âdet.

Vācib durur ki ḥükmüñ **sünnet** bile ḥalāyık / Ḥuddāma ḥıdmet-i şeh zīrā olup durur farz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 3). [sünnet]

sür-: 1. Önüne katıp götürmek.

Şeh ruḥlarıñ öñindeki ferzānedür gözün / Diller piyādesini başup **sürdi** yine at (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 4). [sürdi, -di]

2. İçinde bulunup yaşamak, geçirmek.

Buldı bahār-ıla cihān zīnet ü ḡülşen-i cinān / İç mey-i selsebīli ḥoş-‘ıyş-ıla **sür** zamānuñı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 6). [sür]

şurāhī: İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya billur kap.

Lebüñ zıkr itmeyince meclis içre / **Şurāhīnūñ** maḳālī kulḳul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 12). [şurāhīnūñ, -nūñ]

şüret: 1. Dış görünüş, şekil, biçim.

Yazmaz-ısa dest-i kudret vaşf-ı ānı şānuña / **Şüretüñde** şekl-i elf ü nūn medd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 8). [şüretüñde, -üñde]

2. Görünüş; yüz, surat.

Bir nazar **şüretüñe** beñzimez ey büt-i ÇİN / Nakş-ı Mānī-y-ile şad-nüşa-i Erjeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 11). [şüretüñe, -üñe]

3. Bir varlığın dıştan görünen, beş duyu ile bilinen yönü.

Ma'nide imāndur şaḩuñ küfri senüñ dīn ehline / **Şüretde** gerçi ey şanem kāfirlere zünnār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 6). [şüretde, -de]

Her ne cān kim mübtelā-yı cevri cānān olmaya / **Şüret** ü ma'nide ol cāndan ola cān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 2). [şüret]

sürin-: Sürünmek, perişan bir şekilde yaşamak.

Hāk-i pāyüñe yüzün sürmek-içün bād-ı şabā / Bī-ser ü pā **sürinür** her dem düşüp yollarda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 16). [sürinür, -ür]

sürüdveş: Şarkı, türkü gibi.

Kim bezm-i ğamda nālemi kıldı **sürüdveş** / Āhum duḩānı göklere irişdi dūdveş (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 27). [sürüdveş]

sürür: Sevinç, neşe, mutluluk.

Hem **sürürıyla** serīr-i hüsne serverdür biri / Hem kemāliyle biri mülk-i cemāle pādşā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 7). [sürürıyla, -ıyla]

sürür u ğam: Sevinç ve keder.

Çünkü sarāy-ı dilde konuḩdur **sürür u ğam** / Hoş gör rızā-y-ıla ne ki mihmān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 33). [sürür u ğam]

sürür u şādī: Sevinç ve mutluluk.

Ğam degül bīġāne olursa **sürür u şādīye** / Ğuşsa-i cānāne çünkü aşinādur 'āşıka (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 9). [sürür u şādīye, -ye]

süz-: (Gözler için) Süzgün bakışlarla baygın baygın bakmak.

Nâz-ıla ğamzeñ **süzüp** ğunc u delâl itmek neden / Şol kara kaşuñ çatup göñlüm melâl itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 1, Mısra 3). [süzüp, -üp]

süz: I. Izdırap, acı. II. Yakan, ateş, yanma.

Süzlar îhâm ider her söz ki ağzuñdan çıkar / Şûrlar iş‘âr ider Resmî bu eş‘âruñ senüñ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 9). [süzlar, -lar]

Nice yanayın hecr-ile bir âh odına kim / Bu kevn ü mekân **süz-ıla** yeksân oda yansun (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 12). [süz-ıla, -ıla]

süzân: Yanan, yanıcı, yanmış.

Şem‘-i ruhuñ ziyâsı hayâliyle tâ seher / Pervâne bigi her gice **süzânuñam** senüñ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 12). [süzânuñam, -uñam]

Lâleye şordum lebüñ şevkıyla **süzânem** didi / Sünbüle aındum şaçuñ ben de perişânem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 1). [süzânem, -em]

süzân ol-: Yanmak.

Rişte-i cânımı yakdı nâr-ı hecrüñ her gice / Şem‘veş andan durur tâ şubh **süzân olduğum**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [süzân olduğum, -duğum]

süz-ı dil: Gönül ateşi, gönül yangını, acısı.

Şerh eyle ğamuñ Resmî ki kan ağlaya hâme / Yaz **süz-ı dilüñ** defter ü dîvân oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 14). [süz-ı dilüñ, -üñ]

süz-ı figân: Ah ateşi, (âşığın) ateş gibi yakıcı feryat ve inleyişleri.

Göklere ireli feryâdum kapuñdan düstüm / Zühre çalmaz sâzını **süz-ı figânumsuz** benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 4). [süz-ı figânumsuz, -umsuz]

şuver: Suretler, şekiller.

Vâhib-i rûh u **şuver** ya‘nî Hudâ ‘azze ve cel / Ebed ‘ışkuñı kasem itmiş-imiş baña ezel
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 1). [şuver]

şâd olan: Sevinçli, mutlu olan (kimse).

Ey **şâd olan** vişâl-ile fûrkât ğamını añ / Kim rûzgâr-ıla anı hicrân ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 27). [şâd olan]

Ey niçe **şâd olanları** ğam-gîn ider bu çarh / V‘ey niçe ğam çekenleri şâdân ider felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 25). [şâd olanları, -ları]

şād ol-: Sevinçli, mutlu olmak.

Şād olma ki bir yār-ı vefā-dār ele girmez / Ğam çekme ki bir hem-dem ü ğam-h̄ār bulunmaz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 5). [şād olma, -ma]

Sevmeyen Hürşîd-ise seni Feraşşād olmasun / Ğuşşañı ‘ālemde şādî bilmeyen **şād olmasun**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 4). [şād olmasun, -masun]

Şöyle içelüm **şād oluben** cāmı ki dilden / Ğam hānesine şu‘le gele gide h̄aleller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 11). [şād oluben]

şādān it-: Sevindirmek, mutlu etmek.

Ey niçe şād olanları ğam-gīn ider bu çarh / V’ey niçe ğam çekenleri **şādān ider** felek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 26). [şādān ider, -er]

şādî: Sevinç, mutluluk.

Āşinā olalı Resmî ğam-ı ‘ışkuñla şehā / Kanda **şādî** görür-ise aña bīgānelenür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 18, Mısra 10). [şādî]

Şādiden ayağı yire başmaz yine beñzer / Yārūñ bize cevır itdiğin aġyāra dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 9). [şādiden, -den]

Gelmesün göñlüme **şādî** ğam-ı ‘ışkuñ var-iken / Bir vilāyetde olıcağ iki sultān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 3). [şādî]

Sevmeyen Hürşîd-ise seni Feraşşād olmasun / Ğuşşañı ‘ālemde **şādî** bilmeyen şād olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 4). [şādî]

şād-mān: Sevinçli, şād, mesrur.

Sen meclis-i raķībde h̄andān u **şād-mān** / Ben künc-i ğamda zār u perīşān u dil-figār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 9). [şād-mān]

şāfi: Şifā veren, iyileştirici (kimse).

Niçe ki şordum-ısa devā derdüme lebūñ / Şāfī cevāb virmedi ben nā-tüvāna h̄iç (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 8). [şāfī]

şāh: 1. Padişah, hükümdar, sultan.

Şāh-iken h̄üsn iline ben kula dād eylemedüñ / Geçdi ‘ömrüm günü feryād-ıla yād eylemedüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 5). [şāh-iken, -iken]

2. I. Padişah, hükümdar. II. Sevgili.

Beni redd eyleme **şāhum** dahı ھاٹتۇن یوڭ-iken / Ki ‘ıtık-nāme gerek bendeyi āzād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 7). [şāhum, -um]

Göricek yüz çevirür ben kılı **şāhum** niye ki / N’eyledüm bilse-y-idüm bār-ı günāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 1). [şāhum, -um]

Geh geh añardı selām-ile bu Resmî kılını / O degül bigi geçer şimdi bu **şāhum** niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 10). [şāhum, -um]

Cevr-ise cāna yitdi kalmadı şabra çāre / Luţf u vefā demidür ey **şāh** ben gulāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 6). [şāh]

Nesr ider nazm cevāhirlerini yollaruña / N’ola **şāhum** yoğ-ısa Resmî kuluñ sım ü zeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 12). [şāhum, -um]

Ben bendeye bir lahza eşigün eger ey **şāh** / Olursa penāgāh (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 3). [şāh]

Virmiş-iken bu cemāli begüm Allāh saña / Bende-y-iken dil ü cān-ıla ben ey **şāh** saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 2). [şāh]

Bes durur **şāhā** bu Resmî-i haķire ‘izz ü cāh / Eşigünde hıdmete lāyık olursa kıl gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 13). [şāhā, -ā]

Yok yire ‘ahdüñde **şāhā** kimse bī-dād olmasun / Eyledi nevmīd-i ‘ışkuñ derdi dermāndan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 25). [şāhā, -ā]

şāh-bāz-ı siyeh-per: İri, gösterişli siyah kanat.

Zülfün ne **şāh-bāz-ı siyeh-per** durur kim ol / Ruhsāruñ āteşinün olupdur semenderi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 7). [şāh-bāz-ı siyeh-per]

şāh-ı ‘ādil: I. Adaletli hükümdar, sultan. II. Sevgili.

Zulm-ile yıkıldı vīrān oldu şehri göñlümün / Şehr-yār u **şāh-ı ‘ādil** mīr ü hānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 8). [şāh-ı ‘ādil]

şāh-ı hüsñ: Güzellik padişahı.

Ey **şāh-ı hüsñ** inen dahı nāz itme ‘āşıķa / Mağrūr olma hüsñüñe yokdur aña şebāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 13). [şāh-ı hüsñ]

şā‘ir: Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Her **şā‘irün** ki hem-demi bir nāzenīn ola / Şi‘rāya ire şi‘ri kāmudan güzīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 1). [şā‘irün, -ün]

şākird ol-: Öğrenci olmak, çırak olmak.

Kūh-ı 'ışkında benüm bigi niçe Ferhādı var / N'ola **şākird olsa** cevır itmekde dil-berler aña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 4). [şākird olsa, -sa]

şām-ı zülf: (Sevgilinin) Siyah saçları.

Mısr-ı hüsinden nigāruñ **şām-ı zülfidür** sebab / Kılmağa cān Yūsufin çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 7). [şām-ı zülfidür, -idür]

şān: Vasıf, nitelik, karakter.

Yazmaz-ısa dest-i kudret vaşf-ı ānı **şānuña** / Şüretüñde şekl-i elf ü nūn medd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 7). [şānuña, -uña]

şāne: 1. Tarak.

Perişānlığımı zülfüñle binüm / Dil-i miskīnüm-ile **şāneden** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 4). [şāneden, -den]

2. I. Tarak. II. Güçlükleri halleden, çözen (kimse).

Müşgīn şaçuñ ki 'uḳdesi müşkil durur anı / Hall idemez şabā gül-i ter **şāneler** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 8). [şāneler, -ler]

şānelen-: (Sevgilinin) taranmış saçları.

Pāy-māl olup ayağa dökilür biñ dil ü cān / Şubḥ-dem dest-i şabādan ki şaçuñ **şānelenür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 4). [şānelenür, -ür]

şarāb: Sarhoşluk veren içecek, içki.

Ḥayāl-i ḡamzesi ḥūn-ı ciger diler dilden / Hemişe merdüm-i maḥmūr olan **şarāb** ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 6). [şarāb]

Dilden gelürse çeşmüme kanlu yaşum n'ola / Zīrā müdām cāma sebūdan **şarāb** aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 8). [şarāb]

Şun ey sāḳī bize la'lüñ **şarābın** / Kim anuñ cür'ası gibi mül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 9). [şarābın, -ın]

Lebüñe beñzeden āb-ı ḥayātı / Şarābı nisbet ider şanki āba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 4). [şarābı, -ı]

Gözlerüñ la'lüñ deminden cān bağışlar cānuma / Bu meşeldür kim **şarāb-ıla** olur cān baḫşişi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 10). [şarāb-ıla, -ıla]

şarāb-ı telh: Acı şarap.

Nüş it hayāl-i ğamzesile Resmî hūn-ı dil / Ki olur lezīz hem-ķadeh-ile **şarāb-ı telh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 14). [şarāb-ı telh]

Ey nuķl-i leblerüñ-ile şîrîn **şarāb-ı telh** / Güş eyleyen sözüñi görür ķand-i nāb telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 1). [şarāb-ı telh]

şeb: Gece.

Ey niķe rûzı ‘ıyd u **şebi** ķadr olanlaruñ / Rüşen ğünini tîre şebistān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 9). [şebi, -i]

şeb-i hicrān: Ayrılık gecesi.

Şeb-i hicrānda kalan rûz-ı vişāle irişür / Şem‘veş pertev-i luţfuñ aña irşād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 9). [şeb-i hicrānda, -da]

şeb-i tār: Karanlık gece.

Ġün yüzüñden dūr olalı dūstum zülfüñ gibi / Eyledi rûz-ı münîrüm çün **şeb-i tār** intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 8). [şeb-i tār]

Ruķuñ mihri hayāl-i zülfüñ-ile dilde n’eyler kim / **Şeb-i tār-ile** bir yirde ħod olmaz rûz-ı nūrānî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 8). [şeb-i tār-ile, -ile]

şeb-i vaşl: Kavuşma gecesi.

Şeb-i vaşluñ añup bu Resmî her şubķ / Oķur vird ü du‘ālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 13). [şeb-i vaşluñ, -uñ]

şeb-i zülf: (Sevgilinin) Gece gibi siyah saçları.

Dil **şeb-i zülfüñde** şem‘-i ħüsnüñi ķılur delîl / Kim çerāĝ-ıla olan rüşen durur tıtmaz ‘ases (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 5). [şeb-i zülfüñde, -üñde]

şebistān: I. Yatak odası. II. Karanlık gece.

Ey niķe rûzı ‘ıyd u şebi ķadr olanlaruñ / Rüşen ğünini tîre **şebistān** ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 10). [şebistān]

şebnem it-: Çiĝ tanesi ile dolmak.

Ĥaţuñ ħaddüñde eşķümden n’ola neşv ü nemā bulsa / Ki olur şubķ-dem tāze çemen **itdükde şebnem** nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 10). [şebnem itdükde, -dükde]

şecer: Ağaç.

Resmî ne bî-uşûl **şecerdür** ‘adû kim / Kaṭ‘ eyledükçe fer‘ini daḥı beter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 13). [şecerdür, -dür]

şefâ‘at kıl-: Suçlu veya muhtaç olan için af veya ihsan ricası etmek.

Mihrüm için ey meh beni hecr odına yakma / Kim cürm-içün elbetde **şefâ‘at kılur** Ahmed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 10). [şefâ‘at kılur, -ur]

şeftâlû-yı leb: I. Şeftali dudaklı. II. Dudağın öpücüğü.

Ḳaddûn mişâli var mı durur bir nihâl kim / **Şeftâlû-yı lebûn** gibi virür semer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 4). [şeftâlû-yı lebûn, -ûn]

şeftâlû-yı lezîz: Lezzetli şeftali.

Bir servdür boyuñ ki nihâlinde her zamân / **Şeftâlû-yı lezîz** irişür sîb-i ter biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 8). [şeftâlû-yı lezîz]

şeh: 1. Şah, satranç oyununda en önemli taş.

Şeh ruhların öñindeki ferzânedür gözüñ / Diller piyâdesini başup sürdi yine at (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 3). [şeh]

2. I. Padişah, hükümdar. II. Sevgili.

Ben niyâz arturduğum nâz eyledükçe sen bu kim / Ḥamd-ḥ‘ân iden gedâyı **şehlerûn** in‘âmıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 6). [şehlerûn, -lerûn]

Şimdiki **şehisin** şanemâ kişver-i ḥüsnûñ / Dâd it ki bu devlet daḥı her bâr bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 7). [şehisin, -isin]

Ne çâre Resmîye senden ḥimâyet olmazsa / Ne kıla bende **şehinden** ‘inâyet olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 14). [şehinden, -inden]

Bunca müddetdür ki sen **şeh** bendesidür Resmîye / Dimedûñ rahm eyleyüp bir gün fülânumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 13). [şeh]

Gerçi kuşûr-ı Resmî çokdur yoluñda cânâ / Taḳşîr-i bendesin **şeh** tutsa n’ola tamâma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 14). [şeh]

Ḳıl teraḥḥum naẓarın Resmî-i üftâdeye kim / Sen degül cevri cihân daḥı kılur aña **şehâ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 12). [şehâ, -â]

Ġam zûlmetinde Ḥıẓr u Sikender gibi **şehâ** / Ḳaldum iriş lebûñden içür çeşme-i ḥayât (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 5). [şehâ, -â]

Öldürürem varuram Resmîyi dimişsin **şehā** / Tîz var öldür anı öldürmeden zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 13). [şehā, -ā]

Āşinā olalı Resmî ğam-ı ‘ışkuñla **şehā** / Kanda şādî görür-ise aña bîgānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 9). [şehā, -ā]

Zülf ü ruḥuñ firākı-y-ıla rûz u şeb **şehā** / Oldı müzāb-ı ‘ıyşum u bu hûrd u ḥāb telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 9). [şehā, -ā]

Bîgāneler ḥarîmüñe maḥrem olup **şehā** / Redd olmağ āşinālar o derden revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 7). [şehā, -ā]

Merdüm-i çeşmüm siyeh-puş oldı yaşum-çün **şehā** / Hānda ḳan olsa mâtem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 7). [şehā, -ā]

Sen nev-cevāna ben nice cān vormeyem **şehā** / Kim göricek yüzüñi dil-i şeyḥ u şāb aḳar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 5). [şehā, -ā]

Çāre şabırdur dirler irmege vişālüne **şehā** / Bî-çāreler şabr idemez ol çāreye nā-çār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 7). [şehā, -ā]

Dil şaḳuñdan ruḥuña meyl ider elbetde **şehā** / Şem’e yanmağa olur gicede pervāne heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 3). [şehā, -ā]

Sinüñle mest görse raḳîbüñ beni **şehā** / Maḥmûr gibi gönli olurdı alaḳ bulak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 7). [şehā, -ā]

Beni ādem yiyici şanma iñen kaçma **şehā** / Sen benî Ādem-iseñ ben de beşerden geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 7). [şehā, -ā]

Ḳaddüñle zülfüñ ü dehenüñ leblerüñ **şehā** / Yād itdügümce āḥ oluram āşinā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 7). [şehā, -ā]

Şol kimse kim virdi **şehā** ‘ışkuñ eline yaḳasın / Her dem anı görme revā kim hecr odına yaḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 1). [şehā, -ā]

Eşigüñde beni öldürme bilürsin ki **şehā** / Ḥaḳ ḥarām eyledi ḳaşd itmegi şayd-ı Ḥareme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 11). [şehā, -ā]

Zülfüñ ne hümādur ki **şehā** gün yüzüñ üzre / Her laḥza şalar sāye açup şeh-per-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 7). [şehā, -ā]

‘Ahd itdüñ-ise ‘āşıkuñ öldürmege **şehā** / Öldür beni ki ola yemînüñ kefāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 3). [şehā, -ā]

Vaşf itse ḳadd ü zülfüñi Resmî **şehā** senüñ / Mevzûn düşer sözi vü müselsel ‘ibāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 9). [şehā, -ā]

Şehā Resmî-i dil-ḥaste yatur derd-ile peyveste / Ya dermān eyle derdine ya nice ola ḥālın di
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 9). [şehā, -ā]

La'lüñ ańsam katlûme kaşd itme girme kanuma / Kim kamu iḥsāndan iḥsāndur **şehā** kan
baḥşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 4). [şehā, -ā]

Ārzū-yı ḥāk-i pāyüñdür şabā gibi **şehā** / Yildüren yollarda dāyim bî-ser ü bî-pā beni (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 3). [şehā, -ā]

Göñlümüz kâmet-i servüñe hevā-dār olalı / Gözüme oldu **şehā** yollaruñuñ āb-zeni (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 8). [şehā, -ā]

şehd ü şifā: Bal ve şifa.

Ey tabīb-i cān u dil ben ḥaste cān virsem n'ola / La'l-i cān-baḥşuña kim **şehd ü şifādur** 'aşıka
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 8). [şehd ü şifādur, -dur]

şeh-i bî-dād it-: Zalim sevgilinin zulmetmesi, adaletsiz davranması.

Kime feryād ide dād isteye 'ālemde daḥı / Zılmı Resmî kuluña sen **şeh-i bî-dād idicek**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 14). [şeh-i bî-dād idicek, -icek]

şeh-i şūḥ-ı cihān: Dünyadaki neşeli güzellerin sultanı.

Niçe gündür ol **şeh-i şūḥ-ı cihānı** görmedük / Maṭla'-ı mihr ü meh-i nā-mihr-bānı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 1). [şeh-i şūḥ-ı cihānı, -ı]

şehīd olan: İmanı, vatanı ve kutsal bir amacı uğrunda savaşırken ölen kimse.

Şevḳ-ı lebüñle ben ölicecek silme kanumı / Zîrā **şehīd olanlara** ḥün'nin kefen gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 8). [şehīd olanlara, -lara]

şehīd-i miḥnet it-: Üzüntü, keder şehidi etmek.

Sen ḥüsn-ile ḥasen olalıdan Ḥüseynveş / Beni **şehīd-i miḥnet ider** Kerbelā-yı ğam (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 6). [şehīd-i miḥnet ider, -er]

şehlā: Kusur değil güzellik sayılabilecek şekilde şaşı, hafif şaşı (göz).

Bu semen-bū sünbülüñ kıldı perişān ḥālümü / Eyledi bî-bāde mest ol gözleri **şehlā** beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 12). [şehlā]

Cānumı mest itdi la'li şevḳı bî-şahbā benüm / Ḥālüme kılmaz nazar ol gözleri **şehlā** benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 28). [şehlā]

şehlîg: Sultanlık, padişahlık.

Resmî diler ki gedâ-yı ser-i kûyuñ ola lîk / Bu muhâl ola ki **şehlîga** gedâ ola maḥal (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 10). [şehlîga, -a]

şeh-per-i fitne aç-: Fitne kuşunun kanadının en uzun tüyünü açmak.

Zülfüñ ne hümâdur ki şehâ gün yüzüñ üzre / Her lahza şalar sâye **açup şeh-per-i fitne** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 8). [şeh-per-i fitne açup, -up]

şehr-ārā-yı dūst: Sevgilinin şehrini süsleyen.

Görinelden gözlerüme ḥüsn-i **şehr-ārā-yı dūst** / Yürürem âvâre vü rüsvâ vü **şehr-ārā-yı dūst** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 2). [şehr-ārā-yı dūst]

şehr-i ğam: Gam, keder şehri.

Nice kim şey' li'llâh itdüm **şehr-i ğamda** ben ğarîb / İrmedi vaşluñ nişâbından baña hergiz naşîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 21). [şehr-i ğamda, -da]

şehr-i şādî: Sevinç, mutluluk şehri.

Seyyâh-ı dil irürmedi reh **şehr-i şādîye** / Gerçi tarîk-ı ğamda zamândur sefer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 5). [şehr-i şādîye, -ye]

şehr-i şehîr: Meşhur şehir.

Buldı teşrîf-i kudümuñla şeref **şehr-i şehîr** / Şöyle kim reşk oladur ravza-i Rıdvân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 29). [şehr-i şehîr]

şehr-yār: 1. Hükümdar, padişah.

Dil serîrinde biri sultân u biri **şehr-yār** / Cân sipihrinde biri mihr ü biri bedr-i dücâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 17). [şehr-yār]

2. I. Padişah, hükümdar. II. Sevgili.

Zulm-ile yıkıldı vîrân oldu şehri göñlümüñ / Şehr-yār u şâh-ı 'âdil mîr ü ḥānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 8). [şehr-yār]

şekeristân: Şeker kamışı yetişen yer, şeker kamışı tarlası.

Dil-i miskîn n'ola meyl eylese şîrîn lebûne / Meges olur mı ki itmez **şekeristâna** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 6). [şekeristâna, -a]

şeker-leb: I. Dudağı şeker gibi tatlı olan, tatlı dudaklı. II. Tatlı dilli, hoş sohbet (kimse).

Küh-ı ğamda geçdi 'ömrüm derd-ile Ferhādveş / Ol **şeker-leb** husrev-i şîrîn-zebānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 12). [şeker-leb]

Nutka geldükçe dem-i 'İsā gibi cān-baḥş olan / Ol **şeker-leb** tūṭî-i şîrîn-zebānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 4). [şeker-leb]

şekker: Şeker, tatlı.

Şekker lebün ḳo ağzuma sögsün ki husrevā / Ferhāda hoş durur k'ide Şîrîn 'itāb-ı telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 3). [şekker]

Husrevā şîrîn lebün gibi ḳanı **şekker** lezîz / Ya ḳanı rengîn sözüñ mānendi bir gevher lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 1). [şekker]

Tūṭî-i ṭab'ına olalı lebün vaşfı ğidā / Oldı Resmînün ḳamu eş'arı çün **şekker** lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 10). [şekker]

Her söz ki mükerrer lebünün zikri degüldür / Almazam anı ağzuma ger **şekker** olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 12). [şekker]

Göñlümi zülfün dehānuñdan ne-y-içün men' ider / Kim meges-rān-ıla **şekkerden** ırağ olmaz meges (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 10). [şekkerden, -den]

Zāhidā inkār-ı nūr-ı Zü'l-celāl itmek neden / Lebleriñ şordum **şekkerden** dürc-i dür ṭoldı didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 16). [şekkerden, -den]

şekl: Biçim, tarz.

Ruḥ-ı zerdümde görüp sîm-i sirişküm **şeklin** / Resmî ol sîm-beden başladı resm-i site me (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 13). [şeklin, -in]

şekl-i elf ü nūn: Elif ve nun şeklinde (sevgilinin elif gibi boyu ve nun gibi kaşı bağlamında).

Yazmaz-ısa dest-i ḳudret vaşf-ı ānı şānuña / Şüretünde **şekl-i elf ü nūn** medd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 8). [şekl-i elf ü nūn]

şekl-i lām u dāl: Sevgilinin yanaklarına dökülen lam ve dal harfleri gibi kıvrımlı saçlarının şekli.

Gördüm ol meh gösterür zülfiyle **şekl-i lām u dāl** / Didüm ey cān dil mi dilersin meh al eyleme āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 21). [şekl-i lām u dāl]

şem´ : Mum.

Dil şaçuñ bendine düşmeklige dīvānelenür / Cān ruḥuñ **şem´ine** yanmaḳlıḡa pervānelenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 2). [şem´ine, -ine]

Āhum odından münîr olduḡı ḥüsnüñ pertevi / Bu ki cem´i rüşen eyler **şem´i** nūr-ı nārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 8). [şem´i, -i]

Bir **şem´dür** yüzüñ senüñ ey müşterî-cebîn / Kim mihr ü meh diler yaḡa pervāneveş peri
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 5). [şem´dür, -dür]

Bir **şem´dür** ey māh-ı şeb-efrüz ruḥuñ kim / Hurşid-i cihān-tāb aña pervāne olupdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 3). [şem´dür, -dür]

Çü nūrı tal´atüñüñ **şem´** bigi cāna düşer / Görüp göñül anı pervāne bigi yana düşer (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 1). [şem´]

Dil şaçuñdan ruḥuña meyl ider elbetde şehā / **Şem´e** yanmaḡa olur gicede pervāne heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 4). [şem´e, -e]

şem´-i cemāl: 1. Güzelliḡin mumu.

Şem´-i cemāl şevḳına germiyyetüm benüm / Pervāne bigi sūhte-i nār olan bilür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 7). [şem´-i cemāl]

2. (Sevgilinin) Yüzünün ışıḡı, nuru.

Gel **şem´-i cemālüñ-ile** kıl cem´i münevver / Pervāne bigi şem´-i şebistān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 3). [şem´-i cemālüñ-ile, -üñile]

şem´-i ḥüsn: I. Güzellik mumu. II. Sevgilinin mum gibi aydınlık yüzü.

Şem´-i ḥüsnüñ pertevi şevḳı durur pervāneveş / Yanduran ´ışḡ āteşine böyle bî-pervā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 7). [şem´-i ḥüsnüñ, -üñ]

Dil şeb-i zülfüñde **şem´-i ḥüsnüñi** kılur delîl / Kim çerāḡ-ıla olan rüşen durur tutmaz ´ases
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 5). [şem´-i ḥüsnüñi, -üñi]

şem´-i ruḡsār: I. (Sevgilinin) Yanaḡının mumu. II. (Sevgilinin) Parlak yüzü.

Şem´-i ruḡsāruñi ´arz it bize kim bî-pervā / Yaḡavuz nūruña pervāne gibi bāl ü peri (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 3). [şem´-i ruḡsāruñi, -uñi]

şem´-i ruḡ: Yanaḡın mumu; sevgilinin parlayan, ışıldayan yanaḡı.

Şem´-i ruḡuñ ziyāsi ḡayāliyle tā seḡer / Pervāne bigi her gice sūzānuñam senüñ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 11). [şem´-i ruḡuñ, -uñ]

şem‘-i şebistān: I. Yatak odasının mumu. II. Güzelliği ve parlaklığı ile karanlığı aydınlatan sevgili.

Meclis-i ‘uşşākuñ olmaz revnaķı cānānesüz / Lā-cerem cem‘ olıcaķ **şem‘-i şebistān** istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 4). [şem‘-i şebistān]

Gel şem‘-i cemālũñ-ile kıl cem‘i münevver / Pervāne bigi **şem‘-i şebistān** oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 4). [şem‘-i şebistān]

Yaķa pervāne gibi bāl ü peri sũhte-dil / Fer vire nūr-ı ruķuñ **şem‘-i şebistānumuza** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 4). [şem‘-i şebistānumuza, -umuza]

şemīm: Güzel koku.

Reyhān ḥaṭuñ **şemīmi** ireli meşāmuma / Zülfüñ mişāli vālih ü ḥayrānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 5). [şemīmi, -i]

şemme: Çok az miktar, zerre miktarı.

Şemmesini ḥālümüñ taḥrîr iderdüm Resmîyā / Ger meded irse midād u ḥāme vü kırtāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 13). [şemmesini, -sini]

şems: Güneş.

‘Ālemi kıldı münevver iki mihr ü meh-liķā / Kim bulardan kesb ider **şems** ü kamer nūr u ziyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 2). [şems]

şems-i ‘ālem-tāb: I. Ālemi aydınlatan güneş. II. Güneş yüzlü güzel, sevgili.

Ḳalmış-ıdum zulmet-i ḥayretde demdür kim görem / **Şems-i ‘ālem-tāb** ya‘nī ṭal‘at-i zībā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 8). [şems-i ‘ālem-tāb]

Āh kim sen **şems-i ‘ālem-tābuñ** irmez sem‘ine / Gerçi efğānum güzër kılur semādan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 7). [şems-i ‘ālem-tābuñ, -uñ]

şems-i dıraḥşān: I. Parlak güneş. II. Sevgili.

Ḥurşid ü māh zerrece gelmeye ‘aynuma / Fer virür-ise **şems-i dıraḥşānumuz** bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 6). [şems-i dıraḥşānumuz, -umuz]

şems-i ḥāverī: Doğunun güneşi.

Sevdüm cihānda cān-ıla bir māh-peykeri / Kim nūr u fer yüzinden alır **şems-i ḥāverī** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 2). [şems-i ḥāverī]

şems-i semā: Göğün güneşi.

Birinüñ dîvâne-i zencîr-i zülfi ins ü cân / Birinüñ pervâne-i şem'-i ruhı **şems-i semā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 10). [şems-i semā]

şem' veş: Mum gibi.

Rişte-i cānumı yakdı nār-ı hecrüñ her gice / **Şem' veş** andan durur tā şubh sūzān olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [şem' veş]

Şeb-i hicrānda kalan rûz-ı vişāle irişür / **Şem' veş** pertev-i luţfuñ aña irşād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 10). [şem' veş]

şerbet-i la'l: (Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının şerbeti.

Şerbet-i la'lüñ durur dārū-yı derdüm em buyur / Kim tabîb itmez 'ilâc 'illet-i bîmār-ı 'ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 5). [şerbet-i la'lüñ, -üñ]

Şerbet-i la'lünden em şun Resmî-i dil-ḥasteye / Ki_ey tabîb-i cān u dil oldur devāsi derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 13). [şerbet-i la'lünden, -ünden]

şeref bul-: Şeref kazanmak.

Buldi teşrîf-i kudūmuñla **şeref** şehr-i şehîr / Şöyle kim reşk oladur ravza-i Rıdvān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 29). [şeref buldı, -dı]

şeref-i şer'-i nebî: Peygamber (Hz. Muhammed) şeriatının şerefi.

Muhyî-i dîn-i Muḥammed **şeref-i şer'-i nebî** / Kible-i ehl-i şafā kıdve-i erkân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 11). [şeref-i şer'-i nebî]

şerḥ: Açık açık anlatma, îzah.

Zülf **şerḥini** muṭavvel durur ey Resmî koğıl / Muhtaşardur deheni kâfiyene teng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 13). [şerḥini, -ini]

şerḥ eyle-: Açıklamak, ayrıntısına inerek açıklamak.

Şerḥ eyle gamuñ Resmî ki kan ağlaya ḥāme / Yaz sūz-ı dilüñ defter ü dîvān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 13). [şerḥ eyle]

şerḥ-i şevḳ: Arzusunu, isteğini açıklama, anlatma.

Takrîr ü **şerḥ-i şevḳum** tahrîr olunmaz ey düst / Münşî-i 'ālem olsa sābit-ḳadem devāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 3). [şerḥ-i şevḳum, -um]

şerm: Utanma.

Lāle-i la‘lîn-lebüñ şevkı yaķarsañ odına / Luţf-ı ĥaddüñ güllerin **şerm-ile** ĥamrālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 6). [şerm-ile, -ile]

Ķatı bî-aşl durur Tûbā görüp **şerminden** / Baş eger añmaya sen serv-i ĥırāmānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 11). [şerminden, -inden]

şermende: Utangaç, mahcup.

Şermendedür ey ĥūr-likā ĥaddüñ öñinde / Tûbāya daĥı serv-i sehî hem-ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 5). [şermendedür, -dür]

şermende kıl-: Utandırmak, mahcup etmek.

Ruĥlaruñ yād idüp ey ģonce-dehen gülşende / Güli **şermende kılup** bülbüli lāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 8). [şermende kılup, -up]

şerm-sār it-: Mahcup etmek, utandırmak.

Nālemi işitdi dil-ber remz-ile didi ki hey / Āb-ı rüyuñ yok mı ĥalkā **şerm-sār itdüñ** beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 12). [şerm-sār itdüñ, -düñ]

şerr: Kötülük, fenalık.

Hîç şahşuñ görmedüm **şerrinden** artuķ ĥayrını / Gerçi çoklar menfa‘at görür cihānda nāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 5). [şerrinden, -inden]

İsterem la‘lüñ ki def‘ idem raķībüñ **şerrini** / Dîv-i mekr-içün belî mühr-i Süleymān istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 9). [şerrini, -ini]

şevķ: 1. Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

La‘lîn lebüñüñ **şevķı-y-ıla** dem-be-dem ey düst / Ķanlu yaşuma ģarķ oluram niteki Yaĥyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [şevķı-y-ıla, -ıyıla]

Lāle-i la‘lîn-lebüñ **şevķı** yaķarsañ odına / Luţf-ı ĥaddüñ güllerin şerm-ile ĥamrālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 5). [şevķı, -ı]

Ķaşuñ-ıla dehenüñ **şevķı** içündür şanemā / Çeşm-i nem-ġinümüñ aġladuġı bes daĥı neme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 7). [şevķı, -ı]

Şem‘-i ĥüsnüñ pertevi **şevķı** durur pervāneveş / Yanduran ‘ışķ āteşine böyle bî-pervā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 7). [şevķı, -ı]

Cānumı mest itdi la‘li **şevķı** bî-şahbā benüm / Ĥālūme kılmaz nażar ol gözleri şehlā benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 27). [şevķı, -ı]

Läleye şordum lebüñ **şevkıyla** sūzānem didi / Sünbüle aındum şaçuñ ben de perīşānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 1). [şevkıyla, -ıyla]

Şūrîde olmışdur gönül **şevkuñ-ıla** teskîn-içün / Zencîr-i zülfüñ boynına demdür ki anuñ taķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 7). [şevkuñ-ıla, -uñıla]

Gül ruħuñ tâbı yaķar cānumı od lāle bigi / Dür dişüñ **şevkı** aķıdur yaşumı jāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 2). [şevkı, -ı]

Yaķdı dil lāle-ruħuñ **şevk-ıla** ey gülşen-i cān / Lā-cerem ğonce-lebüñ yādına çāk itdi ķabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 7). [şevk-ıla]

2. Coşku, heyecan, şiddetli arzu, sevinç.

Gül defterini açdı şabā çün varak varak / Bülbül hezār **şevk-ıla** okur sebaķ sebaķ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 2). [şevk-ıla, -ıla]

3. Işık, parıltı, şavk.

Şem'-i cemāl **şevķına** germiyyetüm benüm / Pervāne bigi sūhte-i nār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 7). [şevķına, -ına]

şevk-ı gül-i ruħ: I. Gül gibi yanağın arzusu. II. Gül gibi yanağın ışığı, parıltısı.

Şevk-ı gül-i ruħuñla fiğānını Resmīnūñ / Gūş itmedüñse bülbül-i nağme-serāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 13). [şevk-ı gül-i ruħuñla, -uñla]

şevk-ı la'l: (Sevgilinin) Lal gibi kırmızı dudağının arzusu.

Şevk-ı la'lüñ dilde cānum gibi şaķlardum diriğ / 'Āleme bu ķanlu yaşum eyledi rüsvā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 9). [şevk-ı la'lüñ, -üñ]

Şevk-ı la'lüñ çeşm-i ser-mestüñ bigi bu Resmīyi / Mey-perest ü bāde-ber-dest itdi rüsvālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 13). [şevk-ı la'lüñ, -üñ]

Şevk-ı la'lüñle dem olur ki gözüm yaşı gelür / Bād-ı āhumla yaşum mevcı taşup aşı gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 1). [şevk-ı la'lüñle, -üñle]

şevk-ı leb-i mey-gün: Şarap rengine dudağın arzusu.

Şevk-ı leb-i mey-günüñ-ıla ey ğamzesi maħmūr / Yaşumla gözüm bāde vü peymāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 5). [şevk-ı leb-i mey-günüñ-ıla]

şevk-ı leb: (Sevgilinin) Dudağının arzusu.

Şevk-ı lebüñle ben öliceķ silme ķanumı / Zīrā şehīd olanlara ħünīn kefen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 7). [şevk-ı lebüñle, -üñle]

Sinemi **şevk-ı lebûñle** gül gibi çāk isterem / Rūyumı mihr-i ruḥuñla lāleveş ḥāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 1). [şevk-ı lebûñle, -üñle]

şevk-ı ruḥsār: (Sevgilinin) Yüzünün, yanağının arzusu.

Şevk-ı ruḥsāruñla akan kanlu yaşum ‘ālemi / Lāle-zār itdi ser-ā-ser ḳaldı lāle zārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 13). [şevk-ı ruḥsāruñla, -uñla]

şevk-ı rūy-ı yār: Sevgilinin yüzünün arzusu.

Bülbülüñ zārın hezār idüp güli lāl eyleyen / **Şevk-ı rūy-ı yār-ıla** āh u fiğānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 12). [şevk-ı rūy-ı yār-ıla, -ıla]

şevk-ı rūy: (Sevgilinin) Yüzünün arzusu.

Ḥālîş iken ḳalbüm iksîr-i ğamuñla ey sîm-ber / Şevk-ı rūyuñ beñzümi zer bigi zerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 8). [şevk-ı rūyuñ, -uñ]

şey’ li’ llāh it-: Dilenmek; "Allah için bir şey" anlamında istek sözü.

Nice kim **şey’ li’ llāh itdüm** şehir-i ğamda ben ğarîb / İrmedi vaşluñ nişābından baña hergiz naşîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 21). [şey’ li’ llāh itdüm, -düm]

şeydā: Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış kimse, çılgın, divane, meczup.

Oldısa ser-geşte vü **şeydā** ḥired āşüfte cān / Şanma tenhā Resmî anı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 9). [şeydā]

Resmîyi füsün-ıla gözün ideli **şeydā** / ‘Ālemde anuñ sözleri efsāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 13). [şeydā]

Ārzü-yı ḥalka-i zencîr-i zülfüñ dāyimā / Bu dil-i āşüfte vü **şeydāyı** sevdālandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 4). [şeydāyı, -yı]

şeydā eyle-: Deli divane etmek, aklını başından almak.

Didi evvel ‘āşîka fikr-i me’āl itmek neden / Gönlümi zülfî hevāsı **eyledi şeydā** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 26). [şeydā eyledi, -di]

şeydā ol-: Aşkının çokluğundan aklı başından gitmek, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmak, çılgın, divane, meczup olmak.

Düşmişem şahrālara Mecnūn gibi **şeydā olup** / Leylî-i zülfüñ girih-gîr olalıdan gül gibi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 7). [şeydā olup, -up]

şeyhî: Şeyh.

Olduñ-ısa mürîd ne dir pîrûñ añlağıl / **Şeyhî** ko hân-kâhı harâbâta kaşd kıl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 34). [şeyhî]

şeytân: Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kıskırtan, kötülüğe yönelten varlık, iblis.

Dilemez dil ser-i kûyuñda raķîbî şanemâ / Cennet içre âdem olan ide mi **şeytâna** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 8). [şeytâna, -a]

şeytânlığ it-: Şeytanca, kurnazca davranmak, hile yapmak, kötülük yapmak.

Şeytânlığ idüpdür yine beñzer ki hasûd âh / Bakmaz yüzüme nâz ider ol gözleri fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 11). [şeytânlığ idüpdür, -üpdür]

Şeytânlığ idüp ayıra ağıyar yârumı / Âdem olan nicesi aña la'net itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 3). [şeytânlığ idüp, -üp]

şikâyet it-: Durumundan yakınmak, sızlanmak, memnuniyetsizliğini ifade etmek.

Resmî **şikâyet itme** felekden ki her zamân / Hâkdan ne resme kim ine fermân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 35). [şikâyet itme, -me]

şikeste: Kırılmış, kırgın, incinmiş, kederli.

Şikeste Resmîyi dūr eyleme kapuñdan kim / Ne murğ-zâr ola ol yir ki murğ-zârı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 11). [şikeste]

şimden girü: Bundan sonra, şu andan itibaren.

Saña yâr olmaz dilâ ol dil-sitân **şimden girü** / Var yine derdünle vir hecrinde cân şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 1). [şimden girü]

Saña yâr olmaz dilâ ol dil-sitân şimden girü / Var yine derdünle vir hecrinde cân **şimden girü** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 2). [şimden girü]

Çekdüğün bâr-ı cefâ-y-ıdı hemîn şimdiye dek / Olma tek hicrâna şabr eyle hemân **şimden girü** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 4). [şimden girü]

Ol gül-endâmuñ leb ü haddinden olduñ çünkü dūr / Lâleveş kana boyan odlara yan **şimden girü** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 6). [şimden girü]

Çün eşigünñden beni redd itdün ey hūrî-likâ / Dūzağ olsun baña firdevs ü cinân **şimden girü** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 8). [şimden girü]

Nâz-ıla öldürmege beni niyâzumsa sebeb / Vâzgeldüm nâzenînüm vir emân **şimden girü** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 10). [şimden girü]

Niçe kez seni baña yâr ola şandum şınadum / Çünkü olmaduñ ne lâzım imtiḥān **şimden girü**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 12). [şimden girü]

Çün qarârıñ yoğmış ahdüñ bigi ey peymân-şiken / Var yine ağıyâra yâr ol bir zamân **şimden girü**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 14). [şimden girü]

Kime yâr olsañ bugün yarın urursın terkini / Saña hercâyîlük olsun ad u şan **şimden girü**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 16). [şimden girü]

Resmiyâ kânûn idindi çün cefâ resmini düst / Ney bigi kıl sen daḥı âh u fiğân **şimden girü**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 18). [şimden girü]

Resmiyâ gam yime **şimden girü** var eyle du‘â / Mâliki añladı vü bildi suḥan-dân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 45). [şimden girü]

şimdi: 1. İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

Hem-nefes sensüz baña gam **şimdi** mi olduğı var / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi
olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 1). [şimdi]

Hem-nefes sensüz baña gam şimdi mi olduğı var / Her nefes pürdür gözüm nem **şimdi** mi
olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 2). [şimdi]

Emsem umsam leblerüñden sem şunar hecrüñ baña / ‘Âşıkuñ derdine em sem **şimdi** mi olduğı
var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 4). [şimdi]

Mihrüm-içün ey melek-sîmâ beni redd eyleme / Kim güneḥ-kâr olmağ âdem **şimdi** mi olduğı
var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 6). [şimdi]

Merdüm-i çeşmüm siyeh-püş oldı yaşum-çün şehâ / Hânda kan olsa mâtem **şimdi** mi olduğı
var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 8). [şimdi]

Cân dil mülkini teslîm itdi Resmî ‘ışkuña / Pâdişeh olan müselleḥ **şimdi** mi olduğı var
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 10). [şimdi]

Şimdi ki bahâr oldı vü nev-rûz u dil-efrûz / ‘İyş it ki geçer fırsat olur soñra işüñ vay (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 3). [şimdi]

Demidür saña baña **şimdi** yiridür diyeyin / Geldi ḥaṭṭuñ n’ideyüm âh baña vâh saña (Bursalı
Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 23). [şimdi]

Düşe-i çeşm-ile geh geh kılur-ıdı nigeḥi / **Şimdi** bakmaz yüzüme uğrasa râhum niye ki
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 4). [şimdi]

Geh geh añardı selâm-ile bu Resmî kûlını / O degül bigi geçer **şimdi** bu şâhum niye ki
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 10). [şimdi]

Âhum âvâzına âheng ideli nâlemden / **Şimdi** bî-cân olup ey cân u cihân sen gideli (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 12). [şimdi]

2. Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Var hüner defterlerini oda yak kim Resmîyâ / **Şimdi** 'âlemde hüner bir cübbe bir destâr-imîş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 12). [şimdi]

şimdiden: Zamanının gelmesini beklemeden, şu andan itibaren, hemen.

El uzatmış dil ü cān kaşdına bu **şimdiden** ol / Ğamze-i şūhını gör nice sitemgercik olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 5). [şimdiden]

şimdiden girü: Şu andan itibaren, bundan sonra.

Çün beni la'lûñ şafâsı kıldı rind ü mey-perest / **Şimdiden girü** maḳāmum ḥāne-i ḥammār-imîş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 4). [şimdiden girü]

şimdiki: İçinde bulunulan zamanda olan veya yapılan, bu zamandaki, bu andaki.

Şimdiki şehisin şanemā kişver-i ḥüsnüñ / Dād it ki bu devlet daḥı her bār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 7). [şimdiki]

Daḥı 'uşşākına bu **şimdiki** maḥbūblaruñ / Kıldıḡı şīve-y-ile nāz-ı firāvānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 13). [şimdiki]

şimdiye dek: Bugüne kadar, bu ana kadar.

Çekdüḡüñ bār-ı cefā-y-ıdı hemīn **şimdiye dek** / Olma tek hicrāna şabr eyle hemān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 3). [şimdiye dek]

Beni odlara yaḳan **şimdiye dek** bu dem-ıdı / Geldi ḥaṭṭuñ n'ideyüm āh baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 15). [şimdiye dek]

şimşād: Şimşir ağacı.

Serv-ḳaddüñ 'aşıḳa naḥl-i cihān-ārā yiter / Hiç 'ar'ar bitmesün 'âlemde **şimşād** olmasun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 20). [şimşād]

şimşād-ı bāḡ: I. Şimşir ağacı bahçesi. II. Sevgilinin boyu.

Ğamze-i ḥūn-rīzi bigi bī-emān cellādı var / N'ola ḳul olsa şanavber ḳaddine **şimşād-ı bāḡ**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 8). [şimşād-ı bāḡ]

şi'r: Şiir.

Vaşf-ı lebūñle **şi'rüm** olur ser-be-ser lezīz / Kim ābı ḳand-i nāb-ı mükerrer ider lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 1). [şi'rüm, -üm]

Her şā'irüñ ki hem-demi bir nāzenīn ola / Şi'rāya ire **şi'ri** ḳamudan güzīn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 2). [şi'ri, -i]

Yaz deftere bu **şî'ri** ki hikmet hemîn ola / Devrân yaķaķı eylemedin zûlm eliyle çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 5). [şî'ri, -i]

Nefrîn ise sezâ sözine âferîn ola / **Şî'rinde** luţf ola mı gôñûl kim hazîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 4). [şî'rinde, -inde]

şî'râya ir-: Şî'râ yıldızlarına ulaşmak (Şî'râ: Küçükköpek ve Büyükköpek yıldız kümelerinde bulunan iki yıldızın ortak adı. Şî'râ yıldızlarına ulaşmak tabiri şairlerin şiirde ulaşabilecekleri nihai noktayı belirtmek için kullanılmıştır).

Her şâ'irüñ ki hem-demi bir nâzenîn ola / **Şî'râya ire** şî'ri kâ mudan güzîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 2). [şî'râya ire, -e]

şîrîn: Tatlı.

Ey nuķl-i leblerüñ-ile **şîrîn** şarâb-ı telh / Gûş eyleyen sözüñi görür kând-i nâb telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 1). [şîrîn]

Husrevâ **şîrîn** lebüñ gibi kânı şekker lezîz / Ya kânı rengin sözüñ mânendi bir gevher lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 1). [şîrîn]

Şîrîn degül mi şûh gözüñ la'lüñ-ile kim / Bâdâmı kânda-y-ısa ider kând-i ter lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 5). [şîrîn]

Şîrîn lebüñe ben nice cân virmeyem ki olur / Cân-ı 'azîzi kişîye ey sîm-ber lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 9). [şîrîn]

Gülşende ne ruķuñ bigi rengin gül açılır / Bûstânda ne lebüñ bigi **şîrîn** şemer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 4). [şîrîn]

Şîrîn lebüñ hayâline her kânda ağlasam / Sebze yirine uçdan uca ney-şeker biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 9). [şîrîn]

Dil-i miskîn n'ola meyl eylese **şîrîn** lebüñe / Meges olur mı ki itmez şekeristâna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 5). [şîrîn]

Gül-gün ruķuñ leţâfeti kômadı gülde reng / **Şîrîn** lebüñ hâlâveti kıldı nebâtı mât (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 8). [şîrîn]

şîrîn: Ferhad ile Şirin hikâyesinin kadın kahramanıdır.

Şekker lebüñ kô ağzuma sögsün ki husrevâ / Ferhâda hoş durur k'ide **Şîrîn** 'itâb-ı telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 4). [şîrîn]

şîrîn söz: Tatlı, hoş söz.

Hadd ü lebûnî zıkr idicek Resmî luţf-ıla / Rengîn düşer ğazelleri **şîrîn sözleri** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 14). [şîrîn sözleri, -leri]

şîve: Naz, eda, işve, cilve.

Dağı ‘uşşâkına bu şimdiki maḥbûblaruñ / Kıldığı **şîve-y-ile** nâz-ı firāvânına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 14). [şîve-y-ile, -yile]

şîveger: Şiveli, cilveli.

Ehl-i niyâza nâzuñı az itme luţf kıl / Kim nâz-ı nâzenîn olur ey **şîveger** lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 8). [şîveger]

şîve-i çeşm: (Sevgilinin) Gözünün işvesi, tavrı.

Ey **şîve-i çeşmüñle** ğuşâde der-i fitne / Âşûb-ı cemâlûñ-ile pür kişver-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 1). [şîve-i çeşmüñle, -üñle]

şîve-i sihr-i ḥelâl: Büyüleyici güzellikteki sözün, ustalıkla söylenen şiirin tarzı.

Sözde göstermek olurdu **şîve-i sihr-i ḥelâl** / Gelmeseydi ehl-i fazla ‘âr eger eş‘ardan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 13). [şîve-i sihr-i ḥelâl]

şol deñlü: Şu denli, şu kadar, o kadar çok.

Şol deñlü cevır eyledi cânānumuz bize / Kim tatlu iken acıdı bu cânımız bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 1). [şol deñlü]

şol kadar: Şu kadar, pek çok.

Şol kadar tîr urdı ğamzeñ sîne-i mecrûḥuma / Kalmadı bir yir kim anda zaḥm-ı peykân olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 11). [şol kadar]

Kûh-ı ğamda ḥasretüñle ey ḥusrev-i şîrîn-dehen / **Şol kadar** dîvânelik itdüm ki Ferhâd itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 4). [şol kadar]

şöyle: Şu şekilde, şöyle.

Şöyle içelüm şād oluben cāmı ki dilden / Ğam ḥānesine şu‘le gele gide ḥaleller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 11). [şöyle]

şöyle kim: Şöyle ki; bir fikri, bir iddiayı açıklamak amacıyla söylenecek sözlerin başına getirilir.

Buldı teşrîf-i kudûmuñla şeref şeh-r-i şehîr / **Şöyle kim** reşk oladur ravza-i Rıdvân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 30). [şöyle kim]

şu deñlü: Şu kadar.

Şu deñlü sîne hedefdür ki ğamzeñ atsa_ohtla / Biñinde birisi yazmaz kamu nişâna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 5). [şu deñlü]

şüh: 1. İşveli, cilveli, neşeli, canlı, şen.

Şîrîn degül mi **şüh** gözüñ la'lüñ-ile kim / Bādāmı kında-y-ısa ider kınd-i ter lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 5). [şüh]

2. Serbest ve neşeli tavırlı, işveli, cilveli (sevgili).

Bir şeb didüm ey **şüh** ne var sîneñi açsañ / Didi yaramazdur gice âyîneye bakmak (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 1). [şüh]

şüh-ı cihân: Dünyalar güzeli (sevgili).

Ol **şüh-ı cihân** bir dem eger der-ber olursa / Biñ cān-ıla şükrāna sezādur ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 1). [şüh-ı cihân]

Yine bir **şüh-ı cihānı** göz görüp sevdi gönül / Bir meh-i nā-mihr-bānı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 1). [şüh-ı cihānı, -ı]

şükrân: Nimeti verene karşı teşekkür, iyilik bilme, minnettarlık.

Ol şüh-ı cihân bir dem eger der-ber olursa / Biñ cān-ıla **şükrāna** sezādur ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 2). [şükrāna, -a]

şükrāne: Teşekkür alâmeti, iyilik bilme nişânesi.

Ser terk iden muhibbe muhibbüm dimiş habîb / Bu söze söz nedür dağı **şükrāneler** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 12). [şükrāneler, -ler]

şükûfe ol-: Çiçek açmak.

Çün **oldı şükûfe** yine taraf-ı çemen-ārāy / Sākî berü şun bāde-i 'ıyş u tarab-efzāy (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 1). [şükûfe oldu, -dı]

şu'le: Işık, parlaklık.

Şöyle içelüm şād oluben cāmı ki dilden / Ğam hānesine **şu'le** gele gide haleller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 12). [şu'le]

şümār: Hesap.

Belā-yı hecr kıyāmet degül midür zāhid / ‘Azāb-ı rüz-ı hısābı қо ol **şümārı** gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 10). [şümārı, -ı]

şūr: I. Acı. II. Karışıklık, gürültü, kavga, fitne.

Sūzlar ihām ider her söz ki ağzuñdan çıkar / **Şūrlar** iş‘ār ider Resmî bu eş‘āruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 10). [şūrlar, -lar]

şūr u ğavġāyı çek-: Gürültü ve kavga çıkarmak.

Didüm gönñlüm degül bir lahza hālî çeşm-i hışmuñdan / Didi ser-beste iden tañ mı çekse şūr u ğavġāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 6). [şūr u ğavġāyı çekse, -se]

şūr u şer: Fitne ve kötülük.

Gözüñle kaşuñ u zülfüñ ki ideler el bir / Zamāna fitne tolar **şūr u şer** cihāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 12). [şūr u şer]

şūr-ı şeydā: Çılgın, divane kavgası.

Didüm vîrāne dil zülfüñ kemendinden cüdā düşdi / Didi teskîn ider lâ-büd selāsil **şūr-ı şeydāyı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 8). [şūr-ı şeydāyı, -yı]

şūrîde kııl-: I. Perişan etmek. II. Âşık, divane etmek.

Beni zülfüñ **kıılalı şūrîde** / Delü şanur gören behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 9). [şūrîde kıılalı, -alı]

şūrîde ol-: I. Perişan, karmakarışık olmak. II. Âşık olmak.

Şūrîde olmışdur gönñl şevkuñ-ıla teskîn-içün / Zencîr-i zülfüñ boynına demdür ki anuñ taqasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 7). [şūrîde olmışdur, -mışdur]

şūrîde vü şeydā: Perişan ve divane (âşık).

Benem **şūrîde vü şeydā** perîşān-hāl ü pür-sevdā / Müselsel zülf-i zencîri ki tā boynuma şalıñdı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 5). [şūrîde vü şeydā]

tā: 1. Değın, dek, kadar.

Sen ‘ahdüñi unutduñ-ısa n’ola düstüm / Ben **tā** ölince nāzır-ı peymānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 20). [tā]

2. -den/-dan beri.

Bî-ser ü pā olmışam sevdâlar-ıla pây-māl / **Tā** ser-i zülfüñ hevâsı gön'lüme oldu heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 8). [tā]

Ruḥuñ sırrınuñ ey meh-rû ki **tā** oldu 'ayân nûrî / Bulup fer mihr ü meh töldi ser-â-ser bu cihân nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 1). [tā]

3. Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Tā haber virdi seher gülşende ḥaddüñden şabā / Gül 'araḳ-rîz oldu kızardı ḥayâdan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 11). [tā]

Tā gördi serv-ḳaddüñ ey reşk-i hûr u Tûbā / Vardı sücûda ḳaldı gelmez daḥı ḳıyâma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 11). [tā]

Raḳîbe söyleme **tā** sırr[1] cānā olmaya vāḳıf / 'Ulüvv-i maḥrem-i rāz[1] nihân itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 9). [tā]

Ḳılca cānumda ḳomadı zerre deñlü şabr **tā** / Bu miyân u ol dehânı göz görüp sevdi gön'lül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 7). [tā]

Benem şûrîde vü şeydā perîşân-hāl ü pür-sevdā / Müselsel zülf-i zencîri ki **tā** boynuma şalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 6). [tā]

Tā şabā şahn-ı çemende gül yüzüñ yād itmedi / 'Andelîb-i şubḥ-ḥîz efḡân u feryād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 1). [tā]

4. Böylece.

Cevher-i cām-ıla ḳalbüñ ḥālîş eyle zer gibi / Jeng-i ḡamdan **tā** dilüñ āyîne gibi ola pāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 12). [tā]

Er-iseñ ceng idelüm gel berü meydāna raḳîb / **Tā** göreler ki nice dîv-ile insân çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 12). [tā]

tā ebed: Ebediyete kadar.

Serde kim ola hevâ-yı ser-i zülfüñ eşeri / **Tā** ebed gitmez o serden eşerüñ derd-i seri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 2). [tā ebed]

tā ki: 1. Öyle ki.

Tā ki dūram derd-ile sen dil-rübādan düstüm / Bir belā eksük degül ben mübtelādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 1). [tā ki]

2. Böylece.

Gerd-i kūyında belā-y-ıla budur hāk olduğum / **Tā ki** bir gün sāye şala üstüme bālā-yı dūst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 6). [tā ki]

Söyle ey ‘İsā-nefes keşf it dehānuñ dem-be-dem / **Tā ki** feth ola der-i dārü’ş-şifāsı derdümüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 10). [tā ki]

3. -den beri.

Çalmadı dilde qarār oldum perīşān-rūzgār / **Tā ki** sevdā şaldı cāna zūlf-i pūr-sevdā-yı dūst
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 4). [tā ki]

Tā ki dūram dūstum derd-ile sen dil-dārdan / Eşk-i ḥasret aķıduram dīde-i ḥūn-bārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 1). [tā ki]

4. Ne zaman ki, -diği zaman.

Çanlar ağladı dü-nīm oldu zebānı kalemüñ / Mā-cerā-yı dilümi **tā ki** getürdüm kalem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 10). [tā ki]

tā kim: Ta ki, ne zaman ki, -den beri.

Āb-ı gama ġarīkam ‘ışķ odına ḥarīkam / Şaldı hevāya **tā kim** ben ḥāk-sār-ı hicrān (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 8). [tā kim]

Tā kim esīr-i zūlf-i perīşānuñam senüñ / Āzādeyem ki bende-i fermānuñam senüñ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 1). [tā kim]

tā seḥer: Seher vaktine kadar.

Şem‘-i ruḥuñ ziyāsı ḥayāliyle **tā seḥer** / Pervāne bigi her gice sūzānuñam senüñ (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 11). [tā seḥer]

tā şubḥ: Sabaha kadar.

Rişte-i cānumı yaķdı nār-ı hecrüñ her gice / Şem‘veş andan durur **tā şubḥ** sūzān olduğum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 8). [tā şubḥ]

Sen mehüñ mihriyledür **tā şubḥ** cānā her gice / Kūyuñuñ girdinde gerdün gibi gerdān
oldüğüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [tā şubḥ]

tāb: Sıcaklık, hararet.

Gül ruḥuñ **tābı** yaķar cānumı od lāle bigi / Dür dişüñ şevķı aķıdur yaşımı jāle bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 1). [tābı, -ı]

tābende: Parlayan, parlak.

Olmayan ‘ışkuñ esiri ğamdan āzād olmasun / Ol melāḥat çarḥınuñ **tābende** mihr-i a‘zamı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 6). [tābende]

ṭabīb: 1. Hekim, doktor.

Derdüñe em la‘l-i dil-berden dile Resmî hemîn / Yoḥsa tīmār eylemez bīmār-ı ‘ışka her **ṭabīb**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [ṭabīb]

Ḳanķı ‘āşık ki_ola derdünle giriftār olam / Senden özge di **ṭabīb** aña ki dermānı n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 12). [ṭabīb]

Bilmez **ṭabīb** derdünî var ey marîz-i ‘aşk / Anuñ devāsın ol āb-ı şehd-i şifāya şor (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 7). [ṭabīb]

Şerbet-i la‘lün durur dārū-yı derdüm em buyur / Kim **ṭabīb** itmez ‘ilāc ‘illet-i bīmār-ı ‘ışk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 6). [ṭabīb]

2. I. Hekim, doktor. II. Sevgili.

Çün marîz-i ‘ışkuñam gel ey **ṭabībüm** kıl ‘ilāc / Bu devāsuz derd-i bî-dermān elinden el-ġıyās
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 5). [ṭabībüm, -üm]

Ey **ṭabībüm** kıl devā bīmāruñam öldüm didüm / Didi ölmekdür devā-yı derd bīmārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [ṭabībüm, -üm]

Bilmez çü zaḥmetümi benüm kılmasun ‘ilāc / Ayduñ **ṭabīb** kend’özine zaḥmet itmesün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 6). [ṭabīb]

ṭabīb-i cān: Can, gönül doktoru. (Sevgili).

Resmî-i derd-mendüñe n’ola_ey **ṭabīb-i cān** / Dirseñ ki ölme derd-ile dermānuñam senün
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 17). [ṭabīb-i cān]

ṭabīb-i cān u dil: Gönül ve can doktoru.

Şerbet-i la‘lünden em şun Resmî-i dil-ḥasteye / Ki_ey **ṭabīb-i cān u dil** oldur devāı
derdümün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 69, Mısra 14). [ṭabīb-i cān u dil]

Ey **ṭabīb-i cān u dil** ben ḥaste cān virsem n’ola / La‘l-i cān-baḥşuña kim şehd ü şifādur ‘āşık
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 7). [ṭabīb-i cān u dil]

ṭabl-ı 'ıṣk: Aşk davulu.

Dilā ser-bāz-iseñ meydāna gel cānāna cānuñ vir / Hüner 'arz eyle 'uṣṣāka ki **ṭabl-ı 'ıṣk** çalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 4). [ṭabl-ı 'ıṣk]

tāc u kemer: Taç ve kemer.

Kisvet-i 'ıṣk geyüp hıdmete bil bağlamışam / Hıl'ati terk iderem **tāc u kemerden** geçerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 4). [tāc u kemerden, -den]

tāc-ı devlet: Devlet tacı, hükümdarlık alâmeti olarak giyilen taç.

Hıl'at-i şāhı vü **tāc-ı devlet** itmezdüm taleb / Ger der-āgūş eylesem bilün kemervār ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 9). [tāc-ı devlet]

ṭağ: Dağ.

Küh-ı ğamda ol husrev-i şîrîn-dehen hālüm görüp / Bu mıdur ol **ṭağ** delen Ferhād-ı dîvānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 6). [ṭağ]

ṭağid-: Dağıtmak, savurmak (saç bağlamında).

Ṭağıdup zülfüñ beni āṣüfte-hāl itmek neden / Ben perîşān-rūzgārı pāy-māl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 1). [ṭağıdup, -up]

taḥammül: Dayanma gücü, katlanma, sabretme.

Cevr-i cānāna **taḥammül** ger baña mümkün ola / Her kişi cānān-ıla vaşl ola hicrān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 3). [taḥammül]

taḥammül it-: Ses çıkarmadan katlanmak, dayanmak.

Ey ğam çeken firāk-ıla hecre **taḥammül it** / Kim niçe derde şabr-ıla dermān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 31). [taḥammül it]

taḥrîr it-: Yazmak, kaleme almak.

Nice **taḥrîr idem** dil derdin ey cān / Ki bir bābı şığışmaz biñ kitāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 9). [taḥrîr idem, -em]

Şemmesini hālümüñ **taḥrîr iderdüm** Resmiyā / Ger meded irse midād u ḥāme vü kırtāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 13). [taḥrîr iderdüm, -erdüm]

taḥrîr olın-: Kaleme alınmak, yazılmak.

Taḥrîr ü şerḥ-i şevḫum **taḥrîr olınmaz** ey düst / Münşî-i 'ālem olsa sābit-ḳadem devāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 3). [taḥrîr olınmaz, -maz]

tahrîr-i mā-mezâ-yı firâk: Ağrılığın, hüznün kitabeti.

Bihâr hıbr olup eşcâr-ı ‘âlem olsa kalem / Beyâza gelmeye **tahrîr-i mā-mezâ-yı firâk**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 12). [tahrîr-i mā-mezâ-yı firâk]

tahsîn: Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama.

Dağı bu ‘aşr ekâbirlerinin ehl-i dile / Kuru **tahsînler-ile** itdügi ihsânına yuf (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 63, Mısra 10). [tahsînler-ile, -lerile]

taht: En üst makam.

Hoş didi şol bende kim kıldı eşigün vatan / Devlet-ile ‘âlemün **tahtında** sulţānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 12). [tahtında, -ında]

taht-ı ışık: Aşk tahtı.

Taht-ı ışıkunda Süleymān bigi dildür yā Rab / Virme bu salţanatı dünyede deyyāra dağı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 7). [taht-ı ışıkunda, -uında]

taht-ı süleymān: Süleyman'ın tahtı.

Dile gelmek dilese tañ mı hayāl-i haţ-ı düst / Mürçe lâ-büd ider **taht-ı Süleymāna** heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 10). [taht-ı süleymāna, -a]

tağ-ı āsumān: Gökyüzü kubbesi.

Ne mihr-i şubh-ı sa‘âdet durur yüzün ey meh / Ki ‘aksi her gün anuñ **tağ-ı āsumāna** düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 4). [tağ-ı āsumāna, -a]

takrîr: Sözle anlatma, ifade ve beyan etme, anlatış.

Takrîr ü şerh-i şevkum tahtîr olunmaz ey düst / Münşî-i ‘âlem olsa sâbit-kadem devāma
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 3). [takrîr]

taqşîr-i bende: Kulun kusuru, eksiği.

Gerçi kuşûr-ı Resmî çokdur yoluında cānā / **Taqşîr-i bendesin** şeh tutsa n’ola tamāma
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 14). [taqşîr-i bendesin, -sin]

talâ-: I. (Köpek, kurt vb. hayvanlar) Isırmak. II. Hırpalamak, canını yakmak.

Bulaşup it bigi nā-geh **talaya** diyü rakîb / Kaçaram havf-ile her geh ki o derden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 9). [talaya, -ya]

ṭal‘at: Yüz, çehre, güzel yüz.

Birisinüñ **ṭal‘ati** dārü’s-selām-ı bağ-ı huld / Birisinüñ kâmeti Ṭübā kıyāmı müntehā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 13). [ṭal‘ati, -i]

Çü nûrî **ṭal‘atüññ** şem‘ bigi cāna düşer / Görüp gönül anı pervâne bigi yana düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 1). [ṭal‘atüññ, -üññ]

‘Aceb mi rüşen olursa çerāğ-ı çeşm-i ‘âlem-bîn / Ki anuñ **ṭal‘atin** âyîne-i nûr-ı Hudâ gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 4). [ṭal‘atin, -in]

ṭal‘at-i zîbā-yı düst: Sevgilinin güzel, parlak yüzü.

Ḳalmış-ıdum zulmet-i hayretde demdür kim görem / Şems-i ‘âlem-tâb ya’nî **ṭal‘at-i zîbā-yı düst** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 8). [ṭal‘at-i zîbā-yı düst]

ṭaleb it-: İstemek, dilemek.

Ḥil‘at-i şāhı vü tâc-ı devlet **itmezdüm ṭaleb** / Ger der-âğuş eylesem bilüñ kemervār ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 9). [ṭaleb itmezdüm, -mezdüm]

ṭaleb-i cennet it-: Cenneti dilemek, istemek.

Şoran lebüñi Kevşeri ‘aynına almasun / Dîdāruñi gören **ṭaleb-i cennet itmesün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 8). [ṭaleb-i cennet itmesün, -mesün]

ṭaleb-i vuşlat it-: Sevdiğine kavuşmayı istemek, dilemek.

Hecründe dil nice **ṭaleb-i vuşlat itmesün** / Haste ne cān-ıla heves-i şihhat itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 1). [ṭaleb-i vuşlat itmesün, -mesün]

ṭālî‘: Baht, talih.

Ṭālî‘üm yār olmadı kim yāra olam hem-nefes / Geçdi ‘ömrüm hasret-ile ḳaldı bâķi bir nefes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 1). [ṭālî‘üm, -üm]

Ṭālî‘ meded kılaydı bu ben bî-sitāreye / Ol māhı gün gibi getürürdüm nezāreye (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 1). [ṭālî‘]

Bu ne **ṭālî‘dür** dirīgā bir nefes cāndan beni / Miḥnet-ābād cihān içinde dil-şād itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 7). [ṭālî‘dür, -dür]

ṭālîb ol-: Talip olmak, istemek.

Ārzū-yı dehenüñ varumı yoğ itse n’ola / Hāşılı hîç durur **ṭālîb olanuñ** ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 6). [ṭālîb olanuñ, -anuñ]

ṭālib-i ‘ilm ol-: I. Öğrenci, talebe olmak. II. İlme, öğrenmeye istekli olmak.

‘Işk dersini tamām itmek-içün Resmî gibi / Ṭālib-i ‘ilm olalum kesb-i kemāl eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 14). [ṭālib-i ‘ilm olalum, -alum]

ṭālî‘-i baḥt u sitāre: Baht ve yıldız; kısmet, alınyazısı.

Resmî degül çü vaşl-ı ḥabîbüñ saña naşîb / Nefrîn kılma **ṭālî‘-i baḥt u sitāreye** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 14). [ṭālî‘-i baḥt u sitāreye, -ye]

tamām it-: Tamam etmek, tamamlamak.

‘Işk dersini **tamām itmek-içün** Resmî gibi / Ṭālib-i ‘ilm olalum kesb-i kemāl eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 13). [tamām itmek-içün]

tamāma ṭut-: Tamamlamak.

Gerçi kuşūr-ı Resmî çokdur yoluñda cānā / Taḫşîr-i bendesin şeh **ṭutsa** n’ola **tamāma**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 14). [tamāma ṭutsa, -sa]

ṭamla-: Damlamak.

Ruḥlaruñdan **ṭamlasun** ḳo dürr bigi dar la‘lūñe / Kim gül-āb-ile olur cüllāb-ı cān-perver lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 7). [ṭamlasun, -sun]

ṭañ: Ayıp, tuhaf, acayip.

‘Ādet-idi la‘lūñuñ bīmāra dermān baḫşîşî / **Ṭañ** degül ‘İsā deminden mürdeye cān baḫşîşî
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 2). [ṭañ]

ṭañ mı: Ayıp mı, tuhaf mı.

Ṭañ mı seyl-āb-ı yaşum ġarḳ-āba virse ‘ālemi / Ki_ol boyı serv-i revānı göz görüp sevdi
göñül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 3). [ṭañ mı]

Didüm göñlüm degül bir laḫza ḥālî çeşm-i ḥışmuñdan / Didi ser-beste iden **ṭañ mı** çekse şūr u
ġavġāyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 6). [ṭañ mı]

Yoluñı gözleyüp her dem olursam muntāzır **ṭañ mı** / Kim ola istemez görmek revān-ıla revān
nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 5). [ṭañ mı]

Benefşe bigi perîşān olursa **ṭañ mı** göñül / Ki zülf-i sünbül [ü] ḥadd-i semenden ayrıldı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 3). [ṭañ mı]

Dile gelmek dilese **ṭañ mı** ḥayāl-i ḥaṭ-ı düst / Mūrçe lā-büd ider taḥt-ı Süleymāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 9). [ṭañ mı]

Ahşen-i takvîme inkâr itse **tañ mî** müdde'î / Hakkâ kârı bâtiluñ her vech-ile inkâr-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 9). [tañ mî]

Ağlasam gelse haţuñ **tañ mîdur** ey serv-i revân / Ki viren neşv ü nemâ âb-ı revândur çemene
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 9). [tañ mîdur, -dur]

tanbûrveş: Tambur gibi.

Burdı gûşum çeng-i gam **tanbûrveş** andan durur / Bezm-i gamda Resmîyâ ney gibi nālân
olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 13). [tanbûrveş]

ta' n-ı düşmen: Düşmanın (rakibin) ayıplaması, yermesi.

La'l-i rûh-efzâ-yı cānān yādına Resmî müdām / Düstāne düst kām iç **ta' n-ı düşmenden** ne
bāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 10). [ta' n-ı düşmenden, -den]

tapu: Huzur, kat, nezd.

Hayālūñ cismūme cāndur **tapuñ** cānuma cānāndur / Lebūñ derdūme dermāndur sözüñ
zaḥmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 3). [tapuñ, -ñ]

Hüsnūñ ahşen olalıdan **tapuñı** Yūsufdan āh / Hüzn-ile Ya'kūbdan uş yādigār itdūñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 3). [tapuñı, -ñı]

tār eyle-: Karanlık etmek.

Benüm ey gözlerüm nûrî hāzer kı l dūd-ı āhumdan / Bu rüşendür ki **tār eyler** hevā-y-ıla duḥān
nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 10). [tār eyler, -r]

tar ol-: Dar olmak.

Bir dem yüzüñi görmesem 'ālem gözüme **tar olur** / Rüşendür ey meh bu ki gün toğmazsa
'ālem tār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 1). [tar olur, -ur]

tār ol-: Karanlık olmak.

Bir dem yüzüñi görmesem 'ālem gözüme **tar olur** / Rüşendür ey meh bu ki gün toğmazsa
'ālem **tār olur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 2). [tār olur, -ur]

tarf-ı çemen-ārāy: Çemeni süsleyen taraf.

Çün oldı şükûfe yine **tarf-ı çemen-ārāy** / Sākî berü şun bâde-i 'ıyş u tarab-efzāy (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 1). [tarf-ı çemen-ārāy]

tarf-ı yüz: Yüzünün kenarı.

Tarf-ı yüzinden gözi mey-hāne yolın gösterür / Ya'nî pend ider bu bed kişi görüñ
minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 3). [tarf-ı yüzinden, -inden]

ta‘rîf it-: Tarifini yapmak, ne ve nasıl olduğunu anlatmak, tanımlamak.

Luţf-ı tab‘uñ Resmîyâ **ta‘rîf idüp** lâf urma kim / Gün bigi rûşen olana resm ü hadd itmek
neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 11). [ta‘rîf idüp, -üp]

ţarîķ-ı ğam: Gam, keder yolu.

Seyyâh-ı dil irürmedi reh şehr-i şâdiye / Gerçi **ţarîķ-ı ğamda** zamândur sefer çeker (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 6). [ţarîķ-ı ğamda, -da]

taş: Taş, çok sert cisim.

Ağlasam hâlûmi bahre acıyup cûşa gelür / Söylesem derd-i dilüm **taş** içi taş gelür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 6). [taş, -a]

taş-: Taşmak, sığmamak.

Şevķ-ı la‘lûñle dem olur ki gözüm yaşa gelür / Bâd-ı âhumla yaşum mevci **taşup** aş gelür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 2). [taşup, -up]

taş gel-: Coşmak, taşmak.

Şındı sengîn-dilûñe tuş olalı ğamda gönül / Şol sefîne gibi kim yemde yolu **taş gelür** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 4). [taş gelür, -ür]

tatlu: Tatlı. (İnsana her şeyden daha tatlı gelen kendi canı, kendi varlığı bağlamında).

Şol deñlü cevri eyledi cânānumuz bize / Kim **tatlu** iken acıdı bu cânumuz bize (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 121, Mısra 2). [tatlu]

ţavâf: I. Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme. II. Kâbe’nin etrafını dolaşma.

Merve kapuña sa‘y-ıla yüz sürdügüm bu kim / **Ṭavâf** harîm-i Ka‘bede billâh şafâ mıdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 6). [ţavâf]

ţavâf eyle-: Kutsal sayarak etrafında dolaşmak.

Ka‘be-i ehl-i recâdur eşigüñ Merve hâķı / Sa‘yum oldur ki **ţavâf eyleyem** ey kân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 42). [ţavâf eyleyem, -yem]

ţavf-ı kūy: (Sevgilinin) Sementini, mahallesini tavaf etmek, evinin etrafında dolaşmak.

Ṭavf-ı kūyuñ şafâ durur cāna / Merve hâķķı inan behey cânum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel
91, Mısra 9). [ţavf-ı kūyuñ, -uñ]

ṭayan-: Kaldırabilecek güçte olmak, katlanmak, çekmek, tahammül etmek.

Dünyâ denî durur aña dānā **ṭayanmaya** / Bād añlayan bu ḥāki zihî pāk-dîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 19). [ṭayanmaya, -maya]

tāze: 1. Yeni (Şiir bağlamında).

‘İyd irdi yine gül gibi zeyn oldı güzeller / Bülbül bigi biz de diyelüm **tāze** gazeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 2). [tāze]

2. İlk ve yeni durumunu koruyan, canlı, taze.

Ḥaṭuñ ḥaddüñde eşkümden n’ola neşv ü nemā bulsa / Ki olur şubḥ-dem **tāze** çemen itdükde şebnem nem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 10). [tāze]

tāze bahār: İlkbahar.

Sen-idüñ **tāze bahārum** benüm ey gülşen-i cān / ‘Ömrümüñ bāğına irişdi ḥazān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 5). [tāze bahārum, -um]

tāze ol-: Yeşermek, canlanmak, yenilenmek.

Cüy-ı cuduñla **olur tāze** gül-i gülşen-i luṭf / Bād-ı ḥulkuñla açılır ḡonce-i ḥandān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 19). [tāze olur, -ur]

tāze tāze: 1. Genç genç.

Dil alup dil-rübālar **tāze tāze** / Bulurlar mübtelālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 1). [tāze tāze]

Dil alup dil-rübālar tāze tāze / Bulurlar mübtelālar **tāze tāze** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 2). [tāze tāze]

Meger devr-i kâmerde maṭla‘-ı ḥüsn / Ki toğar meh-liḳālar **tāze tāze** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 4). [tāze tāze]

2. Yeni yeni.

Ne rāḥ-ı rāḥat-efzādur lebüñ kim / Virür rûḥa şafālar **tāze tāze** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 6). [tāze tāze]

Güneş bendeñ gibi her gün ḳapuñda / Geyer zerrîn-ḳabālar **tāze tāze** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 8). [tāze tāze]

Bizi yād idüp ey yār-ı ḳadīmî / Bulursın āşinālar **tāze tāze** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 10). [tāze tāze]

Ne bālā serv-i dil-cüdur boyuñ kim / Virür bār-ı belālar **tāze tāze** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 12). [tāze tāze]

Şeb-i vaşluñ añup bu Resmî her şubh / Oğur vird ü du‘âlar **tāze tāze** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 14). [tāze tāze]

tebs: Tepsi.

Süfre-i mihr [ü] sehâ **tebs-ile** olur bu nücüm / Sen ki dîvân-ı ‘aṭâda dökesin ḥ‘ân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 37). [tebs-ile, -ile]

tek: Önüne getirildiği cümleye istek ve hasret anlamı katar, yeter ki, elverir ki.

Meskenüm olsun eşigüñde **tek** ey ḥür-likâ / Ehl-i düzaḥ olayum yād-ı cinân eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 5). [tek]

tek ol-: Bir olmak, yalnız olmak.

Çekdüğün bār-ı cefâ-y-ıdı hemîn şimdiye dek / **Olma tek** hicrâna şabr eyle hemân şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 4). [tek olma, -ma]

tekris: Temel atma.

Şabr idüp hicrâna vaşluñ istedüğüm rûz u şeb / Bu ki **tekrisin** bulur dirler meşel var isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 8). [tekrisin, -in]

telh: Acı.

Ey nuql-i leblerün-ile şîrîn şarâb-ı **telh** / Güş eyleyen sözüñi görür kand-i nâb **telh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 2). [telh]

Di mest-i ğamzeñe dil-i pür-süzı yakmasun / Zîrâ ki oda yanıncaḳ olur kebâb **telh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 6). [telh]

Zülf ü ruḥuñ firâkı-y-ıla rûz u şeb şehâ / Oldı müzâb-ı ‘ıyşum u bu ḥürd u ḥ‘âb **telh** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 10). [telh]

tem: Edebî bir eserde, bir sanat eserinde işlenen esas konu.

Nice Türk-i ḥadeng-endâzdur çeşmün zamânında / Ki nām-ı Sām unıdıldı olup destân-ı Rüstem **tem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 6). [tem]

temâşâ kıl-: Zevkle seyretmek, bakmak.

Bu ḥadd ü zülf ü ḳaddi **temâşâ kılanlara** / Ne yâsemîn ü sünbül ü serv-i çemen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 5). [temâşâ kılanlara, -anlara]

temâşâlan-: Hayranlıkla, zevkle seyredilmek.

Gülşen-i ḥüsnin ki ol gül-ruḥ **temâşâlandurur** / Bülbül-i şürîdeves ḥ‘uşşâkı gūyâlandurur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 1). [temâşâlandurur, -durur]

temāşā it-: Zevkle seyretmek, bakmak.

Bu  ad    ad    a  u z lf **temāşāsın iden** / Seyr-i serv   semen   sünbül   rey  anı n'ider (Bursalı Resm  D v n , Gazel 25, Mısra 3). [temāşāsın iden, -en]

temevvüc it-: Dalgalanmak.

P r olur güher-i l tf n la şadef bigi cih n / Ba r-ı c du  ki **temevvüc ide** ey k n-ı kerem (Bursalı Resm  D v n , Kaside 1, Mısra 26). [temevvüc ide, -e]

ten: Beden, cisim, gövde, vücut.

Gitdi  r m-ı dil ey m nis-i c n sen gideli /  od  tenh  **teni** r   oldu rev n sen gideli (Bursalı Resm  D v n , Gazel 139, Mısra 2). [teni, -i]

ten gözi: Vücut, beden gözü.

Resmiy  c n n yüzini c n göziyle gözle kim / **Ten göziyle** göremez kimse rev n   şik r (Bursalı Resm  D v n , Gazel 50, Mısra 16). [ten göziyle, -yle]

ten  afesi: İçinde can bulunan beden.

C n bülbülü g l y z  -içün **ten  afesinde** /  umr  bigidür derd-ile her dem n'ideyin düst (Bursalı Resm  D v n , Gazel 6, Mısra 3). [ten  afesinde, -inde]

ten p tesi: I. Ten kab . II. Beden kafesi.

Ten pütesinde  alb mi h liş  ılıp benüm / Zerd ide zer bigi yüzümi k my -y   am (Bursalı Resm  D v n , Gazel 95, Mısra 3). [ten pütesinde, -sinde]

teng: Dar, küçük. (Sevgilinin küçük   z  bağlamında).

Z lf şer ini m tavvel durur ey Resm   o ıl / Mu taşardur deheni   fiyene **teng** getir (Bursalı Resm  D v n , Gazel 22, Mısra 14). [teng]

tenh : Tek ba ına, yalnız.

Oldısa ser-geşte v  şeyd  h red  ş fte c n / Şanma **tenh ** Resm  an  göz görüp sevdi g   l (Bursalı Resm  D v n , Gazel 81, Mısra 10). [tenh ]

Z lf     bendindedür ger bende v  ger p diş h / Şanma bu sevd da ser-gerd n olan **tenh ** beni (Bursalı Resm  D v n , Gazel 141, Mısra 6). [tenh ]

tenh   o-: Yalnız bırakmak.

Gitdi  r m-ı dil ey m nis-i c n sen gideli / ** od  tenh ** teni r   oldu rev n sen gideli (Bursalı Resm  D v n , Gazel 139, Mısra 2). [tenh   od , -d ]

ten-i bî-cân: Cansız, ruhsuz, ölü beden.

Nedür sensüz **ten-i bî-cân-ısam** cānā bi-ḥamdillāh / Ki olmışdur enīs endūh u ğam ğam-ḥ`ār
u hem-dem dem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 11). [ten-i bî-cân-ısam, -ısam]

ter: Taze.

Zıkr-i lebûnle cān u dehenden cülāb akar / Yok yok nedür cülāb ki **ter** k-and-i nāb akar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 2). [ter]

ter düş-: Hoş düşmek (sözün güzel olması bağlamında).

Dişlerüñ vaşfını nazm ideli Resmî şanemā / **Ter düşer** sözleri bu çeşm-i dūr-efşān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 14). [ter düşer, -er]

terahḥum: Acıma, merhamet etme.

Resmiyā rahm ummağıl ol ğamze-i ḥūn-rîzden / Mü'mine olmaz **terahḥum** çün dil-i küffārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 18). [terahḥum]

terahḥum kıl-: Merhamet etmek, acımak.

Kıl terahḥum nazarın Resmî-i üftādeye kim / Sen degül cevri cihān dahı kılur aña şehā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 11). [terahḥum kıl]

terennüm kıl-: Güzel ve tatlı bir sesle hafif hafif şarkı söylemek.

Şun mül-i gül-fām sāķī nev-bahār eyyāmıdır / **Kıl terennüm** muṭribā `ıyş u şafā hengāmıdır
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 2). [terennüm kıl]

ter-i gül-efşān-ı `ayyār: Taze gül saçan yiğit kimse.

Ruḥlaruñ āyīnesin ḥaṭṭ-ıla gerd itmek neden / Ter-i gül-efşān-ı `ayyār lāciverd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 2). [ter-i gül-efşān-ı `ayyār]

terk it-: Terk etmek, bırakmak.

Kisvet-i `ışkı geyüp ḥıdmete bil bağlamışam / Ḥil`ati **terk iderem** tāk u kemerden geçerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 4). [terk iderem, -erem]

Lebûñ şafāsı-y-ıla la`l kāmı **terk itdi** / Boyandı kana `aķıķ ü Yemenden ayrıldı (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 123, Mısra 9). [terk itdi, -di]

Yolumda `ār-ıla nāmūsı **terk itdün** diyü ḥalkā / Beni bed-nām u rüsvā-yı cihān itmek revā
mıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 11). [terk itdün, -dün]

terk-i cān it-: Canını vermek, canını feda etmek.

Terk-i cān itmez dimiş beni yoluñda müdde‘ī / Hāşe sultānum işidüldük gibi olmaz her haber (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 7). [terk-i cān itmez, -mez]

Yolumda **terk-i cān itmez** dimişsin Resmîyi cānā / Nedür cānān-içün cān kim dirîğ eyleyeler anı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 13). [terk-i cān itmez, -mez]

terk-i cefā kııl-: Eziyeti bırakmak, terk etmek.

‘Ādet oldı sitem ü cevır saña hayf u dirîğ / **Kılmađuñ terk-i cefā** meyl-i vefā hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 2). [terk-i cefā kıılmađuñ, -mađuñ]

terk-i cihān eyle-: Dünyayı terk etmek, ölmek.

Raħm idüp kimse dimez Resmî-i miskîne dirîğ / Cān virüp derdüñ-ile **terk-i cihān eyler-isem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 14). [terk-i cihān eyler-isem, -risem]

Ben gerek cān vireyin **terk-i cihān eyleyeyin** / Saña ey düst ne ğam āh baña hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 15). [terk-i cihān eyleyeyin, -yeyin]

terk-i ser it-: Başını ortaya koymak, baştan vazgeçmek, başını feda etmek.

Yoluñda Resmî **terk-i ser itmez** dimiş ‘adū / ‘Āşık olan alır mı begüm başa cāna hıç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 9). [terk-i ser itmek, -mek]

terk-i ser ü cān u ten: Bedeni, canı ve başı terk etme. (Kendini feda etmek, canından vazgeçmek bağlamında).

Her ‘āşıkı ki bir büt-i sımın-beden gerek / Evvel yolında **terk-i ser ü cān u ten** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 2). [terk-i ser ü cān u ten]

terk ur-: Terk etmek.

Kime yār olsañ bugün yarın **urursın terkini** / Saña hercāyılük olsun ad u şan şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 15). [terkini urursın, -ursın]

teşbîh it-: Benzetmek.

Müntehā kıaddüñe Tübā dir-iken ‘ālî-nazar / Nice **teşbîh idem** ey hūr anı ben nārvene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 8). [teşbîh idem, -em]

teşebbüh kııl-: Zorla benzemeye çalışmak, kendini benzetmeye özenmek.

Zülfüñe misk-i Haťa **kılmış teşebbüh** sehv-ile / Lā-cerem oldı sıyeh-rü al haťaadan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 15). [teşebbüh kıılmış, -mış]

teshîr kıl-: Ele geçirmek, emri altına almak, kendine tâbi kılmak, zaptetmek.

Ey perî **teshîr kıлмаға** dilin ‘âşıkıların / Āteş-i ruhsârûn üzre beñlerûn fülful yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 7). [teshîr kıлмаға, -mağa]

te’sîr it-: Etki etmek, etkilemek.

Āh kim sen bî-vefâ dil-dâra **te’sîr itmedi** / Gerçi âhumdan mü’esserdür kamu âsâr-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 3). [te’sîr itmedi, -medi]

teskîn: Yatıştırma, sükûnete erdirme.

Şûrîde olmışdur gönül şevkuñ-ıla **teskîn-içün** / Zencîr-i zülfûñ boynına demdür ki anuñ taşasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 7). [teskîn-içün, -içün]

teskîn it-: Yatıştırmak, sükûnete erdirmek.

Didüm vîrâne dil zülfûñ kemendinden cüdâ düşdi / Didi **teskîn ider** lâ-büd selâsil şûr-ı şeydâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 8). [teskîn ider, -er]

teslîm it-: (Bir şeyi) Verilmesi gereken yere vermek, bırakmak.

Cân dil mülkini **teslîm itdi** Resmî ‘ışkuña / Pâdişeh olan müselleme şimdi mi olduğu var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 9). [teslîm itdi, -di]

teşne geç-: Susamak.

Āb-ı sürûra **teşne geçüp** hîç kanmaya / ‘Ārif hevâ odına gerekdür ki yanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 17). [teşne geçüp, -üp]

teşrîf it-: Şeref vermek, şereflendirmek.

N’ola **teşrîf idüben** külbe-i aḥzânumuza / Gelesin bir gice biñ minnet ola cânumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 1). [teşrîf idüben, -üben]

teşrîf-i kudüm: (Bir kimsenin bir yere) Ayak basarak, gelişyle şeref vermesi.

Buldı **teşrîf-i kudümüñla** şeref şehir-i şehir / Şöyle kim reşk oladur ravza-i Rıdvân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 29). [teşrîf-i kudümüñla, -uñla]

tevbe: İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme; bu kararı ifade eden söz.

İşbu mevsimde ki ‘ahd-i şād-kāmīdūr dürüst / **Tevbesini** sırdı görse bu hoş-ayağı naşūh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 12, Mısra 6). [tevbesini, -sini]

tîğ: Kılıç.

Tîğuña tutmaz dir-imiş beni gerden ol raķīb / İmtihān eyle begüm olsun yalanı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 3). [tîğuña, -uña]

tîğ-ı derd: Dert kılıcı.

Her dem ciger ki yaralanur **tîğ-ı derd-ile** / Diler bu yara-y-ıla ki ol yāra yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 5). [tîğ-ı derd-ile, -ile]

tîğ-ı helāk çek-: Mahvolmak, perişanlık kılıcını çekmek.

Her kaçan cān kaçdına ğamzeñ **çeker tîğ-ı helāk** / Çağrısur her kûşeden dil-ḥasteler rūḥī fidāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 1). [tîğ-ı helāk çeker, -er]

tîğ-ı mihr: Sevgi, aşk kılıcı.

Tîğ-ı mihrüñ-ile ey meh dilümi eyle dü-nīm / Zerrece rāz-ı dehānuñı ‘ayān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 11). [tîğ-ı mihrüñ-ile, -üñile]

tīmār: Hastaya veya yaraya bakma, tedavi etme.

Şanma ki cefā-y-ıla öle ‘āşık-ı bīmār / Bir derd mi var ki aña **tīmār** bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 12). [tīmār]

tīmār eyle-: Hastaya veya yaraya bakmak, tedavi etmek.

Derdüñe em la‘l-i dil-berden dile Resmî hemîn / Yoḥsa **tīmār eylemez** bīmār-ı ‘ışka her ṭabīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [tīmār eylemez, -mez]

tîr: I. Ok. II. Sevgilinin kirpiği.

Cānumı ḳurbān idüp sīnem siper kılan müdām / Ğamzesi **tîriyle** ebrūsı kemānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 6). [tîriyle, -iyle]

Şol kadar **tîr** urdı ğamzeñ sīne-i mecrūḥuma / Kalmadı bir yir kim anda zaḥm-ı peykān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 11). [tîr]

Gözlerüñ ne sihr ider kim cānumı kılup nişān / **Tīri[ni]** pinhān urur tutar kemānı āşikār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 10). [tīri[ni], -i[ni]]

Cānını kaşuñ kemānına revān kurbān ider / Her ki Türk-i ğamzeñüñ **tīrinden** ola zaḥm-nāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 4). [tīrinden, -inden]

tīre: Karanlık, kara.

Ey niçe rûzı ‘ıyd u şebi kadr olanlaruñ / Rüşen günini **tīre** şebistān ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 10). [tīre]

tīr-i belā: Bela oku.

Tīr-i belā mıdur bu ya müjgān-ı düst mı / Ebrū-yı yār mı bu ya kavs-i kaza mıdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 11). [tīr-i belā]

Dest-i zamāne kāmētümi eyledi kemān / Kıldı bu çarḥ **tīr-i belāya** beni nişān (Bursalı Resmî
Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 12). [tīr-i belāya, -ya]

tīr-i ğam: Keder oku.

Dem olur **tīr-i ğamuñ** cān u dile hem-dem idi / Fūrkatüñden bu gözüm hem dem idi hem
nem-idi (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 13). [tīr-i ğamuñ, -uñ]

tīr-i ğamze: Sevgilinin yan bakış oku.

Kurbān kaşuñ kemānına cān eyledüm revān / Gördüm ki **tīr-i ğamzeñe** sīnem nişān-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 6). [tīr-i ğamzeñe, -ñe]

Dil siper kılduğuma peyveste **tīr-i ğamzeñe** / Reşk idüp cānum kaşuñ yāsına kurbānem didi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 9). [tīr-i ğamzeñe, -ñe]

tīr-i murād: Dilek oku.

Yıllar durur ki kaddümi ğam eyledi kemān / **Tīr-i murād** irişmedi hergiz nişāna hīç (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 4). [tīr-i murād]

tīr-i naẓar: Bakış oku.

Kimse **tīr-i naẓar** urmaz yüzüme yüz yıl eger / Yollar üzre serümi seng-i nişān eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 3). [tīr-i naẓar]

tiryāk: I. Panzehir. II. Derde deva, en etkili çare.

Def‘-i zehr-i kahr-ı mār-ı zülfüñ-içün ey şanem / Hoķķa-i la‘l-i lebüñden cāna **tiryāk** isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 8). [tiryāk]

tîşe-i endüh: Gam, keder kazması.

Delinür **tîşe-i endüh-ıla** küh olsa dili / Her ki Ferhād ola sen husrev-i şîrîn-dehene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 3). [tîşe-i endüh-ıla, -ıla]

tîz: Çabuk, seri, tez.

Öldürürem varuram Resmîyi dimişsin şehā / **Tîz** var öldür anı öldürmeden zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 14). [tîz]

tîz: Keskin.

Sözlerüm dürrini devrān gūşına rabṭ itmege / Yok mecālüm gerçi ṭab‘um **tîzdür** elmāsdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 12). [tîzdür, -dür]

ṭoĝ-: Doğmak, ortaya çıkmak, görünmek.

Meger devr-i kâmerde maṭla‘-ı hüsñ / Ki **ṭoĝar** meh-liķālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 4). [ṭoĝar, -ar]

töhmet: Kesin olarak ispat edilmediği halde birine suç yükleme, suçlama, suçlanma.

Zülfüñden urdı dem n’ola fāş olsa ḥalkā benüñ / **Töhmet** degül mi bu begüm ol yüzi қaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 10). [töhmet]

ṭol-: 1. Dolmak.

Sāķî pür eyle cām şun imdi müdām kim / Peymāne **ṭolmadın** ire peymānemüz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 8). [ṭolmadın, -madın]

Zülfine uğradı meger irdi nesīm-i şubḥ / Ki āfāķa **ṭoldı** rāyiḥa-i misk ü ‘anberi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 4). [ṭoldı, -dı]

Zāhidā inkār-ı nūr-ı Zü‘l-celāl itmek neden / Leblerüñ şordum şekerden dürc-i dür **ṭoldı** didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 16). [ṭoldı, -dı]

2. Dolmak, kaplamak.

Ruḥuñ sırrınuñ ey meh-rū ki tā oldı ‘ayān nūrı / Bulup fer mihr ü meh **ṭoldı** ser-ā-ser bu cihān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 2). [ṭoldı, -dı]

tolaş-: Birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek, dolaşmak.

Ol perîşân zülfüme **tolaşmasun** Resmî dimiş / Yoḥsa anı kıluram zâr u perîşân istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 13). [tolaşmasun, -masun]

tolı: Dolu; içki ile doldurulmuş, içinde içki bulunan bardak ve teşmil yoluyla kadehin içindeki içki.

Ġamzeñ hayâli dilde ciger ıanını iıer / Def‘-i ḥumâr-ı meste belî **tolıdan** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 10). [tolıdan, -dan]

tolu: Dolu.

Leb-i yâķūt-ı dūr-pūşuñ hayâliyle gözüm yaşı / Tolu lü‘lü’ ü la‘l itdi ser-â-ser baḥr-i ‘ummâni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 12). [tolu]

toyla-: Ziyafet vermek, yedirip içirmek.

N’ola ḥ‘ân-ı keremuñ **toylasa** ben dervîşüñi / Ki_olmuşam zâviye-i luṭfuña miḥmân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 39). [toylasa, -sa]

toz: I. Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak. II. Âşışın bedeni.

Tozumuñ her zerresi mihr-i cihân-ārâ ola / Ben ğubâr ol meh-liķānuñ ger olam yolında ḥāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 7). [tozumuñ, -umuñ]

tübâ: Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.

Şermendedür ey ḥūr-liķā ḳaddüñ öñinde / **Tübāya** daḥı serv-i sehî hem-ser olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 6). [tübāya, -ya]

Birisinüñ tal‘ati dārü’s-selām-ı bāğ-ı ḥuld / Birisinüñ ḳāmeti **Tübā** kıyāmı müntehā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 14). [tübā]

Müntehā ḳaddüñe **Tübā** dir-iken ‘ālî-naẓar / Nice teşbîḥ idem ey ḥūr anı ben nārvene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 7). [tübā]

Ḳatı bî-aşl durur **Tübā** görüp şerminden / Baş eger añmaya sen serv-i ḥırāmānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 11). [tübā]

tübâ-mişāl: Tuğba gibi uzun.

Tübâ-mişāl ‘arşa şalar sāyesin müdām / Ḳaddüñ ‘aceb ne serv-i kıyāmet kıyāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 9). [tübâ-mişāl]

ṭūfān-ı yaş: Gözyaşı tufanı.

Ṭūfān-ı yaşum Nühlayın ḥalk-ı cihānı / Ey Hızır-dem iriş ki ider ġarkā-i deryā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [ṭūfān-ı yaşum, -um]

ṭūl: Uzunluk, boy.

Bir lem ‘a-i cemālūñ ey nūr-ı āferīniş / İki cihāna şıġmaz ger **ṭūl** ola vü ger ‘arz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 8). [ṭūl]

ṭūl-i emel: Sonu gelmez arzu, tükenmez hırs, tamah.

Ser-i zūlfūñ dile ser-rişte-i maḳşūd olalı / Çekerem āh ki sevdālar-ıla **ṭūl-i emel** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 6). [ṭūl-i emel]

ṭulū ‘ it-: Doğmak.

Gün bigi ‘arz-ı cemāl eyler-idi ġāh ġehī / Niçe gündür ki **ṭulū ‘ itmedi** māhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 8). [ṭulū ‘ itmedi, -medi]

Bürka ‘ı ref it ruḥuñdan ey meh-i müşġin-nikāb / Zūlmet-i şebden **ṭulū ‘ itsün** seher çün āfitāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 2). [ṭulū ‘ itsün, -sün]

ṭümār-ı pür-āşüb: Karışıklık, kargaşalık dolu tomar.

Zūlfūñle ḥaṭuñ vaşfını inşā ide Resmî / **Ṭümār-ı pür-āşüb** okınur defter-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 14). [ṭümār-ı pür-āşüb]

ṭururken: ... dururken, ... varken.

Ben **ṭururken** kūyuña n’eyler ġelüp zāġ-ı rakīb / Gülsitān içre muḳīm olmaġa çün bülbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 5). [ṭururken]

ṭur: Haydi, ayaġa kalk.

Sāḳiyā vaḳt-i şafādur mey-i gül-reng ġetür / Muṭribā **ṭur** ney ü ḳānūn u def ü çeng ġetür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 2). [ṭur]

Ṭur ey sāḳi-i feruḥ-fer lebūñ yādına şun sāġar / Dile olsun ziyā-ġüster şafā-yı cām-ı gül-fāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 7). [ṭur]

türāb: Toprak.

Şaçuñı nisbet iden müşġ-nāba / ‘Abiri beñzedür ġüyā **türāba** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 2). [türāba, -a]

Ġubār-ı ḥāk-i rehūñ hem-seri olam diyü / Bu Resmî pāyüñe her dem yüzün **türāb** ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 12). [türāb]

turfe: 1. Görülmemiş, nadir.

Âheni nerm eyler âhum âteşi bu **turfedür** / Saht ider gönülünü sîneñ sengi hārālandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 11). [turfedür, -dür]

2. Garip, tuhaf.

Turfedür bu kim beni yakdukça bu nār-ı hevā / Gözlerüm seyl-āb aqıdur lîk ben hākisterem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 3). [turfedür, -dür]

türk-i ğamze: I. Cevri, eziyeti çok olan zalim sevgili. II. Etkileyici, yaralayıcı yan bakışlı güzel, dilber.

Cânını kaşuñ kemânına revān kurbān ider / Her ki **Türk-i ğamzeñüñ** tîrinden ola zaḥm-nāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 4). [türk-i ğamzeñüñ, -nüñ]

türk-i ḥadeng-endāz: Ok atan zalim. (Sevgilinin gözü bağlamında).

Nice **Türk-i ḥadeng-endāzdur** çeşmüñ zamānında / Ki nām-ı Sām unıdıldı olup destān-ı
Rüstem tem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 5). [türk-i ḥadeng-endāzdur, -dur]

turre-i müşgîn-resen: (Sevgilinin) Misk kokulu ve siyah saçlarının ipi.

Her ki dil bağlasa ol **turre-i müşgîn-resene** / Yiridür kim düşe ḥālūñ gibi çāh-ı zekāna
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 1). [turre-i müşgîn-resene, -e]

tuş ol-: Müptela olma, tutulma; rastlama.

Şındı sengîn-dilüne **tuş olalı** ğamda gönül / Şol sefine gibi kim yemde yolu taşā gelür (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 3). [tuş olalı, -alı]

tut-: 1. Tutmak.

Sen ki meydān-ı mürüvvet **tutasın** ‘ālemde / Mihr ola kūy-ı seḥā māh ola çevgān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 35). [tutasın, -asın]

2. Tutmak, ihtiyaç duymak.

Dil şeb-i zülfünde şem‘-i ḥüsñüñi kılar delil / Kim çerāğ-ıla olan rüşen durur **tutmaz** ‘ases
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 6). [tutmaz, -maz]

3. Kabul etmek, saymak.

Gülşen-i ḥüsñin İlāhî bu ikisinüñ daḥı / Gül gibi ḥandān u ḥurrem **tut** cihānda dāyimā (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 22). [tut]

Nā-ehli muḥterem **tutuben** ‘izz ü cāh-ıla / Ehl-i dili hemîşe perîşān ider felek (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 73, Mısra 21). [tutuben, -uben]

Seni Һarāmī gözleri öldürür-ise Resmīyā / Ҡatline һүн bahāñı **тut** eyle Һelāl Һanuñı (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 144, Mısra 10). [тut]

4. Bir şeyin üzerinde kalmak, yerleşmek. (Toz tutmak, tozlanmak bağlamında).

Gerd ü melāl-ile Һaғ-ı cānān gibi dirīğ / **Тutdı** bu göñlüm āyinesini yine ğubār (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 24, Mısra 4). [тutdı, -dı]

5. Kaplamak.

Dil-berüñ Һaғ-ı ğubārı yüzini **тutdı-y-ısa** / Çāre ne Resmī meşeldür yazılan başa gelür (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 36, Mısra 9). [тutdı-y-ısa, -dıyısa]

6. Maruz bırakmak, hedef olarak almak.

Gözlerüñ ne sihr ider kim cānumı kılup nişān / Tiri[ni] pinhān urur **тutar** kemānı āşıkār (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 50, Mısra 10). [тutar, -ar]

7. Hedef olarak görmek.

Tiğüña **тutmaz** dir-imiş beni gerden ol raķīb / İmtihān eyle begüm olsun yalanı āşıkār (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 50, Mısra 3). [тutmaz, -maz]

тut ki: Farz edelim ki.

Тut ki Sa‘disin kemāl-i nażm-ıla Resmī bugün / Aşşı ne çünkim berisin himmet-i ‘Atţārdan (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 104, Mısra 11). [тut ki]

түті: İşittiği sesleri taklit eden, bazı kelimeleri söyleyebilen papağan türünden bir kuş, dudu, dudu kuşu. (Âşık, şair).

Түті esir-i Һabs u meges hem-dem-i şeker / Bülbül nizār-ı zār-ile gül hem-nişin-i Һār (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 24, Mısra 11). [түті]

түті-i cān: Can papağanı.

Resmīyem vaşf-ı leb-i la‘l-i şeker-bāruñ senüñ / **Түті-i cānlar** ğıdāsı oldı ğüftārum benüm (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 1, Mısra 14). [түті-i cānlar, -lar]

түті-i şirīn-zebān: Tatlı dilli papağan.

Nuţķa geldükçe dem-i ‘İsā gibi cān-bağş olan / Ol şeker-leb **түті-i şirīn-zebānumdur** benüm (Bursalı Resmī Dīvānı, Gazel 86, Mısra 4). [түті-i şirīn-zebānumdur, -umdur]

ṭūṭī-i ṭab‘: Papağan tabiatlı. Güzel sözler söyleyen kimse, şair.

Ṭūṭī-i ṭab‘ma olalı lebūñ vaşfi ğidā / Oldı Resmînüñ kamu eş‘arı çün şekker lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 9). [ṭūṭī-i ṭab‘ma, -ma]

uçdan uca: Baştan başa, bir baştan öbür başa kadar.

Şîrîn lebūñ hayāline her kanda ağlasam / Sebze yirine **uçdan uca** ney-şeker biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 10). [uçdan uca]

‘ūdveş: Ud gibi.

Düşmedi çengüme niçe yandumsa **‘ūdveş** / Bir hem-nefes ki ğuşsa deminde hanîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 29). [‘ūdveş]

uğra-: 1. Yanından veya içinden geçmek.

Düş-e-i çeşm-ile geh geh kılur-ıdı nigehe / Şimdi bakmaz yüzüme **uğrasa** rāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 4). [uğrasa, -sa]

Zülfine **uğradı** meger irdi nesīm-i şubḥ / Ki āfāka ṭoldı rāyiḥa-i misk ü ‘anberi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 3). [uğradı, -dı]

2. I. Etkisi altında kalmak. **II.** Maruz kalmak.

Cān meşāmmını yine kıldı mu‘aṭṭar nefesi / ‘Anberîn zülfüne **uğradı** meger bād-ı şabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 10). [uğradı]

uğrı: Hırsız.

La‘lüne ol kaşid ider zülfünden itmez ihtirāz / **Uğrı** kim ser-bāz ola ḥavf eyleye mi dārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 10). [uğrı]

‘uğde: Düğüm.

Müşgîn saçuñ ki **‘uğdesi** müşkil durur anı / Hall idemez şabā gül-i ter şāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 7). [‘uğdesi, -si]

‘ulüvv-i maḥrem-i rāz: Gizli sırrın yüceliği.

Raḳībe söyleme tā sırr[1] cānā olmaya vāḳıf / **‘Ulüvv-i maḥrem-i rāz[1]** nihān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 10). [‘ulüvv-i maḥrem-i rāz[1], -[1]]

um-: İçinde, istediği ve beklediği şeyin gerçekleşeceğine dair bir duygu taşıyarak o şeyin olmasını beklemek, ümitle beklemek, ümit etmek.

Emsem **umsam** lebleründen sem şunar hecrüñ baña / ‘Āşıkuñ derdine em sem şimdi mi olduğı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 3). [umsam, -sam]

‘İzāruñ ābın **umar** dil hevāsı zülfüñde / Kimüñ ki derd-i seri olsa ol gül-āb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 7). [umar, -ar]

Resmiyā rahm **ummağıl** ol ğamze-i hūn-rîzden / Mü’ mine olmaz terahhūm çün dil-i küffārda (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 17). [ummağıl, -mağıl]

‘**ummān**: Çok büyük engin deniz, okyanus.

Ey dürr-i girān-māye dişüñ hasreti-y-ile / Yaşlar gözümüñ nisbeti ‘**ummāna** olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 10). [‘ummāna, -a]

unıdıl:- Unutulmak; artık düşünülmez, hatırlanmaz olmak, akıldan çıkarılmak.

Nice Türk-i hadeng-endāzdur çeşmüñ zamānında / Ki nām-ı Sām **unıdıldı** olup destān-ı Rüstem tem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 6). [unıdıldı, -dı]

unut:- 1. Unutmak, aklından çıkarmak.

Bahār eyyāmı irişdi yine hengāmıdur cāmuñ / Yime ğam cām-ı cān-bahş iç **unut** fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 2). [unut]

2. (Bir kimse veya şeyi) Artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terk etmek.

Sen ‘ahdüñi **unutduñ-ısa** n’ola düstüm / Ben tā ölince nāzır-ı peymānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 19). [unutduñ-ısa, -duñısa]

ur:- 1. Vurmak.

Ġonciler ağzuña öykündüğü-çün bād-ı şabā / Eyle **urdı** ki kızıl kına boyandı deheni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 4). [urdu, -dı]

2. Vurmak, hedefe isabet ettirmek.

Gözlerüñ ne sihr ider kim cānumı kılup nişān / Tiri[ni] pinhān **urur** tutar kemānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 10). [urur, -ur]

3. Vurmak, yaralamak.

Ġamzeñ **urduqça** yüregüme nihānī yaralar / Dideden olup revān aqar[dı] kanı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 11). [urduqça, -duqça]

Şol kadar tır **urdu** ğamzeñ sīne-i mecrūhuma / Qalmadı bir yir kim anda zaḥm-ı peykān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 11). [urdu, -dı]

4. Vurmak. (Bakış atmak bağlamında).

Kimse tır-i nazar **urmaz** yüzüme yüz yıl eger / Yollar üzre serümi seng-i nişān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 3). [urmaz, -maz]

uş: İşte.

Hüsnüñ ahsen olalıdan tapuñı Yūsufdan āh / Hüzni-ile Ya'kūbdan **uş** yādigār itdūñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 4). [uş]

Baħr u kân olduĝına zāt-ı kerîmüñ şıfatı / Dil ü destüñ durur **uş** hüccet ü bürhân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 24). [uş]

‘uşşāk: Âşıklar.

Cevri ‘âdet idinme **‘uşşāka** / Çünkü bulur iden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 5). [‘uşşāka, -a]

Ki_ol melek-rūnuñ rakīb senüñ bigi üstādı var / N’ola **‘uşşākuñ** dökerse kanını nā-ħaķ yire
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 6). [‘uşşākuñ, -uñ]

‘Uşşākuñ olan gerçi kılur da‘vî-i ihlās / Ger ‘ām u eger hās (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 19). [‘uşşākuñ, -uñ]

‘Uşşāk maħmiline olur mîr-i kâfile / Her bî-nevā ki ‘azmi tavāf-ı hicāzadır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 9). [‘uşşāk]

Cevri ‘âdet idinme **‘uşşāka** / Çünkü bulur iden behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 5). [‘uşşāka, -a]

‘Uşşāk ümîd-ile göricek dil-beri yüzün / Gıışş olduĝını ‘âşık-ı didār olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 11). [‘uşşāk]

Daħı **‘uşşākına** bu şimdiki maħbūblaruñ / Kıldıĝı şîve-y-ile nāz-ı firāvānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 13). [‘uşşākına, -ına]

‘Uşşāka Resmîyā ĝam-ı dildür nevā hemîn / Minnet Hāka ki çün degülüz bî-nevā-yı ĝam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 9). [‘uşşāka, -a]

Rāstî **‘uşşākı** bu demde muħayyer eyleyen / Naĝme-i dil-sūzum u şavt-ı terānemdür benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 9). [‘uşşākı, -ı]

Gülşen-i hüsnin ki ol gül-ruh temāşālandurur / Bülbül-i şūrîdeveş **‘uşşākı** gūyālandurur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 21, Mısra 2). [‘uşşākı, -ı]

Dilā ser-bāz-iseñ meydāna gel cānāna cānuñ vir / Hüner ‘arz eyle **‘uşşāka** ki tabl-ı ıışķ çalıñdı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 4). [‘uşşāka, -a]

‘uşşāk: Mûsikîmizde uşşak dörtlüsüne bûselik beşlisi ilâvesiyle meydana gelen basit makam.

Rāstî kıldıñ muħayyer nālemi **‘uşşākdan** / Bu nevā āhengine çün perde-dār itdūñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 7). [‘uşşākdan, -dan]

Birinüñ kûçek dehânında muhayyer ins ü cān / Birinüñ ‘uṣṣāḳa irer bûseliginden nevā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 16). [‘uṣṣāḳa, -a]

utan-: Utanmak, mahcup olmak.

Gül yüzüñ reşk-ile kızardı hayādan nitekim / Gördi ḳaddüñ **utanup** serv-i sehī oldı dü-tā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 6). [utanup]

uy-: Uymak, tâbi olmak, ayak uydurmak.

Zülfüñ **uyup** bile gitmişdi dönüp geldi yine / Sihr-ile başın çevürdi çeşm-i sehḥāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 5). [uyup, -up]

Nā-müselmān raḳībe **uyalı** sen / Ölmüşem reşkden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 7). [uyalı, -alı]

uyan-: Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakikati görmek, gözü açılmak.

Āmîn iden bu virde belādan emîn ola / H̄āb-ı gurûrdan şu ki hergiz **uyanmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 16). [uyanmaya, -maya]

uyar-: 1. I. Uyandırmak. II. İkaz etmek.

‘Ālemi zülfüñ kıılır pür-şûr u la‘lûñ pür-şeker / Fitneyi çeşmüñ **uyarur** lîk çeşmüñ mest-i ḥ̄āb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 4). [uyarur, -ur]

2. (Işık için) Yakmak.

Ḳılmağa envār-ı dil cān mülkini envār-ı ‘ışḳ / Hüsñ ḳandilin **uyarmış** nûr-ı Hâkdan nâr-ı ‘ışḳ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 14). [uyarmış, -mış]

uyuz: Kaşıntılı, bulaşıcı deri hastalığı.

Benden cezā raḳībe olma ḳarīb iñende / Yapışmasun **uyuzı** yakışma ol cüzāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 8). [uyuzı, -ı]

uzatma-: Uzatmamak.

Zülfî gibi dehānı beyānın **uzatma** kim / Resmî ḥaber bilürsin olur muhtaşar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 13). [uzatma]

üftāde: I. Düşkün, bîçare. II. Âşık.

Ey niçe **üftādeye** her kûşede bî-dādı var / N’ola añmazsa beni ol ḥusrev-i şîrîn-dehen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 1). [üftādeye, -ye]

ümîd: Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimalinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

‘Uşşāk **ümîd-ile** göricek dil-beri yüzün / Ğışş olduğunu ‘aşık-ı dîdâr olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 11). [ümîd-ile, -ile]

ümmet: Bir peygambere inanan topluluk.

Ey nûr-ı Muhammedden eşer bu ruh-ı zîbâ / V’ey rûz-ı kıyâm **ümmetine** ol kad-i bâlâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [ümmetine, -ine]

üns ol-: Yakınlık kurmak, dost ve samimi olmak.

Ne hoş-muşâhib oldı rakîb-ile ol perî / İnsāna **üns ola** mı-y-ıdı Ehrimen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 14). [üns ola]

üşen-: Usanmak, bıkmak.

Rakîbinden **üşenme** Resmî yârûñ / Hezâr iste dikensüz bir gül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 15). [üşenme, -me]

üst: 1. Bir şeyin üzeri, yüzeyi.

Derd-i dil cân oynamāğa zülf ü ğamzeñ **üstine** / Cān-bāzuñ lu’b[1] ekser çenber ü hânçerdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 7). [üstine, -ine]

2. (Âşığın) bedeni, vücudu.

Gerd-i kūyında belā-y-ıla budur hāk olduğum / Tā ki bir gün sāye şala **üstüme** bālā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 6). [üstüme, -üme]

üstād: Öğretici, öğretmen.

Ki_ol melek-rūnuñ rakîb senüñ bigi **üstādı** var / N’ola ‘uşşākuñ dökerse kanını nā-hāk yire (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 5). [üstādı, -ı]

üzre: 1. Üzerinde.

Ey perî teşhîr kılmāğa dilin ‘aşıklarūñ / Āteş-i ruhsāruñ **üzre** beñlerūñ fülful yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 8). [üzre]

Gül yüzi āyînesini gözle ey rüşen-zamîr / Kur remil **üzre** hesāb zevci ferd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 10). [üzre]

Zülfüñ ne hümādur ki şehā gün yüzüñ **üzre** / Her lahza şalar sāye açup şeh-per-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 7). [üzre]

2. Üstüne, üzerine.

Kimse tîr-i nazar urmaz yüzüme yüz yıl eger / Yollar **üzre** serümi seng-i nişân eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 4). [üzre]

Gün yüzüñ **üzre** saçuñ sâye şalup ebr-şıfat / Meh-ruhuñ dāyiresin tutdı haţuñ hāle bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 3). [üzre]

vā: Vah, yazık.

Kaşd-ı katl itdükçe öldürmezsin illâ hâ beni / **Vā** beni sen ğamzesi hûn-rîz elinden vā beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 2). [vā]

Kaşd-ı katl itdükçe öldürmezsin illâ hâ beni / Vā beni sen ğamzesi hûn-rîz elinden **vā** beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 2). [vā]

vācib: Yapılması gerekli olan, terk edilmesi câiz olmayan husus.

Vācib durur ki hükmüñ sünnet bile hālāyık / Huddāma hıdmet-i şeh zîrā olup durur farz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 3). [vācib]

va‘de: Bir iş için önceden belirtilen zaman, süre.

Va‘desine vaşluñuñ irişmeden vā-hasretā / Öldürür beñzer beni hecr-ile nā-çār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 3). [va‘desine, -sine]

va‘de-i mihr: Sevgi, dostluk sözü.

Biñ kez artuğ **va‘de-i mihr** aldı ağzuñdan göñül / Vāy n’olaydı zerrece olaydı ikrāruñ senüñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 7). [va‘de-i mihr]

va‘de-i vaşl: Kavuşma sözü.

Va‘de-i vaşluñ gibi bî-aşl u bünyād olmasun / Ruğlaruñ cān bāğına berg-i gül-i hāmra yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 15). [va‘de-i vaşluñ, -uñ]

vāh: Acıma, yakınma, esef bildirir; yazık.

Dir-idüm baña cefā eyleme her gāh saña / Geldi haţtuñ n’ideyüm āh baña **vāh** saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 4). [vāh]

Aduñ añılur-iken bir eyü ad eylemedüñ / Geldi haţtuñ n’ideyüm āh baña **vāh** saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 8). [vāh]

Eslemezdüñ şanasın dahı beter kıl dir-idüm / Geldi haţtuñ n’ideyüm āh baña **vāh** saña
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 12). [vāh]

Beni odlara yağan şimdiye dek bu dem-idi / Geldi haţtuñ n’ideyüm āh baña **vāh** saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 16). [vāh]

Kime kaldı bu güzellik ki saña kıla-y-ıdı / Geldi haṭṭuñ n'ideyüm āh baña **vāh** saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 20). [vāh]

Demidür saña baña şimdi yiridür diyeyin / Geldi haṭṭuñ n'ideyüm āh baña **vāh** saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 24). [vāh]

vāh ki: Yazık ki.

Dirîğ **vāh ki** ol yār benden ayrıldı / Fiğān ki rūḥ-ı revānum bedenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 1). [vāh ki]

vā-ḥasretā: Yazık, eyvah!

Va'desine vaşluñuñ irişmeden **vā-ḥasretā** / Öldürür beñzer beni hecr-ile nā-çār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 3). [vā-ḥasretā]

vā-ḥayf u dirîğ: Ne yazık, eyvah.

Öldürürse beni bu derd-ile **vā-ḥayf u dirîğ** / Saña ey düst ne ğam āh baña ḥayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 3). [vā-ḥayf u dirîğ]

vaḥdet: Yalnızlık.

Cānāna cān ki vāşıl ola **vaḥdet-ise** pes / Resmî ne sen gerek ol arada ne ben gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 15). [vaḥdet-ise, -ise]

vāhib-i rūḥ: Ruh bağışlayan, can veren.

Vāhib-i rūḥ u şuver ya'nî Ḥudā 'azze ve cel / Ebed 'ışkuñı kase itmiş-imiş baña ezel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 1). [vāhib-i rūḥ]

vākıf: Bilici, bilen, haberdar ve âğâh olan kimse.

Vākıf degül kimesne bu rāz-ı dehāna hîç / Fikr-i daķık irişmez o müy-miyāna hîç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 1). [vākıf]

vākıf ol-: Bilmek, öğrenmek, haberdar olmak.

Raķıbe söyleme tā sırr[1] cānā **olmaya vākıf** / 'Ulüvv-i mahrem-i rāz[1] nihān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 9). [vākıfolmaya, -ya]

vaķt ol-: Vakti zamanı gelmek.

Ehl-i niyāza nāz kı ğırre_olma ḥüsne kim / **Vaķt ola** diyeler bu da bir dil-sitān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 4). [vaķt ola, -a]

vaḳt-i 'işret: İçki içme zamanı.

Bu dem kim **vaḳt-i 'işretdür** şaḳın fevt itme fırsatdur / Bu daḥı bir ğanîmetdür cihândan alagör kâmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 5). [vaḳt-i 'işretdür, -dür]

vaḳt-i şafâ: Neşe, eğlence zamanı.

Sâḳî şun imdi bâde ki 'ıyd-ı şıyâmdur / **Vaḳt-i şafâ** vü 'ıyş u dem-i nüş-ı câmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 2). [vaḳt-i şafâ]

Sâḳiyâ **vaḳt-i şafâdur** mey-i gül-reng getir / Muṭribâ ṭur ney ü ḳânûn u def ü çeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 1). [vaḳt-i şafâdur]

vaḳt-i seher: Seher vakti.

İşidüp zârını Resmînüñ hezârı gülşenüñ / Niçe zâr olmuş işit **vaḳt-i seher** var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 14). [vaḳt-i seher]

vâlih: Şaşmış, hayret içinde kalmış, şaşakalmış (kimse).

Reyhân ḥaṭuñ şemîmi ireli meşâmuma / Zülfüñ mişâli **vâlih** ü ḥayrânuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 6). [vâlih]

var: 1. Var, mevcut; yokun karşıtı.

Dem mi **var** kim ḥasret-i la'lüñle ey ğonce-dehen / Lâleveş baĝrum yanuban yüregüm ḳan olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 9). [var]

Ḳaddüñ mişâli **var** mı durur bir nihâl kim / Şeftâlû-yı lebüñ gibi virür semer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 3). [var]

Nice muḳârin olasın ol mâha Resmiyâ / Ey bî-sitâre gökde senüñ yılduzuñ mı **var** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 14). [var]

Şol güzeller şâhınuñ kim ğamze-i cellâdı **var** / Ey niçe üftâdeye her küşede bî-dâdı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 1). [var]

Şol güzeller şâhınuñ kim ğamze-i cellâdı var / Ey niçe üftâdeye her küşede bî-dâdı **var** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 2). [var]

N'ola añmazsa beni ol ḥusrev-i şîrîn-dehen / Kûh-ı 'ışḳında benüm bigi niçe Ferhâdı **var** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 4). [var]

N'ola şâkird olsa cevri itmekte dil-berler aña / Ki_ol melek-rûnuñ raḳîb senüñ bigi üstâdı **var** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 6). [var]

N'ola 'uṣṣākuñ dokerse ʔanını nā-ḥaḳ yire / Ğamze-i ḥūn-rīzi bigi bī-emān cellādı **var**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 8). [var]

N'ola ʔul olsa şanavber ʔaddine şimşād-ı bāğ / Kim anuñ serv-i sehī bigi hezār āzādı **var**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 10). [var]

N'ola 'azm itse 'adem mülkine cān-ı ğam-zede / Derd ü ğam bigi münāsib hem-rehi vü zādı **var**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 12). [var]

N'ola Resmî gülşen-i kūyında olursa muḳim / Kim hezārān bülbul-i bī-dil bigi feryādı **var**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 14). [var]

Hem-nefes sensüz baña ğam şimdi mi olduğı **var** / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi olduğı **var** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 1). [var]

Hem-nefes sensüz baña ğam şimdi mi olduğı **var** / Her nefes pürdür gözüm nem şimdi mi olduğı **var** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 2). [var]

Emsem umsam leblerüñden sem şunar hecrüñ baña / 'Āşıkuñ derdine em sem şimdi mi olduğı **var**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 4). [var]

Mihrüm-içün ey melek-simā beni redd eyleme / Kim güneh-kār olmağ ādem şimdi mi olduğı **var**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 6). [var]

Merdüm-i çeşmüm siyeh-puş oldı yaşum-çün şehā / Hānda ʔan olsa mātem şimdi mi olduğı **var**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 8). [var]

Cān dil mülkini teslīm itdi Resmî 'ışkuña / Pādişeh olan müselleme şimdi mi olduğı **var**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 10). [var]

Dil dehānuñ **var** mıdur ya yok mıdur bilmez yaḳın / Söyle ey 'İsā-nefes olsun gümānı āşikār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 7). [var]

Şanma ki cefā-y-ıla öle 'āşık-ı bīmār / Bir derd mi **var** ki aña tīmār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 12). [var]

Ğayret it ey dil cihānda yārı bul ağıyārı ʔo / Yārdan ğayrı ne kim 'ālemde **var** ağıyār-imiş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 8). [var]

Kimde kim sevdā-yı 'ışkuñdan eşer **var** ey şanem / Kim bilür anuñ derünında neler var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 1). [var]

Kimde kim sevdā-yı 'ışkuñdan eşer var ey şanem / Kim bilür anuñ derünında neler **var** ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 2). [var]

Ḥasret-i ḥāl ü lebüñden lāleveş bende nişān / ʔana boyanmış oda yanmış ciger **var** ey şanem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 4). [var]

Sevdüğüm cāndan seni dilden dimedüm kimseye / Lîk işidürem sever dirler haber **var** ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 6). [var]

Ben sezmezem kim sen beni yād itmeyesin düstüm / Mānî‘ arada **var-ısa** ol bu likā ağyār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 4). [var-ısa, -ısa]

Resmî-i dil-dāde gibi bu cihānda dil-berā / Kes başum ger **var-ısa** bir bî-dil ü dil-dāde kes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 12). [var-ısa, -ısa]

Cāna kaşd eylese ebrūñ-ıla ğamzeñ ne ‘aceb / Hoş kemānı **var** iderse n’ola kurbāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 12). [var]

Diġkat-ile fark idemedüm dehānuñ zerrece / Yoġa beñzer varduġında [kim] nazar **var** ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 8). [var]

Şabr idüp hicrāna vaşluñ istedüğüm rüz u şeb / Bu ki tekrîsin bulur dirler meşel **var** isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 8). [var]

2. Sahip olunan şeylerin bütünü, servet, varlık.

Varını virsün dimiş cān-ıla vaşlum isteyen / Vireyin yok dimezem cānum durur **varum** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [varum, -um]

Yolında **varumı** virürem varuram yine / Ya yār elüme gire gele çıka vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 3). [varumı, -umı]

Ārzü-yı dehenüñ **varumı** yoġ itse n’ola / Hāşılı hiç durur t̄alib olanuñ ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 5). [varumı, -umı]

var-: 1. Ulaşmak, erişmek.

Öldürürem **varuram** Resmîyi dimişsin şehā / Tîz var öldür anı öldürmeden zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 13). [varuram, -uram]

Öldürürem varuram Resmîyi dimişsin şehā / Tîz **var** öldür anı öldürmeden zār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 14). [var]

Başum ele alup **varuram** yolına bir gün / Hey n’olsa gerek ya gele ya vara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 11). [varuram, -uram]

Başum ele alup varuram yolına bir gün / Hey n’olsa gerek ya gele ya **vara** dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 12). [vara, -a]

Şulha **vardukça** beni gözlerüñ öldürmek ider / Merdüm-i mest bigi kandasa şavaşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 7). [vardukça, -dukça]

2. Gitmek.

Resmî kılını lutf idüp aılmış işidenler / Kendüye gerekse **vara** yalvara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 14). [vara, -a]

Bilmez tabîb derdüñi **var** ey marîz-i 'aşk / Anuñ devâsın ol âb-ı şehd-i şifâya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 7). [var]

Zülfine nisbet eyleme ey 'anber ol mehûñ / **Var** bu haţâyı nâfe-i misk-i Haţāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 12). [var]

Hadîş-i şem'î gel pervāneden şor / Nişān-ı genci **var** vîrāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 2). [var]

Yolında varumı virürem **varuram** yine / Ya yār elüme gire gele çıka vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 3). [varuram, -uram]

Yolında varumı virürem varuram yine / Ya yār elüme gire gele çıka **vara** ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 4). [vara, -a]

Dil koyup zülfüñ-[il]e kaşuña **varduğı** bu kim / Mescid olur gice irdükde ġarîbüñ vaţanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 5). [varduğı, -duğı]

Didi dil n'olur **var** ey bî-çāre nedür añla hāl / Didüm āhîr cān-ısa maḳşūd-ı nāzuñdan me'āl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 23). [var]

İşidüp zārını Resmînüñ hezārı gülşenüñ / Niçe zār olmuş işit vaḳt-i seher **var** ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 14). [var]

Resmiyā ġam yime şimden girü **var** eyle du'ā / Mālîki añladı vü bildi suḡan-dān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 45). [var]

3. Başına geldiği, cümlelere "istersen, haydi" vb. anlamlar katar.

Çün qarāruñ yoğmış ahdüñ bigi ey peymān-şiken / Var yine aġyāra yār ol bir zamān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 14). [var]

Var hüner defterlerini oda yak kim Resmiyā / Şimdi 'ālemde hüner bir cübbe bir destār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 11). [var]

Saña yār olmaz dilā ol dil-sitān şimden girü / **Var** yine derdüñle vir hecrinde cān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 2). [var]

Var isteme 'ālemde dilā yār bulunmaz / Ger yār bulunur-ısa vefā-dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 1). [var]

var ol: "Sağ ol, yaşa" anlamında söylenir.

Öldürürseñ ger dehānumdan nişān virdi diyü / Zerrece **var ola** didüm yokdur inkārum benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [var ola, -a]

varağ varağ: Yaprak yaprak.

Gül defterini açdı şabā çün **varağ varağ** / Bülbül hezār şevk-ıla okur sebağ sebağ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 1). [varağ varağ]

Nergis gözüñ hayâlle içer mey kadeh kadeh / Mest oluban şaçar çemene zer **varağ varağ**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 6). [varağ varağ]

var-iken: Varken, dururken, mevcutken.

Zülf ü ruhsāruñ **var-iken** ey semen-sīmā perī / Ārzü-yı sünbül ü nesrîn ü verd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 5). [var-iken]

Gelmesün göñlüme şādī ğam-ı 'ışkuñ **var-iken** / Bir vilāyetde olıcağ iki sultān çekişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 3). [var-iken]

N'eylerem gülşeni yüzüñ **var-iken** kim ola kim / Koya dîdārı ide ravza-i Rıdvāna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 9). [var-iken]

varını vir-: Bütün varlığını feda etmek, sahip olduğu her şeyi vermek.

Varını virsün dimiş cān-ıla vaşlum isteyen / Vireyin yok dimezem cānum durur varum
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [varını virsün, -sün]

varluğ: Bir kimsenin sahip olduğu her şey. Can, sermaye vb. şeylerin bütünü, bütün varlığı.

Yoğ olur-ısa yoluñda bu kamu **varluğum** / Saña ey düst ne ğam āh baña hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 7). [varluğum, -um]

vaşf: 1. Özellik, nitelik, (sevgilinin) güzelliklerini övme, betimleme.

Ṭūṭi-i ṭab'ına olalı lebüñ **vaşfi** ğidā / Oldı Resmînüñ kamu eş'arı çün şekker lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 9). [vaşfi, -ı]

Gül yüzüñ **vaşfını** Resmîden işiden şanemā / Güş idüp zemzeme-i murğ-ı hoş-elhānı n'ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 13). [vaşfını]

Ol hūb ğazāluñ diyeli **vaşfını** Resmî / Senüñ ğazeliyātın okur oldı güzeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 13). [vaşfını]

Dişlerüñ **vaşfını** nazm ideli Resmî şanemā / Ter düşer sözleri bu çeşm-i dūr-efşān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 13). [vaşfını]

Resmîden işit ruhlarıñuñ **vaşfını** ey düst / Gül defterini bülbül okur çünkü ser-â-pây (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 13). [vaşfını]

Dîvâna yazdı Resmî lebüñ **vaşfını** ne hoş / ‘Âkıl hayâlin itmeye dîvâneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 13). [vaşfını, -ını]

Zülfüñle haţuñ **vaşfını** inşâ ide Resmî / Tûmâr-ı pür-âşüb okınur defter-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 13). [vaşfını, -ını]

Ol hasen hüsnüñ idelden berü **vaşfin** Resmî / Hüsn-i üslûb-ıla eş‘ârı irişdi hasene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 13). [vaşfin, -in]

2. Bir kimse veya şeyin taşıdığı hal, sıfat, niteliklerini sayarak tarif etme, övme.

Vaşfuñ-ıla ola inşâ-yı haţ-ı nâme-i cûd / Medhuñ-ıla okına defter ü dîvân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 51). [vaşfuñ-ıla, -uñıla]

vaşf it-: I. (Bir şey veya kimsenin) Durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini sayarak tarif etmek, övmek.

Nice kim **vaşf ide** vaşf-ı şafâ-bağş-ı ‘atâ / Nice kim mādih ola medh ü senâ-h‘ân-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 47). [vaşf ide, -e]

Vaşf itse kıdd ü zülfüñi Resmî şehâ senüñ / Mevzûn düşer sözi vü müselsel ‘ibâreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 9). [vaşf itse, -se]

vaşf-ı ân: Güzelliğin vasfı, anlatımı, övgüsü.

Yazmaz-ısa dest-i kudret **vaşf-ı ânı** şānuña / Şûretüñde şekl-i elf ü nûn medd etmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 7). [vaşf-ı ânı, -ı]

vaşf-ı ‘ıyş u nûş-ı cām it-: Yeme içme, içki içmekten bahsetmek.

Vaşf-ı ‘ıyş u nûş-ı cām itsem ‘aceb mi Resmîyâ / Çünkü zikrû’l-‘ıyş nışfu’l-‘ıyşdur pes ne kalem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 13). [vaşf-ı ‘ıyş u nûş-ı cām itsem, -sem]

vaşf-ı leb-i la‘l-i şeker-bār: (Sevgilinin) Tatlı, kırmızı renkli dudağının niteliği, anlatımı, övgüsü.

Resmîyem **vaşf-ı leb-i la‘l-i şeker-bāruñ** senüñ / Tûṭi-i cânlar gıdāsı oldu güftārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 13). [vaşf-ı leb-i la‘l-i şeker-bāruñ, -uñ]

vaşf-ı leb: (Sevgilinin) Dudağının niteliği, anlatımı, övgüsü.

Vaşf-ı lebüñle şî‘rüm olur ser-be-ser lezîz / Kim âbı kıand-i nâb-ı mükerrer ider lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 1). [vaşf-ı lebüñle, -üñle]

vaşf-ı şafā-baḥş-ı ‘aṭā: İhsanının neşe, huzur veren vasfı, niteliği.

Nice kim vaşf ide **vaşf-ı şafā-baḥş-ı ‘aṭā** / Nice kim mādih ola medḥ ü şenā-ḥān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 47). [vaşf-ı şafā-baḥş-ı ‘aṭā]

vaşf-ı yāḳūt-ı dehān: (Sevgilinin) Ağzının yakutunun vasfı.

Vaşf-ı yāḳūt-ı dehānı Resmîyā dilden dile / Lā-büd olur dürc-i dürr deryā-yı ‘ummān baḥşışi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 13). [vaşf-ı yāḳūt-ı dehānı, -ı]

vāşıl ol-: Kavuşmak, ulaşmak, erişmek.

Cānāna cān ki **vāşıl ola** vaḥdet-ise pes / Resmî ne sen gerek ol arada ne ben gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 15). [vāşıl ola, -a]

vaşl: Sevdiğine kavuşma, vuslat.

Va’desine **vaşluñuñ** irişmeden vā-ḥasretā / Öldürür beñzer beni hecr-ile nā-çār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 3). [vaşluñuñ, -uñuñ]

Eyyüb gibi hecri ne gam öldürür-ise / **Vaşlı** dem-i ‘İsā gibi kıılır yine iḥyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [vaşlı, -ı]

Nice kim sa’y-ı belig eyledüm ey düst dirig / Vaşluñ olmadı müyesser n’ideyin āh baña (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 4). [vaşluñ, -uñ]

Şabr idüp hicrāna **vaşluñ** istedüğüm rüz u şeb / Bu ki tekrisin bulur dirler meşel var isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 7). [vaşluñ, -uñ]

Ki āyet-i ḥüsnüñle sen **vaşluñ** ḥarām itdün baña / Ben ḥarāmī çeşmüñe kanum ḥelāl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 9). [vaşluñ, -uñ]

Nice kim şey’ li’llāh itdüm şehir-i gamda ben garīb / İrmedi **vaşluñ** nişābından baña hergiz naşīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 22). [vaşluñ, -uñ]

Vaşla yok çäre hecre döymezem / Öleyin mi ya ben behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 7). [vaşla, -a]

Vaşluña dil gümān ider irem diyü veli / Ol ḥod yakīn degül hele bir hoş-gümān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 7). [vaşluña, -uña]

Varını virsün dimiş cān-ıla **vaşlum** isteyen / Vireyin yok dimezem cānum durur varum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 9). [vaşlum, -um]

Vaşla yok çäre hecre döymezem / Öleyin mi ya ben behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 11). [vaşla, -a]

Sen perī **vaşlına** bulmazdı raķībūñ dest-res / Ehrimenler māliki mülk-i Süleymān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 9). [vaşlına, -ına]

Resmî-i dil-ḥasteyem kār itdi derdüñ cānuma / Ya devā kıl **vaşl-ıla** hecr-ile öldür ya beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 14). [vaşl-ıla, -ıla]

vaşl ol-: Sevgiliye kavuşmak.

Cevr-i cānāna taḥammül ger baña mümkün ola / Her kişi cānān-ıla **vaşl ola** hicrān olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 4). [vaşl ola, -a]

Şabr idüp hicrāna dirler **vaşl olur** cānāneye / Bir ḥaberdür söylenür illā biz anı görmedük
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 11). [vaşl olur, -ur]

vaşl-ı cānān: Sevdigine kavuşma.

Hoş-dem-idi **vaşl-ı cānān** soñı hicrān olmasa / Ḥüb-idi maḥbūbları ‘ahd ü peymān olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 1). [vaşl-ı cānān]

Vaşl-ı cānāne-y-içün cān-ıla serden geçерem / Şanmağıl beni hemān sīm-ile zerden geçерem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 1). [vaşl-ı cānāne-y-içün, -yiçün]

vaşl-ı ḥabīb: Sevgiliye kavuşma.

Resmî degül çü **vaşl-ı ḥabībūñ** saña naşīb / Nefrīn kılma ṭālī ‘-i baht u sitāreye (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 109, Mısra 13). [vaşl-ı ḥabībūñ, -üñ]

vaşl-ı ümmīd: (Sevgiliye) Kavuşma ümidi.

Niçe bir künc-i ğam içre cānı mehcūr eyleyem / Bīm-i hecri **vaşl-ı ümmīdle** gerek dūr
eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 12). [vaşl-ı ümmīdle, -le]

vaşl-ı yār-ı dil-nüvāz: Gönül okşayan, güzel sevgiliye kavuşma.

Rüz-ı ‘ıyd u nüş-ı cām u **vaşl-ı yār-ı dil-nüvāz** / Çend ān pīrüz-ı rüze ey hoşā ferḥunde-dem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 5). [vaşl-ı yār-ı dil-nüvāz]

vaṭan: Bir kimsenin yaşadığı yer, yurt.

Dil koyup zülfüñ-[il]e kaşuña varduğı bu kim / Mescid olur gice irdükde ğarībūñ **vaṭanı**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 6). [vaṭanı, -ı]

vaṭan eyle-: Vatan tutmak; bir yeri vatan edinmek, bir yere yerleşmek.

Ġamzeñ ḥayālī gözlerümi **eyledi vaṭan** / Mest olanuñ belī yiri mey-ḥāneler gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 5). [vaṭan eyledi, -di]

vaṭan kıl-: Yurt edinmek, yerleşmek.

Hoş didi şol bende kim kıldı eşigüñ vaṭan / Devlet-ile ‘ālemüñ tahtında sulṭānem didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 125, Mısra 11). [vaṭan kıldı, -dı]

vāy: Şaşkınlık, kızgınlık, şikayet, esef, telaş, acı, sevgi vb. çeşitli duygularda anlamı kuvvetlendirir.

Biñ kez artuḡ va‘de-i mihr aldı ağzuñdan gönül / **Vāy** n’olaydı zerrece olaydı ikrāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 8). [vāy]

Şimdi ki bahār oldı vü nev-rūz u dil-efrūz / ‘İyş it ki geçer fırsat olur şoñra işüñ **vay** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 4). [vay]

vāzgel-: Vazgeçmek.

Nāz-ıla öldürmege beni niyāzumsa sebeḡ / **Vāzgeldüm** nāzeninüm vir emān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 10). [vāzgeldüm, -düm]

vecde gel-: Heyecan, hayranlık, sevgi vb. bir duygu ile coşarak kendinden geçmek.

Nağme-i dil-sūzum irişdi meger eflāke kim / **Vecde geldi** çarḡ urur çarḡ ol şadādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 10). [vecde geldi, -di]

vech-i ḡasen: Güzel yüz.

Ḳalb-i ḡazīni açmaḡa nuḡl ü şarāb-ıla / Āb-ı revān u sebze vü **vech-i ḡasen** gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 4). [vech-i ḡasen]

vefā: I. Sözünde durma, verilen sözü yerine getirme. II. Dostluk ve muhabbette sebat etme, sevgide süreklilik, bağlılık ve sadakat.

Bir ism durur Resmî müsemması görünmez / ‘Ālemde **vefā** kim dinilür dār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 14). [vefā]

2. Dostluk ve muhabbette sebat etme, sevgide süreklilik, bağlılık ve sadakat.

Çün cefā vü cevri cānānuñ **vefādur** ‘āşıḡa / Ḳanḡı bī-cāndur kim ister cevri cānāndan ḡalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 5). [vefādur, -dur]

Cevr eylemek bu cānuma her dem neden gelür / Ya‘nī cefā-yı düst muḡibbe **vefā** mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 4). [vefā]

Vefā-y-ıçun cefāya ḡalma Resmî / Ki bu miftāḡdur ol feth-i bāba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 13). [vefā-y-ıçun, -yıçun]

vefâ kı1l-: Sevgi ve dostluk göstermek.

Mihrüñe bugün müşterî olana **vefâ kı1l** / Yarin çü bilürsin ki bu bâzâr bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 9). [vefâ kı1l]

vefâ-dâr: Vefalı, dostluğunda ve sevgisinde sebat eden, dostluğuna bağı olan (kimse).

Var isteme ‘âlemde dilâ yâr bulunmaz / Ger yâr bulunur-ısa **vefâ-dâr** bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 2). [vefâ-dâr]

vefâ-yâr: Vefalı sevgili.

Bir **vefâ-yâr** u cefâ-ñu seng-dil sîneñ bigi / Ser-be-ser seyr eyledük işbu cihânı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 9). [vefâ-yâr]

veh: Vah, yazık!

Âb-ı vaşla irmedin oldum hevâ yolında hâk / Veh ki yandum âteş-i hicrân elinden el-ğıyâs (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 8). [veh]

verd-i tâze: Taze gül.

Meyli bu gönñlümün yine bir serv-i nâzadır / Kim bâğ-ı hüsn içinde ruñı **verd-i tâzedür** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 2). [verd-i tâzedür, -dür]

vesvâs: Vesvese veren (şeytan).

Bir yaña nefşüm hevâsı bir yaña ağvâ-yı hulğ / ‘Ayn-ı ‘işyân olmışam nisyân-ıla **vesvâsdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 10). [vesvâsdan, -dan]

vilâyet: Diyar, ÷lke, memleket.

Gelmesün gönñlüme şādî ğam-ı ‘ışkuñ var-iken / Bir **vilâyetde** olıcak iki sultân çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 4). [vilâyetde, -de]

vir-: 1. Vermek.

Ne bālâ serv-i dil-cüdur boyuñ kim / **Virür** bār-ı belâlar tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 12). [virür, -ür]

Dem-be-dem kim añaram derdümi kanlar yudaram / **Virme** yâ Rab bu demi dünyede ağyâra dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 6). [virme, -me]

Taht-ı ‘ışkuñda Süleymân bigi dildür yâ Rab / **Virme** bu saltanatı dünyede deyyâra dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 8). [virme, -me]

‘Âlemde olsa devha-i Tübâya **virmezem** / Ger sâye şala serv-i hırāmānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 3). [virmezem, -meyem]

Muṭrib nevāya başla ki **virür** şafā-yı rūḥ / Dil-süz-ı sāzuñ-ıla hoş-elḥānumuz bize (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 121, Mısra 9). [virür, -ür]

2. Vermek, yarar sağlamak.

Her ne kim zûlmetde āb-ı zindegiden feyz olur / Baña ol nef'i **virür** her gicede cām-ı şarāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 12). [virür, -ür]

3. Meydana getirmek, hâsıl etmek, ortaya çıkarmak.

Ḳaddūñ mişālî var mı durur bir nihāl kim / Şeftālū-yı lebūñ gibi **virür** semer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 4). [virür, -ür]

4. Vermek, kazandırmak, katmak.

Zînet-i ḥuld-ı berin **viren** cemāl-i 'āleme / Ol yüzi berg-i gül-i bāğ-ı cinānumdur benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 7). [viren, -en]

5. Vermek, bırakmak, feda etmek.

Varını virsün dimiş cān-ıla vaşlum isteyen / **Vireyin** yok dimezem cānum durur varum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [vireyin, -eyin]

Gönlümi āl-ile alduñ cānuma cebr eyleme / **Virürem** al anı da ḥüsn-i rızādan düstüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 4). [virürem, -ürem]

Yolında varumı **virürem** varuram yine / Ya yār elüme gire gele çıka vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 3). [virürem, -ürem]

6. İkrām etmek, vermek.

Sevdüğüm mey **virür** ey düst güneḥ-kārluğum / Ki _arturursın dün ü gün āhum-ıla zārluğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 5). [virür, -ür]

7. Vermek, bağışlamak, bahşetmek.

Virmiş-iken bu cemālî begüm Allāh saña / Bende-y-iken dil ü cān-ıla ben ey şāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 1). [virmiş-iken, -mişiken]

8. Bir hali bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hâsıl etmek.

Dest-i ğam-ı raḳīb-ile seng-i cefā-yı yār / Dil şîşesine āh ki **virdi** yine _inkisār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 2). [virdi, -di]

9. Geri vermek.

Biz saña cānā 'arz-ı cān itdük itmezsin ḳabûl / Cānumı **vir** buseñ al olsun Ḳaraman bahşışı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 6). [vir]

vîrân: I. (Hazine, define gibi değerli şeylerin saklı olduğuna inanılan) Yıkık, yıkılmış, harap yer. II. Âşığın gönlü.

Hoş dimiş bu sözi ol kim dehr anı Selmân diler / Ey Nizâmî çünkü yârûñ gencdür **vîrân** diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 34). [vîrân]

vîrân ol-: I. Yıkılmak, harap olmak. II. Âşığın gönlünün kırılması, üzülp perişan olması.

Zûlm-ile yıkıldı **vîrân oldu** şehri göñlümün / Şehr-yâr u şâh-ı ‘ādîl mîr ü hânımsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 7). [vîrân oldu, -dı]

Ko vücûduñ mülki **vîrân olsun** âbâd olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 35). [vîrân olsun, -sun]

vîrâne: 1. Yanmış veya yıkılmış yapılardan geriye kalan yıkıntılarla dolu yer.

Hadîs-i şem‘i gel pervânenen şor / Nişân-ı genci var **vîrânenen** şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 2). [vîrânenen, -den]

2. I. Yıkılmış, harap olmuş yer. II. Gönül.

Didüm **vîrâne** dil zülfün kemendinden cüdâ düşdi / Didi teskîn ider lâ-büd selâsil şûr-ı şeydâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 7). [vîrâne]

Bu söz-ile cânımı hoşdur ki mesrûr eyleyem / Göñlümün **vîrânesin** dirsın ki ma‘mûr eyleyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 14). [vîrânesin, -sin]

vird: Sık sık okunan dua.

Âmîn iden bu **virde** belâdan emîn ola / H‘âb-ı gurûrdan şu ki hergiz uyanmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 15). [virde, -e]

vird ü du‘â: Zikir ve dua.

Şeb-i vaşluñ añup bu Resmî her şubh / Oğur **vird ü du‘âlar** tâze tâze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 14). [vird ü du‘âlar, -lar]

vişâl: Vuslat, sevdiğine kavuşma.

Vişâl kadri bilinür mi olmasa hicrân / Yanar mı ‘âşık oda yâra hasret olmayıcak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 5). [vişâl]

Resmî diler **vişâlünü** Hâkdan didüm didi / Billâh bu icâbet olacık du‘â mîdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 13). [vişâlünü, -ünü]

Vişāle sa‘yla irilür mi kısmet olmayıcağ / Sitāre yarı kılur mı sa‘ādet olmayıcağ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 1). [vişāle, -e]

Ey şād olan **vişāl-ile** fūrkat ğamını añ / Kim rüzgār-ıla anı hicrān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 27). [vişāl-ile, -ile]

vişālūne ir-: Kavuşmak, sevdiğine kavuşmak.

Çāre şabırdur dirler **irmege vişālūne** şehā / Bî-çāreler şabr idemez ol çāreye nā-çār olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 7). [vişālūne irmege, -mege]

vücūduñ mülki: Beden, varlık ülkesi.

Ço **vücūduñ mülki** vîrān olsun ābād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 35). [vücūduñ mülki]

yā rab: Ey Allahım, ey Rabbim!

Dem-be-dem kim añaram derdümi kanlar yudaram / Virme **yā Rab** bu demi dünyede ağıyāra dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 6). [yā rab]

Taht-ı ‘ışkuñda Süleymān bigi dildür **yā Rab** / Virme bu saltanatı dünyede deyyāra dağı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 7). [yā rab]

Ki dün dün elinden idersem n’ola fiğān / **Yā Rab** bu zulm ü fitne zamānından el-amān (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 14). [yā rab]

yād: Hatır.

Yağdı dil lāle-ruhuñ şevk-ıla ey gülşen-i cān / Lā-cerem ğonce-lebūñ **yādına** çāk itdi kabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 8). [yādına, -ına]

La‘l-i rūh-efzā-yı cānān **yādına** Resmî müdām / Düstāne düst kām iç ta‘n-ı düşmenden ne bāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 9). [yādına, -ına]

Nüş eyleyelüm la‘l-i lebūñ **yādına** sāğar / Kim reşk ide Kevşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 17). [yādına, -ına]

Resmīyem kim leblerūñ **yādına** nüş idüp müdām / Bu dil-i ğam-gīnūmi her dem feraḥ-nāk isterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 13). [yādına, -ına]

Çeşm ü zülf ü dehenūñ **yādına** ey serv-i revān / Dil ü cān oldu revān şu gibi rāh-ı ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 7). [yādına, -ına]

Ṭur ey sākī-i ferruḥ-fer lebūñ **yādına** şun sāğar / Dile olsun ziyā-güster şafā-yı cām-ı gül-fāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 7). [yādına, -ına]

yād eyle-: 1. Anmak, hatırlamak.

Gül yüzün **yād eyledükçe** gösterür ey gonce-leb / Bülbül-i cāna cihān gülzārını hār intizār
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 11). [yād eyledükçe, -dükçe]

2. I. Anmak, hatırlamak. **II.** (Adını) Anmak, zikretmek.

Şāh-iken hüsñ iline ben kula dād eylemedüñ / Geçdi ‘ömrüm günü feryād-ıla **yād eylemedüñ**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 6). [yād eylemedüñ, -medüñ]

yād it-: Yād etmek, anmak, hatırlamak.

Nice feryād ideyin yār beni **yād idicek** / Ki dilüm oda yanar derd-i dilüm yād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 1). [yād idicek, -icek]

Nice feryād ideyin yār beni yād idicek / Ki dilüm oda yanar derd-i dilüm **yād idicek** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 2). [yād idicek, -icek]

Ruḥlaruñ **yād idüp** ey gonce-dehen gülşende / Güli şermende kılup bülbülü lāl eyleyelüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 7). [yād idüp, -üp]

Yād idüp gül yüzüñi gülşen-i kūyuñda seher / Zārlıklar kıluram murğ-ı hoş-elhān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 9). [yād idüp, -üp]

Bizi **yād idüp** ey yār-ı qadīmī / Bulursın āşınālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 9). [yād idüp, -üp]

Hıçe şatdum ‘ālemi gördüm ki her dem yā ḥabīb / Ağzuñı **yād itdigümce** baña cevır eyler
rakīb (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 24). [yād itdigümce, -dügümce]

Sücüd itdükçe mihrāba seni **yād itdügüm** budur / Huzūr-ı kalb olmazsa dürüst olmaz namāz
itmek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 79, Mısra 3). [yād itdügüm, -dügüm]

Qaddüñle zülfüñ ü dehenüñ leblerüñ şehā / **Yād itdügümce** āh oluram āşinā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 8). [yād itdügümce, -dügümce]

Tā şabā şahn-ı cemende gül yüzün **yād itmedi** / ‘Andelīb-i şubḥ-ḥız efgān u feryād itmedi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 1). [yād itmedi, -medi]

Resmīyi ki geh añar-ıdı cefādan ol nigār / Hayli müddetdür ferāmüş eyledi **yād itmedi**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 14). [yād itmedi, -medi]

Ben sezmezem kim sen beni **yād itmeyesin** düstüm / Māñi ‘arada var-ısa ol bu likā ağyār olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 3). [yād itmeyesin, --meyesin]

Ha görüp görmezlenürsin Resmī-i āşüfteñi / N’ola geh geh **yād iderseñ** merḥabādan düstüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 18). [yād iderseñ, -erseñ]

yād ol-: (Adı) Anılmak, zikredilmek, hatırlanmak.

Adımız 'ışık-ıla **yād olmağ-ıçün** 'ālemde / Bu elif kaddümüzi derd-ile dāl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 11). [yād olmağ-ıçün, -mağ-ıçün]

yād-ı cinān eyle-: Cennetleri anmak.

Meskenüm olsun eşigünde tek ey hür-liķā / Ehl-i dūzaḥ olayum **yād-ı cinān eyler-isem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 6). [yād-ı cinān eyler-isem, -risem]

yād-ı nergis-i mest: Sevgilinin baygın, mahmur gözünün hatırının sarhoşluğu.

Ben ki **yād-ı nergis-i mestüñle** olam ḥāk-i rāh / Rūz-ı maḥşer kalduram ser ḥākden mest ü ḥarāb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 9). [yād-ı nergis-i mestüñle, -üñle]

yādigār it-: Hatıra bırakmak.

Ḥüsnüñ aḥsen olalıdan tapuñı Yūsufdan āh / Ḥüzn-ile Ya'kūbdan uş **yādigār itdüñ** beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 4). [yādigār itdüñ, -düñ]

yağ-: I. (Yağmur, kar ve dolu) Gökten yere düşmek. II. Âşığın çok miktarda gözyaşı dökmesi.

Zülfîn ol meh şalmadın ruḥsāra ben ağladuğum / Gün seḥāba girmedin güyā yire bārān **yağar** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 6). [yağar, -ar]

yāḥūd: Veya.

'Ālimü'l-esrār olurum kılca **yāḥūd** zerrece / Olsa ger rāz-ı miyānı vü dehānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 5). [yāḥūd]

yaḥyā: Hz. Yahyâ Peygamber.

La'lîn lebüñüñ şevkı-y-ıla dem-be-dem ey düst / Qanlı yaşuma ġarḳ oluram niteki **Yaḥyā** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [yaḥyā]

yaḳ-: 1. Yakmak, ateşe vermek.

Bir şem'dür yüzüñ senüñ ey müşterî-cebîn / Kim mihr ü meh diler **yaḳa** pervāneveş peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 6). [yaḳa, -a]

Şem'-i ruḥsāruñı 'arż it bize kim bî-pervā / **Yaḳavuz** nūruña pervāne gibi bāl ü peri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 4). [yaḳavuz, -avuz]

2. I. Yakmak. II. Gönlü tutuşturmak, ızdırap çektiirmek.

Gül yüzüñsüz lāleveş ey ġonce-leb her dem benüm / Dāğ urur sīnemde bağrumı **yaḳar** nār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 6). [yaḳar, -ar]

Di mest-i ğamzeñe dil-i pür-süzü **yağmasun** / Zîrâ ki oda yanıcak olur kebâb telh (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 5). [yağmasun, -masun]

Belâ-yı hecr-ile olalı mübtelâ-yı firâk / **Yağar** heves odına beni bu hevâ-yı firâk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 2). [yağar, -ar]

Ṭurfedür bu kim beni **yağduğça** bu nâr-ı hevâ / Gözlerüm seyl-âb ağıdur lîk ben hâkisterem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 88, Mısra 3). [yağduğça, -duğça]

Rişte-i cānumı **yağdı** nâr-ı hecrüñ her gice / Şem‘veş andan durur tâ şubh sūzân olduğum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 7). [yağdı, -dı]

Yağup qarâr u nâzı dilden bu nâr-ı hicrân / Kāmusı cān u dilde şabr u qarâr-ı hicrân (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 1). [yağup, -up]

Yağa pervâne gibi bāl ü peri sūhte-dil / Fer vire nūr-ı ruḥuñ şem‘-i şebistānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 3). [yağa]

Yağdı dil lâle-ruḥuñ şevk-ıla ey gülşen-i cān / Lâ-cerem ğonce-lebūñ yādına çāk itdi qabā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 7). [yağdı]

3. I. Yakmak. II. Gönü tutuşturmak, ateşe vermek.

Düstüm **yağdı** hevâñ-ıla beni bu nâr-ı ‘ışk / Hâk ider saçmazsa âb-ı luṭfuñ âḥir-kâr-ı ‘ışk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 67, Mısra 1). [yağdı, -dı]

yağa çāk it-: Üzüntü, hiddet, bezginlik vb. yüzünden yakasını yırtacak duruma gelmek.

Sen gül-endāmuñ irişmez çün elüm dāmenine / **Yağamı çāk ideyin** ğonce ğirībān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 12). [yağamı çāk ideyin -eyin]

yağañı çāk eyle-: Yakasını yırtmak; üzüntü, hiddet, bezginlik vb. yüzünden yakasını yırtacak duruma gelmek.

Yaz deftere bu şi‘ri ki ḥikmet hemîn ola / Devrân **yağañı eylemedin** zulm eliyle **çāk** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 6). [yağañı çāk eylemedin, -medin]

yağasın ‘ışkuñ eline vir-: Yakasını aşkın eline vermek. Aşka tutulmak, yakalanmak, aşkın etkisinde kalmak.

Şol kimse kim virdi şehâ ‘ışkuñ eline yağasın / Her dem anı görme revâ kim hecr odına yağasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 1). [yağasın ‘ışkuñ eline virdi, -di]

yağın: 1. Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

Eğerçi dil dehenüñ yok bilür **yağınında** / Velî sözüñ işidicek yine ğümāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 9). [yağınında, -ında]

Dil dehānuñ var mıdur ya yok mıdur bilmez **yaķın** / Söyle ey ‘İsā-nefes olsun gümānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 7). [yaķın]

2. Kesin ve sağlam bilgi.

Vaşluña dil gümān ider irem diyü velî / Ol hod **yaķın** degül hele bir hoş-gümān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 8). [yaķın]

ya‘ķüb: Hz. Yakûb Peygamber.

Ya‘ķüb bigi derd-ile dār-ı hüzün içre / Qaldum n’idem ol Yūsuf-ı Ken‘ān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 3). [ya‘ķüb]

Ya‘ķüb bedel olmaya hüzün-ile baña kim / Yūsuf olımaz hüsñ-ile sen dil-bere hem-tā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 11). [ya‘ķüb]

Ya‘ķüb bigi bulsa n’ola gözlerüm başar / Yūsufdan irdi çünki beşirüñ beşāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 7). [ya‘ķüb]

Hüsñüñ ahsen olalıdan tapuñı Yūsufdan āh / Hüzñ-ile **Ya‘ķübdan** uş yādigār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 4). [ya‘ķübdan, -dan]

ya‘ķüb-ı ken‘ānī: Kenan iline mensup Hz. Yakûb.

Olalı Mısr-ı dilde hüsñ-ile sen Yūsuf-ı şānī / Benem dār-ı miñende hüzñ-ile **Ya‘ķüb-ı Ken‘ānī** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 2). [ya‘ķüb-ı ken‘ānī]

yāķüt-ı güher-püş: İnci gibi dişleri örten yakut gibi kırmızı dudak.

La‘lūñ durur ey dürr-i girān-māye cihānda / **Yāķüt-ı güher-püş** u revān-perver olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 8). [yāķüt-ı güher-püş]

yāķüt-ı revān: Kırmızı renkte akan şarap.

Sāķiyā dök bāde-i billūra **yāķüt-ı revān** / Kim bahār eyyāmıdur cān u gönül sāğardadır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 11). [yāķüt-ı revān]

yalan: Aldatıcı, doğru olmayan, asılsız.

Tiġuña tutmaz dir-imiş beni gerden ol raķīb / İmtihān eyle begüm olsun **yalanı** āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 4). [yalanı, -ı]

Cevr-ile öldürür seni dirlerdi āh kim / Şordum lebinden ol haber āķir **yalan-imiş** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 16). [yalan-imiş, -imiş]

yalan söz: Doğru olmayan, gerçeğe uymayan konuşma.

Bilürken şıdķını ‘ilme’l-yaķın yoluñda Resmînüñ / **Yalan söz-ile** haķķında gümān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 14). [yalan söz-ile, -ile]

yalın-: Yalanmak, kendi kendini yalamak.

Senüñle beni dün gördi raķībüñ ya’nî rahm itdi / Seg-i perverdeveş kıyruk şalup bir iki **yalındı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 8). [yalındı, -dı]

yalıñuz: Yalnız, tek başına.

Yalıñuz şanma seni bende çeker zülf dilā / Gelegör cānuma ol ğamze-i fettānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 7). [yalıñuz]

yalvar-: Birinden bir şey isterken yumuşak ve acındırıcı bir tavır takınmak, saygılı bir ısrarla istediğini söylemek.

Resmî kılını lutf idüp añmış işidenler / Kendüye gerekse vara **yalvara** dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 14). [yalvara, -a]

yan-: 1. Yanmak, tutuşmak.

Dil şaçuñ bendine düşmeklige dîvānelenür / Cān ruħuñ şem’ine **yanmaķlıĝa** pervānelenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 18, Mısra 2). [yanmaķlıĝa, -maķlıĝa]

Dil şaçuñdan ruħuña meyl ider elbetde şehā / Şem’e **yanmaĝa** olur gicede pervāne heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 58, Mısra 4). [yanmaĝa, -maĝa]

Mihr ü meh ĥod zerre-i sūz-ı derūnuñdan **yanar** / Bu kadar germ-iken ey dil āh-ı serd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 11). [yanar, -ar]

2. I. Yanmak. II. Gönülden acı çekmek, gönlü yanmak.

Dem mi var kim ĥasret-i la’lūñle ey ğonce-dehen / Lāleveş baĝrum **yanuban** yüregüm kan olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 10). [yanuban, -uban]

Yandı cānum ğamze-i cānān elinden el-ĝıyās / El-ĝıyās ol cādū-yı fettān elinden el-ĝıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 1). [yandı, -dı]

Āb-ı vaşla irmedin oldum hevā yolında ĥāk / Veh ki **yandum** āteş-i hicrān elinden el-ĝıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 8). [yandum, -dum]

Ger görem ol şanemi bir daķı Resmî yüz urup / Hey begüm seni seven niçeye dek **yana** diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 6). [yana, -a]

Nice **yanayın** hecr-ile bir āh odına kim / Bu kevn ü mekān sūz-ıla yeksān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 11). [yanayın, -ayın]

Düşmedi çengüme niçe **yandumsa** ‘üdveş / Bir hem-nefes ki guşsa deminde hanîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 29). [yandumsa, -dumsa]

3. I. Yanmak, tutuşmak. II. Aşk ateşine düşmek.

Āb-ı sürûra teşne geçüp hîç kanmaya / ‘Ārif hevâ odına gerekdür ki **yanmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 18). [yanmaya, -maya]

Mihrûn odı dilde ey meh gerçi kim **yanar** nihân / Dem-be-dem âh itdügümce olur duhânı âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 13). [yanar, -ar]

yana düş-: Yanmak, yanmaya başlamak.

Çü nûrî tal‘atüññün şem‘ bigi cāna düşer / Görüp gönül anı pervâne bigi **yana düşer** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 2). [yana düşer, -er]

yandur-: Yakmak, tutuşturmak.

Şem‘-i hüsnün pertevi şevkı durur pervâneves / **Yanduran** ‘ışk âteşine böyle bî-pervâ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 8). [yanduran, -an]

ya‘nî: Sözüñ kısası, doğrusu.

Ṭarf-ı yüzinden gözi mey-hâne yolın gösterür / **Ya‘nî** pend ider bu bed kişi görñ minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 4). [ya‘nî]

Luṭf-ıla ḥande_ider leb-i şîrîn yārümñ / **Ya‘nî** nemek şaçar yüregümdeki yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 8). [ya‘nî]

Senññle beni dün gördi raķībñ **ya‘nî** raḥm itdi / Seg-i perverdeves kıyruķ şalup bir iki yalındı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 7). [ya‘nî]

Ḳalmış-ıdum zulmet-i ḥayretde demdür kim görem / Şems-i ‘âlem-tāb **ya‘nî** tal‘at-i zībā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 8). [ya‘nî]

Cevr eylemek bu cānuma her dem neden gelür / **Ya‘nî** cefā-yı düst muḥibbe vefā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 4). [ya‘nî]

İftihār-ı ‘ulemā **ya‘nî** ḥudāvend-i cihān / Āb-rüy-ı fuḫalā ḥazret-i sulṭān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 9). [ya‘nî]

Vāhib-i rūḥ u şuver **ya‘nî** Ḥudā ‘azze ve cel / Ebed ‘ışkuñı ḳasem itmiş-imiş baña ezel (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 1). [ya‘nî]

yañlış: Doğru olmayan, hatalı, yanlış.

Lebleri haţţın görüp kan ağladum güldi didi / Sāye-i ebrūm-içün **yañlış** hayāl itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 20). [yañlış]

yapış-: Yapışmak, bulaşmak.

Benden cezā raķībe olma ķarīb iñende / **Yapışmasun** uyuzı yakışma ol cüzāma (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 8). [yapışmasun, -masun]

yār: I. Sevgili. II. Dost.

Ağyāra yār olup yüregüm **yār** yaralar / Kim gördi düstlar ki_ide düşmen işini yār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 5). [yār]

Ağyāra yār olup yüregüm yār yaralar / Kim gördi düstlar ki_ide düşmen işini **yār** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 6). [yār]

Var isteme ‘ālemde dilā **yār** bulunmaz / Ger yār bulunur-ısa vefā-dār bulunmaz (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 53, Mısra 1). [yār]

Var isteme ‘ālemde dilā yār bulunmaz / Ger **yār** bulunur-ısa vefā-dār bulunmaz (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 53, Mısra 2). [yār]

İntizār-ile yiter raķm eyle ben bī-cāna kim / Mevtden olur eşed bilürsin ey **yār** intizār (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 10). [yār]

Resmiyā **yārüñ** dehānı zülf ü resmin deftere / Yaz ciger ķanıyla bilsünler ki anuñ nāmıdır
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 9). [yārüñ, -üñ]

Raķībinden üşenme Resmī **yārüñ** / Hezār iste dikensüz bir gül olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 15). [yārüñ, -üñ]

Қalur benüm bigi bī-yār u ĥor u zār u ĥazīn / Anuñ ki yār olup ağyār-ıla **yārı** gider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 8). [yārı, -ı]

Cevr ü cefā-yı yārı dil-āzār olan bilür / Bu ĥāl-i zārı **yārı** dil-āzār olan bilür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 49, Mısra 2). [yārı, -ı]

Aĥvālümü yārenlerüm ol **yāra** dimişler / Hecrüñde neler çekdi o bī-çāre dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 1). [yāra, -a]

Ṭālī‘üm yār olmadı kim **yāra** olam hem-nefes / Geçdi ‘ömrüm ĥasret-ile ķaldı bāķī bir nefes
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 1). [yāra, -a]

Şādīden ayağı yire başmaz yine beñzer / **Yārüñ** bize cevır itdiğın ağyāra dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 10). [yārüñ, -üñ]

Ėayret it ey dil cihānda **yārı** bul aĖyārı o / Yārdan Ėayrı ne kim ‘ālemde var aĖyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 7). [yārı, -ı]

Ėayret it ey dil cihānda yārı bul aĖyārı o / **Yārdan** Ėayrı ne kim ‘ālemde var aĖyār-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 8). [yārdan, -dan]

Viřāl adri bilinür mi olmasa hicrān / Yanar mı ‘āřık oda **yāra** asret olmayıcağ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 6). [yāra, -a]

Nice feryād ideyin **yār** beni yād idicek / Ki dilüm oda yanar derd-i dilüm yād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 1). [yār]

Oturma Resmî zār-ıla ferağ bul Ėam-Ėüsār-ıla / Mey ü sākî vü **yār-ıla** Ėeğür gel şubğ-ıla řāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 14). [yār-ıla, -ıla]

řeytānlık idüp ayıra aĖyār **yārumı** / Ėdem olan nicesi aña la‘net itmesün (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 3). [yārumı, -umı]

Yolında varumı virürem varuram yine / Ya **yār** elüme Ėire Ėele ıķa vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 4). [yār]

Her dem ciger ki yaralanur tiğ-ı derd-ile / Diler bu yara-y-ıla ki ol **yāra** yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 6). [yāra, -a]

Luğf-ıla Ėande_ider leb-i şirîn **yārümüñ** / Ya‘nî nemek şaçar yüregümdeki yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 7). [yārümüñ, -ümüñ]

Diriğ vāh ki ol **yār** benden ayrıldı / Fiğān ki rûğ-ı revānum bedenden ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 1). [yār]

Ėoř dimiş bu sözi ol kim dehr anı Selmān diler / Ey Niğāmî ünkü **yārüñ** gencdür vîrān diler (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 34). [yārüñ, -üñ]

yār it-: Yar etmek, dost etmek.

Ben ki yoluñda dil ü cān-ıla ser terk itmişem / Yārılık senden bu mıdur derde **yār itdüñ** beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 10). [yār itdüñ, -düñ]

yār ol-: 1. Sevgili olmak, dost ve yakın olmak.

ün arāruñ yoğmış ahdüñ bigi ey peymān-şiken / Var yine aĖyāra **yār ol** bir zamān şimden Ėirü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 14). [yār ol]

Yār olalı aĖyār-ıla sen baña Ėamuñdan / Mūnis n’idem āh oldu vü mağrem n’ideyin düřt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 5). [yār olalı, -alı]

Bir dem baña **yār olmadı** hem-dem n’ideyin düřt / Pürdür bu Ėözüm hem nem ü hem dem n’ideyin düřt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 1). [yār olmadı, -madı]

Niçe kez seni baña **yār ola** şandum şınadum / Çünkü olmaduñ ne lâzım imtiḥān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 11). [yār ola, -a]

Cānā revā mıdur ki beni bî-ḳarār idüp / Her bî-ḳarāra **yār olasin** idesin ḳarār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 8). [yār olasin, -asin]

Kime **yār olsañ** bugün yarın urursın terkin / Saña hercāyîlûk olsun ad u şan şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 15). [yār olsañ, -sañ]

Ağyāra **yār olup** yüregüm yār yaralar / Kim gördi düstlar ki_ide düşmen işini yār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 5). [yār olup, -up]

Ḳalur benüm bigi bî-yār u ḥor u zār u ḥazîn / Anuñ ki **yār olup** ağyār-ıla yārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 8). [yār olup, -up]

2. Yardımcı olmak.

Ṭālî'üm **yār olmadı** kim yāra olam hem-nefes / Geçdi 'ömrüm ḥasret-ile ḳaldı bâķî bir nefes (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 1). [yār olmadı, -madı]

3. Dost ve yakın olmak, yardımcı olmak, hayrı dokunmak.

Saña **yār olmaz** dilā ol dil-sitān şimden girü / Var yine derdüñle vir hecrinde cān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 1). [yār olmaz, -maz]

yār u ḥarîf: Sevgili ve dost.

Resmî-i nā-tüvāna raḥm it ki sensüz ey düst / **Yār u ḥarîf** ü ğamdur hem ğam-güsār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 14). [yār u ḥarîf]

yara: 1. I. Yara. II. Üzüntü, acı, dert.

Her dem ciger ki yaralanur tiğ-ı derd-ile / Diler bu **yara-y-ıla** ki ol yāra yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 6). [yara-y-ıla, -yıla]

2. Yara (âşığın gönül yarası).

Luṭf-ıla ḥande_ider leb-i şîrîn yārümüñ / Ya'nî nemek şaçar yüregümdeki **yaraya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 8). [yaraya, -ya]

yara-: I. İşe yaramak, faydalı olmak, yarar sağlamak. II. Sevgiliye yaranmak.

Her dem ciger ki yaralanur tiğ-ı derd-ile / Diler bu yara-y-ıla ki ol yāra **yaraya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 6). [yaraya, -ya]

yāra ir-: Sevgiliye ulaşmak, kavuşmak.

Yāra irmez dünyede yār-ı vefā-dār isteyen / Yārsuz alur meşeldür ‘aybsuz yār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 1). [yāra irmez, -mez]

yarala-: 1. I. Yaralamak. II. Gücendirmek, kırmak.

Ağyāra yār olup yüregüm yār **yaralar** / Kim gördi düstlar ki_ide düşmen işini yār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 5). [yaralar, -r]

2. Yaralamak, yara açmak.

Ğamzeñ urduça yüregüme nihānî **yaralar** / Dîdeden olup revān aar[dı] anı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 11). [yaralar, -r]

yaralan-: I. Yaralanmak. II. Gücenmek, kırılmak.

Her dem ciger ki **yaralanur** tîğ-ı derd-ile / Diler bu yara-y-ıla ki ol yāra yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 5). [yaralanur, -ur]

yaramaz: Uygunsuz, zararlı, fena, kötü.

Bir şeb didüm ey şūh ne var sîneñi açsañ / Didi **yaramazdur** gice āyîneye bakmak (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 1, Mısra 2). [yaramazdur, -dur]

yaraş-: Uymak, uygun düşmek, yakışmak.

Mühr-i lebüñe **yaraşur** ola yidi kişver / Maḥkūm u müsahḥar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 9). [yaraşur, -ur]

Yaraşurdı her dil-ārāma dil-ārām olduuñ / Bunlaruñ ārāmgāhı her dil ü cān olmasa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 7). [yaraşurdı, -urdı]

yāren: Arkadaş, dost.

Aḥvālūmi **yārenlerüm** ol yāra dimişler / Hecrūñde neler çekdi o bî-çāre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 1). [yārenlerüm, -lerüm]

yār-ı adīmî: Eski dost, sevgili.

Bizi yād idüp ey **yār-ı adīmî** / Bulursın āşinālar tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 9). [yār-ı adīmî]

yarı ıl-: Yardım etmek.

Vişāle sa‘yla irilür mi ismet olmayıca / Sitāre **yarı ılur** mı sa‘ādet olmayıca (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 2). [yarı ılur, -ur]

yār-ı vefā-dār: Vefalı sevgili.

Şād olma ki bir **yār-ı vefā-dār** ele girmez / Ğam çekme ki bir hem-dem ü ğam-ẖār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 5). [yār-ı vefā-dār]

Yāra irmez dünyede **yār-ı vefā-dār** isteyen / Yārsuz kalur meşeldür ‘aybsuz yār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 1). [yār-ı vefā-dār]

yarın: Sonraki günde veya günlerde, gelecek zamanda.

Ğirre_olma bahārına bugün bāğ-ı cemālūñ / **Yarın** çü hāzān irer aña hay begüm hay (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 12). [yarın]

Mihrūñe bugün müşterī olana vefā kıl / **Yarın** çü bilürsün ki bu bāzār bulunmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 53, Mısra 10). [yarın]

yārlik: Dostluk.

Ben ki yoluñda dil ü cān-ıla ser terk itmişem / **Yārlik** senden bu mıdur derde yār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 10). [yārlik]

yas: Ölüm veya çok büyük bir felaketten duyulan acı ve bu acıyı belirtmek üzere yapılan şeyler, mâtem.

Bilmezem ben ne sezā bahtum k’anadan toğalı / Hîç fark olmaz günüm dünden düğünüm **yasdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 8). [yasdan, -dan]

yaşağ eyle-: Yapılmamasını istemek, yapılmaması için engel koymak, yasaklamak.

Ĥammāra **yaşağ eyleyeli** dāver-i devrān / Her ehl-i dilūñ hānesi mey-hāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 7). [yaşağ eyleyeli, -yeli]

yāsemen: 1. Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçek, yasemin.

Göreliden gözüm ol dil-ber-i nāzük-bedeni / Meyl kılmaz göre göz **yāsemen** ü nestereni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 2). [yāsemen]

2. I. Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçek. II. Sevgilinin yüzü.

Şalsa zülfini benāğūşına ol ğonce-dehen / Şanuram sāye şalar sünbül-i ter **yāsemene** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 6). [yāsemene, -e]

yāsemīn: Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçek.

Bu hadd ü zülf ü qaddi temāşā kılanlara / Ne **yāsemīn** ü sünbül ü serv-i çemen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 6). [yāsemīn]

yaş: Gözyaşı.

Yaşum görüp yüzüme niçün bakmaya habīb / ‘Älemde kıadr-ile ħod olur sīm ü zer lezīz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 11). [yaşum, -um]

Şevk-ı la‘lünle dem olur ki gözüm yaşa gelür / Bād-ı āhumla **yaşum** mevci taşup aşı gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 2). [yaşum, -um]

Ķan itme **yaşumı** lebün-içün yüzüme bak / Ger kıan işi ola olıcaķ sīm ü zer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 5). [yaşumı, -umı]

Şevk-ı leb-i mey-günüñ-ıla _ey ġamzesi maĥmür / **Yaşumla** gözüm bāde vü peymāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 6). [yaşumla, -umla]

Dir kıametümi gören **yaşumda** / Seyl-āb-ı revāne yol ne ħoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 5). [yaşumda, -umda]

Yaşumla la‘l bigi Resmî kıana ġarķ oluram / Lebi ħayāl ki bu çeşm-i dūr-feşāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 13). [yaşumla, -umla]

Ser-be-ser serv biter kıametünün ħasretile / **Yaşumuñ** cüyını her kıanda revān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 10). [yaşumuñ, -umuñ]

Merdüm-i çeşmüm siyeh-püş oldu **yaşum-çün** şehā / Ĥānda kıan olsa mātem şimdi mi olduġı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 38, Mısra 7). [yaşum-çün, -umçün]

Dem-be-dem **yaşum-içün** dīde vü dil cenge düşer / Şan iki ħaşm durur birbirile kıan çekişür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 5). [yaşum-içün, -umiçün]

yaşı gel-: Gözyaşı dökmek.

Şevk-ı la‘lünle dem olur ki gözüm **yaşı gelür** / Bād-ı āhumla yaşum mevci taşup aşı gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 1). [yaşı gelür, -ür]

yaşı aķıt-: Ağlatmak.

Ķül ruĥuñ tābı yaķar cānumı od lāle bigi / Dūr dişün şevķı **aķıdur yaşumı** jāle bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 2). [yaşumı aķıdur, -ur]

yat-: Hastalanıp yataġa düşmek, yatakta kalmak.

Şehā Resmî-i dil-ĥaste **yatur** derd-ile peyveste / Ya dermān eyle derdine ya nice ola ĥālin dī (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 9). [yatur, -ur]

yāver-i a‘yān-ı vücūd: Varlığın görünürlüğünün yardımcısı.

Mecma‘-ı bezl ü ‘atā **yāver-i a‘yān-ı vücūd** / Menba‘-ı fażl u şehā dāver-i devrān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 5). [yāver-i a‘yān-ı vücūd]

yay: I. Yay, kavis. II. Sevgilinin yay gibi kavisli olan kaşı.

Ger günāh-ise kaşuñ **yayına** kurbān olduğum / Bilmedüm ma‘zūr tūt bi’llāhi kurbān olduğum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [yayına, -ına]

yaz-: 1. Yazmak, yazı ile anlatmak.

Resmiyā yārūñ dehānı zülf ü resmin deftere / **Yaz** ciger kanıyla bilsünler ki anuñ nāmıdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 10). [yaz]

Dîvāna **yazdı** Resmî lebūñ vaşfını ne hoş / ‘Ākıl hayālin itmeye dîvāneler gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 13). [yazdı, -dı]

Mā-cerā-yı çeşmümi **yazduķça** Resmî deftere / Neşr olur hāmem dilinden nazm-ı lü’lū’-i hoş-
āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 15). [yazduķça, -duķça]

Dutışur odlara evrāk u hāme kan ağlar / Çü Resmî başlaya **yazmağa** mā-cerā-yı firāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 14). [yazmağa, -mağa]

2. Kaleme almak.

Şerh eyle gamuñ Resmî ki kan ağlaya hāme / **Yaz** sūz-ı dilūñ defter ü dîvān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 14). [yaz]

Kaşd eyledüm ki **yazam** bir iştîyāk-nāme / Odlara yandı kâğıd kana boyandı hāme (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 1). [yazam, -am]

Yaz deftere bu şî‘ri ki hikmet hemîn ola / Devrān yaķañı eylemedin zılm eliyle çāk (Bursalı
Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 5). [yaz]

3. (Allah) Kader olarak belirlemek.

Yazmaz-ısa dest-i kudret vaşf-ı ānı şānuña / Şüretüñde şekl-i elf ü nūn medd itmek neden
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 99, Mısra 7). [yazmaz-ısa, -mazısa]

yazıl-: Yazmak işi yapılmak, yazıya geçirilmek.

Nice kim söylene elfāz-ıla aḥbār-ı seḥā / Nice kim **yazıla** aqlām ile destān-ı kerem (Bursalı
Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 50). [yazıla, -a]

yazılan başa gelür: Kişi kaderinde yazılı olanı yaşar.

Dil-berūñ ḥaṭṭ-ı ğubārı yüzini tıtdı-y-ısa / Çāre ne Resmî meşeldür **yazılan başa gelür**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 10). [yazılan başa gelür]

yeksān: Her zaman, daima.

Nice yanayın hecr-ile bir āh odına kim / Bu kevn ü mekān sūz-ıla **yeksān** oda yansun (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 12). [yeksān]

yeksân görin-: Aynı seviyede, eşit görünmek.

Çünkü **yeksân görünür** gözlerine ‘ayb u hüner / Bunların ben de dir-isem n’ola ‘irfânına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 11). [yeksân görünür, -ür]

yeksân it-: Bir, eşit, aynı etmek.

Yokdur şebât bu felegün lutf u kahrına / Kim her kişiye bu işi **yeksân ider** felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 24). [yeksân ider, -er]

yek-ser: Bir baştan bir başa.

Virmeyüp emânı / Bir lahızada **yek-ser** (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 2). [yek-ser]

yem: Deniz.

Şındı sengîn-dilüne tuş olalı gamda gönül / Şol sefine gibi kim **yemde** yolu taşta gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 4). [yemde, -de]

yemen: Arap yarımadasının güneybatısında bir yerleşim yeridir.

Lebün şafâsı-y-ıla la’l kânı terk itdi / Boyandı kana ‘aķık ü **Yemenden** ayrıldı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 10). [yemenden, -den]

yemîn: Söz, ant, kasem.

‘Ahd itdün-ise ‘aşıkuñ öldürmege şehâ / Öldür beni ki ola **yemînün** kefareti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 4). [yemînün, -ün]

yidi kat taşdan geç-: "Zehri yedi tastan geçmek" deyimi kaderin yedinci kat gökten, gökyüzü katmanlarını geçerek insana ulaşması, önüne geçilmesi mümkün olmayan, değiştirilemez, acı verici durumların ve bunun yarattığı olumsuz duyguların benzetileni olarak kullanılmıştır.

Dem-be-dem devrân elinden derd-ile nüş itdügüm / Bir ağudur kim **geçüpdür bu yidi kat taşdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 105, Mısra 4). [yidi kat taşdan geçüpdür, -üpdür]

yidi kişver: Yedi iklim.

Mühr-i lebüne yaraşur ola **yidi kişver** / Maḥkûm u müsahḥar (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 9). [yidi kişver]

yig: Daha üstün, daha makbul, daha evlâ.

Düstüm her ne kadar kılur-iseñ cevri ü cefâ / **Yigdür** andan baña kim eyleyesin mihr ü vefâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 2). [yigdür, -dür]

Gözlerümden gizleme izüñ tozın ki_ol **yig** durur / Dīde-i ma'lūle kuḥl-i rūṣenādan dūstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 5). [yig]

yık-: Harap etmek, mahvolmasına sebep olmak, perişan etmek.

Dil kişverini **yıkalı** bildüm ki_o ḥaṭṭ u ḥāl / Ğāret-ger-i vilāyet-i cān u cihān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 13). [yıkalı, -alı]

Çeşm-i ğaret-gerüñ gönül mülkin / Ne bulur **yıkmadan** behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 4). [yıkmadan, -madan]

yıkık: Yıkılmış, harap.

Ka'be bünyādı şevābını bulursın şanemā / Bir selām-ıla **yıkık** gönülümü ābād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 12). [yıkık]

yıkıl-: Harap olmak, mahvolmak, perişan olmak.

Gönül **yıkıldı** gözüm ḥānesin pür-āb ister / Meşel durur yıkılan kamosı ḥarāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 1). [yıkıldı, -dı]

Gönül yıkıldı gözüm ḥānesin pür-āb ister / Meşel durur **yıkılan** kamosı ḥarāb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 2). [yıkılan, -an]

Ẓulm-ile **yıkıldı** vîrān oldu şehri gönülümüñ / Şehr-yār u şāh-ı 'ādil mîr ü ḥānumsuz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 7). [yıkıldı, -dı]

yıl-: Yelmek, yel gibi gitmek, koşmak, acele gitmek.

Ey Hızr-dem meded ir kim **yiler** āhum-ıla / Ğarḳ itmesün cihānı mevc-i biḥār-ı hicrān (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 101, Mısra 9). [yiler, -er]

yildür-: Koşturmak.

Ārzū-yı ḥāk-i pāyüñdür şabā gibi şehā / **Yildüren** yollarda dāyim bî-ser ü bî-pā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 4). [yildüren, -en]

yilduz: I. Yıldız; ışıklı ve sabit bir nokta halinde görülen gök cisimlerinden her biri. II. Şans, talih, baht.

Nice muḳārın olasın ol māha Resmiyā / Ey bî-sitāre gökde senüñ **yilduzuñ** mı var (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 14). [yilduzuñ, -uñ]

yile var-: Rüzgara karışmak, savrulup telef olmak, yok olup gitmek.

Gül **yile vardı** vü āb oldu ruḥuñ reşki-y-ile / Lāle ḥāk oldu ḥasedden oda yandı cigeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 5). [yile vardı, -dı]

Seyf-i sitemle dehr seni itmedin helāk / Hāk olmadın bu cism ü **yile varmadın** bu hāk
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 8). [yile varmadın, -madın]

yile vir-: Yele vermek; boşa harcamak, savurup telef etmek.

Gel gül bigi gülşende gül ey gonce-dehen kim / Gül **yile virüp** lāle-i nu‘mān oda yansun
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 8). [yile virüp, -üp]

Hecr odına yandurursın **yile virüp** hākümi / Cevr-ile kıan ağladursın zār u zār itdüñ beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 5). [yile virüp, -üp]

yıllar durur: Yıllardır, çok uzun zaman.

Yıllar durur ki kıaddümi ğam eyledi kemān / Tır-i murād irişmedi hergiz nişāna hīç (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 3). [yıllar durur]

yine: 1. Bir daha, tekrar, gene.

Eyyüb gibi hecri ne ğam öldürür-ise / Vaşlı dem-i ‘İsā gibi kıılır **yine** ihyā (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 1, Mısra 6). [yine]

Cān meşāmmını **yine** kııldı mu‘atıar nefesi / ‘Anberīn zülfüñe uğradı meger bād-ı şabā
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 9). [yine]

Şeh ruhıaruñ öñindeki ferzānedür gözüñ / Diller piyādesini başup sürdi **yine** at (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 8, Mısra 4). [yine]

Dil alup almadı mı dīn çeşm hışm idüp **yine** / Kıaşd dārü’l-mülk-i imān-ıla cān u serdedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 5). [yine]

Gerd ü melāl-ile hıat-ı cānān gibi dirīĝ / Tıtdı bu göñlüm āyinesini **yine** gubār (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 24, Mısra 4). [yine]

Meyli bu göñlümüñ **yine** bir serv-i nāzadur / Kim bāĝ-ı hüsn içinde ruħı verd-i tāzedür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 1). [yine]

Şādīden ayaĝı yire başmaz **yine** beñzer / Yārüñ bize cevır itdiĝin ağyāra dimişler (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 9). [yine]

‘İyd irdi **yine** gül gibi zeyn oldu güzeller / Bülbül bigi biz de diyelüm tāze ĝazeller (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 1). [yine]

Beñzer gözünüñ kıaşdı **yine** cāna olupdur / Kim kıanımı dökmeklige merdāne olupdur (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 1). [yine]

Zülfinde görüp göñlümi dil-ber didi kim hey / Beñzer kı bu miskīn **yine** dīvāne olupdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 12). [yine]

Egerçi dil dehenûñ yok bilür yakînında / Velî sözûñ işidicek **yine** gümâna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 10). [yine]

Her dem hayâl-i zülf-ile efkârını dilûñ / Künc-i belâda **yine** dil-efgâr olan bilür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 49, Mısra 6). [yine]

Oldı bahâr-ıla **yine** reşk-i bihişt bağ / Gel seyr-i sebzezâr kılalum ayak ayak (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 3). [yine]

Fâş eyledi gözüm yaşı sırrum meşel durur / Merdümlük itmege **yine** merdâneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 10). [yine]

Bir niçe gün kimûñ ki yüzine güle bu çarh / Döner zamân-ıla **yine** giryân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 14). [yine]

Zülfûñ uyup bile gitmişdi dönüp geldi **yine** / Sihr-ile başın çevürdi çeşm-i şehhâruñ senûñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 5). [yine]

Bahâr eyyâmı irişdi **yine** hengâmıdur cāmuñ / Yime ğam cām-ı cān-bağış iç unut fikrin ser-encāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 1). [yine]

Yine bir şûh-ı cihânı göz görüp sevdi gönül / Bir meh-i nâ-mihr-bânı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 1). [yine]

Çün qarâruñ yoğmış ahdûñ bigi ey peymân-şiken / Var **yine** ağıyara yâr ol bir zamân şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 14). [yine]

Yolında varumı virürem varuram **yine** / Ya yâr elüme gire gele çıka vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 3). [yine]

Şeytânlıg idüpdür **yine** beñzer ki hasûd âh / Bakmaz yüzüme nâz ider ol gözleri fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 11). [yine]

Hurşid-i tal'atûñle oldum **yine** ferağ-şâd / Bahtum hümâyûn oldu irdüm çü sen hümâyâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 7). [yine]

Dil ü dîn almağ-ıla olmadı âh ala gözüñ / Başladı âla **yine** cānı dağı ala bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 6). [yine]

Çün oldu şükûfe **yine** taraf-ı çemen-ārây / Sākī berü şun bâde-i 'ıyş u tarab-efzây (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 135, Mısra 1). [yine]

Şorma lebi nişânını bîgāneden dilâ / Râz-ı nihāndur anı **yine** aşināya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 10). [yine]

Dest-i ğam-ı rakīb-ile seng-i cefâ-yı yâr / Dil şîşesine âh ki virdi **yine** inkisâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 2). [yine]

2. Öyle de olsa, buna rağmen.

Saña yār olmaz dilā ol dil-sitān şimden girü / Var **yine** derdünle vir hecrinde cān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 2). [yine]

Her bü'l-heves ne bile hevā-dārlıgımı / Kim bî-ḥaḳīḳatūñ **yine** meyli mecāzadur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 30, Mısra 8). [yine]

Gitdi_ol ki muḥāl-idi **yine** 'ıyd da irdi / 'İyş itmek-içün ehl-i dile ḥūb maḥaller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 7). [yine]

yir: 1. Yer, mekan.

Şikeste Resmîyi dūr eyleme ḳapuñdan kim / Ne murğ-zār ola ol **yir** ki murğ-zārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 12). [yir]

Ġamzeñ ḥayālî gözlerümi eyledi vaṭan / Mest olanuñ belî **yiri** mey-ḥāneler gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 72, Mısra 6). [yiri, -i]

2. Yer, mahal, bölüm, kısım.

Şol ḳadar tūr urdı ġamzeñ sîne-i mecrūḥuma / Ḳalmadı bir **yir** kim anda zaḥm-ı peykān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 12). [yir]

3. Dünya; yeryüzü, zemin.

Zülfin ol meh şalmadın ruḥsāra ben ağladuğum / Gün seḥāba girmedin gūyā **yire** bārān yağar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 6). [yire, -e]

yire yüz urdum: (Padişahın eşiğine) Yüz sürmek, secdeye kapanmak, saygı ve bağlılığını göstermek, ondan lütuf dilemek.

Geldüm eşiğüñe yüz 'özü-ile **urdum yire yüz** / Nazar itseñ n'ola ben bendeye sultān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 43). [yire yüz urdum, -dum]

yiri durur: Yeridir, layıktır, uygundur.

Çün serv-i sehī cān-ıla dil hecre sezādur / Ḳo **yiri durur** eyledi 'işyān oda yansun (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 102, Mısra 10). [yiri durur]

yiridür: Layıktır, münasiptir, uygundur.

Ben neyem nāle-y-ile n'ola fiğān eyler-isem / **Yiridür** ḥasret-ile bağrumı ḳan eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 2). [yiridür]

Her ki dil bağlasa ol ṭurre-i müşğīn-resene / **Yiridür** kim düşe ḥālūñ gibi çāh-ı zekāna (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 2). [yiridür]

Demidür saña baña şimdi **yiridür** diyeyin / Geldi **ḥaṭṭuñ** n'ideyüm āh baña vāh saña (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 2, Mısra 23). [yiridür]

yirine: Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Şîrîn lebûñ ḥayāline her kanda ağlasam / Sebze **yirine** uçdan uca ney-şeker biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 10). [yirine]

yit-: Yeterli olmak, kâfi gelmek.

Bâğ-ı cānda ben belālu bülbüle sen gül **yiter** / Sebz-ḥaṭṭuñ serv-ḳaddūñ saçlarıñ sünbül yiter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 1). [yiter, -er]

Bâğ-ı cānda ben belālu bülbüle sen gül yiter / Sebz-ḥaṭṭuñ serv-ḳaddūñ saçlarıñ sünbül **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 2). [yiter, -er]

Gerçi gül-ruḥlar hezār ammā baña sensin murād / Ādem olana meşeldür ey perî bir gül **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 4). [yiter, -er]

Ben tûrurken kūyuña n'eyler gelüp zāğ-ı raḳîb / Gülsitān içre muḳîm olmağa çün bülbül **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 6). [yiter, -er]

Ey perî teşḫîr kıлмаğa dilin 'aşıklarıñ / Āteş-i ruḥsāruñ üzre beñlerüñ fülful **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 8). [yiter, -er]

Ġamze-i maḥmûruñ-ıla hem-ḳadeḥ olmağa cān / Bezm-i ḥüsnüñde şafā-yı la'l-i nābuñ mül **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 10). [yiter, -er]

Zü'l-feḳār ebrûñ-ıla kāfir raḳîbi kıl helāk / Ḥüsn atına bin ki ol sen Ḥaydara Düldül **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 12). [yiter, -er]

Resmî-i dîvāneye dārû'ş-şifā-yı 'ışḳda / Bend-i zencîr-i belā ol 'anberîn-kākül **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 14). [yiter, -er]

Va'de-i vaşluñ gibi bî-aşl u bünyād olmasun / Ruḥlarıñ cān bâğına berg-i gül-i ḥamrā **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 16). [yiter, -er]

Bu dil-i şeydā o bâğa bülbül-i gūyā **yiter** / Gülşen-i ḥüsnüñde çeşmüñ nergis-i şehlā **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 17). [yiter, -er]

Bu dil-i şeydā o bâğa bülbül-i gūyā **yiter** / Gülşen-i ḥüsnüñde çeşmüñ nergis-i şehlā **yiter** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 18). [yiter, -er]

Serv-ḳaddūñ 'aşıḳa naḥl-i cihān-ārā **yiter** / Hîç 'ar'ar bitmesün 'ālemde şimşād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 19). [yiter, -er]

Cān virüp derdüñi almak baña sūd itse **yiter** / N'ola bāzār-ı maḥabbetde ziyān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 7). [yiter]

yiter: Daha fazlasına gerek yok, dur, kâfi.

İntizâr-ile **yiter** rahm eyle ben bî-câna kim / Mevtden olur eşed bilürsin ey yâr intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 9). [yiter, -er]

yoğ it-: Yok etmek, ortadan kaldırmak, varlığına son vermek.

Ârzû-yı dehenüñ varumı **yoğ itse** n'ola / Hâşılı hiç durur tâlib olanuñ 'ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 5). [yoğ itse, -se]

yoğ ol-: Yok olmak; ortadan kalkmak, varlığı sona ermek.

Yoğ olur-ısa yoluñda bu kamu varluğum / Saña ey düst ne ğam âh baña hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 7). [yoğ olur-ısa, -urısa]

yoğ u var: Yokluk ve varlık. Hiçbir şey.

Leblerüñ sırrını 'aql-ı ĥurde-dân her nice kim / Fikr ider fark eyleyimez kaldı **yoğ u varda** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 8). [yoğ u varda, -da]

yoğ-iken: Yokken, mevcut değilken.

Beni redd eyleme şâhum dahı ĥattuñ **yoğ-iken** / Ki 'ıtık-nâme gerek bendeyi âzād idicek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 7). [yoğ-iken]

yoğsa: 1. Yoksa, aksi takdirde.

Ol perîşân zülfüme tolaşmasun Resmî dimiş / **Yoğsa** anı kıluram zâr u perîşân istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 14). [yoğsa]

Derdüñe em la'l-i dil-berden dile Resmî hemîn / **Yoğsa** tîmâr eylemez bîmâr-ı 'ışka her tabîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 10). [yoğsa]

2. Kabul edilen bir hükmü bildiren bir cümleden sonra buna zıt hüküm bildiren bir cümle geldiğinde bu iki cümlelerin arasına getirilir.

Sâkiyâ bâde getür def'-i melâl eyleyelüm / **Yoğsa** bir ğuşsa ile fikr-i muĥâl eyleyelüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 96, Mısra 2). [yoğsa]

yok: 1. Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).

Öldürürseñ ger dehânımdan nişân virdi diyü / Zerrece var ola didüm **yokdur** inkârımda benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [yokdur, -dur]

Vaşla **yok** çäre hecre döymezem / Öleyin mi ya ben behey cânım (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 11). [yok]

Ķaddüñe nisbet iden servi degül râst-naẓar / Gözüñe beñzedenüñ nergisi **yokdur** başarı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 8). [yokdur, -dur]

Ey şāh-ı hüsni iñen dahı nāz itme ‘āşıkā / Mağrūr olma hüsniñe **yoğdur** aña şebāt (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 14). [yoğdur, -dur]

Vaşla **yoğ** çäre hecre döymezem / Öleyin mi ya ben behey kâfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 7). [yoğ]

Dil dehānuñ var mıdur ya **yoğ** mıdur bilmez yakīn / Söyle ey ‘İsā-nefes olsun gümānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 7). [yoğ]

Cānā bu hūnī ğamze nice cān-sitān-imiş / İnsāna rahmı **yoğ** ne ‘aceb bī-emān-imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 59, Mısra 2). [yoğ]

Hārsuz bir güli **yoğ** çünkü cihān gülşeninüñ / Şad-hezār olur-ısa murğ-ı hoş-elhānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 7). [yoğ]

Yoğdur şebāt bu felegüñ lutf u kahrına / Kim her kişiye bu işi yeksān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 23). [yoğdur, -dur]

Nālemi işitdi dil-ber remz-ile didi ki hey / Āb-ı rüyüñ **yoğ** mı halkā şerm-sār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 12). [yoğ]

Bu şıfatda gördügi **yoğ** kimse nesl-i ādemi / Key görüñ ol mäh-ı hūrīveş perī-zād olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 9). [yoğ]

Büseñe cān virürem derdüme kıl çäre didüm / Didi cān virmeden artuğ **yoğ** aña çäre dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 12). [yoğ]

Dikḳat-ile fark idemedüm dehānuñ zerrece / **Yoğ** beñzer varduğında [kim] nazar var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 8). [yoğ, -a]

Çün qarāruñ **yoğmış** ahdüñ bigi ey peymān-şiken / Var yine ağıyāra yār ol bir zamān şimden girü (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 107, Mısra 13). [yoğmış, -mış]

Nesr ider nazm cevāhirlerini yollaruña / N’ola şāhum **yoğ-ısa** Resmî kuluñ sīm ü zeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 12). [yoğ-ısa, -ısa]

Senden ayru degül-iken **yoğ-ıdı** bende qarār / Gel kıyās it niceyem bunca zamān sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 3). [yoğ-ıdı, -ıdı]

Cihānda çekmedüğüm gerçi bir belā **yoğdur** / İşidesin kāmusından belī belā-yı firāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 65, Mısra 9). [yoğdur, -dur]

2. Hayır.

Varını virsün dimiş cān-ıla vaşlum isteyen / Vireyin **yoğ** dimezem cānum durur varum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 10). [yoğ]

yok bil-: Yok saymak, ölmüş olarak kabul etmek.

Egerçi dil dehenüñ **yok bilür** yakınında / Velî sözüñ işidicek yine gümāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 9). [yok bilür, -ür]

yok yire: Boşu boşuna, gereksiz yere.

Ağzuñ aңduğuma hışm eylesesün ğamzelerüñ / Hey di **yok yire** begüm şuşamasun kanumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 6). [yok yire]

Yok yire ‘ahdüñde şāhā kimse bî-dād olmasun / Eyledi nevmîd-i ‘ışkuñ derdi dermāndan beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 25). [yok yire]

yol: 1. Yol; uğruna, uğrunda.

Yoluñda Resmî terk-i ser itmez dimiş ‘adū / ‘Āşık olan alur mı begüm başa cāna hiç (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 11, Mısra 9). [yoluñda, -uñda]

Cān virürken **yoluñda** bu Resmî / açmağ andan neden behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 9). [yoluñda, -uñda]

Terk-i cān itmez dimiş beni **yoluñda** müdde‘î / Hāşe sultānum işidüldük gibi _olmaz her haber (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 7). [yoluñda, -uñda]

Cān virürken **yoluñda** bu Resmî / açmağ andan neden behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 91, Mısra 15). [yoluñda, -uñda]

Āb-ı vaşla irmedin oldum hevā **yolında** hāk / Veh ki yandum āteş-i hicrān elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 7). [yolında, -ında]

Her ‘āşıkı ki bir büt-i sîmîn-beden gerek / Evvel **yolında** terk-i ser ü cān u ten gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 2). [yolında, -ında]

Yolında varımı virürem varuram yine / Ya yār elüme gire gele ıka vara ya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 3). [yolında, -ında]

Gördükçe yüz çevürmek bizden revā mıdur kim / Biñ cān viren **yoluña** degmez mi bir selāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 10). [yoluña, -uña]

Yolumda ‘ār-ıla nāmūsı terk itdüñ diyü halka / Beni bed-nām u rüsvā-yı cihān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 11). [yolumda, -umda]

Yolumda terk-i cān itmez dimişsin Resmîyi cānā / Nedür cānān-içün cān kim dirîğ eyleyeler anı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 13). [yolumda, -umda]

Ben ki **yoluñda** dil ü cān-ıla ser terk itmişem / Yārılık senden bu mıdur derde yār itdüñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 9). [yoluñda, -uñda]

Nesr ider nazm cevāhirlerini **yollaruña** / N'ola şāhum yoğ-ısa Resmî kuluñ sım ü zeri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 138, Mısra 11). [yollaruña, -laruña]

Yoluñda kıılır lîk fedâ cān u dil ü ser / Bu Resmî-i çāker (Bursalı Resmî Dîvânı, Müstezad 1, Mısra 21). [yoluñda, -uñda]

Yoğ olur-ısa **yoluñda** bu kâmu varluğum / Saña ey düst ne ğam āh baña hayf u dirîğ (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 7). [yoluñda, -uñda]

Gerçi kuşūr-ı Resmî çokdur **yoluñda** cānā / Taķşir-i bendesin şeh tutsa n'ola tamāma (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 13). [yoluñda, -uñda]

Dilemez bu dil-i bīmār müdārā-yı tabīb / Cān virür **yolna** senüñ derdüñe dermān bigi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 4). [yolna, -ına]

Ben kim **yoluñda**_ey serv-kađ sābit-kağem olam çü hāk / Sen şu gibi her sū revān olup revā mı aķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 3). [yoluñda]

2. Yol, tarik, rah.

Ṭarf-ı yüzinden gözi mey-hāne **yolın** gösterür / Ya'nî pend ider bu bed kişi görüñ minberdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 3). [yolın, -ın]

Şındı sengin-dilüñe tuş olalı ğamda gönül / Şol sefine gibi kim yemde **yolı** taşa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 4). [yolı, -ı]

Kimse tîr-i nazar urmaz yüzüme yüz yıl eger / **Yollar** üzre serümi seng-i nişān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 4). [yollar, -lar]

Hāk-i pâyüñe yüzün sürmek-içün bād-ı şabā / Bî-ser ü pā sürinür her dem düşüp **yollarda** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 16). [yollarda, -larda]

Ārzü-yı hāk-i pâyüñdür şabā gibi şehā / Yildüren **yollarda** dāyim bî-ser ü bî-pā beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 4). [yollarda, -larda]

Gönlümüz kāmēt-i servüñe hevā-dār olalı / Gözüme oldu şehā **yollaruñuñ** āb-zeni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 8). [yollaruñuñ, -laruñuñ]

Dir kāmētümi gören yaşumda / Seyl-āb-ı revāne **yol** ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 6). [yol]

3. Yol, sevgilinin yolu.

Başum ele alup varuram **yolna** bir gün / Hey n'olsa gerek ya gele ya vara dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 11). [yolna, -ına]

4. Bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir.

Bilürken şıdķını ‘ilme’l-yaķın **yoluñda** Resmîñ / Yalan söz-ile haķķında gümān itmek revā mıdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 47, Mısra 13). [yoluñda, -uñda]

yolında hāk ol-: I. Yolunda toprak olmak. II. Uğrunda ölmek, canını feda etmek.

Tozumuñ her zerresi mihr-i cihān-ārā ola / Ben ğubār ol meh-liķānuñ ger olam yolında hāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 8). [yolında hāk olam, -am]

yoluñı gözle-: Gelmesini beklemek.

Yoluñı gözleyüp her dem olursam muntaẓır tañ mı / Kim ola istemez görmek revān-ıla revān nūrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 5). [yoluñı gözleyüp, -yüp]

yuf: Üzüntü, esef ve kınama ifade eder; yazıklar olsun.

Rūzgāruñ bize bu zulm-i firāvānına **yuf** / Dādumuz virmez-ise Dāver-i devrānına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 1). [yuf]

Rūzgāruñ bize bu zulm-i firāvānına yuf / Dādumuz virmez-ise Dāver-i devrānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 2). [yuf]

Her denīñ dilegince döner itmez bize mihr / Be yūri bu felegūñ gerdiş-i gerdānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 4). [yuf]

Dest-ġir olmadı çünkim bize bu dāmen-i dehr / Hıl‘at-i devlete daħı ġirībānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 6). [yuf]

Hārsuz bir ğülü yok çünki cihān ğülşeninūñ / Şad-hezār olur-ısa murġ-ı hoş-elhānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 8). [yuf]

Daħı bu ‘aşr ekābirlerinūñ ehl-i dile / Kuru taħsīnler-ile itdūġi iħsānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 10). [yuf]

Çünki yeksān ġorinūr ġözlerine ‘ayb u hūner / Bunlaruñ ben de dir-isem n’ola ‘irfānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 12). [yuf]

Daħı ‘uşşāķına bu şimdiki maħbūblaruñ / Kıldıġı şīve-y-ile nāz-ı firāvānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 14). [yuf]

İnanup dil virenūñ ‘ahdine hercā’ilerūñ / Kavl ü ikrār u qarārı-y-ıla peymānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 16). [yuf]

Resmiyā bunları medħ eyleyenūñ ‘ālemde / Hūsn-i üslūb-ıla Hāsān-ise dīvānına **yuf** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 18). [yuf]

yuḥyi'l-‘izām: (Çürüyüp dağılmış) Kemiklere hayat/can veren.

Şol bâdeden ki âb-ı hayât Hızr bigi / Hâk-i remîme cür‘ası **yuḥyi'l-‘izâmdur** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 4). [yuḥyi'l-‘izâmdur, -dur]

yüreg: Kalp; insanın bütün duygularının kaynağı ve mânevî varlığının merkezi, gönül.

Ağyāra yār olup **yüregüm** yār yaralar / Kim gördi düstlar ki_ide düşmen işini yār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 5). [yüregüm, -üm]

Hâlin görenüñ pârenür **yüregi** gâmdan / Raḥm eyleseñ aña n'ola bir pâre dimişler (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 34, Mısra 3). [yüregi, -i]

Ġamzeñ urduḳça **yüregüme** nihânî yaralar / Dîdeden olup revân aḳar[dı] ḳanı âşikâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 11). [yüregüme, -üme]

Luṭf-ıla ḥande_ider leb-i şîrîn yārümüñ / Ya'nî nemek şaḳar **yüregümdeki** yaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 8). [yüregümdeki, -ümdeki]

yüregi ḳan ol-: Yüreği kan olmak, kanlar içinde kalmak.

Dem mi var kim ḥasret-i la'lüñle ey ḡonce-dehen / Lāleveş baḡrum yanuban **yüregüm ḳan olmaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 10). [yüregi ḳan olmaya, -maya]

yüregi taşa taşa: Yüreği dolup taşmak, coşmak, duygulanmak.

Acıyup cūş kıla ḥâlüme baḥr aḡlarsam / **Yüregi taşa taşa** derd-i dilüm söylersem (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 10). [yüregi taşa taşa]

yüri-: Yürümek, gitmek.

Yüri şüfî ḳo riyālu ‘ameli rindlere / Bâde-i şâfî-y-ile bir şanem-i şeng getir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 5). [yüri]

Her deninüñ dileḡince döner itmez bize mihr / Be **yüri** bu felegüñ gerdiş-i gerdânına yuf (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 4). [yüri]

yürü-: Yürümek, gezmek, dolaşmak.

Görinelden gözlerüme ḥüsn-i şeh-r-ārā-yı düst / Yürürem āvāre vü rüsvā vü şeh-r-ārā-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 2). [yürürem, -rem]

Cân irdi lebe hecr-ile cānān ele girmez / Bî-dil **yürürem** derd-ile dermān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 2). [yürürem, -rem]

Dil-i miskîn düşeli bendine müşḡîn şaḳuñuñ / **Yürür** aşüfte o sevdā-y-ıla āvāre daḡı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 4). [yürür, -r]

yūsuf: Güzelliğiyle meşhur peygamber Hz. Yusuf.

Ya 'kūb bedel olmaya hūzn-ile baña kim / **Yūsuf** olamaz hūsn-ile sen dil-bere hem-tā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 12). [yūsuf]

Gönlümüñ ma'mūresi ger Mısr-ise olsun hārāb / Ey 'azîz aña çü **Yūsuf** gibi sultān olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 6). [yūsuf]

Mısr-ı hūsninden nigāruñ şām-ı zülfidür sebep / Kılmağa cān **Yūsufın** çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 8). [yūsufin, -ın]

Ya 'kūb bigi bulsa n'ola gözlerüm başar / **Yūsufdan** irdi çünki beşîrūñ beşāreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 8). [yūsufdan, -dan]

Hūsnūñ aḥsen olalıdan ṭapuñı **Yūsufdan** āh / Hūzn-ile Ya 'kūbdan uş yādigār itdūñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 3). [yūsufdan, -dan]

yūsuf-ı ken'ān: I. Kenan ilinin Yusuf'u. II. Sevgili.

Ya 'kūb bigi derd-ile dār-ı hūzün içre / Kaldum n'idem ol **Yūsuf-ı Ken'ān** ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 4). [yūsuf-ı ken'ān]

yūsuf-ı şānî: İkinci Yusuf, güzelliğiyle Hz. Yusuf'a benzetilen sevgili.

Olalı Mısr-ı dilde hūsn-ile sen **Yūsuf-ı şānî** / Benem dār-ı miḥende hūzn-ile Ya 'kūb-ı Ken'ānî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 1). [yūsuf-ı şānî]

yüz: 1. Yüz, yanak.

Gül **yüzüñ** yād eyledükçe gösterür ey ḡonce-leb / Bülbül-i cāna cihān gülzārını ḥār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 11). [yüzüñ, -üñ]

Gül **yüzüñsüz** lāleveş ey ḡonce-leb her dem benüm / Dāḡ urur sīnemde baḡrumı yaḡar nār intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 5). [yüzüñsüz, -üñsüz]

Gül **yüzüñ** vaşfını Resmīden işiden şanemā / Gūş idüp zemzeme-i murḡ-ı ḥoş-elḥānı n'ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 13). [yüzüñ, -üñ]

Yüzüñden ey şanem ol ḥaṭṭ-ı müşḡ-bārı gider / Göñüller āyinesinde ḡoma ḡubārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 1). [yüzüñden, -üñden]

İñende zülfüñe yüz virme gelmesün **yüzüñe** / Kapucı eyleme bāḡ-ı bihişte mārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 3). [yüzüñe, -üñe]

Dil-berüñ ḥaṭṭ-ı ḡubārı **yüzini** ṭıtdı-y-ısa / Çāre ne Resmī meşeldür yazılan başa gelür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 36, Mısra 9). [yüzini, -i, -n, -i]

Zînet-i huld-ı berîn viren cemâl-i ‘âleme / Ol **yüzi** berg-i gül-i bâğ-ı cinânumdur benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 8). [yüzi, -i]

Sevdüm cihânda cân-ıla bir mâh-peykeri / Kim nûr u fer **yüzinden** alur şems-i hâverî (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 2). [yüzinden, -inden]

Gelüp hindû beñüñ görsün **yüzünde** / Şular kim âbda dir fülful olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı,
Gazel 55, Mısra 3). [yüzünde, -ünde]

Bir şem‘dür **yüzüñ** senüñ ey müşterî-cebîn / Kim mihr ü meh diler yağa pervâneveş peri
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 5). [yüzüñ, -üñ]

2. Yüz, suret, çehre.

Ey perîşân görmesün cem‘iyyet-i şādî **yüzin** / Ğuşsa-i zülfüñle her dil kim perîşân olmaya
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 7). [yüzin, -in]

Ğubâr-ı hâk-i rehüñ hem-seri olam diyü / Bu Resmî pâyüñe her dem **yüzin** türâb ister (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 12). [yüzin, -in]

Ne mihr-i şubh-ı sa‘âdet durur **yüzüñ** ey meh / Ki ‘aksi her gün anuñ tāk-ı âsumâna düşer
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 3). [yüzüñ, -üñ]

‘Uşşâk ümîd-ile göricek dil-beri **yüzin** / Ğıışş olduğunu ‘âşık-ı dîdâr olan bilür (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 49, Mısra 11). [yüzin, -in]

Resmiyâ cânân **yüzini** cân göziyle gözle kim / Ten göziyle göremez kimse revânı âşikâr
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 15). [yüzini, -ini]

Bir dem **yüzüñi** görmesem ‘âlem gözüme tar olur / Rüşendür ey meh bu ki gün toğmazsa
‘âlem târ olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 1). [yüzüñi, -üñi]

N’eylerem gülşeni **yüzüñ** var-iken kim ola kim / Koya dîdârı ide ravza-i Rıdvâna heves
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 9). [yüzüñ, -üñ]

Görmemek cânân **yüzin** gâyetde müşkil kâr-imiş / Aña biz bî-çâreler şabr eylemek nâ-çâr-
imiş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 60, Mısra 1). [yüzin, -in]

Görmeyelden **yüzin** ol cân u cihānuñ Resmiyâ / Beñzerüz şol cisme kim rûh-ı revânı
görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 13). [yüzin, -in]

Eceli ‘âşıküñ agyâr **yüzin** görmek-imiş / Gördüm agyâr yüzün irdi baña âh ol ecel (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 7). [yüzin, -in]

Eceli ‘âşıküñ agyâr yüzün görmek-imiş / Gördüm agyâr **yüzin** irdi baña âh ol ecel (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 80, Mısra 8). [yüzin, -in]

Kimse tîr-i naẓar urmaz **yüzüme** yüz yıl eger / Yollar üzre serümi seng-i nişân eyler-isem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 3). [yüzüme, -üme]

Sen nev-cevâna ben nice cân virmeyem şehâ / Kim göricek **yüzüñi** dil-i şeyh u şâb aķar
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 6). [yüzüñi, -üñi]

Bülbül-i zâram **yüzüñdür** çünkü gülzârum benüm / Her şehir gel gül gibi güş eyle gül zârum
benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 1). [yüzüñdür, -üñdür]

Leblerüñ Kevşer **yüzüñ** cennetdür ey hürî-liķâ / Kâmet-i Tübâ-hırâmuñ müntehâdur ‘âşıkâ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 114, Mısra 5). [yüzüñ, -üñ]

Yüzüñ nûrıyla olmışken cemâl-i ‘âlemüñ rüşen / Ne zâlimdür şaçar zulmet şaçuñ kılur nihân
nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 7). [yüzüñ, -üñ]

Yüzüñ görmek dilerseñ kūyını mesken iden Resmî / Ki görür ravzda olan mücâvir her zamân
nûrı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 13). [yüzüñ, -üñ]

Yüzüñ mışbâh şuyına ne hâcet hüccet ü bürhân / Degül lâzım ki ideler delîl-ile beyân nûrı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 11). [yüzüñ, -üñ]

yüz: Yüz, sayı sıfatı.

Geldüm eşigüñe **yüz** ‘özü-ile urdum yire yüz / Naẓar itseñ n’ola ben bendeye sulţân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 43). [yüz]

yüz biñ: Yüz bin, pek çok.

Zülfüñüñ zencîrine **yüz biñ** dil ü cânlar esîr / Ğamzeñüñ hañçerlerinden şad hezârân sîne çâķ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 5). [yüz biñ]

yüz çevir-: (Bir kimse veya şeye karşı) Tavrını deĝiştirip soĝuk davranmak, ilişkisini
kesip ilgilenmemek.

Göricek **yüz çevirür** ben kûlî şâhum niye ki / N’eyledüm bilse-y-idüm bâr-ı günâhum niye ki
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 1). [yüz çevirür, -ür]

Gördükçe **yüz çevürmek** bizden revâ mıdur kim / Biñ cân viren yoluña degmez mi bir selâma
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 115, Mısra 9). [yüz çevürmek, -mek]

yüz sür-: (Sevgi veya saygı ifadesi olarak) Huzurunda yere kapanmak.

Merve kapuña sa’y-ıla **yüz sürdügüm** bu kim / Tavâf harîm-i Ka‘bede billâh şafâ mıdur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 28, Mısra 5). [yüz sürdügüm, -dügüm]

yüz ur-: Yüz sürmek, secdeye kapanmak, (sevgilinin) huzurunda yere kapanmak.

Ger görem ol şanemi bir dahı Resmî **yüz urup** / Hey begüm seni seven niçeye dek yana diyem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 97, Mısra 5). [yüz urup, -up]

yüz vir-: İlgi ve yakınlık göstermek, şımartmak.

İñende zülfüne **yüz virme** gelmesün yüzüne / Kıpucu eyleme bağ-ı bihişte mârı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 3). [yüz virme, -me]

yüz yıl: Yüz yıl, pek çok sene, uzun zaman.

Kimse tîr-i nazar urmaz yüzüme **yüz yıl** eger / Yollar üzre serümi seng-i nişân eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 3). [yüz yıl]

Sāyeñ gibi **yüz yıl** yüzüm üzre sürinem serverā / Ben hāke rahm idüp eger bu kez yüzüme baķasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 5). [yüz yıl]

yüze yüz ol-: Yüz yüze gelmek; bir araya gelmek, karşılaşmak.

Yüze yüz olma ey meh ol māha haddüñi bil / Rüşen durur ki olmaz āyine tütmağ aya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 122, Mısra 3). [yüze yüz olma, -ma]

yüzi gül: Yüzü gül gibi olan güzel, gül yüzlü sevgili.

Rāzımı gülzāra iletürse nesīm şubh-dem / Ey **yüzi gül** zār olur bülbül bigi gül zārdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 4). [yüzi gül]

Hün olur hār-ı cefā-y-ıla dili lāle-şıfat / Her ki bülbül ola sen **yüzi gül** ü gonce-fem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 6). [yüzi gül]

Göñlüm āşüfte kılan gör nice dil-bercik olur / Ne **yüzi gül** lebi mül gamzesi kāfircik olur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 40, Mısra 2). [yüzi gül]

yüzi kara: Yüzü kara; bir ayıbı, utanılacak bir kusuru olan.

Zülfünden urdı dem n'ola fāş olsa halka benüñ / Töhmet degül mi bu begüm ol **yüzi karaya** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 10). [yüzi karaya, -ya]

yüzi mihr: Güneş gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Zulmet-i hasret dirigā günlerüm dün eyledi / Ol **yüzi mihr** ü meh-i nā-mihr-bānumsz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 6). [yüzi mihr]

yüzine bakma-: Yüzüne bakmamak; ilgilenmemek, önem vermemek.

‘Arz olursa gülşeni cennet **yüzine bakmazam** / Ol ruķı reşk-i gül-i bağ-ı cinānumsz benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 9). [yüzine bakmazam, -zam]

Şeytānlıĝ idüpdür yine beñzer ki ĥasūd āh / **Baĥmaz yüzüme** nāz ider ol gözleri fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 12). [yüzüme baĥmaz, -z]

Düş-e-i çeşm-ile geh geh kılur-ıdı niĝehi / Şimdi **baĥmaz yüzüme** uğrasa rāhum niye ki (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 134, Mısra 4). [yüzüme baĥmaz, -z]

Yaşum görüp **yüzüme** niçün **baĥmaya** ĥabîb / ‘Ālemde ĥadr-ile ĥod olur sîm ü zer lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 11). [yüzüme baĥmaya, -maya]

yüzine gül-: İşi rast gitmek, istenilen şekilde yürümek, istenildiĝi gibi olmak, umduĝu güzel şeyler olmak.

Bir niçe gün kimün ki **yüzine güle** bu çarĥ / Döner zamān-ıla yine giryān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 13). [yüzine güle, -e]

yüzü üzre sürin-: I. Karnı üzerinde yerde sürüklenir gibi ilerlemek. II. Yerlerde sürünmek, çok perişan durumda olmak.

Sāyeñ gibi yüz yıl **yüzüm üzre sürinem** serverā / Ben ĥāke rahm idüp eger bu kez yüzüme baĥasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 5). [yüzüm üzre sürinem, -em]

yüzüne baĥ-: Yüzüne bakmak, değeri vermek, ilgilenmek.

Sāyeñ gibi yüz yıl yüzüm üzre sürinem serverā / Ben ĥāke rahm idüp eger bu kez **yüzüme baĥasın** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 6). [yüzüme baĥasın, -asın]

Ķan itme yaşumı lebün-içün **yüzüme baĥ** / Ger ĥan işi ola olıcaĥ sîm ü zer biter (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 29, Mısra 5). [yüzüme baĥ]

yüzünü zerd it-: Yüzünü sarartmak, benzini soldurmak.

Ten pūtesinde ĥalbūmi ĥālîş kılup benüm / **Zerd ide** zer bigi **yüzümü** kîmyā-yı ĝam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 4). [yüzümü zerd ide, -e]

yüzün şuyın ĥāke şal-: Yüz suyu dökmek, onurunu ayaklar altına alacak şekilde yalvarmak.

Virme benüm bigi ĝöñül her şanemün hevāsına / **Ĥāke şalup yüzün şuyın** odlara atma cānuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 8). [yüzün şuyın ĥāke şalup, -up]

zād: Azık, yiyecek, rızık.

Derd ü ĝam bigi münāsib hem-rehi vü **zādı** var / N’ola Resmî ĝülşen-i kūyında olursa muĥîm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 37, Mısra 11). [zādı, -ı]

za’f: I. İrade zayıflıĝı, dayanamama. II. Aşırı alāka duyma, düşkünlük.

Hem ‘afa’llāh merdüm-i çeşmüm ki bunca **za’f-ıla** / Çihre-i zerdüme şaĥar dem-be-dem ĥünîn ĝül-āb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 7). [za’f-ıla, -ıla]

zāğ-ı raķīb: Karga gibi bed sesi ve görüntüsü olan rakip.

Ben tırurken kūyuña n'eyler gelüp **zāğ-ı raķīb** / Gülsitān içre muķīm olmağa çün bñlbñl yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 5). [zāğ-ı raķīb]

zāhid: Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhidüñ her dem ki meyli cennet ü Kevşerdedür / 'Āşıkuñ dîdār-ı yār u cām-ı cān-
perverdedür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 1). [zāhidüñ, -üñ]

Belā-yı hecr kıyāmet degñl midür **zāhid** / 'Azāb-ı rñz-ı hîsābı ķo ol şümārı gider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 9). [zāhid]

Zāhidā inkār-ı nñr-ı Zñ'l-celāl itmek neden / Leblerüñ şordum şekerden dñrc-i dñr tñldı dîdî
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 15). [zāhidā, -ā]

zāhid-i ĥalvet-nîşîn: I. Halvette oturan zāhit. II. İnzivaya çekilmiş, māsivādan ilgiyi
kesip tamamen Allah'a yönelen zāhit.

Görelî mestāne çeşmüñ **zāhid-i ĥalvet-nîşîn** / Rehn-i mey ķor hırķasını ĥāne-i ĥammārda
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 9). [zāhid-i ĥalvet-nîşîn]

zāhid-i şad-sāle: Yüz yıllık zāhit.

Nice bed-kîş durur ġamzelerüñ her laĥza / Mest miĥrāba geçür **zāhid-i şad-sāle** bigi (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 128, Mısra 8). [zāhid-i şad-sāle]

zāhir ol-: Görünür duruma gelmek, açığa çıkmak, meydana çıkmak.

'Ālemde **zāhir olalı** derd ü belā-yı ġam / Bulmadı bir benüm bedelüm mübtelā-yı ġam
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 1). [zāhir olalı, -alı]

zaĥm: Yara.

Ĥayālñ cismñme cāndur ĥapuñ cānuma cānāndur / Lebññ derdñme dermāndur sözññ
zaĥmuma merhem hem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 4). [zaĥmuma, -uma]

Dil gözññ **zaĥmı-y-ıla** ĥaste yatup cān çeķişür / Reşk ider görüp anı bu dñl-ile cān çeķişür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 51, Mısra 1). [zaĥmı-y-ıla, -ıyla]

zaĥmet: Eziyet, sıkıntı.

Bilmez çñ **zaĥmetñmi** benüm ķılmasun 'ilāc / Ayduñ ĥabīb kend'özine zaĥmet itmesñn
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 5). [zaĥmetñmi, -ñmi]

zaḥmet it-: Sıkıntı veya yorgunluk verecek bir iş yapmak.

Bilmez çü zaḥmetümi benüm kılmasun 'ilâc / Ayduñ tabîb kend'özine **zaḥmet itmesün** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 106, Mısra 6). [zaḥmet itmesün, -mesün]

zaḥm-ı peykân: Temren yarası. (Sevgilinin ok gibi kirpiklerinin veya bakışının açtığı yara).

Şol kadar tîr urdı ğamzeñ sîne-i mecrûhuma / Kalmadı bir yir kim anda **zaḥm-ı peykân** olmaya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 2, Mısra 12). [zaḥm-ı peykân]

Nice cān virmeyem ğamzeñ okına ey kemān-ebrû / Ki biñ mecrûha rûḥ olur anuñ bir **zaḥm-ı peykânı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 6). [zaḥm-ı peykânı, -ı]

zaḥm-nāk ol-: Yaralanmak.

Cānını kaşuñ kemānına revān ḫurbān ider / Her ki Türk-i ğamzeñüñ tîrinden ola zaḥm-nāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 4). [zaḥm-nāk ola, -a]

za'if: Zayıf, güçsüz kuvvetsiz.

Muzā'af eyleme cāna **za'ifüm** cevruñi cānā / Ki olupdur zecr-i hecrüñden dil-i mu'telde müdgām ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 7). [za'ifüm, -üm]

zālim: Zulüm ve haksızlık yapan, acımasız, merhametsiz (sevgili).

Dād senden saña behey **zālim** / Kılma bî-dād iñen behey kāfir (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 32, Mısra 3). [zālim]

Yüzüñ nûrıyla olmışken cemāl-i 'ālemüñ rüşen / Ne **zālimdür** şaçar zulmet şaçuñ kılur nihān nûri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 8). [zālimdür, -dür]

zamān: 1. Devir, zaman, vakit.

Seyyāḥ-ı dil irürmedi reh şehr-i şādiye / Gerçi tarîḳ-ı ğamda **zamāndur** sefer çeker (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 33, Mısra 6). [zamāndur, -dur]

Ki dün dün elinden idersem n'ola fiğān / Yā Rab bu zulm ü fitne **zamānından** el-amān (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 14). [zamānından, -ından]

Buldı bahār-ıla cihān zīnet ü gülşen-i cinān / İç mey-i selsebîli hoş-ıyş-ıla sür **zamānuñı** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 144, Mısra 6). [zamānuñı, -uñı]

2. İçinde bulunulan devir, yaşanmakta olan vakit.

Gözünle kaşuñ u zülfüñ ki ideler el bir / **Zamāna** fitne tolar şūr u şer cihāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 12). [zamāna, -a]

Nice Türk-i hadeng-endâzdur çeşmüñ **zamânında** / Ki nām-ı Sām unıdıldı olup destân-ı Rüstem tem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 5). [zamânında, -ında]

zamân-ıla: Zamanla, aradan süre geçtikçe.

Bir niçe gün kimüñ ki yüzine güle bu çarh / Döner **zamân-ıla** yine giryân ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 14). [zamân-ıla]

zār: 1. Ağlama, inleme.

Bülbül-i zāram yüzüñdür çünki gülzārum benüm / Her seher gel gül gibi güş eyle gül **zārum** benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 2). [zārum, -um]

Bülbül-i şūrīdeves **zārum** hezār olsa n'ola / Bir cemālī gülsitānı göz görüp sevdi gönül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 5). [zārum, -um]

Resmiyā dil vireli ol gül-‘izāra cān-ıla / Arturup efgān-ıla **zārum** hezār itdün beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 14). [zārum, -um]

Öldürürem varuram Resmīyi dimişsin şehā / Tiz var öldür anı öldürmeden **zār** intizār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 14). [zār]

Resmiyā **zāruñ** hezār isterse n'ola ol nigār / Kim gül-i terdür hezārı dem-be-dem zār isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 13). [zāruñ, -uñ]

Rāzımı gülzāra iletürse nesīm şubh-dem / Ey yüzi gül zār olur bülbül bigi gül **zārdan** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 4). [zārdan, -dan]

İşidüp **zārını** Resmīnün hezārı gülşenün / Niçe zār olmuş işit vaqt-i seher var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 13). [zārını, -ını]

Sevdüğüm mey virür ey düst güneş-kārluğum / Ki arturursın dün ü gün āhum-ıla **zārluğum** (Bursalı Resmî Dîvânı, Murabba 1, Mısra 6). [zārluğum, -luğum]

2. Ağlayan, inleyen.

Sen meclis-i rakı̄bde handān u şād-mān / Ben künc-i gamda **zār** u perīşān u dil-figār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 24, Mısra 10). [zār]

Resmiyā zāruñ hezār isterse n'ola ol nigār / Kim gül-i terdür hezārı dem-be-dem **zār** isteyen (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 103, Mısra 14). [zār]

Resmīyi **zār** görüp gülşen-i kūyında nigār / Dir hezār āferīn ol bülbül-i hoş-ḥānumuza (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 112, Mısra 13). [zār]

Oturma Resmī **zār-ıla** feraḥ bul gam-güsār-ıla / Mey ü sākī vü yār-ıla geçür gel şubh-ıla şāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 13). [zār-ıla, -ıla]

Beni **zār** isterse kūyında n'ola ol gül-‘izār / Gülsitānda nağme-i murğ-ı hoş-elhān istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 11). [zār]

3. I. Ağlayan, inleyen. II. Zayıf, dermansız.

Çalır benüm bigi bî-yār u ħor u **zār** u ħazîn / Anuñ ki yār olup ağıyār-ıla yārı gider (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 7). [zār]

zār ol-: Ağlayıp inlemek.

İşidüp zārını Resmînüñ hezārı gülşenüñ / Niçe **zār olmuş** işit vaqt-i seher var ey şanem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 14). [zār olmuş, -mış]

Rāzımı gülzāra iletürse nesīm şubh-dem / Ey yüzi gül **zār olur** bülbül bigi gül zārdan
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 4). [zār olur, -ur]

zār u ħayrān: Zayıf, dermansız ve şaşkın.

Zār u ħayrāndur benefşe gibi bu miskîn gönül / Düşeli reyhān ħaṭuñ sevdāsına sünbül gibi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 142, Mısra 3). [zār u ħayrāndur, -dur]

zār u perişān: İnleyen ve perişan olan (âşık).

Ol perişān zülfüme tolaşmasun Resmî dimiş / Yoḥsa anı kıluram **zār u perişān** istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 14). [zār u perişān]

zār u zār it-: Ağlatmak ve inletmek.

Hecr odına yandurursın yile virüp ħākümi / Cevr-ile kan ağladursın **zār u zār itdüñ** beni
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 6). [zār u zār itdüñ, -düñ]

zārda çal-: Feryat figan içinde kalmak.

Şevk-ı ruhsāruñla akan kanlu yaşum ‘ālemi / Lāle-zār itdi ser-ā-ser **çaldı** lāle **zārda** (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 108, Mısra 14). [zārda çaldı, -dı]

zār-ı hezār it-: Bin defa ağlamak, çok ağlamak.

Bu Resmî **zār-ı hezār itmesün** mi bülbülveş / Senüñ bigi gül-i nāzük-bedenden ayrıldı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 11). [zār-ı hezār itmesün, -mesün]

zārın hezār it-: Binlerce kez, çok fazla ağlatıp inletmek.

Bülbülüñ **zārın hezār idüp** güli lāl eyleyen / Şevk-ı rüy-ı yār-ıla āh u figānumdur benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 86, Mısra 11). [zārın hezār idüp, -üp]

zārlıklar kıl-: Ağlayıp inlemek.

Yād idüp gül yüzüñi gülşen-i kūyuñda seher / **Zārlıklar kıluram** murğ-ı hoş-elhān bigi
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 130, Mısra 10). [zārlıklar kıluram, -uram]

zāt-ı kerīm: Kerem sahibi kimse, yüce zat.

Baħr u kân olduğına **zāt-ı kerīmüñ** şıfatı / Dil ü destüñ durur uş hüccet ü bürhān-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 23). [zāt-ı kerīmüñ, -üñ]

zebān: Dil. (Kamış kalemin ortadan ayrık ucu bağlamında).

Çanlar ağladı dü-nīm oldı **zebānı** kalemüñ / Mā-cerā-yı dilümi tā ki getürdüm kaleme
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 9). [zebānı, -ı]

zecr-i hecr: Ayrılığın eziyeti.

Muzā‘af eyleme cāna za‘ifüm cevruñi cānā / Ki_olupdur **zecr-i hecrüñden** dil-i mu‘telde
müdğam ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 84, Mısra 8). [zecr-i hecrüñden, -üñden]

zehr-i dehr: Dünyanın zehri.

Añma encāmı ko **zehr-i dehri** ey sultān-ı hüsn / Husrev-i vaqt ol dem-i ‘ıyş irdi nüş it cām-ı
Cem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 7). [zehr-i dehri, -i]

zekāt: Sevgilinin güzellik zekatı (güzelliğinin kırkta biri).

Didüm almaz cān leb ü la‘lün nişābından naşib / Didi kim geçmez **zekāta** la‘l ü mercān
bağşışi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 140, Mısra 12). [zekāta, -a]

zekerıyyā: Hz. Zekerıyyā Peygamber.

Cercīs-şıfat şabr idelüm erre-i hecre / Dilerse deler cān u dili çün **Zekerıyyā** (Bursalı Resmî
Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [zekerıyyā]

zemistān: Kış mevsimi.

Nice nāzük-furşat-idi ‘işret ü faşl-ı bahār / Bād-ı hüzn-ile hazān olup **zemistān** olmasa
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 113, Mısra 4). [zemistān]

zemzeme-i murğ-ı hoş-elhān: Güzel sesli kuşun terennümleri.

Gül yüzüñ vaşfını Resmiden işiden şanemā / Güş idüp **zemzeme-i murğ-ı hoş-elhānı** n’ider
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 14). [zemzeme-i murğ-ı hoş-elhānı, -ı]

zenaḥdan: Çene, zekan.

‘Ömrüm ol zülf ü **zenaḥdān** ārzūsından oldu şarf / Bu müselsel bend-ile zindān elinden el-ğıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 3). [zenaḥdān]

Dil ider her nefes ol zülf ü **zenaḥdāna** heves / Gör bu dîvāne ider bend-ile zindāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 1). [zenaḥdāna, -a]

Geçmeyem zülf ü **zenaḥdān** hevāsından eger / Habs içinde geçe ‘ömrüm aşılām dāra daḥı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 9). [zenaḥdān]

zencîr: I. Birbirine geçmiş demir halkalardan meydana gelen bağ. II. Sevgilinin saçı.

Zülfüññ **zencîrine** yüz biñ dil ü cānlar esîr / Ğamzeñññ ḥançerlerinden şad hezārān sîne çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 5). [zencîrine, -ine]

zencîr-i zülfüñ: I. Saçın zinciri. II. Sevgilinin zincir gibi âşığı kendine tutsak eden saçları.

Şūrîde olmışdur göññl şevkuñ-ıla teskîn-içün / **Zencîr-i zülfüñ** boynına demdür ki anuñ taḳasın (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 98, Mısra 8). [zencîr-i zülfüñ, -üñ]

zer: 1. I. Altın. II. Altın gibi sarı yapraklar.

Nergis gözüññ ḥayāl ile içer mey ḳadeḥ ḳadeḥ / Mest oluban şaçar çemene **zer** varāk varāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 66, Mısra 6). [zer]

2. Altın. (Altın gibi saf, halis ve değerli olmak bağlamında).

Cevher-i cām-ıla ḳalbüññ ḥālîş eyle **zer** gibi / Jeng-i ğamdan tā dilüññ āyîne gibi ola pāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 11). [zer]

3. Altın. (Sararmış yüz bağlamında).

Ten pūtesinde ḳalbūmi ḥālîş ḳılup benüm / Zerd ide **zer** bigi yüzümi kîmyā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 4). [zer]

Ḥālîş iken ḳalbüm iksîr-i ğamuññla ey sîm-ber / Şevḳ-ı rūyuññ beñzümi **zer** bigi zerd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 8). [zer]

zer ü serden geç-: Altın ve baştan geçmek. (Aşk yolunda ölümü göze almak, her şeyden vazgeçmek bağlamında).

Reh-i ‘ışḳa ḳadem-i şıdḳ urup Resmî bigi / El çeküp cān u cihāndan **zer ü serden geçrem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 87, Mısra 14). [zer ü serden geçrem, -erem]

zerger: Kuyumcu.

Birisi ğazzāzdur zülfi kemendi perniyān / Biri **zergerdür** ki hāk-i pāyi durur kīmyā (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 6). [zergerdür, -dür]

zerķ u riyā: İkiyüzlülük.

İhlāşa başlayanlar olur mağfîret bulan / Tıtdı cihānı **zerķ u riyā** āfiyet bulan (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmîs 3, Mısra 24). [zerķ u riyā]

zerre: Çok küçük parçacık.

İtme nihān cemālūni ey āfîtab-ı hūsn / Çün **zerre** bigi bî-ser ü sāmānuñam senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 10). [zerre]

Hevesdür saña cānum n'ola ey meh / Hevā-dār olsa **zerre** āfîtaba (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 118, Mısra 6). [zerre]

zerre deñlü: Zerre kadar, çok küçük.

Bu miyānuñ bahr-ı fikrinde kenāra irmedük / Diķķat itdük **zerre deñlü** ol dehānı görmedük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 68, Mısra 8). [zerre deñlü]

Qılca cānumda ķomadı **zerre deñlü** şabr tā / Bu miyān u ol dehānı göz görüp sevdi göñül (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 81, Mısra 7). [zerre deñlü]

zerre ķadar: Zerre kadar, çok az, hiç.

Nūr-ı 'adlūñ ķomadı **zerre ķadar** zulmet-i zulm / Gün bigi 'arz ideliden ruķ-ı rahşān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 31). [zerre ķadar]

zerrece: Zerre kadar, çok az.

Öldürürseñ ger dehānumdan nişān virdi diyü / **Zerrece** var ola didüm yoķdur inkārum benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 4). [zerrece]

'Ālimü'l-esrār olurdum qılca yāhūd **zerrece** / Olsa ger rāz-ı miyānı vü dehānı āşikār (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 50, Mısra 5). [zerrece]

Bu āh u nāle dilā **zerrece** eşer itmez / O māk-rūda eşer-i mihr ü şefķat olmayıcaķ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 64, Mısra 7). [zerrece]

Biñ kez artuķ va'de-i mihr aldı aģzuñdan göñül / Vāy n'olaydı **zerrece** olaydı iķrāruñ senüñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 8). [zerrece]

zerrece: Çok küçük, zerre kadar.

Diķķat-ile fark idemedüm dehānuñ **zerrece** / Yoģa beñzer varduģında [kim] nazar var ey şanem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 85, Mısra 7). [zerrece]

Tîğ-ı mihrüñ-ile ey meh dilümi eyle dü-nîm / Zerrece rāz-ı dehānuñı ‘ayān eyler-isem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 12). [zerrece]

zerre-i hāk: Toprağın zerresi, en küçük parçası, toz.

Ne mihr-i ‘ālem-ārādur izinüñ **zerre-i hāki** / Ki hūrşid-i cihān-tābı anuñla rūşenā gördük (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 78, Mısra 7). [zerre-i hāki, -i]

zerre-i hāk-i der: (Padişahın) Kapısının toprağının zerresi, çok küçük parçası.

Çatre-i baħr-ı kefüñ kılzüm-i enhār-ı seħā / **Zerre-i hāk-i derüñ** mihr-i dıraħşān-ı kerem (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 18). [zerre-i hāk-i derüñ, -üñ]

zerre-i sūz-ı derün: I. Gönül ateşinin parçaları. II. Yüreğini yakan, ızdırap veren, acı çektiren ateşin parçaları.

Mihr ü meh ħod **zerre-i sūz-ı derünuñdan** yanar / Bu kadar germ-iken ey dil āh-ı serd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 11). [zerre-i sūz-ı derünuñdan, -uñdan]

zerrîn-ķabā: Altından yapılmış elbise.

Güneş bendeñ gibi her gün ķapuñda / Geyer **zerrîn-ķabālar** tāze tāze (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 119, Mısra 8). [zerrîn-ķabālar, -lar]

zevc: Çift, eş.

Gül yüzi āyīnesini gözle ey rūşen-żamīr / Ķur remil üzre ħesāb **zevc** ferd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 10). [zevc, -i]

zevk u şād: Eğlence ve mutluluk.

Ey niçe **zevk u şād-ıla** ‘ıyş idenlerüñ / Cem ‘ıyyetin ħam-ıla perīşān ider felek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 73, Mısra 11). [zevk u şād-ıla, -ıla]

zevk u şevķ: Eğlence ve keyif.

Ki aşķāba şıdķuñ yakīn ola **zevk u şevķ-ıla** (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 35). [zevk u şevķ-ıla, -ıla]

zevraķ: I. Kadeh. II. Kayık.

Ķarķ-ı yem-i ħam olmış-ıdum sāķī Ħızırveş / Feryād-res olup baña irgürmese **zevraķ** (Bursalı Resmî Dîvânı, Müfret 2, Mısra 2). [zevraķ]

zeyn ol-: Süslenmek.

‘İyd irdi yine gül gibi **zeyn oldı** güzeller / Bülbül bigi biz de diyelüm tāze ħazeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 1). [zeyn oldı, -dı]

zeyn-i gülistân-ı kerem: Cömertliğin gül bahçesinin süsü.

Serv-i luṭfuñla durur zînet-i büstân-ı seḥâ / Gül cemâlünle durur **zeyn-i gülistân-ı kerem** (Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 22). [zeyn-i gülistân-ı kerem]

zihî: Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

Dünyâ denî durur aña dānâ ṭayanmaya / Bād añlayan bu ḥâki **zihî** pāk-dîn ola (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 20). [zihî]

zîkr: Sözüünü etme, ismini söyleme, anma.

Her söz ki mükerrer lebünün **zîkri** degüldür / Almazam anı ağzuma ger şekker olursa (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 111, Mısra 11). [zîkri, -i]

Rûḥ-baḥş olursa ‘İsāveş n’ola Resmî sözü / Çünkü **zîkrüñdür** dem-â-dem la‘l-i rûḥ-efzâ-yı düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 10). [zîkrüñdür, -üñdür]

zîkr it-: Zikretmek, bahsetmek, anmak.

Ḥadd ü lebünî **zîkr idicek** Resmî luṭf-ıla / Rengîn düşer ḡazelleri şîrîn sözleri (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 13). [zîkr idicek, -icek]

Lebün **zîkr itmeyince** meclis içre / Şurāḥîñün maḳālî ḳulḳul olmaz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 55, Mısra 11). [zîkr itmeyince, -meyince]

zîkr-i leb: Dudağın zikri.

Zîkr-i lebünle cān u dehenden cülāb akar / Yok yok nedür cülāb ki ter ḳand-i nāb akar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 42, Mısra 1). [zîkr-i lebünle, -ünle]

zîkrü‘l-‘ıyş nıṣfu‘l-‘ıyş: Zevk u safâdan bahsetmek, eğlenenin yarısını yaşamak gibidir.

Vaṣf-ı ‘ıyş u nûş-ı cām itsem ‘aceb mi Resmiyâ / Çünkü **zîkrü‘l-‘ıyş nıṣfu‘l-‘ıyşdur** pes ne ḳalem (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 83, Mısra 14). [zîkrü‘l-‘ıyş nıṣfu‘l-‘ıyşdur, -dur]

zindān: I. İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer. II Çok karanlık, sıkıntılı yer. (Sevgilinin saçı ve çenesi bağlamında).

‘Ömrüm ol zülf ü zenaḥdān ârzūsından oldu şarf / Bu müselsel bend-ile **zindān** elinden el-ḡıyās (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 4). [zindān]

Dil ider her nefes ol zülf ü zenaḥdāna heves / Gör bu dîvāne ider bend-ile **zindāna** heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 2). [zindāna, -a]

İstemez dîvāne dil çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş / Gerçi her ḳişi diler kim ola **zindāndan** ḥalāş (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 2). [zindāndan, -dan]

ıldı hem hecr  n ğamı b  z  r bu c  ndan beni / çıkarup  ld  rmege hecr-ile **zind  ndan** beni
(Bursal   Resm   D  v  n  , Tahmis 2, M  sra 28). [zind  ndan, -dan]

zindeġ  n     al-: Canlı, diri kalmak.

Sens  z[in] ben ne **zindeġ  n     alam** / C  nsuz olmaz beden behey c  num (Bursal   Resm   D  v  n  , Gazel 91, M  sra 13). [zindeġ  n     alam, -am]

z  net: S  s.

Buldı bah  r-ıla cih  n **z  net**    g  l   en-i cin  n /     mey-i selseb  li   o  -  y  -ıla s  r zam  nu  n  
(Bursal   Resm   D  v  n  , Gazel 144, M  sra 5). [z  net]

z  net-i b  st  n-   se   : C  mertlik bah  esinin s  s  .

Serv-i lu  fu  la durur **z  net-i b  st  n-   se   ** / G  l cem  l   nle durur zeyn-i g  list  n-   kerem
(Bursal   Resm   D  v  n  , Kaside 1, M  sra 21). [z  net-i b  st  n-   se   ]

z  net-i   uld-   ber  n: En y  ce cennet s  s  .

Z  net-i   uld-   ber  n viren cem  l-i    leme / Ol y  zi berg-i g  l-i b  ġ-   cin  numdur benim
(Bursal   Resm   D  v  n  , Gazel 86, M  sra 7). [z  net-i   uld-   ber  n]

zinh  r: Sak  n, aman, asla.

       bir g  rme **zinh  r** ey per   aġy  r-ıla / D  v-i p  r-r  vi be   er nev'inde   add itmek neden
(Bursal   Resm   D  v  n  , Gazel 99, M  sra 5). [zinh  r]

z  r    bem: Tambur vb. sazların en ince ve en kal  n sesi veren teli.

  eng   ne     n  n   al ey mu  rib-i z  h  re-ceb  n / Perde-i   u     a dem-s  z it nev   n   **z  r    bem**
(Bursal   Resm   D  v  n  , Gazel 83, M  sra 4). [z  r    bem]

z  r  :    nk  ,   undan dolay  .

Di mest-i ġamze  ne dil-i p  r-s  z   yak  masun / **Z  r  ** ki oda yan  ca   olur keb  b tel   (Bursal   Resm   D  v  n  , Gazel 13, M  sra 6). [z  r  ]

ıldı i    ta    lemi az az g  z  m ya    / **Z  r  ** ki ba  r olur   anem   ekser   b-   tel   (Bursal   Resm   D  v  n  , Gazel 13, M  sra 12). [z  r  ]

Dilden gel  rse   e  m  me   anlı ya   um n'ola / **Z  r  ** m  d  m c  ma seb  dan   ar  b a  ar (Bursal   Resm   D  v  n  , Gazel 42, M  sra 8). [z  r  ]

Vācib durur ki hükümün sünnet bile halâyık / Huddāma hıdmet-i şeh **zîrā** olup durur farz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 4). [zîrā]

Şevk-ı lebûnle ben ölicecek silme kanımı / **Zîrā** şehîd olanlara hünin kefen gerek (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 8). [zîrā]

zî-şun‘-ı hudā: Allah'ın yaratıcılığı.

Bu hüsn ü cemāl-ile gören dir seni ahsent / **Zî-şun‘-ı Hudā** şalli ‘alā nūr-ı Muhammed
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 4). [zî-şun‘-ı hudā]

ziyā: Işık.

‘Ālemi kıldı münevver iki mihr ü meh-liķā / Kim bulardan kesb ider şems ü kamer nūr u **ziyā**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 2). [ziyā]

Bir zerre meh ruhuñdan çün kıldı gün **ziyā** karz / Nûrıyla rüşen oldu beyne’s-semā’i ve’l-‘arz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 1). [ziyā]

Gün aydan alur-ıdı Resmî cihānda nûr / Bir zerre gün yüzinden ger kılsa meh **ziyā** karz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 62, Mısra 10). [ziyā]

Şem‘-i ruhuñ **ziyāsı** hayāliyle tā şehir / Pervāne bigi her gice sūzānuñam senün (Bursalı
Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 11). [ziyāsı, -sı]

ziyā-güster: Işık yayan, ışık veren.

Ṭur ey sākî-i ferruḥ-fer lebün yādına şun sāğar / Dile olsun **ziyā-güster** şafā-yı cām-ı gül-
fāmuñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 76, Mısra 8). [ziyā-güster]

ziyān eyle-: Zarar etmek, kâr edememek.

Cān virüp derdüñi almak baña sūd itse yiter / N’ola bāzār-ı maḥabbetde **ziyān eyler-isem**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 93, Mısra 8). [ziyān eyler-isem, -risem]

zühre: Çulpan, Venüs, Çoban Yıldızı. (Çoğu zaman şarkı, aşk, güzellik, parlaklık ve
çalgı ile birlikte anılır).

Göklere ireli feryādum kapuñdan düstüm / Zühre çalmaz sâzını sūz-ı figānumsuz benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 4). [zühre]

zülāl-i la‘l-i cān-baḥş: Sevgilinin can bağışlayan kırmızı dudağının tatlı, saf suyu.

Ya kanı kıddün mişālî bir nihāl-i müntehā / Ya **zülāl-i la‘l-i cān-baḥşuñ** bigi Kevşer lezîz
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 15, Mısra 4). [zülāl-i la‘l-i cān-baḥşuñ, -uñ]

zûlf: Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Birisi ğazzâzdur **zûlfî** kemendi perniyân / Biri zergerdür ki hâk-i pâyi durur kîmyâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 5). [zûlfî, -i]

Gün yüzüñden dūr olalı düstüm **zûlfüñ** gibi / Eyledi rûz-ı münîrüm çün şeb-i târ intizâr (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 19, Mısra 7). [zûlfüñ, -üñ]

‘İyd irdi lebüñ şun emelüm şavmı şıyalum / **Zûlfüñ** gibi niçe çekelüm tûl-i emeller (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 35, Mısra 6). [zûlfüñ, -üñ]

Zûlfîn ol meh şalmadın ruhsâra ben ağladuğum / Gün şehâba girmedin gūyâ yire bārân yağar (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 39, Mısra 5). [zûlfîn, -in]

‘Ömrüm ol **zûlf** ü zenaḥdân ârzûsından oldı şarf / Bu müselsel bend-ile zindân elinden el-ğıyâs (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 10, Mısra 3). [zûlf]

Zûlf ü ruḥuñ firâkı-y-ıla rûz u şeb şehâ / Oldı müzâb-ı ‘ıyşum u bu hûrd u ḥ’âb telḥ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 13, Mısra 9). [zûlf]

Derd-i dil cân oynamağa **zûlf** ü ğamzeñ üstine / Cân-bāzuñ lu’b[ı] ekser çenber ü ḥaṇçereddür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 17, Mısra 7). [zûlf]

Ḳavs ebrûsı dil âḥûsı ḥadeng inkârıdır / **Zûlf** ü ḥâli murğ-ı cānuñ dāne-y-ile dāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 8). [zûlf]

Resmiyâ yârüñ dehânı **zûlf** ü resmin deftere / Yaz ciger ḳanıyla bilsünler ki anuñ nāmıdır (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 20, Mısra 9). [zûlf]

Zûlf şerḥini muṭavvel durur ey Resmî ḳoğıl / Muḥtaşardur deheni ḳāfiyene teng getür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 22, Mısra 13). [zûlf]

Didüm nedür bu **zûlf** ü ruḥ ey mihr-i mäh-rû / Didi ki sünbül ü semen ü şubḥ u şāmdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 23, Mısra 11). [zûlf]

Bu ḳad ü ḥad ü ḥaṭ u **zûlf** temāşāsın iden / Seyr-i serv ü semen ü sünbül ü reyḥānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 3). [zûlf]

Yalıñuz şanma seni bende çeker **zûlf** dilâ / Gelegör cānuma ol ğamze-i fettānı n’ider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 25, Mısra 7). [zûlf]

İñende **zûlfüñe** yüz virme gelmesün yüzüñe / Ḳapucı eyleme bāğ-ı bihişte mārı gider (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 26, Mısra 3). [zûlfüñe, -üñe]

‘İzāruñ ābın umar dil hevāsı **zûlfüñde** / Kimüñ ki derd-i seri olsa ol gül-âb ister (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 41, Mısra 7). [zûlfüñde, -üñde]

Zûlfüñüñ zencîrine yüz biñ dil ü cānlar esîr / Ğamzeñüñ ḥaṇçerlerinden şad hezārân sîne çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 74, Mısra 5). [zûlfüñüñ, -üñüñ]

Zülfüññ bendindedür ger bende vü ger pâdişâh / Şanma bu sevdâda ser-gerdân olan tenhâ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 141, Mısra 5). [zülfüññ, -üññ]

Zülf-ile ğamzeñ çeker çâh-ı zenaḥdândan beni / Habs içinden çıkarar kimseyi cellâd olmasun (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 2, Mısra 29). [zülf-ile, -ile]

Şalsa **zülfini** benâgüşına ol ğonce-dehen / Şanuram sâye şalar sünbül-i ter yâsemene (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 110, Mısra 5). [zülfini, -ini]

Birinüñ ḥâl-i siyâhı dâne-i ğam dillere / Birisinüñ **zülfî** ağı cānlara dām-ı belâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 3, Mısra 12). [zülfî, -i]

‘Âlemi **zülfüñ** kıılır pür-şür u la‘lün pür-şeker / Fitneyi çeşmüñ uyarur lîk çeşmüñ mest-i ḥ‘âb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 3). [zülfüñ, -üñ]

Düşme **zülfüñ** bendine diyü naşîḥat eyleme / Nâşîḥâ dîvâneye sūd eylemez pend-i edîb (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 6, Mısra 7). [zülfüñ, -üñ]

Zülfî gibi dehânı beyânın uzatma kim / Resmî ḥaber bilürsin olur muḥtaşar lezîz (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 16, Mısra 13). [zülfî, -i]

Dil ḥâlün-içün **zülfüne** dolaşdı meşeldür / Kim dāneye meyl itse olur dāma muḳayyed (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 14, Mısra 7). [zülfüne, -üne]

La‘lüne ol ḳaşd ider **zülfünden** itmez iḥtirâz / Uğrı kim ser-bâz ola ḥavf eyleye mi dârdan (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 104, Mısra 9). [zülfünden, -ünden]

Zülfünden urdı dem n’ola fâş olsa ḥalka benüñ / Töḥmet degül mi bu begüm ol yüzi ḳaraya (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 109, Mısra 9). [zülfünden, -ünden]

Zülfine nisbet eyleme ey ‘anber ol mehüñ / Var bu ḥaṭâyı nāfe-i misk-i Ḥaṭāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 11). [zülfine, -ine]

Zülfine uğradı meger irdi nesîm-i şubḥ / Ki_āfâḳa ṭoldı rāyiḥa-i misk ü ‘anberi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 3). [zülfine, -ine]

Vaşf itse ḳadd ü **zülfüñi** Resmî şehâ senüñ / Mevzün düşer sözi vü müselsel ‘ibâreti (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 127, Mısra 9). [zülfüñi, -üñi]

Ol perîşân **zülfüme** ṭolaşmasun Resmî dimiş / Yoḥsa anı kılıram zār u perîşân istenür (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 13). [zülfüme, -üme]

Ḳaddünle ruḥ u **zülf** ü ḥaṭuñ bigi çemende / Serv ü semen ü sünbül ü reyḥân ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 7). [zülf]

Dil ider her nefes ol **zülf** ü zenaḥdāna heves / Gör bu dîvâne ider bend-ile zindāna heves (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 57, Mısra 1). [zülf]

Bu hadd ü **zül̄f** ü kaddi temāṣā kılanlara / Ne yāsemīn ü sūnbül ü serv-i çemen gerek (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 71, Mısra 5). [zül̄f]

Çeşm ü **zül̄f** ü dehenūñ yādına ey serv-i revān / Dil ü cān oldu revān şu gibi rāh-ı ‘ademe (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 117, Mısra 7). [zül̄f]

Periṣānlığımı **zül̄füñle** binüm / Dil-i miskīnüm-ile şāneden şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 48, Mısra 3). [zül̄füñle, -üñle]

Zül̄füñle haṭuñ vaṣfını inṣā ide Resmî / Tūmār-ı pür-āṣūb okınur defter-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 13). [zül̄füñle, -üñle]

Zül̄füñ ğamıyla nālını sevdāyī göñlümūñ / Her gice şubḥ olunca nesīm-i şabāya şor (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 43, Mısra 3). [zül̄füñ, -üñ]

Zül̄finde görüp göñlümi dil-ber didi kim hey / Beñzer ki bu miskīn yine dīvāne olupdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 44, Mısra 11). [zül̄finde, -inde]

Zül̄füñ uyup bile ğitmişdi dönüp geldi yine / Sihr-ile başın çevürdi çeşm-i seḥḥāruñ senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 5). [zül̄füñ, -üñ]

Reyhān haṭuñ şemīmi ireli meşāmuma / **Zül̄füñ** mişālī vālih ü ḥayrānuñam senūñ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 77, Mısra 6). [zül̄füñ, -üñ]

Beni **zül̄füñ** kılalı şūrīde / Delü şanur gören behey cānum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 92, Mısra 9). [zül̄füñ, -üñ]

Zül̄füñ-ile bende çek beni kim / Dīvāneye bend ü ğul ne hoşdur (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 45, Mısra 3). [zül̄füñ-ile, -üñile]

Gözūñle kaşuñ u **zül̄füñ** ki ideler el bir / Zamāna fitne tolar şūr u şer cihāna düşer (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 46, Mısra 11). [zül̄füñ, -üñ]

Göñlümi **zül̄füñ** dehānuñdan ne-y-içün men‘ ider / Kim meges-rān-ıla şekkerden ırağ olmaz meges (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 56, Mısra 9). [zül̄füñ, -üñ]

Zül̄füñe misk-i Ḥaṭā kılmış teşebbüh sehv-ile / Lā-cerem oldu siyeh-rū al ḥaṭādan düstum (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 94, Mısra 15). [zül̄füñe, -üñe]

Ḳaddūñle **zül̄füñ** ü dehenūñ leblerūñ şehā / Yād itdügümce āḥ oluram āṣinā-yı ğam (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 95, Mısra 7). [zül̄füñ, -üñ]

Zül̄füñ ne hümādur ki şehā gün yüzūñ üzre / Her laḥza şalar sāye açup şeh-per-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 7). [zül̄füñ, -üñ]

Meftūn ideli göñlümi ol çeşm-i füsūn-ger / **Zül̄füñ** görünür gözlerüme ejder-i fitne (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 120, Mısra 10). [zül̄füñ, -üñ]

Didüm vîrâne dil **zûlfûñ** kemendinden cüdâ düşdi / Didi teskîn ider lâ-büd selâsil şûr-ı şeydâyı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 124, Mısra 7). [zûlfûñ, -üñ]

Düstüm **zûlfûñ** mişâli bî-karâr itdûñ beni / Tağıdup ‘aqlum perîşân-rûzgâr itdûñ beni (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 132, Mısra 1). [zûlfûñ, -üñ]

Düşeli **zûlfi** hevâsına perîşân göñlümi / Kurtarup bir dem belâ bendinden âzâd itmedi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 11). [zûlfi, -i]

Geçmeyem **zûlf** ü zenaḥdân hevâsından eger / Habs içinde geçe ‘ömrüm aşılām dâra dahı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 136, Mısra 9). [zûlf]

Zûlfûñ ne şâh-bâz-ı siyeh-per durur kim ol / Ruḥsârûñ âteşinüñ olupdur semenderi (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 137, Mısra 7). [zûlfûñ, -üñ]

Dil koyup **zûlfûñ-[il]e** kaşuña varduğı bu kim / Mescid olur gice irdükde ğarîbüñ vaṭanı (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 143, Mısra 5). [zûlfûñ-[il]e, -üñ[il]e]

Tağıdup **zûlfûñ** beni âşüfte-ḥâl itmek neden / Ben perîşân-rûzgârı pây-mâl itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 1). [zûlfûñ, -üñ]

Zûlfin aḥdum sünbül-i terden semend oldı didi / Ruḥlarına lâle didüm hışm idüp gül di didi (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 17). [zûlfin, -in]

Gördüm ol meh gösterür **zûlfiyle** şekl-i lâm u dâl / Didüm ey cân dil mi dilersin meh al eyleme âl (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 21). [zûlfiyle, -iyle]

Didi evvel ‘âşıka fikr-i me’âl itmek neden / Göñlümi **zûlfi** hevâsı eyledi şeydâ benüm (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 1, Mısra 26). [zûlfi, -i]

Cân meşâmmını yine kıldı mu‘atṭar nefesi / ‘Anberîn **zûlfüñe** uğradı meger bâd-ı şabâ (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 4, Mısra 10). [zûlfüñe]

zûlf ü ḥaṭ: (Sevgilinin) Saçı ve yüzündeki ayva tüyleri.

Mülk-i dil kaşdına leşker çeküben **zûlf ü ḥaṭuñ** / ‘Anberîn bayrak aşar peykeri ejder ‘aleme (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 116, Mısra 9). [zûlf ü ḥaṭuñ, -uñ]

zûlf ü ruḥsâr: (Sevgilinin) Saçı ve yanağı, yüzü.

Zûlf ü ruḥsârûñ var-iken ey semen-sîmâ perî / Ārzü-yı sünbül ü nesrîn ü verd itmek neden (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 100, Mısra 5). [zûlf ü ruḥsârûñ, -uñ]

zûlf ü ruḥ: (Sevgilinin) Saçı ve yanağı.

Rûz u şeb **zûlf ü ruḥuñ** ḥasreti-y-ile şanemâ / Dîdeden naḳş-ı cihân oldı nihân sen gideli (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 139, Mısra 9). [zûlf ü ruḥuñ, -uñ]

zũlf ü zenaḥdān: (Sevgilinin) Saçı ve çenesi.

Gönlüme **zũlf ü zenaḥdān** arzūsın ҡo didüm / Dir baña hoşdur esir-i bend ü zindān olduğum
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 1, Mısra 5). [zũlf ü zenaḥdān]

Cihānuñ bağ-ıla dārı olısar bağ-ıla dārı / Anuñ kim ola bu **zũlf ü zenaḥdān** bend ü zindānı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 129, Mısra 10). [zũlf ü zenaḥdān]

zũ'l-feķār: Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan meşhur kılıcı. (Sevgilinin kaşları bağlamında).

Zũ'l-feķār ebrũñ-ıla kâfir rakîbi kıl helāk / Hüsn atına bin ki ol sen Ḥaydara Düldül yiter
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 31, Mısra 11). [zũ'l-feķār]

zũlf-i dil-ber: Sevgilinin saçı.

Zũlf-i dil-ber gibi 'âlemde bulur 'ömr-i dırāz / Her ki cānını kıla ol çeşm-i fettāndan ḥalāş
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 61, Mısra 3). [zũlf-i dil-ber]

zũlf-i pür-sevdā-yı düst: Sevgilinin sevda dolu saçı.

Qalmadı dilde ҡarār oldum perişān-rūzgār / Tā ki sevdā şaldı cāna **zũlf-i pür-sevdā-yı düst**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 4). [zũlf-i pür-sevdā-yı düst]

zũlf-i siyeh-kār: Günahkar, kötü saç. (Âşıkları kötü duruma düşüren sevgilinin saçı); siyah saç.

Serv-қaddũñ sāyesinde ғuşşadan āzād idüm / Başuma oldu belā **zũlf-i siyeh-kāruñ** senũñ
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 75, Mısra 4). [zũlf-i siyeh-kāruñ, -uñ]

zũlf-i sünbül: Sümbül gibi saç.

Benefşe bigi perişān olursa tañ mı göñül / Ki **zũlf-i sünbül** [ü] ḥadd-i semenden ayrıldı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 123, Mısra 4). [zũlf-i sünbül]

zũlf-i zencîr: (Sevgilinin) Zincir gibi olan saçları.

Benem şürîde vü şeydā perişān-ḥāl ü pür-sevdā / Müselsel **zũlf-i zencîri** ki tā boynuma şalındı
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 131, Mısra 6). [zũlf-i zencîri]

zulm: Haksızlık, eziyet, cevr, cefa.

Dil kişveri **zulm-ile** ḥarāb oldu ser-ā-ser / Bir 'adl-ile ma'mūr idici ḥān ele girmez (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 54, Mısra 5). [zulm-ile, -ile]

Kime feryād ide dād isteye 'âlemde daḥı / **Zulmi** Resmî ҡuluña sen şeh-i bî-dād idicek
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 70, Mısra 14). [zulmi, -i]

Zulm-ile yıkıldı vîrân oldu şehri gönlümün / Şehr-yâr u şâh-ı ‘âdil mîr ü hânumsuz benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 7). [zulm-ile, -ile]

Yaz deftere bu şi‘ri ki hikmet hemîn ola / Devrân yaķańı eylemedin **zulm** eliyle çāk (Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 6). [zulm]

zulm ü fitne: Eziyet ve karışıklık.

Ki dün dün elinden idersem n’ola fiğân / Yâ Rab bu **zulm ü fitne** zamânından el-amân
(Bursalı Resmî Dîvânı, Tahmis 3, Mısra 14). [zulm ü fitne]

zulmet: 1. Karanlık.

Yüzün nûrıyla olmuşken cemâl-i ‘âlemün rûşen / Ne zâlimdür şaçar **zulmet** şaçuñ kılur nihân
nûrî (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 126, Mısra 8). [zulmet]

2. I. Karanlık. II. Ölümsüzlük suyunun içinde bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.

Her ne kim **zulmetde** âb-ı zindeğiden feyz olur / Baña ol nef‘i virür her gicede cām-ı şarâb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 11). [zulmetde, -de]

Ėam **zulmetinde** Hızır u Sikender gibi şehâ / Kaldum iriş lebünnden içür çeşme-i hayât
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 8, Mısra 5). [zulmetinde, -inde]

zulmet-i hasret: Hasret karanlığı.

Zulmet-i hasret dirîğâ günlerüm dün eyledi / Ol yüzi mihr ü meh-i nâ-mihr-bânumsuz benüm
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 82, Mısra 5). [zulmet-i hasret]

zulmet-i hayret: Şaşkınlığın karanlığı.

Ėalmış-ıdum **zulmet-i hayretde** demdür kim görem / Şems-i ‘âlem-tâb ya‘nî tal‘at-i zîbâ-yı
düst (Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 9, Mısra 7). [zulmet-i hayretde, -de]

zulmet-i şeb: Gecenin karanlığı.

Bürķa‘ı ref‘ it ruķuñdan ey meh-i müşgîn-nikâb / **Zulmet-i şebden** tulû‘ itsün şehir çün âfitâb
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 5, Mısra 2). [zulmet-i şebden, -den]

zulmet-i zülf: I. (Sevgilinin) Saçının siyahlığı. II. Sevgilinin siyah saçlarının güneşe benzetilen yüzü örtmesi ve karanlığa neden olması.

Zulmet-i zülfünde güm-râh olana ‘arz it ruķuñ / Kim karañu gicelerde mäh-ı tâbân istenür
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 27, Mısra 7). [zulmet-i zülfünde, -ünde]

zulmet-i zulm: Zulüm karanlığı.

Nür-ı ‘adlün komadı zerre kadar **zulmet-i zulm** / Gün bigi ‘arz ideliden ruķ-ı rahşân-ı kerem
(Bursalı Resmî Dîvânı, Kaside 1, Mısra 31). [zulmet-i zulm]

ẓulm-i bī-dād it-: Adaletsizlik, zulüm, eziyet etmek.

Anı kim sen baña itdün dād elünden düstüm / Kimseye bu resme kimse **ẓulm-i bī-dād itmedi**
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 133, Mısra 6). [ẓulm-i bī-dād itmedi, -medi]

ẓulm-i firāvân: Çok aşırı eziyet.

Rûzgāruñ bize bu **ẓulm-i firāvânına** yuf / Dādumuz virmez-ise Dāver-i devrânına yuf
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 63, Mısra 1). [ẓulm-i firāvânına, -ına]

zünñār: Keşişlerin bellerine bağladıkları kıldan uzun kuşak.

Ma'nide imāndur şaçuñ küfri senün dîn ehline / Şüretde gerçi ey şanem kâfirlere **zünñār** olur
(Bursalı Resmî Dîvânı, Gazel 52, Mısra 6). [zünñār]